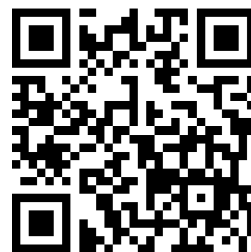
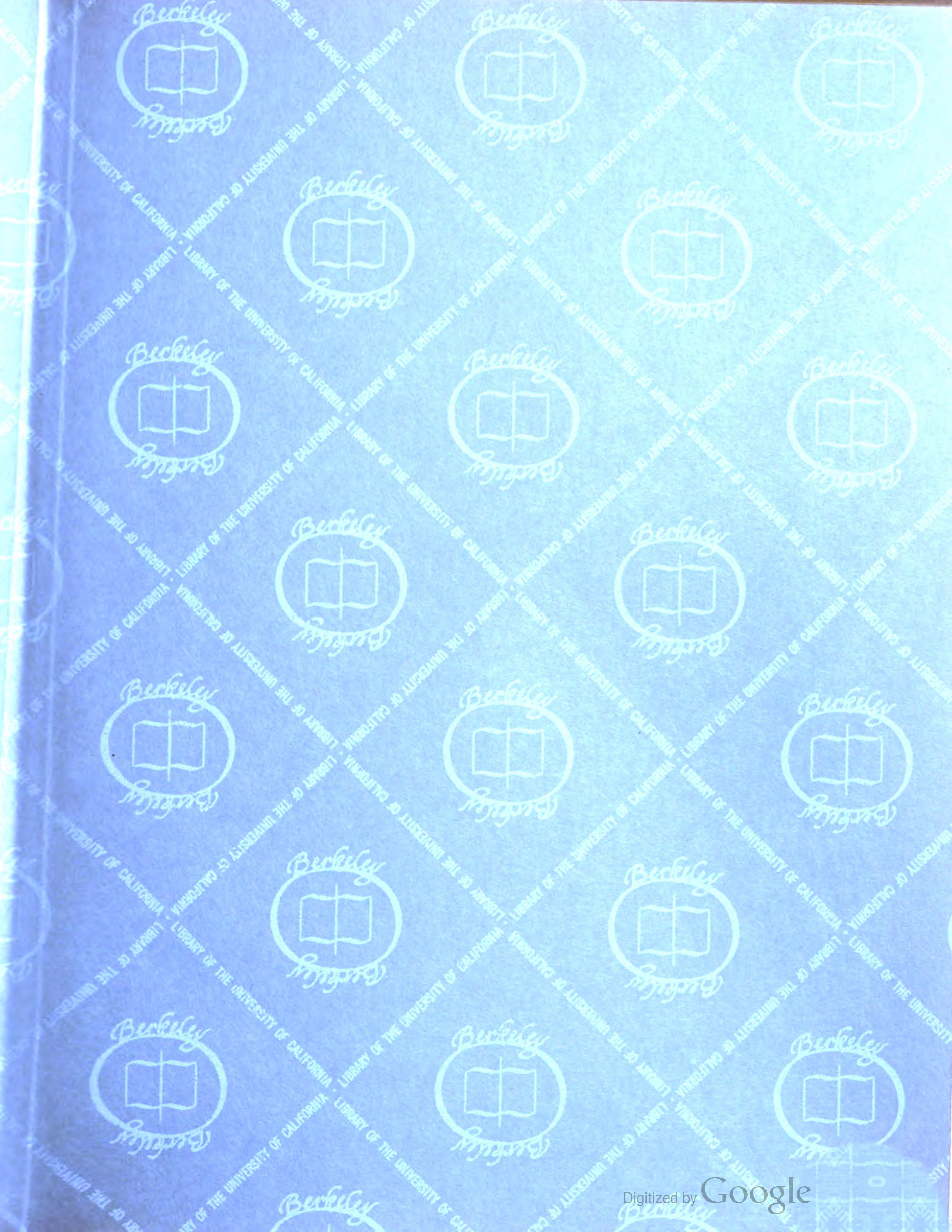

Berkeley
LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Berkeley
LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ANALELE
ACADEMIEI ROMANE

SERIA II. — TOMULŬ VI.

1883—1884.

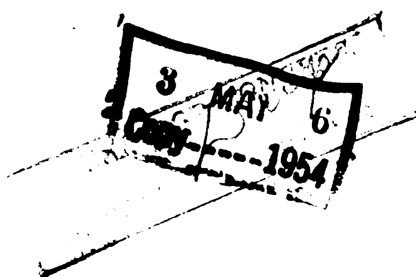
SECȚIUNEA I.

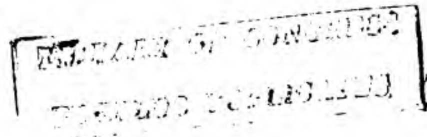
PARTEA ADMINISTRATIVĂ ȘI DESBATERILE.

BUCURESCI
TIPOGRAFIA ACADEMIEI ROMANE (LABORATORII ROMÂNÎ)
26. STRADA ACADEMIEI. 26.
1884.

3 MAY 6
Copy ---- 1954

PARTEA I.

PROCESE VERBALE ALE ŞEDINŢELORŬ ORDINARE

DE LA

20 MAIŬ 1883 PÂNĂ LA 3 MARTIE 1884.

ACADEMIA ROMANA

SUMARELE ȘEDINȚELORŬ ORDINARE DIN ANULŬ 1883—1884.

ȘEDINȚA DIN 20 MAIŬ 1883.

Președința D-luĭ *D. Sturdza.*

D-lŭ *I. Negruzzi* propune, ca pentru solemnitatea inaugurăriĭ statueĭ luĭ Stefanŭ celŭ Mare, care este a se face la 5 Iuniŭ viitorŭ la Iașĭ, să fiă representată și Academia prin care-va din membriĭ sĕĭ. Membriĭ presențĭ asociându-se la acéstă propunere aŭ rugatŭ chiar pe Președintele eĭ să priméscă sarcina de a representa pe Academiă la acéstă solemnitate și de a rosti unŭ discursŭ acomodatŭ cu împrejurarea, poftindŭ și pe membriĭ reședințĭ în Iașĭ a însoți pe D-lŭ Președinte.

ȘEDINȚA DIN 19 AUGUSTŬ 1883.

Președința D-luĭ *D. Sturdza.*

D-lŭ Președinte comunică o adresă din partea D-luĭ *N. Kretzulescu* pre lângă care oferă Academieĭ o colecțiune de 44 fotografiĭ representândŭ în fac-simile de mărime naturală 49 de documente (cu in-

1

ventariŭ) de ale Domnilorŭ Moldoveĭ și Munteniel saŭ privitóre la istoria țĕrilorŭ românescĭ în secoliĭ XIV și XV și ale cărorŭ originale se află în Archivele Imperiale din Moscva. Academia primesce cu gratitudine acestŭ darŭ și decide a se face D-luĭ *Kretzulescu* cele maĭ căldurόse mulțumirĭ din partea Academieĭ.

ȘEDINȚA DIN 26 AUGUSTŬ 1883.

Președința D-luĭ *D. Sturdza.*

Se comunică unŭ apelŭ făcutŭ de maĭ mulțĭ profesorĭ de la Universitatea din Viena pentru o subscriere cu care să se facă o medalie ce este a se da D-luĭ Francisc Miklosich la 20 Noemvre a. c., când îndeplinesce alŭ 70-lea anŭ alŭ viețeĭ sale. Academia decide ca la acea ḑi să se trimită ilustruluĭ linguistŭ de la Viena o scrisóre de felicitare pentru meritele marĭ ce șĭ-a câștigatŭ în studiulŭ limbeĭ românescĭ.

ȘEDINȚA DIN 2 SEPTEMBRE 1883.

Președința D-luĭ *D. Sturdza.*

D-lŭ Stefanŭ Paulescu din Iașĭ donéză prin D-lŭ *Urechiă:* Una monedă argintŭ dela Petru Mușatŭ; Una monedă aramă moldo-valacă de la Ecaterina.

D-lŭ Advocatŭ Iuliano din Piatra, județulŭ Neamțŭ, donéză o monedă de argintŭ de la regele Asanŭ și una alta totŭ de argintŭ suedeză.

D-lŭ Prof. Stefanŭ Neagoe donéză Academieĭ dóuĕ urice ale luĭ Stefanŭ celŭ Mare de la 1481.

ŞEDINŢA DIN 7 OCTOMBRE 1883.

Preşedinţa D-luĭ Vice-Preşedinte *T. Maiorescu.*

D-lŭ *Em. Bacaloglu* citesce o dare de sémă despre exposiţiunea de electricitate ce s'a făcutŭ în anulŭ curentŭ la Viena.

(A se vedé în *Anale* t. VI. secţ. II. pag 125—143).

D-lŭ Gr. G. Tocilescu relatéză despre ultimele descoperirĭ epigrafice şi archeologice făcute de D-sa într'o călătoriă în Dobrogea întreprinsă în luna Septemvre anulŭ curentŭ.

ŞEDINŢA DIN 21 OCTOMBRE 1883

Preşedinţa D-luĭ Vice-Preşedinte *T. Maiorescu.*

D. *Maiorescu* cere, în numele D-luĭ Lecomte, architectulŭ Curţeĭ de Argeşŭ, ca Academia se hotărască ce portrete murale şi ce inscripţiunĭ aŭ să împodobéscă muriĭ Curţeĭ de Argeşĭ.

Academia decide să se aştepte întrebarea oficială a D-luĭ Ministru de Culte.

D. *Quintescu* cere ca Academia să facă în scrisŭ însărcinarea D-luĭ *Sbiera* d'a tipări codicele voroneţianŭ.

D. *Urechiă,* secretarulŭ generalŭ, arată Academieĭ, că lipsindŭ de maĭ multŭ timpŭ dela şedinţe—deşi n'a încetatŭ d'a lucra în alt-felŭ în cele ce-ĭ incumbă, — cunósce totuşĭ cestiunea. D. *Sbiera* cere să i se dea în scrisŭ însărcinarea Academieĭ d'a tipări codicele vorone-

ţianŭ cu comentariile sale. Din cancelariă se vede, că D. *Sbiera* a fostŭ la şedinţele unde s'a resolvatŭ de plenŭ asemene publicare şi, după procedura adoptată, cancelaria Academieĭ n'are să comunice D-luĭ *Sbiera* ceva în scrisŭ, de óre ce D. *Sbiera* a declaratŭ că primesce sarcina chiar în şedinţă. Cancelaria a tocmitŭ de multŭ fotografia manuscriptuluĭ etc. Totuşĭ D. *Urechiă* crede, că în faţa cereriĭ D-luĭ *Sbiera*, cancelaria să-ĭ comunice copiă după procesulŭ-verbalŭ relativŭ la afacere.

Academia aprobă propunerea.

ŞEDINŢA DIN 28 OCTOMBRE 1883.

Preşedinţa D-luĭ *D. Sturdza.*

Se comunică scrisórea D-luĭ Q. Sella prin care mulţumesce Academieĭ că l'a alesŭ membru onorarŭ alŭ eĭ. «Vĕ rogŭ a comunica Academieĭ sentimentele mele de recunoscinţă pentru înalta onóre ce a bine-voitŭ a-mĭ face. Acéstă onóre în adevĕrŭ este pentru mine îndoitŭ preţiósă: De o parte pentru importanţa corpuluĭ sciinţificŭ de la care ea vine, de alta pentru particulara simpatie ce-mĭ inspiră valorósa naţiune română cu care Italia este unită prin atâtea legăturĭ şi suvenirĭ».

ŞEDINŢA DIN 4 NOVEMBRE 1883.

Preşedinţa D-luĭ *D. Sturdza.*

D-lŭ *P. S. Aurelianŭ*, Ministru alŭ Instrucţiuniĭ publice şi alŭ Cultelorŭ, presintă o colecţiune de documente istorice (115 broşurĭ, în totalŭ 1150 paginĭ) relative la Românĭ, decopiate din archiva Minis-

terului de Externe din Paris sub îngrijirea D-lui *A. Odobescu*. De odată cu documentele presintă şi unŭ raportŭ alŭ D-lui *Odobescu* despre aceste documente şi despre importanţa ce aŭ ele în istoria Românilorŭ.

D-lŭ Preşedinte dă apoi cuvîntulŭ D-lui *Dr. Felix*, care citesce darea de sémă asupra exposiţiunii de higienă ce s'a ţinutŭ în acestŭ anŭ în Berlinŭ.

(A se vedé în *Anale* T. VI. Secţ. II, pag. 145—175.

ŞEDINŢA DIN 11 NOVEMBRE 1883.

Preşedinţa D-lui *D. Sturdza*.

D-lŭ *N. Ionescu* arată că Bibliotecarulŭ de la St. Galles (Elveţia) a scrisŭ că se pune la disposiţia Academiei pentru a traduce — de doresce Academia — manuscriptulŭ despre Dracula. D. *N. Ionescu* i-a mulţumitŭ arătându-i că se află între membrii Academiei cunoscĕtori de limba veche nemţéscă. D. *N. Ionescu* arată încă escelentele resultate ce se dobândescŭ din trămiterea gratuită la bibliotecele mari străine a publicaţiunilorŭ Academiei. Aşa D. Bibliotecarŭ de St. Gales, Idtensohn, numai cu dicţionarulŭ Academiei a isbutitŭ a citi partea din Analele nóstre relativă la manuscriptele aflate în acea Bibliotecă şi despre cari D. *N. Ionescu* a făcutŭ comunicaţiune Academiei în anulŭ trecutŭ.

ŞEDINŢA DIN 18 NOVEMBRE 1883.

Preşedinţa D-lui *D. Sturdza*.

D-lŭ *N. Ionescu* comunică Academiei o copie făcută sub îngrijirea d-lui Silaşi din Clujŭ după unŭ manuscriptŭ aflătorŭ în Biblio-

teca Universităţiĭ din acelŭ orașŭ cu titlu: *Carmina Valachica Horae et Kloskae.* D-lŭ *Ionescu* o însoţesce de unŭ fac-simile fotograficŭ după o pagină din manuscriptŭ și de câte-va comentariĭ.

ŞEDINŢA DIN 25 NOVEMBRE 1883.

Preşedinţa D-luĭ Vice-Preşedinte *T. Maiorescu.*

Direcţiunea gimnasiuluĭ comuneĭ Giurgiu se rógă a se trimite din partea Academieĭ o persónă spre a instala unŭ observatoriŭ meteorologicŭ pre lângă acelŭ gimnasiŭ. — Se decide a se însărcina cu acéstă D-lŭ Membru corespondentŭ St. Hepites.

ŞEDINŢA DIN 2 DECEMBRE 1883.

Preşedinţa D-luĭ *D. Sturdza.*

Asupra adreseĭ Ministeruluĭ afacerilorŭ străine Nr. 18670 înregistrată la Academie sub Nr. 2258, relativă la donaţiunea ce voesce a face D-lŭ V. V. Stroescu, pentru imprimarea manuscriptuluĭ colecţiuniĭ de proverbe Golescu, Academia, luândŭ cu plăcere cunoscinţă, decide ca Secţiunea literară să vadă care este suma ce urméză să depună d-lŭ Stroescu potrivitŭ cu patriotica D-sale ofrandă.

D-lŭ Secretarŭ generalŭ *Urechiă* citesce, în lipsa d-luĭ *Papadopolŭ-Calimachŭ,* lucrarea d-sale despre Alexandru Mavrocordatŭ Exaporitulŭ.

(A se vedé în *Anale* t. VI. secţ. II. pag. 111—124).

ȘEDINȚA DIN 9 DECEMBRE 1883.

Președința D-luĭ *D. Sturza.*

Afacerea legatuluĭ Stroescu. Academia decide, Secțiunea literară nefiindŭ în numĕrŭ, să se invite prin Delegațiune maĭ mulțĭ tipografĭ și să se facă cu eĭ o probă câtŭ arŭ costa tipărirea, legatulŭ, copiatura și corectura manuscriptuluĭ Golescu, și apoĭ suma cerută pentru acéstă lucrare se va vesti generosuluĭ donatorŭ, ca să scie câtŭ are să depună, conformŭ declarațiuniĭ D-sale, D-luĭ *V. V.* Stroescu.

D. Președinte *Sturdza* dă cetire raportuluĭ D-luĭ G. L. Frollo despre cercetările sale în bibliotecele și archivele din Veneția. (V. Anexa).

Academia decide :

a) Se va trimite suma datorită la Archiva din Veneția pentru decopiare de documente.

b) Se va maĭ trimite cu anticipare leĭ 200 ca în comptulŭ lorŭ D-lŭ Cecchetti să trimiță și pe viitorŭ copiĭ de documente.

c) Se va comunica D-luĭ Cecchetti informațiunile și apreciările D-luĭ Frollo asupra ulteriórelorŭ cercetarĭ de făcutŭ în archivele Venețiane.

d) Memoriulŭ D-luĭ Frollo se va supune Acadamieĭ în completŭ, ca de va crede utilŭ, să se publice.

e) Copiile de documente trămise de D. Cecchetti prin D. Frollo, spre publicare, după regularea anterióră.

ȘEDINȚA DIN 16 DECEMBRE 1884.

Președința D-luĭ Vice-Președinte *T. Maiorescu.*

Afacerea donațiuniĭ Stroescu. Academia, luândŭ cunoscință de sumele ce se cerŭ de tipografĭ pentru tipărirea proverbelorŭ luĭ Golescu, de-

cide să se arĕte D-luĭ Ministru de esterne că donaţiunea D-luĭ Stroescu, cu acestŭ scopŭ, cată să fiă de 20,000 leĭ.

ŞEDINŢA DIN 20 IANUARE 1884.

Preşedinţa D-luĭ *D. Sturdza.*

D lŭ *V. A. Urechiă* donéză Academieĭ catalogolŭ celebreĭ bibliotece a luĭ de Thou. În acestŭ catalogŭ D. *Urechiă* arétă, că se aflaŭ trecute maĭ multe opere tipărite şi câte-va manuscripte relative la Românĭ. Acéstă bibliotecă a fostŭ vêndută, în urma confecţionăriĭ cataloguluĭ donatŭ, tipăritŭ la 1704 în Hamburg, şi arŭ fi multŭ de doritŭ să se dea de urma manuscripteloŭ. D. *Urechiă* se teme că din acelea nu ne va rămâné definitivŭ de câtŭ înregistrarea lorŭ în catalogŭ.

D-lŭ *V. A. Urechiă* anunţă că are gata o dare de sémă despre fragmentele needitate încă din cronica publicată de D-luĭ *M. Kogălniceanu* în vol. I alŭ Letopiseţilorŭ şi sub numele Spătaruluĭ Milescu. Se va ceti la o şedinţă proximă.

ŞEDINŢA DIN 27 IANUARIE 1884.

Preşedinţa D-luĭ *D. Sturdza.*

P. S. S. Ep. Melchisedec citesce interesantulŭ sĕŭ memoriŭ despre Grigorie Ţamblacŭ.

(A se vedé în *Anale* t. VI. Secţ. II. pag. 1—109).

ȘEDINȚA DIN 3 FEBRUARIE 1884.

Președința Vice-Președintelui *P. S. S. Melchisedec.*

Se aprobă conclusiunea procesului verbalŭ alŭ Secțiunii sciințifice relativŭ la memoriulŭ D-lui Stef. C. Hepites, de a se tipări în Anale, cu reserva ultimei aprobări a plenului.

(A se vedé în *Anale* t. VI. sec. II, pag. 177—340).

D. *Urechiă*, luândŭ ocasiune din cestiune, propune ca pe ori ce cale se va socoti să se mijlocéscă la executorele testamentarŭ alŭ reposatului V. Paapa, să se înțelégă cu Guvernulŭ în privința înființării observatoriului meteorologicŭ hotărîtŭ a se face de către reposatulŭ. Guvernulŭ și elŭ voesce să organiseze așa ceva; apoi și Academia urmăresce cu zelŭ, grație D-lorŭ Hepites, Poni, Aurelianŭ, lucrări analoge. N'ar fi utilŭ ca asemene lucrări să se unifice? Ar fi mai multe mijlóce la unŭ locŭ de câtŭ isolate.

P. S. S. Melchisedec continuă în urmă lectura frumósei sale lucrări despre Grigorie Țamblacŭ.

ȘEDINȚA DIN 10 FEBRUARIE 1884.

Președința D-lui *D. Sturdza.*

D-lŭ Secretarŭ *Urechiă* întrébă dacă urméză a se mai tipări în volumulŭ de memorii respectivŭ memoriele presentate în anulŭ trecutŭ de *P. S. S. Melchisedec*, cari memorii P. S. Sa le-a tipăritŭ deja în broșuri pe propriele sale spese saŭ în jurnale.

D-lŭ *Poni* înțelege că cestiunea este legată cu acea a sistemului adoptatŭ pentru publicațiunile Academiei; acestŭ sistemŭ e defectuosŭ. Ne ar trebui o fóie periodică care să publice memoriile îndată după presentarea și cetirea lorŭ la Academie.

P. S. S. Melchisedec arată, că întârḑierea publicaţiunilorŭ fiindŭ prea mare a creḑutŭ bine să publice memoriile sale în jurnale şi broşurĭ. Nu crede însă că cu acésta i s'a ridicatŭ dreptulŭ de a publica memoriile şi în Analele Academieĭ.

D-lŭ *Gr. Stefănescu* recunósce că sistema actuală de publicaţiune este desavantagiósă, dar amintesce că în sesiunea plenară ultimă s'aŭ făcutŭ propunerĭ de schimbarea sistemeĭ. Crede însă, că o lucrare publicată aiurea nu maĭ póte fi publicată şi în Anale.

D-lŭ *Fălcoianu* află o distincţiune de făcutŭ în casulŭ de faţă: Lucrarea *P. S. S. Melchisedec* a fostŭ aprobată de Academie şi deci are dreptulŭ de a fi publicată în Anale.

D-lŭ Preşedinte *D. Sturdza*, cetindŭ art. 35 din Regulamentŭ, probéză desavantagele manţinerii acestuia. Autoriĭ dorindŭ să-şĭ vadă câtŭ maĭ în dată lacrările, sunt siliţĭ să le publice aiurea de câtŭ în Anale. D-nia sa însuşĭ a presentatŭ şi cititŭ în Academie o lucrare despre sigile şi nicĭ până astăzĭ, din causa art. 35, n'a fostŭ publicată. D-luĭ propune ca, sub beneficiulŭ unuĭ bil de indemnitate din partea plenuluĭ, să se publice îndată memoriulŭ despre Grigorie Ţamblac alŭ *P. S. S. Melchisedec,* cum şi cele alalte memoriĭ publicate de autorŭ.

D-lŭ *Dr. Brândză* crede că o lucrare n'ar maĭ trebui publicată aiurea decât în Analele Academieĭ.

D-lŭ Preşedinte pune la votŭ propunerea sa de publicare imediată a memoriuluĭ despre Grigorie Ţamblac şi a celorŭ deja tipărite de *P. S. S. Melchisedec.*

D-lŭ *Stefănescu* cere a se publică asemenea şi lucrarea D-luĭ *Sturdza* despre sigile.

Academia votéză cu majoritate propunerea D-luĭ Preşedinte.

P. S. S. Melchisedec continuă cetirea memoriuluĭ despre Grigorie Ţamblacŭ.

ŞEDINŢA DIN 17 FEBRUARIE 1884.

Preşedinţa Vice-Preşedintelui *P. S. S. Melchisedec.*

P. S. S. Melchisedec termină lectura frumósei sale scrieri despre Grigorie Ţamblacŭ. Academia hotărăsce immediata publicare.

ŞEDINŢA DIN 3 MARTIE 1884.

Preşedinţa D-lui *D. Sturdza.*

D-lŭ *N. Quintescu* presintă o scrisóre a D-lui *Caragiani* anunţată în şedinţa precedentă lângă care este alăturatŭ rĕspunsulŭ D-sale la observaţiunile făcute de D-lŭ P. M. Georgescu cu privire la traducerea lui Plutarchŭ. Rĕspunsulŭ dimpreună cu scrisórea se va presenta Secţiunii literare.

ANEXA.

RAPORTŬ ASUPRA CERCETĂRILORŬ FĂCUTE ÎN ARCHIVA STATULUI ȘI ÎN BIBLIOTECA MARCIANA DIN VENEȚIA CU PRIVIRE LA ISTORIA ROMÂNILORŬ

DE

G. L. Frollo.

Când în vara trecută eram să plecŭ la Italia spre a-mĭ căuta sănătatea sdruncinată, Domnia-Vóstră (1) ațĭ bine-voitŭ a mĕ onora cu însărcinarea verbală de a face esplorațiunĭ prin Archiva de Statŭ și prin Biblioteca Marciană din Veneția în interesulŭ istorieĭ nóstre naționale. Eŭ m'am grăbitŭ de a corespunde grațióseĭ invitațiunĭ chiarŭ de la sosirea mea în acelŭ orașŭ, unde am petrecutŭ patru septĕmânĭ întregĭ în luna luĭ Iunie, și apoĭ încă patru în luna luĭ Augustŭ, avêndŭ ast-felŭ prilejulŭ de a visita cu tótă comoditatea cele dóuĕ marĭ sanctuare ale studielorŭ. Intr'adevĕrŭ n'am maĭ primitŭ scrisorile de recomandare pe carĭ mi le promisesețĭ, și din causa cărora amânasemŭ câte-va ḑile plecarea mea din Bucurescĭ; însă o asemenea lipsă, causată negreșitŭ de nenumĕratele ocupațiunĭ ale Domnieĭ-Vóstre, nu putea să mĕ împedece într'unŭ chipŭ absolutŭ, de óre-ce eram sigurŭ de a întimpina în orĭ-ce casŭ concursulŭ celŭ maĭ simpaticŭ din partea autoritățilorŭ italiane respective. Și în realitate așteptarea mea nu fu zădărnicită câtŭ de puținŭ. Pe de o parte D. Comend. B. Cecchetti, supraintendentulŭ regescŭ alŭ Archiveĭ, și D. cav. Pasini, asistentulŭ Domnieĭ sale, aŭ bine-voitŭ a-mĭ da tóte lămuririle trebuinciόse și a-mĭ înlesni tóte felurile de cercetare și de inspectare a documentelorŭ; pe de alta D. Comend. I. Veludo, bătrânulŭ prefectŭ alŭ Biblioteceĭ, puse îndată

(1) Acestŭ raportŭ a fostŭ adresatŭ d-luĭ Ministru alŭ afacerilorŭ străine.

la disposiţiunea mea pe unulŭ din principaliĭ funcţionarĭ, D. conte Camillo Soranzo, fără ajutorulŭ căruia mărturisescŭ că mi-arŭ fi fostŭ prea dificilŭ de a-mĭ formá o idee suficientă despre starea lucrurilorŭ de acolo.

I.

Atenţiunea mea se îndreptă dar din capulŭ loculuĭ spre Archivă.

Liberŭ a se plimba după voie prin cele treĭ-sute de sălĭ ale imensuluĭ edificiŭ, vechia mănăstire a Franciscanilorŭ, şi de a scormoni tótă ḑiua prin secretele cele maĭ ascunse ale gelóseĭ Republice, secrete la carĭ nimenea, maĭ înainte de 1797, n'arŭ fi cutezatŭ să întindă mâna fără pericolŭ de viéţă, cercetătorulŭ modernŭ póte învinge lesne simţulŭ de grózá ce-ĭ o însuflă augusta majestate a trecutuluĭ; dar nu e lesne pentru dînsulŭ a învinge de asemenea unŭ simţŭ óre-care de descurajare faţă cu acele mormane nesfîrşite de hârtiĭ, spre simpla rĕsfoire a cărora arŭ fi puţinŭ viéţa întrégă a maĭ multorŭ ómenĭ. Ast-felŭ a fostŭ şi situaţiunea mea, şi eŭ aveamŭ de unde, maĭ multŭ decâtŭ altulŭ care pentru prima óră arŭ fi venitŭ să întrebe Archivele veneţiene în sensulŭ istorieĭ române.

Şi într'adevĕrŭ, dóuĕ aŭ fostŭ modurile de a cerceta pe carĭ aĭ noştri, însărcinaţĭ până astă-ḑĭ cu esplorarea bibliotecelorŭ şi archivelorŭ străine, le-aŭ adoptatŭ, abstrăgêndŭ de la cantitatea şi calitatea munciĭ pe care o luară deadreptulŭ asupră-şĭ, saŭ o lăsară pe séma împiegaţilorŭ. Uniĭ, întrebândŭ catalógele şi registrele, aŭ pusŭ mâna, chiar de la începutŭ, pe câte-va cartóne alŭ cărorŭ titlu ajungea spre a arăta cuprinderea într'însele a unorŭ materiĭ de istoria românéscă : eĭ n'aŭ avutŭ prin urmare de câtŭ dificultatea descifrăriĭ şi munca citiriĭ şi a transcrieriĭ, saŭ când aŭ fostŭ versaţĭ în materie, aŭ avutŭ şi grija de a maĭ alerga la rubricele enunţate în cartónele aceleaşĭ ca fiindŭ în connexitate cu conţinutulŭ. Aceştia aŭ fostŭ de ordinarŭ cercetătoriĭ a cărorŭ misiune era mărginită la unŭ timpŭ pré scurtŭ.

Alţiĭ din contră, aŭ avutŭ gândulŭ de a aduna, întru câtŭ era cu

putință, întregulŭ materialŭ, ce arŭ fi găsitŭ în acele marĭ deposite de acte potrivitŭ spre a ilustra istoria nóstră, saŭ celŭ puținŭ unulŭ saŭ altulŭ din periódele eĭ : spre acestŭ sfârșitŭ a trebuitŭ să se iea în cercetare nu numaĭ registrele și volumurile relative deadreptulŭ la Românĭ, ci încă tóte isvórele cele maĭ depărtate și indirecte, după cum penetrațiunea și ingeniositatea unuĭ specialistŭ era în stare de a inspira. O asemenea lucrare, cerêndŭ aflarea, descifrarea și citirea uneĭ cantitățĭ de acte multŭ maĭ mare de câtŭ a actelorŭ de transcrisŭ, reclama firesce și unŭ timpŭ multŭ maĭ îndelungatŭ, adică celŭ puținŭ de doĭ saŭ treĭ anĭ.

În casulŭ meŭ nu puteamŭ adopta nicĭ una nicĭ alta din cele dóuĕ procedărĭ, fiindŭ-că, fără de a socoti insuficiența termenuluĭ de care puteamŭ dispune, cea d'întâiŭ o întrebuințase maĭ de multŭ la Archivele Venețieĭ D. C. Esarcu, iar a dóua se adoptase în aceștĭ anĭ din urmă de însușĭ D. supraintendentŭ alŭ Archivelorŭ acelorașĭ pentru Academia nóstră. Și în realitate când mĕ întâlniĭ întâiașĭ dată cu D. Cecchetti, acesta îmĭ spuse curatŭ cum-că, după părerea Domnieĭ sale, nimicŭ, saŭ aprópe nimicŭ, n'așŭ fi maĭ pututŭ să găsescŭ acolo din noŭ, de óre-ce totŭ materialulŭ utilŭ pentru istoria Românilorŭ fusese deja extrasŭ chiarŭ de Domnia luĭ, întru câtŭ îĭ permiseseră cunoscințele proprie și îndelunga familiaritate ce o avea cu tóte colțurile mărețuluĭ stabilimentŭ, totușĭ adăogă că maĭ remânea de terminatŭ estractele din corespondețele de la Constantinopole, estracte pe carĭ Direcțiunea încetase maĭ deunădĭ de a le trimite Academieĭ din causa marilorŭ sale escedente de lucru. Nu-mĭ remânea decĭ decâtŭ să pogircescŭ acolo unde alțiĭ culeseseră; însă pogircirea — cine n'o scie?—era să-mĭ cóste o ostenélă îndecită pentru a-mĭ da unŭ resultatŭ de dece orĭ maĭ micŭ.

Întorcêndu-mĕ la locuința mea, mĕ puseĭ pe gândurĭ, cu atâtŭ maĭ multŭ că bóla pentru căutarea căreia părăsisemŭ România era o bólă gravă de ochĭ, menită a se încheia cu perderea totală a ochiuluĭ stângŭ, în câtŭ eram nevoitŭ a întrebuința inteligența și memoria maĭ multŭ de câtŭ vederea, neavêndŭ permisiunea din partea mediculuĭ de a citi peste unŭ ciasŭ saŭ dóuĕ, și unde necesitatea cere

mai multŭ, trebuindŭ să am pe cine-va lângă mine spre a-mĭ da ajutorŭ. Deciseĭ dar de a verifica maĭ presusŭ de tóte dacă D. Esarcu şi Direcţiunea Archiveĭ consultaseră în realitate tóte rubricele carĭ, maĭ directŭ saŭ maĭ indirectŭ, promiteaŭ unŭ resultatŭ óre-care, şi apoĭ de a-mĭ însemna rubricele şi isvórele ce le-ar fi din întâmplare scăpatŭ din vedere. Formarea estractelorŭ propriŭ ḑise era o cestiune de timpŭ, şi dacă nu o puteamŭ săvârşi în persónă, putea s'o săvârşéscă maĭ curêndŭ orĭ maĭ târḑiŭ altŭ cine-va pe temeiulŭ observaţiunilorŭ ce le-aşĭ fi instituitŭ eŭ însu-mĭ.

Eŭ nu aveamŭ la îndemână textulŭ copielorŭ luate de D. Esarcu, şi numaĭ *grosso modo* îmĭ aduceamŭ aminte de conţinutulŭ lorŭ, astŭfelŭ precum apăruse în articolele de revistă şi în monografiile D-sale saŭ precum îlŭ aflasemŭ în caetetele aceluiaşĭ D. Esarcu, din carĭ unele maĭ de multŭ îmĭ fuseseră încredinţate pentru puţine ḑile, iar altele mi se arătaseră în trécĕtŭ de D. Tocilescu în ajunulŭ plecăriĭ mele. Din contra nu vĕḑusemŭ nicĭ odată estractele trimise Academieĭ de D. Cecchetti, şi aveamŭ numaĭ noţiunĭ confuse despre ele ca destinate a figurá în partea II din vol. IV a Documentelorŭ luĭ Hurmuzachi. Intâia grijă a mea a fostŭ dar să iaŭ informaţiunile oportune de la personalulŭ însuşĭ alŭ Archiveĭ. Apoĭ mĕ siliĭ de a-mĭ formá o idee maĭ precisă despre totalitatea rubricelorŭ unde se găsiseră şi puteaŭ încă a se găsi documente privitóre la istoria nóstră.

Resultatulŭ cercetărilorŭ a fostŭ determinarea celorŭ şépte rubrice următóre, din carĭ unele aŭ rămasŭ neconsultate în esploraţiunile precedente, iar altele aŭ fostŭ consultate într'unŭ modŭ parţialŭ şi insuficientŭ.

1. Corespondenţele diplomatice ale Baililorŭ din Constantinopole între aniĭ 1720 şi 1797. — Aceste corespondenţe sunt nisce simple depeşe, şi nu trebue a le confunda cu vestitele *Relaţiunĭ ale ambasadorilorŭ Veneţianĭ*, deja publicate prin tiparŭ şi carĭ eraŭ referate generale asupra gestiuniĭ acelorŭ ambasadorĭ în totŭ cursulŭ misiuniĭ lorŭ. Şirurile *(filze)* încă neatinse, pe carĭ trebue a le cerceta sunt *şépteḑecĭ şi cincĭ.*

2. Fondulŭ întregŭ alŭ depeşelorŭ din Constantinopole de la 1536 până la căderea Republiceĭ (1797). — Până la 1720 aŭ fostŭ studiate de D. Cecchetti, şi estractele relative aŭ fostŭ trimise Academieĭ. Trebue însă a le supune uneĭ revisuirĭ generale, pentru că D. Cecchetti, ne fiindŭ versatŭ în istoria Ţĕrilorŭ Române, a omisŭ în acéstă corespondenţă fórte importantă de a lua în sémă ceea ce privesce pe Ardelenĭ, şi, precum însuşĭ mi-a mărturisitŭ, n'a avutŭ aprópe altŭ criteriŭ la estracte de câtŭ numaĭ de a se opri orĭ unde se numia *Valachia* saŭ *Moldavia*, şi orĭ unde figura numele unuĭ Voivodŭ maĭ cunoscutŭ, fără de a sci măcarŭ celealalte denumirĭ geografice şi istorice relative la Românĭ şi întrebuinţate maĭ alesŭ în timpurile trecute. Pe lângă cele şépte-ḑecĭ şi cincĭ *filze* amintite, se află aicĭ unŭ totalŭ de *dóuĕ sute patru ḑecĭ şi cincĭ.*

3. Respunsurile Senatuluĭ (1558—1797). — Sunt *şése ḑecĭ şi dóuĕ* registre, iar şirurile de revisuitŭ sunt *nóuĕ-ḑecĭ şi patru.*

4. Depeşele venite din Polonia între 1573 şi 1718 — Sunt *dóuĕ-ḑecĭ şi şapte filze,* cărora trebue a maĭ adăoga alte acte diverse de o epocă anterióră, adică din sec. XIV. Nu se potŭ privi ca inedite de totŭ, din causă că aceste acte s'aŭ transcrisŭ maĭ-de-unăḑĭ pentru Comend. C. Correnti, care avea de gândŭ să compună o istorie a Poloniel. Deasemenea o transcriere a fonduluĭ polonesŭ până la finitulŭ seculuĭ XVII se făcŭ pentru contele Cezkowzky din Krosna-Wilna, iar acesta dăruí copiele sale Academieĭ din Cracovia.

5. Archiva Proveditorilorŭ de sănătate. — Puţine şirurĭ din anulŭ 1719—1722, relative la pestilenţa în Valachia, Serbia şi c. l.

6. Scrisorile Principilorŭ din Ardélŭ către Colegiŭ. — Este numaĭ unŭ şirŭ relativŭ la aniĭ 1567—1689, şi s'a examinatŭ pentru D. Esarcu; însă trebue a-lŭ cerceta maĭ cu deamăruntulŭ.

7. Depeşele Ambasadorilorŭ din Germania (1540—1797). — Ele constitue unŭ fondŭ însemnatŭ de *treĭ sute patru-spre-ḑece* şirurĭ, consul-

tate până astă-ḍĭ numaĭ într'o mică parte. Originalele aŭ fostŭ ridicate în trecutŭ de Guvernulŭ Austro-Ungarŭ, însă astă-ḍĭ se trimitŭ pe rîndŭ din anŭ în anŭ la Veneţia spre a se decopia. Cercetându-se fondulŭ acesta, trebue a nu perde din vedere afacerile Transilvanieĭ, pe carĭ Direcţiunea nu le-a luatŭ în sémă câtŭ era necesarŭ când a formatŭ estracte din cele d'întâiŭ cartóne pentru Academia nóstră.

Afară din rubricele acestea, ar fi fostŭ necesarŭ a esamina şi altele deosebite ca *Ceremonialele, Privilegiurile, Senatusconsultele* (cele maĭ vechĭ documente politice din Archivă, carĭ se urcă până în secolulŭ XIV), *Epistolele Principilorŭ, Bulele* şi *Actele Curieĭ,* isvóre carĭ deadreptulŭ promitŭ fórte puţinŭ, şi ar trebui prin urmare rĕsfoite în întregulŭ lorŭ cu mare atenţiune, chiar cu prospectiva de a citi maĭ multe lunĭ de ḍile fără de a întâlni unŭ singurŭ pasagiŭ interesantŭ pentru noĭ.

După ce am concretatŭ în modulŭ acesta isvórele ce le maĭ ofere Archiva Veneţieĭ pentru studiulŭ istorieĭ nóstre, nu-mĭ remânea de câtŭ a mĕ conforma cu ordinulŭ primitŭ din partea Domnieĭ Vóstre de a îndemna Direcţiunea la reînceperea estractelorŭ de trimisŭ Academieĭ. Acésta o şi făcuĭ, nu fără o stăruinţă óre-care şi fără de a maĭ zori pe D. Cecchetti, care, cu tóte că-mĭ arĕta o amabilitate desăvîrşită, era de altmintrelea fórte încărcatŭ de ocupaţiunĭ. Estractele copiate prin intervenţiunea mea şi citite adesea de mine însu-mĭ în cartónele originale împreună cu D. Cecchetti saŭ cu D. Pasini, sunt acelea pe carĭ am onórea de a vi le alătura împreună cu adresa Direcţiuniĭ către Academie.

Caietulŭ resultă dintr'o sută şi maĭ bine de pagine, între altele transcrise am voitŭ să figureze cincĭ documente fórte vechĭ (a. 1376) conţinute în *Deliberazioni Senato miste* şi relative la Voivodulŭ Ştefanŭ din Ardélŭ, care ceruse Republiceĭ o navă spre a merge la S. Mormîntŭ şi la muntele Sinaia, cu o escortă de 14 inşĭ. Republica încuviinţéză cererea, şi pe lângă acésta destinéză Voivoduluĭ unele darurĭ dreptŭ semnŭ de recunoscinţă pentru serviciurile aduse la încheerea învoielilorŭ amicale între Veneţia însă-şĭ şi Ducíĭ de Austria.

Am făcutŭ apoĭ a se copia din *Registro Privilegi* unŭ decretŭ alŭ

3

Dogeluĭ Leonardo Loredan din a. 1518, prin care se confere demnitatea de cavalerŭ luĭ Geronimŭ Matievicĭ, trimisulŭ luĭ Neagoe Basarabŭ, în vederea raporturilorŭ prietenescĭ ale Veneţieĭ cu Voivodulŭ acelaşĭ.

Dóuĕ piese din a. 1554 privescŭ turburările întîmplate în Ţĕrile Române pe timpulŭ luĭ Pĕtraşcu, tatălŭ luĭ Mihaiŭ-Vodă, acestea se găseaŭ în fondulŭ depeşilorŭ din Constantinopole, dar scăpaseră D-luĭ Cecchetti din vedere la cercetările anterióre.

Unŭ altŭ scurtŭ estractŭ din rubrica *Senato-Terra* privesce contulŭ cheltuelilorŭ pentru darurile trimise în anulŭ 1560 către Voivodulŭ Moldavieĭ, saŭ pentru cele destinate soluluĭ acestuia.

Celealalte estracte, carĭ formézã partea cea maĭ voluminósă a caetuluĭ, sunt productulŭ cercetărilorŭ reîncepute asupra depeşilorŭ Baililorŭ din Constantinopole. Epoca este între 1679 şi 1731, adică atuncĭ când începe a se accentua decadenţa mareĭ Republice, şi acésta, silită la Passarovitz a părăsi ultimele cetăţĭ din Candia şi însăşĭ peninsula Morea de abia recucerită, trebue să se mulţăméscă de a păstra cu preţulŭ uneĭ neutralităţĭ aprópe absolute anticele sale constituţiunĭ şi teritoriele stăpânite în Italia, Dalmaţia şi Marea Ionică. Nu este însă o stare încă lipsită de orĭ ce licărire de gloriă; pe unele din depeşĭ se vede chiarŭ figurândŭ subscrierea unuĭ eroŭ, a luĭ Angelo Emo.

Vremea este critică şi pentru Românĭ, căcĭ însemnézã instalarea Fanarioţilorŭ : sunt şi în aceste puţine foĭ urme destule din acele faĭmóse intrigĭ pentru domnie carĭ aŭ fost în trecutŭ marea nenorocire a naţiuniĭ. «Cele dóuĕ principate — scrie Emo însuşĭ — micĭ «fragmente din ruina imperiuluĭ rĕsăriténŭ, păstrézã pururea viĭ pĕ«catele acestuia, ambiţiunea şi neunirea. Mulţĭ sunt carĭ rîvnesc după «domnie şi puţinĭ carĭ o dobândescŭ; însă cine isbutesce nu e maĭ «fericitŭ decâtŭ cine e respinsŭ, căcĭ în cele din urmă, pe lângă cin«stea suverană, elŭ perde şi viéţa şi averea.»

Cu tóte acestea interesulŭ uneĭ asemenea epoce, de şi maĭ puţinŭ îmbiătorŭ decâtŭ alŭ uneia maĭ apropiate de originile naţiuniĭ, totuşĭ nu încetézã de a fi însemnatŭ, precum observă, vorbindŭ de

aceeașĭ materie, învĕțatulŭ D. Odobescu; de óre ce faptele de atuncĭ se prelungescŭ prin consecințele lorŭ până la noĭ, și concretéză ivirea unorŭ factorĭ carĭ vorŭ fi decisivĭ pentru viitorŭ. In documentele de față vețĭ găsi anume unele amĕnunte ce s'ar crede prin sine aprópe indiferente, tractândŭ numaĭ despre cestiunĭ de ceremonialŭ, din ele însă reiese rolulŭ celŭ mare la care se ridică Dragomanatulŭ Inalteĭ Porțĭ pe la începutulŭ secoluluĭ XVIII. Alte amĕnunte demne de atențiune le vețĭ găsi aicĭ despre nenorocirile familieĭ Brancovenescĭ, și iar altele despre cestiunile ivite în urma catastrófeĭ în privința unorŭ averĭ d'ale Voivoduluĭ Constantinŭ.

II.

Pe când mĕ ocupam la Archiva de Stat cu cercetările acestea, eŭ nu pregetam de a visita tot-odată și Biblioteca Sfântuluĭ Marc, unulŭ din depositele cele maĭ auguste ale cuvîntuluĭ scrisŭ chiar de pe timpulŭ renasceriĭ, unde fondulŭ principalŭ e formatŭ, precum se scie, din codurile prețióse ale nemuritoruluĭ Petrarca și ale Cardinaluluĭ Visarion, care le lăsară republiceĭ prin testamentŭ. Și aicĭ ca la Archivă, vĕḍuĭ chiar de la începutŭ că orĭ ce era lesne de adunatŭ pentru istoria nóstră, fusese deja adunatŭ de D. Esarcu, saŭ pe séma Domnieĭ Sale, și că amintitulŭ D. Soranzo, cercetândŭ maĭ de multŭ prin tóte rafturile unde creḍuse de a puté găsi o amintire despre Românĭ, comunicase și transmisese necontenitŭ D-luĭ Esarcu estractele obținute, încâtŭ astă-ḍĭ, cu totŭ ajutorulŭ catalógelorŭ póte cine-va să maĭ scormonéscă, să descifreze și să citéscă ḍile și sĕptĕmânĭ maĭ înainte de a cuceri o singură piesă de óre care însemnătate.

Ceruĭ decĭ informațiunĭ și explicărĭ asupra isvórelorŭ căutate și a moduluĭ de procedere urmatŭ până acum, ca să vĕḍŭ dacă era casulŭ de a reveni asupra lucrărilorŭ făcute și până unde era cu putință de a se completa. Nu întârḍiaĭ a recunósce că cercetările de aicĭ fuseseră ca cele de la Archivă, și avuseră de obiectŭ în cele maĭ multe casurĭ numaĭ materialurile ce se ofereaŭ de sineșĭ în modulŭ celŭ maĭ directŭ.

Explicaĭ atuncĭ D-luĭ asistentŭ câtŭ de importantŭ era să se studieze și isvórele relative la istoria țĕrilorŭ învecinate cu ale nóstre, maĭ vârtosŭ a Ungarieĭ, a Polonieĭ, a Turcieĭ, și unde era vorba de timpurĭ depărtate, a Bulgarieĭ și a Slavilorŭ meridionalĭ. Între altele îĭ arĕtaĭ ce legăturĭ unescŭ istoria nóstră civilă cu istoria religiósă a întreguluĭ rĕsăritŭ, și cum într'acésta este de căutatŭ cheĭa unora din cele maĭ anevoĭóse probleme ale originelorŭ române, și maĭ alesŭ a problemuluĭ despre adevĕratulŭ caracterŭ alŭ înrîuririlorŭ slavone asupra limbeĭ și moravurilorŭ poporuluĭ nostru.

Prin astfelŭ de observațiunĭ D-lŭ Soranzo fu pusŭ în stare de a conlucra cu mine într'unŭ modŭ eficace, în câtŭ putu să'mĭ adune unŭ numĕrŭ óre-care de notițe cu ajutorulŭ cărora formaĭ următorulŭ inventarŭ alŭ texturilorŭ manuscrise și tipărite aflate în bibliotecă și menite a servi pentru istoria Românieĭ. Inventarulŭ negreșitŭ e fórte departe de a fi complectŭ, și pe lângă scrierile cele inedite saŭ necunoscute la noĭ, cuprinde o bună sémă de cărțĭ cunoscute, reperibile și în bibliotecele nóstre publice saŭ private. Cu tóte acestea, nefiindŭ nicĭ cărțile în cestiune accesibile deopotrivă pentru studioșiĭ noștri, am socotitŭ că nu era rĕŭ a le lăsa să figureze la unŭ locŭ cu celealalte maĭ rarĭ și prețióse: în orĭ-ce casŭ sperŭ că totalitatea formată de catalogulŭ meŭ totușĭ nu va lipsi de a înfățișa unŭ interesŭ óre-care. Am credutŭ apoĭ necesarŭ de a înregistra și isvórele acelea carĭ, maĭ multŭ saŭ maĭ puținŭ, aŭ servitŭ pentru extractele D-luĭ Esarcu: titlurile respective se vorŭ găsi însemnate cu unŭ asteriscŭ.

CODURĬ MANUSCRISE LATINE

Cod. CXXV. chărt. in-4°. sec. XV. — Callimacus Philippus Exp. Historia rerum gestarum contra Turcas ab Uladislas Poloniae et Hungariae Rege.

* Cod. CLXXIV. chărt. in-4°. sec. XV și XVI. — Ussumcaxanus Rex Persarum. Epistola ad Stephanum Voivodam Valachiae de victoria reportata contra Turcas.

* Cod. CLXXV. chărt. in-4°. sec. XV și XVI. — Vaivoda Stephanus Dominus Moldaviae, Epistola ad Sixtum IV. Pont. Max. 1474 (s'a publicatŭ de

D-lŭ Esarcu în broşura : *Stefanŭ celŭ Mare*. Docum. descoperite în Archivele Veneţieĭ. Bucur. 1874).

Cod. CCLXXIII. chărt. in-4°. sec. XVIII. — Melch. Inhoffer, Ann. Hungariae libri duo.

CODURĬ ITALIANE.

Aicĭ ar trebui a se însemna din capulŭ loculuĭ tótă mulţimea de cronice generale şi de cronice speciale veneţiane păstrate în Bibliotecă şi încă nepublicate. In alŭ doilea locŭ merită o cercetare *Vieţile Dogilorŭ* ale luĭ Marin Sanudo, carĭ aparţinŭ sec. XVI, şi maĭ multŭ încă cele 58 de volumurĭ ale *Diarelorŭ* autografe de acelaşĭ autorŭ, carĭ cuprindŭ spaţiulŭ 1496—1533. In fine o cantitate însemnată de depeşĭ ale ambasadorilorŭ veneţianĭ, şi anume :

a) Depeşile Ambasadorilorŭ trimişĭ la Curtea Imperială.

Depeşile luĭ Zaccaria Contarini şi Gerolamo Lion de pe lângă Maximilianŭ I. a. 1493—1494. Cl. VII. Cod. 1044.

» » Vincenzo Querini, de pe lângă Maximilianŭ I. a. 1506—1507. Cl. VII. Cod. 986.

» » Gasparo Contarini, de pe lângă Carol V. a. 1521—1525 Cl. VII Cod. 1009.

» » Bernardo Navagero, de pe lângă Carol V. a. 1543—1545. Cl. VII. Cod. 1545

* » » Vincenzo Gradenigo, de pe lângă Rudolf II. 1587—1589. Cl. VII. Cod. 352 şi 1109.

* » » Tommaso Contarini, de pe lângă Rudolf II. a. 1593—1594. Cl. VII. Cod. 1065—1066.

* » » Giorgio Corner, de pe lângă Leopold I. a. 1665—1669. Cl. VII. Cod. 1250—1252.

* » » Giovanni Morosini, de pe lângă Leopold I. a. 1671—1673. Cl. VII. Cod. 1067.

* » » Gerolamo Venier, de pe lângă Leopold I. a. 1689—1692. Cl. VII. Cod. 1068, 1069.

» » Alessandro Zen şi Andrea Cappello, de pe lângă Carol VI. a. 1737—1741. Cl. VII. Cod. 1116, 1117.

» » Marcantonio Contarini, de pe lângă Maria Teresia, a. 1743—1744. Cl. VII. Cod. 1072.

Depeşile luĭ Luigi Contarini, de pe lângă Iosif II. a. 1744—1777. Cl. VII. Cod. 1076.

b) Depeşile Baililorŭ din Constantinopole.

· Compendiulŭ depeşilorŭ Baililorŭ către Senatŭ, de la 1527 până la 1574, lucrare făcută de Andreiŭ Mustoxidi din Corfu. Cl. VII. Cod. 378.

* Depeşile luĭ Marcantonio Barbaro, a. 1568—1573. Cl. VII. Cod. 390, 391.

» » Simone Contarini, a. 1610. Cl. VII. Cod. 1082.

» » Alvise Contarini, a. 1637—1641. Cl VII. Cod. 1084—1088.

* » » Giovanni Morosini, a. 1677—1680. Cl. VII. Cod. 1089—1090.

* » » Carlo Ruzzini, Ministru plenipotenţiarŭ la Passarovitz, a. 1718. Clas. VII. Cod. 383.

Obs. În Biblioteca Marciană nu se află nicĭ o depeşă de Ambasadorĭ Veneţianĭ la Curtea Polonieĭ.

CĂRŢĬ TIPĂRITE

A) Relative Ţĕrilorŭ Române.

Centorio degli Ortensi. — Commentarii della guerra di Transilvania. Venezia 1565—1569. T. 2 in-4°.

Copia della lettere venute da Vienna circa le ultime imprese di Transilvania ed Ungheria, del 12 Settembre 1565. Bologna 15..., in-8°.

Gorecius Leonardus. — Descriptio belli Ivoniae, Voivodae Valachiae, quod anno 1574 cum Selymo II. Turcarum Imperatore gessit. Francofurti, 1578.

Reichersdorff Georgius. — Chorographia Transylvaniae. Viennae, 1550. in-8°.

» » Chorographia Moldaviae. Viennae, 1550. in-8°.

Manutii Pauli et Petri. — Descriptio Transylvaniae olim Daciae dictae Romae 1596. in-4°.

Tröster Iohann. — Das alte und neue *Dacia*, das ist Beschreibung von Siebenbürgen. Nürnberg, 1666. in-12°

Spontoni Ciro. — Istoria della Transilvania. Venezia, 1638. in-4°.

Antonii Mariae Gratiani, Episc. Amerini. — De Despota Valacorum principe libri 3, et de Iacobo fratre lib. 1 (V. *Mai*, Spicilegium Rom. T. VIII. p. 172).

Historia Michaelis Boebodae. Venetiis, 1691. in-8°.

Gesta Mihaelis Voivodae Valachiae (auctore Staurino, Vestiario ejusdem Michaelis), una cum Historia de rebus Hungaro-Valachiae (auctore Matthaeo Illyrorum metropolita), omnia versibus politicis conscripta. Venetiis, 1768. în-8°. gr. vulg.

Hoelbius Ioh. Theod. — De litterarum studiis Iohannis Nicolai Maurocordati, Principis Valachiae. Ienae, 1753. in-4⁰.

Historia Staurachi, Principis Valachiae, versibus graeco-barbaris. Venetiis, 1774.

Caronni Felice. — Osservazioni locali, nazionali, antiquarie sui Valacchi, e specialmente i Zingari transilvani. Milano, 1811. in 8⁰.

Del Chiaro Antonmaria. — Istoria della moderne rivoluzioni della Valachia. Venezia, 1718. in-8⁰.

Grafii Iohannis Disputatio de Transylvania. Altdorfii, 1700. in-4⁰.

Osservazioni storiche sulla Valacchia e Moldavia. Napoli, 1788. in 8⁰.

Toppeltinus Laurentius. — Origines et occasus Transylvanorum. Viennae Austriae, 1762. în-8⁰.

Windisch, Carl Gottlieb. — Geographie des Grossfürstenthumes Siebenbürgen. Pressburg, 1790. 2 vol. în-4⁰.

Kleeman, Nic. Ern. — Voyage de Vienne à Belgrade et Kilianova. Neuchâtel, 1780. în-8⁰.

Grisellini Francesco. — Lettera a Gio. Arduino sopra un suo viaggio fotto lungo il Danubio. în-4⁰.

B. Relative Imperiuluĭ Otomanŭ.

Cose dei Turchi, libri tre. Venezia, 1539. în-8⁰ (autorulŭ este B. Ramberti).

Georgevits Bartholomaeus. — Prognoma. sive praesagium mahom. primum de Christianorum calamitatibus, deinde de suae gentis interitu, ex persica lingua in lat. conversum. Antverpiae. în-12⁰ (sec. XVI).

Giovio Paolo. — Commentario delle cose dei Turchi, s. l. 1538, în-8⁰.

Georgevits Bartholomaeus. — De afflictione tum captivorum etiam sub Turcae tributo viventium Christianorum, cum figuris. Vormatiae, 1545. în-12⁰.

Lonicerus Philippus. — Chronicon Turcicorum. Francofurti, 1578. T. 3, în-folio.

Richerius Christophorus. — De rebus Turcarum, libri V. Parisiis, 1540. în-4⁰.

Spandagnino. — Istorie e origini dei Turchi. Lucca, 1550. în-8⁰.

Lenucherius Iohannes. — Historia munsulmana Turcorum. Francofurti, 1591. în-folio.

Tubero Cervarius Ludovicus. — Comment. de Turcarum origine, moribus et rebus gestis. Florentiae, 1590. în-4⁰.

Camerarius Ioachimus. — Commentarii duo de rebus Turcicis. Francofurti, 1598. în-folio.

Soranzo Lazarus. — Ottomanus, sive de rebus Turcicis. s. l 1600. în-12⁰.

Chalcondile. — Histoire des Turcs, avec la continuation, par Thomas Artus, Paris, 1650. T. 2, în-folio.

Sansovino Francesco. — Istoria universale dell'origine, guerre ed imperio de' Turchi. Venezia, 1654. în-4°.

Ricaut. — Histoire de l'état présent de l'Empire Ottoman. Paris, 1670. în-12°.

Sagredo. — Histoire de l'Empire Ottoman traduite de l'italien par Laurent. Paris, 1724. T. 7, în-8°.

C. Relative Ungarieĭ, Polonieĭ şi Slavilorŭ meridionalĭ.

Thworocz Io. — Chronica Hungarorum. Augustae Vindelicorum, 1488. în-4°, cu figurĭ.

Vitalis Ianus. — De Ungarorum Cruciata facta anno 1514 et de saevitia utrinque patrata, ac de nostri temporis invidia. (N'are nicĭ o indicaţiune de anŭ saŭ de locŭ, deşi este public. chiar la 1514).

Soiterus Melchior. — De Bello Pannonico et de rebus Turcicis. Augustae Vindelicorum, 1538. în-4°.

Doglioni Gio. Nicolo. — L'Ungheria spiegata. Venezia, 1595. în-4°.

Tarducci Achille. — Delle macchine ordinarie e quartieri antichi e moderni, aggiuntovi le fazioni occorse nell'Ongaria vicino a Vaccia nel 1597, e le battaglie di Transilvania contro il Valacco nel 1600, fatte dal generale dell'armi in Ungheria Giorgio Basta. Venezia, 1601. în-4°.

Scriptores Rerum Ungaricarum. Francofurti, 1600. în-folio.

Tumee Martin. — Histoire générale des troubles de Hongrie et Transilvanie. Paris, 1608. T. 2, în-4°.

Tomasi Giorgio. — Delle guerre del Regno d'Ungheria. Venezia, 1621. în-4°.

Syndromus Rerum turcico-pannonicarum. Francofurti ad moenum, a. 1627. în-4°.

De Keza M. Simon. — Chronicon Hungaricum. Viennae s. a. în-8°.

Istvanfius Nicolaus. — Historiarum de rebus Hungaricis etc. Coloniae Agripinae, 1622. în-folio.

Hungariae Respublia et Status. Lugduni Batavorum, 1634. în-24°.

Bizozeri Sempliciano. — Notitia particolare dello stato passato e presente de' Regni d'Ungheria, Croazia etc. Bologna 1686. în-12°.

Diario de'successi dell'armi Cesaree nell'Ungheria. Venezia, 1684. în-12°.

Comazzi G. Battista. — Notizie storiche dell'Ungheria. Venezia 1688. în-8°.

Freschot Casimiro. — Ristretto dell'Istoria dell'Ungheria. Bologna, 1686. în-4°.

Nitri Maurizio. — Ragguaglio delle ultime guerre di Transilvania ed Ungheria. Venezia, 1666. în-4°.

Giornali de'successi dell'armi Cesaree nell'Ungheria. Venezia, 1685—1690. în-12°.

Scala Ercole.—L'Ungheria compendiata. Venezia, 1687. în-12°.

Chronicon Polonorum usque ad annum 1113. V. Monumenta historica Germaniae, T. XI.

Fragmente dintr'o Relațiune diplomatică asupra Poloniei făcută de unŭ Ambasadorŭ veneţianŭ la 1560.

Guagninus Alexander.—Rerum Polonicarum Tomi tres. Francofurti, 1584. T. 3 în-8°.

Relazione della rotta e strage fatta dei Tartari da Polacchi, per le scorrerie fatte da detti Tartari nel Regno di Polonia l'a. 1589. Treviso, 1590. în-4°.

Poloniae, Lituaniae, Prussiae, Livoniae etc. Respublica. Lugduni Batavorum, 1624. în-24°.

Rochow Vespasianus.— Annales Poloniae. Cracoviae, 1638. în-folio.

Connor Bernard.—The History of Poland. London, 1698. în-8°.

Priboevus Vincentius.—De origine successibusque Slavorum. Venetiis, 1532. în-4°.

Helmoldus Buzoviensis.—Chronica Slavorum. Francfurti, 1551. în-folio.

Lucius Johannes.—De Regno Dalmatiae et Croatiae. Amstelodami, 1658. în-f.

D. Relative istoriei religióse a Răsăritului.

Cricci Andreae, Epistola ad Nuntium Apostolicum in Hungaria, Antonium Pullionem, de negotio Rutenico. Cracoviae, 1525. în-4°.

Damascenus, S. Johannes.— De Fide Orthodoxa, Jacobo Fabro interprete, et alia opuscula latina. Basileae, 1535. în-folio.

Bothuidi Johannis, Theses de quaestione: Utrum Moscovitae sint Christiani? Lipsiae, 1620. în-4°.

Maimburg Louis. — Histoire du schisme des Grecs. Paris 1682. T. 3. în-12°.

Inchoffer Melchior.—Annales ecclesiastici Regni Hungarici. Romae, 1644. T. primus (solus editus).

Hottingerus Joh. Henricus.—Historia Orientalis. Tigurii, 1660. în-4°.

Sguropulus Sylvester.—Vera historia unionis non verae inter graecos et latinos, sive Concilii Florentini exactissima narratio. Graec. Lat. Hagae Comitum, 1660. în-4°.

Allatius Leo.—Johannes Henricus Hottingerus fraudis et imposturae manifestae convictus. Graec. Lat. Romae, 1661. în-8°.

Philippus Cyprius.—Chronicon Ecclesiae Graecae. Francquerae, 1679. în-4°.

Antiquitates Ecclasiae Orientalis. Lipsiae, 1683. în-8°.

Histoire critique de la croyance et des coûtumes des Nations du Levant. Francfort, 1684. în-8°.

Lubieniecius Stanislaus.—Historia reformationis Poloniae, in qua Reformatorum et Anti-Trinitariorum origo. Freistadii. 1685. în-8°.

Battaglini Marco. — Historia universale di tutti i Concilii. Venezia 1689. T. 2 în-4°.

Smith Thomas. — De Ecclesiae Graecae hodierno statu. Trajecti ad Rhenum, 1698. în-8°.

Catechismo della Chiesa ortodossa Orientale Greca, in Serbo, valacco e tedesco. Vienna, 1774. în-8°.

Obs. Biblioteca Marciană conţine un numĕrŭ multŭ maĭ mare de cărţĭ carĭ tractéză despre aceleaşĭ materiĭ, dar carĭ sunt editate în timpurĭ posteriόre şi se potŭ găsi fόrte bine în comerţŭ saŭ prin alte bibliotecĭ.

Dóuĕ din isvόrele manuscrise însemnate în catalogulŭ acesta merită o atenţiune deosebită, şi anume cronicele şi *Diarii* luĭ Sanudo.

În cronicele din Bibliotecă nu lipsescŭ pasagiurĭ în carĭ se face menţiune despre *Valachi*. Este spre ex. cronica luĭ Zorzi Dolfin, pe care D. Soranzo puse mâna chiarŭ atuncĭ când făcea cercetărĭ pentru mine, şi de unde îmĭ transcrise pasagiulŭ următorŭ, estrasŭ din cap. XVII, şi figurândŭ sub titlulŭ: *Come il Re Attila messe campo a la cita de Aquilegia:*

. . . . «feceno tanta devision et stragi de zenti Cumani, Vallachi e on«gari e bulgari che la sangue correva per terra como un canal che corre al «mar» (Cod. ital. Cl. VII. N. 794, pag, 7) (1).

Câtŭ pentru Ḑiarele luĭ Marin Sanudo, carĭ cuprindŭ istoria unuĭ periodŭ de 37 anĭ (1496—1533), găsescŭ oportunŭ de a observa că cele 58 volumurĭ autografice sunt compuse pe basa documentelorŭ contimpurane, inspectate de Sanudo însuşĭ cu tόtă libertatea şi ale cărorŭ originale se păstréză în όre-care parte şi astă-ḑĭ la Archiva Statuluĭ. În aceştĭ din urmă anĭ s'aŭ începutŭ a publica prin tiparŭ volumurile cele d'intâiŭ, şi anume o serie de 12 volumurĭ, din carĭ alŭ 12-lea va eşi la lumină în ḑilele acestea. Ajunge o simplă aruncătură de ochiŭ asupra tablelorŭ de materiĭ anexate primelorŭ din

(1) Zorzi Dolfin, după constatarea luĭ Cappellari, s'a născutŭ la 1436, iar cronica luĭ aparţine finituluĭ aceluiaşĭ secolŭ, dacă nu este chiarŭ din mâna luĭ Zorzi. Amintirea *Valachilorŭ* alăturea cu cele-lalte popόre supuse luĭ Atila este, după tόte probabilităţile, unŭ simplu anacronismŭ, cu atâtŭ maĭ multŭ că se menţionéză aci la o laltă şi Unguriĭ şi Bulgariĭ. Ar fi însă importantŭ a afla cum s'a născutŭ anacronismulŭ acesta în mintea scriitoruluĭ în cestiune. Cele-lalte cronice veneţiane, după cum crede D. Seranzo, ne-ar da όre-care lumină în acéstă privinţă.

aceste volumurĭ tipărite spre a recunósce câte notițe ele ne oferă şi nóuĕ, şi prin urmare câtŭ de interesantă arŭ fi o continuare regulată a estractelorŭ din *Diarii,* pe carĭ D. Soranzo a începutŭ a le trimite D-luĭ Esarcu.

III.

Recapitulândŭ resultatulŭ visitelorŭ mele la Archiva de Statŭ și la Biblioteca Națională din Veneția, eŭ nu mĕ potŭ făli că am făcutŭ acolo descoperirĭ însemnate ca alțiĭ, și nicĭ că am instituitŭ cercetărĭ sciințifice propriŭ ḑise, ci numaĭ o esploraţiune prealabilă menită a da unŭ programŭ pentru estractele ce maĭ rĕmânŭ de luatŭ din cele dóue marĭ magaziĭ de documente istorice. Trebue acumŭ ca alțiĭ să completeze ceea ce am întreprinsŭ, astŭ-felŭ încâtŭ munca mea să nu fie perdută de totŭ.

Lucrulŭ se póte face în modulŭ celŭ maĭ simplu și cu o cheltuială de tot ne însemnată, atât într'unulŭ câtŭ și într'altulŭ din cele dóue stabilimente, numaĭ să binevoițĭ Domnia Vóstră, saŭ Academia să dațĭ acolo ordine în conformitate.

La Archivă anume se póte urma ca în trecutŭ, adică lucrarea o póte lua asupră-șĭ D. Supraintendentŭ împreună cu personalulŭ Direcțiuniĭ. Spre acestŭ sfârșitŭ arŭ trebui a i se trimite, precum însușĭ mi-a spusŭ, o mică sumă de banĭ de maĭ înainte, spre întîmpinarea cheltuelilorŭ de cancelarie. Pentru transcrierea și colaționarea actelorŭ alăturate Academia datoréză l. n. 26,93.

Cât pentru Bibliotecă, D. Prefectŭ alŭ acesteia îmĭ declara cum că *ex-officio* nu obicĭnuesce de a primi asemenea însărcinărĭ, dar că Domnia-Vóstră saŭ Academia Română putețĭ pré bine a vĕ adresa în particularŭ către unulŭ şi altulŭ dintre subalternĭ. În casul de față nimĕnĭ n'arŭ fi maĭ la îndămână de câtŭ amintitulŭ conte C. Soranzo, asistentŭ alŭ Prefectuluĭ. Domnulŭ acesta ne póte aduce serviciurĭ însemnate din causa erudițiuniĭ şi activitățiĭ sale neobosite precum și din causa familiarităţiĭ ce o câştigă în timpurile din urmă cu materiile carĭ ne intereséză. Pentru regularea condițiunilorŭ

faţă cu D-nia luĭ, nu veţĭ întîmpina dificultăţĭ, fiindŭ-că se va mulţumi cu o retribuţiune moderată şi proporţionată cu numĕrulŭ paginelorŭ transcrise Multŭ maĭ simţitorŭ socotescŭ că arŭ fi la óre-care distincţiune onorifică prin care guvernulŭ nostru să-ĭ rĕsplătéscă concursulŭ gratuitŭ ce mi-a acordatŭ mie cu atâta amabilitate, precum şi ostenelele susţinute în interesulŭ istorieĭ nóstre maĭ înainte de escursiunea mea la Veneţia, adică atuncĭ când lucra pentru D. Esarcu.

Negreşitŭ că, şi pentru lucrarea în cestiune şi pentru întreprinderea unorŭ esploraţiunĭ ulterióre, maĭ bine arŭ fi de a întreţiné pe faţa loculuĭ în cursulŭ unuĭ timpŭ destulŭ de îndelungatŭ, saŭ pe unŭ omŭ specialŭ dintr'aĭ noştri, saŭ pe unulŭ din puţiniĭ Italienĭ carĭ cunoscŭ limba şi istoria Ţăriĭ : cam ast-felŭ urméză alte guverne străine, ca s. ex. Guvernulŭ regescŭ alŭ Grecieĭ, cu nisce cheltuelĭ fórte considerabile. Sunt însă de părere că unŭ asemenea sacrificiŭ materialŭ n'arŭ fi destulŭ de rĕsplătitŭ prin cantitatea probabilă a resultatelorŭ ce se potŭ obţiné numaĭ la Veneţia — fie măcarŭ ca să se întindă cercetările şi la Museul Correr şi la Institutulŭ Quirini-Stampalia, unde cu ajutorulŭ tînĕruluĭ prof. A. Garlato am maĭ făcutŭ o primă escursiune fără de a găsi ceva demnŭ de amintire. Misiunea ar avé tóte probabilităţile de succesŭ numaĭ într'unŭ casŭ, adică de s'arŭ întinde şi la Archivele şi bibliotecile din Genova, din Florenţa şi din Roma. În cele dóuĕ prime oraşe s'arŭ găsi elemente pentru istoria nóstră civilă şi comercială din Evulŭ Mediŭ, iar la oraşulŭ din urmă s'arŭ găsi pentru istoria bisericéscă, în privinţa căreia nu potŭ renumitele colecţiunĭ ale luĭ A. Theiner să fie sleitŭ totŭ materialulŭ servibilŭ. Din informaţiunile pe carĭ le am resultă anume că în Archivele Vaticanuluĭ se póte urmări istoria religiósă a lumiĭ creştine până în sec. XIII într'unŭ modŭ destulŭ de regulatŭ, iar la Registraturile Congregaţiunilorŭ, independente de acele Archive, dar menite a fi complementele lorŭ, s'arŭ puté găsi nisce acte de o anticitate încă maĭ depărtată (1).

(1) În Biblioteca Propagandeĭ unŭ Prelatŭ catolicŭ, căutândŭ notiţe istorice asupra Bisericiĭ de pe ţĕrmurile Dunăriĭ, a găsitŭ în timpulŭ din urmă o copie a actelorŭ juridice relative la persecuţiunea întîmplată la Silistria în sec. III în contra creştinilorŭ Daco-Romanĭ.

Ivindu-se casulŭ de a se decide în realitate trimiterea uneĭ asemenea misiunĭ, mĭ-așŭ permite de a vĕ recomanda cu preferența tuturorŭ celorŭ-lalțĭ Italienĭ pe unŭ bărbatŭ din ceĭ maĭ capabilĭ, care este tot-odată și a fostŭ de peste 30 de anĭ, celŭ maĭ aprigŭ, fără comparațiune, din toțĭ filoromâniĭ de acolo. Înțelegŭ pe M. A. Canini, poligrafŭ, poliglotŭ și publicistŭ distinsŭ, ale căruĭ scrierĭ nenumĕrate sunt cunoscute și în Italia și în străinătate, dar ale căruĭ merite și sacrificiurĭ susținute în dóuĕ rîndurĭ pentru noĭ parŭ a fi uitate cu desăvîrșire în Romania. Ar fi dar unŭ actŭ de dreptate, dacă Guvernulŭ nostru și-ar aduce aminte de dînsulŭ, și s'arŭ folosi în acelașĭ timpŭ de activitatea estra-ordinară ce o arată chiar acum o asemenea inteligență — cam neastîmpĕrată într'adevĕrŭ — însă tot-d'a-una robustă și strălucită.

PARTEA II.

SESIUNEA GENERALĂ DIN ANULŬ 1884.

SESIUNEA GENERALĂ DIN ANULŬ 1884

ȘEDINȚA DIN 6 MARTIE

Preşedinţa D-luĭ *D. Sturdza.*

D-lŭ Secretarŭ-generalŭ *V. A. Urechiă* dă lectură raportuluĭ sĕŭ despre activitatea anuală a Academieĭ în decursulŭ anuluĭ încetatŭ în urmĕtórea cuprindere :

«*Domnilorŭ Colegĭ,*

«Am onóre, în alŭ treilea anŭ alŭ funcţionăriĭ mele ca Secretarŭ generalŭ, să mĕ conformezŭ art. 12 din Regulamentulŭ nostru, şi cu totŭ respectulŭ vinŭ, deci, să vĕ aducŭ informaţiunile de maĭ la vale:

«I. Academia a ţinutŭ, de la încheiarea sesiuniĭ ultime generale, unŭ numĕrŭ de 38 şedinţe, consacrate la afacerĭ de administraţiune generală, primirĭ de diverse darurĭ şi donaţiunĭ îmbogăţitóre colecţiunilorŭ nóstre, corespondinţe cu diverse societăţĭ învĕţate etc.

«Pe lângă lucrările de natura celorŭ maĭ de susŭ, Academia a ascultatŭ, fiă în şedinţă publică, fiă în secţiunĭ, următórele memoriĭ:

«a) Darea de sémă a D-luĭ membru Bacaloglu, despre ultima exposiţiune de electricitate din Viena.

«b) Despre ultimele descoperirĭ epigrafice şi archeologice făcute în Dobrogea, în Septembre 1883, de D-lŭ Gr. Tocilescu, membru corespondentŭ.

«c) Despre Mavrocordatŭ Exaporitulŭ, de D. A. Papadopolŭ-Calimachŭ.

«d) Memoriulŭ P. S. S. Melchisedec despre Grigorie Ţamblacŭ, care memoriŭ a ocupatŭ treĭ şedinţe ale Academieĭ.

«e) Lucrarea D-luĭ membru corespondentŭ St. C. Hepites, despre : «Serviciulŭ meteorologicŭ în Europa.» Secţiunea de sciinţe, care a ascultatŭ acestŭ memoriŭ, a opinatŭ pentru publicarea luĭ, etc.

«II. Publicaţiunile Academieĭ, de la închiderea sesiuniĭ generale 1882--83, făcute prin Secretariatulŭ Domnieĭ-vóstre, sunt :

«1) *Analele,* Tom V, secţiunea I, din seria II. — Deja împărţitŭ.

«2) » » V » II, din aceeaşĭ seriă va fi broşatŭ peste puţine ḑile. La timpŭ însă aŭ apărutŭ şi s'aŭ datŭ în publicŭ maĭ tóte memoriile constituindŭ acestŭ tomŭ; în conformitate cu dispoziţiunea Domnieĭ-vóstre relativă.

«Memoriile apărute separatŭ fură :

«a) Despre uciderea luĭ Mihaiŭ Vodă Viteazulŭ şi despre cruḑimile luĭ Vladŭ Draculŭ. Dóue documente nóuĕ cetite de Nicolae Ionescu.

«b) Noţiunĭ generale despre industria pigmentelorŭ de depinsŭ de Nicolae Teclu.

«c) Viéţa şi operele luĭ Petru Maioru de A. M. Marienescu şi rĕspunsulŭ D-luĭ Urechiă.

«d) Mănunchiŭ din manuscrisele luĭ G. Săulescu. Raporturĭ despre ele de S. Fl. Marianu, N. Ionescu, T. Maiorescu şi Iacobŭ Negruzzi.

«e) Exposiţiunea de la München din anulŭ 1882, de Em. Bacaloglu.

«f) Despre icónele miraculóse de la Athon de provenință română, de Episcopulŭ Melchisedec.

«g) Raportŭ asupra călătorieĭ la ruinele Sarmisegetuseĭ şi a informaţiunilorŭ adunate la faţa loculuĭ în anulŭ 1882, de George Bariţŭ.

«h) Prophylaxia pelagreĭ de Dr. I. Felix.

«i) Dare de sémă asupra congresuluĭ alŭ patrulea internaţionalŭ de igienă ţinutŭ la Geneva în luna Septembre 1882, de dr. I. Felix.

«j) Grigoriŭ Urechiă, contribuirĭ pentru o biografie a luĭ, de Ion Sbiera.

«Din volumulŭ de memoriĭ pe 1882—83, precum cunósceţĭ Domnilorŭ membri, maĭ rĕmăsese a se tipări lucrarea D-luĭ Dr. Brândză

despre plantele din Dobrogea şi acea promisă de D-lŭ D. Sturdza, Preşedintele nostru, despre documentele de la Wiesbaden. Memoriulŭ D-luĭ Brândză, acum că s'aŭ primitŭ clişeurile lucrate la Paris pentru ilustraţiune, nu va întârḑia a apăré; chiar în cursulŭ sesiuniĭ se speră că va fi în mânile D-vóstre. Fac-similele pregătite pentru lucrarea D-luĭ Sturdza, fiindŭ asemenea gata, secretariatulŭ va grăbi tipărirea eĭ de'ndată ce autorulŭ va fi înlesnitŭ de timpŭ ca să şĭ-o revadă şi să ne-o comunice.

«III. Sub presă (spre curêndă apărere), prin îngrijirea D-luĭ colegŭ G. Sion, se află :

«a) *Poesiĭ populare române*, adunate de D-niĭ *I. U. Iarnik* şi *A. Bârseanu* (aŭ apărutŭ 11 cóle duble).

«b) *Titu Liviŭ*, traducere de N. Barbu. Vol. I, cuprinḑêndŭ cărţile I—VI. (tipărite 22 cóle).

«IV. Din colecţiunea Hurmuzachi (sub direcţiunea D-luĭ Slavicĭ, învĕţatulŭ nostru membru corespondentŭ) s'aŭ tipăritŭ 74 cóle, carĭ vorŭ constitui volumulŭ IV partea II (1600—1650). Aci se cuprindŭ documentele Academieĭ din Archivulŭ Veneţieĭ.

«S'aŭ maĭ tipăritŭ de D-lŭ Slavicĭ şi 24 cóle din «Fragmente zur Geschichte der Romänen, von Eudoxius Freihern von Hurmuzaki. III. Band.»

«V. Conformându-se votuluĭ Academieĭ (deşi nu s'a arĕtatŭ prin acelŭ votŭ sub îngrijirea cuĭ să se facă lucrulŭ), Secretarulŭ generalŭ a pusŭ sub tiparŭ şi lucrarea D-luĭ At. M. Marienescu :

«*Serbătorile şi datinele romane vechĭ.*»

«De asemene, de curêndŭ aŭ intratŭ la tipografiă şi noulŭ memoriŭ alŭ neobosituluĭ nostru colegŭ P. S. S. Melchisedec, despre viéţa luĭ Ţamblacŭ.

«Acéstă ultimă publicaţiune Academia a otărîtŭ să se întreprinḑă îndată, ḑe şi memoriulŭ n'a trecutŭ încă prin filiera otărită la art. 36 din Regulamentŭ. Majoritatea Academieĭ, din şedinţa de la 10 fe-

bruare, luândŭ acéstă hotărîre, a voitŭ să împedice publicarea frumósei lucrărĭ a iubituluĭ nostru prelatŭ în alte foĭ de câtŭ în Analele nóstre, publicare ce nu i se putea prohibe, din causa întârḑieriĭ ce suferŭ tóte lucrările intrate în Academiă prin rigurósa aplicaţiune a ḑisuluĭ art. 36. Colegiĭ noştri, carĭ aŭ datŭ recenta hotărîre precitată, comptéză cu tótă încrederea pre bilulŭ de indemnitate alŭ Plenuluĭ, de la care încă de anŭ s'a cerutŭ modificarea articoluluĭ denunţatŭ.

«Totŭ în asemenea categorie este şi publicarea memoriilorŭ P. S. S. Melchisedec «Inscripţiunea de la Răsboenĭ», «Escursiunea la mănăstirile din Bucovina» etc., carĭ deşi deja publicate în broşurĭ orĭ jurnale străine Academieĭ, Secretariatulŭ D-vóstre a primitŭ în şedinţa de la 10 februare deslegarea d'a le reproduce şi în Analele nóstre. Fiindŭ însă că ambele tomurĭ din Anale pe 1882—83 sunt gata, va urma să se dea locŭ ḑiselorŭ publicaţiunĭ în tomulŭ deja începutŭ cu Ţamblacŭ.

«VI. Spre îndeplinirea votuluĭ D-vóstre s'aŭ pusŭ la disposiţiunea publiculuĭ volumele VI şi VII din operele luĭ Cantemirŭ, şi «Pravila» de la Govora, deşi lipsite de nótele, glosarele etc., carĭ eşite din péna bogată în erudiţiune a coleguluĭ nostru, D-lŭ Odobescu, aveaŭ să dea publicaţiunilorŭ acestora o maĭ mare căutare. D-sa a fostŭ, cum sciţĭ, până în fine împedicatŭ d'a le face.

«VII. Immulţirea publicaţiunilorŭ Academieĭ aŭ apropiat-o de institute similare vechĭ şi ilustre. În decursulŭ anuluĭ acestuĭa noĭ amŭ intratŭ în relaţiunĭ de schimbŭ cu maĭ multe societăţĭ, arĕtate în lista cărţilorŭ dăruite pentru Bibliotecă.

«VIII. La concursurile pentru premiĭ din diversele fondurĭ ale Academieĭ, s'aŭ presentatŭ operele arĕtate în lista ce se alătură maĭ josŭ pe lângă lucrările comisiunilorŭ. Aceste opere aŭ fostŭ trimise la timpŭ comisiunilorŭ respective.

«IX. Iubirea publică pentru Institutulŭ nostru se manifestă adesea prin oferte preţióse de cărţĭ, documente, etc. De curêndŭ Academia a primitŭ însciinţarea despre o donaţiune importantă în banĭ, de la D-lŭ Dimitrie Hagi Vasile, de fericită memoriă. Domnia-vóstră, Domnĭ colegĭ, veţĭ lua maĭ de aprópe cunoscinţe de acestŭ generosŭ legatŭ.

«O altă donaţiune de cea maĭ mare importanţă este acea de 374 volume, colecţiune relativă la istoria Anglieĭ. Datorimŭ acestŭ multŭ preţiosŭ darŭ cunoscuteĭ buneĭ-voinţe pentru Academia şi cultura naţiuniĭ române, a Excel. Sale D-luĭ White ministru M. S. Britanice, câtŭ şi neobositeĭ stăruinţe a D-luĭ colegŭ Principele Ion Ghica. Nu este îndoială că Plenulŭ va adăogi mulţămirile sale la ale Delegaţiuniĭ, atâtŭ către D-lŭ ministru White câtŭ şi guvernuluĭ M. S. Britanice.

«O donaţiune, pe cale de a se efectua, este acea de la D-lŭ Stroescu din Odesa. D-luĭ voesce ca să asigure Academieĭ fondulŭ necesarŭ pentru tipărirea manuscriptuluĭ de «proverbe» alŭ luĭ Golescu.

«Importantele acquisiţiunĭ, din darurĭ şi din cumpĕrărĭ, aŭ maĭ sporitŭ biblioteca nóstră cu operele consemnate în lista alăturată pe lângă raportulŭ comisiuniĭ de Bibliotecă, şi cu maĭ multe hrisóve orĭ documente diverse. La aceste se adaoge admirabila colecţiune de documente din archiva statuluĭ francesŭ, operă a erudituluĭ nostru colegŭ D-lŭ Odobescu.

«Pentru colocarea acestorŭ nóue acquisiţiunĭ, Delegaţiunea a luatŭ mĕsurile ce eraŭ *posibile* în strînsulŭ înţelesŭ alŭ vorbeĭ. Ceea ce s'a făcutŭ este însă unŭ ce provisoriŭ . . . Nu ne vomŭ folosi de frumósele nóstre colecţiunĭ, de cât atuncĭ când cestiunea localuluĭ definitivŭ de instalare va fi primitŭ deslegarea dorită.

«Despre buna-voinţă a ţĕreĭ legale pentru institutulŭ sĕŭ supremŭ de cultură şi alŭ limbeĭ naţionale, nu ne putemŭ îndoi, dacă vedemŭ grăbirea ce a pusŭ Camera — sunt puţine ḑile — întru a vota, prin budgetulŭ Ministeruluĭ de culte, nu numaĭ subvenţiunile ce ne sunt cunoscute din anulŭ trecutŭ, dar şi altele condee nóue, despre modulŭ întrebuiriĭ cărora Domnia-vóstră veţĭ avé a hotărî ulteriorŭ.

«Anexezŭ, terminândŭ, darea de sémă datorită de D-lŭ Casierŭ.»

«Am onóre a presenta situaţiunea provisorie a comptabilităţiĭ şi a caseĭ pe anulŭ 1883—1884, până erĭ séră în 5 Martie, avêndŭ cea definitivă să urmeze la finitulŭ acestuĭ anŭ budgetarŭ :

Situaţiunea actuală e cum urmézā:

«*A. Din veniturile prevĕdute* a rĕmasŭ neîncasatŭ până erĭ :

1. Subvenţiunea de la statŭ anuală	Leĭ	20.000.—
2. Din dotaţiunea statuluĭ unŭ restŭ de. . .	»	8.000.—
3. Din fondulŭ Năsturelŭ-Herĕscu, idem. . .	»	6.830,—
4. » » Economiilorŭ, idem	»	974.—
5. » » Daniel, idem	»	8.15
În totalŭ. .	»	35,812.15

din causă că, parte avêndŭ numerarŭ suficientŭ, nu a fostŭ necesitate de încasatŭ până acum, şi parte fiindŭ relativŭ la fondulŭ Năsturelŭ-Herĕscu, epitropia bisericeĭ Sf. Vinerĭ a trebuitŭ să facă secvestru asigurătorŭ arendaşuluĭ moşieĭ Lămotescĭ pentru neplata punctuală a arendeĭ, de unde în timpulŭ celŭ maĭ de aprópe se aşteptă realisarea sumelorŭ în restanţă.

«*B. Situaţiunea budgetuluĭ de cheltuelĭ* e următórea :

	Suma votată la paragr.	*s'a plătitŭ*	*a rĕmasŭ*
Litera a.	Leĭ 22.500.—	Leĭ 19.730.—	Leĭ 2.770.—
» b.	» 6.500.—	» 5.400.—	» 1.100.—
» c.	» 1.000.—	» 1.000.—	» —
» d.	» 2.400.—	» 2.200.—	» 200.—
» e.	» 3.300.—	» 3.300.—	» —
» f.	» 11.640.—	» 9.736.70	» 1.903.30
» g.	» 300.—	» 40.20	» 259.80
» h.	» 400.—	» 400.—	» —
» i.	» 1.200.—	» 1.149.12	» 50.88
» j.	» 2.500.—	» 922.—	» 1.578.—
» k.	» 200.—	» 200.—	» —
» l.	» 900.—	» 900.—	» —
» m.	» 4.000.—	» 4.000.—	» —
» n.	» 1.500.—	» 1.500.—	» —
» o.	» 765.—	» 765.—	» —
» p.	» 3.200.—	» 3.188.95	» 11.05
De reportatŭ	» 62.305.—	» 54.431.97	» 7.873.03

Reportŭ:		Leĭ 62.305.—	Leĭ 54.431.97	Leĭ 7.873.03
Litera	q.	» 10.000.—	» 8.447.75	» 1.552.25
»	r.	» 2.000.—	» 925.—	» 1.075.—
»	s.	» 1.100.—	» 1.100.—	» —
»	t.	» 600.—	» 295.75	» 304.25
»	u.	» 2.000.—	» —	» 2.000.—
»	v.	» 2.000.—	» —	» 2.000.—
»	w.	» 1.000.—	» —	» 1.000.—
»	x.	» 3.100.—	» 1.108.95	» 1.991.05
»	y.	» 3.500.—	» 249.—	» 3.251.—
»	z.	» 250.—	» 250.—	» —
		Leĭ 87.855.—	» 66.808.42	» 21.046.58

«Prin urmare sporulŭ din budgetulŭ cheltuelilorŭ este de Leĭ 21.046.58

«*C. Comptulŭ Escedentŭ* aruncă următorulŭ beneficiŭ :

«Escedentulŭ care arŭ fi trebuitŭ să resulte după budgetulŭ curentŭ arŭ fi fostŭ de . . . . Leĭ 1.213.72

«Agio la aurŭ vîndutŭ . . . . » 133.15

«De la fondulŭ Zappa profitulŭ ce a produsŭ dóuĕ titlurĭ rentă amortisabilă de Leĭ 10.000 eşite la sorţĭ. . . . . » 403.35

«De la fondulŭ Năsturelŭ-Herĕscu sporulŭ ce derivă din cumpĕrare a Leĭ 5.500 Obligaţiĭ municipale a 5% plus unŭ cuponŭ încasatŭ . . . . » 350.45

«In fine se înscrie sporulŭ resultatŭ din budgetulŭ de cheltuelĭ de maĭ susŭ 21.046.58

Suma economiilorŭ în totalŭ . . . . . L. 23.147.25

«De aicĭ se scade L. 8.15 banĭ, diferenţa ce s'a plătitŭ la înlocuirea uneĭ obligaţiunĭ de statŭ a L. 500 eşite la sorţĭ de la fondulŭ Daniel; şi L. 974, produsulŭ maĭ puţinŭ din vinderea publicaţiunilorŭ prevĕḑute în budgetŭ.

In totalŭ suma de. . . . . » 982.15

«Decĭ Escedentulŭ curatŭ este de. . . . . L. 22.165.10

«Este de notatŭ, că fiindŭ a se maĭ face plăţĭ totŭ din acestŭ budgetŭ până la finitulŭ anuluĭ budgetarŭ 1883—1884, atuncĭ numaĭ prin raportulŭ de încheiere se va puté arĕta definitiva situaţiune a Escedentuluĭ.

«*D.* Fondurile Academieĭ sunt totŭ acelea ca în anulŭ trecutŭ; s'a sporitŭ însă după cum se va arăta la loculŭ sĕŭ cu L. 19.200, în efecte ce de-

rivă din capitalisarea premiilorŭ Năsturelŭ Herĕscu, G. Lazărŭ și Eliade Rădulescu și a dobândilorŭ fondului Cuza și Fĕtu.

«Fondurile în efecte adĭ sunt următóre.

I. Fondulŭ Zappa.

59	titl. rentă amortisabilă	de $5^0/_0$	a L. 5000 —	L. 295.000 —	
$3^1/_2$	» » »	» $5^0/_0$	» » 500 —	» 1.750 —	
4	» » romană	» $5^0/_0$	» » 2000 —	» 8.000 —	
14	» » »	» $5^0/_0$	» » 500 —	» 7.000 —	
					311.750—

II. Fondulŭ Cuza.

$5^2/_5$	titl. rentă amortisabilă	de $5^0/_0$	a L. 5000 —	L. 27.000 —	
1	scrisŭ fonciarŭ ruralŭ	» $5^0/_0$	a L. 1000 —	L. 1.000 —	
2	» » »	» $5^0/_0$	a L. 100 —	» 200 —	28.200—

III. Fondulŭ Economiilorŭ.

18	titl. rentă amortisabilă	de $5^0/_0$	a L. 5.000 —	L. 90.000 —	
3	» » »	» $5^0/_0$	» » 500 —	» 1.500 —	
46	Oblig. municipale nóuĕ	» $5^0/_0$	» » 500 —	» 23.000 —	
8	Scrisurĭ fonciare rurale	» $7^0/_0$	» » 100 —	» 800 —	
					115.300 —

IV. Fondulŭ Năsturelŭ-Herĕscu.

5	titl. rentă română	de $5^0/_0$	a L. 2.000 —	L. 10.000 —	
11	Oblig. municipale nóuĕ	» $5^0/_0$	» » 500 —	» 5.500 —	
					15.500—

V. Fondulŭ Chițu.

1	titlu rentă română . .	de $5^0/_0$	a L. 500 —	L. 500 —	
					500—

VI. Fondulŭ Daniel.

30.	Obligațiĭ de statŭ	de $6^0/_0$	a L. 500 —	L. 15.000 —	
					15.000—

VII. Fondulŭ A. Fĕtu.

2	titl. rentă amortisabilă	de $5^0/_0$	a L. 5.000 —	L. 10.000 —	
1	Oblig. municipală nóuă	» $5^0/_0$	» » 500 —	» 500 —	
					10.500—
				De reportatŭ	496.750—

Reportŭ : 496.750.—

VIII. Fondulŭ G. Lazărŭ.

5	scris. fonciare rurale	de $7^0/_0$	a L. 1.000 —	L. 5.000 —	
6	» » »	» $5^0/_0$	» » 1.000 —	» 6.000 —	
					11.000.—

IX. Fondulŭ Eliade Rădulescu.

4	scris. fonciare rurale	de $7^0/_0$	a L. 1.000 —	L. 4000 —	
1	» » »	» $7^0/_0$	» » 200 —	» 200 —	
8	» » »	» $7^0/_0$	» » 100 —	» 800 —	
6	» » »	» $5^0/_0$	» » 1.000 —	» 6000 —	» 11.000—
				Suma în efecte	L. 518.750—

Decĭ Academia posede efecte :

$84^2/_5$	titl. rentă amortisab.	de $5^0/_0$	a L. 5.000 —	L. 422.000 —	
$6^1/_2$	» » »	» $5^0/_0$	» » 500 —	» 3.250 —	
9	» » română	» $5^0/_0$	» » 2.000 —	» 18.000 —	
15	» » »	» $5^0/_0$	» » 500 —	» 7 500 —	
58	Obligaţiĭ municipale	» $5^0/_0$	» » 500 —	» 29.000 —	
30	» de statŭ	» $6^0/_0$	» » 500 —	» 15.000 —	
9	scrisurĭ funciare rurale	» $7^0/_0$	» » 1.000 —	» 9.000 --	
1	» » »	» $7^0/_0$	» » 200 —	» 200 —	
16	» » »	» $7^0/_0$	» » 100 —	» 1.600 —	
13	» » »	» $5^0/_0$	» » 1.000 —	» 13.000 —	
2	» » »	» $5^0/_0$	» » 100 —	» 200 —	
					L. 518.750—

In anulŭ trecutŭ aceste fondurĭ aŭ fostŭ în efecte :

$84^2/_5$	titl. rentă amortisab.	de $5^0/_0$	a L. 5.000 —	L. 422.000 —
$6^1/_2$	» » »	» $5^0/_0$	» » 500 —	» 3.250 —
9	» » română	» $5^0/_0$	» » 2.000 —	» 18.000 —
15	» » »	» $5^0/_0$	» » 500 —	» 7.500 —
46	Obligaţiunĭ municipale	» $5^0/_0$	» » 500 —	» 23.000 —
30	» de statŭ	» $6^0/_0$	» » 500 —	» 15.000 —
9	scrisurĭ funciare rurale	» $7^0/_0$	» » 1.000 —	» 9.000 —
1	» » »	» $7^0/_0$	» » 200 —	» 200 —
16	» » »	» $7^0/_0$	» » 100 —	» 1.600 —
			Suma. . .	L. 499.550 —

a crescutŭ decĭ prin adăugerea sporuluĭ susŭ arătatŭ de . . . . » 19.200 —

Suma ca susŭ. . . . . L. 518.750—

«Acéstă crescere în efecte de Leĭ 19.200 se înscrie la urmĕtórele fondurĭ:

1. La fondulŭ G. Lazăr	L. 6.000 —		
2. » » Eliade Rădulescu	» 6.000 —		
3. » » Năsturelŭ-Herĕscu	» 5.500 —		
4. » » Cuza	» 1.200 —		
5. » » A. Fĕtu	» 500 —		
	In totalŭ	L.	19.200—

«*E. Fondulŭ Societăţiĭ craiovene* pentru înaintarea învăţămîntuluĭ publicŭ este în efecte totŭ ca în anulŭ trecutŭ şi anume.

$9^1/_2$	titl. rentă amortisabilă	de 5%	a L. 500 —	L. 4.750 —		
1	scris fonciarŭ ruralŭ	» 7%	» » 1.000 —	» 1.000 —		
1	» » »	» 7%	» » 500 —	» 500 —		
1	» » »	» 7%	» » 200 —	» 200 —		
14	» » »	» 7%	» » 100 —	» 1.400 —		
					L.	7.850—
			şi unŭ Saldŭ de		»	59.85

«Este de notatŭ că plătindu-se în anulŭ 1883—1884 premiulŭ craiovénŭ de Leĭ 1.500, astŭ-felŭ saldulŭ a scădutŭ la Leĭ 59.85 b.

«*F. Fondulŭ publicăriĭ documentelorŭ istorice Hurmuzachi* a începutŭ anulŭ cu unŭ saldŭ de . . . . Leĭ 1.984.90

A intratŭ

de la Ministeriulŭ de finanţe pe 1883—1884		»	18.000 —
» » L. 24.000 rentă amortisabilă cuponulŭ		»	1.200 —
	Intraţĭ	L.	21.184.90

S'a plătitŭ:

pentru tipăritŭ	L. 4.160.—		
» decopiarea de documente	» 235.70		
secretaruluĭ comisiuniĭ pe 11 lunĭ	» 3.850.—	L.	8.245.70
rĕmâne saldŭ pe anulŭ viitorŭ		»	12.939.20

şi L. 24.000, in titlurĭ de renta amortisabilă a 5%.

«*G. Leĭ 300,* incurşĭ în anulŭ budgetarŭ 1882—1883 de la prefectura Iaşilorŭ pentru înfiinţarea de staţiunĭ meteorologice se află şi adĭ neatinsŭ.

«După situaţiunea până aicĭ arătată Academia posede următórea avere în efecte şi saldurĭ:

«Sub c.	Escedentulŭ anuluĭ 1883—1884 de	L.	22,165. 10
» d.	Efectele de la 9 fondurĭ	»	518,750. —
» e.	Efectele fonduluĭ Craiovénŭ	»	7,850. —
	Numerarulŭ fonduluĭ Craiovénŭ	»	59. 85.
» f.	Numerarulŭ fonduluĭ Hurmuzachi	»	12,939. 20.
	Efectele fonduluĭ Hurmuzaki	»	24,000. —
» g.	Numerarulŭ intratŭ de la pref. Iasilorŭ	»	300. —
	In totalŭ	L.	586,064. 15.
«Prin urmare cu totalulŭ anuluĭ de maĭ înainte în suma de		»	543,986. 62.
«se presintă unŭ sporŭ ạḑĭ de		L.	42,077. 53.

«In fine am onóre a arăta că numerarulŭ casseĭ a fostŭ ierĭ de . . . . L. 1,128. 70. b.»

După acestea, declarându-se sesiunea generală deschisă, D-niĭ membri aĭ Delegaţiuniĭ împreună cu secretarulŭ generalŭ declară că demisionéză. Insistândŭ în acéstă decisiune, se propune şi se admite ca până la încheierea sesiuniĭ, când, după statute, urméză a se alege nóua Delegaţiune, să se numéscă una în modŭ provisoriŭ. Se alegŭ şi se proclamă D-niĭ *V. Alexandri, Ion Ghica, Fĕtu,* şi *Bariţŭ* ca Preşedinţĭ, iar *G. Sion* ca secretarŭ generalŭ.

D-lŭ *Maiorescu*, relevândŭ obscuritatea şi nesuficienţa óre cărorŭ articole din Regulamentulŭ generalŭ votatŭ în 1879 propune numirea uneĭ comisiunĭ care sĕ proiecteze modificarea lorŭ; asemenea cere ca să se fixeze alte óre pentru ţinerea şedinţelorŭ. Ambele aceste propunerĭ se punŭ la ordinea ḑileĭ.

PROGRAMA

LUCRĂRILORŬ SESIUNIĬ GENERALE DIN ANULŬ 1884.

1. Raportulŭ anualŭ alŭ Secretaruluĭ generalŭ despre activitatea Academieĭ şi a secţiunilorŭ în decursulŭ anuluĭ încetatŭ. (Art. 17 Statute şi art. 12 Regulamentŭ).

2. Alegerea Comisiuniĭ pentru esaminarea lucrărilorŭ făcute de De-

legaţiune în decursulŭ anuluĭ încetatŭ, — a Comisiuniĭ pentru cercetarea compturilorŭ din anulŭ încetatŭ, — şi a Comisiuniĭ pentru combinarea budgetuluĭ pe anulŭ 1884—1885 (Art. 27 Regulamentŭ).

3. Raportulŭ Comisiuniĭ însărcinate cu cercetarea cărţilorŭ intrate la concursŭ pentru premiulŭ Năsturelŭ Herescu de 4000 leĭ şi Lazărŭ de 5000 leĭ.

4. Alegerea uneĭ Comisiunĭ pentru cercetarea colecţiunilorŭ de ariĭ poporale române presentate la concursulŭ premiuluĭ Heliade-Rădulescu de 5000 leĭ.

5. Raportulŭ Comisiuniĭ însărcinate cu cercetarea lucrărilorŭ Delegaţiuniĭ în decursulŭ anulŭ 1883—1884. (Art. 27 Regul.).

6. Raportulŭ asupra stăriĭ financiare a Academieĭ (Art. 7 lit. b. statute).

7. Primirea legatuluĭ făcutŭ Academieĭ de reposatulŭ D. Hagi-Vasile.

8. Determinarea subiectelorŭ de pusŭ la concursŭ pe aniĭ viitorĭ (Art. 7. lit. a Statute).

9. Determinarea subiectuluĭ ce este a se pune la concursulŭ premiuluĭ Heliade-Rădulescu de 5000 leĭ pentru anulŭ 1886. (Art. 95 Regulamentŭ).

10. Modificarea articoluluĭ 36 din Regulamentŭ.

11. Cestiunea ortografieĭ şi a dicţionaruluĭ.

12. Regularea nóuelorŭ sume acordate de cameră pentru Academie prin budgetulŭ Ministeruluĭ Instrucţiuniĭ publice şi Cultelorŭ pe anulŭ 1884—1885.

13. Alegerea Comisiuniĭ de 9 membri pentru cercetarea operatelorŭ ce vorŭ intra la concursulŭ premiilorŭ anuale în anulŭ viitorŭ 1885. (Art. 7. lit. c. Statute).

14. Alegerea uneĭ comisiunĭ pentru a studia manuscrisele ce se vorŭ presenta la concursulŭ premiuluĭ Lazărŭ de 5000 leĭ pe anulŭ 1885, asupra subiectuluĭ : *Studiŭ asupra agricultureĭ, industrieĭ şi comerciuluĭ în România.*

15. Raportulŭ Comisiuniĭ Biblioteceĭ.

16. Votarea Regulamentuluĭ pentru Biblioteca Academieĭ.

17. Formarea budgetuluĭ pe anulŭ 1884—1885. (Art. 7 lit. m. şi Art. 40 Statute).

18. Alegerĭ de membri onorarĭ şi corespondenţĭ.

19. Luarea disposiţiunilorŭ necesare pentru instalarea publicaţiunilorŭ şi a Bibliotecei Academieĭ.

20. Votulŭ asupra memoriilorŭ ce sunt a se publica în Anale pe anulŭ 1883—1884.

21. Disposiţiunĭ pentru tipărirea manuscrisuluĭ d-luĭ Gr. G. Tocilescu «Ţĕranulŭ românŭ» premiatŭ de Academie în sesiunea generală din 1882.

22. Disposiţiunĭ pentru tipărirea Psaltiriĭ în versurĭ a mitropolituluĭ Moldoveĭ Dosofteiŭ.

23. Propunerĭ diverse din partea secţiunilorŭ.

24. Alegerea Delegaţiuniĭ pe anulŭ viitorŭ 1884—1885 (Art. 7. lit. i. şi Art. 15 Statute).

25. Raportulŭ secretaruluĭ generalŭ asupra lucrărilorŭ sesiuniĭ generale (Art. 12 Regulamentŭ).

ŞEDINŢA DIN 7 MARTIE

Preşedinţa D-luĭ *I. Ghica.*

D-lŭ *Ion Ghica* mulţumesce Academieĭ pentru onórea ce ĭ-a făcutŭ, de a-lŭ pune în posiţiune ca să o maĭ preside, promiţêndu-ĭ că-şĭ va da tóte silinţele de a conduce desbaterile cu nepărtinirea şi cu zelulŭ pe care totŭ-d'a-una l'a avutŭ pentru Academiă.

In comisiunea pentru esaminarea lucrărilorŭ Delegaţiuniĭ în decursulŭ anuluĭ încetatŭ se alegŭ D-niĭ *Ionescu, Poni* şi *Bariţŭ.*

In comisiunea pentru cercetarea compturilorŭ şi combinarea budgetuluĭ pe anulŭ viitorŭ se alegŭ D-niĭ *Babeşŭ, Fălcoianu* şi *Stefănescu.*

La alegerea comisiunii pentru cercetarea colecţiunilorŭ de arii populare venite la concursŭ, D-lŭ *Hasdeŭ,* cerêndŭ cuvêntulŭ, ḑice că propunerea acestui premiŭ nu este legală; că legea prin care statulŭ a pusŭ unŭ fondŭ la disposiţiunea Academiei, prevede numai literatura şi sciinţele; musica, care este o artă, nu póte intra nici în categoria literaturei nici în aceea a sciinţelorŭ; prin urmare Academia arŭ face o ilegalitate dacă arŭ acorda premiulŭ anunţatŭ.

D-lŭ *Quintescu* se miră de propunerea făcută de d-lŭ *Hasdeŭ.* Nu înţelege cum se póte reveni asupra unui premiŭ publicatŭ acum unŭ anŭ de Academiă şi pentru competirea căruia mai mulţi bărbaţi şi-aŭ trimisŭ lucrările lorŭ. Dar abstracţiune făcêndŭ de acésta D. *Hasdeŭ* nu are dreptate nici în fondŭ. Premiulŭ în cestiune s'a făcutŭ în spiritulŭ şi litera atâtŭ a statutelorŭ câtŭ şi a legei prin care se fixéză de către statŭ suma destinată pentru premiele Lazăr şi Heliade-Rădulescu. Art. 3 alŭ statutelorŭ, sub lit. *a* pune între operele de premiatŭ pe lângă cele literare şi pe cele «*artistice meritorie*»; prin urmare şi premiului *literarŭ,* de care vorbesce legea pentru Academia Română, trebuie să i se dea aceeaşi latitudine, cu atâtŭ mai multŭ cu câtŭ la melodiile populare se adaogă şi textulŭ cântecelorŭ cari sunt de natură curatŭ literară. Pentru aceste motive D. *Quintescu* opinéză ca să nu se dee urmare propunerii D. *Hasdeŭ,* care în faţa publicului arŭ aduce o jicnire demnităţii Academiei.

D-lŭ *Babeşŭ,* crede că interpretarea făcêndu-se încă din anulŭ trecutŭ, Academia nu póte să se desḑică în anulŭ acesta, ci crede că trebue să se numéscă comisiunea ce se vede în programă; şi dacă între membrii Academiei nu vorŭ fi bărbaţi îndestulŭ de competinţi în musică, totuşi crede că ei vorŭ chema în ajutorulŭ lorŭ persóne din afară, cari să-i ajute în cercetarea acésta.

D-lŭ *Bacaloglu,* susţinêndŭ pe d-lŭ *Hasdeŭ,* ḑice că erórea este manifestă, şi mai bine arŭ fi ca să se îndrepteze de câtŭ să se consumeze; căci legea, fiindŭ clară şi prevĕḑêndŭ premii numai pentru litere şi sciinţe, Academia arŭ face o neiertată greşélă acordândŭ premiulŭ pentru musică.

D-lŭ *Stefănescu* ḑice că, pre câtŭ timpŭ nu s'aŭ făcutŭ objecţiuni

de asemenea natură atuncĭ când puteaŭ să aibă locŭ, apoĭ acuma când concursulŭ s'a publicatŭ şi lucrărĭ aŭ venitŭ, premiulŭ nu se póte revoca fără a se desconsidera Academia care l'a promisŭ; prin urmare cere ca să se numéscă o comisiune.

D-lŭ *Alexandri* aduce aminte că propunerea acésta a făcut'o D-sa stimulatŭ de descoperirea ce a făcutŭ într'o colecţiune fórte importantă făcută de unŭ musicantŭ, considerândŭ că arŭ fi o adevĕrată perdere naţională dacă s'arŭ da uităriĭ ariele vechĭ populare carĭ aŭ legănatŭ copilăria şi tinereţele nóstre; crede şi este convinsŭ că publiculŭ şi opiniunea generală nu vorŭ desaproba asemenea premiĭ după o interpretaţiune judaică atâtŭ de rigurósă. — Conchide a se ţiné decisiunea din anulŭ trecutŭ şi a cere alegerea comisiuniĭ.

D-lŭ *Quintescu* relevă, în sensulŭ observărilorŭ de maĭ nainte, că premiulŭ este în concordanţă cu prescripţiunile statutuluĭ şi ale legiĭ. Nu înţelege prin urmare protestulŭ d-luĭ *Hasdĕŭ*.

D-lŭ *Ion Ghica* aduce aminte despre originile instituţiuniĭ Academieĭ şi, făcêndŭ istoriculŭ eĭ, arată că, cu tóte că de la primitiva eĭ fundaţiune s'a desvoltatŭ prin donaţiunĭ generóse atâtŭ din partea statuluĭ câtŭ şi de la persóne private, totuşĭ ea încă se află în situaţiune modestă, neputêndŭ până astădĭ avé maĭ multŭ de câtŭ cele treĭ secţiunĭ cunoscute. Maĭ târdiŭ póte România va avé Academiĭ musicale, militare, industriale, artistice. — De astă dată crede că Academia merge înaintea dorinţelorŭ naţiuniĭ îmbărbătândŭ lucrărĭ de asemenea natură, care de şi póte nu sunt conforme cu textulŭ judaicŭ alŭ Statutelorŭ, totŭ s'arŭ puté califica cu onóre, fiindŭ în legătură intimă cu literatura populară.

D-lŭ *Hasdĕŭ* dice că statutele Academieĭ nu potŭ modifica o dispoziţiune precisă a legiĭ, care vorbesce de unŭ premiŭ literarŭ saŭ sciinţificŭ, iar nu de atribuţiunile cutăriĭ saŭ cutăriĭ secţiunĭ a Academieĭ. Multe neregularităţĭ s'aŭ maĭ făcutŭ în trecutŭ şi se va maĭ face şi asta. D. *Hasdeŭ* însă declară că, dacă a lipsitŭ din Academiă când s'a propusŭ acelŭ premiŭ contra legiĭ, acésta nu-lŭ póte împedica de a-lŭ combate astă-dĭ; puţinŭ iĭ importă dacă Academia

va persista în hotărîrea sa. D-sa nu voesce a fi solidarŭ cu asemenea mĕsurĭ şi decĭ se va abţine de la orĭ-ce votŭ.

D-lŭ *Babeşŭ* insistă a se numi comisiunea, convinsŭ că cestiunea este elucidată. Cere ca comisiunea să fiă numită de treĭ membriĭ, cu facultatea de a chema în ajutorulŭ lorŭ artiştĭ competenţĭ carĭ să-ĭ ajute a face unŭ raportŭ nepărtinitorŭ.

Inchiḑêndu-se discuţiunea, se adoptéză propunerea d-luĭ *Babeşŭ*; se procede la votare şi cu majoritate se alegŭ D-niĭ *Alexandri, Maiorescu* şi *Ion Ghica.*

ŞEDINŢA DIN 8 MARTIE

Preşedinţa D-luĭ *Dr. A. Fĕtu.*

La ordinea ḑileĭ fiindŭ primirea legatuluĭ făcutŭ Academieĭ de rĕposatulŭ D. Hagi Vasile, D-lŭ *Sturdza* relatéză despre comunicaţiunea ce Delegaţiunea a primitŭ de la D-lŭ Gr. Triandafil, executorulŭ testamentarŭ alŭ numituluĭ donatorŭ, după care se însărcinéză D-niĭ *Maiorescu* şi *Maniu* a lua în deaprópe cercetare împrejurările acesteĭ ofrande şi a refera dacă Academia este în posiţiune de a primi şi a cere autorisarea de acceptaţiune a acesteĭ donaţiunĭ.

D-lŭ Secretarŭ generalŭ aduce aminte că trebue a se înregistra în programa lucrărilorŭ Academieĭ propunerea făcută în prima şedinţă de D-lŭ *Maiorescu* pentru modificarea a óre cărorŭ articole din statute şi regulamentŭ relative la atribuţiunile oficiilorŭ administrative. Acésta dândŭ motivŭ de îndelungĭ discuţiunĭ, se decide a se numi o comisiune de treĭ membri care să presinte plenuluĭ modificările necesare. După acésta, procedându-se la alegerĭ prin votare, se numescŭ D-niĭ *Ion Ghica, Hasdĕŭ* şi *Maiorescu* cu majoritate.

D-lŭ Secretarŭ generalŭ aduce aminte că în ḑiua următóre Vinerĭ urméză a se ţiné şedinţă publică: D-lŭ Preşedinte întrébă pe D-niĭ Membriĭ dacă aŭ vre-o lucrare de presentatŭ în acéstă şedinţă.

D-lŭ Grigorie Tocilescu, membru corespondentŭ, aflându-se faţă, declară că e gata a da o relaţiune despre ultimele descoperirĭ ce s'aŭ făcutŭ în săpăturele de la Adam-Clisi în Dobrogea.

D-lŭ *Ion Ghica*, luândŭ cuvîntulŭ, ḑice că nu crede de prisosŭ a pune înaintea Academieĭ o cestiune care şi altă dată şĭ-a făcutŭ datoria a o pune: acea a edificiuluĭ necesarŭ pentru instalaţiunea şi aşezarea bibliotecelorŭ şi colecţiunilorŭ Academieĭ carĭ din ce în ce se înavuţescŭ. — D-sa vede cu părere de rĕŭ că după tóte promisiunile date de unĭ din membriĭ carĭ facŭ chiar parte activă din guvernŭ, până acuma încă nimica nu s'a făcutŭ. Asemenea cestiune nu póte fi neglesă, şi crede că dacă Academia cu toţĭ membriĭ sĕĭ arŭ pune maĭ multă stăruinţă pe lângă guvernŭ şi cameră, şi ar demonstra necesitatea, ea arŭ puté ajunge ca să capete de la corpurile legiuitóre, carĭ adese orĭ s'aŭ arĕtatŭ atâtŭ de generóse pentru instituţiunile naţionale, să înscrie în budgetulŭ anualŭ alŭ ţĕreĭ previsiunea uneĭ sume anuale măcarŭ de $^1/_2$ milionŭ pe o serie de 4 saŭ 5 anĭ care să se destineze pentru acéstă idee.

D-lŭ *Sturdza* afirmă că, ca Preşedinte alŭ Academieĭ a simţitŭ póte maĭ multŭ ca orĭ cine necesitatea unuĭ localŭ consacratŭ pentru asigurarea atâtorŭ colecţiunĭ preţióse carĭ le vede ameninţate de destrucţiune, dacă nu se vorŭ lua mĕsurĭ maĭ urgente. D-luĭ scie că colecţiunile carĭ le-a căpĕtatŭ Academia numaĭ până astăḑĭ sunt nenumĕrate şi de o valóre inapreciabilă; şi de câte orĭ vine de aduce în sînulŭ Academieĭ asemenea scumpe documente, pe carĭ le adună după unde póte şi le găsesce, îşĭ simte inima strînsă de temere, cugetândŭ la puţina siguranţă a localuluĭ. De câte-orĭ a deschisŭ vorba în consiliulŭ de miniştri D-sa a aflatŭ şi acolo sentimente de simpatie, maĭ alesŭ că însuşĭ statulŭ posedă colecţiunĭ de asemenea natură carĭ se află în aceeaşĭ nesiguranţă. — Dar a căpĕta mijlóce bănescĭ spre a ridica unŭ edificiŭ de asemenea natură crede că ar fi dificilŭ; şi numaĭ atuncĭ s'arŭ puté realisa, când Academia ar atrage sub auspicele sale şi cele alte musee ale Statuluĭ. Termină îndemnândŭ ca toţĭ să propage ideia acésta.

D-lŭ *Maniu* crede că dacă Delegaţiunea Academieĭ ar merge *in corpore* la d-lŭ Brătianu, după buna voinţă ce scie ca acestŭ bărbatŭ are pentru totŭ ce este naţionalŭ, la scopŭ s'arŭ puté ajunge cu mare uşurinţă.

D-lŭ *Ghica* se felicită audindŭ pe D-lŭ *Sturdza* propagândŭ asemenea ideĭ şi crede că dacă în Ministerŭ se află astă-dĭ treĭ membri aĭ Academieĭ, nimicŭ n'arŭ fi maĭ uşorŭ de câtŭ să se facă o lege în sensulŭ ideiĭ D-luĭ *Sturdza*, lege care fără îndoială va trece prin corpurile legiuitóre. D-luĭ conchide cerêndŭ numirea uneĭ comisiunĭ care să elaboreze unŭ memoriŭ destinatŭ a se supune guvernuluĭ.

D-lŭ *Hasdĕŭ* regretă că e maĭ pesimistŭ; nu crede că e timpulŭ sositŭ spre a obţiné asemenea lucrurĭ de la camera actuală care este chemată a se ocupa cu revisuirea Constituţiuniĭ. Crede că s'ar face bine dacă de o cam dată Academia arŭ decide să-şĭ cumpere nisce lădĭ de ferŭ cu carĭ să-şĭ asigure colecţiunile.

D-lŭ *Sturdza* asigură pe D-lŭ *Hasdĕŭ* că alăturĭ cu revisiunea Constituţiuniĭ Camera arŭ vota orĭ câte milióne i s'arŭ cere pentru instituţiunĭ folositóre.

D-lŭ *Aurelianŭ* doresce să scie daca planulŭ Academieĭ este decisŭ, şi daca îĭ convine ca să priméscă sub auspiciile şi administraţiunea sa museele şi archivele istorice ale Statuluĭ.

D-lŭ *Ionescu* crede că propunerea D-luĭ *Ion Ghica* este cea maĭ judiciósă. Acum când, după decisiunea camereĭ legiuitóre, s'aŭ acordatŭ Academieĭ óre-carĭ sume pentru cercetărĭ archeologice, Academia să profite de ocasiune spre a merge să mulţuméscă guvernuluĭ pentru distinsa încredere ce ĭ-a arĕtatŭ, şi totŭ de odată să-ĭ céră ca în construcţiunile museelorŭ şi archivelorŭ, cărora li s'aŭ afectatŭ însemnate sume în budgetulŭ statuluĭ, să se destineze unŭ localŭ şi pentru Academiă.

Inchidêndu-se discuţiunea, propunerea d-luĭ *Ion Ghica* se adoptézá şi se procede la numirea comisiuniĭ care se decide a se compune din cincĭ membri, şi cu majoritate de voturĭ se alegŭ: D-niĭ *Ion Ghica, Ionescu, Maiorèscu, Bariţŭ şi Alexandri.*

ŞEDINŢA DIN 9 MARTIE

Preşedinţa D-luĭ *Dr. A. Fětu.*

Se dă cuvîntulŭ D-luĭ Membru corespondentŭ Gr. Tocilescu carele face o relaţiune fórte importantă asupra turnuluĭ de la Adam-Clisi din Dobrogea. D-luĭ descrie primele descoperirĭ ce a făcutŭ în anulŭ 1882 şi acele ulteriόre făcute în anulŭ 1883, înfăţişândŭ Academieĭ maĭ multe fotografiĭ ce represintă diversele şi interesantele inscripţiunĭ, baso-reliefurĭ şi sculpturĭ, luate după originalele găsite acolo, şi prin deducţiunĭ fórte ingeniόse ajunge a stabili că acestŭ monumentŭ, ale căruĭ originĭ sunt cu totulŭ necunoscute locuitorilorŭ de pe acolo, de şi nu se póte încă determina pentru ce usŭ aŭ fostŭ destinate boltiturele carĭ se găsescŭ subt elŭ, totuşĭ presupune că trebue să dateze din secolulŭ IV sub împěratulŭ Valens. D-luĭ termină, esprimândŭ dorinţa că în faţă cu spiritulŭ de destrucţiune ce domnesce în spiritele populaţiuniĭ încă înapoiate de acolo, capiĭ armateĭ române care se trimite în acea provincia să-şĭ întórcă atenţiunea către tesaurele ce represintă asemenea monumente, de carĭ Dobrogea se vede că abundă.

ŞEDINŢA DIN 10 MARTIE

Preşedinţa D-luĭ *Dr. A. Fětu.*

D-lŭ Preşedinte anunţă încetarea din viéţă a ilustruluĭ membru onorarŭ alŭ Academieĭ şi a mareluĭ geologŭ italianŭ Quintino Sella, Academia decide ca oficiulŭ să esprime sentimentele sale de condoleanţă către Academia dei Lincei.

ȘEDINȚA DIN 12 MARTIE

Președința D-luĭ *Dr. A. Fĕtu.*

P. S. S. Melchisedec, arată că la biserica Antimŭ se află unŭ tetravanghelŭ slavonŭ din secolulŭ XVII, care astă-ḑĭ nu maĭ servă pentru usulŭ serviciuluĭ divinŭ, dar care altŭ-felŭ are o valóre paleografică importantă. — Decĭ pentru ca acestŭ manuscriptŭ să nu ajungă a se distruge saŭ a se perde, crede ca ar fi bine să se céră prin D-lŭ Ministru alŭ Cultelorŭ spre a se depune la păstrare aicea între alte documente prețióse de asemenea natură.

D-lŭ *Babeșŭ* cere, după invitațiunea ce i-a făcutŭ conmembrulŭ *Marienescu*, ca să se dea cursŭ cercetăriĭ colecțiuniĭ baladelorŭ Novacescĭ, carĭ de atâta timpŭ sunt trimise Academieĭ spre cercetare, dar carĭ parŭ a fi uitate până astă-ḑĭ.

D-lŭ *Hasdeŭ* declarândŭ că manuscrisulŭ este la D-sa și că-lŭ va aduce, rĕmâne ca după ce se va primi, să se dee în studiulŭ D-luĭ *Alexandri.*

D-lŭ *Sion* comunică unŭ procesŭ-verbalŭ alŭ Secțiuniĭ literare după care se decide ca propunerea subiectuluĭ de pusŭ la concursŭ pentru anulŭ 1886 să se pue la ordinea ḑileĭ.

D-lŭ *Barițu* comunică unŭ procesŭ-verbalŭ alŭ Secțiuniĭ istorice în coprinderea următóre (1). După lectura acestuĭ procesŭ-verbalŭ D-lŭ *Urechiă* este rugatŭ să citéscă într'o ședință publică unŭ memoriŭ asupra uneĭ cronice manuscrise «Istoria dintru începutŭ a țĕreĭ Românescĭ.»

D-lŭ *Alexandri* declară, că și D-sa în casŭ de necesitate ar fi gata a ținé o conferință într'o ședință publică de Vinerĭ.

(1) A se vedé maĭ josŭ.

D-lŭ *Maniu*, crede, că-şĭ face datoria atrăgêndŭ atenţiunea Academieĭ asupra uneĭ lucrărĭ fórte importante a D-luĭ Mangiuca din Oraviţa, publicată in dóuĕ foĭ de dincolo de Carpaţĭ, *Familia* şi *Luminătorulŭ*. Acea lucrare o crede importantă, fiindŭ-că numitulŭ şĭ-a luatŭ sarcina şi misiunea de a combate tendinţele ante-românescĭ ale D-luĭ Cihac, care, prin dicţionarulŭ sĕŭ cunoscutŭ, multe din cuvintele archaice românescĭ le califică de origine slavonă, şi cu documente necontestabile probéză că D-lŭ Cihac se aflá în mare eróre.

D-lŭ *Maiorescu* respunde că nu este de părere a se lua sub scutulŭ Academieĭ lucrarea D-luĭ Mangiuca. A cetitŭ şi D-sa acéstă lucrare, pentru care nu şĭ-a făcutŭ altă convicţiune de câtŭ că D-sa a fostŭ inspiratŭ maĭ multŭ de bună voinţă de câtŭ de sciinţă. Relativŭ la Dicţionarulŭ D-luĭ Cihac nu crede că merită a fi acusatŭ de intenţiunĭ maliţióse pentru Românĭ, căcĭ nu putea să aibă motivŭ de ură în contra ţĕreĭ în care s'a născutŭ; dar observă că Academia francesă a datŭ premiulŭ D-luĭ Cihac nu pentru tendinţele sale anti-române ci pentru totalitatea opereĭ sale, care, orĭ ce s'arŭ ḑice, are unŭ meritŭ sciinţificŭ.

D-lŭ *Babeşŭ*, cerêndŭ cuvîntulŭ, ḑice că, vĕḑêndu-se pusŭ între dóuĕ extreme şi sciindŭ că D-lŭ Mangiuca nu are trebuinţă de nicĭ o încuragiare, că dînsulŭ lucră, şi lucră multŭ şi folositorŭ, din propriulŭ bunŭ îndemnŭ, înclină a vedé propunerea D-luĭ *Maniu* ca ne oportună şi cere a se trece la ordinea ḑileĭ.

D-lŭ *Hasdĕŭ* arată că a cetitŭ şi D-sa lucrările D-luĭ Mangiucă, şi cu tóte că n'a fostŭ nicĭ odată partisanŭ alŭ teoriilorŭ filologice ale D-luĭ Cihac, totuşĭ nu crede că D-lŭ Mangiucă a reuşitŭ în modŭ victoriosŭ ca să-lŭ combată. Cunoscêndŭ din maĭ multe scrierĭ inclinaţiunile de activitate literară a D-luĭ Mangiucă, crede că amiciĭ sĕĭ i-arŭ face maĭ bunŭ serviciŭ dacă l'arŭ consilia să părăséscă cărările filologieĭ, pentru care vede că nu are încă cunoscinţe îndestule.

D-lŭ *Alexandri* nu înţelege unde ne-arŭ face să ajungemŭ discuţiunea acésta. Lumea europénă a apreciatŭ lucrarea D-luĭ Cihac ca meritorie, fiind-că a scris'o în limba francesă. Pentru opera sa elŭ

a luatŭ premiulŭ Academieĭ francese. Crede că Româniĭ prea puţinĭ cunoscŭ lucrarea D-luĭ Cihac, saŭ rĕulŭ ce le-a făcutŭ numitulŭ prin teoriile sale carĭ le califică de eronate D-lŭ *Maniu*. In faţa acestuĭ faptŭ, numaĭ când D-lŭ Mangiuca, saŭ unŭ altulŭ, ar face o operă cu scopŭ de a combate judiţiosŭ pe D-lŭ Cihac şi numaĭ când o asemenea operă s'arŭ presenta Academieĭ scrisă în limba francesă, Academia ar puté să-ĭ dea o atenţiune specială.

D-lŭ *Negruzzi* crede că nu merită D-lŭ Cihac ca să fie acusatŭ de noĭ, din contră arŭ trebuĭ să ĭ fimŭ recunoscĕtorĭ, căcĭ prin lucrarea sa a stimulatŭ pe filologiĭ românĭ la cercetărĭ limbistice. Orĭ câte s'arŭ puté ḑice asupra opereĭ D-luĭ Cihac, ea totŭ va rĕmâné preţiósă măcar numaĭ prin labórea culegeriĭ unuĭ materialŭ atâtŭ de imensŭ. Termină cerêndŭ a nu se da nicĭ o soluţiune asupra propuneriĭ D-luĭ *Maniu* şi să se tréc̆ă la ordinea ḑileĭ.

D-lŭ *Maniu*, ḑice că-ĭ pare rĕŭ vĕḑêndŭ iritaţiunea D-luĭ *Maiorescu*. Domnia-luĭ îlŭ acusă fără de motivŭ. S'a creḑutŭ datorŭ ca să facă propunerea acésta pentru cuvîntulŭ că în opera D-luĭ Cihac a vĕḑutŭ o coincidenţă de activitate şi de tendinţă cu Roesler, cu Hunfalvy şi alţĭ scriitorĭ străinĭ inimicĭ acerbĭ aĭ naţionalităţiĭ române. Nu crede că pentru acésta a meritatŭ asprimea observaţiunilorŭ D-luĭ *Maiorescu*.

Academia, avêndŭ în vedere că nu se face nicĭ o cerere pentru încuragiarea lucrărilorŭ D-luĭ Mangiuca, trece la ordinea ḑileĭ.

D-lŭ *Hasdeŭ* cere o lămurire asupra propuneriĭ Secţiuniĭ istorice relativă la conferinţa propusă de D-lŭ *Urechiă*. Intrébă dacă cine-va, ascultândŭ pe D-lŭ *Urechiă*, póte să-ĭ rĕspunḑă, când arŭ vedé că i se citéză numele.

D-lŭ *Alexandri*, crede că asemenea discuţiunĭ, carĭ póte să dea locŭ la aprinderĭ înfocate, nu trebue să se petrécă în şedinţă publică.

D-lŭ *Babeşŭ* se referă la regulementŭ, care prevede procedura; orĭ ce memoriŭ este în responsabilitatea autoruluĭ; dar discuţiunea nu se póte urma de câtŭ în sînulŭ secţiuniĭ.

După maĭ multe raţionamente aduse de D-lŭ *Ştefănescu*, se admite părerea, ca în casŭ când unulŭ din membri Academieĭ s'arŭ

vedé pusŭ în posiţiune de a rĕspunde unuĭ conferenţiarŭ, póte celŭ multŭ să declare că are a-ĭ rĕspunde în şedinţa publică viitóre.

D-lŭ Preşedinte, venindŭ la ordinea dileĭ, deschide discuţiunea asupra punctuluĭ alŭ 11-lea din programă relativŭ la ortografie şi dicţionarŭ.

D-lŭ *Quintescu* crede că fără de cuvîntŭ Delegaţiunea a pusŭ în programă cestiunea ortografieĭ, unită cu aceea a dicţionaruluĭ. Ortografia e fixată; nu rĕmânŭ de câtŭ dificultăţĭ de aplicaţiune a principiilorŭ stabilite. Nu primesce numirea uneĭ comisiunĭ pentru acésta, căcĭ acésta arŭ însemna să începemŭ d'acapo desbaterile din sesiunile anilorŭ 1880—1881. Acésta reese din dorinţa Onor. D. *Alexandri* de-a elimina din scriere pe *u* scurtŭ, ceea ce arŭ aduce atingerea principiuluĭ foneticŭ în marginile etimologieĭ române.

D-lŭ *Ion Ghica*, rĕspunde că obiecţiunea D-luĭ *Quintescu* ne pune în posiţiune de a ne opri în lucrărĭ: cestiunea ortografieĭ i se pare tot-d'auna deschisă şi Academia orĭ când s'arŭ vedé sesisată de cestiunĭ ortografice, limbistice saŭ filologice, e datóre a se ocupa de ele.

ŞEDINŢA DIN 13 MARTIE

Preşedinţa d-luĭ *Dr. A. Fĕtu.*

D-lŭ *Hasdĕŭ* depune manuscriptulŭ baladelorŭ Novăcescĭ. Se recomandă la studiulŭ şi apreciarea D-luĭ *V. Alexandri.*

Se dă lectură raportuluĭ secretarilorŭ de secţiunĭ carĭ formézǎ comisiunea Bibliotecei, care are coprinderea următóre:

«Presentându-vĕ obicĭnuita dare de sémă asupra progresuluĭ Bibliotecei în anulŭ academicŭ espiratŭ şi asupra trebuinţelorŭ ce se simtŭ pentruca biblioteca nóstră să progreseze în viitorŭ, avemŭ onóre a supune la a Domniilorŭ-Vóstre apreţiare următórele :

«I.—Fondulŭ de 3200 leĭ, pusŭ în budgetŭ pentru îmbogăţirea şi întreţinerea materialuluĭ bibliotecеĭ, a fostŭ întrebuinţatŭ spre acestŭ scopŭ, procurându-se 273 volume de publicaţiunĭ necesare studielorŭ, precum şi 23 charte geografice vechĭ şi stampe. Vomŭ aminti dintre publicaţiunĭ numaĭ preţiósele *Monumenta Germaniae historica* din carĭ s'aŭ procuratŭ de o camdată 19 volume, rĕmânêndŭ ca să se continue până la completare. Din partea Secţiuniĭ sciinţifice s'a procuratŭ o însemnată parte (40 volume) din marea publicaţiune *Dictionnaire encyclopédique des sciences médicales* publicatŭ sub direcţiunea luĭ Dechambre, remânêndŭ a se completa în viitorŭ; cu restulŭ budgetuluĭ acesteĭ secţiunĭ s'a completatŭ cu 30 volume publicaţiunea procurată în anulŭ trecutŭ: *Annales des sciences naturelles.*

«II.—Maĭ multŭ de câtŭ în toţĭ aniĭ precedenţĭ biblioteca nóstră s'a îmbogăţitŭ în acestŭ anŭ prin darurĭ şi schimburĭ de publicaţiunĭ întreţinute cu Academiĭ şi alte institute sciinţifice din străinătate.

«Intre aceste atragemŭ atenţiunea Domnieĭ-vóstre asupra multŭ preţiosuluĭ darŭ de 374 volume primitŭ de la guvernulŭ Majestăţiĭ-Sale Britanice în urma interveniriĭ stăruitóre a Excelenţieĭ Sale d-luĭ White, ministrulŭ M. S. Regineĭ Englitereĭ la Bucurescĭ şi a colegului nostru D-nulŭ *Ion Ghica.* In acestŭ darŭ se cuprindŭ publicaţiunile *Rerum britannicarum medii aevi scriptores* în 175 volume, *Calender of state papers* în 96 volume. De asemenea vĕ amintimŭ o frumósă serie de volume primite de la Academia regală Bavareză din München.—Preste totŭ numĕrulŭ volumelorŭ dăruite se urcă la cifra de 1482 până astă-ḑĭ (10 Martie).

«Colecţiunea de documente s'a îmmulţitŭ prin bogate darurĭ făcute de generosulŭ nostru colegŭ D-lŭ *D. Sturdza.* D-lŭ *Cretzulescu* ne-a procuratŭ 42 facsimile fotografice de pe documente vechĭ de ale Domnilorŭ românĭ din seculiĭ XIV şi XV ale cărora originale se află în Archivele din Moscova.

«Ministeriulŭ instrucţiuniĭ publice ne-a dăruitŭ de asemenea o colecţiune preţiósă de copiĭ de pe documentele privitóre la istoria Românilorŭ, carĭ documente se află în arhivele Ministeruluĭ de Externe

din Paris, şi a cărorŭ copiĭ s'aŭ făcutŭ sub supravegherea colegului nostru D-lŭ *Odobescu*. — Aceste documente sunt de mare preţŭ pentru istoria Principatelorŭ române în secoliĭ XVII şi XVIII.

«III. — Catalogulŭ bibliotecei s'a continuatŭ după modulŭ celuĭ de până acum şi s'a înaintatŭ de la Nr. 4732 până la 4936. Aŭ rĕmasŭ însă sute de volume necatalogate din causă că localulŭ lipsea cu totulŭ spre a se continua aşezarea cărţilorŭ.

«Bibliotecarulŭ, vĕḑêndu-se în imposibilitate de a continua catalogulŭ cărţilorŭ, a începutŭ regularea colecţiuniĭ de documente. Spre acestŭ scopŭ colecţiunea a fostŭ adusă de la Creditulŭ fonciarŭ ruralŭ unde se păstra. Bibliotecarulŭ a aşezatŭ documentele în ordine cronologică şi apoĭ a procedatŭ la facerea inventariuluĭ lorŭ analiticŭ. In acestŭ modŭ s'a făcutŭ inventariulŭ cronologicŭ şi analiticŭ pentru tóte documentele române din colecţiunea Academieĭ de la celŭ maĭ vechiŭ 1409 până la 1702 în numĕrŭ de 800 dimpreună cu 53 documente fără dată. Inventariulŭ acesta se va continua în acelaşĭ modŭ pentru tóte documentele până la anulŭ 1800, apoĭ revĕḑêndu-se de către bibliotecarŭ tótă lucrarea cu scrupulositate se va prescrie pe curatŭ.

«IV. — Precum vedeţĭ din cele ce am avutŭ onóre a vĕ relata, colecţiunile nóstre s'aŭ îmbogăţitŭ cu o iuţélă fórte îmbucurătóre şi aŭ ajunsŭ în stare de a puté aduce însemnate serviţiĭ studiilorŭ. — Dar tocmaĭ acestŭ îmbucurătorŭ progresŭ ne impune datoria de a face de astă dată sacrificiĭ maĭ marĭ pentru conservarea colecţiunilorŭ nóstre şi pentru aşezarea lorŭ în aşa modŭ în câtŭ să pótă fi câtŭ maĭ multŭ întrebuinţate.

«Localulŭ în care până acuma s'a aşezatŭ biblioteca a devenitŭ cu totulŭ neîncăpĕtorŭ. Ar fi bine a se destina esclusivŭ pentru bibliotecă şi salonulŭ care până acuma este ocupatŭ cu depositulŭ de publicaţiunĭ. Delegaţiunea nóstră, în faţa acesteĭ urgente necesităţĭ a şi luatŭ mĕsurĭ de s'a făcutŭ unŭ dulapŭ mare în acelŭ salonŭ.

«Este aşa dar de urgentă necesitate ca să punemŭ la disposiţiunea

Delegaţiuniĭ mijlóce trebuincióse pe de o parte pentru a procura unŭ localŭ în care să se strămute câtŭ maĭ în grabă depositulŭ de publicaţiunĭ şi materialulŭ cu care este acuma ocupatŭ acelŭ salonŭ, iar pe de altă parte pentru a continua facerea dulapurilorŭ necesare pentru păstrarea bibliotecei în bune condiţiunĭ.

«De asemenea este necesarŭ a se procura o casă mare de fierŭ în care să se păstreze documentele dimpreună cu cele maĭ preţióse manuscrise şi cărţĭ spre a fi sigure pentru orĭ-ce eventualitate.»

Discusiunea asupra acestuĭ raportŭ se decide a se pune la ordinea ḑileĭ.

Se comunică o epistolă a d-luĭ Schmidt din Suceava, care vine din noŭ cu propunerea ca să vîndă Academieĭ colecţiunea copiilorŭ de documente istorice ce posedă.— De şi acéstă propunere se vede că a fostŭ respinsă în anulŭ trecutŭ, totuşĭ se recomandă Secţiuniĭ istorice.

D-lŭ *Quintescu,* luândŭ cuvîntulŭ asupra ordineĭ ḑileĭ, revine asupra cestiuni ortografieĭ şi a dicţionaruluĭ, şi susţine că nu e necesarŭ a se maĭ discuta principiile odată stabilite, ci a se deslega unele dificultăţĭ carĭ le-a amintitŭ încă din anulŭ 1882.

D-lŭ *Alexandri* declară că D-luĭ s'arŭ mulţămi a reveni de o camdată numaĭ asupra luĭ *u* scurtŭ.

D-lŭ *Ghica* susţine că asupra acesteĭ chestiunĭ arŭ fi maĭ raţionalŭ a se recomanda secţiuniĭ literare, invitând'o să vie cu o propunere.

D-lŭ *Babeşŭ* adaogă în privinţa acésta că ambele aceste cestiunĭ, a ortografieĭ şi dicţionaruluĭ să se împreune şi secţiunea Literară să se ocupe de ele.

Academia decide a se recomanda secţiuniĭ literare cestiunea unită a ortografieĭ cu a dicţionaruluĭ.

La ordinea ḑileĭ fiindŭ cestiunea regulamentuluĭ pentru biblioteca Academieĭ, D-lŭ *Urechiă* aduce aminte, că pentru elaborarea unuĭ asemenea regulamentŭ, în anulŭ trecutŭ se numise o comisiune compusă din membri carĭ estimpŭ n'aŭ venitŭ la sesiune. Dar, pre câtŭ

scie, actualulŭ Bibliotecarŭ D-lŭ Bianu a lucratŭ unŭ asemenea proiectŭ, care ar fi bine să se cerceteze spre a nu se da motivŭ de reclamaţiunĭ saŭ eventualităţĭ prejudicióse. — Se recomandă comisiuniĭ permanente a bibliotecei ca să cerceteze asemenea lucrare şi să o aducă în desbaterea plenuluĭ.

D-lŭ *Alexandri* anunţă că D-lŭ N. Rosnovanu ĭ-a promisŭ a oferi Academieĭ o bogată colecţiune de documente ale familieĭ sale.

ŞEDINŢA DIN 14 MARTIE.

Preşedinţa D-luĭ *Dr. A. Fětu*

D-lŭ Preşedinte, aducêndŭ aminte că ḑiua de astă-ḑĭ este aniversarea realisăriĭ unuĭ mare faptŭ istoricŭ alŭ Românilorŭ, rădicarea ţěreĭ la rangulŭ de regatŭ, face urărĭ pentru eternisarea şi consolidarea acestuĭ evenimentŭ, după carĭ toţĭ membri strigă : «să trăiască România!»

ŞEDINŢA DIN 15 MARTIE.

Preşedinţa D-luĭ *Dr. A. Fětu.*

D-lŭ *Ghica* depune o depeşă a commembruluĭ *A. Odobescu,* care anunţă că motive de bólă îlŭ împedică de a veni de la Paris pentru ca să iea parte la sesiune. Prin acéstă depeşă atingêndu-se cestiunea culegeriĭ de documente istorice din archivele Franciеĭ, se recomandă Secţiuniĭ istorice ca să cerceteze acele venite în Academia prin Ministerulŭ de Culte şi să opineze asupra mijlócelorŭ ce s'arŭ cere pentru viitórele cercetărĭ promise de D-lŭ *A. Odobescu.*

D-lŭ *Sturdza* depune ca ofertă pentru colecţiunile Academiei 29 documente originale din seciliĭ alŭ 17 şi 18, între carĭ unulŭ fórte importantŭ, unŭ zapisŭ manuscrisŭ originalŭ alŭ Vorniculuĭ Grigorie Urechie din 1604; asemine 80 monete vechĭ române.

Se recomandă comisiuniĭ permanente a Bibliotecei proiectuluĭ de regulamentŭ elaboratŭ de D-lŭ Bianu; şi fiind-că în acéstă comisiune încă din sesiunea anuluĭ trecutŭ se alipise D-lŭ *Sbiera*, care anulŭ acesta n'a venitŭ, comisiunea se va completa cu D-lŭ *Caragiani*, care este bibliotecarŭ în activitate alŭ Universităţiĭ din Iaşĭ.

ŞEDINŢA DIN 16 MARTIE

Preşedinţa D-luĭ *G. Bariţŭ.*

Se dă cuvîntulŭ D-luĭ *V. Alexandri*, carele, în asistenţa unuĭ publicŭ numĕrosŭ, dă o relaţiune despre ultimele dóuĕ publicaţiunĭ ale D-luĭ *Ion Ghica:* Tom. II din «Convorbirĭ economice» şi «Scrisorĭ» adresate domnieĭ sale. Arată descrierile ce le face autorulŭ despre starea ţĕreĭ şi a moravurilorŭ române în prima jumătate a seculuĭ, şi relevă importanţa lorŭ pentru istorie şi pentru înaintarea progresivă a cultureĭ şi civilisaţiuniĭ nóstre. Conferinţa durézǎ dóuĕ ore şi este ascultată cu multŭ interesŭ şi atenţiune.

D-lŭ Preşedinte, mulţămindŭ conferenţiariuluĭ pentru acéstă plăcută şedinţă, complimentézǎ pe D-lŭ *Ion Ghica* pentru frumósele şi instructivele lucrărĭ carĭ le publică la etatea respectabilă în care se găsesce. Totŭ-de-odată anunţă că, spre a nu obosi pe auditorĭ, crede că e datorŭ a amâna comunicaţiunea anunţată a D-luĭ *Gr. Stefănescu* pentru o altă şedinţă.

ŞEDINŢA DIN 17 MARTIE

Preşedinţa D-luĭ *Dr. A. Fĕtu.*

Se comunică dóuĕ adrese trimise de membrulŭ corespondentŭ D-lŭ Dr. Obedenaru din Roma, prin carĭ referă despre urmăririle de documente istorice şi descoperirĭ făcute de D-sa, prin carĭ totŭodată anunţă că a trimisŭ prin mesagerii o colecţiune de cărţĭ de valóre istorică. (Ase vedé maĭ josŭ în *Anexe*).

D-lŭ *Urechiă* cere ca aceste raporturĭ să se îndrepteze la Secţiunea istorică.

D-lŭ *Sturdza* ḑice că aceste colecţiunĭ D-lŭ Obedenaru le-a făcutŭ după invitaţiunea D-sale şi ele urméză a se publica în corpulŭ colecţiunilorŭ Hurmuzăchescĭ, pentru care se va adresa la ajutorulŭ cunoscinţelorŭ D-luĭ *Hasdĕŭ.*

D-lŭ *Urechiă* observă că orĭ câtŭ de bună să fiă ideia D-luĭ *Sturdza*, totuşĭ casulŭ trebue să se supue la deslegarea Secţiuniĭ respective şi în cele din urmă a plenuluĭ, ca să decidă dacă în colecţiunea Hurmuzăchéscă potŭ să intre şi alte colecţiunĭ, maĭ alesŭ că statulŭ a încredinţatŭ Academieĭ fondurĭ speciale pentru asemenea publicaţiunĭ.

D-lŭ *Sturdza* nu admite amesteculŭ Secţiuniĭ la acéstă lucrare: Comisiunea însărcinată cu tipărirea documentelorŭ Hurmuzăchescĭ, dacă va găsi cu cale a intercala în corpulŭ acestorŭ publicaţiunĭ şi alte documente carĭ va găsi că completéză lucrarea fericituluĭ Hurmuzachi, va face-o fără avisulŭ Secţiuniĭ, şi crede că cu acésta va onora memoria acestuĭ meritosŭ bărbatŭ şi va merita confienţa particulară cu care este învestită de familia Hurmuzăchéscă spre a conduce acéstă lucrare.

D-lŭ *Babeşŭ* esprimă părerea sa de rĕŭ, ascultândŭ nisce contraḑicerĭ carĭ n'arŭ avé nicĭ o raţiune de a se esprima. — D-sa nu crede că Secţiunea istorică s'arŭ opune la propunerea D-luĭ *Sturdza*, ci speră a avé chiar majoritate. Aci nu se cere altŭ ceva de câtŭ părerea Secţiuniĭ, care trebue să resulte din organisarea internă a Academieĭ.

D-lŭ *Urechiă* respunde că tipărirea colecţiunilorŭ Hurmuzăchescĭ este la ordinea ḑileĭ în Secţiunea istorică şi nu este luată nicĭ o decisiune.

D-lŭ *Hasdĕŭ* mulţămesce D-luĭ *Sturdza* pentru încrederea pe care ĭ-a arătat'o totŭ-d'a-una şi pe care multŭ o apreciéză. Se vede însă că Secţiunea istorică nu-lŭ crede pe D-sa competentŭ în istoriă de óre-ce n'a voitŭ să-lŭ alégă de membru, în Secţiune, deşi D-sa a cerut'o şi o cere.

D-lŭ *Ionescu* protestéză asupra aserţiuniĭ D-luĭ *Hasdĕŭ* şi iea de martorĭ pe toţĭ membriĭ Secţiuniĭ că nimenea nicĭ odată nu l'a respinsŭ; din contră totŭ-d'a-una a fostŭ ascultatŭ când a vorbitŭ saŭ a datŭ vre-o opiniune. Dar profită de ocasiune spre a observa că-ĭ pare fórte curiosŭ să vadă că D-lŭ *Sturdza* voesce a sustrage de la controlulŭ Secţiuniĭ lucrarea publicaţiunilorŭ Hurmuzăchescĭ. Are multe de observatŭ asupra acesteĭ lucrărĭ. Aşa cum se vĕdŭ tipărite, multe din aceste documente nu potŭ servi nicĭ străinilorŭ carĭ arŭ voi a le consulta, nicĭ nóuĕ Românilorŭ: Latinésca şi germana vechiă sunt tipărite cu cea maĭ mare negligenţă, pline de greşelĭ, fără note, fără sumarie şi fără nicĭ o metodă. — Nu arŭ înţelege cum asemenea publicaţiunĭ potŭ să se intituleze ca eşite sub auspiciele Academieĭ.

D-lŭ *Sturdza* ḑice că nu se aştepta la unŭ blamŭ din partea D-luĭ *Ionescu*. Comisiunea a executatŭ tipărirea documentelorŭ Hurmuzăchescĭ după cum crede că a doritŭ colectorulŭ lorŭ: texturile latinescĭ şi germane s'aŭ tipăritŭ cu esactitate în modulŭ în care aŭ fostŭ scrise şi nu s'a creḑutŭ competentă a le traduce saŭ a le schimba. S'aŭ făcutŭ indice la capĕtulŭ fiă-căruĭ volumŭ şi comisiunea va lucra după cum a începutŭ, fără a aştepta aprobaţiunea D-sale.

D-lŭ *Ionescu* respunde că dacă D-lŭ *Sturdza* este atâtŭ de gelosŭ de autonomia comisiuniĭ, D-sa nu o invidiéză; dar atuncia să nu se pue în fruntea publicaţiunilorŭ că s'aŭ făcutŭ sub auspiciele Academieĭ. D-sa n'a pretinsŭ îndreptărĭ şi corecţiunĭ în texte, dar arŭ pretinde adnotaţiunĭ şi sumariĭ la fie-care textŭ. Apoĭ observă că statulŭ, când a datŭ fondurĭ pentru tipărirea colecţiunilorŭ Hurmuzăchescĭ n'a înţelesŭ ca în corpulŭ lorŭ să intre colecţiunĭ făcute şi

de alţiĭ. De aceea la timpŭ va face maĭ multe observaţiunĭ între carĭ va fi şi inutilitatea luxuluĭ cu care aceste publicaţiunĭ aŭ eşitŭ. In cele din urmă închee că Academia ca corpŭ are responsabilitatea greşelilorŭ ce se vorŭ face întru acésta.

D-lŭ *Maiorescu* face istoriculŭ donaţiuniĭ documentelorŭ Hurmuzăchescĭ. Spune că s'arŭ cuveni să se respecte cu pietate disposiţiunile condiţionale ale familieĭ Hurmuzăchescĭ relative la indipendenţa comisiuniĭ căreia ĭ-a datŭ confienţa sa. După argumentele invocate speră că majoritatea Secţiuniĭ istorice nu se va uni cu D-lŭ *Ionescu*, ci va lăsa pe comisiune să lucreze după cum a lucratŭ şi după planulŭ ce şĭ-a făcutŭ.

D-lŭ *Babeşŭ*, luândŭ din noŭ cuvîntulŭ, declară că este de acordŭ cu D-lŭ *Maiorescu*, şi încredinţéză că nu este vorba d'a reproba saŭ blama cele făcute până acuma de comisiunea îngrijitóre pentru tipărire, este simplu numaĭ, că Secţiunea ţine de chemare a sa a se interesa şi a esamina *cum se esecută tipărirea?* Şi întru câtŭ se maĭ publică totŭ din acelŭ fondŭ, totŭ în acelŭ cuprinsŭ şi maĭ alte documente, ce felŭ sunt acestea şi în ce formă şi mĕsură se publică ele? A denega acestŭ dreptŭ Academieĭ şi respective Secţiuniĭ istorice, arŭ fi a degrada Academia la o simplă *casierie a fonduluĭ pentru tipărirea de documente*. Nu pentru a împedeca saŭ dificulta, ci pentru de a înainta şi a face câtŭ maĭ corectă tipărirea, acesta este motivulŭ pentru care Secţiunea a pusŭ la ordinea ḑileĭ acéstă causă.

ŞEDINŢA DIN 19 MARTIE.

Preşedinţa D-luĭ *Dr. A. Fĕtu.*

D-lŭ Secretarŭ generalŭ cere punerea la ordinea ḑileĭ a propunerilorŭ comisiuniĭ Biblioteceĭ făcută prin raportulŭ din 13 Martie, invitândŭ pe adunare să dea unŭ conclusŭ spre a se puté face cuvenitele previsiunĭ la facerea budgetuluĭ, şi anume : prevederea unuĭ localŭ

provisoriŭ pentru depositulŭ publicaţiunilorŭ şi materialuluĭ, facerea unorŭ dulapurĭ în salonulŭ unde se află actualmente materialulŭ, şi pentru cumpĕrarea unorŭ lăḑĭ de fierŭ pentru păstrarea documentelorŭ şi manuscriselorŭ.

D-lŭ *Maiorescu* crede că e de prisosŭ a cugeta la unŭ localŭ provisoriŭ, pre câtŭ timpŭ Academia a luatŭ conclusiunĭ a se mijloci la guvernŭ pentru unŭ localŭ în care să se aşeze Academia întrégă.

D-lŭ *Sturdza* susţine propunerea D-luĭ *Sion*, avêndŭ în vedere strîmtorarea actuală şi necesitatea ce este de a se face locŭ pentru cărţile donate de D-lŭ Generalŭ Pencovicĭ şi pentru cele cumpĕrate de curêndŭ de Camera legiuitóre de la D-lŭ D. Sturdza-Scheianu. Adauge că pentru cumpĕrătórea lăḑilorŭ de fierŭ, pre lângă ceĭ 1000 leĭ prevĕḑuţĭ în budgetulŭ trecutŭ carĭ nu s'aŭ cheltuitŭ, arŭ fi destulŭ a se maĭ adauge 1000 leĭ.

Adunarea consultată admite ca să se recomande afacerea comisiuniĭ budgetare.

D-lŭ *Maiorescu* depune portretulŭ şi o voluminósă colecţiune din scrierile autografe a veteranuluĭ poetŭ alŭ Ardealuluĭ Ion Barac, mortŭ în 1848 la Braşovŭ în etate de 72 anĭ, oferite de fiulŭ sĕŭ Protopopulŭ Barac, după îndemnulŭ Delegaţiuniĭ precedende.

D-lŭ *Sion* dă lectură unuĭ procesŭ verbalŭ alŭ Secţiuniĭ literare în cuprinderea următóre : (A se vedé maĭ josŭ).

D-lŭ *Quintescu*, cerêndŭ cuvîntulŭ, arată că D-luĭ nu póte face lucrarea cu care l'a însărcinatŭ Secţiunea maĭ înainte de a se desbate de către plenulŭ Academieĭ propunerea de principiŭ tractată în procesulŭ verbalŭ alŭ Comisiuniĭ ortografice în 21 Martie 1883 în cuprinderea următóre :

«Intrunindu-se Comisiunea ortografică şi supunêndŭ desbateriĭ cestiunea pusă de D-lŭ *Quintescu* asupra moduluĭ de a se scrie acele dóuĕ vocale obscure în acele casurĭ când limba română nu ne oferă vocala clară originală în flexiunea saŭ în filiaţiunile unuĭ cuvîntŭ; a decisŭ :

«1. In asemenea casurĭ, sonulŭ expresŭ prin litera cirilică ъ se va scrie cu *ă;*

«2. Sonulŭ accentatŭ expresŭ prin litera cirilică ѫ se va scrie cu î».

De aceea D-sa conchide a cere ca să se despartă cestiunea acesteĭ propunerĭ de aceea a supresiuniĭ luĭ *u* finalŭ, cerêndŭ să se iea în desbatere acea d'întâiŭ fără de care nu póte să facă lucrarea la care este invitatŭ.

D-lŭ *Sion* crede că propunerea acésta este inoportună. Cestiunea vocalelorŭ de carĭ e vorba s'a tractatŭ de Academie încă din 1881 şi nu vede că scrierea întîmpină vre-o dificultate din causa lorŭ, orĭ câtŭ arŭ voi să se simplifice ortografia şi să se reducă scrierea numaĭ la dóuě litere, totuşĭ vinŭ casurĭ când pentru aceleaşĭ sonurĭ să se întrebuinţeze şi celealalte litere. Căcĭ de s'arŭ scrie *mânăstire, sămânţă, lăcuinţă, cênepă,* scriitorulŭ arŭ denota că nu scie că aceste cuvinte după adevěrate legĭ, carĭ se potŭ proba, trebue să se scrie «*monastire, sěmênţă, locuinţă, cânepă,* şi altele.

După maĭ multe discuţiunĭ, şi observaţiunĭ, majoritatea se pronunţă pentru admiterea propunerilorŭ Comisiuniĭ ortografice, remânêndŭ a se precisa excepţiunile după lucrarea cu care s'a însărcinatŭ D-lŭ *Quintescu.*

D-lŭ *Alexandri* cere ca să se discute propunerea de supresiune a luĭ *u* finalŭ. — Discusiunea se decide a se face după ce va veni unŭ raportŭ specialŭ cu care se însărcinéză D-lŭ *Maiorescu,* obligatŭ a-lŭ presinta joia viitóre.

Pentru şedinţa publică de Vinerĭ se decide ca maĭ întâiŭ D-lŭ *Stefănescu* să facă comunicaţiunea sa asupra Coleopterelorŭ, apoĭ D-lŭ *Urechiă* relaţiunea sa asupra croniceĭ inedite, care s'a cetitŭ în Secţiunea istorică, şi în cele din urmă să se continue discuţiunea ortografieĭ.

D-lŭ *Alexandri* comunică că la $^{12}/_{24}$ Maiŭ vorŭ avé locŭ la Montpellier nisce serbărĭ felibrige pentru ocasiunea centenaruluĭ luĭ Abbé Favre, celŭ maĭ popularŭ dintre poeţiĭ languedocianĭ mortŭ în 1783.

Cu acea ocasiune are a se cânta cântecul͡ŭ ginţiĭ latine tradus͡ŭ în patru limbĭ; ceea ce crede că s'ar͡ŭ puté cu dreptŭ cuvîntŭ numi o sĕrbătóre românéscă. Face acéstă comunicaţiune în speranţa şi în dorinţa de a vedé şi din membriĭ Academieĭ mergêndŭ acolo pentru acésta spre a respunde la entusiasmulŭ de romanitate care s'a rĕspânditŭ în provinciile meridionale ale Francieĭ, unde până şi tipografiile aŭ începutŭ a se căpui cu caractere române spre a tipări lucrărĭ de ale scriitorilorŭ noştri.

ŞEDINŢA DIN 21 MARTIE.

Preşedinţa D-luĭ *Dr. A. Fĕtu.*

D-lŭ *Ion Ghica* anunţă, că unulŭ din veteraniĭ meritoşĭ aĭ Românieĭ, cunoscutŭ prin viéţa sa demnă de laudă, membru onorarŭ alŭ Academieĭ, D-lŭ Constantinŭ Cretzulescu, a repausatŭ întru Domnulŭ, şi că a dóua ḑi la 22 Martie urméză a i se face înmormîntarea la Biserica Cretzulescu. — Academia însărcinéză o delegaţiune care să asiste la ceremonia înmormîntăriĭ şi care se compune din D-niĭ *Bariţŭ*, *Alexandri*, *Maniu* şi *Sion*.

D-lŭ *Maniŭ* anunţă că comisiunea pentru cercetarea legatuluĭ repausatuluĭ Hagi-Vasile şĭ-a terminatŭ lucrarea şi că D-lŭ *Maiorescu*, care se vede că astă-ḑĭ nu a venitŭ, este însărcinatŭ cu aducerea raportuluĭ.

D-lŭ Secretarŭ generalŭ supune şi dă lectură proiectuluĭ de regulamentŭ pentru biblioteca Academieĭ. — După acéstă lectură D-lŭ *Hasdĕŭ* cere ca discuţiunea acestuĭ proiectŭ să se aducă după resolvarea celoralalte modificărĭ propuse la regulamentŭ de comisiunea specială numită chiar de la începutulŭ sesiuniĭ. — Propunerea se adoptă, remâindŭ ca să se pue la ordinea ḑileĭ.

D-lŭ *Sion*, prin o adresă, propune plenuluĭ împrejurările traducţiunil luĭ Titu-Liviŭ a căreĭ publicaţiune i-a fostŭ încredinţată, declarândŭ că acéstă lucrare nu o póte continua înainte, judecândŭ munca sa prea grea comparativŭ cu remuneraţiunea acordată pentru asemenea lucrare. După maĭ multe discuţiunĭ cestiunea se recomandă Secţiunil literare cu invitaţiune ca să vie cu o părere în privinţa acésta.

ŞEDINŢA DIN 22 MARTIE

Preşedinţa D-luĭ *Dr. A. Fĕtu.*

La ordinea ḑileĭ fiindŭ cestiunea ortografică şi obsersându-se că D-lŭ *Maiorescu* n'a venitŭ cu raportulŭ ce era obligatŭ a face, maĭ mulţĭ membri susţinŭ că discuţiunea se póte urma şi fără raportŭ. Acéstă părere se adoptă.

D-lŭ *Babeşŭ* întrébă cine vorbesce contra propuneril supresiunil luĭ *u* finalŭ.

D-lŭ *Quintescu* crede că ceĭ ce vorŭ a-lŭ susţiné trebue să aibă cuvîntulŭ în urmă.

D-lŭ *Hasdĕŭ* observă că celŭ ce voesce să sprijine pe *u*, trebue să probeze că elŭ esistă.

D-lŭ *Sturdza* ḑice că nu maĭ e îndoială că opiniunea publică s'a pronunţatŭ în contra acesteĭ vocale. Recunósce că în scrierile vechĭ ea esistă şi póte că se şi audia. Astă-ḑĭ însă, fiindŭ că nu se aude, nu maĭ vede raţiunea de a se păstra. Tóte popórele culte tindŭ spre reforma şi simplificarea ortografieĭ. Faţă cu străinil manţinerea acesteĭ vocale superflue este inadmisibilă; apoĭ chiar pentru tipografil a ajunsŭ o dificultate.

D-lŭ *Ionescu* scie că în Germania în adevĕrŭ sunt veleităţĭ pentru simplificarea ortografieĭ, dar nu scie dacă s'aŭ apropiatŭ măcar câtŭ de puţinŭ de idealulŭ lorŭ. Toţĭ învĕţaţil, cu Bismarck în frunte, ţinŭ morţişŭ a conserva ortografia stabilită. La argumentulŭ

principalŭ alŭ opiniunil publice, care-lŭ invócă D-lŭ *Sturdza*, D-luï crede că Academia trebue să se opună. Opiniunea publică póte să fie adese-orï espresiunea ignoranţeï vulgare, şi este de atributulŭ corpurilorŭ savante a îndrepta erorile ignoranţeï. D-sa nu vede necesitatea de a aduce pe tapetŭ acéstă cestiune. Se referă la cele ḑise de D-lŭ *Alexandri* în anulŭ trecutŭ, când obiectă că Academia îşï are acum ortografia regulată, pe care este bine să o conservămŭ. Venindŭ asupra litereï ce este în discuţiune, D-luï demonstră că ea este necesară pentru gramatică şi pentru învĕţămîntulŭ publicŭ : fără de ea nu se póte indica formaţiunea verbilorŭ şi a masculinilorŭ; apoï susţine că, precum ea se aude la capetulŭ cuvintelorŭ *oŭ, ochiŭ, vechiŭ, lucru, socru,* totŭ aşa o ureche maï delicată şi maï justă póte să o audă şi la *omŭ, bradŭ, bunŭ, facŭ, ḑicŭ*, ş. c. l. In dese casurï acéstă literă, puţinŭ auḑită, se arată fórte pronunţată, pr. în : *rogu-te, vĕḑutu-l'am, dusu-te-aï,* şcl. Cele maï vechï scrierï, manuscrise saŭ tipărite, ne arată acéstă vocală caracteristică a limbeï nóstre. Trebue să ţinemŭ comptŭ că în unele provinciï ea chiar se aude în rostulŭ Românilorŭ. Nu vede că e o superfluitate: din contra, ea ajută la regularitatea gramaticală şi la teoria raţională a limbeï.

D-lŭ *Alexandri* rĕspunde maï întâiŭ la cele ḑise despre aserţiunile D-sale din anulŭ trecutŭ. Nimica nu-lŭ obligă a declara astăḑï că şi-a schimbatŭ opiniunea, şi că orï când este oportunitate de a îmbunătăţi o eróre. Litera acésta D-luï o crede de prisosŭ. Póte să fiă gramaticală, dar crede că şi gramatica trebue să se conforme cu armonia limbeï. Nu admite teoria că trebue să ne uitămŭ la accentele dialectelorŭ din alte provinciï; comóra adevĕrată a limbeï o află în limba vorbită a Românieï libere. Arată cum străiniï, voindŭ a vorbi românesce, estropiéză limba cu întrebuinţarea acestŭ *u*, pe care-lŭ consideră ca o filoxeră. Spune că chiar pentru tipografiï este o sarcină, căcï adesea le lipsesce acéstă literă. Suprimându-se, crede că se simplifică ortografia nóstră; mănţinêndu-se, crede că întreţinemŭ confusiunea pentru străinï, cacofonia pentru ureche şi împovărare pentru scriere.

D-lŭ *Aurelianŭ* nu înţelege la ce tinde propunerea şi la ce resultatŭ

póte să ajungă. Aicea vede o cestiune de sciință gramaticală, care crede că nu se póte pune la votŭ, nicĭ a se resolvi cu maĭoritate. Nu e filologŭ, ca să vorbéscă cu competință în materiă; cu tóte acestea, fiindŭ-că după câte a ascultatŭ nu s'a simțitŭ convinsŭ nicĭ despre necesitate nicĭ despre oportunitate, îșĭ permite a respunde la obiecțiunile ce s'aŭ făcutŭ. Ceia ce s'a vorbititŭ maĭ întâiŭ despre tipografiĭ, nu vede unŭ argumentŭ seriosŭ : acele ce nu vorŭ avé destule caractere pentru litera *u*, se vorŭ căpătui când vorŭ vedé că li se cere. S'a vorbitŭ despre opiniunea publică; și aicia nu vede nicĭ o seriositate, căcĭ acésta nu póte să dicteze saŭ să facă manifestațiunĭ sciințifice; și încă nu se scie bine dacă chiar acéstă opiniune publică s'a pronunțatŭ în înțelesulŭ detractorilorŭ acesteĭ vocale. Inconvenientulŭ pentru străinĭ îlŭ vede și maĭ puținŭ seriosŭ, fiindŭ-că străiniĭ orĭ-ce limbă nu o vorbescŭ corectŭ. Nu așa ușorŭ trebue să călcămŭ tradițiunile limbeĭ carĭ duréză de secolĭ. Nu vede că limba se face maĭ grea cu manținerea luĭ *u* finalŭ, și de vomŭ compara ortografia nóstră cu ortografiile tutulorŭ limbelorŭ cunoscute, crede că a nóstră este maĭ ușóră. De multŭ timpŭ se agită în Francia simplificarea ortografieĭ, dar Acadamia francesă cutéză óre a ține în sémă propunerile pretinșilorŭ filologĭ? Nu înțelege argumentulŭ ca să nu ținemŭ sémă de pronunția și tradițiunile conservate la Româniĭ din alte provinciĭ, carĭ este sciutŭ că aŭ fostŭ légănulŭ românitățiĭ. Conchide dicêndŭ, că nu vede oportunitatea și că se teme că lumea savantă din străinătate nu va judeca bine pripirea nóstră de a resolvi asemenea cestiune fără studiĭ îndestule și prin surprinderĭ.

D-lŭ *Quintescu* constată că ortografia a fostŭ votată și resolvită în anulŭ 1880—81; nu înțelege pentru ce să ne contradicemŭ și să rĕsturnămŭ ceea ce amŭ făcutŭ, numaĭ pentru că nu s'aŭ regulamentatŭ principiile admise. D-sa vede în *u* finalŭ o necesitate limbistică, logică și gramaticală: fără de elŭ nu putemŭ determina nicĭ conjugațiunile verbelorŭ, nicĭ tipulŭ masculinelorŭ : fără de elŭ n'amŭ puté scrie corectŭ și nicĭ amŭ puté face unŭ dicționarŭ, căcĭ atuncia s'arŭ face unŭ dicționarŭ fără rațiune. Noĭ, aceĭ ce sus-

ţinemŭ conservarea acesteĭ litere, nu ceremŭ nimăruĭ ca să o pronunţe, şi dacă străiniĭ cadŭ în greşala pe care a citat'o D-lŭ *Alexandri*, nimicŭ nu ne obligă ca să ne conformămŭ noĭ principiele limbeĭ spre a le îndrepta lorŭ limba şi pronuncia.

In intervalulŭ cuvîntăriĭ D-luĭ *Quintescu* intră D-lŭ *Maiorescu*, carele se scusă că interesele l'aŭ reţinutŭ la Craiova de n'a pututŭ sosi la timpŭ, dar că e gata a depune raportulŭ cu care a fostŭ însărcinatŭ.

ŞEDINŢA DIN 23 MARTIE

Preşedinţa **M. S. Regeluĭ.**

MM. LL. Regele şi Regina, luândŭ Preşedinţa de onóre, la deschidere **M. S. Regele** a rostitŭ următórea cuvîntare:

«Avêndŭ onorulŭ de a fi membri aĭ acesteĭ înalte adunărĭ, Regina «şi Eŭ venimŭ totŭ-d'auna cu bucurie în mijloculŭ D-vóstre, spre «a asculta discuţiile Vóstre sciinţifice, pe carĭ le urmărimŭ cu unŭ in«teresŭ neîncetatŭ. Însă cum póte să fie altŭ-felŭ, când lucrările de «căpetenie ale Academieĭ sunt istoria şi limba, temeliele existenţeĭ «nóstre naţionale? Ţéra datoresce astă-ḑĭ Academieĭ unŭ şirŭ de do«cumente istorice, ascunse până acum, şi carĭ aŭ fostŭ scóse din «întunerecŭ prin ostenelele neobosite ale membrilorŭ eĭ, rĕspândindŭ «nóuă lumină asupra trecutuluĭ nĕmuluĭ românescŭ. Nu maĭ puţinŭ «însă trebue să ne ocupămŭ şi de viitorŭ...... de limba nóstră, «care s'a păstratŭ neatinsă în câmpiile roditóre ale Dunăriĭ, în «plaiurile măreţe ale Carpaţilorŭ, aceste ţinuturĭ încântătóre, descrise «cu măestrie şi în o limbă aşa de curată de poetulŭ nostru popularŭ «V. Alexandri. Ce sarcină maĭ dulce póte avé Academia de câtŭ a lua «sub paza sa acéstă limbă veche, pe care poporulŭ o înţelege şi o

«iubesce? Mănţinemŭ dar aceste frumóse expresiunĭ întrebuinţate «de străbunĭ, şi nu ne tememŭ de cuvinte carĭ aŭ căpătatŭ de vé«curĭ împămîntenirea : *Superflua non nocent.*

«Ce limbă are noroculŭ de a dispune de patru cuvinte pentru o «însuşire, care trebue să fie mândria fie-căruĭ poporŭ, care trebue «să fie scrisă pe stégulŭ fie-căreĭ armate : *voinicie, vitejie, bravură,* «*eroismŭ?* Să ne ferimŭ însă de o îmbelşugare de expresiunĭ mo«derne, carĭ, nepunêndŭ o stavilă la timpŭ, va înstrăina poporuluĭ «limba sa.

«Am fostŭ îndemnatŭ a rosti aceste câte-va cuvinte prin drago«stea care am pentru frumósa şi bogata limba română, şi fiind în«credinţatŭ că dorinţa mea — îndrăsnescŭ a ḑice şi a Academieĭ — «nu va rĕmâné unŭ «*pium desiderium.*»

«Supunŭ dar la chibzuirea D-vóstre dacă nu arŭ fi folositorŭ de «a face unŭ felŭ de «*Etymologicum magnum Romaniae,*» conţinêndŭ «tóte cuvintele vechĭ, carĭ altmintrelea vorŭ fi perdute pentru gene«raţiunile viitóre : *Verba volant, scripta manent.*

«Spre a sprijini acéstă întreprindere, pentru care patru, cincĭ, «şése anĭ vorŭ fi trebuincioşĭ, punŭ în fie care anŭ modesta sumă «de şése miĭ leĭ la disposiţia Academieĭ.

«Intr'adevĕrŭ, lucrarea acésta este fórte întinsă, póte că nemăr«ginită; să ne amintimŭ însă cuvîntulŭ luĭ Horaţiŭ : «*Est modus in* «*rebus sunt certi denique fines*» şi sunt convinsŭ că opera Academieĭ, «care-şĭ va ridica astŭ-felŭ şie-şĭ unŭ monumentŭ neperitorŭ, va fi «încoronată de o isbândă fericită».

Acéstă cuvîntare a fostŭ primită cu mare entusiasmŭ.

D-lŭ Secretarŭ generalŭ cetesce procesulŭ-verbalŭ alŭ şedinţeĭ precedente care se verifică sub chiar semnătura **M. S. Regeluĭ.**

La ordinea ḑileĭ fiindŭ conferinţa despre Coleopterele Românieĭ, D-lŭ *Grigorie Ştefănescu* cetesce relaţiunea sa care durézâ o jumătate oră şi este ascultată cu multă atenţiune.

(A se vedé în *Anale* t. VI, Secţ. II. pag. 341 şi urm.)

După acésta D-lŭ *Urechiă* cetesce relaţiunea sa asupra uneĭ cronice inedite şi anonime, care fiindŭ atribuită de uniĭ scriitorĭ vorniculuĭ Milescu, D-lŭ conferenţiarŭ cu diverse argumente combate erórea acesteĭ aserţiunĭ, conchiḑêndŭ că autorulŭ acesteĭ cronice, după maĭ multă probabilitate, arŭ fi originalŭ din Oltenia. Conferinţa duréză o oră şi este ascultată cu viŭ interesŭ.

M. S. Regele oferă pentru biblioteca Academieĭ unŭ opŭ alŭ **M. S. Regineĭ** întitulatŭ «Meine Ruh», asemenea şése bucăţĭ documente vechĭ, cărţi domnescĭ originale, din carĭ una e a luĭ Mihaiŭ-Vitézulŭ.

D-lŭ *Maiorescu* citesce raportulŭ sĕŭ în următórea cuprindere :

«Reforma scrieriĭ, introdusă de adunarea nóstră generală în anulŭ 1881 pentru publicările Academieĭ, se întemeiază pe următórele dóuĕ regule principale :

«I. Acolo, unde o vocală saŭ o consonantă auḑită în cuvintele românescĭ de aḑĭ are litera sa corespunḑĕtóre în alfabetulŭ latinŭ, se va scrie tot-d'auna cu acéstă literă. Vocalele şi consonantele, fixate ast-felŭ în scrierea lorŭ, sunt în numĕrŭ de 17 (a, b, d, e, f, h, i, l, m, n, o, p, r, s, t, u, v). Iar pentru ж s'a admisŭ j.

«Cu stabilirea acestuĭ principiŭ, Academia Română a primitŭ sistema fonetică şi a părăsitŭ pe cea etimologică.

«Căcĭ la scrierea acestorŭ litere nu ne maĭ întrebămŭ de provenienţa originarie, ci numaĭ de pronunţarea actuală. Când d. e. astăḑĭ pronunţămŭ cuvîntulŭ *bine*, îlŭ şi scriemŭ «bine» cu *i*, de şi în forma luĭ originarie ne arată în silaba d'intâiŭ vocala *e*, adecă *bene* (din care causă etimologiştiĭ, d. e. D. Cipariŭ, şi scriŭ *bene*).

«Totŭ aşa scriemŭ *masa*, iar nu *mesa* saŭ *mésa*,
fata, » » *feta* » *féta*,
nicĭ-unulŭ » » *nece unulŭ*,
o » » *uă*, etc.

«II. Acolo unde pentru o vocală saŭ o consonantă pronunţată în cuvintele românescĭ de astăḑĭ nu găsimŭ cu siguranţă litera corespunḑĕtóre în alfabetulŭ latinŭ, scriemŭ litera latină cea maĭ apropi-

ată cu unŭ semnŭ întrodusŭ pentru a-ĭ arăta nóua significare saŭ cu o regulă dată pentru pronunțare.

«Ast-felŭ amŭ fixatŭ scrierea luĭ ъ prin *ă* saŭ *ĕ;* a luĭ ѫ prin *â*, *ê* saŭ *î;* a luĭ ч și џ, к și г prin *c*, *g*, *ci*, *gi*, *ch*, *gh*, după regulele cunoscute; a luĭ ц și ш și prin *ț*, *ș;* a luĭ *z* prin *z* și *ḑ*, a luĭ щ prin *șt* și *sc*, după o distingere asemenea cunoscută.

«In acéstă din urmă parte s'arŭ puté nasce discuțiunĭ în privința însemnărilorŭ grafice primite de noĭ. S'arŭ puté d. e. găsi alte semne în locŭ de ◡, ^ și „ s'arŭ puté chiar modifica literele *c* și *g* acolo unde aŭ să însemneze ч și џ, s'arŭ puté hotărî că *z* să se însemneze tot-d'auna prin *z* și nu și prin *ḑ*, iar щ totŭ-d'a-una prin *șt* și nu și prin *sc*.

«Dar orĭ care arŭ fi în acéstă privință hotărîrea ce o vorŭ lua maĭ pe urmă scriitoriĭ românĭ, întrebarea rĕmâne totușĭ mărginită în cerculŭ restrînsŭ alŭ uneĭ simple regulărĭ alfabetice, și nu se slăbesce întru nimicŭ principiulŭ adoptatŭ, că scrierea are să fie oglinda credinciósă a vorbiriĭ, transpunerea pe câtŭ se póte de conformă a celorŭ percepute prin sensulŭ auḑuluĭ spre perceperea lorŭ prin sensulŭ vĕḑuluĭ, fără preocupărĭ de derivarea etimologică saŭ de paradigmare gramaticală.

«O adevĕrată inconsequență la acestŭ principiŭ, o întroducere a unuĭ elementŭ heterogenŭ, este numaĭ adoptarea scrieriĭ luĭ *ŭ* acolo unde nu se aude, pentru marcarea genuluĭ masculinŭ și a unorŭ forme de conjugare.

«Este vederatŭ, că după principiulŭ adoptatŭ vomŭ trebui să scriemŭ pe *u* pretutindenĭ unde se aude, fiă întregŭ, fiă pe jumătate saŭ scurtŭ. Ilŭ vomŭ scrie dar în *Petru, pentru, propriu, hazliu,* etc.

«Dar de ce să-lŭ scriemŭ acolo unde este ceea ce s'a numitŭ unŭ *u mutŭ*, adecă unŭ *u* care nu se aude de locŭ în limba nóstră obicĭnuită de astăḑĭ? De ce să scriemŭ *unŭ domnŭ bunŭ, noĭ făceamŭ,* acolo unde pronunțămŭ *un domn bun, noĭ făceam?*

«Respunsulŭ este: 1) pentru că înainte se și ḑicea *unŭ domnŭ bunŭ, noĭ făceamŭ,* ceea ce este și maĭ apрópe de latinulŭ *unus dominus bonus*, *nos faciebamus,* alŭ 2-lea și maĭ alesŭ pentru că astŭ-felŭ putemŭ

explica în gramatică de unde vine *u* la articularea *umul*, *domnul*, *bunul*, și cum să se deosebéscă singularulŭ *(eu) făceam* de pluralulŭ *(noĭ) făceamŭ*.

«Dar tocmaĭ acésta însemnéză a știrbi principiulŭ odată adoptatŭ, că în scrierea limbeĭ române de astădĭ cu litere latine nu trebue să se amestece preocupărĭ etimologice saŭ paradigme gramaticale. Realitatea limbeĭ scrise nu trebue să se altereze prin închipuirĭ gramaticale, și nu limba trebue facută după gramatică, ci gramatica după limbă.

«Este dar o neapărată urmare a înțelegeriĭ principiuluĭ scrieriĭ nóstre de astădĭ, dacă majoritatea Secțiuniĭ literare vine a supune aprobăriĭ D-vóstră următórea regulă pentru scrierea luĭ *u*, conformă cu scrierea celorŭalalte litere ale alfabetuluĭ românŭ :

u se scrie numaĭ acolo unde se aude.»

Dându-se cuvîntulŭ D-luĭ *Quintescu*, spre a urma discuțiunea începută în ajunŭ asupra ortografieĭ, D-sa printr'unŭ lungŭ discursŭ combate propunerea supresiuniĭ luĭ *u* finale și conchide cerêndŭ înlăturarea acesteĭ propunerĭ ca neoportună.

(A se vedé discursulŭ maĭ josŭ în *Anexe*).

ȘEDINȚA DIN 25 MARTIE

Președința D-luĭ *Dr. A. Fĕtu*.

Ne putêndu-se ține ședință, după decisiunea din 23 Martie, din causa incendiuluĭ care, în diua de 24 Martie, a consumatŭ o parte din edificiulŭ Universitățiĭ, care a pusŭ în desordine și localulŭ Academieĭ, s'a întrunitŭ astădĭ în localulŭ Biblioteceĭ statuluĭ. In vederea

desastrului menţionatŭ se propune şi se adoptă: 1. Ca Academia să-şi ţină şedinţele în sala de lectură a Bibliotecei; 2. Ca discuţiunea asupra supresiunii lui *u* finale să se amâne până la sesiunea viitóre şi să se dea preferinţă lucrărilorŭ urgente ce sunt la ordinea ḍilei; 3. Intrunirile să se urmeze dimineţele la 8 ore; 4. Acestea să se aducă la cunoscinţa M. Sale Regale.

ŞEDINŢA DIN 26 MARTIE

Preşedinţa D-lui *Dr. A. Fĕtu.*

Se citesce raportulŭ comisiunii care a cercetatŭ colecţiunile de arii populare venite la concursŭ, cu conclusiune ca să se publice din noŭ concursŭ pentru anulŭ 1886:

«La concursulŭ pentru adunarea cântecelorŭ populare Române s'aŭ presentatŭ patru concurenţi, şi anume:

«1. D-lŭ Sub-locotenentŭ Alexandru I. Stoenescu cu un volumŭ manuscrisŭ, cuprinḍêndŭ «178 arii poporale românesci (vechi).»

«2. D-lŭ T. Oprescu cu unŭ caietŭ intitulatŭ «Colecţiune de cântece naţionale profane şi religióse, 100 bucăţi».

«3. D-lŭ Vulpianu cu patru volume manuscrisŭ, cuprinḍêndŭ 759 de «doine, idile, balade, pastorale; hore; jocuri de brâu; romanţe şi addio».

«4. S'a mai presentatŭ unŭ caietŭ cu motto: «Cântă aşa, precum vorbesci frumosŭ», cuprinḍêndŭ 100 melodii.

«Din aceste colecţiuni, trei aŭ ajunsŭ la Academiă în terminulŭ regulamentarŭ, adică înaintea espirării anului 1883; iar volumele D-lui Vulpianu aŭ fostŭ depuse după acestŭ terminŭ, la 13 Ianuarie 1884.

«Abstrăgêndŭ de cestiunea formală a admisibilităţii D-lui Vulpianu la concursŭ, comisiunea alésă de D-vóstră s'a întrunitŭ la 13 Mar-

tie în ședință la locuința unuia din membriĭ seĭ, unde a cercetatŭ tóte lucrările trimise și a avutŭ prilejulŭ a ascultà o mare parte din ele cântate la clavirŭ și din gură.

«Fără a contesta meritulŭ maĭ mare saŭ maĭ micŭ alŭ diferitelorŭ colecțiĭ, comisiunea este totușĭ de părere, că nicĭ una nu se póte recomanda pentru premiare. Caietulŭ D-luĭ Stoenescu cuprinde numaĭ însemnarea melodielorŭ, fără basŭ și fără arătarea cuvintelorŭ saŭ silabelorŭ sub fie-care notă, acolo unde melodia are să servéscă la cântarea din gură. Caietulŭ anonimŭ pune cuvintele sub note, dar, lasă că nu are nicĭ elŭ basulŭ, maĭ cuprinde printre cântecele populare române imnulŭ naționalŭ austriacŭ alŭ luĭ Haydn, melodiĭ din «Madame Angot» etc. Colecția D-luĭ Oprescu are și basŭ și cuvintele puse sub note, este însă prea mică pentru a puté fi considerată ca suficientă pentru scopulŭ concursuluĭ. Colecția cea maĭ bogată este a D-luĭ Vulpianu; însă cea maĭ mare parte a melodiilorŭ adunate este lipsită atâtŭ de basŭ câtŭ și de însemnarea cuvintelorŭ pentru cântarea din gură. La tóte împreună lipsesce arătarea loculuĭ unde aŭ fostŭ audite, la cele maĭ multe lipsesce însemnarea dacă aŭ maĭ fostŭ publicate saŭ nu.

«In fața acestora, Comisiunea are onóre a propune : să se publice din noŭ acestŭ concursŭ cu termenŭ de aprópe doĭ anĭ, adică până la 31 Decembre 1885 și cu condițiunile următóre : 1. Ca lucrările trimise să fie aranjate pentru clavirŭ și la melodiile cântate din gură, pentru clavirŭ și voce cu însemnarea cuvintelorŭ sub note; 2. Ca să fie însoțite de o indicare pe câtŭ se va puté de completă a publicărilorŭ anterióre de melodiĭ române; 3. Să arate loculŭ și împrejurările, în carĭ aŭ fostŭ adunate melodiile cele nóue.»

Conclusiunile se adoptă și se recomandă Delegațiuniĭ a se avé în vedere.

Se comunică o scrisóre a conmembruluĭ *Dr. Brândză* carele arată că desastrulŭ incendiuluĭ care a urmatŭ la 24 ale curenteĭ și care a înghițitŭ tóte prețiósele colecțiunĭ botanice, pe carĭ le-a adunatŭ în cursŭ de 20 anĭ, și carĭ ajunsese aprópe a completa flora Eu-

ropeĭ, l'a adusŭ în stare de bólă; anunţândŭ tot-de-odată că în Museulŭ Botanicŭ avêndŭ depuse şi treĭ cărţĭ împrumutate de la Biblioteca Academieĭ carĭ s'aŭ nimicitŭ, pe cele tipărite este gata a le cumpĕra spre a le pune la locŭ, iar pentru a treia care era manuscrisă şi care cuprindea flora judeţuluĭ Iaşĭ de I. Szabo, se crede obligatŭ a o plăti câtŭ se va evalua.

D-lŭ *Urechiă* crede că în urma unuĭ asemenea desastru, care a causatŭ o perdere ireparabilă pentru sciinţă şi pentru ţéra întréga nu póte fi vorba de a se cere despăgubirĭ de la *Dr. Brândză*, care a păgubitŭ póte maĭ multŭ de câtŭ orĭ-cine.

D-lŭ *Maiorescu* crede că înainte de tóte, apreciindŭ paguba causată, s'arŭ cuveni să cugetămŭ cum să reparămŭ pagubele atâtŭ morale câtŭ şi materiale carĭ le-a suferitŭ D-lŭ *Brândză*.

D-lŭ *Ionescu* ḑice că a vĕḑutŭ pe *Dr. Brândză* într'o stare fórte lamentabilă în urma acestuĭ desastru. Crede că atâtŭ guvernulŭ câtŭ şi ţéra întrégă scie că totŭ ce se făcuse pentru botanică fusese opera acestuĭ bărbatŭ, care în adevĕrŭ a sacrificatŭ totulŭ pentru sciinţă şi pentru amorulŭ eĭ. In faţa uneĭ asemenea perderĭ pe care trebue să o simţă tótă ţéra, crede că şi Academia este datóre a cugeta ce póte să facă, şi cere ca să consulte pe *Dr. Brândză* spre a plănui explorărĭ sciinţifice în scopulŭ de a reface ceea ce s'a distrusŭ.

D-niĭ *Bacaloglu* şi *Stefănescu* arată că Secţiunea sciinţifică cu maĭ multe ḑile înainte de incendiŭ se întrunise şi decisese să céră de la Academiă ca să puie 1000 de leĭ la disposiţiunea Secţiuniĭ sciinţifice pentru a se puté face esplorărĭ botanice, pentru completarea museuluĭ botanicŭ, de óre-ce de o cam dată statulŭ a înfiinţatŭ serviciĭ pentru esplorărĭ geologice şi pentru observaţiunĭ meteorologice, şi că raportulŭ este gata.

D-lŭ *Ghica* propune a nu maĭ depune acestŭ raportŭ de vreme ce este a se numi o altă comisiune în acéstă privinţă. De aceea nu s'a depusŭ.

După maĭ multe discuţiunĭ şi propunerĭ, în carĭ maĭ toţĭ membriĭ aŭ adusŭ contingentulŭ lorŭ de ideĭ, se decide numirea uneĭ comisiunĭ compusă din d-niĭ *Ionescu*, *Fălcoianu*, *Ghica*, *Brândză*, *Fĕtu* şi

Sion, care să facă unŭ proiectŭ de organisare a uneĭ misiunĭ cu triplulŭ scopŭ de a colecţiona plante, cuvinte populare şi subiecte geologice.

D-lŭ *Gr. Tocilescu*, membru corespondentŭ, aflându-se faţă, declară că ca Directorŭ alŭ Ministeruluĭ instrucţiuniĭ publice, póte promite, fără temere de a fi desaprobatŭ de Ministru, contingentulŭ ce-ĭ permite alocaţiunea de 500,000 leĭ votaţĭ de Cameră pentru instrumente didactice.

D-lŭ *Fĕtu* declară că oferă biblioteceĭ flora luĭ Szabo după Linée în loculŭ celeĭ distruse cu ocasiunea incendiuluĭ din biblioteca d-luĭ *Dr. Brandză*.

După propunerea D-luĭ *Babeşŭ*, se admite a se arăta D-luĭ *Brândză* sentimentele sale de compătimire pentru durerile ce l'aŭ afectatŭ, asigurându-lŭ că Academia nu simte maĭ puţinŭ perderea preţióselorŭ colecţiunĭ botanice, şi va contribui, pe câtŭ mijlócele vorŭ ierta-o, la restaurarea museuluĭ distrusŭ.

Se primesce de la conmembrulŭ D-lŭ *Alexandru Odobescu* unŭ pachetŭ cu 57 caiete copiĭ de documente istorice culese de D-sa din archivele Ministeruluĭ afacerilorŭ străine din Francia relative la istoria nóstră, împreună cu o adresă prin care cere subsidiĭ în casŭ de a i se permite urmărirea înainte a unorŭ asemenea documente.

ŞEDINŢA DIN 27 MARTIE

Preşedinţa D-luĭ *Dr. A. Fĕtu.*

Se comunică o scrisóre a conmembruluĭ *Marienescu* cu care trimite unŭ studiŭ istoricŭ-etnograficŭ-limbisticŭ «De patria vechiă a Dacilorŭ în Asia, şi de însemnătatea numeluĭ *Dacŭ.*»

Se recomandă secţiunilorŭ unite istorică şi literară.

Secţiunea literară comunică unŭ procesŭ verbalŭ prin care respinge traducţiunea luĭ Plutarchŭ făcută de D-lŭ P. M. Georgescu, ca una care nu corespunde cu textulŭ originaluluĭ. Se iea actŭ.

D-lŭ *Alexandri* comunică că multele ocupaţiunĭ ale sesiuniĭ îlŭ împedică de a face raportulŭ asupra colecţiuniĭ baladelorŭ Novacescĭ adunate de d-lŭ *Marienescu*, pe care nu-lŭ póte depune de câtŭ la sesiunea anuluĭ viitorŭ.

D-lŭ *Sion* comunică că ediţiunea «Istorieĭ Românilorŭ sub Michaiŭ Vodă Vitézul de Nicolae Bălcescu» fiindŭ de demultŭ epuisată, D-lŭ librarŭ Socecŭ l'a rugatŭ a propune Academieĭ că se oferă a o edita pe contulŭ sĕŭ, dând Academieĭ 200 exemplare. După maĭ multe deliberaţiunĭ şi părerĭ emise se admite ca să se retipăréscă cu fondurile disponibile ale Academieĭ; adăogêndu-se portretulŭ luĭ Bălcescu şi o chartă topografică a rĕsbóielorŭ luĭ Michaiŭ-Vitézulŭ.

Se comunică raportulŭ comisiuniĭ însărcinată cu cercetarea cărţilorŭ intrate la concursulŭ Năsturelŭ-Herĕscu.

D-lŭ *Bariţŭ*, ca raportorŭ generalŭ, face istoriculŭ lucrăriĭ comisiuniĭ, arĕtândŭ cărţile carĭ s'aŭ cercetatŭ şi studiile carĭ s'aŭ făcutŭ de membri respectivĭ, cu conclusiunea de a se da premiŭ opuluĭ întitulatŭ «Ornitologia populară» presentată de D-lŭ *S. Fl. Marianu*.

D-lŭ *Hasdeŭ*, cerêndŭ cuvîntulŭ, spune că după spiritulŭ statutelorŭ nóstre, pentru asemenea comisiunĭ se alegŭ câte treĭ membri din fiecare secţiune spre a se esamina cărţile ce intră la concursŭ de către ceĭ competinţĭ în materie. Observă însă că acésta nu s'a respectatŭ. Cărţile de valóre literară singure vede că s'aŭ esaminatŭ de către D-lŭ *Alexandri*, care în adevĕrŭ are tótă competinţa. Vĕḑêndŭ însă că D-lŭ *Fălcoianu* a eseminatŭ o carte de geografie care este maĭ multŭ de natură literară; vĕḑêndŭ că d-lŭ *Bariţŭ* a esaminatŭ «Studiile constituţionale» ale D-luĭ Meitani, de caracterŭ politicŭ şi legislativŭ; vĕḑêndŭ pe D-lŭ *Fĕtu* naturalistŭ că a cercetatŭ şi a referatŭ asupra «Ornitologieĭ populare,» carte de caracterŭ purŭ literarŭ,

D-luĭ, de şi în specie póte că se unesce cu conclusiunile comisiuniĭ, totușĭ, preocupatŭ de criticele ce cu dreptŭ cuvîntŭ arŭ puté face publiculŭ, se simte împedecatŭ de a vota pentru saŭ contra.

D-lŭ *Sion* rĕspunde că nicĭ prin regulamente, nicĭ prin statute nu se prescriŭ unde-va competințele prenumerate de d-lŭ *Hasdĕŭ* și pentru cărțĭ de literatură fie-care din noĭ póte să aibă maĭ multŭ saŭ maĭ puțină competință.

D-lŭ *Alexandri* se miră de asemenea observațiunĭ. Crede că fie-care din Academie este competentŭ de esemplu a aprecià o geografie saŭ o carte ca «Studiile constituționale» ale D-luĭ Meitani, cu atâta maĭ alesŭ pentru cartea propusă care este atât de populară.

D-lŭ *Ghica* observă că regulamenlulŭ nu preciséză nicăirĭ procedarea comisiuniĭ în împărțirea lucrărilorŭ sale. Teoria D-luĭ *Hasdĕŭ* nu o póte înțelege, cu atâtŭ maĭ puținŭ ideea de *veto*. D-sa, dacă e dreptŭ, trebue să voteze pentru saŭ contra, iar nu să se abție.

D-lŭ *Maniŭ* găsesce că inculpările D-luĭ *Hasdĕŭ* sunt gratuite. Nu vede necompetințele enunciate. Raporturile speciale aŭ eșitŭ din concertulŭ comisiuniĭ întregĭ.

D-lŭ *Ionescu*, vorbindŭ maĭ întâiŭ asupra formeĭ, combate argumentele d-luĭ *Hasdĕŭ* despre competință. Toțĭ raportatoriĭ aŭ fostŭ în cunoscință de causă și cu destulă competință a se pronunța. Nu se putea cere unŭ gradŭ maĭ mare de imparțialitate. Venindŭ însă asupra fonduluĭ, arată că pentru propunerea premiuluĭ a fostŭ în comisiune majoritate și minoritate. D-sa, fiind din minoritate, vine de arată că Ornitologia populară nu o crede demnă de onórea premiuluĭ. Ea nu corespunde cu titlulŭ pretențiosŭ care-lŭ are, căcĭ nu tinde a vulgarisa sciința. Acésta cu dreptulŭ s'arŭ puté numi povestea păsĕrilorŭ, căcĭ într'adevĕrŭ nu este altŭ ceva de câtŭ o colecțiune de legende saŭ basme populare relative la păsĕrĭ. Cartea nu are nicĭ unŭ meritŭ literarŭ, nicĭ o ordine de registru, nicĭ o sistemă saŭ planŭ. Crede că Academia arŭ greși dacă ar da premiulŭ uneĭ opere de așa puțină valóre.

D-lŭ *Quintescu* arată că nicĭ D-sa nu vede unŭ meritŭ mare în

acéstă carte care nu-ĭ de câtŭ o înșirare de legende. — Nu e de părere a se premia.

D-lŭ *Alexandri* ḑice, că în epoca de renascere în care ne aflămŭ este bine sĕ adunămŭ tóte comorile spirituluĭ poporuluĭ românŭ. Basmele saŭ poveștile, legendele, credințele, prejudețele, poesiile ariile populare, formézā fondulŭ geniuluĭ și alŭ caracteruluĭ naționalŭ care ne distinge; și orĭ-ce colecțiunĭ s'arŭ face în direcțiunea acésta, precum D-nu *Marianŭ* a făcutŭ în cartea de față, D-sa crede că sunt de o mare importanță. Pentru aceste considerante crede că cartea propusă merită îmbărbătarea nóstră; cu atâta maĭ alesŭ că chiar din varietatea legendelorŭ și din citațiunile autoruluĭ se vede că a trebuitŭ să-șĭ dea o mare muncă pentru ca să le întrupéscă, să le pue în starea în care se vĕdŭ.

D-lŭ *Romanŭ* se miră cum D-lŭ *Hasdĕŭ* nu aderă a premia o carte adevĕratŭ populară. Observă că nu este numaĭ o adunătură de materialŭ brutŭ adunatŭ din gura poporuluĭ, după cum pretinde D-sa, dar este și sciință, după cum se póte proba când se va esamina de aprópe. Cartea o găsesce însemnată nu numaĭ prin labórea autoruluĭ, care trebue să o admirămŭ, dar și instructivă și meritorie.

D-lŭ *Hasdeŭ* nu combate meritulŭ munceĭ autoruluĭ; dar nu se póte opri de a observa că munca sa n'a fostŭ atâtŭ de inteligentă ca să ridice lucrarea până la înălțarea sciințeĭ; recunósce că este o adunare de materialŭ brutŭ destulŭ de avutŭ, dar numaĭ atuncia arŭ fi avutŭ unŭ adevĕratŭ meritŭ literarŭ când autorulŭ arŭ fi comparatŭ ornitologia nóstră populară cu ornitologiile străine.

D-lŭ *Sion* observă că nu înțelege pretențiunile celorŭ carĭ combatŭ cartea propusă; precum nicĭ a înțelesŭ vr'o dată trecerea la fondulŭ economiilorŭ a sumelorŭ destinate pentru premiĭ; aduce aminte testamentulŭ fericituluĭ Năsturelŭ-Herĕscu care prescrie să se dea premiŭ în fie-care anŭ celeĭ maĭ bune cărțĭ; și chiar rele de arŭ fi tóte cărțile câte esŭ într'unŭ anŭ, totŭ trebue să se găséscă una maĭ bună între cele rele și care are dreptulŭ a cere premiulŭ Herĕscu: și nedrepțĭ vom fi daca nu-lŭ vomŭ da cuiva, căcĭ testamentulŭ luĭ Herĕscu nu ḑice ca să se trécă la economiĭ, nicĭ cere perfecțiunĭ

saŭ cărţĭ scrise cu sisteme şi metode geniale precum cerŭ domniĭ economişiĭ.

ŞEDINŢA DIN 28 MARTIE

Preşedinţa D-luĭ *Dr. A. Fĕtu.*

La ordinea ḑileĭ modificările unorŭ articole din Regulamentŭ;

Se propune şi se admite a se adăoga la art. 45, după cuvintele de la începutŭ «*Secretarulŭ generalŭ,*» cuvintele «*prin înţelegere cu Delegaţiunea.*»

La modificarea art. 49, propunerea comisiuniĭ căpĕtândŭ numaĭ majoritate relativă, ĭar nu dóuĕ treimĭ de voturĭ, conformŭ cu statutele, remâne înlăturată. Asemenea se înlătură modificarea propusă la art. 52.

La art. 35, 36 din regul., în oposiţiune cu propunerile comisiuniĭ, se adoptă în unanimitate ca să se ştérgă cuvintele «*în sesiune generală.*»

După propunerea D-luĭ *Negruzzi* se admite a se recomanda Delegaţiuniĭ retipărirea statutelorŭ şi regulamentuluĭ cu modificările adoptate împreună cu regulamentulŭ biblioteceĭ şi cu schimbările urmate în rîndulŭ membrilorŭ activĭ, onorarĭ şi corespondenţĭ.

La ordine, proiectulŭ de regulamentŭ alŭ biblioteceĭ.

Art. 1 şi 2 se votéză şi se primescŭ cu puţine observaţiunĭ.

La art. 3 se încinge o lungă discuţiune între D-niĭ *Ionescu* şi *Poni* de o parte şi D-lŭ *Ion Ghica* de altă parte. Urméză unŭ amendamentŭ depusŭ de D-lŭ *Poni* în cuprinderea următóre : «Fie-care din secţiunile Bibliotecеĭ vorŭ fi puse sub îngrijirea a câte unuĭ conservatorŭ denumitŭ de Academiă dintre membriĭ sĕĭ. Conservatorulŭ secţiuniĭ I va fi ajutatŭ de unŭ bibliotecarŭ.»

Dar observându-se că ora este înaintată şi numĕrulŭ membrilorŭ împuţinatŭ se amână discuţiunea pe a dóua ḑi.

ȘEDINȚA DIN 29 MARTIE

Președința D-luĭ *Dr. A. Fĕtu.*

Se cere a se procede la votŭ asupra cărțiĭ recomandate de comisiunea concursuluĭ și anume «Ornitologia română.» 19 votanțĭ: resultatulŭ scrutinuluĭ 11 bile albe și 8 negre.

După cererea D-luĭ *N. Ionescu* se pune la votŭ cartea D-luĭ Meitani intitulată «Studiĭ Constituționale.» Resultatulŭ votuluĭ 8 bile albe 11 negre. Din aceste cărțĭ ne intrunindŭ nicĭ una dóuĕ treimĭ de voturĭ din numĕrulŭ membrilorŭ presențĭ, iar cartea D-luĭ Meitani ne avêndŭ nicĭ maioritate, urméză, conformŭ cu regulamentulŭ, a se pune a dóua ḑi pentru a dóua-óră la votŭ numaĭ Ornitologia.

D-lŭ *Hasdĕŭ* insistă a se nota că D-sa se abstine.

La ordinea ḑileĭ urmândŭ proiectulŭ de regulamentŭ alŭ bibliotecei se admitŭ 33 de articole, remâindŭ pe a dóua ḑi continuarea discuțiuniĭ. D-lŭ *Poni* retrage amendamentulŭ sĕŭ din ședința precedentă.

După propunerea D-luĭ *Sturdza* se numesce o comisiune din D-niĭ *Alexandri*, *Maiorescu*, și *Hasdeŭ*, care să formuleze o programă despre lucrarea opereĭ lexicografice, pentru care **M. S Regele** a făcutŭ cunoscuta generósă donațiune.

ȘEDINȚA DIN 30 MARTIE

Președința D-luĭ *Dr. A. Fĕtu.*

D-lŭ *Fălcoianu* dă lectură raportuluĭ comisiuniĭ numite pentru cercetarea compturilorŭ de gestiune a Delegațiuniĭ din anulŭ trecutŭ:

«Comisiunea însărcinată cu examinarea socotelilorŭ eserciţiuluĭ

anului trecutŭ, terminându-şi lucrarea sa, supune resultatulŭ cunoscinţei Onor. Academii.

«Comisiunea a avutŭ în vedere pre de-o-parte budgetulŭ votatŭ de adunarea generală, iar pe de alta expunerea situaţiunii financiare presintată de comptabilitate prin dóuě raporturi.

«Avêndŭ în vedere budgetulŭ votatŭ, asupra veniturilorŭ resultatulŭ este celŭ urmĕtorŭ:

«Prevederea încasărilorŭ a fostŭ fixată la suma de 107,349 lei 82. Din acéstă sumă numai lei 1013 bani 75 nu s'aŭ încasatŭ încă, acésta fiindŭ unŭ restŭ din arenda moşiei Lămotesci, care se speră a se încasa chiar la începutulŭ anului curentŭ cu dobânda legiuită.

«În privinţa cheltuelilorŭ, acestea aŭ fostŭ prevĕḑute prin budgetŭ la cifra de 87,855 lei (fiindŭ scăḑutŭ premiulŭ Năsturelŭ), din care s'a cheltuitŭ până astă-ḑi lei 69.310 bani 52, fără ca nici unulŭ din articolii din budgetŭ să fi fostŭ întrecutŭ. Resultă dar o economie după budgetŭ de 17544 lei 48 bani. Acéstă economie este însă în realitate de 19690 lei 50 bani, adică cu 1145 lei 02 bani în mai multŭ de câtŭ balanţarea cifrelorŭ budgetare. Acestŭ sporŭ este provenitŭ din mici beneficii de agio, profitŭ din efecte eşite la sorţi şi din cumpărare de efecte, detaliate în expunerea comptabilităţii.

«Fondulŭ Academiei aflatŭ acum la Cassa de Depuneri şi Consemnaţiuni, este în sumă de 550,600 lei. Acestŭ fondŭ a fostŭ în anulŭ trecutŭ de 531,400 lei. Esistă dar o crescere a acestui fondŭ de 19200 lei, crescere care provine din:

«1. Capitalisarea premiului şi dobânḑilorŭ fondului Lazărŭ (cumpĕratŭ cu 5430 lei)	efecte.	6000 lei.
«2. Capitalisarea premiului şi dobânḑilorŭ fondului Eliade Rădulescu (cumpĕratŭ cu 5430 lei).	efecte.	6000 lei.
«3. Capitalisarea premiului Năsturelŭ Herĕscu (cumpăratŭ cu lei 4787, 05)	efecte.	5500 lei.
«4. Capitalisarea dobânḑilorŭ fondului Cuza (cumpăratŭ cu lei 1089, 20).	efecte.	1200 lei.
«5. Capitalisarea dobânḑilorŭ fondului Fĕtu (cumpăratŭ cu lei 435).	efecte.	500 lei.
	Totalŭ	19200 lei.

«Scriptele comptabilităţiĭ le-amŭ găsitŭ în regulă şi conforme cu espunerea presentată de comptabilitate. După acéstă espunere resultă că o sumă de 31372 leĭ 35 banĭ trebue să se afle în casa D-luĭ Comptabilŭ şi inspectândŭ casa, amŭ constatŭ că acéstă sumă există.

«În ceea ce privesce constatarea recepiselorŭ caseĭ de Depunerĭ şi Consemnaţiunĭ, care compunŭ fondulŭ de 550,600 leĭ, aceste recepise aflându-se depuse în cassa de ferŭ a Academieĭ ţinută sub dóuĕ cheĭ, amŭ făcutŭ astă-d̦ĭ inspecţiunea acesteĭ casse şi amŭ găsitŭ în adevĕrŭ 17 recipise ale casseĭ de Depunerĭ în valórea totală de 550,600 leĭ şi încă alte dóuĕ recipise în valórea de 7200 leĭ care constitue garanţia D-luĭ Cassierŭ.»

Se aprobă conclusiunile.

Se procede pentru a dóua óră la votarea premiuluĭ propusŭ pentru «Ornitologia română». Resultatulŭ scrutinuluĭ: 20 votanţĭ; 13 bile albe pentru, şi 7 negre contra.

Urméză discuţiunea asupra proiectuluĭ de Regulamentŭ alŭ Biblioteceĭ. După puţine observaţiunĭ şi amendamente se adoptéză maĭ cu unanimitate precum urméză:

REGULAMENTŬ PENTRU BIBLIOTECA ACADEMIEĬ ROMÂNE

CAPŬ I

Compunerea şi localulŭ.

Art. 1. — Biblioteca Academieĭ conservă cărţile tipărite, publicaţiunile, manuscrisele, documentele, chartele geografice, stampele, desemnurile, portretele, precum şi colecţiunile numismatice, sfragistice, şi altele carĭ le posedă.

Din publicaţiunile Academieĭ se vorŭ reserva totŭ-d'auna 50 exemplare din carĭ numaĭ *patru* se vorŭ păstra în armariele sale, ĭar restul va sta în depositŭ.

Art. 2. — Biblioteca se imparte în dóuĕ secţiunĭ: 1-a va cuprinde cărţile tipărite; 2-a manuscrisele, stampele, monetele şi sigilele.

CAPŬ 2.

Regularea internă

Art. 3. — Cărţile carĭ compunŭ secţ. 1-a şi mobilele ce aparţinŭ biblioteceĭ

sunt încredinţate îngrijiriĭ şi responsabilităţiĭ Bibliotecaruluĭ; iar obiectele ce compunŭ secţ. 2-a, împreună cu cărţile rarĭ, se încredinţéză unuĭa din membriĭ Academieĭ, care pórtă sarcina şi numele de *Conservatorŭ*, conformŭ art. 54 din Regulamentulŭ generalŭ.

Art. 4. — Fiecare volumŭ, tipăritŭ saŭ manuscrisŭ, cum şi orĭ-ce stampă, documentŭ, chartă, carĭ aparţinŭ Academieĭ, vorŭ fi însemnate cu sigilulŭ specialŭ alŭ Bibliotecéĭ, pe lîngă care se va lipi şi numele donatoruluĭ.

Art. 5. — Biblioteca va trebui să aĭbă pentru cărţile tipărite unŭ catalogŭ alfabeticŭ, unulŭ pe materiĭ şi unŭ inventarŭ generalŭ; iar pentru colecţiunile secţiuniĭ a 2-a catalóge speciale raţionate.

Art. 6. — Catalogulŭ specialŭ va fi făcutŭ pe bilete şi va cuprinde tóte cărţile tipărite într'o singură ordine alfabetică.

Art. 7. — In catalogulŭ alfabeticŭ *cuvîntulŭ de ordine* va fi totŭ-d'auna cognumele autoruluĭ urmatŭ de numele propriŭ în parentese, în orĭ-ce parte a opereĭ s'arŭ afla numele autoruluĭ, saŭ şi dacă s'arŭ afla în altŭ modŭ. In casulŭ din urmă cartea se va trece şi ca anonimă la loculŭ alfabeticŭ ce i se cuvine.

Art. 8. — Când autorulŭ este necunoscutŭ, opera se consideră ca anonimă chiar dacă numele autoruluĭ va fi indicatŭ în carte cu iniţiale.

Art. 9. — Numele şi titlurile cărţilorŭ în limbĭ orientale se punŭ în transcripţiune cu litere latine, adăugêndu-se în parentese traducerea română.

Art. 10. — Dacă opera are maĭ mulţĭ autorĭ, numele celuĭ d'întâiŭ se iea ca cuvîntŭ de ordine şi după elŭ se punŭ cele-lalte nume, şi pentru fie-care se face câte unŭ biletŭ de îndreptare.

Art. 11. — In loculŭ pseudonimelorŭ se punŭ numele adevĕrate când se cunoscŭ, cu pseudonimulŭ în parentese, făcêndu-se unŭ biletŭ specialŭ de indicaţiune.

Art. 12. — Pentru operele ale cărorŭ autorĭ sunt necunoscuţĭ, cuvîntulŭ de ordine e substantivulŭ principalŭ din titlu.

Art. 13. — Dicţionarele şi Vocabularele de orĭ-ce cuprinsŭ, după ce se punŭ la ordinea care li se cuvine după numele autoruluĭ saŭ după titlu, se punŭ şi la cuvîntulŭ *Dicţionarŭ.*

Art. 14. — Titlulŭ cărţiĭ trebue să fie copiatŭ esactŭ întregŭ.

Art. 15. — Biletulŭ saŭ carta va fi redactată în chipulŭ următorŭ: se va indica secţiunea, numĕrulŭ de intrare, clasificaţiunea şi formatulŭ; apoĭ numele autoruluĭ, titlulŭ cărţiĭ, loculŭ tipăririĭ şi data.

Art. 16. — Pentru numele traducĕtoruluĭ se face câte unŭ biletŭ de indicaţiune.

Art. 17. — Catalogulŭ pe materiĭ va cuprinde tóte operele tipărite clasificate după natura cuprinsuluĭ lorŭ. Elŭ se va face pe bilete.

Art. 18. — Sistema împărţirii catalogului pe materiĭ se va stabili de Comisiunea Bibliotecei.

Art. 19. — Atâtŭ catalogulŭ alfabeticŭ câtŭ şi celŭ pe materiĭ nu va puté fi consultatŭ de câtŭ în presenţa Bibliotecaruluĭ.

Art. 20. — Unŭ catalogŭ specialŭ se va face în ordinea cronologică a publicăriĭ pentru cărţile românescĭ şi tipărite în România până la an. 1850 urmatŭ de unŭ indice alfabeticŭ.

Art. 21. — Inventarulŭ generalŭ va cuprinde pe scurtŭ titlurile tuturorŭ cărţilorŭ după ordinea în care sunt aşezate în Bibliotecă. Elŭ se va face în volume.

Art. 22. — Catalogulŭ manuscriselorŭ va fi împărţitŭ după limbile în carĭ sunt scrise. Elŭ va cuprinde descrierea amănunţită a fie-căruĭ volumŭ însoţită de notele şi explicările necesare.

Art. 23. — Pentru colecţiunile de charte, stampe, desemnurĭ, musică, numismatică şi sfragistică, se vorŭ forma catalóge speciale în volume.

Tóte aseste colecţiunĭ se vorŭ rândui şi păstra în armarie speciale şi lădĭ de siguranţă.

CAPŬ 3.

Sporirea şi întreţinerea.

Art. 24. — Academia destinéză în fie-care anŭ câte o sumă pentru cumpĕrarea şi legăturĭ de cărţĭ precum şi pentru facerea şi întreţinerea mobiliaruluĭ.

Art. 25. — Comisiunea Bibliotecei este compusă din Secretariĭ celorŭ treĭ Secţiunĭ. Eĭ compunŭ listele de cărţĭ ce sunt a se procura şi le presintă Delegaţiuniĭ spre regularea cumpĕrăriĭ.

Art. 26. — Bibliotecarulŭ întocmesce listele cărţilorŭ ce aŭ trebuinţă a fi legate, şi după aprobarea Comisiuniĭ bibliotecei, se vorŭ da la legatŭ.

Art. 27. — Bibliotecarulŭ va ţiné dóuĕ registre-jurnale, unulŭ pentru cărţile, manuscrisele şi celealalte dăruite saŭ primite în schimbŭ, altulŭ pentru cele cumpĕrate.

Art. 28. — La capĕtulŭ fie-căruĭ anŭ academicŭ, Bibliotecarulŭ va presenta listele cărţilorŭ dăruite şi cumpĕrate carĭ se vorŭ publica în *Analele Academiei.*

Art. 29. — Orĭ-ce publicaţiune saŭ manuscrisŭ se vorŭ primi la Cancelaria Academiei, în dar saŭ cumpĕrate, se vorŭ comunica în şedinţă şi se vorŭ înregistra. Publicaţiunile periodice se vorŭ înregistra la capĕtulŭ fiă-căruĭ anŭ.

Art. 30. — La fiă-care sesiune generală, Comisiunea Bibliotecei va presenta Academiei unŭ raportŭ despre starea Bibliotecei, despre progresele şi îmbunătăţirile făcute, precum şi despre trebuinţele eĭ eventuale.

Art. 31. — Esemplarele duble constatate ca atarĭ prin absolută identitate, potŭ fi date în schimbŭ altorŭ bibliotecĭ din ţéră, ele potŭ fi vîndute saŭ dăru-

ite după hotărîrea Academieĭ luată în sesiune generală. Publicaţiunile carĭ în acestŭ modŭ vorŭ eşi din bibliotecă vorŭ purta unŭ sigilŭ specialŭ.

Art. 32. — Cărţile din Biblioteca Academieĭ, întru cât permitŭ condiţiunile de localŭ şi de personalŭ, vorŭ puté fi consultate de persónele carĭ dorescŭ a face cercetărĭ sciinţifice; iar pentru acele ce intră în clasificarea secţ. II va fi necesitate de o permisiune specială a conservatoruluĭ.

CAPŬ 4.

Personalulŭ.

Art. 33. — Biblioteca Academieĭ are unŭ bibliotecarŭ, care póte fi secundatŭ de unulŭ saŭ maĭ multe ajutóre, după necesitate.

Art. 34. — Bibliotecarulŭ va fi confirmatŭ de plenulŭ Academieĭ după propunerea Delegaţiuniĭ; elŭ póte fi revocatŭ şi înlocuitŭ de Delegaţiune provisoriŭ până la sesiunea genarală sub reserva aprobaţiuniĭ plenuluĭ.

Art. 35. — Bibliotecarulŭ va ţiné corespondenţa cu librariĭ pentru publicaţiunile carĭ s'aŭ decisŭ a se procura (Art. 25).

Elŭ va atesta primirea darurilorŭ prin formulare tipărite carĭ le va trimite persónelorŭ dăruitóre cu subscrierea sa.

Când Academia saŭ Delegaţiunea vorŭ crede de trebuinţă, se vorŭ face donatorilorŭ speciale mulţumirĭ de cancelaria Academieĭ, afară de formularele Bibliotecaruluĭ.

Art. 36. — In tóte lucrările sale, bibliotecarulŭ este sub continua supraveghere a Comisiuniĭ bibliotecеĭ şi a membruluĭ conservatorŭ, la ale căreĭ decisiunĭ se va conforma întru totŭ ce privesce lucrările Bibliotecеĭ şi purtarea sa în esercițiulŭ funcţiuniĭ.

CAPŬ 5.

Imprumutărĭ.

Art. 37. — Cărţĭ din biblioteca Academieĭ nu se potŭ da afară din localulŭ sĕŭ decât din acele ce intră în clasificarea Secţiuniĭ I, şi numaĭ la persóne ce locuescŭ în Capitală, şi anume:

Membrilorŭ actualĭ, onorarĭ şi corespondenţĭ aĭ Academieĭ,

Profesorilorŭ de universitate,

Directorilorŭ Bibliotecilĭ, Museelorŭ şi Archivelorŭ statuluĭ,

Ministrilorŭ şi

Representanţilorŭ puterilorŭ străine.

Art. 38. — Imprumutătorulŭ va trebui să subscrie, la primire, o adeverinţă formulată ad-hoc, în care se va arĕta numĕrulŭ şi titlulŭ cărţilorŭ, starea în care se găsescŭ, valórea lorŭ, adresa împrumutătoruluĭ şi timpulŭ în care se obligă a le aduce.

Imprumutătorii carĭ nu vorŭ fi membri aĭ Academieĭ, vorŭ aduce pe lângă numele lorŭ şi visa unuia din membri.

Art. 39. — Imprumutulŭ nu se face pe termenŭ maĭ lungŭ de o lună, şi nu se vorŭ puté da maĭ multŭ de cincĭ volume de o dată.

Persóneĭ împrumutătóre nu i se vorŭ puté da alte volume înainte de restituirea volumelorŭ de maĭ nainte.

Art. 40. — Nerestituindu-se la terminŭ cărţile împrumutate, Bibliotecarulŭ va invita, printr'unŭ formularŭ tipăritŭ, pe persóna împrumutată să readucă cărţile; şi daca până în treĭ ḑile nu va primi rĕspunsŭ, va raporta Delegaţiuniĭ spre a face urmăririle pe calea justiţieĭ.

Art. 41. — Imprumutătorulŭ care nu s'a conformatŭ cu prescripţiunile aceste saŭ care va aduce cărţile în stare de degradare, nu va maĭ puté lua în împrumutŭ cărţĭ.

Art. 42. — Bibliotecarulŭ va ţiné unŭ registru în care se vorŭ înscrie cărţile împrumutate şi numele împrumutătoruluĭ în ordinea chronologică a chitanţelorŭ; asemenea unŭ registru de partide pentru fie-care persónă împrumutată cu data împrumutuluĭ şi a restituiriĭ.

CAPŬ 6.

Disposiţiunĭ transitoriĭ.

Art. 43. — Toţĭ membriĭ Academieĭ, carĭ până la votarea acestuĭ Regulamentulŭ vorŭ fi avêndŭ la sine cărţĭ împrumutate, sunt datorĭ până într'o lună să le aducă, spre a le puté din noŭ împrumuta după rânduelile aicĭ prescrise.

Art. 44 — Orĭ-ce disposiţiunĭ anterióre contrarie acestuĭ Regulamentŭ sunt abrogate.

D-lŭ *Sturdza* depune din partea familieĭ reposatuluĭ C. Cretzulescu actulŭ originalŭ alŭ Divanuluĭ ad-hoc alŭ Românieĭ din 1857, prin care a espresŭ dorinţa Unuiriĭ Principatelorŭ. Se primesce cu mulţămire şi se recomandă îngrijiriĭ D-luĭ Conservatorŭ.

D-lŭ *Bariţŭ* dă lectură raportuluĭ Comisiuniĭ numite pentru cercetarea lucrărilorŭ Delegaţiuniĭ înfăţişate cu raportulŭ secretaruluĭ generalŭ la deschiderea sesiuniĭ:

«Comisiunea D-vóstre de treĭ membri, esmisă de la începutulŭ sesiuniĭ presente, pentru ca, conformŭ punctuluĭ 1 din Art. 27 alŭ re-

gulamentuluĭ, să examineze lucrările făcute de către Delegaţiunea academică, precum şi în sensulŭ Art. 12 de către corpŭ, secţiunĭ şi comisiunĭ in decursulŭ anuluĭ, a primitŭ ca substratŭ alŭ lucrăriĭ sale raportulŭ prescurtatŭ alŭ D-luĭ Secretarŭ generalŭ, cititŭ în şedinţa de deschidere din 6 Martie a. c.

«Art. 12 din regulamentŭ prevede, că raportulŭ generalŭ, de şi se ḑice prescurtatŭ, elŭ totuşĭ are să enumere tóte lucrările ce s'aŭ executatŭ în cursulŭ anuluĭ de către corpŭ, secţiunĭ, comisiunĭ, delegaţiune şi de însărcinaţiĭ cu misiunĭ speciale, etc.

«Raportulŭ generalŭ, care ne stă d'inainte, cuprinde X (ḑece) puncte principale, dintre carĭ câte-va se subîmpartŭ în altele secundare, de unde s'arŭ puté deduce, la prima vedere, că atâtŭ corpulŭ însuşĭ câtŭ şi secţiunile, comisiunile şi delegaţiunea arŭ fi avutŭ, în cele 11 lunĭ ale anuluĭ, preste mĕsură multŭ de lucru; iar în acéstă părere ne întărimŭ dacă luândŭ a mână Analele academice, recapitulămŭ numerósele concluse şi mĕsurĭ luate de către corpulŭ academicŭ în cursulŭ sesiuniĭ din anulŭ 1883, iar unele chiar şi în alte sesiunĭ anterióre, cu scopŭ de a se executa întocma.

«Dacă însă analisămŭ punctele raportuluĭ generalŭ unulŭ câte unulŭ şi le comparămŭ cu conclusele luate de către corpulŭ academicŭ, descoperimŭ în acelaşĭ raportŭ câte-va lacune şi lipse de informaţiunĭ precise asupra maĭ multorŭ cestiunĭ nu de puţină importanţă, precum se va vedé maĭ la urmă.

«Din p. 1 alŭ raportuluĭ generalŭ aflămŭ că Academia a ţinutŭ de la închiderea sesiuniĭ ultime generale unŭ numĕrŭ de 38 şedinţe consacrate la afacerĭ de administraţiune generală, primirĭ de diverse darurĭ şi donaţiunĭ îmbogăţitóre colecţiunilorŭ Academieĭ; în fine că în totŭ cursulŭ anuluĭ s'arŭ fi cititŭ *cincĭ* memoriĭ.

«Nu încape îndoială, că afacerile de administraţiune generală tractată în corpulŭ academicŭ se cuprindŭ în respectivele procese-verbale, dar comisiuniĭ D-vóstre i-a lipsitŭ absolutŭ timpulŭ fisicŭ în care să fie pututŭ lua în ajutorŭ actele din archivă, pentru ca din acelea se vĕ pótă presenta unŭ tabloŭ interesantŭ despre lucrările Academieĭ dela ultima sesiune încóce.

«Totŭ așa nu dămŭ acilea de urmele lucrărilorŭ executate în secțiunĭ, după ce, nicĭ în acestŭ punctŭ I nicĭ în totŭ raportulŭ generalŭ, nu aflămŭ vre-o provocare la raporturile celorŭ treĭ D-nĭ Secretarĭ de secțiunĭ despre lucrările acestora executate preste anŭ, conformŭ Art. 34 și resp. 45 din Regul.

«Asemenea lipsesce comisiuniĭ și unŭ raportŭ detaliatŭ prevĕḑutŭ în § 54 despre colecțiunile numismatice, de anticitățĭ, de documente etc.; întru câtŭ acelea sĕ vorŭ fi înmulțitŭ preste anŭ, pentru ca Academia să-șĭ pótă face o idee clară despre meritele neperitóre ale acelorŭ D-nĭ colegĭ, carĭ asudă ḑi și nópte la înavuțirea și ridicarea acestuĭ institutŭ sciințificŭ.

«Este prea bine cunoscutŭ, că cu tótă insistența pusă de către Academiă în aniĭ din urmă de a se accelera în totŭ modulŭ tipărirea Analelorŭ Academieĭ, ele însă aparŭ din tipografiile capitaleĭ de regulă atâtŭ de târḑiŭ, în câtŭ se ajungŭ unele pe altele dintr'o sesiune in alta, prin urmare națiunea abia află în anulŭ alŭ doilea despre lucrările Academieĭ sale din anulŭ precèdente.

«Comisiunea D-vóstre, îndemnată de împrejurările atinse maĭ în susŭ, e de modesta părere, ca raporturile generale ale Academieĭ să cuprindă în resumatŭ istoriculŭ, ca să ḑicemŭ așa, alŭ tuturorŭ lucrărilorŭ câte s'aŭ executatŭ preste anŭ, întocmaĭ așa precum cere atâtŭ litera §§-lorŭ 12, 34, 45 din Regul., câtŭ și spiritulŭ lorŭ, totodată să se numéscă și acele lucrărĭ carĭ aŭ fostŭ decise în sesiune generală ca să se facă și nu s'aŭ făcutŭ.

«Maĭ departe comisiunea îșĭ permite a propune, ca în viitorŭ să se dea la tiparŭ chiar în timpulŭ sesiuniĭ anuluĭ atâtŭ raportulŭ de la deschiderea sesiuniĭ câtŭ și celŭ de la închiderea eĭ, precum se maĭ făcuse și în alțĭ anĭ. Credemŭ că acéstă deferență și bună-voință către publiculŭ cititorŭ chiar și Academieĭ póte numaĭ să-ĭ foloséscă.

«Informațiunile cuprinse în p. II alŭ raportuluĭ generalŭ despre publicarea Analelorŭ, comisiunea D-vóstră le recomandă a se lua la cunoscință, căcĭ observațiunea ce arŭ avé să facă și aicĭ, cu privință la tipărirea întârḑiată, stă în legătură strînsă cu altele carĭ urméză a se face maĭ la vale.

«În p. III se arată:

«*a)* că din *Poesiile* populare române culese de d-niĭ U. Iarnik și A. Bârsanu, s'aŭ tipăritŭ până la deschiderea sesiuniĭ presente 11 cóle duple. Chiar în interesulŭ întocmiriĭ budgetuluĭ e de doritŭ, ca să se afle de acuma *câte* cóle tipărite vorŭ maĭ eși din restulŭ manuscriptuluĭ acelorŭ poesiĭ.

«*b)* că din *Titu Liviu*, traducere de N. Barbu, aŭ apărutŭ cărțile I — VI în 22 cóle. — In urmarea petițiuniĭ înaintate de către on. dn. colegŭ G. Sion, în calitatea sa de corectorŭ alŭ aceleĭ traducțiunĭ, și după ce se susține cu tăriă, că acea traducțiune în continuarea sa arŭ fi plină de erorĭ carĭ ar altera înțelesuluĭ din textulŭ originalŭ latinescŭ, comisiunea D-vóstre e de părere, ca acea tipăritură să se sisteze, cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, căcĭ și așa la budgetŭ se prevĕḍuse de ocamdată numaĭ tipărirea de ḍece cóle din Liviu; îndată apoĭ să se transpună de urgență la Secțiunea literară atâtŭ cólele tipărite câtŭ și manuscriptulŭ câtŭ a maĭ rĕmasŭ spre a-lŭ examina din noŭ și a-lŭ compara cu textulŭ originalŭ latinescŭ iară nu numaĭ cu traducțiunĭ făcute în limbile moderne, și fără a ne încrede, că dacă paginele de probă aŭ fostŭ traduse bine, arŭ urma *per absolutum*, ca opulŭ întregŭ să fie tradusŭ totŭ așa de bine.

«In p. IV alŭ raportuluĭ generalŭ se face cunoscutŭ, că din colecțiunea documentelorŭ istorice făcută de către nemuritorulŭ Eudoxiŭ Hurmuzachi și dăruită națiuniĭ de către ilustra familie de acelașĭ nume, s'aŭ maĭ tipăritŭ 74 de cóle carĭ vorŭ constitui partea II din vol. IV (1600—1650); se observă însă totŭ la loculŭ acesta în raportŭ că «aci se cuprindŭ documentele Academieĭ din archivele Veneţieĭ.»

«Maĭ departe se ḍice, că s'aŭ maĭ tipăritŭ și 24 cóle din «Fragmente zur Geschichte der Romänen, von Eudoxius Freiherrn von Hurmuzaki, III Band.»

«După ce afacerea acestorŭ publicațiunĭ a apucatŭ a se transpune în una din ședințele anterióre ale sesiuniĭ presente la Secțiunea istorică spre dare de opiniune, în nexŭ cu alte afacerĭ de natura

acesteia, comisiunea e de părere, ca informaţiunile din p. V să se iea simplu la cunoscinţă, până când Secţiunea istorică va veni înaintea corpuluĭ academicŭ cu opiniunea sa formulată cu precisiune asupra modalităţiĭ acestorŭ publicaţiunĭ.

«Din p. V alŭ raportuluĭ aflămŭ, că D. Secretarŭ generalŭ, conformându-se votuluĭ Academieĭ, de şi nu se arătase sub îngrijirea cuĭ să se facă lucrulŭ, a pusŭ sub tiparŭ şi lucrarea D-luĭ At. M. Marienescu *«Serbătorile şi datinele romane vechĭ»*. Aci însă nu ni se arată până unde a înaintatŭ tipărirea aceluĭ operatŭ.

«De asemenea s'a pusŭ sub tiparŭ şi noulŭ memoriŭ alŭ Pr. S. Sale D-luĭ episcopŭ Melchisedec, «despre viéţa luĭ *Ţamblacŭ*,» cu abatere de la art. 36 din Regulamentŭ, însă din temeiurile alegate de către maioritatea membrilorŭ Academieĭ adunaţĭ în una din şedinţele ţinute în luna Februarie.

«Se cere totŭ o data pentru casulŭ de faţă unŭ bilŭ de îndemnitate cu atâtŭ maĭ vîrtosŭ, că revisiunea art. 36 din regulamentŭ s'a decisŭ încă din anulŭ trecutŭ.

«Cu acéstă ocasiune se recunósce şi în raportulŭ generalŭ, că *tóte lucrările intrate la Academiă sufere intârḑierĭ;* se adaoge însă, că acésta se întîmplă din causa art. 36. In fine se maĭ ḑice, că şi publicarea altorŭ memoriĭ ale Prea S. Sale se află totŭ în acea categorie.

«Comisiunea D-v. propune la p. V. *a)* ca punerea sub tiparŭ a susŭ numitelorŭ scrierĭ să se iea la cunoscinţă, cu condiţiune însĕ ca, maĭ alesŭ cu privire la compunerea nouluĭ budgetŭ pe 188$^4/_5$, Academia să fiă informată exactŭ despre numĕrulŭ cólelorŭ câte se vorŭ fi tipăritŭ până astă-ḑĭ din acelea lucrărĭ şi în câte exemplare; *b)* ca bilulŭ de indemnitate să se dea; *c)* ca revisiunea art. 36 să se pună la ordinea ḑileĭ de urgenţă; *d)* ca cu acéstă ocasiune să se cerceteze de aprópe, daca nu maĭ sunt şi alte «cause *ale întârḑieriĭ lucrărilorŭ intrate la Academiă»*, independente de art. 36 din regulamentŭ. Cercetarea causelorŭ carĭ întârḑie atâtŭ de multŭ lucrările intrate la Academiă se pare comisiuniĭ D-vóstre atâtŭ maĭ necesară, cu câtŭ se maĭ vĕdŭ întârḑiate şi altele, asupra cărora ḑisŭ citatulŭ articlu nu póte avé nicĭ o influenţă.

«Și fiindcă chiar și în decursulŭ sesiuniĭ presente se audiră reclamațiunĭ diverse maĭ alesŭ în dóuĕ direcțiunĭ, că corecturele s'arŭ face rĕŭ și că adesea arŭ ajunge prea târdiŭ la tipografiĭ, din care causă s'arŭ intârdia tipărirea, comisiunea D-vóstre crede că față cu mulțimea de tipăriturĭ câte se facŭ pe spesele saŭ și numaĭ sub auspiciile Academieĭ, este necesitate imperiósă a se regula și afacerea corecturilorŭ într'unŭ modŭ óre-care și anume, în acelŭ sensŭ, ca Delegațiunea și respective secretariatulŭ să țină în evidență, împreună cu tipăriturile carĭ se facŭ, tot-odată și numele acelorŭ persóne carĭ ieaŭ asupra lorŭ îngrijirea de corecturĭ și revisiunĭ tipografice. Să ne fiă de ajunsŭ cu marea calamitate de care suferimŭ din causa anarchieĭ în ortografiă, care a devenitŭ adevĕrata *kakographia*, să nu maĭ întîmpinămŭ maĭ pe tóte paginele încă și erorĭ de tiparŭ, precum abia se maĭ vĕdŭ în literatura altorŭ popóre, nicĭ chiar la cele de talia națiuniĭ nóstre.

«In p. VI Academia este incunosciințată, că volumele VI și VII din operele luĭ Cantemir, cum și Pravila de la Govora, de și lipsite de notele D-luĭ colegŭ Al. Odobescu, s'aŭ pusŭ la disposițiunea publiculuĭ.

«Comisiunea propune și la punctulŭ acesta a se lua la cunoscință cuprinsuluĭ sĕŭ.

«In p. VII aflămŭ scirea plăcută, că îmmulțirea publicațiunilorŭ Academieĭ române, a apropiat'o de institutele similare vechĭ și ilustre. Aci raportulŭ se provocă la o listă ce arŭ fi anexatŭ sub una literă, acea listă însĕ nu s'a vĕdutŭ.

«In p. VIII Academia este informată despre scrierĭ intrate la concursŭ în câte 12 exemplare.

«Acele scrierĭ fiindŭ transpuse la respectiva comisiune de 9, ajunse de acolo și în deliberarea corpuluĭ academicŭ, acéstă comisiune nu maĭ are nimicŭ de disŭ asupra lorŭ.

«In pp. IX și X raportulŭ generalŭ se ocupă de generósele donațiunĭ făcute Academieĭ atâtŭ în banĭ câtŭ și în cărțĭ, documente și alte obiecte de valóre, precum donațiunea fericituluĭ Dim. Hagi Vasilie, a D-luĭ Stroescu de la Odessa, importanta donațiune de cărțĭ venite de la guvernulŭ Maiestățiĭ Sale Britanice, minunata colecțiune

de documente istorice adunate de genialulŭ nostru colegŭ d. Al. Odobescu din archivele Franciei, apoi cărţi, chrisóve şi alte obiecte venite de la alţi donatori.

«Comisiunea este convinsă că Academia în plenulŭ sĕŭ va da espresiune celei mai căldurόse mulţămite din partea sa către toţi generoşii donatori şi amici ai Academiei române, sancţionândŭ óreşi-cum cu acésta tóte adresele de recunoscinţă, pe cari on. Delegaţiune le va fi înaintatŭ în cursulŭ anului la fie-care dintre domnii donatori.

«Intr'aceea comisiunea se simte ea însăşi genată când se vede silită a mărturisi, că neprimindŭ nici ea, nu e în stare de a vĕ presenta nici unŭ catalogŭ alŭ cărţilorŭ cu câte a mai sporitŭ biblioteca în anulŭ trecutŭ şi nici unŭ conspectŭ alŭ chrisóvelorŭ şi altorŭ documente câte vorŭ fi intratŭ preste anŭ. Las' că compunerea de conspecte în sensulŭ acesta este cerută de art. 54 aliniatulŭ 3, ele însă sunt şi fórte necesare pentru toţi acei ómeni ai sciinţei, cari doreseŭ a le folosi, şi cari nesciindŭ că se afla şi la Academia română, le caută lumea mare în alte ţĕri şi ţinuturi.

«Acestea sunt afacerile şi cestiunile atinse pre scurtŭ în raportulŭ din estimpŭ alŭ Secretarului generalŭ, din câte aŭ trecutŭ prin filiera Delegaţiunii şi respective în şedinţele de preste anŭ ale Academiei. Insă comisiunea D-Vóstră reflectândŭ, precum a promisŭ în exordiulŭ acestui rĕspunsŭ, la mai multe decisiuni luate de către Academiă, mai alesŭ în cele trei sesiuni anuală din urmă, află că desŭ citatulŭ raportŭ nu presintă unŭ resumatŭ întregŭ relativŭ la tóte decisiunile şi mĕsurile luate de către Academiă, cu condiţiune firesce, ca acelea să nu rĕmână literă mórtă, ci să fiă executate întocmai. Din cele multe preste cari raportulŭ trece, ca şi cum nu s'arŭ afla în Anale nici o urmă de la care se ducŭ firulŭ afacerilorŭ dintr'unŭ anŭ în altulŭ, vomŭ atinge, din causa estremei scurţimi de timpŭ, numai unele şi anume :

«1) După câte alte tipărituri întreprinse din noŭ înşiră raportulŭ generalŭ, despre continuarea *Psaltirii lui Coresi* nu mai dă nici o informaţiune, precum nici de spesele făcute până acum cu tipărirea câtor-va cóle din aceea.

«2) Totŭ acesta este casulŭ şi cu *Psaltirea luĭ Dosoteiu.*

«3) Misiunea onor. Dn. colegŭ B. P. Hasdeŭ s'a încuviinţatŭ de cătră Academia inainte cu 3 anĭ. Raportulŭ nu ne spune nimicŭ despre resultatulŭ acesteĭ misiunĭ precum nicĭ de ceea ce va fi costatŭ ea.

«4) Cestiunea dicţionaruluĭ academicŭ se tractase în sesiunea din 1883 de repeţite orĭ, precum se póte vedé din *Anale* la p·ginele 40 până la 64, apoĭ 76 şi 126. Din raportŭ nu aflămŭ ce se va fi alesŭ din tóte acelea în cursŭ de 11 lunĭ, saŭ, vorbindŭ maĭ exactŭ, în cursŭ de 10 anĭ, căcĭ *revisiunea* dicţionaruluĭ proiectŭ este decisă de la 1874 şi, după transformarea *Societăţeĭ Academice* prin legea din 1879 în *Academiă*, aceeaşĭ decisiune fu înnoită şi pusă la ordinea ḑileĭ ca *cea maĭ importantă din tóte.* Unde este comisiunea lexicografică şi unde proiectulŭ sĕŭ de programŭ, a căruĭ compunere s'a decisŭ de cătră Academiă în şedinţa din 9 Aprile 1883 cu *voturĭ unanime?* (*Anale* pag. 126). Vedemŭ cu adevĕratŭ din p. 11 alŭ programeĭ lucrărilorŭ acesteĭ sesiunĭ, că cestiunea dicţionaruluĭ este pusă din noŭ la ordinea ḑileĭ, dar substratulŭ în formă de programă aşteptată de la secţiune nu se vede nicăirĭ.

«Dacă amŭ urmărì maĭ departe sumarulŭ actelorŭ şi concluselorŭ Academieĭ câte se află trecute în Analele celorŭ doĭ anĭ din urmă, amŭ fi în stare de a maĭ scóte şi alte agende carĭ aşteptă punerea lorŭ în lucrare; dară, precum s'a observatŭ maĭ în susŭ, estrema scurţime a timpuluĭ nu permite cercetărĭ ulterióre. Chiar şi reflexiunile câte se simţì comisiunea obligată să facă în sensulŭ citaţilorŭ articolĭ din Regul., n'aŭ altŭ ceva de scopŭ, de câtŭ a invedera, că sfera de activitate a acestuĭ corpŭ academicŭ trasă în statutele sale se lărgesce pe fie-care anŭ în modŭ practicŭ şi agendele i se mulţescŭ în proporţiunea în care cresce şi averea sa materială votată cu rară generositate de cătră legislativă şi guvernŭ, iar alta donată de cătră patrioţĭ marĭ şi luminaţĭ, de unde apoĭ urméză neapăratŭ, că şi puterile muncitóre trebue să se adaogă şi să crescă».

Uniĭ din membri, observândŭ că acestŭ raportŭ se reflectéză asu-

pra lucrărilorŭ fósteĭ Delegaţiunĭ şi a fostuluĭ Secretarŭ generalŭ, carĭ nu se află presenţĭ în şedinţă, arătă că arŭ fi bine să se amâie discuţiunea până când vorŭ veni şi aceştia.

D-lŭ *Ghica* observă că, dacă arŭ fi să se facă discuţiunĭ detaliate asupra relaţiunilorŭ acestuĭ raportŭ, s'arŭ cere multŭ timpŭ, de care nu se póte dispune acuma în apropierea închideriĭ sesiuniĭ, de aceea este de părere ca să se închidă discuţiunea şi să se admiţă conclusiunile raportuluĭ.

D-lŭ *Sion* observă că asupra multorŭ puncturĭ nu sunt conclusiunĭ ci numaĭ denunţărĭ de fapte asupra cărora se cuvine a se discuta şi a se decide.

Propunerea D-luĭ *Ghica,* punêndu-se la votŭ, se admite cu majoritate.

ŞEDINŢA DIN 31 MARTIE.

Preşedinţa D-luĭ *Dr. A. Fĕtu.*

D-lŭ *Maniŭ* dă lectură procesuluĭ-verbalŭ alŭ Secţiuniĭ istorice (A se vedé maĭ josŭ), prin care face maĭ multe propunerĭ la lucrările ce i s'aŭ fostŭ recomandatŭ. Se discută şi se decide asupra tuturorŭ punctelorŭ precum urméză:

a) Asupra cereriĭ D-luĭ V. Schmidt din Sucéva, care face nóuă propunere pentru vîndarea copiilorŭ de documente ce are colecţionate, se decide a se manţiné votulŭ datŭ în sesiunea precedentă, pe temeiulŭ încredinţăriĭ D-lorŭ *Sbiera* şi *Marianŭ,* că sunt lucrărĭ fără importanţă;

b) Asupra urmăririĭ documentelorŭ din archivele Franciei privitóre la România, întreprinsă la Paris de D-lŭ *Odobescu*, se rocomandă Delegaţiuniĭ ca să destineze 5000 leĭ în budgetulŭ anuluĭ curentŭ;

c) Asupra propuneriĭ D-luĭ membru corespondentŭ Obedenaru pentru publicaţiunea ce voesce a întreprinde D-lŭ Profesorŭ Nilles din

Innsbruck asupra istorieĭ uniriĭ bisericeĭ române din Ardélŭ,—după asigurarea dată de D-lŭ *Sturdza,* că acea operă tipărindu-se va costa celŭ multŭ 10 leĭ, — se decide ca Academia să se aboneze la una sută exemplare;

d) Asupra propuneriĭ aceluiașĭ domnŭ membru corespondentŭ de a întreprinde fotografiarea unorŭ carte geografice, se decide, conformŭ cu propunerea secțiuniĭ, ca acésta să se amâne pentru alte timpurĭ.

Se dă lectură raportuluĭ Comisiuniĭ numite spre a proiecta organisarea misiuniĭ sciințifice în scopulŭ de a face esplorărĭ botanice și geologice, care conchide că de astă-dată să se destineze prin budgetulŭ Academieĭ câte 6000 leĭ pe anŭ, care să se încredințeze d-luĭ *Dr. Brânză* spre a recompune erbariulŭ Floreĭ române prin erborisațiunĭ organisate în tóte direcțiunile țěreĭ, și pentru înființarea instrumentelorŭ necesare la laboratoriulŭ museuluĭ botanicŭ, reservândŭ pentru alte timpurĭ cestiunea relativă la esplorarea sciințifică națională a țěreĭ întregĭ.

D-lŭ *Negruzzi* cere ca acestŭ raportŭ să se recomande la comisiunea budgetară.

D-lŭ *Bacaloglu* ḑice că de și aprobă în principŭ conclusiunile comisiuniĭ, însă crede că suma nu e bine a se fixa astăḑĭ, fiindŭ-că nu se scie dacă finanțele Academieĭ permitŭ a se da întrégă suma care se cere; asemenea crede, că nu trebue să se anticipe asupra viitoruluĭ, ci a se mărgini numaĭ la previsiunile posibile pe anulŭ curentŭ.

Aceste observațiunĭ admițěndu-se cu majoritate, raportulŭ comisiuniĭ se recomandă Delegațiuniĭ.

D-lŭ *Alexandri* arată că împrejurarea desastruluĭ museuluĭ botanicŭ a deșteptatŭ simpatiile și interesulŭ studențilorŭ universitarĭ; că acestia, venindŭ să-lŭ róge ca să presideze întrunirea lorŭ, în dorința de a repara pagubele causate, a věḑutŭ cu plăcere că junimea acésta a organisatŭ unŭ comitetŭ care să lucreze în tóte modurile pentru ca să adune prin subscripțiunĭ banĭ pe carĭ să-ĭ depue

maĭ întâiŭ la Cassa de depunerĭ și apoĭ la Academie spre a se întrebuința după dorința unanimă.

Academia primesce cu plăcere acéstă comunicațiune.

La ordinea ḑileĭ, votarea pentru a treia óră a premiuluĭ propusŭ a se da pentru «Ornitologia română». — Resultatulŭ votuluĭ: 21 votanțĭ; 14 bile albe pentru; 7 negre contra. Acordarea premiuluĭ se proclamă de D-lŭ Președinte.

D-lŭ *Urechiă*, cerêndŭ cuvîntulŭ, arată că în ḑiua precedentă n'a venitŭ, cu intențiune d'a nu maĭ aduce în Academie renoirea de certe regretabile, astă-ḑĭ a luatŭ cunoscință de conținutulŭ raportuluĭ comisiuniĭ care a rĕspunsŭ la raportulŭ sĕŭ de fostŭ secretarŭ generalŭ. Acolo, vĕḑêndu-se acusată singura activitate ce i-a fostŭ lăsată, acea cât privesce celeritatea publicațiunilorŭ, D-luĭ cere a se verifica pe corecturĭ datele când le-a primitŭ și le-a înapoiatŭ, spre a se încredința că celŭ puținŭ în acéstă lucrare a bine meritatŭ de la Academie, dacă nu de la simpatia D-luĭ Președinte, D-lŭ *Urechiă* nu insistă maĭ multŭ, dar să nu fiă provocatŭ la ceea ce nu doresce.

D-lŭ *Barițŭ* rĕspunde că comisiunea, dacă a accentuatŭ puținŭ faptulŭ acesta, a făcut'o nu în scopŭ de a acusa cât de puținŭ activitatea D-luĭ Secretarŭ, ci în scopulŭ de a atrage atențiunea Academieĭ că trebuescŭ date mijlóce Secretaruluĭ generalŭ spre a puté întîmpina până și lucrarea corecturilorŭ.

La ordinea ḑileĭ cerêndu-se a se pune art. 21 din programă relativŭ la tipărirea «Țĕranuluĭ românŭ», se recomandă Delegațiuniĭ spre a se avé în vedere la facerea budgetuluĭ. — Asemenea și art. relativŭ la tipărirea Psaltiriĭ Mitropolituluĭ Dosofteiŭ.

D-lŭ *Ionescu* cere ca să se dea preferință în ordinea ḑileĭ alegeriĭ Delegațiuniĭ, fără de care nicĭ o decisiune seriósă nu se póte lua Propunerea se primesce și ședința se suspendă pentru consultațiune.

Se alegŭ :

Președinte D-lŭ *Ion Ghica.*
Vice-Președinți : Din secțiunea literară, D-lŭ *N. Quintescu,*
Din secțiunea istorică, *P. S. S. Episc. Melchisedec,*
Din secțiunea sciințifică, D-lŭ *Em. Bacaloglu.*
Secretarŭ generalŭ D-lŭ *D. Sturdza.*

ȘEDINȚA DIN 1 APRILIE

Președința D-luĭ *Ion Ghica.*

In comisiunea de 9 membri pentru cercetarea cărților ce vorŭ veni la concursŭ pentru marele premiŭ Năsturelŭ și premiulŭ Eliade-Rădulescu în anulŭ viitorŭ 1885 se alegŭ D-niĭ: *T. Maiorescu, I. Negruzzi, B. P. Hasdeŭ, P. S. S Episcopulŭ Melchisedec, G. Barițŭ, N. Ionescu, Dr. D. Brândza, Em. Bacaloglu și St. Fălcoianu.*

La ordine urmândŭ alegerea comisiuniĭ pentru cercetarea lucrărilorŭ ce se vorŭ presenta asupra subiectuluĭ pusŭ la concursŭ pentru premiulŭ Lazărŭ în anulŭ viitorŭ 1885, «Studiŭ asupra agricultureĭ, industrieĭ și comerciuluĭ în România;»

Se alegŭ D-niĭ *Ion Ghica, P. S. Aurelianŭ* și *Gr. Stefănescu.*

La ordinea ḍileĭ, alegerĭ de membri onorarĭ și corespondențĭ. Se primesce maĭ întâiŭ o propunere subscrisă de 8 membri carĭ cerŭ a se numi membru onorarŭ D-lŭ Wilhelm de Kotzebue. D-niĭ *Alexandri* și *Ionescu* facŭ laudele acestuĭ distinsŭ autorŭ germanŭ și cunoscutŭ, după maĭ multe scrierĭ, ca sincerŭ filo-românŭ. Se pune la votŭ prin bile, anunțându-se că după statute, membri onorarĭ trebue să întrunéscă dóuĕ treimĭ de voturĭ. Se pune la votŭ și se primesce cu mare maioritate.

D-lŭ *Aurleianŭ*, susținutŭ de D-lŭ *Ion Ghicha*, propune de membru

onorarŭ pe membrulŭ corespondentŭ Ion Ionescu, decanulŭ agronomilorŭ și economiștilorŭ românĭ Se pune la votŭ și urna unanimitate arĕtândŭ, D-lŭ Ion Ionescu se proclamă membru onorarŭ.

La ordine propunerea Secțiunii literare pentru numirea D-luĭ C. Esarcu ca membru corespondentŭ. D-lŭ *Ionescu* laudă meritele propusuluĭ pentru nființarea societățiĭ Ateneuluĭ și pentru străduințele ce-șĭ dă de a ridica chiar unŭ edificiŭ pentru conferințele publice ale acesteĭ societățĭ.— D-lŭ *Sion* aduce aminte că D-lŭ Esarcu este primulŭ inițiatorŭ alŭ societăților private pentru instrucțiune și educațiune, precum școlele de adulțĭ carĭ câtva timpŭ aŭ funcționatŭ, școlele pentru învĕțătura poporuluĭ românŭ; pe lângă aceste memoréză și activitatea literară a D-luĭ Esarcu, maĭ alesŭ colecționarea documentelorŭ istorice din archivele și bibliotecele Italieĭ. Se pune la votŭ și se alege cu mare majoritate.

Secțiunea istorică propune de membru corespondentŭ pe D-lŭ Michail Sutzu, membru comitetuluĭ archeologicŭ și cunoscutŭ prin scrierile, zelulŭ sĕŭ pentru descoperirĭ archeologice, și maĭ alesŭ prin studiele sale asupra numismaticeĭ. Se procede la votŭ și se alege cu mare maioritate.

D-lŭ *Maniŭ* dă lectură unuĭ procesŭ verbale alŭ Secțiuniĭ istorice relativŭ la maĭ multe comunicațiunĭ primite de la membrulŭ corespondentŭ Dr. Obedenaru pentru diverse investigațiunĭ istorice, la studiele istorice comunicate de D-niĭ *Mariencscu* și *Barițŭ* și la comunicațiunile de urmărirĭ archeolegice întreprinse de D-lŭ *Babeșŭ* în Banatŭ.— Pentru ultimulŭ punctŭ făcêndu-se propunerĭ de spese, rĕmâne a se pune la ordinea dileĭ pe a dóua di.

ȘEDINȚA DIN 2 APRILIE

Președința D-luĭ *N. Quintescu.*

D-lŭ *Maiorescu* raporteză verbalŭ resultatulŭ și conclusiunile Comisiunii numite pentru elaborarea programeĭ după care urmeză a se lucra opera lexicografică cerută de donațiunea M. S. Regeluĭ. D-luĭ spune că s'aŭ întrunitŭ în maĭ multe rândurĭ membriĭ ce o compunŭ, și după ce s'aŭ consultatŭ asupra baselorŭ fundamentale ale lucrăriĭ, aŭ avutŭ onórea a se presenta chiar înaintea M. S. Regele însoțițĭ de D-lŭ *Sturdza*, și a-ĭ supune planulŭ după care urmeză a se începe și a se esecuta lucrarea. Acésta urmândŭ a se încredința uneĭ singure persóne competente, comisiunea a socotitŭ că între bărbațiĭ cunoscuțĭ prin lucrările lorŭ filologice și limbistice, precum sunt D-niĭ *Barițŭ, Romanŭ și Quintescu*, acela care arŭ puté duce cu maĭ multă energie și succesŭ acéstă sarcină arŭ fi D-lŭ *Hasdĕŭ*, cunoscutŭ prin lucrările sale limbistice și prin cunoscințele sale filologice. De aceea, în numele comisiuniĭ, D-sa vine a propune la aprobarea Academieĭ acéstă mĕsură.

D-lŭ *Babeșŭ* dice, că D-luĭ aprobă în principiŭ propunerea comisiuniĭ, dar s'a așteptatŭ ca să vadă o programă formulată, care să se pótă trimite în studiulŭ secțiuniĭ respective; căcĭ pentru asemenea lucrare însemnată trebuescŭ precisate maĭ bine mijlócele de esecuțiune; din motivulŭ însă de urgență, procederea escepțională, și se mărginesce a cere, ca D-lŭ *Hasdĕŭ* să fie îndatoratŭ a aduce din anŭ în anŭ la fie-care sesiune generală raportŭ detaiatŭ asupra progresuluĭ și resultatuluĭ opereĭ.

D-lŭ *Maniu*, vorbindŭ în acelașĭ sensŭ, recunósce că în principiŭ combinațiunea o găsesce nemerită, fiind-că și persóna propusă spre a conduce lucrarea este de o competență necontestată. Conchide însă a cere o programă detaliată.

D-lŭ *Ionescu* găsesce că după art. 37 din regulamentŭ o lucrare

de asemenea natură se póte face și prin comisiune fără a trece prin secțiune. Combinațiunea comisiunii o găsesce fórte nemerită; dar crede că afară de lucrarea acésta a dicționarului etimologicŭ ce se cere a se face cu chieltuiala M. S. Regelui, Academia totŭ are în sarcina sa revisuirea vechiului proiectŭ de dicționarŭ care de atâția ani se cere de a se face. Cu acéstă ocasiune crede că este bine a se mijloci către D-lŭ *Cipariŭ* spre a puté căpěta lucrarea sa lexicografică, care, după câtŭ scie, cuprinde tóte cuvintele române cunoscute până la anulŭ 1700 și care arŭ fi unŭ materialŭ fórte preciosŭ. Nu găsesce că se face vre o abatere de la statute admițêndu-se propunerea comisiunii.

D-lŭ *Hasdĕŭ*, luândŭ cuvîntulŭ, espune planulŭ după care crede D-lui că trebue să se facă acéstă lucrare. După chiar titlulŭ de *Etymologicum magnum* se vede că Maiestatea sa doresce ca să facă unŭ tesaurŭ care să cuprindă totalitatea limbei române, începêndŭ de la monumentele cele mai vechi ale limbei scrise și spicuindŭ graiulŭ după diversele dialecte ale poporului românŭ. — D-sa crede că a înțelesŭ misiunea și speră să o ducă la capětŭ, după înalta confiență ce i s'a arĕtatŭ.

D-lŭ *Sion* declară că se bucură vĕḑêndŭ că lucrarea cea mare a dicționarului se pune pe cale. De ḑece ani de când stă la ordinea ḑilei revisuirea proiectului făcutŭ de rĕposații Maximŭ și Laurianŭ, stândŭ pe locŭ în adăstarea adunării materialului urmăritŭ prin retipărirea cărților vechi. Póte că acuma este materialŭ suficientŭ pentru ca să se pótă începe lucrarea, și cu atâtŭ mai binecuvîntată va fi donațiunea Regală, dacă ea ne va stimula a o esecuta. Proiectulŭ vechiŭ a costatŭ peste 120,000; arŭ fi fórte fericitŭ dacă arŭ vedé că celŭ noŭ se va puté esecuta cu a treia parte chieltuială. Primesce propunerea comisiunii dar crede necesarŭ a aduce aminte că trebuesce regulată partea financiară despre care nimicŭ nu s'a vorbitŭ. Căci dacă banii de la Palatŭ vorŭ veni la Academie, ei trebue să se libereze după óre-care normă amĕsuratŭ cu activitatea și cu realitatea lucrului esecutatŭ. Remunerațiunea colaboratorilorŭ, spesele tiparului, dacă tipărirea va urma, și altele trebuescŭ

precisate printr'o programă detaliată. De aceea conchide maĭ întâĭ a constata că acestŭ *Etymologicum* va purta numele D-luĭ *Hasdĕŭ* iar nu alŭ Academieĭ, și apoĭ a cere ca cestiunea financiară să o fixeze comisiunea așa precum a fixatŭ și planulŭ de lucrare alŭ opereĭ, după înțelegerea prealabilă ce negreșitŭ a avutŭ întru acésta.

D-lŭ *Maiorescu*, cerêndŭ câte-va momente spre a formula propunerea, se suspendă ședința, după care depune următórea resoluțiune la aprobarea Academieĭ :

«Academia, ascultândŭ raportulŭ verbalŭ alŭ comisiuniĭ alese pentru a propune cum să se realiseze dorința Maiestățiĭ Sale de a se esecuta unŭ *Magnum Etymologicum Romaniae* pentru care M. S. Regele pune la disposițiunea Academieĭ o dotațiune anuală de câte 6000 leĭ în cursŭ de 6 anĭ, decide:

«1. Se însărcinéză D-lŭ *Hasdĕŭ* cu compunerea acestuĭ dicționarŭ.

«2. D-lŭ *Hasdĕŭ* va fi ajutatŭ în lucrarea sa de colaboratorĭ aleșĭ de D-sa și sub a D-sale conducere, iar Academia va interveni pe lângă D-lŭ Ministru alŭ Instrucțiuniĭ Publice și alŭ Cultelorŭ ca să-ĭ dea sprijinulŭ putinciosŭ.

«3. La începutulŭ sesiuniĭ viitóre a adunăriĭ generale D-lŭ *Hasdĕŭ* va da Academieĭ relațiune despre lucrarea D-sale câtŭ va fi făcută și atuncĭ Academia va puté decide asupra tipăririĭ.

«4. D-luĭ *Hasdĕŭ* i se va pune la disposițiune prin Delegațiune dotațiunea anuală de 6000 leĭ.

«5. D-lŭ *Hasdĕŭ* este obligatŭ a termina tótă lucrarea în 6 anĭ.»

După depunerea acesteĭ propunerĭ, D-lŭ *Hasdĕŭ* declară că primesce.

ȘEDINȚA DIN 3 APRILIE.

Președința D-luĭ *Ion Ghica.*

D-lŭ *Quintescu* declară că e gata a depune lucrarea sa despre regulamentarea cestiuniĭ ortografice relativă la scrierea luĭ *ă* și *î*. Se amână a se tracta odată cu cestiunea luĭ *u* finalŭ în sesiunea viitóre.

D-lŭ Președinte voesce a pune la ordinea ḑileĭ cestiunea pendentă din ședința precedentă, relativă la lucrarea lexicografică, dar cerênduse a se da preferință budgetuluĭ, D-lŭ *Babeșŭ*, ca membru alŭ comisiuniĭ budgetare, citesce proiectulŭ presentatŭ.

Partea relativă la veniturĭ în sumă de 135,552.10 se votéză fără nicĭ o discuțiune.

La partea cheltuelelorŭ, D-lŭ *Ionescu*, în discusiunea generală, semnaléză disproporțiunea unorŭ cifre cu scopulŭ alocăriĭ lorŭ în budgetŭ; își reservă a le relata la discuțiunea pe articolĭ. In adevĕrŭ, la previsiunile pentru acuisițiunĭ de antichitățĭ și esplorațiunĭ archeologice, D-sa face diferite întrebărĭ asupra moduluĭ cum trebue cheltuelile să se facă, esprimândŭ diverse opiniunĭ, la carĭ rĕspunde D-lŭ *Sturdza* în modŭ convingĕtorŭ.

La art. relativŭ la urmărirea documentelorŭ istorice din archivele Franciеĭ, întreprinsă de D-lŭ *Odobescu*, D-lŭ *Ionescu* crede că pentru anulŭ acesta e prea mare suma de 5000 propusă prin budgetŭ, considerândŭ că copiele de pe documente s'arŭ puté face anulŭ acesta maĭ puține.

D-lŭ *Sturdza* rĕspunde că D-lŭ *Odobescu* a întreprinsŭ lucrarea acésta cu aprobarea guvernuluĭ, care a și defiptŭ suma propusă; și după asemenea promisiune lucrarea nu se cuvine a se opri, maĭ alesŭ că s'a vĕḑutŭ câtŭ e de utilă; prin urmare nicĭ suma nu se póte micșora.

La art. tipăririlorŭ, D-lŭ *Maiorescu* depune o adresă a D-luĭ Iarnik care a întreprinsŭ colecționarea poesiilorŭ populare din Transilvania

tipărite de Acadamiă, și care cere ca glosarulŭ ce l'a elaboratŭ D-sa ca anexă la acéstă colecțiune să i se permită a-lŭ tipări la Praga, unde cheltuiala va fi maĭ mică. — Academia aprobă și recomandă Delegațiuniĭ acéstă disposițiune.

La articolulŭ relativŭ la esplorărĭ botanice, D-lŭ *Brândză* dice că suma de 2,000 leĭ ce se oferă nu-lŭ póte ajuta maĭ întru nimica la esplorațiunea ce proiectéză, și că dacă Academia nu are mijlóce maĭ marĭ, D-sa o refusă.

Acéstă declarațiune provócă o vie discuțiune între membriĭ carĭ caută cum arŭ puté face și de unde arŭ puté reduce ceva spre a spori suma, în scopulŭ acesteĭ întreprinderĭ de reparațiune a uneĭ daune atâtŭ de marĭ.

D-lŭ *Aurelianŭ* declară că, ca ministru, a luatŭ mĕsurĭ ca să se evalueze pagubele ocasionate, pentru carĭ apoĭ va cere unŭ creditŭ la Corpurile Legiuitóre spre a se puté repara cele distruse; crede că și Museulŭ Botanicŭ va avé partea sa de despăgubire de la statŭ.

D-lŭ *Fălcoianu* depune următórea propunere, susținută de maĭ mulțĭ membriĭ: «Propunemŭ ca pe lângă suma de 2,000 leĭ acordată prin budgetŭ, Delegațiunea să fie autorisată a maĭ libera 3,000 leĭ pentru esplorațiunĭ botanice asupra economiilorŭ eventuale ale budgetuluĭ». Se cere închiderea discuțiuniĭ.

La punerea votuluĭ observându-se că numĕrulŭ membrilorŭ este împuținatŭ și că ora este înaintată, ședința se rĕdică, anunțându-se cea viitóre pe a dóua di la 9 ore.

ȘEDINȚA DIN 4 APRILIE.

Președința D-luĭ *Ion Ghica.*

Secțiunea sciințifică comunică unŭ procesŭ-verbalŭ prin care arată că, consultându-se a decisŭ a se propune ca subiectŭ sciințificŭ pentru premiulŭ «Lazărŭ» în anulŭ 1887: «Flora descriptivă a

unuĭ judeţŭ din România, după alegerea concurentuluĭ.» Se aprobă şi se decide a se publica.

La ordinea ḑileĭ se pune maĭ întâiŭ la votŭ propunerea *Fălcoianu* făcută în şedinţa precedentă relativă la suma cuvenită a se da pentru esploraţiunĭ botanice.

Ne întrunindŭ majoritate, se procede la votarea budgetuluĭ în totalŭ. Se adoptă cu mare majoritate. (A se vedé *Anexa II.*)

La ordinea ḑileĭ, propunerea Comisiuniĭ *ad-hoc* relativă la lucrarea lexicografică, propusă în şedinţa precedentă.

Inainte de deschiderea discuţiuniĭ, D-lŭ *Hasdĕŭ* arată că se crede datorŭ a aduce la cunoscinţa plenuluĭ programa detaliata, care arată modulŭ după care D-sa crede că trebue să se facă acelŭ «*Etymologicum magnum* propusŭ de M. S. Regele. — Dă lectură aceleĭ programe care are cuprinderea următóre:

«Lucrarea, care se va executa din dotaţiunea **M. S. Regeluĭ**, nu va avé în vedere anume limba română literară de astă-ḑĭ, ci maĭ alesŭ limba cea veche şi graiulŭ actualŭ alŭ poporuluĭ cu divergинţele sale dialectale.

«Pentru limba cea veche vorŭ servi ca fântâne:

«1. Texturile vechĭ române tipărite şi manuscriptele;

«2. Cuvinte saŭ locuţiunĭ române de prin vechile documente scrise slavonesce saŭ în altă limbă străină;

«3. Actele vechĭ publicate saŭ inedite scrise românesce;

«4. Vechile dicţionare şi glosare române manuscripte.

«Pentru graiulŭ actualŭ alŭ poporuluĭ cu divergинţele sale dialectale vorŭ servi ca fântâne:

«1. Scriitoriĭ modernĭ fórte popularĭ, precum Alexandri, Costache Negruzzi, Antonŭ Pan etc., precum şi uniĭ scriitorĭ de pe la începutulŭ seculuĭ;

«2. Dicţionarele şi vocabularele române, maĭ alesŭ acelea din prima jumătate a seculuĭ, dar tóte cernute prin excluderea neologismelorŭ;

«3. Poesiile poporane, basmele, dicĕtorile, locuţiunile proverbiale, etc., publicate saŭ inedite;

«4. Archaisme şi provincialisme adunate de-a dreptulŭ din gura poporuluĭ, întru câtŭ graiulŭ viŭ conservă până astă-dĭ elemente dispărute din limba literară;

«5. Terminologia technică vulgară din istoria naturală şi din viaţa industrială.

«Pentru înavuţirea ultimelorŭ dóuĕ rubrice, a patra şi a cincea, se vorŭ consulta învĕţătorĭ sătescĭ, preoţĭ şi alte persóne de prin sate din tóte provinciele locuite de Românĭ, cărora li se va adresa unŭ cestionarŭ *ad-hoc*, tipăritŭ într'unŭ mare numĕrŭ de exemplare sub titlulŭ de: **Dotaţiunea Carol I.** *Programa pentru adunarea datelorŭ privitóre la limba română.* Rĕspunsurile la acestŭ cestionarŭ, după ce vorŭ fi utilisate se vorŭ depune în originalŭ în archivulŭ Academieĭ.

«Stabilită pe aceste base, lucrarea va da după putinţă pentru fie-care cuvîntŭ, pe lângă traducerea sensuluĭ generalŭ în limba latină saŭ în cea francesă, următórele rubrice:

«a. Forma cea maĭ rĕspândită şi formele dialectate vechĭ şi nóuĕ;

«b. Diferitele accepţiunĭ cu citarea exemplelorŭ din fântânile indicate maĭ susŭ;

«c. Filiaţiunile istorico-etimologice.

«Spre a fi înlesnitŭ în sarcina curatŭ materială, autorulŭ avêndŭ o neapărată trebuinţă de celŭ puţinŭ treĭ tinerĭ carĭ să lucreze sub direcţiunea sa primindŭ o modestă retribuţiune, guvernulŭ va fi rugatŭ din partea Academieĭ române să iea cu acestŭ scopŭ o mĕsură ce va crede de cuviinţă.

«Opera întrégă urmândŭ a fi terminată în intervalŭ de şése anĭ, în fie-care anŭ autorulŭ va presenta Academieĭ o parte din lucrare, însoţită de unŭ raportŭ despre mersulŭ eĭ ulteriorŭ. Tipărirea definitivă se va puté începe în sesiunea generală din anulŭ 1885, după ce Academia va fi luatŭ cunoscinţă de unŭ specimen alŭ opereĭ.»

După maĭ multe discuţiunĭ propunerea de resoluţiune a Comisiuniĭ se pune la votŭ şi se adoptéză, iar programa fiindŭ de competinţa

Secţiunii literare, se recomandă acesteia spre a o vedé de aprópe şi a-şi da avisulŭ.

La ordinea ḑilei fiindŭ alegerea bibliotecarului şi Delegaţiunea propunêndŭ pe D-lŭ Bianu, se procede la votŭ, şi cu majoritate se aprobă.

ŞEDINŢA DIN 4 APRILIE.

Preşedinţa **M. S. Regelui.**

Se comunică din partea Secţiunii literare unŭ procesŭ-verbalŭ prin care afirmă că programa supusă plenului de către D-lŭ *Hasdĕŭ* pentru lucrarea Etimologicului s'a aprobatŭ de secţiune.

Se dă cuvîntŭ D-lui Tocilescu, care comunică unŭ documentŭ originalŭ alŭ lui Michaiŭ Vodă Vitézulŭ din 1595 scrisŭ în limba slavonă prin care vinde o moşie unorŭ moşneni din judeţulŭ Doljŭ, iar din josŭ câte-va linii în limba română scrise de chiar mâna vitézului Domnitorŭ; lectura acelorŭ rînduri oferindŭ dificultăţi în înţelesŭ, conferenţiarulŭ trage mai multe ipotese interesante.

După acésta totŭ D-lŭ Tocilescu mai dă o relaţiune asupra inscripţiunilorŭ epigrafice din Dobrogea. Ambele conferinţe se ascultă cu atenţiune, iar D-lŭ Tocilescu este invitatŭ a le comunica în scrisŭ, spre a se puté publica în Analele Academiei.

Se dă cuvêntŭ D-lui Secretarŭ generalŭ, carele dă lectura raportului sĕŭ despre închiderea sesiunii:

«Copiósă dar plăcută este sarcina secretarului D-vóstră când este nevoitŭ să închidă ultima pagină a analelorŭ unei sesiuni generale. Copiósă fiind-că într'unŭ cercŭ strimtŭ trebue să adune multe; plăcută fiind-că într'o ḑi solemnă vine în publicŭ să arate registrulŭ

lucrărilorŭ uneĭ adunărĭ învestită cu frumósa misiune de a urmări, a aduna și a conserva tesaurele istorieĭ și a stimula cultura limbeĭ, a literelorŭ și a sciințelorŭ.

I

«Delegațiunea D-vóstre din anulŭ trecutŭ retrăgêndu-se de la prima ședință a sesiuniĭ acesteia, o delegațiune interimară a preșeḍutŭ ședințele nóstre. S'a găsitŭ necesarŭ a modifica câte-va articole din Regulamentulŭ vechiŭ și a elabora Regulamentulŭ specialŭ alŭ Bibliotecei.

«Lucrările pentru carĭ eramŭ chemațĭ în sesiune s'aŭ esecutatŭ întocmaĭ după cerințele statutelorŭ și regulamentelorŭ nóstre. Trebue să constatămŭ cu fericire că Academia se bucură de confiența publică. Nu numaĭ Corpurile Legiuitóre ne-aŭ încredințatŭ diverse sume de banĭ pentru destinațiunĭ culturale, dar din tóte unghiurile patrieĭ ne vinŭ mereŭ cărțĭ, documente și donațiunĭ de cele maĭ preciόse.

«In prima linie vine donațiunea anuală în timpŭ de șése anĭ de 6000 leĭ a **M. S. Regeluĭ**, generosuluĭ nostru Președinte de onóre, pentru elaborarea unuĭ *Etymologicum magnum Romaniae*, care să fiă unŭ tesaurŭ alŭ limbeĭ nóstre scrise și vorbite.

«Insemnate sume de banĭ sunt trecute în budgetulŭ statuluĭ și puse la disposițiunea Academieĭ, pentru a ne face cu putință lărgirea cerculuĭ nostru de activitate pentru scopurĭ culturale.

«O bogată bibliotecă și bogate colecțiunĭ de documente, amîndóuĕ privitóre maĭ alesŭ la istoria românéscă, s'a cumpĕratŭ de statŭ de la D-lŭ Dim. Sturdza-Scheianu, și este destinată a face parte din averea nóstră intelectuală.

«O donațiune de 20,000 leĭ s'a făcutŭ Academieĭ de reposatulŭ D. Hagi Vasile, cu destinațiune ca din venitulŭ eĭ să dămŭ din 5 în 5 anĭ în perpetuitate unŭ premiŭ pentru scrierĭ comerciale.

«O frumósă bibliotecă română, compusă din peste dóuĕ miĭ volume, a fostŭ donată Academieĭ de D-lŭ generalŭ Eustatie Pencovicĭ.

«Afară de aceste s'a oferitŭ pentru biblioteca și colecțiunile nóstre

cărţĭ şi documente preciόse de mulţĭ bunĭ patrioţĭ insuflaţĭ de iubirea culturei naţionale, între carĭ citămŭ înaintea tuturorŭ pe augustiĭ noştri Suveranĭ.

II.

«Sesiunea generală cădêndŭ totŭ într'unŭ timpŭ cu sesiunea Corpurilorŭ Legiuitóre, din carĭ facŭ parte maĭ mulţĭ membri aĭ Academieĭ, amŭ fostŭ nevoiţĭ, chiar de la începutŭ, să schimbămŭ orariulŭ nostru regulamentarŭ şi să ne întrunimŭ dimineţile. — Acestŭ inconvenientŭ însă nu ne împedică de a ţiné şedinţele nóstre în modŭ regulatŭ; şi numaĭ incendiulŭ uneĭ părţĭ din patatulŭ Universitățiĭ întîmplatŭ în ḑiua de 24 Martie, ne-a făcutŭ să perdemŭ o ḑi de şedinţă plenară şi una de şedinţă publică. Localulŭ în care ne aflămŭ instalaţĭ fiindŭ pusŭ în disordine din causa incendiuluĭ, amŭ fostŭ obligaţĭ a lucra în localulŭ Bibliotеceĭ statuluĭ. E de regretatŭ că acéstă întîmplare nenorocită ne-a împiedecatŭ a reşolvi o cestiune ortografică de multă însemnătate. Cu tóte aceste Analele nóstre vorŭ înregistra cu fericire presenţa la şedinţa de Vinerĭ 23 Martie, a Prea graţióseĭ nóstre Regine, membru onorarŭ alŭ Academieĭ nóstre, şi a generosuluĭ nostru Preşedinte de onóre, M. S. Regele, care în aceea ḑi ne-a adresatŭ memorabilele cuvinte pe carĭ le cunósceţĭ.

«In şedinţele nóstre publice avurămŭ a asculta, şi a face să fiă ascultate de unŭ publicŭ numerosŭ, maĭ multe conferinţe importante. D-lŭ Alexandri, laureatulŭ nostru poetŭ, ne-a vorbitŭ şi ne-a făcutŭ să apreţuimŭ precum se cuvine ultimele publicaţiunĭ ale D-luĭ Ion Ghica, actualulŭ nostru preşedinte, carele a lăsatŭ generaţiunilorŭ june de astă-ḑĭ şi celorŭ viitóre tabele viĭ despre starea socială, politică şi morală a societăţiĭ române de la începutulŭ seculuĭ nostru încóce.

«D-lŭ Gr. Tocilescu, energiculŭ şi neobositulŭ nostru membru corespondentŭ, ne-a făcutŭ cunoscute unele din tesaurele archeologice din Dobrogea, carĭ în curêndŭ, transportate la Bucurescĭ, vorŭ ilustra şi vorŭ inavuţi museulŭ nostru de anticităţĭ.

«D-lŭ Ştefănescu ne-a datŭ o relaţiune importantă despre colecţiunea de coleoptere adunate şi studiate de D-lŭ Montandon în împrejurimile Bucurescilorŭ, la Comana, şi maĭ cu sémă în domenulŭ regalŭ alŭ Broscenilorŭ din judeţulŭ Suceveĭ, precum şi importanta colecţiune de coleoptere din ţĕrile române aflătóre în museŭ.

«D-lŭ Urechiă ne-a vorbitŭ despre o cronică atribuită fără cuvîntŭ de uniĭ scriitorĭ Vorniculuĭ Milescu, cronică fórte importantă pentru istoria şi limba nóstră.

«Vorbindŭ de şedinţele nóstre publice şi de incendiulŭ care ne pusese pe pragulŭ uneĭ marĭ catastrofe, nu potŭ să nu amintescŭ strîmtorarea localuluĭ pentru a ţiné şedinţele nóstre publice şi particulare, precum şi acele de secţiunĭ şi pentru a aşeza biblioteca şi colecţiunile nóstre, precum şi puţina siguranţă a localuluĭ în care se găsescŭ.

«Acéstă stare de lucrurĭ ne-a preocupatŭ fórte multŭ şi Academia a atrasŭ atenţiunea guvernuluĭ asupra eĭ. Nu ne îndoimŭ că acesta, în patriotismulŭ sĕŭ, va lua mĕsurĭ spre a dota instituţiunea nóstră cu localulŭ ce i se cuvine.

III.

«Una din însemnatele nóstre atribuţiunĭ fiindŭ premiarea operelorŭ puse la concursŭ, comisiunile speciale s'aŭ ocupatŭ cu assiduitate de aŭ cercetatŭ lucrările intrate. Concursulŭ anuluĭ acestuia însă n'a fostŭ destulŭ de avutŭ.

«Pentru premiulŭ sciinţificŭ numitŭ «Premiulŭ Lazărŭ» nicĭ s'a presentatŭ vre-o carte care să ne atragă atenţiunea.

«Pentru premiulŭ Eliade amŭ avutŭ în anulŭ trecutŭ intenţiunea să-lŭ destinămŭ musiceĭ populare, considerând'o ca o ramură a poesieĭ şi literatureĭ populare. Póte că intenţiunea nóstră nu rĕspundea la înţelesulŭ rigurosŭ alŭ statutelorŭ, care destinéză premiĭ numaĭ pentru litere şi sciinţe; dar mulţĭ din noĭ aŭ judecatŭ că o asemine mĕsură va înlesni adunarea şi publicarea vechilorŭ ariĭ populare carĭ ne-aŭ legănatŭ copilăria şi tinereţele şi carĭ sunt ameninţate a se perde inundându-se de ariile nóuĕ carĭ nu maĭ aŭ ca-

racterulŭ naţionalŭ şi popularŭ. Cercarea nóstră de astă dată n'a reuşitŭ. La concursŭ s'aŭ presentatŭ lucrărĭ carĭ n'aŭ satisfăcutŭ comisiunea, şi s'a decisŭ a se propune concursulŭ pe altă dată. Numaĭ premiulŭ Năsturelŭ s'a acordalŭ colegulul nostru D-lŭ S. Fl. Marianŭ pentru opera sa «Ornitologia poporală română».

«Pentru anulŭ viitorŭ 1885, când urméză a se decerne şi marele premiŭ «Năsturelŭ» de 12,000 leĭ, s'a numitŭ, conformŭ cu statutele, o comisiune de 9 membri, luândŭ câte 3 din fie-care secţiune, şi anume: D-niĭ Maiorescu, Hasdĕŭ, Negruzzi, P. S. S. Melchisedec, Bariţŭ, Ionescu, Brândză, Bacaloglu şi Fălcoianu. Pentru premiulŭ Lazărŭ, care este destinatŭ a se da în 1885 pentru celŭ maĭ bunŭ memoriŭ despre agricultura şi industria nóstră, aţĭ numitŭ o comisiune compusă din D-niĭ Ghica, Aurelianŭ şi Ştefănescu.

«Pentru anulŭ 1886, urmândŭ a se indica unŭ subiectŭ pentru premiulŭ Eliade, conformŭ cu Regulamentulŭ, s'a adoptatŭ după propunerea Secţiuniĭ literare ca temă «Istoria tipografieĭ la Românĭ».

«Pentru anulŭ 1887 s'a propusŭ ca subiectŭ sciinţificŭ pentru premiulŭ Lazărŭ «Flora descriptivă a unuĭ judeţŭ din România după alegerea concurentuluĭ».

IV.

«Lucrările aduse la decisiunea plenuluĭ din partea secţiunilorŭ speciale, sunt destulŭ de abondante.

«La Secţiunea literară avemŭ următórele subiecte:

«a). Cestiunea lucrăriĭ lexicografice propusă de **M. S. Regele** a făcutŭ subiectulŭ de ocupaţiune a uneĭ comisiunĭ speciale numită de plenŭ şi compusă din D-niĭ Alexandri, Maiorescu şi Hasdĕŭ. După maĭ multe deliberaţiunĭ aţĭ adoptatŭ resoluţiunea următóre:

«1. Se însărcinéză D. Hasdĕŭ cu compunerea acestuĭ dicţionarŭ.

«2. D-lŭ Hasdĕŭ va fi ajutatŭ în lucrarea sa de colaboratorĭ aleşĭ de D-sa şi sub a D-sale conducere, iar Academia va interveni pe lângă D-lŭ Ministru alŭ Instrucţiuniĭ Publice şi alŭ Cultelorŭ ca să-ĭ dea sprijinulŭ putinciosŭ.

«3. La începutulŭ sessiuniĭ viitóre a adunăriĭ generale D-lŭ Hasdĕŭ

va da Academieĭ relaţiune despre lucrarea D-sale câtŭ va fi făcută şi atuncĭ Academia va puté decide asupra tipăririĭ.

«4. D-luĭ Hasdĕŭ i se va pune la disposiţiune prin Delegaţiune dotaţiunea anuale de 6000 leĭ.

«5. D-lŭ Hasdĕŭ este obligatŭ a termina tótă lucrarea în 6 anĭ.» —

«D-lŭ Hasdĕŭ a presentatŭ programa după care trebue să se facă acéstă lucrare şi acéstă programă, desbătêndu-se de secţiunea literară, s'a supusŭ plenuluĭ care a şi adoptat'o.

«Ast-felŭ sperămŭ că generósa intenţiune a M. S. Regeluĭ va ajunge a se realisa spre folosulŭ naţiuniĭ şi satisfacerea augustuluĭ donatorŭ.

«b). Tipărirea colecţiuniĭ de cântece populare făcută de D-niĭ Iarnik şi Bârsanŭ în Transilvania se va termina sub preveghere a D-luĭ G. Sion.

«c). Cestiunea ortografică despre modulŭ scrieriĭ vocalelorŭ *ă* şi *î*, precum şi propunerea despre supresiunea luĭ *u* finalŭ, s'aŭ amânatŭ, din causa neaşteptată a incendiuluĭ, pentru sesiunea viitóre, după ce s'aŭ consacratŭ dóuĕ şedinţe pentru discuţiunea lorŭ.

«Secţiunea istorică a adusŭ înaintea nóstră maĭ multe propunerĭ.

«a). Urmărirea de documente relative la istoria nóstră în archivele Franciеĭ, este o lucrare întreprinsă de D-lŭ Al. Odobescu încă de unŭ anŭ. Acéstă lucrare aduce nóue luminĭ asupra istorieĭ nóstre şi s'a decisŭ ca colegulŭ nostru să-şĭ continue investigaţiunile, iar noĭ să-ĭ acordămŭ o remuneraţiune de 5000 leĭ pe anŭ.

«b). După preţiósele comunicaţiunĭ ale membruluĭ nostru corespondentŭ D-lŭ Obedenaru, carele a făcutŭ totŭ o-dată preţióse donaţiunĭ biblioteceĭ nóstre, Academia a decisŭ a se abona la o sută exemplare din opulŭ profesoruluĭ Nilles de la Universitatea din Innsbruck «Symbolae ad illustrandam Historiam ecclesiae orientalis in terris coronae S. Stephani nunc primum ex variis tabulariis, romanis, austriacis, hungaricis, societatis Iesu aliisque fontibus erutae, a Nicolae Nilles S. J. S. Theologiae et. S. S. Canonum doctore etc.»

«c). Pentru esploraţiunĭ archeologice Academia a luatŭ mĕsurĭ şi a regulatŭ fondurĭ necesare.

V.

«Vě aduceţĭ aminte, Domnĭ colegĭ, câtŭ ne-am emoţionatŭ cu toţiĭ de desastrósa perdere a Museuluĭ Botanicŭ prin incendiulŭ de la 24 Martie. — Pentru noĭ acéstă perdere a fostŭ cu atâtŭ maĭ simţitóre cu câtŭ sciamŭ că acelŭ museŭ era opera unuĭ colegŭ alŭ nostru, a D-luĭ Dr. Brâdză, care pusese în elŭ munca tinereţelorŭ şi a maturităţiĭ sale şi consacrase dóuě-ḑecĭ de anĭ din viéţa sa acesteĭ colecţiunĭ, fără a cruţa nicĭ ostenélă, nicĭ cheltuială; graţie acestorŭ silinţe neobosite ajunsesemŭ a poseda o minunată colecţiune a Floreĭ române şi o bibliotecă botanică însemnată. O comisiune specială a fostŭ numită spre a face unŭ proiectŭ pentru nóue esploraţiunĭ botanice, carĭ să pótă readuna colecţiunea distrusă. Amŭ avutŭ fericirea de a constata că şi junimea nóstră universitară a resimţitŭ viŭ perderea făcută, căcĭ ea a decisŭ, sub preşedinţa colegului nostru D-lŭ Alexandri, a organisa comitete carĭ să deschidă subscripţiunĭ pentru a strînge mijlóce şi misiunĭ pentru a se pune cu zelŭ şi activitate întru a ajuta nóuele silinţe ce le va pune D-lŭ Dr. Brândză la reînfiinţarea museuluĭ. Comisiunea specială a găsitŭ cu cale a cere ca din fondurile disponibile ale Academieĭ să se destineze o sumă de 6000 leĭ pentru scopulŭ esploraţiunilorŭ botanice. — Comisiunea financiară a avutŭ tótă bună voinţa a se asocia cu acéstă propunere, însă nu a putută inscrie maĭ multŭ de 2000 leĭ, din causa strîmtorăriĭ budgetare, contribuţiune fórte modică şi nesuficientă pentru o întreprindere aşa de mare; dar cele maĭ multe dotaţiunĭ ale Academieĭ sunt condiţionate şi pentru scopurĭ determinate, şi nu lasă escedente carĭ să ne înlesnéscă şi alte întreprinderĭ carĭ ni se parŭ necesare şi folositóre.

VI.

«In ultimele eĭ şedinţe Academia a cugetatŭ şi la distincţiunile ce puteţĭ acorda la bărbaţiĭ carĭ aŭ onoratŭ literele şi sciinţele.

«S'a numitŭ membru onorarŭ D-lŭ Wilhelm de Kotzebue, atâtŭ de

cunoscutŭ prin scrierile sale privitóre la ţéra nóstră câtŭ şi prin sentimentele sale filo-române.

«S'a numitŭ membru onorarŭ D-lŭ Ioanŭ Ionescu decanulŭ agronomilorŭ noştri.

«După propunerea Secţiuniĭ literare s'a numitŭ membru corespondentŭ D-lŭ Constantinŭ Esarcu şi după propunerea Secţiuniĭ istorice D-lŭ Mihailŭ Sutzu.

VII.

«Către capĕtulŭ sesiuniĭ amŭ păşitŭ la alegerea Delegaţiuniĭ Academieĭ. Amŭ avutŭ fericirea a alege de Preşedinte pe D-lŭ Ion Ghica, bărbatulŭ celŭ maĭ înţeleptŭ şi maĭ distinsŭ dintre noĭ. S'aŭ chematŭ din fie care secţiune ca asesorĭ saŭ Vice-preşedinţĭ: pe Prea Sfinţitulŭ Episcopŭ Melchisedec şi pe D-niĭ Bacaloglu şi Quintescu, iar la secretariatulŭ generalŭ pe subscrisulŭ. Acéstă Delegaţiune se va sili a esecuta decisiunile luate de plenulŭ Academieĭ în sesiunea ce se termină pentru ca sesiunea generală a anuluĭ viitorŭ să devie bogată în lucrărĭ şi să ne putemŭ presinta cu mândrie şi satisfacţiune dinaintea Augustuluĭ nostru Preşedinte Onorarŭ, care arată necurmatŭ celŭ maĭ viŭ interesŭ pentru prosperarea Academieĭ, dându-ne nóue impulsiunĭ spre o lucrare neobosită pe marele târîmŭ alŭ sciinţelorŭ.

«Sfîrşimŭ precum începemŭ, cu strigătulŭ

«Să trăiască **M. S. Regele.**

«Să trăiască **M. S. Regina.**»

ANEXĂ la pag. 72.

DISCURSŬ

ţinută de D-lŭ N. Ch. Quintescu în şedinţa din 23 Martie 1881 asupra propunerii de a se eliminá **u** *mută din ortografia Academiei Române.* (1).

Sire, Dómnă,
Onorabilĭ Colegĭ.

Sunt încă viue în amintirea Dv. desbaterile din aniĭ 1880—81 asupra cestiuniĭ ortografieĭ. Ele aŭ avutŭ dreptŭ ţintă să fixeze modulŭ de scriere, în care să apară publicaţiunile Academieĭ nóstre, negreşitŭ nu pentru totŭ-de-una — acésta n'a fostŭ pretenţiunea niciĭ unuia din noĭ—dar fără îndoială pentru atâta timpŭ până când se va simţi necesitatea uneĭ nóue evoluţiunĭ a *graficeĭ* limbeĭ Române, cum place unora dintre noĭ a o numí.

A fostŭ ca unŭ noŭ codice, o nóuă lege ortografică, ce Academia Română şi-a impusŭ, lege ortografică prin care se prescriea aprópe cu totulŭ alte principie de câtŭ acelea carĭ 'ĭ serviseră până aci.

Motivulŭ acesteĭ abaterĭ de la ceea ce se practicase până atuncĭ

(1) Găsescŭ de cuviinţă a notá aci, că o parte din acestŭ discursŭ, împreună cu argumentulŭ din urmă (v. p. 114 *m.* şi urm.), pe care'lŭ considerŭ de peremptoriŭ, a fostŭ trecută cu vederea prin întreruperea şedinţeĭ. Ceea ce aşĭ fi adausŭ în desbaterea ulterióră, dacă nu intervenia incendiulŭ la palatulŭ Universităţiĭ, amŭ întregitŭ aci după notele mele.

Pentru restŭ, dacă icĭ şi colé amŭ putulŭ da óre-carĭ desvoltărĭ ideilorŭ emise atuncĭ, acésta s'a făcutŭ cu totulŭ în acelaşĭ înţelesŭ. Pe de altă parte însă întârdierea — independentă de voinţa mea — a redactăriĭ după note a acestuĭ discursŭ a făcutŭ să'mĭ scape din memoriă câte-va din cele relevate cu acea occasiune. Orĭ-cum, contradictoriĭ meĭ n'aŭ a se plânge întru nimicŭ de ceea ce le ar păré noŭ, cu tóte că în esenţă nu e nimicŭ noŭ. Din contră, faptulŭ, că aŭ dinaintea ochilorŭ în întregulŭ lorŭ obiecţiunile mele, le va înlesní maĭ multŭ combaterea, alŭ căreĭ timpŭ n'a trecutŭ.

a fostŭ împrejurarea, că — de multŭ încă — ortografia adoptată la începutulŭ funcționăriĭ acesteĭ Instituțiunĭ de înaltă cultură nu maĭ corespundeá ideilorŭ mareĭ maiorităţĭ a membrilorŭ eĭ; a fostŭ convingerea nestrămutată, că unŭ modŭ de scriere întemeiatŭ pe principie curatŭ etimologice nu puteá fi la îndemâna de câtŭ a ómenilorŭ învĕțațĭ, erá prin urmare fórte puținŭ accesibilŭ mareĭ maiorităţĭ a națiuniĭ, și ca atare unŭ instrumentŭ neînlesniciosŭ la respîndirea cultureĭ.

Iată motivulŭ puternicŭ, care a îndemnatŭ pe Academia nóstră să procédă la stabilirea uneĭ nóue base de ortografiă.

Din dóuĕ sisteme opuse, *etimologismulŭ* purŭ și *fonetismulŭ* fără restricțiunĭ — carĭ corespundŭ cu totulŭ despotismuluĭ și anarhieĭ în viéța unuĭ Statŭ — Academia Română în prudența eĭ s'a opritŭ la unŭ terminŭ de mijlocŭ, representândŭ pe amîndóuĕ curentele contrarie, dar reduse la o expresiune rațională; împăcá cu alte cuvinte și pe unulŭ și pe altulŭ, însă numaĭ pe jumătate, numaĭ în cerințele lorŭ cele legitime.

Acea sistemă de scriere — adevĕratŭ pactŭ resultatŭ din concesiunĭ mutuale — s'a formulatŭ în principiulŭ eĭ fundamentalŭ astŭ-felŭ: *Fonetismŭ temperatŭ de cerințele etimologieĭ române.* (1)

În specialŭ, ce însemnéză acésta? Însemnéză respectarea proprietăţilorŭ sunetelorŭ limbeĭ, dar ţinêndŭ totŭ-de-odată sémă de derivarea unuĭ cuvêntŭ din altulŭ și de legătura unuia cu altulŭ în sfera etimologieĭ limbeĭ Române, și acésta în considerarea pe de o parte a condițiunilorŭ fonetice particulare ale limbeĭ nóstre, iar pe de alta pentru cuvêntulŭ, că fonetismuluĭ în modulațiunile sale fără marginĭ trebue pusŭ óre care frêŭ, óre-carĭ restricțiunĭ — precum se punŭ cheiurĭ, se face canalisarea unuĭ rîŭ, care—de și altŭ-felŭ bine făcĕtorŭ — se revarsă une-orĭ peste albia sea, saŭ — dacă-mĭ permitețĭ o nóuă comparațiune — după cum se pune la regulă unŭ copilŭ caprițiosŭ, cam resfățatŭ.

(1) Iată cuvintele raportuluĭ comisiuniĭ ortografice din sesiunea anuluĭ 1880 (Anal. p. 416) «*Ortografia propusă în proiectulŭ de față este întemeiată pe unŭ fonetismŭ temperatŭ prin necesităţĭ etimologice.*»

Acestŭ principiŭ dar — formulatŭ după cum vĕḑurămŭ, făceá reserve în favórea etimologiei din Romána în interesulŭ unităţiĭ scrieriĭ, pentru ca unŭ cuvêntŭ să ne înfăţişeze sub tóte raporturile luĭ o icónă grafică uniformă, şi acele restricţiunĭ să servéscă în acelaşĭ timpŭ şi unităţiĭ limbiĭ la codificarea eĭ cu ajutorulŭ gramaticiĭ şi dicţionaruluĭ; căcĭ ortografia şi limba, neputêndŭ a nu fi tractate pe basa aceloraşĭ principie, fixarea regulelorŭ ortografice trebue să mérgă mână în mână cu fixarea regulelorŭ limbeĭ.

Astŭ-felŭ fiindŭ, precum o lege trebue regulamentată înainte de a fi pusă în aplicaţiune, urmá ca şi legeĭ nóstre ortografice, principielorŭ de scriere adoptate de Academiă, să se dee desvoltare prin exemple numeróse, carĭ să nu maĭ lase nicĭ o îndoială asupra moduluĭ cum a înţelesŭ Academia a scrie.

Acésta nu s'a pututŭ face încă din causa multorŭ lucrărĭ de carĭ este împovărată Academia nóstră în decursulŭ sesiunilorŭ eĭ generale.

Academia însă s'a arĕtatŭ dispusă a pune capĕtŭ contraḑicerilorŭ ortografice din *Analele* nóstre prin înscrierea *cestiuniĭ ortograficĭ* în programa (v. Nru. 14) sesiuniĭ generale a anuluĭ trecutŭ (1883), ca o urmare dată propuneriĭ mele făcute la finele sesiuniĭ din 1882 (v. Anal. p. 154—156), propunere prin care atrăgeam (p. 155) atenţiunea onorab. Academiĭ asupra *obscurităţiĭ* şi *equivocităţiĭ* reguleĭ relative la scrierea luĭ ѣ şi ѫ, şi ceream — între altele — «*ca să fiă însărcinată o comisiune saŭ unŭ membru, care să elaboreze într'unŭ modŭ completŭ şi cu exemple îndestulătóre regulele ortografieĭ votate de Academiă*».

Dar pentru ce relevezŭ eŭ acésta? Ca să amŭ dreptulŭ a exprime mirarea mea, că s'a găsitŭ de cuviinţă de către uniĭ din ceĭ maĭ autorisaţĭ colegĭ aĭ noştri a se cere revenirea asupra cestiuniĭ luĭ *ŭ*, în casurile când nu se aude, cestiune de principiŭ desbătută şi votată în sesiunea anuluĭ 1881, în legătură cu alte cestiunĭ ortografice, cu carĭ forméză unŭ totŭ.

Acéstă propunere de revenire mie unuia 'mĭ face impresiunea încercăriĭ de a se desfiinţá o lege înainte chiarŭ de a fi fostŭ aplicată. Dar, pentru Dumneḑeŭ! nu s'a datŭ încă expresiune deplină şi lămurită regulelorŭ stabilite relative atâtŭ la *ŭ* câtŭ şi la alte puncte din

ortografia nóstră! «*Cestiunea ortografică*», dicea anulŭ trecutŭ colegulŭ nostru D-lŭ Roman (Anal. 1883, p. 42), «*este urgentă. Nu este completată maĭ cu sémă în ce privesce accentulŭ. Imprimatele Academieĭ nu consună cu regulele*».

De aci a provenitŭ, că pe când noĭ amŭ prescrisŭ ca *ŭ* (mutŭ) să se consemne numaĭ la cuvintele flexionabile, adică admisibile de articulŭ, declinabile şi conjugabile, vedemŭ în *Anale* scrise cu *ŭ* chiarŭ adverbe ca: *curênd* (curêndŭ), *când* (cândŭ), *acum* (acumŭ), orĭ preposiţiunĭ ca *sub* (subŭ) ş. a. Dar pentru acésta sunt respundĕtorĭ şi trebue să pórte vina ceĭ carĭ aŭ înţelesŭ rĕŭ regula dată în privinţa luĭ *ŭ*.

Acéstă reluare *da capo* a cestiuniĭ luĭ *ŭ* ne-a venitŭ cu atâtŭ maĭ neaşteptată, cu câtŭ o încercare de asemene natură — dar în proporţiunĭ maĭ marĭ — făcută de colegulŭ nostru D-lŭ Urechiă în sesiunea trecută (Anal. p. 42) a fostŭ înlăturată chiarŭ de către onorabiliĭ noştri colegĭ, carĭ astădĭ s'aŭ presentatŭ cu decapitarea bietuluĭ *ŭ*.

In desbaterea de ierĭ m'amŭ referitŭ la cele dise atuncĭ de uniĭ din distinşiĭ noştri colegĭ susţiitorĭ aĭ propuneriĭ cuprinse în raportulŭ D-luĭ Maiorescu. De astă dată relevezŭ cuvintele D-luĭ Hâsdeŭ pronunţate totŭ cu acea occasiune (ibid.) «*Nu voescŭ revisuirea ortografieĭ*», a disŭ D-sea, «*căcĭ ea este resultatulŭ unuĭ compromisŭ. Defectele ce maĭ sunt se vorŭ îndreptá cu timpulŭ. Astădĭ ómeniĭ aŭ începutŭ a se gândí maĭ multŭ la ideĭ de câtŭ la ortografiă*».

Da, ortografia cată să fiă în mare parte unŭ mijlocŭ, unŭ instrumentŭ de cultură, iar nu unŭ scopŭ Trebue să ne occupămŭ cu ea numaĭ câtŭ trebuinţa cere. Cum dar onorabilulŭ nostru colegŭ este, după o scurgere numaĭ de unŭ anŭ, de o părere contrariă? Aşa de scurtŭ timpŭ respectă D-sea compromise *constituţionale*?!

Eliminarea luĭ *ŭ* fiindŭ o cestiune de principiŭ, care atinge întréga sistemă ortografică adoptată, trebuiá celŭ puţinŭ adusă în legătură cu alte propunerĭ de modificărĭ ale eĭ. V'aţĭ apucatŭ a dărîmá o casă încă neterminată şi netencuită pe dinăuntru. — Dar amŭ muritŭ de

frigŭ în ea astă iérnă! — Aveá sobe? — Nu. — Atuncĭ ce e vinovată casa!

Celŭ puţinŭ nu începeţĭ cu dărîmarea acum a unuĭ părete şi mâne cu a altuia, ci puneţi-vĕ a o da la pămêntŭ deodată. Vĕ va costá maĭ puţinŭ timpŭ. — Dar sare maĭ multŭ în ochĭ. — A! negreşitŭ, atuncĭ......

Şi ce mĕ autorisă pe mine a crede, că la anulŭ viitorŭ are să se continue campania, are să se maĭ vină cu aşa ceva? Declaraţiunea ilustruluĭ nostru colegŭ, D-lŭ Alexandri, că *deocamdată propune scóterea numaĭ a parasituluĭ ŭ.*

Şi nu s'a aşteptatŭ nicĭ celŭ puţinŭ vre-o ḑece anĭ, ca nóua sistemă de scriere odată bine elucidată să-şĭ facă cale, nu s'a lăsatŭ nicĭ măcar atâta timpŭ câtŭ se cere spre formarea unuĭ puternicŭ curentŭ de opiniunĭ pentru modificarea eĭ!

Nu se póte susţiné dar, că bate chiarŭ de pe acum la uşă necesitatea uneĭ nóue evoluţiunĭ a ortografieĭ în direcţiune maĭ fonetistă, pentru că nu s'a lăsatŭ timpulŭ, ca lumea, opiniunea publică cea luminată şi competentă, să vaḑă limpede ce a nume soiŭ de pasere este acéstă ortografiă.

De aceea cu calificative de «*parasitŭ, filoxeră, omidă,*» şi altele cu carĭ se ponoslesce nenorocitulŭ prigonitŭ *ŭ*, nu se probéză nimicŭ; din contră este incontestabilŭ, că dacă *ŭ* ar fi avutŭ norocullŭ să găséscă ospitalitate în scrierile venerabiluluĭ bărbatŭ, care a ilustratŭ literatura Română, elŭ nu ar fi contribuitŭ întru nimicŭ nicĭ ca ele să fiă maĭ puţinŭ gustate nicĭ maĭ puţinŭ apreţiate, şi cu atâtŭ maĭ puţinŭ ar fi putută avé asupra lorŭ unŭ efectŭ *filoxericŭ.* Nu tocmaĭ aşa însă le-ar fi mersŭ, dacă aceste opere s'ar fi acoperitŭ cu mantia ortografieĭ etimologice.

Ca o motivare a propunerit aduse prin organulŭ eminentuluĭ nostru colegŭ D-lŭ Maiorescu ni se pune înainte împrejurarea, că *ŭ* a fostŭ votatŭ numaĭ cu o fórte mică maioritate, numaĭ cu unŭ singurŭ votŭ!

Eŭ neputêndŭ luá în consideraţiune acésta pentru raţiunĭ, carĭ se

sub-înţelegŭ fórte uşorŭ, să-mĭ fiă iertatŭ a trece maĭ directŭ şi maĭ de aprópe la fondulŭ cestiuniĭ în desbatere.

Mĕ voiŭ încercá să demonstrezŭ, pe câtŭ puterile mele — slăbite încă de starea sănătăţiĭ — 'mĭ vorŭ permite, că *ŭ* face parte integrantă din sistema de ortografiă adoptată, că nereproducerea luĭ în scriere aduce atingere, sdruncină acéstă sistemă — şi fără acésta nu destulŭ de solidŭ încheiată —; că eliminarea luĭ *ŭ* nu este justificată nicĭ din alte puncte de vedere, că în sfîrşitŭ raţiunĭ puternice de consecuenţa în însăşĭ ortografia luĭ *ŭ* opusă nóĕ reclamă admiterea luĭ.

Să reamintimŭ principiulŭ fundamentalŭ alŭ ortografieĭ adoptate. L'amŭ vĕdutŭ maĭ susŭ, elŭ sună astŭ-felŭ: *Fonetismŭ temperatŭ de necesităţĭ etimologice* (ale limbeĭ Române).

Acestŭ principiŭ — basa întregeĭ sisteme ortografice — are aşa dar unŭ duplu razimŭ, este de caracterŭ mixtŭ, de natură eclectică. Elŭ ţine cumpăna dréptă între ceea ce nu póte să aducă vĕtĕmare equilibriuluĭ din partea *fonetismuluĭ* — ca unulŭ ce astŭ-felŭ nu e lăsatŭ în voia luĭ neţermurită — şi între ceea ce revine de dreptŭ celeĭ-lalte părţĭ ca elementŭ ponderatorŭ: *etimologieĭ române*.

Ar puté dice cine-va, că recunósce în *fonetismŭ* libertatea cu avêntulŭ eĭ nemărginitŭ — proprietate a totŭ ce e tînĕrŭ şi resăritŭ din izvorulŭ nesecatŭ alŭ vieţiĭ —, iar în *etimologia Română* spiritulŭ de ordine cu sângele luĭ rece, orĭ — dacă preferiţĭ — într'unulŭ óre-cum Camera legislativă, în celă-laltŭ, cum amŭ dice, corpulŭ maturŭ, *Senatulŭ*. Şi să nu mi se dică, că acestea sunt simple figurĭ, destinate a face efectŭ, căcĭ este unŭ conexŭ — invisibilŭ, dar nu maĭ puţinŭ realŭ — între diferitele creaţiunĭ ale spirituluĭ omenescŭ.

Noĭ prin modalitatea de scriere admisă n'amŭ voitŭ să fotografiămŭ sunetele limbeĭ nóstre, ci să le zugrăvimŭ în modulŭ unuĭ pictorŭ, care reproduce într'adevĕrŭ trăsurile cu colórea vieţiĭ ale fisionomieĭ uneĭ persóne, acopere însă micile imperfecţiunĭ, pune în umbră — acolo unde se află şi dacă se află — chiarŭ defecte maĭ marĭ provenite din împrejurărĭ nefavorabile, iar nu avute din născare.

Astŭ-felŭ să presupunemŭ, că unŭ omŭ, care dintr'o întîmplare şi a perdutŭ o ureche, merge la unŭ pictorŭ, ca să-şĭ scótă portretulŭ.

Credeţĭ óre, că artistulŭ i-ar reproduce figura cĭuntită de ornamentulŭ urechiĭ a doua? Nu, pentru că arta caută să înnobileze, dar negreşitŭ nu până la gradulŭ de a reproduce pe cine-va măgulitŭ până la alterare, aşa în câtŭ să fimŭ nevoiţĭ a ghicí, că este elŭ, iar nu altulŭ.

Eĭ bine, dacă prin sistema combinată a grafieĭ nóstre noĭ amŭ voitŭ a face nu *foto* ci *portreto-grafia* limbeĭ nóstre, se póte susţiné, că prin păstrarea în scriere a luĭ *ŭ* i se alteréză caracterulŭ, se şterge ceea ce constitue una din trăsurile distinctive ale fisionomieĭ eĭ? Iarăşĭ nu, ci tocmaĭ contrariulŭ, precum se va învederá maĭ la vale.

Se póte ḑice dar, că punctulŭ nostru de vedere, procederea nóstră relativă la *ŭ* ne-a permisŭ să anticipămŭ óre-cum asupra cugetăriĭ comiteseĭ *Diana* din *Maximele* sale de curênd publicate «*La peinture fait connaître, la photographie ne fait que rappeler*», şi să căutămŭ a depinge limba pentru a i se recunósce adevĕrata faţă, iar nu a recurge la o simplă fotografiare palidă, care nu ar reproduce pe deplinŭ expresiunea eĭ intelectuală.

Admiţêndŭ în scriere pe *ŭ* chiarŭ în casurile, când nu se aude de locŭ — celŭ puţinŭ după urechea mea—, când este mutŭ, amŭ făcutŭ maĭ puţinŭ de câtŭ pictorulŭ, care întregesce în potretulŭ comandatŭ o ureche, ce nu maĭ resare nicĭ odată la locŭ.

Dar să învederămŭ acésta prin óre-carĭ amĕnunte.

Limba Română, care odinióră aveá tóte cuvintele de declinaţiunea II precum şi tóte desinenţele verbale — născute din *o* saŭ *us* — cu *u* finalŭ întregŭ — corespunḑĕtorŭ italienesculuĭ *o* —, de maĭ multe secule deja a pierdutŭ pe acestŭ *u* — este vorba de dialectulŭ Daco-Românŭ — în nominativulŭ singularŭ alŭ vorbelorŭ, unde *u* flexionarŭ nu este precesŭ de o mută şi o liquidă, iar la verbe în persóna I din singularŭ, I şi III din pluralŭ în aceleaşĭ condiţiunĭ, păstrândŭ pe *u* ca semisonŭ, adică numaĭ pe jumătate, când este precesŭ de o altă (singură) vocală.

Ea ḑice dar: socr*u*, acr*u*, macr*u*, patr*u*, lotr*u*, lucr*u* (verbŭ); fi*ŭ*, vi*ŭ*, auri*ŭ*, le*ŭ*, me*ŭ*; dară fără *u:* om, pom, domn, timp, alt, surd,

lăudat, paĭ, mălaĭ, vătraĭ, cleĭ, usturoĭ, rog, rugăm, laud, lăudăm, îmbrac, îmbrăcăm, simt, simţim.

Este însă *u* în aceste şi alte cuvinte lipsitŭ pentru totŭ-de-una de orĭ-ce viéţă, este elŭ săvîrşitŭ din viéţă ireparabilŭ, aşa în câtŭ medículŭ verificatorŭ — fiă elŭ onorab. D-lŭ Maiorescu, fiă altŭ cine-va — să fiă autorisatŭ a-lŭ declară de *bunŭ pentru înmormêntatŭ*? Nu.

Unora din asemenĭ cuvinte n'avemŭ de câtŭ să punemŭ articolulŭ şi să le declinămŭ, iar la cele conjugabile n'avemŭ de câtŭ să ne servimŭ de pronumele post-pusŭ, şi vomŭ vedé pe *u* apărêndŭ în tótă plinătatea sea: pom*u*lŭ, a pom*u*luĭ, pe pom*u*lŭ, lăudat*u*lŭ, surd*u*lŭ, pai*u*lŭ, clei*u*lŭ, usturoi*u*lŭ, rog*u*-te, rugăm*u*-ne, îmbrac*u*-mĕ, lăudăm*u*-ne.

Prin reintegrarea în scrisŭ a luĭ *u* şi în casurile în carĭ vorbirea l'a volatilisatŭ noĭ amŭ voitŭ ca formele limbeĭ nóstre în totŭ ce are ca maĭ preţiosŭ, flexiunea şi desinenţele, să se oglindéscă ochilorŭ în totalitatea lorŭ sub unŭ aspectŭ normalŭ, nealteratŭ, şi astŭ-felŭ celŭ puţinŭ în scrisŭ să nu-şĭ piérdă nicăirĭ legătura lorŭ organică. Cu acésta nu se aduce nicĭ o atingere fonetismuluĭ, cum l'amŭ înţelesŭ şi cum trebue a fi înţelesŭ din combinarea sea cu etimologismulŭ Românŭ, de óre-ce nimine nu pretinde ca *u* eclipsitŭ să fiă pronunţatŭ, nicĭ se póte susţiné, că în acestŭ modŭ se îngreunéză ortografia limbeĭ nóstre.

La reproducerea luĭ *u* mutŭ ne autorisă şi dialectulŭ Macedo-Românŭ, de care asemene trebue ţinutŭ sémă.

Pe lângă acésta, după propunarea făcută de a se eliminá *u*, se contradice scrierea aceluiaşĭ cuvêntŭ chiarŭ, care se presentă sub o formă puţinŭ modificată. Astŭ-felŭ la spui*ŭ* se pune *u*, la spunŭ însă nu: spu*n*. Asemene vii*ŭ* şi vi*n*, ţii*ŭ* şi ţi*n*.

Cu tóte acestea, cu occasiunea altorŭ cestiunĭ ortografice, principiulŭ uniformisăriĭ scrieriĭ în formele acelorașĭ cuvinte şi la derivatele lorŭ s'a căutatŭ a se observá constantŭ.

S'a admisŭ a se exprime diftongiĭ *ea* şi *oa* prin *e* şi o accentuatŭ (*é*, *ó*): *ó*meniĭ, cun*ó*scă, fer*é*scă, fer*é*stră, ca să se păstreze pentru ochĭ unitatea lorŭ cu *o*mŭ, cun*o*scŭ, fer*e*scŭ, fer*e*stre, în carĭ *e* şi *o* nu s'aŭ diftongatŭ.

Maĭ multŭ de cât atâta. La sunetele întunecate ъ şi ѫ, pentru care lipsescŭ caractere în alfabetulŭ Latinŭ, prin regula dată—totŭ în interesulŭ aceleĭ uniformisărĭ relevate a scrieriĭ—prin regula dată de a fi amêndóuĕ reproduse cu vocalele *a, e* şi *i* cu semnulŭ scurtăriĭ (◡) orĭ celuĭ circumflexŭ (^), cu condiţiune însă ca aceste vocale să fiă căutate şi luate nu numaĭ din derivatele propriĭ ale limbeĭ Române, ci şi din filiaţiunile stratuluĭ neologismelorŭ, prin acésta s'a trecutŭ chiarŭ peste marginea etimologieĭ Române şi într'unŭ modŭ indirectŭ — atâtŭ e de mare puterea antecedentelorŭ! — s'a revenitŭ de faptŭ în óre-care măsură la etimologia Latină : vêntŭ, vênturare, pentru-că, se ḑice, are alăturĭ pe ventilare, ventilaţiune; învêrtire, de óre-ce stă în legătură de origine cu vertebră, vertebrată.

Totŭ astŭ-felŭ s'a urmatŭ şi în privinţa sunetuluĭ *з*.

Aci etimologia Română cereá să se scriă d. ex. ver*ḑ*ĭ, grin*ḑ*ĭ, pier*ḑ*ĭ cre*ḑ*ĭ, avêndŭ de raḑimŭ pe ver*d*e, grin*d*ă, pier*d*ere pier*d*uĭ, cre*d*ere cre*d*inţă; nu totŭ acéstă etimologiă însă—propriŭ vorbindŭ—reclamá de a se însemná cu *ḑ* cuvinte ca *з*iuă (ḑiuă), *з*eŭ (ḑeŭ), orĭ *з*icere (ḑicere), pentru cuvêntulŭ că aŭ pe derivatele neologe *d*iurnă, *d*ivinŭ, *d*ivinitate, *d*icţiune, *d*icţionarŭ.

Iată adevĕrate casurĭ ale moduluĭ de scriere fixatŭ, carĭ nu potŭ resiste uneĭ criticĭ riguróse şi contribuescŭ în adevĕrŭ la îngreunarea ortografieĭ.

Întrebŭ acum, pentru ce onorabiliĭ propunĕtorĭ aĭ ştergeriĭ luĭ *u* nu s'aŭ legatŭ de asemenĭ trecerĭ dincolo de ţintă, carĭ înlăturate ar încheiá maĭ bine şi maĭ solidŭ clădirea ortografieĭ adoptate de Academia nóstră? — Pentru ce? Pentru-că acele abaterĭ convinŭ moduluĭ Domniilorŭ sale particularŭ de scriere. Din contră vorŭ să uşureze Academia de *u*, ca pe o haină, pe care Domniile lorŭ n'aŭ purtat'o nicĭ-o-dată saŭ celŭ puţinŭ li se pare, că n'aŭ purtat'o de locŭ.

Dar 'mĭ veţĭ ḑice : D-ta nu susţiĭ ideile D-tale, apărândŭ cu atâta focŭ pe *u* mutŭ—iertaţi-mĕ, dacă-mĭ atribuescŭ eŭ însu'mĭ *focŭ... ortograficŭ* — *?* — Nu. Eŭ luptŭ pentru sistema de ortografiă desbătută şi votată de Academiă în sesiunile eĭ generale din aniĭ 1880—81;

luptŭ ca să se manţină o unitate şi óre-care stabilitate şi pe têrêmulŭ grafieĭ limbeĭ Române; nu vinŭ cu ideile mele particulare să restornŭ *stante pede* ca D.v. ceea ce amŭ concesŭ şi s'a stabilitŭ odată.

De 20 şi atâţia de anĭ scuturŭ—şi scuturŭ sdravănŭ—la arborele ortograficŭ, transmisŭ mie de la învĕţătoriĭ meĭ—pe caiĭ 'ĭ amŭ încă şi'ĭ voiŭ avé totŭ-de-una în scumpă amintire —; multe frunde uscate, multe din acele obiecte agăţate de elŭ fără consistenţă aŭ căḑutŭ la pămêntŭ. Cu tóte acestea *u* a remasŭ la loculŭ luĭ, nu s'a desfăcutŭ de arbore ca o omidă. Pentru ce? pentru că aveá vitalitate, pentru că făceá parte din fiinţa aceluĭ arbore.

Iată de ce eŭ— multŭ maĭ fonetistŭ de câtŭ Dv., maĭ fonetistŭ de câtŭ toţĭ afară de onorabilulŭ nostru colegŭ Sbiera — sunt pentru respectarea, pentru manţinerea luĭ *u* şi voiŭ fi şi în viitorŭ.

Acéstă atitudine a mea — caracteristică faţa cu ideile ce altŭ-felŭ representŭ în acéstă materiă — ar trebui — credŭ — să atragă luarea aminte a Dv. şi să vĕ dee să gândiţĭ.

Aşa dar—ca să revenimŭ la firulŭ întreruptŭ pentru momentŭ — de óră-ce — după cum amŭ relevatŭ maĭ susŭ — *u* este numaĭ une-orĭ amorţitŭ — cu tóte că şi atuncĭ la Macedo-Românĭ respiră perceptibilŭ (amar*u*, avd*u*) —, ar fi inumanŭ a'lŭ duce la grópă — căcĭ acésta voiţĭ Dv. a face cu dînsulŭ —, precum ar fi crudŭ a înmormêntá pe o persónă, fiindŭ-că în unele óre ale existenţeĭ sale, din causa uneĭ bóle óre-care, ar fi cuprinsă de o letargiă, care sémănă cu mórtea.

Dar saculŭ cu provisiunĭ pentru susţinerea vieţiĭ luĭ *u* nu este încă desecatŭ; maĭ sunt şi alte raţiunĭ imperióse pentru a nu ne desface de elŭ : raţiunĭ gramaticale.

U este vocala caracteristică a declinaţiuniĭ I; asemene la unele persóne verbale. Cu ajutorulŭ luĭ *u* numaĭ vomŭ puté clasá într'unŭ modŭ inteligibilŭ şi cuvintele, în finala cărora nu se aude *u*, printre cele de declinaţiunea II; prin elŭ se va explicá de sine pentru ce şi aceste cuvinte facŭ pluralulŭ în *i* (pom*ŭ*, pom*ĭ*, domn*ŭ*, domn*ĭ*, ca şi socr*u*, socr*i*), cum domn*ŭ* este masculinulŭ corespunḑĕtorŭ femeninuluĭ dómn*ă*, precum acr*u* luĭ acr*ă*; prin reproducerea luĭ *u* se va pricepe şi de mintea fragedă a copiilorŭ şi de ómeniĭ nu cu multă

învĕţătură pentru ce elŭ revine la loculŭ sĕŭ, când cuvêntulŭ se articuléză (om*u*-lŭ, pom*u*-lŭ), devenindu-le totŭ-de-o-dată clarŭ, că articululŭ este *lu*, iar nu *ulu*, precum se amăgescŭ a crede tocmaĭ prin lipsa luĭ *u;* în fine cu ajutorulŭ luĭ *u* se va puté consemná la verbe în tóte persónele o desinenţă vocalică, conformŭ fireĭ limbeĭ române (culeg*ŭ*, culeg*ĭ*, culeg*e*, culegem*ŭ*, culegeţ*ĭ*, culeg*ŭ*).

Acésta va înlesní studiulŭ gramaticeĭ şi va face cu putinţă dare de regule simple.

Ḑiseĭ, că natura limbeĭ Române reclamă la verbe desinenţe vocalice. Acela-şĭ lucru impune ea şi în flexiune la cuvintele declinabile.

La declinaţiunea I aflămŭ *a* (cas*ă*. ros*ă*); la a III *e* (dint*e*, punt*e*, fierbint*e*); la II *u* plinŭ (lotr*u*) orĭ semi-sonŭ (fii*ŭ*, ḑe*ŭ*, bé*ŭ*).

Nu este logicŭ şi firescŭ ca *u* să se consemne şi în casurile, unde s'a pierdutŭ (lac*ŭ*, rac*ŭ*, iar nu lac, rac)? *U* nu este óre recerutŭ aci de *necesităţile etimologice ale limbeĭ Române* si prin urmare ale ortografieĭ nóstre? Dacă nu-şĭ găsescŭ aplicaţiunea într'unŭ asemene casŭ, atuncĭ ce însemnéză aceste *necesităţĭ etimologice*, pe carĭ când nu le aplicămŭ, când le aplicămŭ, după cum ele nu convinŭ saŭ convinŭ moduluĭ nostru particularŭ de scriere, cu care ne-amŭ deprinsŭ de timpŭ îndelungatŭ?!

Eŭ credŭ, că nu este consecuentŭ ca unŭ principiŭ stabilitŭ să remână pe alocurea unŭ cuvêntŭ deşertŭ, scrisŭ pe hârtiă albă.

Aci se va face o obiecţiune cu aparenţă gravă : — *Necesităţile etimologice ale limbeĭ Române nu potŭ fi extinse până unde pretinḑĭ D-ta; ele nu autorisă transcrierea unuĭ sunetŭ, care a sburatŭ în nourĭ. Apoĭ raportorulŭ nostru în expunerea de motive a proiectuluĭ de ortografiă* votatŭ în 1880 n'a relevatŭ a nume, că *«ce nu se aude, nu se scrie?»* Iată ce ne póte întîmpiná onorab. D. Maiorescu.

Spre respunsŭ noĭ facemŭ întrebarea : Este dreptŭ ca comisiunea ortografică din 1880 precum şi întréga Academiă să fiă făcute responsabile pentru o desvoltare particulară opiniunilorŭ D-luĭ raportorŭ, desvoltare care nu este în consonanţă exactă cu principiulŭ de ortografiă fundamentalŭ? — Dar Academia a votatŭ acelŭ raportŭ! Noĭ ḑicemŭ : ea a votatŭ numaĭ principiile; pentru restŭ are să se

justifice singurŭ raportorulŭ. Almintrele Academia ar trebuí să iee în sarcina sea şi alte lucrurĭ strecurate acolo, ceea ce de sigurŭ cavalerismulŭ onorab. D. raportorŭ nu ar primí.

Este învederatŭ decĭ, că D-lŭ raportorŭ şi-a coloratŭ elaboratulŭ în înţelesulŭ sĕŭ, cu atâtŭ maĭ multŭ că nu în tóte punctele de ortografiă era expresiunea maiorităţiĭ comisiuniĭ : şi-a trasŭ, cum se ḑice, cenuşa pe turtă.

Dar să facemŭ abstracţiune pentru momentŭ de acéstă împrejurare, să facemŭ abstracţiune de principiulŭ *necesităţilorŭ etimologice ale limbeĭ Române* consacratŭ de Academiă precum şi de liberulŭ consimţimêntŭ şi votulŭ raportoruluĭ eĭ.

Să considerămŭ atitudinea D-luĭ raportorŭ în cestiunea de faţă din punctulŭ de vedere numaĭ alŭ vederilorŭ sale proprie.

Procede Domnia sea totŭ astŭ-felŭ în tóte cestiunile de limbă şi ortografiă Română? Face Domnia sea totŭ-de-una *tabula rasa* din *raţiunile gramaticale şi necesităţile etimologice* ale limbeĭ Române?

Când s'a desbătutŭ modulŭ de scriere alŭ diftongilorŭ *ea* şi *oa*, Domnia sea a fostŭ de aceeaşĭ părere cu noĭ toţĭ, că *ea* nu trebue înlocuitŭ numaĭ prin *e* cu accentŭ (é) la imperf. verbelorŭ, ci trebue scrisŭ aşa cum se aude (şterg*eá*, culeg*eá*), pentru-că *a* are în acestŭ casŭ *raţiune gramaticală.*

Va să ḑică totŭ ţine şi Domnia sea sémă de gramatică.

Nu numaĭ atâta. Eminentulŭ nostru colegŭ, D-lŭ Maiorescu, corege în vorbire une-orĭ ca şi noĭ limba poporuluĭ şi totŭ-de-o-dată scrie împreună cu noĭ nu tocmaĭ cum se aude, pentru cuvêntulŭ, că ortografia se face cu ajutorulŭ gramaticeĭ — ortografia fiindŭ chiarŭ o parte a gramaticeĭ — pentru-că — precum amŭ relevatŭ deja maĭ nainte — ortografia nu este într'unŭ modŭ absolutŭ numaĭ unŭ mijlocŭ de cultură, ci într'o mică parte — acésta variéză în maĭ multŭ saŭ maĭ puţinŭ după împrejurările uneĭ limbĭ — într'o mică parte este şi trebue să fiă şi unŭ elementŭ de cultură, adică de sciinţă gramaticală.

Astŭ-felŭ Domnia sea pronunţă şi scrie mână în mână cu noĭ nu: r*ă*spundere, r*ă*masŭ, r*ă*mânere, nu l*ă*cuinţă, l*ă*cuitorŭ, l*ă*caşŭ, cum

se aude în poporŭ, ci respundere, remasŭ, remânere, locuinţă, locuitorŭ, locaşŭ; astŭ-felŭ scrie şi trebue să scriă împreună cu noĭ : veniamŭ, adăpostiamŭ — cu tóte că se pronunţă : veneamŭ, adăposteamŭ (cum şi scriŭ unil) — fiindŭ-că aceste verbe mergŭ după conjugarea IV.

Nu voescŭ a relevá de aprópe, că însuşĭ Domnulŭ raportorŭ va trebuí să mérgă maĭ departe în acestŭ punctŭ cu occasiunea lucrăriĭ *Gramaticeĭ* şi *Dictionaruluĭ* Academieĭ — dacă este a se face ceva raţionalŭ, sistematicŭ, scienţificŭ, iar nu numaĭ ceva de rutină —; că va fi nevoitŭ, spre a regulá ortografia conformŭ sciinţeĭ gramaticale, să scriă câte-o-dată o vocală, care — celŭ puţinŭ de urechea unora — se contestă, că este perceptibilă, să scriă d. e. conjunctivulŭ cu forma înmuiată alŭ verbelorŭ *punere, spunere, dispunere, ţinere, venire* cu *i* şi *ă* la finală : să puiă, spuiă, dispuiă, ţiiă, viiă (în locŭ de : pue, spue, dispue, ţie, vie) şi anume cu *ă*, pentru-că aceste verbe nu sunt de conjug. I (ca despuiare, despoiŭ, să despoie) şi cu formele lorŭ întregĭ sună : să pună, spună, dispună, ţină, vină, iar cu *i* la mijlocŭ, pentru-că în persóna I aŭ puiŭ, să puiŭ, spuiŭ, să spuiŭ, viiŭ, să viiŭ, ţiiŭ, să ţiiŭ.

Dar pentru ce mĕ referŭ eŭ la ceea ce are să facă onorab. D. Maiorescu, când póte n'are să facă, şi nu mĕ ţinŭ de ceea ce face şi a făcutŭ totŭ-de-una în cestiunea luĭ *u* mutŭ ?

Se procede în tóte casurile prin suprimere faţă cu acestŭ nenorocitŭ persecutatŭ de sórtă şi de ómenĭ ? I se aplică într'unŭ modŭ constantŭ operaţiunea amputătoriă ?

Mĕ adresezŭ de astă dată la venerabilulŭ nostru colegŭ, D-lŭ Alexandri — este dreptŭ să iéŭ la ţintă nu numaĭ pe autorulŭ atentatuluĭ, ci şi pe unulŭ din compliciĭ pentru rătezarea capuluĭ bietuluĭ *u*, şi apoĭ — o sciţĭ — variatio delectat — mĕ adresezŭ, ḑicŭ, pentru astă dată la unŭ poetŭ — acela care face gloria ţeriĭ mele —, spre a vedé, dacă versurile sale nu i-a accordatŭ nicĭ-o-dată ospitalitate.

În *Adio Moldoveĭ* citescŭ la versurile :

«Căcĭ plutindŭ în visurĭ line
Pe-alŭ tĕŭ sîn ca într'unŭ raiŭ,
Dulce 'ĭ vĭaţa de la tine
Ca o dulce ḑi din Maiŭ!»

cuvintele raiŭ şi maiŭ scrise cu *u*.

Singura justificare ce prevĕdŭ, că mi se va aduce aci pentru a înlătură inconsecuenţa şi contraḑicerea, este că *u* în asemenĭ casurĭ se aude întru câtŭ-va.

Dar câtŭ se aude? Negreşitŭ că nu se va puté pretinde, că *u* în finala cuvintelorŭ ca mălaiŭ, scaiŭ, remâiŭ, saiŭ (sarŭ, de la sărire), spuiŭ, paiŭ, traiŭ, vătraiŭ, meiŭ, teiŭ, cîrsteiŭ, puiŭ (nume) şi puiŭ (verbŭ), cuiŭ, craiŭ, cotoiŭ, usturoiŭ, copoiŭ, văduvoiŭ, şi o mulţime altele, se percepe de ureche într'atâtŭ câtŭ se distinge la vorbele din versurile cunoscutuluĭ cântecŭ:

«Amŭ unŭ leŭ şi voiŭ să'lŭ beŭ,
Şi nicĭ ala nu'ĭ alŭ meŭ,»

căcĭ în acestea *u* constitue unŭ semi-sonŭ, adecă unŭ adevĕratŭ *u* scurtŭ.

Este atuncĭ ceea ce *totŭ se aude* óre-cum numaĭ unŭ cuartŭ de *u* saŭ o simplă aspiraţiune?

In casulŭ din urmă, şi celeĭ-alalte categoriĭ de cuvinte, ca sîn, rug, fag, plac, trebue să i se accórde aceeaşĭ prerogativă, pentru că şi la ele se aude o fórte mică rĕsuflare; în casulŭ dintîiŭ se creéză unŭ soiŭ de vocală *sui generis*, neauḑită, imposibilă.

Dar cum s'ar puté auḑi unŭ *u* în asemenĭ condiţiunĭ ca vocală proprie?

Fiindŭ-că ilustrulŭ nostru colegŭ va stărui în afirmaţiunea sea, negreşitŭ ca singura scândură de scăpare, şi o nouă simplă afirmaţiune contrarie din partea mea nu numaĭ n'ar dovedí nimicŭ, ci ar fi chiarŭ doborîtă de greutatea autorităţiĭ sale, să căutămŭ unŭ mijlocŭ, care singurŭ póte pune capĕtŭ îndoieliĭ, póte decide cestiunea.

Maĭ presusŭ de mine şi de autoritatea Domnieĭ sale, maĭ presusŭ de noĭ toţĭ este raţiunea, sciinţa.

Nesupusŭ nicĭ uneĭ contestaţiunĭ este faptulŭ, că *i*, care precede totŭdeauna pe *u* în casulŭ, de care ne occupămŭ, se aude ca semi-sonŭ (ĭ). Almintrele este fisiologice imposibilŭ de a nu 'lŭ pronunţá întregŭ, precum în *raiu*, în locŭ de *raiulŭ*.

Dacă acestŭ *i* scurtŭ nu se consemnă ca atare (ĭ), acésta probéză recunóscerea într'unŭ modŭ empiricŭ a adevĕruluĭ, că precum este cu neputinţă ca o jumătate de i să formeze prin elŭ însuşĭ o silabă, totŭ astŭ-felŭ nu ne putemŭ imaginá — pentru că ese din domeniulŭ lucrurilorŭ realisabile — ca unŭ *u* de o consistenţă atâtŭ de şubredă, cu unŭ corpŭ ca alŭ umbrelorŭ din Infernŭ, să se alipéscă — prin urmare şi să se pótă discerne — să se alipéscă de o vocală înjumătăţită, după ce acésta însăşĭ are necesitate de sprijinulŭ uneĭ vocale întregĭ pentru a existe.

Almintrele—dacă amŭ voi să traducemŭ acésta într'unŭ fenomenŭ din viéţă —, ar trebui să presupunemŭ, că unŭ copilŭ, care nu póte sta în picióre, ar puté păşi de mână cu altulŭ, care nicĭ elŭ nu este în stare a umblá nesusţinutŭ.

Ce resultă de aci? Resultă că onorabiliĭ noştri contradictorĭ — fără scirea şi voia D-lorŭ — admitŭ la o întrégă categoriă de cuvinte pe *u* mutŭ.

Faceţĭ gramatică, onoraţĭ colegĭ, fără să vĕ daţĭ bine séma. Consemnândŭ pe craĭ cu *u* (crai*ŭ*), voiţĭ a deosebi singularulŭ de pluralŭ (craĭ); adăogêndŭ unŭ *u* la remâi*ŭ*, orĭ sai*ŭ*, căutaţĭ să nu se confunde în scrisŭ persóna întiia cu remâĭ, saĭ, persóna a doua; asemene puindu'lŭ la mai*ŭ* (lună orĭ ficatŭ pe Moldov.), iar la maĭ (magis) nu, distingeţĭ adverbiulŭ de nume; totŭ aşa scriindŭ voi*ŭ* şi voĭ, pui*ŭ* (eŭ) şi puĭ (tu) ş. a.

Sunteţĭ dar conduşĭ şi Dv. de raţiunĭ gramaticale şi de necesităţĭ etimologice, însă nu într'unŭ modŭ completŭ, numaĭ pe jumătate.

Cum aveţĭ să eşiţĭ din acestŭ pasŭ înfundatŭ?

Dacă lăsaţĭ pe *u* să trăéscă într'unŭ casŭ, pentru ce să nu-ĭ accordaţĭ existenţa şi în casulŭ, când elŭ este în condiţiunĭ cu totulŭ identice şi de aceeaşĭ natură mută?

Acésta ar fi a luá *necesităţile etimologice* ale limbeĭ Române într'unŭ

înțelesŭ largŭ și consecuentŭ, iar nu îngustŭ, arbitrarŭ și inconsecuentŭ; acésta o reclamă și unitatea, regularitatea formelorŭ limbeĭ.

Mi se pare că în urma tutulorŭ acestorŭ considerațiunĭ nu se maĭ póte pune la îndoială, că *u* mutŭ face parte integrantă din sistema ortografieĭ nóstre, și că a face usŭ de elŭ numaĭ atuncĭ când. are înaintea luĭ dóuĕ vocale, dintre carĭ a dóua unŭ *i* scurtŭ, iar nu și în casulŭ când este precesŭ de o consónă orĭ de dóuĕ (nu însă o mută și o liquidă), a urmá astŭ-felŭ, dicŭ, însemnéză a reveni indirectŭ asupra unuĭ principiŭ care servesce de basă.

Să maĭ invocŭ acum și rațiunĭ de altă ordine? Să maĭ spunŭ, că n'ar face priinciósă impresiune asupra publiculuĭ luminatŭ revenirea atâtŭ de curînd și fără motive valabile asupra unuĭ punctŭ de ortografiă, care se ține strînsŭ legatŭ de celelalte; că acésta ar constituí o știrbitură caprițiósă și gratuită a edificiuluĭ nostru ortograficŭ, căruia nu i-amŭ datŭ încă desvoltarea cuvenită, spre a fi cunoscutŭ într'unŭ modŭ clarŭ și în de aprópe de către toțĭ?!

In numele prestigiuluĭ Academieĭ, vĕ rogŭ, Domnĭ colegĭ, să nu admitețĭ propunerea de scóterea luĭ *u* făcută prin organulŭ onorabiluluĭ D. raportorŭ, pentru-că dacă luĭ *u* 'ĭ contenesce une-orĭ pulsațiunea, altă dată însă în aceleașĭ cuvinte resuflă din plămânĭ întregĭ.

Eŭ prin combaterea mea amŭ voitŭ numaĭ — fără altă preoccupare — să aducŭ unŭ serviciŭ moralŭ — orĭ-câtŭ de micŭ — înaltuluĭ Corpŭ, care mi-a făcutŭ marea, distinsa onóre de a mĕ admite în sînulŭ sĕŭ.

ANEXA II

BUDGETULŬ ACADEMIEĬ ROMÂNE

PE

Exercițiulŭ 1884—1885 de la 1 Aprilie 1884—1 Aprilie 1885.

BUDGETULŬ ACA

PE EXERCIȚIULŬ 1884—1885 DE LA

	I. VENITURI						
1	**Escedentele din anulŭ 1883—1884** . . .					19690	50
2	**Fondurĭ cu destinațiune generală**						
	Fondurĭ comune:						
	a. *Subvenţiunea Statuluĭ*, subvenţiune anuală de . .					20000	
	b. *Fondulŭ Zappa:*						
	Cuponulŭ de rentă amortisabilă a 5%	296750		14873	50		
	» » romănă a 5%	15000		750		15587	50
	c. *Vĕrsămîntulŭ Zappa:*						
	Vĕrsămîntulŭ anualŭ de galbenĭ 1000. . . .					11750	
	d. *Fondulŭ Economiilorŭ:*						
	Cuponulŭ de rentă amortisabilă a 5% . . .	91500		4575			
	» municipalŭ a 5%	23000		1150			
	» fonciarŭ ruralŭ a 7%	800		56			
	Produsulŭ vindĕriĭ publicaţiunilorŭ			1000		6781	
	e. *Prelevărĭ* de la:						
	Fondulŭ Cuza:						
	Din Leĭ 1.410.— a 15% . . . . Leĭ 211.50			211	50		
	Fondulŭ Năsturelŭ-Herĕscu:						
	Din Leĭ 15.380.— a 15% . . . . Leĭ 2.307.—			2307			
	Fondulŭ Daniel:						
	Din Leĭ 900.— a 15% . . . . Leĭ 135.—			135			
	Fondulŭ A. Fĕtu:						
	Din Leĭ 525.— a 15% . . . . Leĭ 78.75			78	75		
	Fondulŭ G. Lazărŭ:						
	Din Leĭ 650.— a 15% . . . . Leĭ 97.50			97	50		
	Fondulŭ Eliade-Rădulescu:						
	Din Leĭ 650.— a 15% . . . . Leĭ 97.50			97	50	2927	25
3	**Fondurĭ cu destinaţiune specială**						
	a. *Dotaţiunea M. S. Regeluĭ*, dotaţ. anuală de . . .			6000			
	b. *Dotaţiunea Statuluĭ:*						
	Pentru premiulŭ G. Lazărŭ . . . Leĭ 5.000.—						
	» » Eliade-Rădulescu » 5.000.—						
	» publ. de doc. priv. la Ist. . » 15.000.—						
	» acuisiţiunĭ la Museŭ . . . » 5.000.—						
	» aducerea monum. Ad. Clisi. » 5.000.—			35000			
	De reportatŭ . . .	427050		41000		76736	25

DEMIEĬ ROMANE

1 APRILIE 1884—1 APRILIE 1885

	II. CHELTUELI			
1	**Cheltueli proprii ale Academiei**			
	A. Personalŭ			
	a. Diurnele sesiuneĭ generale	23000		
	b. » *şedinţelorŭ ordinare*	6000		
	c. » *a patru membri delegaţĭ*	1000		
	d Remunerarea secret. generalŭ pe 1 anŭ a leĭ 200.	2400		
	e. » *a secretarĭ de secţiunĭ* pe 11 lunĭ.	3000		
	f. Apuntamentele funcţionarilorŭ pe 1 anŭ			
	1 Casierŭ-comptabilŭ. a Leĭ 400.— Leĭ 4.800.—			
	1 Bibliot.-archivist. . » » 350.— » 4.200.—			
	2 Copiştĭ . . . . . . » » 120.— » 2.880.—			
	1 Servitorŭ . . . . . » » 100.— » 1.200.—	13080		
	g. Procese	200		
	h. Ajutorulŭ Epitropieĭ Sf. Vinerĭ	400	49380	
	B. Materialŭ			
	i. Spese de cancelarie, materialŭ, încălzitŭ, etc. .	1500		
	j. Mobiliarulŭ bibliotecеĭ.	4500		
	k. Spese neprevědute	500		
	l. Spese de espediţia publicaţ. şi primirea cărţilorŭ	1200		
	m. Chiria unuĭ magasinŭ pentru publicaţ. şi instal.	2000	9700	59080
2	**Premiĭ, acuisiţiunĭ, publicaţiunĭ şi tipărituri**			
	A. Premiĭ			
	n. Premiulŭ Năsturelŭ	4000	4000	
	B. Acuisiţiunĭ			
	o. Acuisiţiunĭ pentru Museulŭ de Antiquităţĭ . .	5000		
	p. Aducerea monumentuluĭ de la Adam Clissi . .	5000		
	q. Adunare de documente în Francia	5000		
	De reportatŭ . .	15.000	4.000	59.080

c. *Fondulŭ Cuza :* Reportŭ		427050	41000		76736	25
Cuponulŭ de rentă amortisabilă .	Leĭ 1.350.—	27000				
» fonciarŭ ruralŭ a 5% .	» 60.—	1200				
Suma. .	Leĭ 1.410.—					
Minus 15% prelevatŭ	» 211.50		1198	50		
d. *Fondulŭ Năsturelŭ-Herĕscu :*						
Venitulŭ moşieĭ Lămotescĭ . . .	Leĭ 4 055.—					
» » Năsturelŭ . . .	» 10.550.—					
Cuponulŭ renteĭ române a 5%. .	» 500.—	10000				
» municipalŭ a 5%. . .	» 275.—	5500				
Suma. .	Leĭ 15.380.—					
Minus 15% prelevaţĭ	» 2.307.—		13073			
e. *Fondulŭ Daniel :*						
Cup. oblig. de Statŭ a 6% . . .	Leĭ 900.—	15000				
Minus 15% prelevaţĭ	» 135.—		765			
f. *Fondulŭ A. Fĕtu :*						
Cuponulŭ de rentă amortis. a 5%.	Leĭ 500.—	10000				
» municipalŭ a 5% . . .	» 25.—	500				
Suma. .	» 525.—					
Minus 15% prelevaţĭ	» 78.75		446	25		
g. *Fondulŭ G. Lazărŭ :*						
Cuponulŭ fonciarŭ ruralŭ a 7% .	Leĭ 350.—	5000				
» » » » 5% .	» 300.—	6000				
Suma. .	» 650.—					
Minus 15% prelevaţĭ	Leĭ 97.50		552	50		
h. *Fondulŭ Eliade-Rădulescu :*						
Cuponulŭ fonciarŭ ruralŭ a 7% .	Leĭ 350.—	5000				
» » » » 5% .	» 300.—	6000				
Suma. .	Leĭ 650.—					
Minus 15% prelevaţĭ	» 97.50		552	50	57587	75
i. *Fondulŭ Craioveanŭ :*						
Cupon. rent. amort. . Leĭ 237.50		4750				
» fonciarŭ rural . » 217.—		3100				
In sald. 1883—1884 . » 59.85 Leĭ	514.35		514	35		
k. *Fondulŭ Chiţu :*						
In rentă română a 5%		500				
» numerariŭ			713	75	1228	10
		526600			135552	10

	Reportŭ	15000		4000		59080	
	r. Monete, chrisóve	765					
	s. Cărţĭ pentru secţiunile literară şi sciinţifică Leĭ 2.400.— maĭ mare parte pentru cea din urmă; legatulŭ lorŭ . . . . Leĭ 800.—	3200					
	t. Broşatulŭ Dicţionaruluĭ şi alŭ Glosaruluĭ . .	1103	20	20068	20		
	C. Publicaţiunĭ						
	u. Etimologicum magnum Romaniae (don. M. S. R.).	6000					
	v. Publicaţiune şi adunare de documente române .	5000					
	w. » *documentelorŭ de la Insbruck* . .	1000		12000			
	D. Tipăriturĭ						
	x. Anale	8000					
	y. Dosoteiŭ	2000					
	z. Mitologia	1000					
	aa. Coressi	2000					
	bb. Titu Liviŭ.	1500					
	cc. Poesiile populare.	1500					
	dd. Ţĕranulŭ românŭ	3000					
	ee. Codicele voroneţianŭ	3000					
	ff. Ajutorŭ la publicaţiunea cataloguluĭ epigraficŭ .	1000		23000		59068	20
3	**Esplorărĭ**						
	gg. Esplorărĭ botanice	2000					
	hh. » *archeologice*	1000		3000		3000	
4	**Capitalisarea fondurilorŭ speciale**						
	Premiulŭ G. Lazărŭ pe 1884	5000					
	» *Eliade-Rădulescu pe 1884*	5000					
	Procentele fonduluĭ Cuza.	1198	50				
	» » *Fĕtu*	446	25				
	» » *G. Lazărŭ.*	552	50				
	» » *Eliade-Rădulescu*	552	50				
	Soldulŭ fonduluĭ Craiovénŭ , ...	514	35				
	Adausulŭ şi procentele fonduluĭ Chiţu . . .	713	75	13977		13977	85
5	**Escedentŭ**					426	05
						135552	10

Votatŭ astă-ḑĭ $^4/_{16}$ Aprilie 1884.

Raportorŭ, *V. Babeşŭ.*

Generalŭ Fălcoianu, Gr. Stefănescu.

SECŢIUNEA LITERARĂ.

ŞEDINŢA DIN 10 MARTIE.

Preşedinţa D lui *V. Alexandri.*

La ordinea ḑilei fiindŭ înainte de tóte formarea biuroului, cu majoritate se alegŭ : D-lŭ *Alexandri* Preşedinte, iar D-lŭ *Maiorescu* ca vice-Preşedinte.

D-lŭ *Sion* comunică membrilorŭ lucrările de revisuire şi priveghere cu carī a fostŭ însărcinatŭ a esecuta tipărirea traducţiuniī din Titu Liviu făcută de D-lŭ N. Barbu şi colecţiunea de cântece populare făcută de D-niī Prof. Bârsanŭ şi Jarnik, invitândŭ pe colegiī sĕī din Secţiune a observa cum a executatŭ D-sa acéstă lucrare şi reservându-se a rĕspunde la obiecţiunile ce i s'ar puté face.

După acésta Secţiunea s'a ocupatŭ de lucrarea prevĕḑută la paragrafulŭ 9 din programa Delegaţiuniī (a se vedé pag. 42); şi după maī multe propunerī şi consultaţiunī s'a decisŭ a propune ca subiectŭ de pusŭ la concursŭ pentru premiulŭ Heliade-Rădulescu pentru anulŭ 1886 (art. 95 din Reg.) «Istoria tipografieī la Românī».

ŞEDINŢA DIN 14 MARTIE.

Preşedinţa D-luī *V. Alexandri.*

La ordinea ḑileī cerêndu-se a se pune cestiunea ortografieī, D-lŭ *Quintescu* susţine, cum a susţinutŭ şi în şedinţa ordinară a plenuluī, că cestiunea o crede resolvită, de şi vede că nu se respectă în destulŭ de bine principiile adoptate în tipărirea lucrărilorŭ Academieī; acésta

însă nu probéză alt-ceva de câtŭ că nu sunt regulamentate, şi că încă sunt dificultăţĭ carĭ trebuescŭ deslegate cu exemple numeróse. După óre-carĭ deliberaţiunĭ, se dă sarcina D-luĭ *Quintescu* ca să pro punâ asemenea regulamentare.

D-lŭ *Maiorescu*, susţinutŭ de D-lŭ *Alexandri*, propune unŭ conclusŭ pentru eliminarea luĭ *u* scurtŭ finalŭ din ortografia română.

D-lŭ *Quintescu* crede că asupra acestuĭ punctŭ nu se póte reveni: admiterea luĭ este odată admisă de Academiă; nu înţelege ce consecuenţă arŭ maĭ avé decisiunile Academieĭ dacă în totŭ anulŭ arŭ schimba principiile odată adoptate; prin urmare nicĭ primesce desbaterea.

D-lŭ *Hasdĕŭ* observă că ortografia adoptată la 1881 nu e ceva definitivŭ: ea a fostŭ o transacţiune provisoriă între fonetiştĭ şi etimologiştĭ. Aduce aminte că păstrarea luĭ *u* finalŭ s'a decisŭ numaĭ cu majoritate de unŭ votŭ, care şi acela nu se puté căpĕta dacă n'arŭ fi fostŭ împedicatŭ de a veni în ḑiua aceea la şedinţă. Se pronunţă pentru ştergerea luĭ.

D-lŭ *Maiorescu* nu vede neconsecuenţă de principiĭ în lepĕdarea uneĭ vocale care s'aŭ deprinsŭ uniĭ gramaticĭ a o agăţa fără raţiune la capetele cuvintelorŭ. Nu trebue să facemŭ ortografiă gramaticală: modulŭ scrieriĭ să se baseze pe auḑŭ; prin urmare să ne servimŭ cu literile carĭ se audŭ.

D-lŭ *Caragiani* arată maĭ multe contradicţiunĭ în sistema ortografieĭ provisorie admisă de Academiă în 1881; de aceea crede că Academia e chiar datóre a reveni asupra decisiunilorŭ luate.

În majoritate se admite suprimarea luĭ *u* finalŭ: sunt contra numaĭ D-niĭ *Quintescu* şi *Sion*.

ŞEDINŢA DIN 26 MARTIE.

Preşedinţa D-luĭ *V. Alexandri.*

Luându-se în examinare reclamaţiunea D-luĭ Georgescu, traducĕtorulŭ luĭ Plutarchŭ, asupra pretinselorŭ greşite observaţiunĭ făcute de colegulŭ nostru *Caragiani* despre corectitudinea traduceriĭ, şi observându-se cu deamĕnuntulŭ textulŭ în comparaţiune cu variatele versiunĭ ale ambilorŭ D-nĭ citaţĭ maĭ susŭ, s'a convinsŭ că traducţiunea făcută de D-lŭ Georgescu este inexactă şi nu póte fi admisibilă la tipărire cu fondurile Academieĭ, pe câtŭ timpŭ traducĕtorulŭ nu s'a conformatŭ cu observaţiunile ce i s'aŭ făcutŭ.

ŞEDINŢA DIN 29 MARTIE.

Preşedinţa D-luĭ *V. Alexandri.*

Deliberândŭ :

1. asupra propuneriĭ D-luĭ V. Stroescu venită cu adresa D-luĭ Ministru de externe No. 4667; şi avêndŭ în vedere maĭ întâĭ manuscriptulŭ repos. Vornicu Iordache Golescu, care după cererea D-luĭ Stroescu arŭ trebui redusŭ la jumătate, ceea ce arŭ fi o lucrare cu care trebue să se însărcineze unŭ omŭ laboriosŭ şi competinte pentru asemene materiă; după maĭ multe chibzuirĭ, Secţiunea a găsitŭ cu cale să se invite D-lŭ Ispirescu să facă o asemenea abreviare pe o plată de 2000 leĭ, după care să se şi tipăréscă în una mie exemplare. De aceea Secţiunea este de părere a supune acésta plenuluĭ, după care să se céră D-luĭ Stroescu a trimite suma care se vede că e gata o oferi;

2. Asupra propuneriĭ de alegerĭ de membri corespondenţĭ, D-lŭ

Hasdĕŭ, declarândŭ că nu face orĭ ce recomandaţiunĭ, majoritatea a găsitŭ cu cale a recomanda pe D-lŭ Constantinŭ Esarcu, în consideraţiunea activităţiĭ sale cunoscute pentru organisarea societăţilorŭ literare şi instructive;

3. Asupra referatuluĭ D-luĭ Secretarŭ alŭ Secţiuniĭ că D-lŭ Laurianŭ nicĭ anulŭ acesta n'a venitŭ cu traducţiunea luĭ Cicerone, avêndu-se în vedere că D-luĭ de 5 anĭ n'a adusŭ nicĭ o lucrare, Secţiunea o-pinéză ca traducţiunea luĭ Cicerone să se puiă din noŭ la concursŭ.

ŞEDINŢA DIN 28 MARTIE.

Preşedinţa d-luĭ *V. Alexandri.*

Deliberândŭ asupra comunicaţiuniĭ D-luĭ *Sion* relativă la traducerea luĭ Titu Liviu, maĭ întâiŭ se dă cuvîntulŭ D-luĭ *Quintescu* carele insistă pe lângă d-lŭ *Sion* ca să urmeze înainte cu lucrarea revisuiriĭ, pentru ca să fie unitate de limbă şi stilŭ în părţile ce se vorŭ tipări în viitorŭ.

D-lŭ *Romanŭ* ḑice că d-lŭ *Sion* nu póte avé cuvîntŭ ca să-şĭ dea atâta ostenélă în câtŭ să transforme traducţiunea făcută de D-lŭ Barbu, căcĭ acea traducţiune căpĕtase aprobarea Secţiuniĭ încă din anulŭ trecutŭ.

D-lŭ *Sion* respunde, referindu-se la memoria D-luĭ Romanŭ, că încă din anulŭ trecutŭ s'aŭ observatŭ multe erorĭ în traducţiunea D-luĭ Barbu şi de aceea D-sa a fostŭ învitatŭ ca să vadă de aprópe traducţiunea şi să facă corecţiunile necesare. Crede că şi-a împlinitŭ sarcina cu consciinţă şi cu multă muncă. Nu se aştepta să audă imputărĭ şi dacă se va judeca că lucrarea, aşa cum a dus'o, nu respunde la dorinţa Academieĭ, D-sa iea asupră-şĭ spesele făcute cu acéstă lucrare.

D-lŭ *Maiorescu* găsesce că a fostŭ greşită procedura din capulŭ loculuĭ şi că D-lŭ *Sion* a pusŭ unŭ escesŭ de zelŭ la care nu era

obligatŭ. Traducţiunea D-luĭ Barbu trebuia publicată aşa cum a făcut'o pe respunderea sa; şi pentru viitorŭ propune ca să se urmeze fără a fi supusŭ la revisiunĭ şi corecţiunĭ în modulŭ acesta, după ce se aprobă de Secţiune manuscriptulŭ.

D-lŭ *Quintescu* observă că acéstă arŭ fi în contra regulamentuluĭ, că tóte traducţiunile carĭ se facŭ pe contulŭ Academieĭ trebue să trécă sub revisuirea şi controlulŭ unuia din membriĭ Academieĭ.

D-lŭ *Sion* declară că, ascultândŭ propunerea D-luĭ *Maiorescu*, se mulţămesce a o admite, căcĭ acésta îlŭ scutesce de o sarcină care nu maĭ voesce să o ducă pe viitorŭ.

D-lŭ Preşedinte pune la votŭ propunerea D-luĭ *Maiorescu* care se adoptéză cu majoritate. D-niĭ *Quintescu* şi *Romanŭ* votéză contra.

ŞEDINŢA DIN 4 APRILIE.

Preşedinţa D-luĭ *V. Alexandri.*

Deliberândŭ asupra programeĭ propusă de D-lŭ *Hasdeŭ* pentru lucrarea lexicografică «Etymologicum magnum Romaniae» cu care se însărcinéză, după maĭ multe discuţiunĭ şi puţine îndreptărĭ a adoptat'o. Acésta se va aduce la cunoscinţa plenuluĭ.

SECŢIUNEA ISTORICĂ.

ŞEDINŢA DIN 10 MARTIE.

Preşedinţa d-luĭ *G. Bariţŭ.*

Se procede la constituirea oficiuluĭ Secţiuniĭ. Se realege în totalŭ biuroulŭ de până acum şi anume: Preşedinte D-lŭ *G. Bariţŭ*, Vice-Preşedinte *Vasile Alex. Urechiă.*

D-lŭ *Urechiă* citesce memoriulŭ sĕŭ asupra unuĭ manuscriptŭ de cronică a «ţĕreĭ românescĭ dintru începutŭ» atribuită de D-lŭ *B. P. Hasdeŭ* spătaruluĭ N. Milescu, iar de D-lŭ *Urechiă* probată că nu este de acesta. Secţiunea află interesantă lucrarea D-luĭ *Urechiă* şi-lŭ rógă a primi s'o citéscă în şedinţă plenară, în una din şedinţele de Vinerĭ.

D-lŭ *Urechiă* maĭ dă Secţiuniĭ repede informaţiune despre unŭ noŭ manuscriptŭ ce i-a venitŭ la mână, conţinêndŭ treĭ cronice: 1-a o cronică moldovenéscă a Cnejilorŭ Moschicescĭ, copiată (nu se scie după ce originalŭ) la 1751 de către unŭ Ion Cozmo, copilŭ din casă la D. Paharn. Dinu; 2) O cronică inedită a ţĕreĭ ungurescĭ de Miron Costin, cum constată predoslovia a 2-a a acesteĭ importante şi până astădĭ necunoscute lucrărĭ. şi 3-a Letopiseţele Moldoveĭ (cu multe variante) alŭ Costinilorŭ. D-lŭ *Urechiă* va aduce maĭ târdiŭ unŭ memoriŭ maĭ desvoltatŭ asupra acestuĭ preţiosŭ întreitŭ manuscriptŭ.

Se decide ca Secţiunea să pună la ordinea de di a uneĭ şedinţe proxime a sa cestiunea tipăriturilorŭ ce se facŭ din colecţiunea Hurmuzachi.

D-lŭ *V. Babeşŭ* arată că lucrăriĭ ce Secţiunea hotărîse să se trimită societăţiĭ istorice din Berlin din partea secretaruluĭ Secţiuniĭ, află substituită o alta a d-luĭ Densuşianu. D-luĭ era maĭ mulţămitŭ cu lucrarea ce a fostŭ citită secţiuniĭ şi plenuluĭ, de D-lŭ *Maniu* şi este mulţămitŭ a sci că acea dare de sémă de mişcămîntulŭ nostru istoricŭ va fi tradusă în limba germană de D-lŭ Petre Broşteanu. Ar fi

bine să ajutămŭ tipărirea acesteĭ traducerĭ măcar în modŭ privatŭ, prin abonarea nóstră la acéstă publicaţiune.

ŞEDINŢA DIN 29 MARTIE

Preşedinţa D-luĭ *G. Bariţŭ.*

D-lŭ *Bariţŭ* comunică Secţiuniĭ scrisórea D-luĭ V. Schmidt din Suciava prin care se cere unŭ rĕspunsŭ la propunerile făcute anulŭ trecutŭ Academieĭ române, relativŭ la colecţiunea de documente pe carĭ le oferia pentru suma de 4000 fiorinĭ.

Observândŭ că comisiunea însărcinată din partea Academieĭ ca să examineze maĭ de aprópe valórea şi sorgintea acelorŭ documente, s'a ocupatŭ numaĭ într'unŭ modŭ superficialŭ cu resfoirea Registruluĭ bibliograficŭ, prin urmare opiniunea D-lorŭ membri *Sbiera* şi *Marianŭ* nu póte fi întemeiată, D-lŭ Schmidt încheiă a sa srcisóre prin a declara că este dispusŭ a scădé preţulŭ de la 4000 fiorinĭ la suma de 2600 fiorinĭ, amintindŭ că pentru acéstă colecţiune are propunerĭ primite din partea Congregaţiuniĭ de propaganda fide din Roma şi a Archiveĭ Statuluĭ din Viena.

D-lŭ *V. A. Urechiă* este de părere că, vĕḑêndŭ raportulŭ D-lorŭ membri însărcinaţĭ a se informa despre valórea şi importanţa vorbitelorŭ colecţiunĭ, nu putemŭ reveni asupra decisiuniĭ luate.

Secţiunea, unindu-se cu părerea emisă de D-lŭ *V. A. Urechiă,* propune ca Delegaţiunea să rĕspundă la epistola D-luĭ Schmidt în sensulŭ decisiuniĭ sale din anulŭ trecutŭ.

Se dă lectură uneĭ scrisorĭ venite din partea D-luĭ membru *Odobescu* şi comunicată Secţiuniĭ la 26 curentŭ, prin care se face cunoscutŭ Academieĭ că i s'a trimisŭ d'odată cu scrisórea 57 caiete întocmindŭ 579 pagine, ca urmare a colecţiuniĭ copiate după unŭ numĕrŭ de 396 documente, extrase din volumele corespondenţeĭ

diplomatice a Franciei cu Imperiulŭ Otomanŭ din anii 1791—1807. D-lŭ *Odobescu* rógă pe Academie să comunice Ministerului Instrucţiunii publice acéstă nóuă trimitere de documente, intervenindŭ unde se cuvine pentru a i se acorda, ca şi în trecutŭ, mijlócele materiale pentru culegeri ulterióre, în casulŭ când s'arŭ crede de folosŭ a se urma şi pe viitorŭ cu asemenea lucrare.

D-lŭ *V. A. Urechiă* apreţiéză valórea acestorŭ colecţiuni; importanţa corespondenţelorŭ diplomatice ale Franciei cu Imperiulŭ Otomanŭ este necontestabilă; ea revarsă multă lumină asupra istoriei nóstre. In legătura cu documentele Hurmuzache, colecţiunea de corenspondenţa Franciei va lumina multe puncte obscure în istoria ţĕrilorŭ nóstre din acele epoce; crede prin urmare că va fi bine a se da totŭ concursulŭ pentru continuarea lucrării.

D-lŭ *Ion Ghica,* luândŭ parte la discuţiune, împărtăşesce vederile D-lui *V. A. Urechiă;* ḑice că arŭ fi neiertatŭ a se curma lucrarea pentru lipsa de mijlóce şi a se refusa D-lui *Odobescu* ajutorulŭ cerutŭ.

Se primesce propunerea D-lui *Urechiă* de a se recomanda Delegaţiunii cererea D-lui *Odobescu.*

D-lŭ *Bariţŭ* comunică Secţiunii telegrama D-lui colegŭ *Odobescu,* prin care se face întrebare dacă pentru tómna anului 1885 se potŭ face preparativele necesare spre a se întruni la Bucuresci Congresulŭ preistoricŭ şi antropologicŭ după dorinţa exprimată de oficiulŭ acelui Congresŭ.

Secţiunea decide a se pune în desbaterea Plenului acéstă cestiune de summa importanţă.

Se dă lectura scrisorii venite de la D-lŭ Obedenaru cu data din 12 Februarie 1884, prin care Academia este prevenită că i se vorŭ trimite în curêndŭ corecţiunile documentelorŭ din Theiner şi fotografiile de pe patru carte geografice vechi (16 şi 17 secolŭ). Se mai ḑice în scrisóre, că D-lŭ Obedenaru a descoperitŭ fiinţa unorŭ documente referitóre la unirea bisericei române din Ardélŭ, şi anume existinţa unui manuscriptŭ de pe la anulŭ 1699—1706 de la unŭ

prelatŭ Nicolae Comnenu Papadopoli rĕmasŭ la Padua, care se află astă-ḑĭ în mânile profesoruluĭ eclesiasticŭ germanŭ N. Nilles din Innsbruck, care se ocupa actualmente cu tipărirea uneĭ colecţiunĭ de documente relative la istoria bisericilorŭ orientale din Ungaria, extrase din archivele colegielorŭ, episcopatelorŭ şi ordinelorŭ religióse din Roma, Austria, Ungaria şi Transilvania. Titlulŭ opereĭ va fi: «Symbolae ad illustrandam historiam ecclesiae orientalis in terris «Coronae S. Stephani etc.»

D-lŭ Obedenaru, în dorinţa de a se tipări din Papadopoli totŭ ceea ce concerne pe Românĭ, a făcutŭ întrebare numituluĭ D-nŭ Profesore Nilles în asemenea sensŭ, rĕspunsulŭ primitŭ însă pune condiţiunĭ pentru reproducerea citatuluĭ manuscriptŭ însoţitŭ şi de alte manuscripte de la acelaşĭ autorŭ; titulatulŭ profesore cere ca Academia Română să subscrie pentru 100 esemplare din întregulŭ opŭ.

D-lŭ Obedenaru, recomandă primirea condiţiuniĭ.

Se maĭ trimite Academieĭ tabla de materiĭ a primuluĭ volumŭ ce se tipăresce şi unŭ *fac-simile* de pe actulŭ de supunerea Românilorŭ cu semnăturile protopopilorŭ Ardelenĭ din 1697.

Onor. nostru colegŭ îşĭ încheiă a sa scrisóre comunicândŭ că s'a luatŭ din parte-ĭ tóte mĕsurile pentru copierea documentelorŭ din archivele Veneţieĭ.

D-lŭ *Bariţŭ* scie că numitulŭ profeserŭ N. Nilles a făcutŭ cercetărĭ prin archivele episcopilorŭ catolicĭ din Transilvania şi Ungaria; în câtŭ pentru primulŭ actŭ de uniune din 1697, reflectă asupra documentuluĭ descoperitŭ de D-lŭ Densuşianu; observă că pe acelaşĭ timpŭ coincida şi donaţiunea făcută Mitropolieĭ române ortodoxe din Transilvania de către Domnitorulŭ Ţĕreĭ Românescĭ.

D-lŭ *V. A. Urechiă,* în privinţa propuneriĭ de a subscrie Academia la opera D-luĭ Nilles pentru 100 exemplare, în principiŭ este pentru propunere, remânêndŭ a se pronunţa hotărîtorŭ după ce se va cunósce preţulŭ unuĭ exemplarŭ.

P. S. S. *Melchisedec* este de părere a se mărgini concursulŭ solicitatŭ la subscriere pentru unŭ numĕrŭ restrînsŭ de exemplare.

D-niĭ *Babeşŭ*, *Maniŭ şi Bariţŭ*, se unescŭ cu părerea D-luĭ *V. A. Urechiă*.

Secţiunea propune a se comunica D-luĭ Obedenaru, prin mijlocirea Delegaţiuniĭ, vederile Secţiuniĭ şi a se esprima D-luĭ Obedenaru, pe aceiaşĭ cale, recunoscinţă pentru zelulŭ laudabilŭ şi devotamentulŭ D-sale pentru desvoltarea cultureĭ naţionale şi înavuţirea colecţiunilorŭ de documente ale Academieĭ din care face parte.

D-lŭ *Bariţŭ* dă lectura uneĭ a dóua scrisorĭ de la D-lŭ Obedenaru cu data din 23 Martie curentŭ, cu care însoţesce trimiterea fotografiilorŭ de pe 4 carte geografice din biblioteca Corsiniană şi anume:

1. de pe carta Ţěreĭ Românescĭ, a Dobrogeĭ şi a Bulgarieĭ din anulŭ 1560,

2. de pe carta Transilvanieĭ, a uneĭ părţĭ din Ungaria şi Romania din anulŭ 1566.

3. Nova descriptio totius Hungariae, Romae 1559.

4. Ungaria et Transilvania con li confini. Probabilŭ din 1685.

Ca conclusiune, D-lŭ Obedenaru observă, că dorindŭ Academia să publice aceste carte geografice, s'arŭ puté însărcina cu lucrarea cunoscutulŭ D-sale fotografŭ.

Secţiunea exprimândŭ mulţumire D-luĭ Obedenaru, este de părere a se comunica că, în jurstările de faţă, Academia nu-şĭ póte permite de-ocamdată acuisiţiunea indicată, reservând'o pentru altŭ timpŭ.

ŞEDINŢA DIN 31 MARTIE

Preşedinţa D-luĭ *G. Bariţŭ*.

Se dă lectură scrisoriĭ D-luĭ Obedenaru cu data Roma 23 Martie a. c. în cuprindere: a) că operele luĭ Theiner «Vetera monumenta Slavorum meridionalium historiam illustrantia, Romae 1863»

ne maĭ aflându-se în comerciŭ, ar fi de folosŭ pentru noĭ a se retipări unele documente carĭ concernŭ pe Românĭ; b) că publicaţiunile luĭ Theiner arŭ fi conţinêndŭ erorĭ carĭ aŭ datŭ locŭ la confruntarea lorŭ cu codicele vaticanŭ întreprinsă de societăţile Ungare şi Ilirice; c) că, spre a se învedera erorile luĭ Theiner, D-lŭ Obedenaru, luândŭ în alŭ sêŭ ajutorŭ pe unŭ paleografŭ meşterŭ şi pe ajutorulŭ profesoruluĭ Monaci, membru alŭ Academieĭ Linceilorŭ, a confruntatŭ textele publicate de Theiner cu codicele vaticane şi aŭ însemnatŭ erorile şi corecţiunile descoperite, înaintândŭ Academieĭ resultatulŭ acesteĭ lucrărĭ consciinţióse; d) că cumpĕrândŭ opera luĭ Baluzius intitulată: «Epistolarum Innocentii III libri undecim. Accedunt gesta ejusdem Innocentii; T. II. Parisiis, 1682,» o face darŭ Academieĭ, observândŭ că în ḍisa carte se află epistolele luĭ Inocentiŭ utile istorieĭ române, maĭ alesŭ în ceea ce privesce corespondenţa Papeĭ, care trimisese coróna primuluĭ Rege Românŭ etc.; e) Maĭ observă D-lŭ Obedenaru că comparândŭ epistolele luĭ Ioniţă şi ale Episcopuluĭ Românŭ Basiliu, ale Papeĭ, şi ale luĭ Henric fratele luĭ Baldovin cuprinse în Gesta Innocentii III, cu epistolele publicate în Theiner, a găsitŭ că în Baluzius sunt produse treĭ epistole carĭ lipsescŭ în Theiner; D-sa a cercetatŭ prin archivele de statŭ după acele treĭ epistole şi a fostŭ peste putinţă să le afle De asemenea n'a pututŭ descoperi vorbitele epistole nicĭ în opera luĭ Bosquetus din Tulusa, nicĭ în cele dóuĕ volume ale aceluiaşĭ Pontifice, nicĭ în Sirletus, nicĭ în Hurter şi nicĭ în Baronius;— f) Reflectă pe Academiă asupra unuĭ alŭ doilea volumŭ din citata scriere a luĭ Theiner. care a apărutŭ în Agram, publicatŭ de Academia de sciinţe a Slavilorŭ meridionalĭ, în care se află câte-va documente interesante pentru noĭ, ast-felŭ o corespondinţă între Papiĭ Romeĭ şi Impăratulŭ Austrieĭ de pe timpulŭ resbóielorŭ luĭ Mihaiŭ Bravulŭ. Acestŭ volumŭ, ḍice d-lŭ Obedenaru, s'ar puté procura din Agram. Incheindŭ a sa scrisóre onor. nostru colegŭ promite a da relaţiunĭ despre documentele aflate în archivele de statŭ şi printre manuscriptele diferitelorŭ bibliotece.

Secţiunea este de părere a se respunde D-luĭ Obedenaru în ter-

menii cei mai căldurosî arĕtându-i-se mulţămirî pentru investigaţiunile D-sale atâtŭ de folositóre istoriei nóstre.

D-lŭ *Bariţŭ* pune în vederea Secţiunii propunerea ce i se face pentru a se recomanda plenului D-lŭ Mihailŭ Suţu ca membru corespondentŭ. Secţiunea, apreciindŭ motivele expuse în sînulŭ eî din partea propuitoruluî, decide a se supune plenuluî spre alegere.

Se comunică Secţiuniî epistola D-luî membru *Dr. Atan. Marienescu,* însoţită de unŭ studiŭ istoricŭ-etnograficŭ-limbisticŭ intitulatŭ: «Studiî despre patria veche a Dacilorŭ în Asia şi însemnătatea numeluî Dacŭ,» Esprimându-şî dorinţa de a i se da lectură în şedinţă publică şi a se imprima în Analele Academieî.

Secţiunea este de opinie a se reserva acestŭ studiŭ pentru una din şedinţele publice de peste anŭ.

Se pune în vederea Secţiuniî lucrarea onor. d-nŭ Preşedinte *Bariţŭ* intitulată «Studiî istorice asupra raporturilorŭ agrarie din Ungaria şi ţĕrile adnexe.»

Secţiunea reservă citirea şi a acestuî fragmentŭ din istoria Transilvanieî pentru şedinţele publice de peste anŭ, după care va urma inprimarea ambelorŭ scrierî în Analele Academieî.

D-lŭ *Babeşŭ,* luândŭ cuvîntulŭ, amintesce că încă din sesiunea de anţerţŭ luase însărcinarea d'a face o escursiune la Sidovia-Berzovia (în centrulŭ Banatuluî, la eşirea din Carpaţî a rîuluî vechiuluî Berzovis, comitatulŭ Caraş-Severin) primulŭ mare castru construitŭ de Traianŭ, prima întăritură pe pămîntulŭ Dacieî în Banatulŭ Timişanŭ de astădî. Spune că în ḑilele de la $^{6}/_{18}$ până la $^{13}/_{25}$ Iuniŭ a. tr. a întreprinsŭ acea escursiune, a făcutŭ constatărî, săpăturî şi interesante descoperirî; de asemenea a luatŭ cunoscinţă despre maî multe alte localităţî în acea parte a Dacieî care fusese primulŭ punctŭ alŭ ocupaţiuniî romane de la 102—106 şi care este plină de vechî ruine, şi păstréză totŭ felulŭ de rămăşiţe romane, unele chiar şi dacice,

precum este tumululŭ dacicŭ cunoscutŭ astădĭ sub numire de «Cleanţulŭ luĭ Verariŭ», adevĕrate tesaure archeologice, din carĭ, fără a se fi făcutŭ până acum săpăturĭ regulate, s'aŭ înavuţitŭ museele Vieneĭ, Buda-Pesteĭ, Timişóreĭ şi alte multe particulare.

D-lŭ *Babeşŭ* dice, că de óre ce timpulŭ de vară, când poporulŭ este ocupatŭ cu lucrulŭ câmpuluĭ, nu i s'a părutŭ oportunŭ pentru cercetărĭ archeologice prin mijloculŭ săpăturilorŭ, s'a mulţumitŭ cu resultatele obţinute, şi s'a pusŭ în relaţiunĭ cu D-lŭ C. Torma, membrulŭ onorarŭ alŭ Academieĭ nóstre, carele în anulŭ 1881, totŭ din îndemnŭ sciinţificŭ, plecândŭ de la Dunăre a percursŭ tóte acele localităţĭ în tóte direcţiunile căilorŭ romane, examinândŭ, mĕsurândŭ şi constatândŭ descoperirile vechĭ şi nóue, diferite drumurĭ; rectificândŭ multe părerĭ eronate maĭ alesŭ despre limitele «Panonieĭ-dacice» carĭ fusese multŭ timpŭ îndoióse şi contestate.

Inţelegêndŭ de la d-lŭ Torma, observă colegulŭ nostru D-lŭ *Babeşŭ*, că opulŭ disuluĭ Domnŭ asupra acestorŭ studiĭ, însoţite şi de o chartă intuitivă se află sub tiparŭ, a ţinutŭ că este de mare interesŭ să maĭ temporeze cu alŭ sĕŭ raportŭ detaliatŭ până va eşi la lumină lucrarea învĕţatuluĭ nostru colegŭ, care doresce prea multŭ a lua parte la ulterióre cercetărĭ arheologice în acele regiunĭ.

D-lŭ *Babeşŭ* face aceste prealabile comunicărĭ în dorinţa ca Secţiunea să consimtă a urmări asemenea lucrărĭ prin aĭ sĕĭ membri atâtŭ din indicatele localităţĭ câtŭ şi din Transilvania, şi încuviinţândŭ continuarea cercetărilorŭ arheologice, să propună plenuluĭ Academieĭ alocaţiunea uneĭ sume până la 3000 leĭ, recerută pentru scopulŭ indicatŭ.

Obiectele culese din esploraţiunile făcute, pe carĭ le va esplica în raportulŭ sĕŭ specialŭ, le-a încredinţatŭ în păstrarea cassiericĭ nóstre.

Secţiunea, primindŭ cu multŭ interesŭ comunicările şi propunerile D-luĭ *Babeşŭ*, îĭ esprima mulţumirile sale şi decide a se supune Plenuluĭ opiniunea formulată pentru alocaţiunea sumeĭ.

SECȚIUNEA SCIINȚIFICĂ

ȘEDINȚA DIN 4 APRILIE.

Președința D-luĭ Vice-Președinte, Generalŭ *Fălcoianu*.

În urma consultațiuniĭ ce amŭ avutŭ pentru a se decide de Secțiune o cestiune sciințifică pentru premiulŭ Lazărŭ din anulŭ 1887, s'a decisŭ a se propune Academieĭ următórea cestiune :

«Flora descriptivă a unuĭ județŭ din România, după alegerea concurentuluĭ».

ANEXA III.

COMISIUNEA PREMIILORŬ ANUALE.

Raportŭ generalŭ asupra cărțilorŭ intrate la concursulŭ anunțatŭ de către Academia Română pe anulŭ 1884 pentru premiare, de D-lŭ G. Barițŭ.

Domnilorŭ Colegĭ,

Comisiunea D-vóstre de nóuĕ membriĭ esmisă cu unŭ anŭ maĭ înainte pentru cercetarea cărțilorŭ intrate la concursŭ, după ce s'a constituitŭ în regulă, alegêndu-șĭ de președinte pe onor. domnŭ colegŭ Vasile Alexandri și a împărțitŭ între membriĭ sĕĭ pe cele șése opurĭ primite de la d-niĭ concurențĭ, luându-șĭ timpŭ de optŭ ḑile spre a-șĭ formula fiă-care raportorŭ opiniunea sa, în ședința comisiuniĭ adunate în ḑiua de 20 Martie st. v. s'a cititŭ în ordine opiniunea fiă-căruĭ raportorŭ asupra fiă-căreĭ scrierĭ; anume :

1. Raportulŭ relativŭ la *Poesiile lirice* de Sava N. Șoimescu. D-lŭ raportorŭ află, între alte merite ale acesteĭ scrierĭ, că «limba d-luĭ Șoimescu este corectă și versificarea ușóră», obvervă însă că «ceea ce-ĭ lipsesce d-luĭ Șoimescu este inspirația, adică tocmaĭ elementulŭ principalŭ la poesie, dară ne eșindŭ dintr'o imaginație destulŭ de

bogată, nu are atâta valóre ca să merite o deosebită distincţiune. După óre-şĭ´carĭ discuţiunĭ urmate, comisiunea luă conclusŭ unanimŭ, că aceste poesiĭ nu potŭ fi recomandate pentru premiare.

2. *Dorin*, dramă în cincĭ acte de D-lŭ Vasilie Rusănescu este o încercare cu calităţĭ bune, însă şi cu defecte esenţiale, specificate limpede în raportulŭ specialŭ. Comisiunea, aflândŭ acea critică justă, drama *Dorin* nu o póte recomanda pentru premiare.

3. *Cidul*, traducţiune din Cerneille, una din cele maĭ grele; dară tocmaĭ pentru acéstă greutate traducĕtorulŭ nu a reuşitŭ a atinge înălţimea originaluluĭ nicĭ a reproduce în românesce versurĭ concise, energice, clasice, ceea ce d-lŭ raportorŭ probéză cu maĭ multe citaţiunĭ. De aceea comisiunea D-vóstră fu de opiniune că nicĭ acéstă scriere nu póte fi înaintată la votŭ.

4. *Schiţe geografice* de Niculae Enescu. Acéstă colecţiune făcută din diverse cărţĭ geografice, pe lângă ce nu are nimicŭ originalŭ în sineşĭ, maĭ coprinde şi erorĭ de stilŭ, carĭ pré lovescŭ sciinţa în faţă, precum d-lŭ raportorŭ probéză acésta cu câteva exemple bătĕtóre la ochĭ, precum între altele: «Equatorulŭ imparte continentulŭ în dóuĕ quadrate lungăreţe» (pag. 3);

«Cheops este construită din *quadrate* marĭ de pétră gălbue de var», (pag. 31), (în locŭ de cuburĭ, petri cubice saŭ în patru feţe, iară nu numaĭ cu o suprafaţă);

Espresiunile de policarĭ (zoll), urme, pasurĭ, stânjinĭ, milurĭ nu le preciséză, ca să se scie dacă sunt geografice, germane, austriace, englese saŭ ce felŭ.

De altmintrelea însu-şĭ compilatorulŭ reclamă în precuvîntarea sa indulgenţa publiculuĭ cititorŭ; cu atâtŭ este ea maĭ departe a merita premiarea din partea Academieĭ. Se pare în adevĕrŭ, că d-lŭ concurentŭ nu a cunoscutŭ esenţialele condiţiunĭ puse de către Academie pentru ca o scriere să pótă fi premiată.

5. *Studiĭ asupra constituţiuneĭ Românilorŭ* de G. G. Meitani intrate a patra óră la concursŭ.

Raportorulŭ este şi astă dată de părerea sa cunoscută din sesiunile anterióre, că acéstă scriere să fie distinsă cu premiulŭ Năsturelŭ He-

rĕscu de 4000 leĭ noĭ; iară majoritatea comisiuniĭ ĭea asupra acesteĭ propunerĭ următorulŭ conclusŭ : «Din analisele de până acuma făcute acestorŭ studiĭ se cunósce, ce e dreptŭ, că ele se află în progresŭ, că însă n'aŭ ajunsŭ până acum la acea perfecţiune, la care póte fi că vorŭ ajunge în céialaltă jumătate a lorŭ care maĭ este în restanţă, în câtŭ Academia să le afle demne de premiatŭ, — de aceea comisiunea în majoritatea sa e de părere, că cu apreţiarea acelorŭ studiĭ să se aştepte până ce vorŭ apăré întregĭ.

6. *Ornitologia poporană română* de S. Fl. Marianŭ.

Nicĭ una din scrierile intrate estimpŭ la concursŭ n'aŭ datŭ comisiuniĭ ocasiune atâtŭ de bogată la discuţiunĭ lungĭ, precum deteră aceste dóuĕ volume de ornitologie poporană, carĭ după alţiĭ s'arŭ fi putută numi maĭ nemeritŭ *Paserariulŭ poporanŭ,* ca să nu ducă pe uniĭ bărbaţĭ aĭ sciinţeĭ la ideea de a presupune în aceste colecţiunĭ de povestĭ şi cântece în carĭ se personifică pasĕrile, ca şi cum arŭ puté fi vorba de o carte strictŭ sciinţifică, ceea ce n'a avutŭ niciodată pretenţiunea de a fi. Precum se pune cu totŭ dreptulŭ mare temeiŭ pe fabule şi basmurĭ de ale poporuluĭ, pe cântece şi ariĭ poporane, pentru carĭ s'aŭ destinatŭ chiar pe anulŭ acesta şi unŭ premiŭ de 5000 leĭ noĭ, întocmaĭ aşa era timpulŭ supremŭ, ca să se adune şi aceste mărgăritare ale geniuluĭ românescŭ pe carĭ le adună d-lŭ Marianŭ şi le apĕră de perire. Sunt rare acele scrierĭ poporane, pe carĭ să le poţĭ lăsa în mânile tinerimiĭ celeĭ fragede cu atâta linişte sufletéscă, precum se póte lăsa acésta, la care concurentulŭ lucrase preste 10 anĭ cu pré multă perdere de timpŭ.

Comisiunea, în majoritatea sa de şépte contra doĭ, cumpănindŭ tótă valórea acesteĭ scrierĭ pentru poporŭ, ba şi pentru mulţĭ literaţĭ şi anume ca adaosŭ fórte preţiosŭ alŭ nomenclaturelorŭ de pasĕrĭ şi alte animale la dicţionarulŭ limbeĭ nóstre, o recomandă în consciinţă pentru premiare cu premiulŭ Năsturelŭ Herĕscu de 4000 leĭ noĭ.

Poesiĭ Lirice de Sava N. Şoimescu. — Rapoitŭ de D-lŭ I. Negruzzi.

Cartea de poesiĭ lirice a D-luĭ Sava N. Şoimescu începe prin o introducere în care autorulŭ tratéză despre poesie. Elŭ nu face atâtŭ o teorie estetică, ci aduce maĭ multŭ o laudă poesieĭ, dându-ĭ în cuvinte frumoase şi sonore întâiulŭ rangŭ în literatură. Ca exemplu citezŭ câte-va rîndurĭ de la pag. 7: «Eco sonor alŭ strigătelorŭ de «bucurie şi de durere ale omeniriĭ şi natureĭ întregĭ, poetulŭ înţe«lege şi exprimă nu numaĭ dorulŭ şi mişcările inimeĭ umane, ci şi «simţirile şi limbagiulŭ fiinţelorŭ care-lŭ înconjóră, cântulŭ păsĕri«lorŭ, suspinulŭ pădurilorŭ, murmurulŭ isvórelorŭ, urletulŭ torente«lorŭ şi valurilorŭ măriĭ, resunetulŭ văilorŭ adâncĭ şi alŭ stâncelorŭ «rîpóse».!!

Cam în acestŭ stilŭ poeticŭ este scrisă tótă prefaţa. — Poesiile se compunŭ din câte-va legende, alte câte-va patriotice saŭ adresate armateĭ române, iarăşĭ altele făcute pentru ocasiunĭ speciale, precum d. ex.: la Inmormîntarea luĭ Eliade Rădulescu, la statua aceluiaşĭ bărbatŭ, la 24 Ianuarie 1859, la căsătoria Regeluĭ Românieĭ şi diverse altele de natură lirică.

In deobşte limba D-luĭ Şoimescu este corectă şi versificarea uşóră. Ceea ce lipsesce poesilorŭ d-luĭ Şoimescu este însă inspiraţia, adică tocmaĭ elementulŭ principalŭ la poesiĭ. Aşa dar d-luĭ Şoimescu nu i se póte contesta óre-care dibăcie şi chiar óre-care meritŭ, dar, neeşindŭ dintr'o imaginaţie destulŭ de bogată nu aŭ atâta valóre, în câtŭ să merite o deosebită distincţiune din partea Academieĭ Române.

Ceea ce nu produce unŭ efectŭ plăcutŭ în volumulŭ d-luĭ Şoimescu sunt comentariile pe carì le face însuşĭ autorulŭ la poesiile luĭ. Lamartine în ultimele ediţiunĭ ale poesiilorŭ sale a făcutŭ şi elŭ acésta, dar din totŭ ce a lucratŭ acestŭ mare poetŭ tocmaĭ acésta pare a merita maĭ puţinŭ o imitare din partea autorilorŭ românĭ.

Ceea ce intereséză maĭ multŭ este valórea însăşĭ a uneĭ scrierĭ iar nu causa care i-a datŭ nascere, ocasiunea cu care a fostŭ făcută,

saŭ mișcările sufletescĭ ce aŭ împinsŭ pe poetŭ să iea pana în mână și pe carĭ elŭ însușĭ le póte judeca maĭ puținŭ de câtŭ alțiĭ.

Dorinŭ, dramă în 5 acte și în versurĭ de Vasile Rusănescu. — Raportŭ de D-lŭ V. Alexandri.

Acéstă încercare dramatică are calitățĭ și defecte. Calitățile se referă la stilulŭ autoruluĭ; în adevĕrŭ limba opereĭ sale este curatŭ românéscă (afară de câte-va cuvinte străine lesne de înlăturatŭ); versurile sunt armoniόse, bine rimate și se înalță une-orĭ în regiunile poesieĭ lirice cu unŭ avîntŭ destulŭ de frumosŭ. Defectele aparținŭ subiectuluĭ pieseĭ și desvoltăriĭ luĭ. Autorulŭ a împărțitŭ drama sa în 11 tablourĭ fără legătură logică între ele; ast-felŭ ele nu decurgŭ unulŭ din altulŭ și prin urmare nu contribue la desnodămîntulŭ drameĭ.

Acestŭ desnodămîntŭ încărcatŭ cu scene violente de uciderĭ, de nebunie, etc. maĭ are gravulŭ defectŭ de a lăsa nepedepsitŭ pe făptuitorulŭ crimelorŭ numerόse ce se succedă în cursulŭ acțiuniĭ aceste piese.

Pentru aceste motive, drama d-luĭ Rusănescu, de și scrisă cu o mlădiere bună a limbeĭ, neposedândŭ condițiile uneĭ opĕre dramatice, nu póte să intre la concursurile premiilorŭ din anulŭ acesta.

P. Corneille (1606—1684), Cidul (1646), tragedie în cincĭ acte. Traducere de Al. G. Drăghicescu. — Raportŭ de d-lŭ V. Alexandri.

D-lŭ Drăghicescu, traducĕtorulŭ tragedieĭ luĭ Corneille *Cidul,* a întreprinsŭ o lucrare de o fórte mare dificultate, căcĭ asemine traducere, pentru ca să fiă esactă, cere o perfectă cunoscință a limbeĭ francese, și totŭ-odată o perfectă sciință de mlădierea versificăriĭ ro-

18

mâne. D-lŭ Drăghicescu nu a reușitŭ a se menține la înălțimea originalulul și a reproduce în românesce versurile concise, energice, clasice carĭ aŭ pusŭ pe tragedia luĭ Corneille sigilulŭ geniuluĭ sĕŭ; însă elŭ îșĭ póte în cât-va găsi o mângăere în celebrulŭ versŭ alŭ tragedianuluĭ francesŭ :

J'aurais du moins l'honneur de l'avoir entrepris.

Iată ca probă de nesuficiență a traduceriĭ D-luĭ Drăghicescu câte-va exemple :

ACTUL I

Originalulŭ : SCENA V

Don Diegue. — Rodrigue, as-tu du coeur?
Don Rodrigue. — Tout autre que mon père
L'éprouverait sur l'heure.

Traducere :

Don Diegue. — Rodrig aĭ curagiŭ **óre?**
Don Rodrigue. — Afară d'al meŭ tată,
Să'ncerce-acum orĭ-care.

Acestŭ nenorocitŭ *óre*, care prin presența luĭ parasită slăbesce efectulŭ energicŭ alŭ versuluĭ cornelianŭ, se arată ades în traducerea D-luĭ Drăghicescu sub aspectulŭ uneĭ umpluturĭ care pórtă în limba francesă numele de *cheville.*

ACTUL II

Originalulŭ : SCENA II

Don Rodrigue. — A moi, Comte, deux mots.
Le Comte. — Parle.
Don Rodrigue. — Ote-moi d'un doute.
Connais tu bien Don Diègue?
Le Comte. — Oui.
Don Rodrigue. — Parlons bas; écoute.
Sais-tu que ce vieillard fut la même vertu,
La vaillance et l'honneur de son temps? le sais tu?
Le Comte. — Peut-être.
Don Rodrigue. — Cette ardeur que dans les yeux je porte?
Sais-tu que c'est son sang? le sais-tu?
Le Comte. — Que m'importe?
Don Rodrigue. — A quatre pas d'ici je te le fais savoir.

Le Comte. — Jeun présomptueux.
Don Rodrigue. — Parle sans t'émouvoir
Je suis jeune, il est vrai; mais aux âmes bien nées
La valeur n'attend pas le nombre des années.
Le Comte. — Te mesurer à moi! qui t'a rendu si vain,
Toi qu'on n'a jamais vu les armes à la main?
Don Rodrigue. — Mes pareils à deux fois, ne se font pas connaître,
Et pour leurs coups d'essai veulent des coups de maitre.

Traducere :

Don Rodrig. — Dóuă cuvinte, Conte.
Contele. — Vorbesce.
Don Rodrig. — Cunoscĭ *óre*
Pe Don Dieg?...
Contele. — Eĭ bine.
Don Rodrig. — Să nu vorbim prea tare.
Acest bĕtrân, sciĭ *óre* c'a fost virtutea chiar
Bravura şi onórea din timpu-ĭ, o sciĭ dar?
Contele. — Se póte.
Don Rodrig. — Ast foc ce 'n ochi-mĭ s'aprinde cu furóre
Sciĭ tu că e-al sĕu sânge? o sciĭ?...
Contele. — Ce-mĭ pasă *óre?*
Don Rodrig. — La patru paşĭ departe d'aci 'ţĭ voiŭ arăta.
Contele. — June 'ndrăsneţ!
Don Rodrig.— Vorbesce făr' a te turbura.
Sunt june, e drept, însă în ceĭ cu demnitate
Valórea nu aşteptă ca vîrsta s'o arate.
Contele. — Să te mĕsorĭ cu mine! dar cine te-a făcut
Atât de van, pe tine, ce 'n mânĭ nu aĭ vĕdut
O armă pin' acuma?...
Don Rodrig. — Aceĭ ce sémăn mie
Nu 'ncerc în dóuă rîndurĭ ca cunoscuţĭ să fie;
Şi pentru încercare daŭ loviturĭ de artă.
etc. etc.

După aceste exemple e lesne de constatatŭ că încercarea D-luĭ Drăghicescu, deşi inspirată de unŭ zelŭ fórte apreciabilŭ în privirea îmbogăţiriĭ literatureĭ nóstre cu opere clasice străine, nu îndeplinesce condiţiunile uneĭ traducerĭ esacte şi nu póte fi pusă între operele carĭ arŭ merita unŭ premiŭ academicŭ.

Schiţe geografice de Nicolae Enescu. — Raportŭ de d-lŭ Generalŭ St. Fălcoianu.

Domnilorŭ şi Colegĭ,

Am cititŭ cartea întitulată Schiţe geografice, trimésă de D. Nicolae Enescu, autorulŭ, spre a fi premiate de Academie.

Acéstă lucrare, după cum însuşĭ autorulŭ o spune în precuvîntarea opereĭ sale, este o culegere din diferite descrierĭ făcute de diferiţĭ cercetătorĭ, şi merită în adevĕrŭ indulgenţa criticeĭ ce elŭ reclamă de la publicŭ, dar este departe de a merita să fie premiată de Onor. Academie.

Acesta fiindŭ resultatulŭ examinăriĭ cu care aţĭ bine-voitŭ a mĕ însărcina, ilŭ supunŭ şi apreţieriĭ D-lorŭ vóstre.

Studiĭ asupra Constituţiuneĭ Românilorŭ de G. G. Meitani, fasc. VII.—Raportŭ de D-lŭ G. Bariţŭ.

Comisiunea D-vóstre de nóuĕ membri însărcinaţĭ cu misiunea de a censura cărţile intrate la concursŭ pentru acéstă sesiune în terminulŭ de 31 Decembre alŭ anuluĭ expiratŭ aŭ aflatŭ şi astădată cu cale de a-mĭ impune totŭ mie şi a patra óră încă şi censurarea acelorŭ studie coprinse în fasc. VIII pe 250 pagine.

Înainte de a trece de a dreptul la analisa acesteĭ lucrărĭ, mĕ simţŭ silitŭ a declara că orĭ câtŭ amŭ fostŭ dedatŭ în viéţa mea a supune voinţa mea voinţeĭ corporaţiunilorŭ în carĭ m'am aflatŭ şi orĭ-câtŭ sunt de amicŭ alŭ disciplineĭ între tóte împrejurările, totuşĭ astă-dată m'am supusŭ fără voia mea.

Înainte de a se deschide acéstă sesiune cunosceamŭ şi cuprinsulŭ acestuĭ fasciculŭ, din causă că Delegaţiunea Academieĭ îngrijise cu o lună înainte a mi se trimite şi mie câte unŭ exemplarŭ din tóte opurile intrate la concursŭ, pentru ca să am timpŭ de ajunsŭ spre

a-mĭ forma opiniunea mea despre coprinsulŭ și valórea intrinsecă a fie căreia din acele lucrărĭ.

Vĕḑêndŭ eŭ că autorulŭ rĕmâne consecentŭ în apreţierile celor-l'alte părţĭ ale constituţiuniĭ cu principiile adoptate de la începutŭ şi respectate în totŭ decursulŭ studielorŭ sale urmate cu atâta deligenţă și perseveranţă, — urméză și pentru mine firesce ca să rămânŭ pe lîngă opiniunea mea cunoscută D-vóstră din treĭ sesiunĭ consecutive, începêndŭ de la anulŭ 1881, iar maĭ alesŭ din raportulŭ meŭ cu care venisemŭ înaintea D-vóstră în ședinţa din $^{14}/_{26}$ Martiŭ 1882, când am analisatŭ în detaliŭ fascicliĭ IV și V din aceste studie şi apoĭ pe temeiulŭ argumentelorŭ produse am propusŭ din noŭ premiarea opuluĭ menţionatŭ.

Atuncĭ ca şi maĭ înainte am rĕmasŭ în minoritate cu opiniunea mea. Cu atâtŭ maĭ virtosŭ credŭ eŭ că era bine, ca cu cercetarea acestorŭ studiĭ să fi fostŭ însărcinatŭ celŭ puţinŭ astă-dată unŭ altŭ domnŭ colegŭ dintre ceĭ maĭ vĕrsaţĭ în vastulŭ câmpŭ alŭ sciinţelorŭ de statŭ și preste totŭ alŭ celorŭ juridice atâtŭ în teorie câtŭ și în praxă, scurtŭ, unŭ legislatorŭ consumatŭ.

Chiar și coprinsulŭ acestorŭ fascicole este de natură ca să fie analisatŭ numaĭ de către vreunŭ membru alŭ unuia din cele două corpurĭ legislative ale ţĕrĭĭ. Căcĭ adică în acéstă parte a studielorŭ d-luĭ Meitani vinŭ tractaţĭ articliĭ 71 până inclusive 80 din constituţiunea Românieĭ de la 1866, adecă tocmaĭ aceia din carĭ resultă *legea electorală a ţĕriĭ*, care tocmaĭ se află în revisiunea camerelorŭ.

Repetŭ decĭ conclusiunea mea, rugândŭ pe on. Academia română ca să bine-voiască a vota d-luĭ Meitani premiulŭ Năsturelŭ Herăscu de 4000 leĭ noĭ.

Ornitologia poporană română de S. Fl. Marianŭ, 2 vol. in 8'. — Raportŭ de D-lŭ dr. A Fĕtu.

Domnulŭ S. Fl. Marianŭ descrie în opera sa unŭ numĕrŭ de pasĕrĭ cunoscute Românilorŭ în coprinderea urmĕtóre :

Elŭ indică întâiŭ diversele numirĭ ale pasĕrĭ : numirea latină, acea germană şi română, după diversele provincil în carĭ trăescŭ Românil : Bucovina, Moldova, Muntenia, Transilvania, Ungaria şi Macedonia. Autorulŭ face apoĭ descrierea fie-căreia dintre pasĕrile despre carĭ elŭ tractéză.

Elŭ naréză legendele şi poesiile poporane privitóre la pasĕrea descrisă, pre câtŭ ele sunt cunoscute Românilorŭ. Stilulŭ cărţeĭ acesteia este alesŭ şi plăcutŭ; cu unŭ cuvîntŭ opera d-luĭ S. Fl. Marianŭ ne presintă o scriere fórte interesantă din punctulŭ de vedere alŭ istorieĭ legendare şi alŭ poesieĭ poporane a Românilorŭ; în consecinţă ea merită a fi premiată.

Lista cărţilorŭ dăruite de la 1 Aprilie 1883 până la 31 Martie 1884.

1. Academiĭ, Institute şi Societăţĭ.

De la Academia din Agram.

Ludovici de F. Vucotinović, Formae quercuum croaticarum in ditione Zagrabiensi provenientes. U Zagrebu 1883. 1 vol. 8°.

Rad, vol. LXVIII. U Zagrebu 1883. 1 vol. 8°.

Starine, vol. XV. U Zagrebu 1883. 1 vol. 8°.

De la Societatea archeologică croată din Agram.

Arkiv za povĕşnicu Jugoslavensku, vol. II, IV—XII. 10 vol. 8°.

Ivan Kukuljević Sakcinski, Codex diplomaticus regni Croatiae, Slavoniae et Dalmatiae. Vol. I, II. U Zagrebu 1874, 1876. 2 vol. 4°.

» » Bibliografia hrvatska, dio prvi tiskaul Knjige. U Zagrebu 1860. 1 vol. 8°.

Giuseppe Valentinelli, Bibliografia della Dalmazia e del Montenegro. Zagrabia 1885. 1 vol. 8°.

» » Supplementi al Saggio bibliografico della Dalmazia e del Montenegro. Zagrabia 1862. 1 vol. 8°.

Viestnik hrvatskoga arkeologičkoga Družtva. Godina I—IV, God. V, Br. 2. 3. U Zagrebu. 5 vol. 8°.

De la Societatea literară Serbă din Belgrad.

Авраамовићъ Димитріе, Описаніе древностій србски у светой (Атопской) гори. Belgrad 1847. 1 vol. 4°.

Врчевић Вук, Српске народне игре које се забаве ради по састанцима играју. Belgrad 1868. 1 vol. 8°.

» » Српске народне приповијетке понајвише кратке и шаљиве. Belgrad 1868. 1 vol. 8°.

Даничићъ Ђ. Србска Синтакса. Partea I. Belgrad 1858. 1 vol. 8°.

Новаковић Стојан, Српска библијографија за новију књижевност 1741—1867. Belgrad 1859. 1 vol. 8°.

John Jules Dreper, Историја умнога развића Јеврoпе. II. 1 vol. 8°.

Kieritj Ljubomir, La pendule compensée n'éxiste pas. Belgrad. 1 vol. 8°.

Nesić Démètre, Essai de quadrature du cercle. Belgrad 1877. 1 vol. 8°.

Пуцић Кнез Медо, Споменици сръбски od 1395. do 1423. Belgrad 1858. 1 vol. 4°.

Ристића Косме X, Српске народне пјесме. Belgrad 1873. 1 vol 8°.

Schafárik dr. Joannes, Acta Archivi Veneti spectantia ad historiam Serborum et reliquorum Slavorum meridionalium. Fasc. II. Belgrad 1862. 1 vol. 8°.

Гласникъ друштва словесности, 4, 5, 6, 7, 14. Belgrad 1852—1862. 5 vol 8°.

Гласник српског ученог друштва, XXIV—XXXIX, XLI—LIV. 30 vol. 8°.

» » 2-ги одељак (Secţiunea II) I—XV. 15 vol. 8°.

De la Academia de arte şi sciinţe din Boston.

Proceedings of the American Academy af arts and sciences. Vol. XVII. Boston, 1882. 1 vol. 8°.

» » New Series. Vol. X. Boston. 1 vol. 8°.

De la Ministerulŭ Agriculturei, Bucurescĭ.

Diplome de onóre, diplome pentru medaliile de aurŭ, de argintŭ, de bronzŭ, dela exposiţiile agricole. 3 foĭ.

De la Curtea de Casaţie, Bucurescĭ.

Buletinulŭ hotărîrilorŭ Curţiĭ de Casaţiune. Tom. X—XXI (1871—1882). vol. XXII fasc. I. 12 vol. 8°.

De la Curtea de Compturĭ, Bucurescĭ.

Buletinulŭ sentinţelorŭ înalteĭ Curţi de Compturĭ. Tom. I, II (1874, 1875).

Curtea de Compturĭ, Declaraţiunile generale ale Curţeĭ de Compturĭ asupra compturilorŭ anuluĭ şi esercițiuluĭ 1860, 1861, 1862, 1863, 1864, 1865, 1866, 1867, 1873, 1874, 1875, 1876. Bucurescĭ, 1870—1881. 12 vol. 4°.

Emanuel Grădiştcanu, Codulŭ financiarŭ românŭ. Bucurescĭ 1879—1880. 2 vol. 8°.

Emanuel Grădiştcanu, Indicatorŭ generalŭ alŭ comptabilităţeĭ generale a statuluĭ. Bucurescĭ 1877. 1 vol. 8°.

Lucrările Curţiĭ de Compturĭ pe anulŭ 1872. Bucurescĭ 1873. 1 vol. 4°.

De la Preşedintele exposiţiuniĭ Cooperatorilorŭ, din Bucurescĭ.

Exposiţiunea cooperatorilorŭ din ţéră, diplomă pentru medalia de bronzŭ, Fóie.

De la Ministerulŭ de externe, din Bucurescĭ.

Anuarulŭ ordinuluĭ *Stéoa Românieĭ*, de la 4 Maiŭ 1877, până la 1 Novembre 1878. Anulŭ 1-iŭ. Bucurescĭ 1878. 1 vol. 8°.

Anuarulŭ Ordinuluĭ Stéoa Românieĭ, de la 24 Maiŭ 1877, până la 31 Decembre 1881. Anulŭ V. Bucurescĭ 1882. 1 vol. 4°.

Anuarulŭ ordinuluĭ *Stéoa Românieĭ*, de la 24 Maiŭ 1877, până la 31 Decembre 1882. Anulŭ VI. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 4°.

Anuarulŭ generalŭ alŭ tuturorŭ decoraţiunilorŭ străine acordate la Românĭ, de la 1 Iulie 1866, până la 1 Septembrie 1879. Anulŭ I-iŭ. Bucurescĭ 1879. 1 vol. 8°.

Actes relatifs au Danube — Traités, Conventions, Protocoles et Règlements, Bucarest 1882. 1 vol. 4°.

B. Boerescu, Question israélite.—discours. Bucarest 1879. 1 vol. 8°.

Budgetulŭ Grecieĭ pe 1884. Atena 1884. 1 vol. 4°.

Cestiunea Dunăriĭ, Acte în documente. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 4°.

Congrès de Berlin. Actes et discours des plénipotentiaires de Son Altesse le Prince Charles I de Roumanie. Bucurescĭ 1878. 1 vol 4°.

Congresulŭ din Berlin, — Acte şi discursurĭ ale plenipotenţiarilorŭ Înălţimeĭ Sale Carol I Domnulŭ Românieĭ. Bucurescĭ 1878. 1 vol. 4°.

Conférence internationale pour les échanges des documents officiels, littéraires et scientifiques. Bruxelles 1883. 1 vol. 8°.

Convenţiune consulară între România şi Statele-Unite ale Americeĭ. Bucurescĭ 1881. 1 vol. 4°.

Convenţiune consulară, şi de stabilire între România şi Italia. Bucurescĭ 1880. 1 vol. 4°.

Convențiune consulară intre România și Belgia. Bucurescĭ 1881. 1 vol. 4°.

Convențiune comercială între România și Austro-Ungaria. Bucurescĭ 1881. 1 vol. 4°.

Convențiune de comerciŭ și navigațiune între România și Grecia. Bucurescĭ 1878. 1 vol. 8°.

Convențiune de comerciŭ încheiată la 18 Martie 1878 intre România și Elveția. Bucurescĭ 1878. 1 vol. 8°.

Convention de commerce conclue entre la Russie et la Roumanie. Bucharest 1878. 1 vol. 8°.

Convențiune de comerciŭ și navigațiune încheiată la 11 (23) Martie 1878 între România și Italia. Bucurescĭ 1882. 1 vol. 4°.

Convențiune relativă la gara Itzcani-Burdujenĭ încheiată între România și Austro-Ungaria. Bucurescĭ 1881. 1 vol. 4°.

Convențiunile încheiate între Rusia și România la 4 (16) Aprilie 1877. Bucurescĭ 1877. 1 vol. 4°.

Convențiunea metruluĭ subscrisă la Paris în 20 (8) Maiŭ 1875. Bucurescĭ 1882. 1 vol. 4°.

Convențiune pentru asistența judeciară între România și Belgia. Bucurescĭ 1881. 1 vol. 4°.

Convențiune de estradare între România și Țerile-de-josŭ. Bucurescĭ 1881. 1 vol. 4°.

Convențiunea de estradare între România și Principatulŭ de Monaco. Bucurescĭ 1882. 1 vol 4°.

Convențiune de estradițiune între România și Belgia. Bucurescĭ 1880. 1 vol. 4°.

Convențiune de estradare între România și Italia. Bucurescĭ 1880. 1 vol. 4°.

Comité international des poids et mesures. Septième rapport. Paris 1884. 1 vol. 4°

Comission européenne du Danube, Protocoles No. 318—400, 403, I, XIX. XXI—XXIV. 1 vol. 4°.

Documente oficiale, Neutralitatea Românieĭ, Neutralitatea Dunăreĭ, diverse. Bucurescĭ 1876. 1 vol. 8°.

Documente oficiale, situațiunea Românieĭ în Turcia etc. Bucurescĭ 1878. 1 vol. 8°.

Documente oficiale, din corespondența diplomatică de la 2 (14) Septembre 1878 până la 17 (29) Iulie 1880. Bucurescĭ 1880. 1 vol. 8°.

Dr. Felix Dahn, Eine Lanze für Romänien. Leipzig 1883. 1 vol. 8°.

Franz Latzina, Die Argentinische Republik als Ziel der eoropäischen Auswanderung. Buenosaires 1883. 1 vol. 8⁰.

Jahrbuch der preussischen Gerichtsverfassung. XVI Band. 1 vol. 8⁰.

August von Jochmus' gesammelte Schriften. Berlin 1883. 2 vol. 8⁰.

Lege pentru instituirea decoraţiuneĭ Coróna Românieĭ. Bucurescĭ. 1 vol. 8⁰.

Lege pentru organisarea Ministeruluĭ afacerilorŭ străine şi regulament pentru serviciulŭ interiorŭ. Bucurescĭ 1874. 1 vol. 8⁰.

Lege suplimentară relativă la legaţiunile şi consulatele române în străinătate, precum şi la administraţia centrală a Ministeriuluĭ afacerilorŭ străine. Bucurescĭ 1879. 1 vol. 8⁰.

Loi sur la police sanitaire vétérinaire du 27 Mai 1882. Bucarest 1882. 1 vol. 8⁰.

Loi sur les marques de fabrique et de commerce. Bucarest 1879. 1 vol. 8⁰.

Mittheilungen der internationalen Polar-commision. Viertes Heft. St. Petersburg 1883. 1 vol. 4⁰.

Raporturĭ comerciale şi economice adresate Ministeriuluĭ afacerilorŭ străine de Ministriĭ şi Consuliĭ Românieĭ din străinătate. 1881—1882. Partea I-a. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 4⁰.

Regulamentulŭ personaluluĭ serviciuluĭ de navigaţiune şi alŭ porturilorŭ. Bucurescĭ 1882. 1 vol. 8⁰.

Regulamentŭ relativŭ la poliţia porturilorŭ şi malurilorŭ Dunăreĭ ale Românieĭ. Bucurescĭ 1879. 1 vol. 8⁰.

Regulamentŭ pentru legaţiunile române din streinătate. Bucurescĭ 1880. 1 vol. 4⁰.

Regulamentŭ asupra administraţiuneĭ centrale (a Ministeriuluĭ afacerilorŭ streine). Bucurescĭ 1880. 1 vol. 4⁰.

Regulamentulŭ şi tarifulŭ consularŭ. Bucurescĭ 1880. 1 vol. 4⁰.

Règlement et tarif consulaires du Ministère des affaires étrangères de Roumanie. Paris 1880. 1 vol. 8⁰.

Tarifŭ convenţionalŭ alŭ drepturilorŭ de vamă. Bucurescĭ 1877. 1 vol. 4⁰.

Tractatulŭ de pace de la Berlin. Bucurescĭ 1878. 1 vol. 8⁰.

Tratatŭ de comercŭ si de navigaţiune între România şi Ţerile-de-josŭ. Bucurescĭ 1881. 2 1 vol. 4⁰.

Tratatŭ de comercŭ şi de navigaţiune între România şi Statele-Unite ale Americeĭ. Bucurescĭ 1881. 1 vol. 4⁰.

Tratatŭ de comerciŭ și de liberă navigațiune între România și Germania Bucurescĭ 1881. 1 vol. 4°.

Tratatŭ consularŭ, între România și Elveția. Bucurescĭ 1881. 1 vol. 4°.

Tratatŭ de comerciŭ și navigațiune între România și Anglia. Bucurescĭ 1880. 1 vol. 4°.

Tratatŭ de comerciŭ și navigațiune între România și Anglia. Bucurescĭ 1880. (textŭ românŭ și englesŭ). 1 vol. 4°.

Tratatŭ de comerciŭ și de liberă navigațiune între România și Belgia. Bucurescĭ 1880. 1 vol. 4°.

Treaty between Her Majesty, the Germain Emperor, King of Prussia, the Emperor of Austria, the President of the French Republic, the King of Italy the Emperor of Russia, and the Sultan of Turkey, relative to the navigation of the Danube, signed at London, March 10, 1883. London. 1 fol.

Unification des longitudes.—Extrait des comptes rendus de la septième conférence générale de l'association géodésique internationale. 1883. 1 vol. 4°.

De la Ministerulŭ Finanțelorŭ din Bucurescĭ.

Tabloŭ generalŭ indicândŭ comerciulŭ Românieĭ cu statele străine în anulŭ 1882. Bucurescĭ 1883. 1 vol. folio.

De la Societatea geografică din Bucurescĭ.

Buletinŭ. Anulŭ alŭ IV, semestrulŭ I. 1883. Bucurescĭ. 1883. 1 vol. 8°.

De la biroulŭ geologicŭ din Bucurescĭ.

Anuarulŭ. Anulŭ 1882—1883. No. 1. 1 vol. 8°.

De la Ministerulŭ de interne din Bucurescĭ.

Expunere despre situațiunea județelorŭ pe anulŭ 1881. — Bucurescĭ 1883. 1 vol. 4°.

Desbaterile adunăreĭ constituante din anulŭ 1866 asupra Constituțiuneĭ și legeĭ electorale din România publicate din noŭ în edițiune oficială de Alexandru Pencovicĭ. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 8°.

Statistica din România. Mișcarea populațiuniĭ pe anulŭ 1880. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 4°.

Statistica judiciară din România pe anulŭ 1878. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 4°.

De la Academia Română din Bucurescĭ.

Analele Academieĭ Române, Seria II Tom. IV Secț. II. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 4°.

Demetriu Cantemiru, Operele. Tom. VI. VII. Bucurescĭ 1883. 2 vol. 8°.

Pravila bisericéscă, numită cea mică, tipărită maĭ întâiŭ la 1640 în mănăstirea Govora, publicată acum în transcripţiune cu litere latine de Academia Română. Bucurescĭ 1884. 1 vol 8°.

De la Societatea Concordia Română din Bucurescĭ.

Catalagulŭ Exposiţiuneĭ de arte şi industrie română, a societăţeĭ «*Concordia Română*» 1880. Bucurescĭ 1880. 1 vol. 8°.

«*Furnica*» associaţiunea doamnelorŭ române pentru desvoltarea industrieĭ casnice. Statute. Bucurescĭ 1882. 1 vol. 8°.

Lista de premiile acordate exponenţilorŭ de la Exposiţiunea de arte şi industriă română din anulŭ 1880 a societăţiĭ «*Concordia Română.*» Bucurescĭ 1881. 1 vol 8°.

«*Paiangenulŭ*» Societate pentru fabricarea de diferite stofe de lână. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 8°.

Serbarea de la 10 Maiŭ. Defilarea trupelorŭ. Bucurescĭ 1881. 1 vol. 8°.

Societatea «*Concordia Română.*» Exposiţiunea de arte şi industriĭ române din 1880. Diplome. 5 foĭ.

Societatea «*Concordia Română.*» Statut. Bucurescĭ 1878. 1 vol. 8°.

Statutele primeĭ societăţĭ române pentru fabricarea chârtieĭ. Bucurescĭ 1881. 1 vol. 8°.

Studiŭ asupra exposiţieĭ de industriĭ române din 1880—81 organisatŭ de societatea «*Concordia Română.*» Bucurescĭ 1882 1 vol. 8°.

De la Societatea pentru cultura şi literatura română în Bucovina.

Calendariŭ pe anulŭ bisectŭ 1884. Cernăuţĭ 1883. 1 vol. 8°.

De la Direcţiunea Poştelorŭ din Bucurescĭ.

Darea de sémă a Direcţiuneĭ generale a poştelorŭ şi telagrafelorŭ, pe aniĭ 1881 şi 1882, împreună cu statistica acestorŭ anĭ. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 8°

De la Ministerulŭ Instrucţiuniĭ publice din Bucurescĭ.

A. E. Lux, Zusammenstellung wichtiger Zahlen aus der Geographie. Wien 1879. 1 vol. 8°.

De la Curtea Regală din Bucurescĭ.

«*Broşteni*». Albumŭ cu 44 vederĭ luate în fotografie pe moşia regală Broşteni. 1 vol. 4°.

De la Oficiulŭ centralŭ de statistică din Bucurescĭ.

Statistica din România, învĕţămêntulŭ pe anulŭ şcolarŭ 1878—79, 1879—80. 1880—81. Bucurescĭ 1883. 3 vol. 4°.

De la Academia Ungurésca din Buda-Pesta.

Ballagi Mor, Emlékbeszéd Révész Imre levelezö tag felett. Budapest 1882. 1 vol. 8°.

Galgóczy Károly, Emlékbeszéd Norocy István levelezö tag fellet. Budapest 1882. 1 vol. 8°.

Gazette de Hongrie, 1883 Nr. 1—28. 1 vol. in folio.

Jekelfalussy Jozsef, Hazánk bünügyi statistikája. 1873—1880. Budapest, 1883. 1 vol. 8°.

Jekelfalussy József Dr., Népünk hivatása és foglálkozása az 1880-ban végrehaitott zsámlálás szerint. Budapest 1882. 1 vol. 8°.

Kápolnai Pauer István, Emlékbeszéd Korponay János levelezö tag fölött. Budapest 1882. 1 vol. 8°.

Károlyi Arpad Dr. és *Szalay József*, Nádasdy Tamás Nádor családi levelezése. Budapest 1882. 1 vol. 8°.

Konek Sándor Dr., Bányászatunk jelen állapota s teendöink annak sikerest kifejtésére. Budapest 1881. 1 vol. 8°.

Konek Sándor Dr., Emlékbeszéd Dr. Suhayda János levelezö tag fölött. Budapest 1881. 1 vol. 8°.

Körösi József, Budapest nemzetiségi állapota és magyarosodása az 1881-diki népszámlálás eredményei szerint. Budapest 1882. 1 vol. 8°.

Lenhossék József, A Szeged-öthalmi ásatásokröl. Budapest 1882. 1 vol. 4°.

Lenhossék József, Emlékbeszéd Broca Pál külsö tag felett. Budapest 1882. 1 vol. 8°.

Mathematische und naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn. 1-er Band. 1 vol. 8°.

Nyelvtudományi közlemények, szerkeszti Budenz József. XIII kötet, 2 füzet. Budapest 1882. 1 vol. 8°.

Ortvay Tivadar Dr., Magyarország régi vizrajza a XIII-ik század végeig Budapest 1882. 2 vol. 8°.

Pesty Frigyes, A Magyarországi várispánságok története különösen a XIII században. Budapest 1862. 1 vol. 8°.

Régi magyar költök tára, vol. IV, 1540—1575. Budapest 1883. 1 vol. 8°.

Simonyi Zsigmond, A magyar kötöszók, egyuttal az összetett mondat elmélet. Második kötet. Budapest 1883. 1 vol. 8°.

Tisza István, Az adoáthárítás elmélete. Budapest 1882. 1 vol. 8°.

Tököly Imre Gróf, Levelei-sajtó alá rendezte Deák Farkas. Budapest 1882. 1 vol. 8⁰.

Töldes Béla, Adalékok a papirpénz történetéhez és statisztikájához. Budapest 1882. 1 vol. 8⁰.

Vámbéry Armin, A magyarok eredete. Budapest 1882. 1 vol. 8⁰.

Vécsey Támas, Lucius Ulpius Marcellus. Budapest 1881. 1 vol. 8⁰.

Wertheimer Ede, Francziaország magatartása II Jozsef császárnak II. Frigyes Porosz királlyal történt találkozásaival szemben. Budapest 1883. 1 vol. 8⁰.

De la Universitatea din Cernăuți.

Personalstand und Ordnung der öffentlichen Vorlesungen an der k. k. Franz-Josefs Universität zu Czernowitz im Winter-Semester 1883—84. Czernowitz 1883. 1 vol. 4⁰.

» » Sommersemester 1884. Czernowitz 1884. 1 vol. 4⁰.

De la Universitatea din Clujŭ.

Acta reg. scient. Universitatis Claudiopolitanae Francesco-Josephinae anni MDCCCLXXXII—LXXXIII. Fasciculus II. Kolozvárt 1883. 1 vol. 8⁰.

» » Anni MDCCCLXXXIII—LXXXIV. Fasc. I. Kolozsvárt 1884. 1 vol. 8⁰.

A Kolozsvári magyar királyi Ferencz-Iózsef-tudomány egyetem *Almanachja* MDCCCLXXXII—LXXXIII-ról. Kolozsvárt 1883. 1 vol. 8⁰.

A Kolozsvári m. k. Ferencz József tudomány egyetem tanrendje az MDCCCLXXXIII-IV tanév I-sö félére. Kolozsvárt 1883. 1 vol. 8⁰.

» » II-ik félére. Kolozsvárt 1884. 1 vol. 8⁰,

De la Academia regală din Copenhaga.

Bulletin. 1882, Octombre-Decembre, 1883 Ianuar-Mai. 2 vol. 8⁰.

Mémoires de l'Académie Royale de Copenhague. 6-me Série. Classe des sciences. Vol. II, No. 4, 5. 2 vol. 4⁰.

De la Universitatea din Copenhaga.

Aperçu sur l'organisation de l'Université de Copenhague. Copenhague 1878. 1 vol. 8⁰.

Henning Matzen, Kjöbenhavn universitets retshistorie, 1479—1879. Copenhague 1879. 1 vol. 8⁰.

De la Societatea reg. a anticarilorŭ de Nord în Copenhaga.

Mémoires de la société royale des antiquaires du Nord. 1878—1884. Copenhague. 1 vol. 8⁰.

Aarböger for nordisk oldkyndighed og historie. 1883. 2—4 heft Copenhaga. 1 vol. 8°.

De la Prefectura judeţuluĭ Covurluĭ în Galaţĭ.

Comiţiulŭ agricolŭ alŭ judeţuluĭ Covurluĭ.—Patru formulare de diplome de la exposiţia agricolă a aceluĭ judeţŭ. 4 foĭ.

De la Academia din Cracovia.

Rocznik zarądu Akademii umiejetności w Kracovia 1883. 1 vol. 8°.

Rozprawy i sprawozdania z poziedzeń wydziatu historyczno-filozoficznego Akademii Umiejętności, T. XV, XVI. w Krakowie 1882. 1883. 2 vol. 8°.

Zbiór wiadomości do antropologii krajowej wydawany staraniem Komisyi antropologeczněj Akademii Umiejętności w Krakowie. VI, VII. 2 vol. 8°.

De la Ministerulŭ de Finanţe alŭ Saxonieĭ în Dresda.

Statisticher Bericht über den Betrieb der unter kön. Sächsischen Staatverwaltung stehenden Staats und Privat Eisenbahnen ..... im Jahre 1879. Dresden. 1 vol. 4°.

De la Biroulŭ statisticŭ alŭ Saxonieĭ în Dresda.

Kalender und statistiches Jahrbuch für das Königreich Sachsen auf das Jahr 1882. Dresden 1881. 1 vol. 8°.

Zeitschrift des k. Sächsischen statistichen Bureau's. XXVI. 1880. Dresden 1880. 1 vol. 4°.

De la Societatea regală din Dublin.

The scientific proceedings of the royal Dublin Society. Vol III, Part V. August. Dublin 1882. 1 vol. 8°.

» » Volume I. (Series II) XV—XIX, vol II (Ser. II) II. 7 vol. 4°.

De la Societatea regală din Edinburgh.

Proceedings of the royal Society of Edinburgh. Session 1878—79, 1879—80. 2 vol. 8°.

De la Academia della Crusca din Florenţa.

Atti della R. Accademia della Crusca. 1874—1883. Firenze. 10 vol. 8°.

Gio Battista Zannoni, Storia della Accademia della Crusca. Firenze 1884. 1 vol. 8°.

Giovanni Tortoli. Il Vocabolario della Crusca e un suo critico. Firenze 1875. 1 vol. 8°.

Glossario. Firenze 1881. 1 vol. 8°.

Marco Tabarrini, Relazioni sui lavori della Accademia dela Crusca... degli anni 1869 e 1870. Firenze 1870. 1 vol. 8⁰.

Vocabolario degli Accademici della Crusca. Quinta impressione. Vol. I—IV, V, 1. Fierenze 1881—1884. 5 vol. 4⁰.

De la Guvernulŭ din Guatemala.

Memorias de las secretarias de estado del Gobierno de Guatemala 1883. 1 vol. 8⁰.

De la Consiliulŭ judeţianŭ din Iaşĭ.

Exposiţiunea judeţiană de agricultură şi industrie. Diploma. 1 fóie.

De la Universitatea din Halle.

A. Albrecht, Das englische Kindertheater. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

A. Beyer, Die Flexion des Vocativs im altfranzösischen und provenzalischen. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

A. Gerber, Ueber die jährliche Korkproduction im oberflächenperiderm einiger Bäume. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

A. Grabenstein, De interrogationum enuntiativarum usu Horatiano. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

A. Fechter, Beitrag zur Lehre von der Actinomykose. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

A. Hackradt, Gustav Horn. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

A. Hortzschansky, Die Schlacht an der Brücke von Rovines am 27 Iuli 1214. Halle 1882. 1 vol. 8⁰.

A. Pinkert, Ein Fall von Synostose sämtlicher Gelenke beider unter Extremiteten. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

A, Michaelis, Ueber chronische Milztumoren im Kindesalter. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

Ac. Wagrin, Quaestiones de scholiorum Demosthenicorum fontibus, I. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

B. Baentsch, Die Wüste, I. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

B. Bourwieg, Zur Laparomiomotomie. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

B. Schlitte, Die Durchführung der Zusammenhegung der Grundstücke im Regierungs-Bezirk Cassel. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

C. Dorn, Ueber die operative Behandlung der Echinococcen der Bauchhöhle. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

C. Fr. Jeppel, Kant's ontologische Beweissversuche für das Dasein Gottes Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

C. Hernichs, Zur Casuistik der Haematome der *dura mater*. Halle 1883 1 vol. 8°.

Chronik der k. vereinigten Friedrichs-Universität Halle-Wittemberg für das Jahr 1882. Halle 1883. 1 vol. 4°.

C. Schwabe, De dicendi genere Isocrateo. Halle 1883. 1 vol. 8°.

C. Seligmann, Das Buch der Weisheit des Jesus Sirach. Halle 1883. 1 vol 8°.

C. Roos, De Theodoreto Clementis et Eusebii compilatore. Halle 1883. 1 vol. 8°.

E. Degner, Quaestionis de curatore rei publicae pars prior. Halle 1883.

Eduard Savvazin, Die *dos aestimata*. Halle 1883. 1 vol. 8°.

E. Lindemann, Zur Pothagenese des Icterus Neonatorum. Halle 1883. 1 vol. 8°.

E. Pariselle, Ueber die Sprachformen der ältesten Sicilianischen Chroniken. Halle 1880. 1 vol. 8°.

E. Proff, Ueber die Rückwärtsbeugung der schwangeren Gebärmutter. Halle 1883. 1 vol. 8°.

E. Schmidt, Ueber ein Attraktionsproblem. Halle 1883. 1 vol. 8°.

E. Schwabe, בְּ nach seinem Wesen und Gebrauche im altestamentlichen Kanon gewürdigt. Halle 1884. 1 vol. 8°.

E. Schwetschke, Zur Gewerbegeschichte der Stadt Halle von 1680—1880. I. Band. Halle 1883. 1 vol. 8°.

D. Hirsch, Der primäre Scheidenkrebs. Halle 1885. 1 vol. 8°.

D. H. Hering, Luthers Lehre von der Nächstenliebe. Halle 1883. 1 vol. 8°.

Dr. K. Schoenlein, Ueber das Verhalten der Wärmeentwickelung Tetanis verschiedener Reizfrequenz. Halle 1883. 1 vol. 8°.

Fr. Beyschlag, Geognostische Skizzen der Umgegend von Crock im thüringer Walde. Halle 1883. 1 vol. 8°.

Fr. Hayer, Untersuchungen über das Verhältniss des Geschlechtes bei einhäusigen und zweihäusigen Pflanzen.... Halle 1883. 1 vol, 8°.

F. Koegel, Die körperlichen Gestalt der Poesie. I, II. Halle 1883. 1 vol. 8°.

Fr. Kötter, Ueber das Gleichgewicht biegsamer, unausdehnbarer Flächen. Halle 1833. 1 vol. 8°.

Fr. Rasfeld, De versibus suspectis et interpolatis fabulae Sophocleae quae inscribitur Oedipus Coloneus. Halle 1883. 1 vol. 8°.

G. Becker, Neue Untersuchungen über excentrische Sehschärfe und ihre Abgrenzung von der centrischen. Halle 1883. 1 vol. 8°.

G. Goerbig, Nominum, quibus loca significantur, usus Plantinus exponitur et cum usu Terentiano comparatur. Halberstadt 1883. 1 vol. 8°.

G. Fricke, De fontibus Plutarchi et Nepotis in vita Phocionis. Halle 1883

G. Fürth, Studien über Eiterung und Entzündung. Halle 1883. 1 vol. 8°.

G. Kausch, De Sophoclis fabularum apud Suidam reliquiis. Halle 1883. 1 vol. 8°.

G. W. Keferstein, Ueber die Wirkung der Hautreize und ihre Verwertbarkeit für die praktische Medizin. Halle 1883. 1 vol. 8°.

G. Kock, Montesquieus Verfassungstheorie. Halle 1883. 1 vol. 8°.

G. Lostig, Florentiner Handelsregister des Mittelsalters. Halle 1883. 1 vol. 4°.

G. Offerdinger, Ueber die Stellung des Schlüsselbeins und deren Veränderung beim ruhigen Athmen gesunder und kranker Lungen. Halle 1883. 1 vol. 8°.

G. Rammlt, Ueber die zusammengesetzten Nomina im Hebraeischen Halle 1883. 1 vol. 8°.

G. Schönaich, Questiones Juvenalianae. Halle 1883. 1 vol. 8°.

G. Tuphorn, Ueber die Bewegung einer schweren Geraden.... Halle 1883. 1 vol. 8°.

H. Caspari, Baiträge zur Kentniss des Hautgewebes der Cacteen. Halle 1883. 1 vol. 8°.

H. Bokemüller, Zur Lautkritik der Reimpredigt «Grant mal fist Adam». Halle 1883. 1 vol. 8°.

H. Brandes, Ueber die Quellen der mittelenglischen Paulus-Vision. Halle 1883. 1 vol. 8°.

H. Eberius, Die Schwarz'sche Infusion alcal. Kochsalzlösung als Ersatz der Bluttransfusion. Halle 1883. 1 vol. 8°.

H. Fitzau, Ueber circuläre Darmresection. Halle 1883. 1 vol. 8°.

H. Gandig, Die Grundprincipien der Aesthetik Schopenhauers. Halle 1883. 1 vol. 8°.

H. Haym, Ueber die Erkenntniss der Wirklichkeit. Halle 1883. 1 vol. 8°.

H. Helming, Ueber epileptische Amnesie. Halle 1883. 1 vol 8°.

H. Herbst, De sacerdotiis Romanorum municipalibus. Halle 1883. 1 vol. 8°.

H. Hintze, Ueber Pseudorthrosen und ihre operative Behandlung. Halle 1883. 1 vol. 8°.

H. Karbaum, De auctoritate et fide grammaticorum latinorum in constituenda lectione Ciceronis orationum in Verrem. Halle 1883. 1 vol. 8°.

H. Crause, Wycherley und seine französischen Quellen. Halle 1883. 1 vol. 8°.

H. Sauer, Beitrag zur Casuistik der Irissarkome. Halle 1883. 1 vol. 8°.

H. Wahle, Die Centralbewegung eines materiellen Punktes nach dem Gesetze μ. r—5. Halle 1883 1 vol. 8°.

H. Weisflog, Beitraege zur Thermoelectricitaet und ein neues Galvanopirometer. Halle 1882. 1 vol. 8⁰.

J. E. Kirchner, de litis instrumentis quae extant in Demosthenis quae fertur in Lacritum.... Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

Index Scholarum in Universitate litteraria Fridericiana Halensi cum Vitembergensi consociata per aestatem 1883. 1 vol. 4⁰.

» » per hiemem anni 1883—1884 Halle. 1 vol. 4⁰.

J. Albert, Ueber den Werth verschiedener Formen stickstoffhaltiger Verbindungen fur das Planzenwachstum. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

J. Bauzutschky, Zur Histologie des carcinoma ventriculi. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

J. F. Dannemann, Beiträge zur Kenntniss der Anatomie und Entwickelung der Mesembryanthema. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

J. Gründler, Ueber die Form der Ausscheidung des Jodes im menschlichen Harn nach Anwendung des Jodoforms. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

J. Hartisch, Ueber Casuistik und Therapie der habituellen Schulter und Unterkieferluxation. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

J. Heisig, Die Entwickelung der landwirtschaftlichen Verhältnisse.... in der Provinz Pr-Schlesien. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

J. Schinkel, Questiones Silianae. Lipsiae. 1 vol. 8⁰.

J. Vaders, De alis exercitus romani. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

K. Boehm, Beitrag zur Kenntniss vom «plexiformen Neurom.» Magdemburg 1883. 1 vol. 8⁰.

K. Borchard, Textgeschichte von Thomson's seasons. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

K. Deutschländer, Ueber das Uuftreter von *Typhus abdominalis* in Wallwitz bei Halle 1882. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

K. Petzold, Petrographische Studien an Basaltgesteiner der Rhöw. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

K. Vollers, Das Dodekapvopheton der Alexandriner. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

K. Wiedemann, Phileppsburg in dreissigjährigen Kriege. I. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

K. Wilke, Ueber die anatomischen Beziehungen des Gerbstoffs, zu den Secretbehältern der Pflanze. Halle 1883 1 vol. 8⁰.

L. Kleiber, Quid Tacitus in dialogo prioribus scriptoribus debeat. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

M. Dahm, Laparotomie bei Ileus. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

M. Engelmann, Kritik der Kant'schen Lehre von Ding in sich. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

M. Glogner, Ueber congenitale Sakraltumore. Halle 1883. 1 vol. 8°.

M. Gottschalk Ueber den Gebrauch des Artikels in Milton's Paradise lost· Halle 1883. 1 vol. 8°.

M. Kollberg, Hobbe's Staatslehre. Halle 1883. 1 vol. 8°.

M. Lange, Untersuchungen ueber Chaucer's Boke of the Duchesse. Halle 1883. 1 vol. 8°.

M. Maurer, Ueber einen eigenthümlichen Fall von Angiosarkom. Halle 1883. 1 vol. 8°.

M. Naumann, De fontibus et fide Bruti Ciceronis. Halle 1883. 1 vol. 8°.

M. Puhl, De Othone et Vitellio imperatoribus quaestiones. Halle 1883. 1 vol. 8°.

M. F. Stern, Zur Biographie des Papstes Urban's II. Halle 1883. 1 vol. 8°.

O. Goetz, Questiones de genetivi usu Thucydidis. Vratislaviae 1883. 1 vol. 8°.

O. Gorges, De quibusdam sermonis Gelliani proprietatibus observationes. Halle 1883. 1 vol. 8°.

O. Otto, Ueber Blutkörpchenzallungen in den ersten Lebensjahren. Halle 1883. 1 vol. 8°.

O. Proetzsch, Zur chirurgischen Bhandlung des Blasenscatarrhs. Halle 1883. 1 vol. 8°.

O. Rohrscheider, Ueber die unter der Haut gelegenen schmerzhaften Geschwülste, sog. tubercula dolorosa. Halle 1883. 1 vol. 8°.

O. Sehmann, Ein neuer Fall von Acardius amorphus. Halle 1883. 1 vol. 8°.

O. Schmidt, Ueber tuberculöse Geschwüre der Zunge. Halle 1883. 1 vol. 8°.

O. Wolff, De enuntiatis interrogativis apud Catullum, Tibullum, Propertium. Halle 1883. 1 vol. 8°.

P. Braunschweig, Ueber die hereditäl-syphilitiche Epiphisenkränkung. Hale. 1883. 1. vol. 8°.

P. Brehme, Ueber Myocarditis fibrosa. Halle 1883. 1 vol. 8°.

P. Gerhardt, Ueber die Amputation der Vaginalportion. Merseburg 1883. 1 vol. 8°.

P. Hartwig, Zur Casuistic des primären Lungenechinococcus. Halle 1883. 1 vol 8°.

P. Herzfeld, Ueber das gleichzeitige Auftreten zweier acuter contagiöser Exantheme. Halle 1883. 1 vol. 8°.

P. Heymann, In Propertium questiones grammaticae et orthographicae. Halle 1883. 1 vol. 8°.

P. Lümkemann, Turennes letzter Feldzug 1675. Halle 1883. 1 vol. 8°.

P. Meinhold, Forschungen zur Geschichte der lombardischen Krönung der deutschen Kaiser und Könige. Halle 1883. 1 vol. 8°.

P. Olbricht, De interrogationibus disiunctivis et *an* particulae usu apud Tacitum. Halle 1883. 1 vol. 8°.

P. Plettenberg, Die Gleichgewichtscurve eines rotirender unelastischen Fadens. Halle 1883. 1 vol. 8°.

R. Talck, Beiträge zur galvanischen Polarisation durch Wechselströme. Halle 1883. 1 vol. 8°.

R. Heiligenstaedt, De enuntiatorum finalium usu Herodoteo cum Homerico ex parte comparato. I. Halle 1883. 1 vol. 8°.

R. Hermann, Ueber die bei Bleivergiftungen antretenden Erkränkungen des Gehirns. Halle 1883. 1 vol. 8°.

R. Mennicke, Vergleichende Versuche über die Wirksamkeit verschiedener Aconitivpräparate. Halle 1883. 1 vol. 8°.

R. van der Borght, Die Bewährung der Actiengesellschaften in Deutschland. Halle 1883. 1 vol. 8°.

R. Weisse, Die Sprachformen Matfre Ermegau's. Halle 1883. 1 vol. 8°.

R. Zimmermann, Quibus auctoribus Strabo in libro tertio Geographicorum conscribendo usus sit, quaeritur. I. Halle 1883. 1 vol. 8°.

S. Horowitz, Die Prophetologie in der jüdischen Religionsphilosophie. Halle 1883. 1 vol. 8°.

Th. Panhoff, De neutrius generis adiectivorum substantivo usu apud Tacitum. Halle 1883. 1 vol. 8°.

T. Staesche, De Demetrio Ixione grammatico. Halle 1883. 1 vol. 8°.

Verzeichniss der auf der k. vereinigte Friedrichs-Universität Halle-Wittemberg im Sommerhalbjahr 1883 zu haltenden Vorlesungen. Halle 1883. 1 vol. 4°.

» » Winter-halbjahr 1883—1884. 1 vol. 4°.

W. Bock, Zur Destruction of Troy. Halle 1883 1 vol. 8°.

W. Hafemann, Pharmacologische Studien am isolirten Froschherzen. Halle 1883. 1 vol. 8°.

W. Jenrich, Der Pluralis fractus im Hebräischen. Halle 1883. 1 vol. 8°.

W. Panecki, Beitrag zur Impftuberculose. Halle 1883. 1 vol. 8°.

W. Rudolphi, Beitrag zu Helmholtz Theorie der dispersion..... Halle 1883. 1 vol. 8°.

W. Schultze, Forschungen zur Geschichte der Klosterreform im 10 Jahrhundert. Halle 1883. 1 vol. 8°.

W. Schumann, Petrographische Studien an vulkanischen Gesteinen Japans. Halle 1883. 1 vol. 8°.

W. Thorn, Ueber die Achsendrehung der Ovarientumoren. Halle 1883. 1 vol. 8⁰.

De la Academia naturaliştilorŭ în Halle.

Leopoldina, amtliches Organ der k. leopoldinisch-carolinisch deutschen Akademie der Naturforscher. X-XVIII. Dresden-Halle 1874—1882. 9 vol. 4⁰.

Nova acta Academiae caesareae leopoldino-carolinae germanicae naturae curiosorum. XXXVIII—XLIV. Halle 1878—83. 8 vol. 4⁰.

De la Societatea istoricŭ turingicŭ în Jena.

Thüringische Geschichsquellen.—Neue Fologe, 1 Bd. Urkundenbuch der Stadt Arnstadt 704—1495. Jena 1883. 1 vol. 8⁰.

Zeitschrift des Vereins für thüringische Geschichte und Alterthumskunde. Neue Folge, III Bd. 3. 4.

De la Observatorulŭ meteorologicŭ din Kew.

The Kew observatory, Richmond, Surrey 1883. Report of the Kew Committee. London 1883. 1 vol. 8⁰.

De la Guvernulŭ Majestăţei Sale Britanice din Londra.

A Catalogue of the Harleian Manuscripts, in the British Museum. vol. IV. 1 vol. fol.

Ancient laws and institutes of Englad. 2 vol. 8⁰.

» » Wales. 2 vol. 8⁰.

» » Ireland. 4 vol. 8⁰.

A description of the Patent Rolls in the tower of London. 1 vol. 8⁰.

Calendarium Genealogicum. Henry III. and Edward I. 2 vol. 4⁰.

Calendar of home office papers. 3 vol. 4⁰.

Calendar of the patent rolls of chancery in Ireland. 3 vol. 8⁰.

Calendars of the proceedings in chancery, in the reing of queen Elizabeth. Vol III. 1 vol. fol.

Calendar of the state papers. 97 vol. 4⁰.

Calendar of treasury papers. 2 vol. 4⁰.

Compota Thesaurariorum regum Scotorum. 1 vol. 8⁰.

Documents and Records illustrating the history of Scotland. vol. I. 1 vol. 8⁰.

Documents illustrative of english history. 1 vol. fol.

» » of the history of Scotland. 2 vol. 8⁰.

Ducatus Lancastriae pars quarta. 1 vol. fol.

Excerpta è Rotulis Finium in Turri Londiniensi. 2 vol. 8°.

Fines, sive fide finium etc. vol. II. 1 vol. 8°.

Foedera, conventiones, litterae, et cujuscunque generis acta publica, inter Reges Angliae et alios quosvis Imperatores, Reges, Pontifices, Principes vel communitates habita aut tractata. vol. IV. 1 vol. fol.

General report to the king in Council from the Honour. board of Commissioners on the public records. 1 vol. fol.

Hardy Thomas Duffus, Report to the right hon. Master of the Rolls upon the documents ni the Archives and public Libraries of Venice. 1 vol. 8°.

Historic and municipal documents of Ireland. 1 vol. 8°.

Hunter Joseph, An introduction to the Valor ecclesiasticus of King Henry VIII. 1 vol. 8°.

Issues of the Exchequer : being payments made out of his Majesty's revenue during the reign of King James I. 1 vol. 8°.

» » being a collection of payments made out of his Majesty's revenue, from King Henry III to King Henry IV. 1 vol. 8°.

Issue Roll of Thomas de Brantingham, Bishop of Exeter. 1 vol. 8°.

Ledger of Andren Halyburton. 1 vol. 8°.

Letters and papers foreingn and domestic of the reing of Henry VIII. 10 vol. 4°.

Libri censuales vocati Domesday-Book additamenta ex. codic. antiquiss. 1 vol. fol.

» » indices. 1 vol. fol.

Modus tenendi parliamentum. 1 vol. 8°.

Placitorum in domo capitulari Westmonasteriensi asservatorum abbreviatio. 1 vol. fol.

Proceedings and ordinances of the privy council of England. Vol. IV—VII. 4 vol. 8°.

Registrum magni Sigilli regum Scotorum. 1 vol. 8°.

Registrum vulgariter nuncupatum «The Record of Caernarvon».—1 vol. fol.

Report of the right honourable the master of the Rolls upon the Carte and Carew papers in the Bodleian and Lambeth Libraries. 1 vol. 8°.

Rerum britannicarum medii aevi scriptores. 178 vol. 8°.

Rotuli chartarum in turri Londiniensi asservati. vol. I. Pars I. 1 vol. fol.

Rotuli Curiae Regis. Vol. II. 1 vol. 8°.

Rotuli de Liberate ac de misis et Praestitis regnante Iohanne. 1 vol. 8°.

Rotuli de oblatis et finibus in turri Londiniensi asservati. 1 vol. 8°.

Rotuli litterarum clausarum in turri Londiniensi asservati. Vol. II. 1 vol. 8°.

Rotuli scaccarii regum Scotorum. 5 vol. 8°.

Rotulorum originalium in curia scaccaria abbreviatio. 2 vol. fol.

The actis of the Lords auditors of causes et complaints A. D. MCCCCLXVI— A. D. MCCCCXCIV. 1 vol. fol.

The acts of the Lords of Council in civil causes A. D. MCCCCLXXVIII— MCCCCXCV. 1 vol. fol.

The antient Kalendar and Inventories of the treasury of his Majesty's exchequer. 3 vol. 8°.

The great roll of the Pipe for the first year of the reign of King Richard the first. 1 vol. 8°.

The great rolls of the Pipe for the second, third, and fourth years of the reign of King Henry the second. 1 vol. 8°.

The register of the privy council of Scotland. 4 vol. 8°.

Thomas F. S. Hand-book to the public records. 1 vol. 8°.

Syllabus of «Rymer's Foedera.» 2 vol. 8°.

State papers. 11 vol. 4°.

De la Oficiulŭ Meteorologicŭ din Londra.

Hourly Readings, 1881. Part IV. October to December 1883. London 1 vol. 4°.

Hourly Readings, 1882. Published by the Authority of the Meteorological Council. Part. I January to March. London 1883. 1 vol. 4°.

Meteorological atlas of the British isles. London. 1883. 1 vol. 4°.

Report of the second meeting of the international meteorological committee, held as Copenhagen, August 1882. London 1883. 1 vol. 8°.

Sunskine records of the united Kingdom for 1881. London 1883. 1 vol. 8°.

The quarterly weather report of the meteorological Office. Part II. April-Iune 1876. London 1883. 1 vol. 4°.

The Quaterly Weather Repor. 1877, 1880. London 1883. 2 vol. 4°.

De la Societatea limbilorŭ romanice din Montpellier.

Revue des langues romanes 1883. Montpellier. 1 vol. 8°.

De la Societatea archeologicŭ din Moscva.

Древности труды имп. Московскаго археологическаго общества, t. IX, 2, 3. 1 vol. 4°.

De la Academia regală din München

Abhandlungen der philosophisch—philologischen Classe der königlich Bayerischen Akademie der Wissenschaften. I—YI, VII 1, 2, VIII—XVI. München 1835—1883. 16 vol. 4°.

Abhandlungen der historischen Classe der königlichen Bayerischen Akademie der Wissenschaften. I—V, VIII—XVII, 1. München 1833—1883. 15 vol. 4°.

Sizungsberichte der philosophisch—philologischen und historischen Classe der k. b. Akademie der Wissenschaften zu München. 1871—1883. 13 vol. 8°.

De la Institutulŭ meteorologicŭ din München.

Beobachtungen der meteorologischen Stationen im Königreich Bayern. 1883. Heft I—III 1883. 1 vol. 4°.

Dr. Wilhelm von Bezold. Beobachtungen der meteorologischen Stationen im Königreich Bayern. Vierter Jahrgang, 1882. München 1883. 1 vol. 4°.

De la Societatea geografică din München.

Jahresbericht der geographichen Gesellschaft in München für 1877—1879. 1880—1881. München 1880, 1882. 2 vol. 8°.

De la Societatea geografică d'Oran.

Bulletin de la société de géographie et d'archeologie de la province d'Oran. Nr. 17. Oran 1883. 1 vol. 8°.

De la Academia de inscripţiunĭ şi frumóse litere din Paris.

Académie des inscriptions et belles-lettres.—Comptes rendus des séances de l'année 1883. Bulletin, Octobre — Decembre 1882, Janvier—Septembre 1883. Paris 1883. 2 vol. 8°.

De la Ministerulŭ instrucţiuneĭ publice din Paris.

Charles V, Inventaire du mobilier de.... publié par Jules Labarte. Paris 1879. 1 vol. 4°.

Charles V, Mandements et actes divers recueillis... par Lépold Delisle. Paris 1874. 1 vol. 4°.

Edmond le Blant, Études sur les sarcophages chrétiens antiques de la ville d'Arles. Paris 1878. 1 vol. fol.

F. de Guilhermy, Inscriptions de la France du Ve· siècle au XVIIIe· T. II-IV. varis 1875, 77, 79. 3 vol. 4°.

Jean Chapelain, Lettres.... publiées par Th. Tamizey de Larroque. Tome I. Paris 1880. 1 vol. 4°.

Mazarin Cardinal, *Lettres*... pendant son ministère, recueillies et publiése par A. Cheruel. Paris 1872, 79. 2 vol. 4⁰.

Mélanges historiques. Choix de documents. Paris 1873, 77, 80, 82. 4 vol. 4⁰.

Psaumes. Le livre des... Ancienne traduction française publiée.... par Francisque Michel. Paris 1876. 1 vol. 4⁰.

De la Ministerulŭ de interne din Paris.

Michon, Statistique des prisons et établissements pénitentiaires.... pour l'année 1878. Paris 1881. 1 vol. 8⁰.

De la Ministerulŭ de justiţie din Paris.

Compte général de l'administration de la justice civile et commerciale en France et en Algérie pendant l'année 1881. Paris 1883. 1 vol. 4⁰.

Compte général de l'administration de la justice criminelle en France et en Algérie pendant l'année 1881. Paris 1883. 1 vol. 4⁰.

De la Biuroulŭ centralŭ de meteorologie din Paris.

Annales du bureau central météorologique de France. Année 1877. Pluies en France. Année 1879. II Bulletin des observations françaises et revue climato- ogique .III Pluies en France. Année 1880 : I Étude des orages en France et mémoires divers. II Bulletin des observations françaises et revue climatologique. III Pluies en France. IV. Météorologie générale. Paris 1880—82. 6 vol. 4⁰. 1 vol. fol.

De la Şcóla de limbĭ orientale moderne din Paris.

Açogh'ig de *Daron* Etienne, Histoire universelle, traduite de l'arménien et annotée par E. Delaurier. Iᵉ partie. Paris 1883. 1 vol. 8⁰.

Camille Imbault-Huart, Recueil de documents sur l'Asie centrale. Paris 1883. 1 vol. 8⁰.

Constantin Dopontès, Ephémérides daces ou chronique de la guerre de quatre ans (1736—1739). Paris 1880, 81. 2 vol. 8⁰.

G. Devéria, Histoire des relations de la Chine avec l'Annam-Viêtnam du XVIᵉ au XIXᵉ siècle. Paris 1880. 1 vol. 8⁰.

Gregoire Ureki, Chronique de Moldavie, publiée par E. Picot. fasc. 3. 1 vol. 8⁰.

Luc vân tiên ca diên, Texte en caractères figuratifs, transcription en caractères latins et traduction par Abel des Michelis. Paris 1883. 1 vol. 8⁰.

Machéras Leonce, Chronique de Chipre. Texte grec, traduction française par E. Miller. Paris 1882 2 vol. 8⁰.

Meynard A. C. Barbier de, Dictionnaire turc-français. Vol. I, 1 et 2 livrais. Paris 1881, 1882. 2 vol. 8⁰.

Mirâdj Nameh, publié pour la première fois..... traduit et annoté. par A. Pavet de Courteille. Paris 1882. 1 vol. 8⁰.

Sefer Nameh, Relation du voyage de Nassiri Khosrau en Syrie, en Palestine, en Égypte, en Arabie et en Perse. Publié, traduit et annoté par Charles Schefer. Paris 1881. 1 vol. 8⁰.

Tam tu Kinh ou le livre des phrases de trois caractères. Texte etc. par Abel des Michels. Paris 1882. 1 vol. 8⁰.

De la Şcóla de podurĭ şi şosele din Paris.

Colection de dessins distribués aux élèves. Tome III, 18 livraison 1883. Pariş, 1883. Texte 1 vol. 8⁰. stampe 12. 1 vol. fol.

De la Academia imperială de sciinţe din St. Petersburg.

Bulletin de l'Académie impériale des sciences de St. Pétersbourg. Tome XXVIII, Nr. 1, 2, 3, 4. XXIX, 1.

Memoires de l'Académie impériale des sciences de St. Pétersbourg. VIIe serie Tom. XXXI Nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Записки императорской Академiи Наукъ. Tom. XLIV—XLVII. 1. 4 vol. 8⁰.

De la Observatoriulŭ centralŭ de meteorologie din St. Petersburg.

Repertorium für Meteorologie. Band VIII. St. Petersburg 1883. 1 vol. 4⁰.

De la Academia dei Lincei din Roma.

Atti della R. Accademia dei Lincei. Anno CCLXXX 1882—83. Seria terza Transunti. Vol. VII. Fasc. 7—16.—1883—84. Vol. VIII. fasc 1—6.

Atti..... Anno 1875—1876, 1876—77. Seria seconda. V—VIII.

Atti..... Anno CCLXXIX 1881—1882. Seria terza. Memorie della classe di scienze fisiche, matematiche e naturali. Volumi XI, XII, XIII. Roma 1882. 3 vol. 4⁰.

Àtti della R. Accademia dei Lincei anno 1880—81. Seria terza. Memorie VI. 1 vol. 4⁰.

De la Societatea pentru cunóscerea Transilvanieĭ din Sibiŭ.

Archiv des Vereines für Siebenbürgischen Landeskunde. Neue Folge XIX. 1 vol. 8⁰.

Jahresbericht des Vereines für Siebenbürgische Landeskunde für das Vereinsjahr 1882—83.

De la Academia din Stockholm.

Bror Emil Hildebrand och Hans Hildebrand, Teckninger ur Svenska Statens historica Museum. Tvedje Häftet. Stockholm 1883. 1 vol. 4⁰.

De la Universitatea din Strassburg.

Adolf Michaelis, Die Bildnisse des Thukydides. Strassburg 1877. 1 vol. 4°.

Auguste-Henry Wartmann, Recherches sur l'Enchondrome. Genève et Bale 1880. 1 vol. 8°.

Die Einweihnung der Strassburger Universtät am 1. Mai 1872. Strassburg 1872. 1 vol. 8°.

Die Neugründung der Strassburger Bibliothek und die Göthe-Feier am 9 August 1871. Strassburg 1871. 1 vol. 8°.

Dr. Wasserfuhr. Der Gesundheitszustande in Elsass-Lothringen während des Jahres 1880. Strassburg 1881. 1 vol. 8°.

Edward Leopold, Berthold von Buchegg Bischof von Strassburg. Strassburg 1882. 1 vol. 8°.

Eduard Simons, Hat der dritte Evangelist den kanonischen Matthäus benutzt? Bonn 1880. 1 vol. 8°.

Ernst Hartwig, Beitrag zur Bestimmung der physichen Libration des Mondes. Karlsruhe 1880. 1 vol. 8°.

Friedrich Küstner, Bestimmungen des Monddurchmessers aus Neun Plejadenbedeckungen des Zeitraumes 1839 bis 1876. Halle 1880. 1 vol. 4°.

Hans Albert Roeder, Beitrag zur Kenntniss des terain a Chailles und seiner Zweischaler in der Umgegend von Pfirst im Ober-Elsass. Strassburg. 1 vol. 8°.

L. Horst, Leviticus XVII—XXVI und Hezekiel. Colmar 1881. 1 vol. 8°.

Maximilianus Hoffmann, Index gramaticus ad Africae provinciarum Tripolitanae Byzacenae proconsularis titulos latinos. Argentorati 1878. 1 vol. 8°.

Nicolaus Rosenkränzer, Bischof Johann I. von Strassburg genannt von Dürbheim. Trier 1881. 1 vol. 8°.

Otto Pauls, Ueber die Beziehung des Riemann'schen Integrals zweiter Gattung zu den Periodicitätsmoduln der Function R(o|e). Strassburg 1882. 1 vol 8°.

Otto Winckelmann, Die Beziehungen Kaiser Karls IV zum Königreich Arelat. Strassburg 1882. 1 vol. 8°.

P. Lobstein, Die Ethik Calvins in ihren Gründzügen entworfen Strassburg 1877. 1 vol. 8°.

P. E. Lucius, Die Therapeuten und ihre Stellung in der Geschichte der Askese Strassburg 1880. 1 vol. 8°.

Paul Kalkoff, Wolfgang von Passau 1191—1204. Weimar 1882. 1 vol. 8°.

Paul Märtens, Zur Lanzelotsage. Bonn 1880. 1 vol. 8°.

Philippus Thielmann, De sermonis proprietatibus quae leguntur apud cornificium et in primis Ciceronis libris. Argentorati 1879. 1 vol. 8°.

William L. Elkin, Ueber die Parallaxe vom α Centauri. Karlsruhe 1880. 1 vol. 8°.

De la Prefectura judeţuluĭ Teleormanŭ.

Comiţiulŭ agricolŭ alŭ Judeţuluĭ Teleormanŭ, brevetŭ pentru medaliĭ. 1 fóe.

De la Seminariulŭ archeologicŭ din Viena.

Abhandlungen des archäologisch-epigraphischen Seminars der Universität Wien. I—IV. Wien 1880—1883 4. vol, 8°.

Archäologisch-epigraphische Mittheilungen aus Oesterreich, herausgegeben von A. Conze und O. Hirschfeld. Iahrgang I—VI, VII, 1. Wien 1877—1883. 7 vol. 8°.

De la Observatoriulŭ meteorologicŭ din Viena.

Jahrbücher der k. k. Central-Anstalt für Meteorologie und Erdmagnetismus. Jahrgang 1879—1882. 4 vol 4°.

De la Societatea „România jună" Viena

Almanachulŭ Societăţiĭ academice socialŭ-literare *„România jună"* in Viena. 1882—1883. Viena 1883. 1 vol. 8°.

Raportulŭ anualŭ alŭ societăţiĭ academice Social-literară *„România Jună"* în Viena. 1882—1883. Viena 1883. 1 vol. 8.

De la Instituţiunea Smithson din Washington.

Annual report of the board of regents of the Smithsonian institution..., for the year 1880. Washington 1881. 1 vol. 8°.

De la Ministerulŭ de resbelŭ din Washington.

Annual report of the chief Signal officer to the Secretary of war for the year 1880. Washington 1881. 1 vol. 8°.

De la autorĭ, traducĕtorĭ şi editorĭ.

Dr. A. P. Alexi, Despre importanţa studiuluĭ botanic. Sibiŭ 1884. 1 vol. 8°.

» » Insemnătatea sciinţelor naturale. Bucur. 1883. 1 vol. 8°.

Dr. V. Babeşiu, Ein Beitrag zur Histologie des Keloids. 1 vol. 8°.

» » Ueber die selbständige combinirte Seiten und Hinterstrangsclerose des Rückenmarks. 1 vol. 8°.

» » Ueber einen in menschlichen Peritonäum gefundenen Netomaden. 1 vol. 8°.

Dr. V. Babeșiu, Experimentelle Beiträge zur Lehre vom Einfluss des Nervensystems auf die pathologischen Veränderungen der Xaut. 1 vol. 8⁰.

» » Kisérleti adatok az idegrendszer befolyásának tanához a bör kóros elváltozásaira vanatkozólag. Budapest 1882. 1 vol. 8⁰.

» » Közlemények a bpesti szegény gyermek-kórnázbol. 1 vol. 8⁰.

» » Note sur le siège des bactéries dans la variole, la vaccine et l'erysipèle. 1 vol. 8⁰.

» » Rapport des bacilles de la lèpre et de la tuberculose avec les surfaces tégumenteuses. 1 vol. 8⁰.

» » Note sur les bacilles de la tuberculose et sur leur topographie dans les tissus altérés par cette maladie.

» » Observations sur la topographie des Bacilles de la lèpre dans les tissus et sur les bacilles du choléra des poules. 1 vol. 8⁰.

» » Contribution à l'étude des inflamations liées à la présence des microbes. 1 vol. 8⁰.

» » Étude comparative des bactéries de la lèpre et de la tuberculose. 1 vol. 4⁰.

» » Sur les microbes trouvés dans le foie et dans le rein d'individus morts de la fièvre jaune. 1 vol. 4⁰,

» » Comparaison entre les bacilles de la tuberculose et ceux de la lèpre. 1 vol. 4⁰.

I. P. Bancov, Vitejia Românilorŭ și resbelul din 1877—1878. Craiova 1883, 1 vol. 8⁰.

George Botcanu, Don-Alfons de Castilia, melodramă în treĭ acte. Pétra 1882. 1 vol. 8⁰.

Gr. F. Brătianu, Incercărĭ asupra Art. 129 din Constituțiune. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 8⁰.

Marco Antonio Canini. Amore e dolore. Versi. Torino e Roma 1882. 1 vol. 8⁰.

» » Édudes étymologiques. Torino et Rome. 1 vol. 8⁰.

» » Storia di un libro (Études étymologiques). Torino 1882. 1 vol. 8⁰.

» » Giudizzi della stampa italiana sulla prima edizione di Amore e dolore. Torino 1882. 1 vol. 8⁰.

» » L'unione elleno-latina. Venezia 1883. 1 vol. 8⁰.

Cilibi Moisi, Practica și apropourile luĭ...... adunate de *M. Schwarzfeld*. Craiova 1883. 1 vol. 8⁰.

P. Corneille, Cidul, traducere de *Al. G. Drăghicescu*. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 8⁰.

Gr. Crăiniceanu, Curs de fortificaţiunea pasageră. Bucurescĭ 1881. 4 vol. 8⁰.

Cr. G. Cuţiana, Efectele obligaţiunilor faţă cu terţele persóne în dreptul romanŭ şi românŭ. Bucurescĭ 1884. 1 vol. 8⁰.

Ión Dariu, Idealulŭ învĕţătoriuluĭ românŭ. Braşovŭ 1883. 1 vol. 8⁰.

V. Dimitrescu, Geografia judeţuluĭ Mehedinţĭ. Turnu-Severinŭ 1883. 1 vol. 8⁰.

» » Istoria oraşuluĭ Severinŭ. Severinŭ 1883. 1 vol. 8⁰.

Discursurile rostite în adunarea politică a oposiţiuneĭ-unite ţinute în oraşulŭ Iaşĭ în ḑiua de 25 Martie 1883. Iaşĭ 1883. 1 vol. 8⁰.

Alecsanvru G. Djuvara, Idealismŭ şi naturalismŭ. Bucurescĭ 1884. 1 vol. 8⁰.

Dr. I. C. Drăgescu, Unŭ pericolŭ naţionalŭ. Ploescĭ 1883. 1 vol. 8⁰.

Nicolae Enescu, Schiţe geografice. Graz 1883. 1 vol. 8⁰.

C. Esarcu, Rolulŭ monumentelorŭ în istoria unuĭ poporŭ. Monumentulŭ Plevna. Bucurescĭ 1884. 1 vol. 8⁰.

N. Făgărăşauu, Cari suntŭ sarcinĭ pe bugetŭ, căile normale orĭ căile înguste? Respunsŭ. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 8⁰.

» » Ideĭ pentru economia nóstră politică. Buc. 1883. 1 vol. 8⁰.

G. Filitti, Căsătoria faţă cu codulŭ civilŭ şi cu articolulŭ 22 din Constituţie. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 8⁰.

Florantin, Estetica. Iaşĭ 1874. 1 vel. 8⁰.

B. Florescu, Memento de istorie universală. Bucurescĭ 1884. 1 vol. 8⁰.

Dr. M. Gaster. Literatura populară română. Bucurescĭ 1882. 1 vol. 8⁰.

Grigoriŭ Halipu, Pomaritul raţional. Cernăuţĭ 1883. 1 vol 8⁰.

B. P. Hasdeŭ, Din istoria limbeĭ române. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 4⁰.

Nicolae I. Herovanu, Comptabilitatea comunală şi judeţiană. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 8⁰.

Nicolaiu Ieremievicĭ, Gramatica elementară pentru anulŭ II. alŭ scólelor poporale. Cernăuţĭ 1883. 1 vol. 8⁰.

P. Ispirescu, Basme, snóve şi glume. Craiova 1883. 1 vol. 8⁰.

N. Kretzulescu, Anatomia descriptivă, volumulŭ II. partea II. Bucurescĭ 1884 1 vol. 8⁰.

Vladimir Samansky, Secrets d'état de Venise. St. Petersburg 1884. 1 vol 8⁰.

Ioanŭ Lăzăriciŭ, Istoria literatureĭ române. Sibiŭ 1884. 1 vol. 8⁰.

V. Lieutaud, Catalogue de le bibliothèque de Marseille. Essai d'introduction et de classement méthodique. 1 vol. 8⁰.

» » Cantico de Nosto-Damo de Graci de Thaiano. 1 vol. 8⁰.

» » Cartabèu de Santo Estelle. Marsiho. 1 vol. 8⁰.

V. Lieutand, Marius. Marsiho 1882. 1 vol. 8°.

» » A et A A, Prodrôme d'une future encyclopédie provençale. 1 vol. 8°,

» » Un amour. Marsiho 1882. vol. 8°.

» » Notes pour servir à l'histoire de Provence. Nr. 1, 2, 4, 6, 7, 9 11, 12, 13, 15, 16.

Ch. de Linas, Les Disques crucifères, le Flabellum et l'Umbella. Paris (1884). 1 vol. 4°.

» » La chasse de gimel (corréze) et les anciens monuments de l'émaillerie. Paris 1883. 1 vol. 8°.

S. Ljubič, Prilozi za životopis Markantuna de Dominisa Rabljanina. U Zagrebu 1870. 1 vol. 8°.

» » O Markantunu Dominisu Rabljaninu. U Zagrebu 1870. 1 vol. 8°.

» » Izvještaj gosp. la Maire, fracezkoga konsula u koronu, o Dubrovačkoj republiki. 1880. 1 vol. 8°.

» » Ob odnošajih dubrovačke sa mletačkom republicom tja do godine 1358. U Zagrebu 1868. 1 vol. 8°.

» » O odnošajih medju dubrovčani i mletčani za ugar.-hrv. Vladanja u dubrovniku (od god. 1358 do god. 1526). U Zagrebu 1871. 1 vol. 8°.

» » O odnošajih medju republikom mletačkom i dubrovačkom od poetka XVI. stoljeća do njihove propasti. U Zagrebu 1881. 1 vol. 8°.

» » Razvod istarski u latinskom i talijankom jeziku. U Zagrebu 1874. 1 vol. 8°.

» » Književna obznana. 1 vol. 8°.

» » Opis Sanžakata skadarskoga Marijana Bolice Kotoranina od god. 1614. U Zagrebu 1880. 1 vol. 8°.

» » Skadarski zemljišnik od godina 1416. U Zagrebu 1882. 1 vol. 8°.

» » Borba za Glagolicu na Lošinju. U Zagrebu 1881. 1 vol. 8°.

» » O VIII. zasjedanju svenaro duoga sastanka za antropologiju i arkeologiju prehistoričku dvžanom od 4. od 13. rujna 1876 u Budin-Pešti. U Zagrebu 1877. 1 vol. 8°.

» » Skrovište rimskih carskih novaka u zlatu iz prvoga stoljeća odkrito u Zemunu 16 prosinca 1875. U Zagrebu 1876. 1 vol. 8°.

» » Povietnička iztraživanja o Hrvoji velikom Bosanskom vojvodi i spljetskom hrcegu. U Zagrebu 1874. 1 vol. 8°.

» » O posavskoj hrvatskoj i o zlatnih novcih njezina zadnjega kneza serma (1018). U Zagrebu 1878. 1 vol. 8°

S. Ljubić, O upraviteljih Dalmacije za rimskoga vladanja. U Zagrebu 1875. 1 vol. 8°.

» » Popis predmeta iz predhistoričke dobe u narzem. muzeju u Zagrebu. U Zagrebu 1874. 1 vol. 8°.

» » Faria Città veechia e non Lesina, Pietro Hektorović citavecchiano e non lesignano. Zagrabia 1873. 1 vol. 8°.

» » Dispacci di Luca de Tollentis vescovo di Sebenico e di Lionello Cheregato vescovo di Traù nunzi apostolici in Borgogna e nelle Fiandre 1472—1488. Zagabria 1876. 1 vol. 8°.

» » Opis jugonslavenskih novaca. U Zagrebu. 1 vol. 4°.

» » Dizionario biografico degli uomini illustri della Dalmazia. Vienna. 1856. 1 vol. 8°.

» » Viestnik narodnoga zemaljskoga muzeja u Zagrebu. U Zagrebu 1871, 1876. 2 vol. 8°.

I. Manliu, Cursŭ elementarŭ de literatură. 1 vol. 8°.

» » Cursŭ practicŭ şi gradatŭ de composiţiunĭ şi de stilŭ. Ed. II. Bucurescĭ 1881. vol. 8°.

S. Fl. Marianŭ, Ornitologia poporană română. Cernăuţĭ 1883. 2 vol. 8°.

Vasile Mândrénu, Gramatica română. Partea I. Caransebeş 1882. 1 vol 8°.

D. Matheescu, Fabule alese din Esopŭ. Bârladŭ 1884. 1 vol. 8°.

G. G. Meitani, Studie asupra constituţiuneĭ Românilor. Fascicula VIII. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 8°.

Ioan Negre, Gheorghe Asachi, viaţa, lucrările, scrierile sale. Piatra 1882. 1 vol. 8°.

Ioan S. Neniţescu, Şoimiĭ de la Rĕsboenĭ, poem în 9 cânturĭ. Bucurescĭ 1882. 1 vol. 8°.

T. V. Păcăţian, Florĭ de tómnă, poesiĭ. Temişóra 1882. 1 vol. 8°.

Nicolau Pilţia, Gramatica limbeĭ române. Braşovŭ 1881. 1 vol. 8°.

I. I. Romanescu, Manualŭ de gramatica limbeĭ române. Ploescĭ 1883. 1 vol. 8°.

» » Stil epistolar. Ploescĭ 1883. 1 vol. 8°.

Alexander Roman, Rede.... gehalten in der Mittelschuldebatte im ungarischen Reichstag, am 16 März 1883. Hermannstadt 1883. 1 vol. 8°.

L. de Rosny, Les Documents ecrits de l'antiquité americaine. Paris 1882. 1 vol. 4°.

Vasile Rusanescu, Dorinŭ, dramă în cincĭ acte şi în versurĭ. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 8°.

22

E. Schuyler, Peter the great. London 1884. 2 vol. 8°.

Michael Schuster, Der bestimmte Artikel im Rumänischen und in Albanischen. In Programm des Evangel. Gymnasiums... Hermannstadt. 1883. 1 vol. 4°.

M. Schwarzfeld, Anuarŭ pentru Israeliţĭ pe anulŭ 5644 (1883—1884). Bucurescĭ 1883. 1 vol. 8°.

Sella Quintino, Sulla costituzione geologica e sulla industria del Biellese. Biella 1864. 1 vol. 12°.

» » Sul modo di fare la carta geologica del regno d'Italia. Milano 1862. 1 vol. 8°.

» » Sulle condizioni dell'industria mineraria nell'isola di Sardegna. Fisenje 1871. 1 vol. 4°. Atlante, 1 vol. fol.

» » Discorso pronunziato al VII congresso del club alpino. Roma 1874. 1 vol. 8°.

» » Relezione alla R. Accademia delle scienze di Torino sulla memoria di Giovanni Struever intitolata Studii sulla mineralogia italiana. Torino 1869. 1 vol. 8°.

» » Accademia reale delle scrienze di Torino : Memoria sll'attrito Torino. 1 vol. 12°.

» » Sulla Savite. Torino. 1 vol. 8°.

» » Sulla legge di connessione delle forme cristalline di una stessa sostanza. Torino 1856. 1 vol. 8°.

» » Dell'Accademia dei Lincei. Bologna 1879. 1 vol. 8°.

» » Una salita al Monviso. Torino 1873. 1 vol. 8°.

» » Sulla esistenza del Realgar e dell'Orpimento nei monti di Santa Severa provincia di Roma. Roma 1877. 1 vol. 4°.

» » Delle forme cristalline dell'Anglesitte di Sardegna. Roma 1879. 1 vol. 4°.

» » Bartolomeo Gastaldi. Cenno necrologico. Roma 1879. 1 vol. 4°.

» » Sui principii geometrici del disegno e specialmente dell' axonometrico. Milano 1861. 1 vol. 4°.

» » Sulle forme cristalline del Boro adamantino. Torino 1857. 1 vol. 4°.

» » Sulle forme cristalline di alcuni sali di Platino e del Boro adamantino. Torino 1857. 1 vol. 4°.

» » Sulle forme cristalline di alcuni sali derivati dall' ammoniaca. Torino 1861. 1 vol. 4°.

Sella Quintino, Salle casse postali di risparmio. Roma 1881. 1 vol. 8°.

» » Istituzione delle casse di risparmio postali. Roma 1875. 1 vol. 4°.

» » Sul corcorso dello stato nelle opere odilizie di Roma e sui. provvedimenti a favore del comune di Napoli. Roma 1881. 1 vol. 8°.

» » Sulle casse postali di rispormio. Roma 1880. 1 vol. 8°.

» » Pandetta delle gabelle e dei diritti della curia di Messina Torino 1870. 1 vol. 8°.

» » De Petri Micae laudibus oratio. Venetiis 1880. 1 vol. 8°.

György Sion, Plevnánál, forditotta Goldis János. Arad 1883. 1 vol. 8°.

П. Сырку, Исторія сбътскихъ сказаній, Повъстей и сказокъ въ старинной болгарской литературъ. T. II. 3. St. Petersburg 1883. 1 vol. 8°.

Iosifu Sterca Şuluţu de Carpinişiŭ, Partea a V din Memoriulŭ. Sibiiŭ 1883. 1 vol. 8°.

Sava N. Şoimescu, Poesiĭ lirice. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 8°.

G. Dem. Teodorescu, Tractatŭ de versificare latină. Bucurescĭ 1880. 1 vol. 8°.

Dr. W. Tomaschek, Les restes de la lanque dace. Leuvain 1883. 1 vol. 8°.

Lucian, Toxar Traducţiune din elenesce de Demetriu Matheescu. Bârladŭ 1883. 1 vol. 8°.

De la Redacţiĭ.

Adevĕrulŭ, în Focşanĭ 1882—1883. 1 vol. fol.

Apĕrătorulŭ, în Bucurescĭ 1883. 1 vol. fol.

Biserica ortodoxă română, în Bucurescĭ 1883. 1 vol. 8°.

Biserica română, în Bucurescĭ 1883. 1 vol. 4°.

Biserica şi şcóla, în Aradŭ 1883. 1 vol. 4°.

Bucarester Tageblatt, în Bucurescĭ 1883. 1 vol. fol.

Buletinulŭ telegrafo-postalŭ, în Bucurescĭ 1883. 1 vol. fol.

Corespondenţa provincială, în Piatra 1881—83. 1 vol. 4°.

Curierulŭ financiarŭ, în Bucurescĭ 1883 1 vol. 4°.

Curierulŭ, în Iaşĭ pe 1883. 1 vol. fol.

Cimpoiulŭ, în Bucurescĭ 1883. 1 vol. 4°

Convorbirile literare, în Iaşĭ 1882—83. 1 vol. 4°.

Dreptulŭ, în Bucurescĭ 1883. 1 vol. 4°.

Economia rurală, în Bucurescĭ 1883. 1 vol. 8°.

Educatorulŭ, în Bucurescĭ 1883. 1 vol, 4°.

Familia, în Oradia Mare 1883. 1 vol. 4°.
Fraternitatea, în Bucurescĭ 1883. 1 vol. 4°.
Gazeta Craioveĭ, în Craiova 1883. 1 vol. 4°.
Gazeta de Focşanĭ, în Focşanĭ 1883. 1 vol. 4°.
Gazeta Transilvanieĭ, în Braşovŭ 1883. 1 vol. fol.
Il Progres, în Scuol (Elveţia) 1882—83. 1 vol. 4°.
La Gazette de Roumanie, în Bucurescĭ. 1 vol. fol.
L' Economiste, în Bucurescĭ 1883. 1 vol. 4°.
L'Indépendance roumaine, în Bucurescĭ 1883. 1 vol. fol.
La Vie roumaine, în Bucurescĭ 1883. 1 vol. 4°.
Literatorulŭ, în Bucurescĭ 1883. 1 vol. 8°.
Monitorulŭ comunalŭ, în Bucurescĭ 1883. 1 vol. 4°.
Monitorulŭ oficialŭ, 1883. Bucurescĭ 4 vol. 4°.
» » Desbaterile corpurilorŭ legiuitóre, 1882—83. 1 vol. 4°.
Naţiunea, în Bucurescĭ 1883. 1 vol. fol.
Nepărtinitorulŭ, în Focşanĭ 1883. 1 vol. 4°.
Observatoriulŭ, în Sibiiŭ 1883. 1 vol. fol.
Ortodoxulŭ, în Bucurescĭ 1883. 1 vol. 4°.
Pactulŭ socialŭ, în Iaşĭ 1883. 1 vol. fol.
Progresulŭ, în Bucurescĭ 1883. 1 vol. fol.
Progresulŭ medicalŭ românŭ, în Bucurescĭ 1 vol. 4°.
Recreaţiĭ sciinţifice, 1883 Iaşĭ. 1 vol. 8°. (D. Sturdza).
Revista pentru istorie archeologie şi filologie, Anulŭ I. vol. I, II. 2. 2 vol. 4°.
România liberă, în Bucurescĭ 1883. 1 vol. fol.
Românulŭ, în Bucurescĭ 1883. 1 vol. fol.
Stindardulŭ, în Focşanĭ 1883. 1 vol. fol.
Telegrafulŭ românŭ, în Sibiiu 1883. 1 vol. fol.
Telegrafulŭ, în Bucurescĭ 1883. 1 vol fol.
Transilvania, în Sibiiŭ 1883. 1 vol. 4°.
Vocea Covurluiuluĭ, în Galaţĭ 1883. 1 vol. fol.

De la D-lŭ Generalŭ G. Adrianŭ.

Élisée Reclus, Nouvelle géographie universelle. VII. VIII. Paris 1882, 83. 2 vol. 4°.

De la D-lŭ Tache Andreianŭ.

Σονοψις τερα. Venetia 1813. 1 vol. 16⁰.

Ψαλτηριον Δαβιδ. Venetia 1812. 1 vol. 8⁰.

Αρσδικον μυθολογικον, I. Venetia 1803. 1 vol. 8⁰.

Κοσμᾶ ἱερέως, Μπαλάνου ἱερέως Βασιλοποδλον. Viena 1798. 1 vol. 8⁰.

De la D-na A. E. Angelescu.

A. Amiot, Leçons de géométrie élémentaire. Paris 1865. 1 vol. 8⁰.

Auguste Cahours, Traité de chimie générale élémentaire. Paris 1860. 3 vol 8⁰.

A. M. Legendre, Eléments pe géométrie Avec additions et modifications par M. A. Blanchet. Paris 1857. 1 vol. 8⁰.

A. Jacquin, Nouvel album des chemins de fer. Paris 18.... 1 vol. 8⁰.

Acolet—Solneuve, Cours de topographie et de géodésie. Paris 1869. 1 vol. 8⁰.

Adrien de Jussieu. Botanique. Paris 1858. 2 vol. 8⁰.

A. M. Legendre, M. A. Blanche, Elemente de geometrie. Traducțiune de E. C. Angelescu și I. M. Riurénu. Bucurescĭ 1874. 1 vol, 8⁰.

Annales du génie civil, recueil de memoires. Paris 1862—1872. 10 vol. textes 8⁰. 10 vol. planches.

Bezout, Eléments d'arithmétique. Paris 185 . 1 vol. 8⁰.

C. F. A. Leroy, Traité de géométrie descriptive. Paris 1859. 2 vol. 4⁰.

» » Traité de stéréotomie. Paris 1857. 2 vol. 4⁰.

Ch. Delaunay, Cours élémentaire de mécanique théorique e appliquée. Paris 1862. 1 vol. 8⁰.

Charles de Comberousse, Cours de mathématiques. Paris 1862. 4 vol. 8⁰.

Charles Briot, Éléments d'arithmétique. Paris 1863. 1 vol. 8⁰.

» » Leçons d'algèbre. Paris 1862. 1 vol. 8⁰.

Duhamel, Cours de mécanique. Paris 1862—63. 2 vol. 8⁰.

D. Stănescu, Charta silvică a Româniel. Iașĭ 1869. 1 vol. 8⁰.

Elia Angelescu. Elemente de aritmetică rațională. Bucurescĭ 1878. 1 vol. 8⁰.

Elia Angelescu, Cursŭ de algebră elementară. Bucurescĭ 1869. 1 vol. 8⁰.

E. Collet Combinière, Leçons de mécanique élémentaire. Paris 1869. 1 vol. 8⁰.

E. Catalan, Cosmographie. Paris 18 . . . 1 vol. 8⁰.

Eug. Lacroix, Études sur l'éxposition de 1867 ou les archives de l'industrie au XIXᵉ siècle. Paris. 8 vol. text 8⁰. 2 vol. planches 4⁰.

E. de Lalobbe, Cours de topographie élémentaire à l'usage des officiers de l'armée. Paris 1868. 1 vol. 8°.

Ed. Vianne, Guide de l'agriculteur. Paris 1863. 1 vol. 8°.

François Callet, Tables portatives de logarithmes. Paris 1795. 1 vol. 8°.

F. Coincc, Éléments de mathématques et de cosmographie. Paris 1854. 1 vol. 8°.

F. C. Duhousset, Application de la géometrie à la topographie. Paris 1869. 1 vol. 8°.

F. S. Beudant, Minéralogie. Paris 1858. 1 vol. 8°.

Grandvoinnet I. Orainage, L'art de tracer et d'établir des drains. Paris 1855. 1 vol. 8°.

G. Ritt, Problemes d'algèbre et exercices de calcul algébrique avec les solutions. Paris 1864. 1 vol. 8°.

H. Garcet, Leçons nouvelles de cosmographie. Paris 1861. 1 vol. 8°.

Hervé Mangon, Traité du génie rural. III. Travaux, instruments et machines agricoles. Paris 1875. 1 vol. text 8°. și 1 vol. 4° planches.

Henri Nauquette, Cours d'aménagement des forêts. Paris-Nancy 1860 1 vol. 8°.

H. Sonnet, Premiers éléments du calcul infinitésimal. Paris 1869. 1 vol. 8°.

» » Premiers éléments de mécanique appliquée. Paris 1868. 1 vol. 8°.

I. A. Grandvoinnet, Le génie rural, recueil spécial de machinerie agricole, constructions rurales, irrigations et drainage. Paris 1867. 1 vol. 8°.

J. A. Serret, Éléments d'arithmétique. Paris 1861. 1 vol. 8°.

Jules Bourdais, Traité pratique de la résistence des matériaux appliquée à la construction des ponts, des batiments, des machines. Paris 1859. 1 vol. 8°.

Julien Deby, Manuel d'irrigation. Bruxelles 18 . . 1 vol. 8°.

I. B. Belanger, Cours de mécanique ou resumé de leçons sur la dynamique, a statique, et leurs applications à l'art de l'ingénieur. Paris 1847. 1 vol. 8°.

» » Résumé de leçons de géométrie analytique et de calcul infinitésimal. 2e édit. Paris 1859. 1 vol. 8°.

» » Traité de Cinématique. Paris 1864. 1 vol. 8°.

Lefour, Comptabilité et géométrie agricoles. Paris 18.... 1 vol. 8°.

Lorentz, Cours élémentaire de culture des bois complété et publié par A. Parade. Paris-Nancy 1867. 1 vol. 8°.

(Mary) Cours de construction professé à l'Ecole impériale centrale des arts et manufactures (lithogr.). 2 vol. 4°.

» » Cours des routes (lithogr.). 2 vol. 4°.

Navier, Résumé des leçons d'analyse données à l'école polytechnique. Suivi de notes par M. J. Lionville. Paris 1856. 2 vol. 8°.

P. M. N. Benoit, Cours complet de topographie et de géodésie. Traité des levés à la planchette. Paris 18 . . 1 vol. 8°.

L. Poinsot, Éléments de statique. Paris 1861. 1 vol. 8°.

Sonnet et G. Frontera, Éléments de géométrie analytique. Paris 1863. 1 vol. 8°.

Sonnet, Notions de mécanique. Paris 1865. 1 vol. 8°.

Sturm, Cours d'analyse de l'école politechnique. Paris 1863,—64. 2 vol. 8°.

» » Cours de mécanique de l'école politechnique. Paris 1861. 2 vol. 8°.

T. Bona, Manuel des constructions rurales. Bruxelles 18 . . 1 vol. 8°.

De la D-lŭ Baron d'Avril.

Don Andres Bello, Obras completes, Vol. II. Poema del Cid. Santiago de Chile 1881. 1 vol. 8°.

De la d-lŭ E. Bacaloglu.

E. Bacaloglo, Elemente de fisică.-Suplementŭ; luminatulŭ electricŭ. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 8°.

De la D-lŭ G. Bariţŭ.

Memorandum composé et publié par le comité élu par l'assemblée générale des représentants des électeurs roumains tenue à Hermannstadt le 12 et 14 mai 1881. Paris 1883. 1 vol. 8°.

Memorialŭ compusŭ şi publicatŭ din însărcinarea conferinţeĭ generale a representanţilorŭ alegĕtorilorŭ românĭ adunaţĭ la Sibiŭ în 1881. Ediţiunea a II. Sibiŭ 1883.

B. Sangeorzanu, Rumänische Militär-Sprache. Viena 1883. 1 vol. 8°.

De la D-lŭ I. Bianu.

Membriĭ Societăţeĭ academice române, 1/13 August 1867 (stampă representândŭ 16 portrete). 1 fóie.

De la P. SS. Episcopulŭ Rîmniculuĭ Iosif Bobulescu.

Viéţa prea cuviosuluĭ părinteluĭ nostru Nicodim Sânţitulŭ, lucrată de Ieromonaculŭ... Stefan din Tisména la anulŭ 1839, după cea tipărită la 1763 de Episcopulŭ Rîmniculuĭ Kir Partenie. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 8°.

De la Prefectulŭ din Brăila.

Brevet. Comiţiulŭ agricole alŭ Judeţuluĭ Brăila. Fóie.

De la D-nu I. I. Bumbacŭ.

Aurora Română. Anulŭ III 1884. Cernăuţĭ. 1 vol. 8°.

De la D-lŭ V. R. Dworzák.

Victor R. Dworzák, Abhandlung über das werden, sein und vergehen der organischen Gebilde. Kolomea 1882. 1 vol. 8°.

De la D-lŭ Dr. Felix.

Dr. I. Felix, Die sanitäre Zustände Rumäniens. Berlin 1883. 1 vol. 8°.

Officieller Katalog für die allgemeine deutsche Austellung auf dem Gebiete der Hygiene und des Rettungswesens. Berlin 1882 83. vol. fol.

Special-Katalog für die seitens königlichen preussischen Ministerien . . . Berlin 1883. 1 vol. 8°.

De la D-lŭ Ion Ghica.

H. A. Jackson, A. Series of lectures upon roumanian history and literature. Lecture I. London 1883. 1 vol. 8°.

Ion Ghica, Scrisorĭ către V. Alecsandri. Bucurescĭ 1884. 1 vol. 8°.

J. Samuelson, Roumania, past and present. London 1882. 1 vol. 8°.

R. Torceanu, A simplified Grammar of the roumanian language. London 1883. 1 vol. 8°.

Shakespeare, Romeo şi Julieta, traducţie de Dimitrie Ion Ghica. Bucurescĭ 1882. 1 vol. 8°.

De la D-lŭ I. U. Iarnik.

Ian Urban Jarnik, Prispevky ku poznání nářečí albanskych. Praga 1883 1 vol. 8°

De la D-lŭ P. Ispirescu.

Ştefanŭ Piscupescŭ, Doctorulŭ de casă. (Exemplarŭ fără începutŭ).

Almanach curţiĭ şi alŭ statuluĭ pe anulŭ 1840. Bucurescĭ. 1 vol. 8°. (exemplarŭ parafatŭ de censură).

De la D-lŭ C. Juga.

Actulŭ de fundaţiune alŭ şcólelorŭ naţionale românescĭ din Braşovŭ şi legatele concetăţianuluĭ Ioanŭ Juga de Bacia. Sibiŭ 1883. 1. vol. 8°.

De la P. S. S. Episcopulŭ Melchisedek.

Carl Ioseph Hefele, Şése-ḑecĭ şi patru cuvinte séŭ predice traduse... de Episcopulŭ de Romanŭ Melchisedek. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 8°.

G. Musicescu, Rânduéla Vecerniei de Sâmbătă sara pusă pe cele 8 glasuri. 1883. 1 vol. 4°.

Episcopulŭ Melchisedek, Papismulŭ şi starea actuală a bisericeĭ orthodoxe în Regatulŭ Românieĭ. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 8°.

(Melchisedek), Studiĭ despre ierarchia şi instituţiunea sinodală în biserica ortodoxă a răsăritului în genere şi despre ierarchia şi instituţiunea sinodală în biserica română în specialŭ, de comisiunea sântuluĭ Sinodŭ. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 8°.

De la directorulŭ liceuluĭ din Năsĕud :

Reportulŭ alŭ XIII-lea despre gimnasiulŭ superiorŭ greco-catolicŭ românescŭ din Naseudŭ.... pre anulŭ scolasticŭ 1881—82. 1 vol. 8°.

De la D. Dr. Obedenaru.

B. Alexandri, Il canto della stirpe latina tradotto in versi italiani da G. C. Mezzacapo. Roma 1883. 1 vol. 12°.

L' Escrivcta, poésie populaire longuedocienne traduite en dialecte mocédo-roumain par Taşcu Iliescu. 2-e édition. Montpellier 1882. 1 vol. 8°.

De la D. E. Picot.

E. Picot, Notice biographique et bibliographique sur Nicolas spatar Milescu. Paris 1883. 1 vol. 8°.

De la D. P. Poni.

Petru Poni, Analisa apelorŭ minerale de la Peatra. Iaşĭ 1883. 1 vol. 8°.

De la D. I. Sbiera.

Hankiewicy H., Sammlung der für die k. k. österreichischen Universitäts-Bibliotheken ziltigte Verordnungen. Krakau 1871. 1 vol. 8°.

De la D. Schrager :

Дѹчере де мѫнѫ кѫтрѫ Аритметика (românesce şi nemţesce). Viena 1782. 1 vol. 8°.

Iohann Molnar, deutsch walachische Sprochlehre. Zweiter Auflage. Viena 18... 1 vol. 8°.

De la Libraria Soceců.

Atheneulŭ românŭ, Conferinţe publice. 1883—84. I, II, III, Bucurescĭ 1883. 3 vol. 8°.

De la D-lŭ D. A. Sturdza:

Acatistŭ steaĭ belicomciță Borbară f. a s. l.

Actes relatifs au Danube. Bucurescĭ 1882. 1 vol. 4°.

A. Engel, Monnaies grecques rares ou inédites du Musée de l'École évangelique à Smyrne. Paris 1884. 1 vol. 8°.

A. Donicĭ, Fabule. Iașĭ 1842. 2 vol. 12°. (în partea II lipsescŭ foile până la pag. 15.)

A. Pușchin, Țiganiĭ, piimă.... tâlmăcită din limba rosienéscă de Alexandru Donicĭ. Bucurescĭ 1837. 1 vol. 8°.

Alphonse Roque-Ferrier, La poésie populaire de l'Escriveta en provençal, en languedocien et en macédo-roumaine. Montpellier 1882 1 vol. 8°.

Almanachulŭ societățiĭ academice socialŭ-liberare «*România jună.*» Viena 1883. 1 vol. 8°.

Alianța germano-austriacă și Rusia. Traducere Bucurescĭ 1882. 1 vol. 8°.

Anton Dohrn, Der Ursprung der Wirbelthiere und das Princip des Functionswechsels. Leipzig 1875. 1 vol. 8°.

Antoine Galland, Journal pendant son séjour à Constantinople (1672—1673) publié et annoté par Charles Schefer. Paris 1881. 2 vol. 8°.

Anuariulŭ asociațiuneĭ generale a studenților universitarĭ din România. Focșanĭ, Pitești, Bacăŭ. 2 vol. 8°.

Annuaire diplomatique et consulaire des états des deux monds. Supplément à l' Almanach de Gotta 1883. Gotha. 1 vol. 16°.

Apostolŭ. Némțul 1851. 1 vol. fol.

B. Alexandri, Doine și lăcrămióre. Paris 1853. 1 vol. 8°.

» » Il canto della stirpe latina tradotto in versi italiani de Gaetano Carlo Mezzacapo. Roma 1883. 1 vol 8°.

Beer Adolf, Die Orientalische Politik Oesterreichs seit 1774. Prag, Leipzig. 1 vol. 8°.

Bibliografia română. Buletinŭ mensualŭ. Bucurescĭ anulŭ III (1881) No. 10 11.

Bildliche Darstellungen der aichfähigen Gattungen von Waagenkonstruktionen in 15 Blättern. Berlin 1880 1 vol. fol.

Bucarester Salon, Illustrirte Rumänische Rundschau 1883. Heft III. Bucurescĭ. 1 vol. 8°.

Budgetulŭ generalŭ alŭ statuluĭ, de veniturĭ și cheltuelĭ pe exercițiulŭ 1881—82. Bucurescĭ 1881. 1 vol. 4°.

Budgetulŭ generalŭ alŭ statuluĭ, de veniturĭ și cheltuelĭ pe exercițiulŭ 1883-1884. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 4°.

Carcalechi Zaharie, Bibliotecă românéscă, saŭ adunărĭ de multe lucrurĭ folositóre. Partea IV. Buda 1834. 1 vol. 4°.

Carte pentru datoriile preoțilorŭ de poporŭ. Iași 1838. 1 vol. 4°.

Catharine Princesse Galitzin née princesse Cantenier *(sic)*. — Portretŭ, Lefevre del. Beauvarlet fecit. — 1 fóie.

Catichisis saŭ învĕțătură în scurtŭ pentru hristianitate. Iașĭ 1828. 1 vol. 4°.

Claymoor, La vie à Bucarest 1882—1883. Bucarest 1883. 1 vol. 8°.

Chemin de fer du Pirée à Larissa. Convention et cahier des charges. Athène 1884. 1 vol. 8°.

Chemin de fer du Pirée à Larissa. Avant-projet. Plan général presenté par A. Gotteland. Paris 1883. 1 vol. 8°.

Cincĭ portrete : 1 Suwarow, 2 Bohdan Chmielnicki. 3 Graf Diebitsch-Sabalkansky, 4 Friedrich Josias Herzog v. Sachsen Coburg, 5 Franciscus è Comitibus de Nádasd.

Comité international des poids et mesures. Procès-verbaux des séances de 1882. Paris 1883. 1 vol. 8°.

Conférence internationale pour la protection des câbles sous-marins. 16-26 Octobre 1883. Procès-verbaux. Paris 1883. 1 vol. 4°.

Creditulŭ funciarŭ urbanŭ din Bucurescĭ. Tablă de scrisurile funciare eșite la sorțĭ în tragerea de la 29, 30 și 31 Octobre 1883. fóie.

«*Dacia*» Société générale d'assurance à Bucarest. Huitième compte-rendu et rapport général du conseil d'administration sur les opérations de la Société du 1-er Janvier au 31 Décembre 1879. Assemblée générale des actionnaires du 27 Avril (9 Mai) 1880.

D. Boerescu, G. Vernescu, D. Giani, P. Grădișteanu și A. Vlad seu Cum să distribue justiția la Galatz. Bucurescĭ 1882. 1 vol. 8°.

Dante Alighieri, Divina Comediă — Infernulŭ, traducțiune de pe originalŭ de Dómna Maria P. Chițu. Craiova 1883. 1 vol. 8°.

Dare de sémă a consiliuluĭ de administrațiune alŭ primeĭ Societățĭ de creditŭ funciarŭ românŭ din Bucurescĭ pe anulŭ 1883. Bucurescĭ 1884. 1 vol. 4°.

Das Staatsarchiv, Sammlung der officiellen Actenstücke etc. Leipzig 1883. Band XLI, 3—6. Heft.

Declarația generală asupra situațieĭ definitivă a exercițiuluĭ 1875—1876. Bucurescĭ 1881. 2 vol. 4°.

Démètre Stourdza, La succession au trône de Roumanie. Bucarest 1883. 1 vol. 4°.

Deputaţiĭ adunăriĭ ad-hoc. Moldova 1857. (Stampă representândŭ 52 portrete.) 1 fóie.

Der deutsche Herold, XIV, 1883. 1 vol. 8°.

Dr. Albert Schäffle. E. Fr. Die Inkorporation des Hipothekarkredits. Tübingen 1883. 1 vol. 8°.

Dr. Nial de Rajat, Choléra ou instruction populaire, sur les moyens préservatifs et curatifs de cette maladie. Jassy 1854. 1 vol. 8°.

Dr. O. Schrader, Sprachvergleichungen und Urgeschichte. Jena 1883. 1 vol. 8°

Dumnezeeştile şi sfintele *Liturgiĭ* a celorŭ dintru sfinţiĭ părinţilorŭ noştri a luĭ Iónŭ Zlatoustŭ, a luĭ Vasilie celŭ Mare, şi a Prejdesfeştenïĭ. Iaşĭ 7257. 1 vol. 4°

Ecaterinae Secundae, ... Instructio ...., Novus legum Codex ex rossica in latinam linquam convertit Gregorius Kositzki. Petropoli 1770. 1 vol. 4°.

Expunerea despre situaţiunile judeţelorŭ pe anulŭ 1881. Bucurescĭ 1881. 1 vol. 4°.

E. Severdays. Les gssemblées parlantes. Critique du gouvernement représentatif. Paris 1883. 1 vol. 4°.

Erste ungarische allgemeine Assecurans-Gesellschaft in Budapest. Gesellschaftstatuten. Budapest 1878.

Evangelia in limba slavonă. Inceputulŭ lipsesce.

Fauna und *Flora* des Golfes von Neapel. Leipzig 1880—82. 4 vol. 4°.

Fóia pentru minte, inimă şi literatură. Braşovŭ. Anulŭ IX (1846). 4°.

Fóie sătéscă a Principatuluĭ Moldoveĭ. Iaşĭ, Anulŭ VII (1845).

Francesco Viganó, Histoire des equitables pionniers de Rochdale de Holyoake. Paris 1881. 1 vol. 8°.

Gesellschaft-Statuten der Wiener Versicherungs-Gesellschaft. Wien 1881.

Ghica Grigorie Alecsandru V. V., Ofisulŭ adresatŭ către divanulŭ obştescŭ în sesia anuluĭ 1850—51. Iaşĭ, 1 vol. 8°.

Gr. G. Tocilescu, Familia luĭ Michaĭ Vodă Vitézulŭ. Bucurescĭ 1880. 1 vol. 8°.

Handbuch des öffentlichen Rechts der Gegenwart. I-er Band, Erster Halbband, Zweiter Band, Erster Halbband. Freiburg 1883. 1 vol. 8°.

Head Barclay V., A guide to the principal gold and silver coins of the ancients, frour. circ. B. C. 700. to A. D S. London 1883, 1 vol. 8°.

Heffter A. G., Le droit international public de l'Europe traduit par Jules Bergson. Berlin Paris 1866. 1 vol. 8°.

Hiort Lorenzen H. R., Annuaire généalogique des maisons souveraines de l'Europe depuis le commencement du XIX° siécle, 2-ème année. Berlin 1883. 1 vol. 16°.

Holtzendorff Dr. Franz von, Rumäniens Uferrechte an der Donau. Leipzig 1883. 1 vol. 8°.

H. Schulthess, Europäischer Geschichtskalender. 1879. Nördlingen 1880. 1. vol. 8°.

Ioane Marcu, Baséric'a romana. Satu-mare 1883. 1 vol. 8°.

Iorgu Scarlatŭ Miclescu. Memoriŭ asupra procesuluĭ intentatŭ fisculuĭ. Bucurescĭ 1881. 1 vol. 8°.

I. de Morgan, Géologie de la Bohême. Paris 1882. 1 vol. 8°.

Kalendar pe 140 anĭ așezatŭ pe șapte planete. Bucurescĭ 1881. 1 vol. 8°.

Karl Kniess, Die politische Oekonomie vom geschichtlichen Standpunkte. Zweite Hälfte. Braunschweig 1883. 1 vol. 8°.

Katalog der historische Austellung der Stadt Wien 1883. 1 vol. 8°.

K. A. Rosetti, Césurile de mulțumire. Bucurescĭ 1843. 1 vol. 8°.

Leopold von Ranke, Weltgeschichte, IV. Leipzig 1883. 1 vol. 8°.

L'iòu de Pascas, armanac rouman per l'annada MDCCCLXXXIII. Mount-Peliè 1883. 1 vol. 8°.

M. S. Carol I de Hohenzollern, Regele Românilorŭ. (Portretŭ, călare în campanie pe plóie și vênt) Editorŭ D. Papdasoglu 1 fóie. !

Memoriŭ asupra monastirilorŭ române puse sub invocația locurilorŭ-sânte din Orientŭ. Bucurescĭ 1863. 1 vol. 8°.

Memoires sur les églises et biens conventuels de le Principauté de Moldavie et le Reglement qui les régit. Jassy 1857. 1 vol. 8°.

Ministerulŭ justiției, Proiectŭ de budgetŭ. 1884—1885. 1 vol. 8°.

Mittheilungen aus der zoologischen Station zu Neapel. Dritter Band. 1 4 Heft. Leipzig 1881—1882. 3 vol. 8°.

M. Schwartz, Elemente de aritmetică pentru clasea ântâia primară. Bucurescĭ, 1865. 1 vol. 8°.

Negruzzi Constantinŭ, Septămână, foaie sătéscă. Iașiĭ anulŭ I 1853—54.

Nóao cuvinte rusesti și româneștĭ. Bucurescĭ 1829. 1 vol. 8°.

Numere din diferite jurnale și maĭ multe foĭ volante tipărite l Iașĭ cu ocasiunea inaugurariĭ statueĭ luĭ Ștefan cel mare.

Octoihosŭ adecă Osmoglasnicŭ.... tipărită.... cu blagoslovenia și cu tótă cheltuéla Prea osființitululuĭ Mitropolitŭ alŭ Moldavieĭ Chiriŭ Chirŭ Veniaminŭ 1804. în Iașĭ. 1 vol. 4°.

Octoich în limba slavonă tipărită în Lemberg la anulŭ 1681. Inceputulŭ lipsesce 4°.

Ofisulŭ prea inaltuluĭ Domnŭ Mihaĭlŭ Grigorie Sturza V. V. Domnu Ţereĭ Moldaveĭ adresatŭ cătră generalnica obicĭnuită adunare a anuluĭ 1844. Iaşĭ 1845. 1 vol. 8°.

Ofisulŭ prea inaltuluĭ Domnŭ Grigorie Alexandru Ghica V. V. Domnu Ţereĭ Moldoveĭ adresatŭ cătră divanulŭ obştescŭ în sesia anuluĭ 1850—51. Iaşĭ 1851.

Paraclisu'ă sfântuluĭ mare Mucenicŭ Hristofor. Nĕmţulŭ. 1 vol. 16°.

Pitariu B. Popescu-Seri'an. Mică geografie a Dacieĭ Moldovieĭ şi a ţereĭ Rumâneştĭ.... Eşiĭ 1838. 1 vol. 8°.

Poschinger Dr. Ritter v., Preussen im Bundestag 1851 bis 1859. Dritter Theil Leipzig 1882. 1 vol. 8°.

Psaltire. Chişinau 1857. 1 vol. 4°.

Raportul comisiuneĭ socotelelorŭ statuluĭ pe aniĭ 1871, 1872, 1873, 1874, 1875. Bucurescĭ. 5 vol. 4°.

Raporturile comerciale adresate Ministeriuluĭ afacerilorŭ străine de miniştriĭ şi consuliĭ Românieĭ din străinătate, 1880 – 1881. Bucurescĭ 1882. 1 vol. 4°.

Regulamentulŭ pentru serviciulŭ intrepositelorŭ şi tarifa drepturilorŭ de intrepositŭ. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 4°.

R. Monner Sans, El reino de Hawai. Barcelona 1883. 1 vol. 8°.

Ρήγα Βελεστωλή Θετταλοῦ Γενική χαρτα της Μολδαβίας 1797. 1 fóie.

Scipione I. Bădescu, Coroana Românieĭ. Poesiĭ. 10 Maiŭ 1881, Bucurescĭ. 1 vol. 8°.

Societatea generală de asigurare „*Romania*". Reportŭ asupra exerciţiuluĭ de la 1 Ianuarie până la 31 Decembre 1878 cătră a cincea adunare generală a acţionarilorŭ, de la 29 Aprilie (VII. Maiŭ) 1879. Bucurescĭ 1879.

» » *Raportŭ* asupra exerciţiuluĭ de la 1 Ianuarie până la 31 Decembrie 1880 cătră a şaptea adunare generală a acţionarilorŭ de la 29 Martiŭ 10 Aprile 1881. Bucurescĭ 1881.

Simeone Manginca, Calendariŭ 1883. Biserica albă 1882. 1 vol. 8°.

Singer Bernhard, Die Donaufrage. Wien 1882. 1 vol. 8°.

Statutele societăţeĭ de credit mobiliar român, pentru desvoltarea industrieĭ, comerciuluĭ şi agricultureĭ în România. Bucurescĭ 1881.

Statuts de la Société générale d'assurances, Dacia-Romania. Bucarest 1881.

Stampă commemorativă a serbăreĭ inaugurăreĭ statueĭ luĭ Ştefan cel Mare la Iaşĭ la 6/17 Iunie 1883. 2 exempl. unulŭ semnat de M. S. Regele. 2 foĭ.

Steaoa Dunăreĭ. Iaşĭ. Anulŭ IV. V. 1859, 1860 3 vol. fol.

Stourdza Michel. Recueil des communications de S. A. S. le Prince régnant de

la Moldavie Michel Stourdza faites aux assemblées générales pendant leurs sessions et des adresses de ces assemblées depuis l'année 1834 jusqu'au 1840 Iassi 1840. (romànesce și franțuzesce). 1 vol. 8°.

Τα περί τούς Δελφούς διά τόν Νεόν Ανάχαρσιν. Hartă. 1 foie.

Tașcu Iliescu, L'Escriveta, poesie populaire macedoroumaine traduite en dialecte macedo roumaine. Deuxième édition. Montpellier 1882. 1 vol. 8°.

Thun Alphons, Geschichte der revolutionären Bewegungen in Russland. Leipzig 1883. 1 vol. 8°.

Testamentulŭ luĭ Vasile Paapa. Bucuresci 1883. 1 vol. 8°.

Triodion, în limba slavonă. Inceputulŭ lipsesce. 1 vol. in folio.

Triodă în postulŭ pascilorŭ, în limba slavonă. Inceputulŭ și finele lipsescŭ 1 vol. in folio.

Verzeichniss der Mitglieder des Vereins Herold in Berlin. 1884. 1 vol. 8°.

Vierteljahrsschrift für Heraldik, Sphragistik und Genealogie. XI Jahrgang 1883. 1 vol. 8.°

Zimbrulŭ, jurnalŭ. Iașĭ. Anulŭ III (1855) No. 1—125. 4°.

Zoologischer Jahresbericht für 1881. Herausgegeben von der zoologischen Station zu Neapel. Leipzig 1882. 4 vol. 8°.

Zece harte: 1. Asediulŭ fortuluĭ Neuheusel de Turcĭ, 1663. 2. Lupta Turcilorŭ cu imperialiĭ la rîul Raab, 1664. 3. Lupta Turcilorŭ cu imperialiĭ la castelulŭ St. Gotard, 1664. 4. Din resbelulŭ Imp. Leopold cu Turciĭ 1663. 5. Planulŭ cetățiĭ Neuheusel, 1685. 6. Lagărulŭ luĭ Laudon la Belgrad, 1789. 7. Asediulŭ fortuluĭ Canișa de către Imperialĭ. 8. Asediulŭ Chotinuluĭ de imperiali și Rușĭ 1788. 9. Planulŭ fortuluĭ Peterwardein (secl. XVII) 10. Vederea cetățiĭ Esseg în Ungaria. 1687.

Stampe: 1. Austriaca olea contra oleastrum Turcicum. 2. Sosirea trimisuluĭ Porțeĭ la Giurgiu, 1849. 3. Intâiulŭ vaporŭ austriacŭ în Dunăre 1830.

De la D-lŭ V. A. Urechiă.

Acte testamentare ale Mitropolituluĭ Nifon. Bucuresci 1875. 1 vol. 8°.

Adevĕrulŭ nu se póte ascunde și lumină trebue să se facă. Galatz 1882. 1 vol 8°.

A. Călimărescu, Străiniĭ în principatele române. Iașĭ 1861. 1 vol. 8°.

A. V. Millo, Țăranul. Folticenĭ 1881 1 vol. 8°.

Almanach de Gotha, 1878.

Avertissement gratis către ceĭ rătăcițĭ iar către poporŭ salutarĭ din partea comitetuluĭ apărăreĭ naționale al poporuluĭ român. 1879. 1 vol. 8°.

B. E. Maineri, Approposito di Stefano il grande e di Michele il bravo. 1883. 1 vol. 8°.

C. Catunescu, Catalogulŭ generalŭ al bibliotecei centrale din Iașĭ. Iașĭ 1868. 1 vol. 8°.

C. D. Aricescu, Procesulŭ și esilulŭ meŭ la Snagovŭ. Bucur. 1859. 1 vol. 8°.

C. Z. Condeescu, Moneta română. Bucurescĭ 1870. 1 vol. 8°.

C. Penescu, Memoriŭ asupra apelorŭ minerale feruginóse de la Văcărescĭ. Bucurescĭ 1873. 1 vol. 8°.

C. P. Vlahuți, O părere asupra legeĭ electorale. Bucur. 1883. 1 vol. 8°.

Charles Cubisol, Notices abrégées sur la Régence de Tunis. 1866. (litogr.). 1 vol. fol.

Conradi Matthias. Taschenwörterbuch der deutsch-romanischen Sprache. Zürich 1823, 1828. 2. 16°.

Catalogus bibliothecae Thuanae a Ismaele Bullialdo. Hamburg 1704. 1 vol. 8°.

Câteva cuvinte asupra proiectuluĭ de lege privitorŭ la regularea proprietățeĭ în Dobrogea. Bucurescĭ, 1882. 1 vol. 8°.

Congrès de la presse roumaine tenu à Bucarest le 1 Octobre 1871. Iassi 1871. 1 vol. 8°.

Ḑece fotografiĭ micĭ din Istria.

Dr. N. Nitzulescu, Contra pseudo ortodoxieĭ și obscurantismuluĭ în biserica română. Bucurescĭ 1876. 1 vol. 8°.

Dresde, ses trésors, ses environs et la Suisse-Saxone. Dresde. 1 vol. 8°.

D. A. Sturdza, Finanțele Românieĭ de la 1871 până la 1875. Bucurescĭ 1876. 1 vol. 4°.

D. Manoliu, Espunere în casulŭ atingătorŭ de administrarea bisericeĭ Sf. Haralambie din Iașĭ. Iașĭ 1860. 1 vol. 8°.

Anuarulŭ ordinuluĭ Stéoa Românieĭ 1877—1880. Anulŭ IV. Bucurescĭ 1881. 1 vol. 8°.

D. Pruncu Studiu asupra convențiuneĭ încheiate între statul român și societatea acționarilor căilorŭ ferate române. Bucurescĭ 1879. 1 vol. 8°.

D. Rosetti Tezcano, La Roumanie et le Juif devant l'Europe. Bacăŭ 1878. 1 vol. 8°.

E. Acollas, La philosophie, l'histoire et le droit. Lausaune 1874. 1 vol. 8°.

Ed. Hommaire de Hell, La navigation des rivières roumaines et le projet du Prince Georges Bibesco. Bucurest 1881. 1 vol. 8°.

E. Reuter, De l'industrie agricole dans la province de Luxenbourg. Luxenbourg 1875. 1 vol. 8°.

Epistola Mareluĭ Vizir al Inalteĭ Porțĭ adresată Domnitoruluĭ Românilorŭ şi respunsulŭ Domnitoruluĭ. Bucurescĭ 1865. 1 vol. 8°.

Espunerea situaţiuneĭ comuneĭ Iaşiĭ pe anulŭ 1869. Iaşiĭ 1870. 1 vol. 8°.

F. Romanescu, Respuns la memuarulŭ adresatŭ Prinţuluĭ Domnitorŭ de Episcopulŭ Neofitŭ Scriban. Iaşĭ 1866 1 vol. 8°.

G. Adrian, Quelques mots sur la question israélite en Roumanie. Paris 1879 1 vol. 8°.

G. Botez, Observaţiĭ la broşura luĭ Nicolai Istrate. Iaşĭ 1858. 1 vol. 8°.

G. Cigaras. Equilibrulŭ Unireĭ. Iaşĭ 1866. 1 vol. 8°.

G. Dempwolff, Konstantinopel. Leipzig 1860. 1 vol. 8°.

G. E. Schina, Reorganisarea judecătoréscă. Bucurescĭ 1881. 1 vol. 8°.

G. Petrescu, Apărarea făcută studenţilorŭ in evenementele de la 10 Martie 1870. Bucurescĭ. 1 vol. 8°.

G. M. Ghica, Questiunea proprietăţiĭ în Dobrogia. Bucurescĭ 1880. 1 vol. 8°.

G. Missail, Locotenentulŭ Constantin Iorescu. Iaşĭ 1864. 1 vol. 8°.

G. N. Gâmulea, Studiĭ asupra revisuireĭ sistemuluĭ nostru electoralŭ. Galatzi. 1 vol. 8°.

Gr. Balsch, Raportŭ către adunarea legislativă asupra împrumutuluĭ Oppenhein. Bucurescĭ 1867. 1 vol. 8°.

Gh. Dimitrescu, Situaţia judeţuluĭ Covurluĭ 1874—75. Galatzi 1875. 1 vol. 8°

Gr. Stephanesco, Note sur le bassin tertiaire de Bahna (Roumanie). 1 vol. 8°

Helie Miniate, Predicile şi panegiricile, traduse de Pr. C. Moşescu. Vol. I. Brăila. 1 vol. 8°.

I. E. Florescu, Rĕspunsŭ la referatele D-luĭ D. Sturdza. Bucurescĭ 1866. 1 vol. 8°.

J. G. Bibicescu, Cât suferŭ ţĕraniĭ. Bucurescĭ 1882. 1 vol. 8°.

(Ion Ghica) O cugetare politică 1877. (Bucurescĭ). 1 vol. 8°.

I. Ionescu, Esposiţiunea naţională din 1865 in Iaşĭ, Catalogu oficialŭ. Iaşĭ 1865. 1 vol. 8°.

» » Interpelarea despre împroprietărirea însurăţeilorŭ. Bucurescĭ 1878.

I. Vassiliu, Noţiunĭ asupra citireĭ cartelorŭ topografice. Bucurescĭ 1880. 1 vol. 8°.

I. Wassilieff, Epistola către P. S. Episcopŭ de Nantes. Iaşĭ 1863. 1 vol. 8°.

Întîmpinare din partea membrilorŭ municipalităţiĭ Capitaleĭ asupra defăimărilorŭ D. Panaite Criste avocatulŭ călugărilorŭ grecĭ Iaşĭ 1861. 1 vol. 8°.

Lege pentru înființarea guardieĭ cetățenescĭ. Bucurescĭ 1866. 1 vol 8°.

M-me O. Noël de Bertier, Chronique... sur les ambulances et hopitaux roumains. 1877—1878. Bucurescĭ 1878. 1 vol. 8°.

M. Bottez, Despre prescripțiune în dreptulŭ roman și românŭ. Bucurescĭ 1881. 1 vol. 8°.

M. Cogălnicénu, Apărarea Ministeruluĭ din 30 Aprilie 1860. Iașĭ 1861. 1 vol. 8°

» » Cuvêntŭ în contra alegeriĭ luĭ Alexandru K. Muruzi. Iașĭ 1861. 1 vol. 8°.

» » Imbunătățirea sórteĭ țĕranilorŭ. Bucurescĭ 1862. 1 vol. 8°.

M. Gromier, Aux Latins un dernier mot. Florence 1883. 1 vol. 8°.

M. Tzony, Fostulŭ consiliŭ județianŭ și democrația națională. Iașĭ 1880. 1 vol. 8°.

» » Plaga. Iașĭ 1864. 1 vol. 8°.

M. Vit'imescu, Proectŭ de fabrica pentru cultura mătăseĭ. Iașiĭ 1860. 1 vol. 8°.

Missiunea căilorŭ ferate române. Paris 1870. 1 vol. 8°.

N. Aslan, (discursŭ-politicŭ). 1 vol. 8°.

Necesitatea de unŭ noŭ guvernŭ. Bucurescĭ 1878. 1. vol. 8°.

N. R. Lepădătescu, Uă opinie politică. Bucurescĭ 1879. 1 vol. 8°.

P. Kadler, Cenni al forestiero che visita Parenzzo. Trieste 1845. 1 vol. 8°.

P. Scaramanga, Quelques mots sur l'avenir de la Banque nationale de Roumanie. Bucarest 1881. 1 vol. 8.

Portretŭ micŭ : Demetrius Cantemir S. Russiaci Imperii et Moldaviae Princeps. 1 fóie.

Portretŭ micŭ : Horja Anführer der Walachischen Rebellen welcher d. 30. Dec. 1784 in der Radaker Waldung gefangen genomen worden.

Procesulŭ de la Nămolósa, între proprietariĭ și arendașulŭ acesteĭ moșiĭ și direcțiunea princiară a căilorŭ ferate române. Bucurescĭ 1881. 1 vol. 8°.

Programa solemnitățeĭ distribuțiuneĭ premiilorŭ. 1878—79. Bucurescĭ 1879. 1. vol. 4°.

Raoux Edouard, Orthograhe rationelle ou écriture phonétique. Lausanne, Paris 1865. 1. vol. 12°.

Refutația articoluluĭ intitulatŭ : Îmbunătățirĭ în agricultura nóstră. Iașĭ. 1 vol. 8°.

Regulamentulŭ comisiuniĭ centrale. Iașĭ 1860. 1 vol. 8°.

Regulamentulŭ instituțieĭ telegrafice a Moldoveĭ. Iașĭ 1858. 1 vol. 8°.

Respunsă la broşura D-luĭ N. R. Rosnovanu intitulată: Apelŭ la Creştinĭ. Cernăutzĭ 1865. 1. vol. 8°.

Revisuirea Constituţiuneĭ şi modificarea legeĭ electorale, elaborată de Comisiunea Adunăreĭ deputaţilorŭ. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 4°.

Revisuirea Constituţiuneĭ şi modificarea legeĭ electorale. Proectŭ lucratŭ de D. B. Boerescu. Bucurescĭ 1883. 1 vol. 4°.

Roberti Stefani, Thesaurus linguae latinae. Tom. II, III, IV. Basiliae 1743. 3. vol. fol.

Quelques mots sur les Juifs en Roumanie et en Russie. Bucurescĭ 1879. 1 vol. 8°.

Salel, Abolition de la contrainte par corps. Paris 1831. 1 vol. 8°.

S. C. Haretu, Cercetărĭ asupra părţiĭ financiare a proectuluĭ de rescumperare a căilor ferate. Bucurescĭ 1880. 1 vol 8°.

S. N. Şoimescu, Politica domnuluĭ Rosetti-Brătianu. Bucurescĭ 1869. 1 vol 8°.

S. Sianojevič, Die Judenfrage vom slawischen Standpuncte. Zombor 1881. 1 vol. 8°.

St. C. Michailescu, Industria şi resbelulŭ. Bucurescĭ 1878. 1 vol. 8°.

St. Neagoe, Gramatica limbeĭ române pentru clasele gimnasiale. Bucurescĭ 1878. 1 vol. 8°.

Société de sciences, de l'agriculture et des arts de Lille. Séance solennelle du 29 Decembre 1878. Lille 1878. 1 vol. 8°.

Starea cleruluĭ român sub actuala lege organică a bisericeĭ. Bucurescĭ 1878. 1 vol. 8°.

T. Aslan, Coaliţia. Iaşĭ 1860. 1 vol. 8°.

T. E. Ciocaneli, Estractŭ de fisiognomie, fisionomie şi palognomonică. Bucurescĭ 1855. 1 vol. 8°.

T. G. Djuvara, Les Juifs de la Roumanie. Paris 1880. 1 vol. 8°.

T. Latescu şi D. Tacu, Dare de sémă la alegĕtoriĭ municipiuluĭ Iaşiĭ. Iaşi 1866. 1 vol. 8°.

Timon, Ordre du jour sur la corruption électorale et parlementaire. Paris 1846. 1 vol. 8°.

V. Gheorghian, Primatulŭ Româniéĭ şi drepturile sale. Bucurescĭ 1873. 1 vol. 8°.

Z. Procit, Pentru darea în antreprisă subvenţionată a poştelorŭ şi mesagilorŭ. Bucurescĭ 1868. 1 vol. 4°.

De la anonimĭ :

Amiculŭ poporuluĭ, Călendarŭ pe 1884. Sibiŭ. 1 vol. 8°.

Proiectŭ de lege asupra revisuireĭ constituţiuneĭ şi a legeĭ electorale. Bucurescĭ 1884. 1 vol. 8⁰.

Lista cărţilorŭ cumpărate în anulŭ 1883—1884.

Adrianu G., Mémoire sur l'organisation de la force armée des deux Principautés roumaines réunies. Bucarest 1858. 1 vol. 8⁰.

Alciati Andreae, Omnia. Paris 1618. 1 vol. 8⁰.

Ammanus Ioannes, Stirpium variorum in imperio rutheno sponte provenientium icones et descriptiones. Petropoli 1739. 1 vol. 8⁰.

Annales des sciences naturelles. Botanque 6ᵉ série, Tom. I—XVI.

» » » Zoologie 6ᵉ série, Tom. I—XIV.

Anville Sr. de, Troisième partie de la Carte d'Asie 1753. 2 fol.

Bartsch K., Chrestomatie provençale. Elberfeld 1868. 1 vol. 8⁰.

» » Grundriss zur Geschichte der provenzalischen Literatur. Elberfeld 1872. 1 vol. 8⁰.

Bidermann H. J., Die Romanen und ihre Verbreitung in Österreich. Graz 1877. 1 vol. 8⁰.

Budinszky Dr. Al., Die Ausbreitung der lateinischen Sprache über Italien und die Provinzen des römischen Reiches. Berlin 1884. 1 vol. 8⁰.

Callimanŭ G. T., Echilibrulŭ în Orientŭ saŭ Serbia şi România. Bucurescĭ 1863. 1 vol. 8⁰.

Carbognano Cosimo Comidas de, Descrizione topografica dello stato presente de Constantinopoli. Bassano 1794. 1 vol. 4⁰.

Carte g(énérale) d(e) l'Empire d(e Russie?), 17 -- (Jumătatea stângă dintr'o chartă). 1 fóie.

Catalogus Codicum bibliothecae universitatis R. scientiarum Budapestensis. Budapestini 1881. 1 vol. 8⁰.

Catihismulŭ micŭ. Braşovŭ 1835. 1 vol. 12⁰.

Cihac A de, Sur les études roumaines de Mr. Hajdeu. 1 vol. 8⁰

» » Le type homo-ille ille-bonus. 1 vol, 8⁰.

Clairin P., Du génétif latin et de la préposition *de*. Paris 1880. 1 vol. 8⁰.

1789, Le *Concercement* et la siége de la fortresse des Turcs. Belgrad. 1 fóie.

Confluent et embouchure du Bog et de Dniéper pour servir de renseignement à la carte des limites des trois Empires ou Théatre de la guerre de 1787 et 1788 entre la Russie et les Turcs 1788. 1 fóie.

(Cincĭ bucățĭ dintr'o mare chartă a Poloniei). 5 foĭ.

Corrado Avolio, Introduzione allo studio del dialetto siciliano. Noto 1882. Firenza. 1 vol. 8⁰.

Cretzoulesco Emanuel M., La Roumanie en 1859. Paris 1859. 1 vol. 8⁰.

Darmesteter A., De la création actuelle des mots nouveaux dans la langue française. Paris 1877. 1 vol 8⁰.

» » Traité de la formation des mots composés dans la langue française. Paris 1875. 1 vol. 8⁰.

Darvar D. N., Culegere de înțelepciune. Tălmăcită....... de Iancu Nicolae Moldovénŭ. Bucurescĭ 1827. 1 vol. 8⁰.

Démidoff Anatole de, Voyage dans la Russie méridionale et la Crimée. Deuxième édition. Paris 1854. 1 vol. 8⁰.

Die Erobrung von Schabacz d. 24 April 1788. 1 fóie.

Diefenbach L., Glossarium latino-germanicum mediae et infimae latinitatis Francofurti ad Moenum 1857. 1 vol. 4⁰.

Documenturile Spitaluluĭ Brâncovenescŭ. Bucurescĭ 1845. 1 vol. 8⁰.

Flori Lucii Annaei, Epitome rerum romanarum. Manhemii 1779. 1 vol. 8⁰.

(Foile II și VI dintr'o hartă mare a imperiuluĭ otomanŭ ?) 2 foĭ.

Fuhrmannus Austriacus Mathias. Historia sacra de babtismo Constantini Max. Augusti. Romae 1742—1746. 2 vol. 4⁰.

Gaspary Adolf, Die sicilianische Dichterschule des dreizehnten Jahrhundert. Berlin 1878. 1 vol. 8⁰.

Gautier Léon, Les épopées françaises. I, III, IV. Paris 1878—1882. 3 vol. 8⁰.

Géresi K., Codex diplomaticus comitum Károlyi de Nagy Károly. Budapest 1882. 1 vol. 8⁰.

Ghica Aurelie, La Valachie devant l'Europe. Paris 1858. 1 vol. 8⁰.

Giornale di filologia romanza diretto da Ernesto Monaci. Vol. IV fas. 3—4. 1 vol. 8⁰.

Gussefeld L., Charte vom Osmanischen Reiche in Europa, Asia und Africa. Nürnberg 1802. 1 fóie.

Нанко Алексѣя, Исторія Бессарабіи. Одесса 1873. 1 vol. 8⁰.

Karamsin, Histoire de l'Empire de Russie. Paris 1819—1823. 9 vol. 8⁰.

Καρατζᾶ Ἰωαννου Γεωργιου, Νομοθεσια. Εν Βιέννῃ 1818. 1 vol. 8⁰.

Karte der Gegend um Belgrad. Wien 1788. 1 fióe.

Kyriakodromion.... rumânește tălmăcit de prea cuvioșiĭ părințiĭ Gerontie și Grigorie neamțeniĭ. Tom. 1. In tipografia Sf. Mitropoliĭ Iașuluĭ 1840. 1 vol. fol.

Kriegstheater oder Grenzkarte Oesterreichs, Russland, und der Turkey 1788. 1 fóie.

La occupation de la fortresse de Turc Novi vers l'orient ..... le 3 oct. 1788. 1 foie.

La représentation de l' armée capitale à coté de Semlin Mai 1688. 1 foie.

Leger Louis, Cyrille et Méthode. Paris 1868. 1 vol. 8⁰.

Lücking Gustav, Die ältesten französischen Mundarten. Berlin 1877. 1 vol. 8⁰.

Mappa specialis continens limites inter regna Poloniae et Prusiae a Marchia Nova usque ad Vistulam. 1 foie.

Meyer Paul, Les derniers troubadours de la Provence. Paris 1871. 1 vol. 8⁰.

Mercier A, De neutrali genere quid factum sit in gallica lingua. Paris 1879. 1 vol. 8⁰.

« » Histoire des participes français. Paris 1879. 1 vol. 8⁰.

Michaud et Poujonlat, corespondence d'orient 1830—1831. Paris 1833—1835. 7 vol. 8⁰.

Miklosich Dr. Franz, Albanische Forschungen I, II, III. Wien 1870-71. 3 vol. 4⁰.

« » Die Fremdwörter in den slavischen Sprachen. Wien 1867. 1 vol. 4⁰.

« » Die slavischen Monatsnamen. Wien 1867. 1 vol. 4⁰.

Miniat Ilie, Didahiĭ.... Tipărită în Iașĭ 1837. 1 vol. fol.

Mirisch Max., Geschichte des Suffixes *-olus* in den romanischen Sprachen. Bonn 1882. 1 vol. 8⁰.

Monumenta Germaniae historica. Scriptorum tom. XIV, XVIII—XXVI. 10 vol. fol.

« » Legum IV. V, 1, 2. 2 vol. fol.

« » Diplomatum I. 1 vol. fol.

« » Scriptores rerum longobardicarum et italicarum saec. VI—IX. 4 vol. 4.

« » Diplomatum regum et imperatorum Germaniae. Tom. I. 1 vol. 4⁰.

« » Legum. Sectio II, tom. I. 1, 2. 1 vol. 4⁰.

» » Legum. Sectio V, tom. 1. 1 vol. 4⁰.

« » Scriptorum qui vernacula lingua usi sunt. II, IV, 1. 1 vol. 4⁰.

Munro H. A J. A few remarcs on the pronunciation of latin. Cambridge 1874. 1 vol. 8⁰.

Narsetis Clajensis Sancti, Preces viginti quatuor linquis editae. Venetiis 1837. 1 vol. 12°.

Neue Europäische Staats-und Reisegeographie. Leipzig und Görlitz 1750, 1752. vol. 3. Dresden und Leipzig 1768. 15 vol. 8°.

Observations sur la ressemblance frappante que l'on découvre entre la langue des Russes et celle des Romains. Milan 1817. 1 vol. 4°.

Okolica Warszawy w Diametrze. Piaciu mil (Gegend der Stadt Warschau). Berlin 1794. 1 foie.

Opran Petre, Cestia proprietăţiĭ de moşiĭ in principatulŭ Românieĭ. Paris 1858. 1 vol. 8°.

Osthoff Dr. Hermann und Dr. Karl *Brugmann*, Morphologische Untersuchungen auf dem Gebiete der indogermanischen Sprachen. Leipzig 1878—1881. 4. vol. 8°.

Pelimon A., Vestita bătălie de la Călugărenĭ 1848. 1 vol. 8°.

« » Coliba indiană şi poesiĭ diverse. Bucurescĭ 1850. 1 vol. 12°.

Pič Jos. Lad., Der nationale Kampf gegen das ungarische Staatsrecht. Leipzig 1882. 1 vol. 8°.

Placid Eustah, Tradusŭ din nemţeşte de Virgilie Pleşoianulŭ. Bucurescĭ 1853. 1 vol. 12°.

Polen nach seinen jetzigen Grenzen dem Theilungstractat vom Jahr 1795 gemäss entworfen. Nüremberg 1796. 1 foie.

Pouqueville F. C. H. L., Voyage de la Grèce. Deuxième édition. Paris Didot 1826, 1827. 6 vol. 8°.

Procesu de presa. Ziarulŭ Adevĕrulŭ 'naintea juraţilorŭ de Roman la 18 Marte 1872. Iaşĭ 1872. 1 vol. 8°.

Reiner I. C. M., Charte des ganzen Russichen-Reichs in Europa und. . . . . Weimar 1800 (jumătatea drépta dintr'o chartă.) 1 foie.

Représentation de la bataille navale entre l' escadre de galeres Imper. Russienne et l' Escadre Suedoise, 21 Aug. 1789. 1 foie.

Revue des deux Mondes, 1847 (tom. II, parte din tom. IV) 1863 tom. XLIII necompletŭ (p. 257--768), 1874 legată în 12 vol. Table générale 1831—1874, pe 1875 legată în 12 vol., pe 1876 în 12 vol. Paris. 39 vol. 8°.

Roesler Dr. E. Robert, Die griechischen und türkischen Bestandtheile im Romänischen. Wien 1865. 1 vol. 8°.

Romania, publié par Paul Meyer et Gaston Paris. Nr. 24, 29—47. 5 vol. 8°.

Safařik P. J., Über den Ursprung und die Heimath des Glagolitismus. Prag 1858. 1 vol. 4°.

Safařik P. I., Kurze Ueber sicht der ältesten kirchenslavischen Literatur. Leipzig 1848. 1 vol. 8°.

Schrambl F. A., Generalkarte von Polen, Litauen und den angrenzenden Ländern. . . . neu herausgegeben von. . . . 1793. 1 fóie.

Schweisthal M., Essai sur la valeur phonétique de l'alphabet latin. Paris 1882. 1 vol. 8°.

Sergiescu T. Treĭ Românĭ saŭ Prinţulŭ streinŭ şi Prinţulŭ românŭ. Bucurescĭ 1857. 1 vol. 8°.

Soltzmann D. F., Charte von den oberhalb und seitwärts dem Schwarzen Meere gelegenen Russischen und Türkischen Ländern. Berlin 1788. 1 fóio.

» » Karte von Gross-Polen zwischen der Netze, Oder, Pilitz und Weichsel. . . . nach einer Aufnahme vom Jahre 1773 verjungt entworfen durch . . . herausgegeben von der königl. preuss. Academie der Wissenschaf ten zu Berlin im Jahre 1791. 1 fóie.

Statutele coloniilorŭ Bulgare din Bassarabia, anexată cătră Moldova după tractatulŭ de Paris din anulŭ 1856 Belgrad 1866. 1 vol. 8°.

Stengel Edmund, Die beiden ältesten provenzalischen Grammatiken. Marburg 1878. 1 vol. 8°.

Steur Ch., Ethnographie des peuples de l'Europe avant Jesus-Christ. Bruxelles 1872,1873. 3 vol. gr. 8°.

Sturza Constantin, marele logofĕtŭ a dreptăţiĭ şi cavalerŭ, Codică politicéscă, tălmăcită şi tipărită întâia oară în limba naţională. . . . 1833. 1 vol. 4°.

Suchier Hermann, Denkmäler provenzalische Literatur und Sprache. I. Halle 1883. 1 vol. 8°.

Шербатовымъ Князъ Михаиломъ, История. Россійка отъ древнѣй шихъ врѣмянъ. San-Petersburg 1771—1790. 5 vol 4°.

Theodoră Studitulŭ, Cuvintele tălmăcite de chirŭ Filaretŭ episcopulŭ Râmniculuĭ. Râmnicŭ 1784. 1 vol. fol.

Thou Jaques-Auguste de, Histoire Universelle. A la Haye 1740. 11 vol. 4°.

Tooke, Histoire de l'empire de Russie. Paris 1801. Tom I. 1. vol. 8°.

Ujfalvy de Mezö-Kövesd Ch. E. de, Les migrations des peuples et particulièrement celle des Touraniens. Paris Maisonneuve 1873. 1 vol. 8°.

Ulrich Jacob, Rhätoromanische Texte. Halle 1883. 2 vol. 8°.

» » Rhätoromanische Chrestomathie. Halle 1883. 2 vol. 8°.

Varini, Dictionarium magnum. Venetia 1801. 1 vol fol.

Vaugondy Robert de, L'Asie divisée en ses empires et royaumes. Paris. 1 fóie.

Velĭa Tincu Nicolaŭ, Cele șieapte virtuțĭ. Brașov 1847. 1 vol. 8⁰.

Vorstellung der Batallie bei Widin im der Walachay den 6 Iunij Anno 1790. 1 fóie

Vorstellung der turckischen Haupt. Armée mit 80,000 Mann in Anmarsche bey Sophia in Bulgarien 1788 in Monat May 1 fóie.

Waxel Leon de, Recueil de quelques antiquités trouvées sur les bords de la Mer noire. Berlin 1803. 1 vol. 4⁰.

Wolff O. L. B., Die Donau und ihre Ufer. Leipzig, Lorck 1847. 4 vol. 8⁰.

Записки касательно Россiйской исторiи. San-Petersburg 1787. 4 vol. 8⁰.

CONCURSURILE

După decisiunile luate de Academia Română, în sesiunile de până la anulŭ 1884, concursurile propuse de Academiă sunt cele următóre:

1. *Marele Premiŭ Năsturelŭ-Herescu* din Seria B, în sumă 12,000 leĭ, se va decerne în cursulŭ sesiuniĭ generale din Februarie-Martie 1885, uneĭ cărțĭ scrise în limba română, cu conținutŭ de orĭ-ce natură, care se va judeca maĭ meritoriă printre cele publicate de la 1 Ianuarie 1881 până la 31 Decembre 1884.

NB. In privința premiilorŭ «*Năsturelŭ-Herescu*» se punŭ în cunoscința publiculuĭ următórele disposițiunĭ din codicilulŭ reposatuluĭ întru fericire C. Năsturelŭ-Herescu :

«*B. Premiĭ pentru opere publicate.*

«In totŭ anulŭ Societatea Academică Română va avé a premia, din venitu-«rile fonduluĭ *Năsturelŭ*, o carte tipărită originală, în limba română, care se va «socoti de către Societate ca cea maĭ bună publicațiune apărută în cursulŭ anuluĭ.

«Aceste premie vorŭ fi de dóue specie :

1. In treĭ anĭ consecutivĭ, d'a rândulŭ, se va decerne câte unŭ premiŭ de pa-«tru miĭ leĭ, No. 4000 L n. *minimum*, la cea maĭ bună carte apărută în cursulŭ «anuluĭ espiratŭ ;

«2. Iară în alŭ patrulea anŭ se va decerne câte unŭ premiŭ fixŭ de leĭ 12,000

«carele se va numi «*Marele premiŭ Năsturelŭ*», operei care va fi judecată ca «publicaţiunea de căpetenie ce va fi apărută în cursulŭ celor patru anĭ prece- «denţĭ. Acestŭ premiŭ nu se va decerne uneĭ lucrărĭ, care va fi obţinutŭ deja «unulŭ dintre premiile anuale, decâtŭ defalcândŭ dintr'insulŭ valórea premiuluĭ «precedinte.

«Operele carĭ se vorŭ recompensa cu acéstă a dóua serie de premie vorŭ «tracta cu preferinţă despre materiile următóre :

«*a)* Scrierĭ seriose de istorie şi sciinţele accesoriĭ ale istorieĭ, preferindu-se «cele atingătóre de istoria ţĕrilorŭ române ;

«*b)* Scrierĭ de religiunea ortodoxă, de morală practică şi de filosofiă ;

«*c)* Scrierĭ de sciinţe politice şi de economia socială ;

«*d)* Tractate originalĭ despre sciinţele esacte ;

«*e)* Scrierĭ enciclopedice, precum dicţionare de istorie şi geografie, în carĭ să «intre şi istoria şi geografia Românieĭ; Dicţionare generale saŭ parţiale de sci- «inţe esacte, de arţĭ şi meserĭĭ, de administraţiă şi jurisprudenţă, şi alte ase- «menĭ lucrărĭ utile şi bine întocmite ;

«*f)* Cărţĭ didactice de o valóre însemnată ca metodă şi ca cuprinsŭ ;

«*g)* Dicţionare limbistice în limba românéscă, maĭ alesŭ pentru limbele an- «tice şi orientale, adică limba latină, elenă sanscrită, ebraică, arabă, turcă, «slavonă vechiă, şi altele ;

«*h)* Publicaţiunĭ şi lucrărĭ artistice de o valóre seriósă, adică relative la ar- «ţile plastice, architectură, pictură, gravură şi chiar opere musicale seriose, pe «care aceste tóte Societatea Academică Română le va puté apreţia atuncĭ când «îşĭ va întinde activitatea eĭ şi asupra tuturorŭ materiilorŭ de Bele-Arţĭ ;

«*i)* Scrierĭ de pură literatură română, în prosă şi în versurĭ, precum poeme, «drame şi comediĭ seriose,—maĭ alesŭ subiecte naţionale,—şi orĭ-ce alte opere «de înaltă literatură. Acestora maĭ cu sémă aşĭ dori să se acorde *Marele pre- «miŭ Năsturelŭ*, când vorŭ fi judecate ca avêndŭ unŭ meritŭ cu totulŭ su- «periorŭ, spre a se da astŭ-felŭ o încurajare maĭ puternică desvoltăriĭ litera- «tureĭ naţionale».

La acestea se maĭ adaugŭ următórele disposiţiunĭ luate de Societatea Academică.

1. La concursurile acestorŭ premiĭ se potŭ presenta şi opurĭ preînoite în nóue ediţiunĭ, carĭ se vorŭ fi retipăritŭ în cursulŭ anuluĭ de autorĭ în viéţă.

2. După cuprinderea chiar a testamentuluĭ, traducţiunile din limbĭ străine sunt escluse de la concursŭ ; se va face însă escepţiune pentru acele traduc- ţiunĭ de opurĭ străine clasice, carĭ :

a) saŭ prin dificultăţile învinse ale uneĭ perfecte reproducerĭ în versurĭ ro- mânescĭ, vorŭ constitui adevĕrate opurĭ literare ale limbeĭ române ;

b) saŭ prin anexarea de elucidărĭ şi de note sciinţifice, cu totulŭ proprie traducĕtoruluĭ, îşĭ vor fi însuşit meritele unorŭ lucrărĭ originale în limba română.

3. Cărţile premiate de Academia Română din alte fondurĭ ale sale saŭ cele tipărite din iniţiativa şi cu spesele eĭ nu pot intra la concursŭ pentru premiile Năsturelŭ din seria B.

4. Premiile Năsturelŭ din seria B, se potŭ acorda nu numaĭ unorŭ opurĭ complete, ci şi părţiĭ unuĭ opŭ tipăritŭ în cursulŭ anuluĭ, cu condiţiune însă ca acéstă parte să fie de valórea şi de întinderea unuĭ volumŭ şi nu de ale uneĭ simple făsciόre, (minimum 400 pag. format în 8°. garmond).

5. Premiarea uneĭ părţĭ a unuĭ opŭ la unŭ concursŭ anualŭ nu împedică premiarea uneĭ alte părţĭ a aceluiaşĭ opŭ la unŭ concursŭ posteriorŭ.

6. Opurile anonime şi pseudonime vor puté fi admise la concursulŭ cărţilorŭ tipărite, iar autoriĭ lorŭ, spre a primi premiile acordate, vorŭ trebui să justifice proprietatea lorŭ.

II. *Premiulŭ Statuluĭ Heliade Rădulescu* de 5,000 leĭ se va decerne în cursulŭ sesiuniĭ generale din Februarie-Martie 1885, uneĭ cărţĭ scrise în limba română cu conţinutŭ literarŭ, care se va judeca maĭ meritorie printre cele publicate de la 1 Ianuarie 1883 până la 31 Decembre 1884.

NB. Concurenţiĭ la aceste premiĭ vorŭ bine-voi a trimete la cancelaria Accademieĭ Române în Bucurescĭ — Palatulŭ Universităţiĭ — operele lorŭ, cariĭ vorŭ fi în condiţiunile de timpŭ aci însemnate, în câte 12 exemplare, până la 31 Decembre 1884.

III. *Premiulŭ Statuluĭ Lazărŭ*, de 5,000 leĭ se va decerne, în sesiunea generală a anuluĭ 1885, celeĭ maĭ bune disertaţiunĭ scrisă în limba română asupra următoruluĭ subiectŭ :

«*Studiŭ asupra agricultureĭ, industrieĭ şi comerciuluĭ în România*»

Lucrarea va trata despre starea actuală a acestorŭ treĭ ramure de producţiune şi despre mijlócele de a le ameliora. O ochire asupra istorieĭ economice a Românieĭ în seculiĭ 17, 18 şi 19 va precede acestuĭ studiŭ. Studiulŭ va fi făcutŭ din punctulŭ de vedere economicŭ şi technicŭ. Manuscrisulŭ trebue să cuprindă materiă pentru celŭ puţinŭ 300—400 pagine de tipariŭ în 8° *garmond*. Termenulŭ presentăriĭ manuscriselorŭ la concursŭ va fi până la 31 Decembre 1884.

IV. *Premiulŭ Statuluĭ Heliade Rădulescu* de 5,000 leĭ se va decerne,

în sesiunea generală din Martie-Aprilie 1886, celeĭ maĭ bogate colecțiunĭ de ariĭ populare române.

Colecțiunile vorŭ trebui să întrunéscă următórele condițiunĭ :

1. Ariile să fie arangiate pentru clavirŭ și la melodiile cântate din gură, pentru clavirŭ și voce, cu însemnarea cuvintelorŭ, sub note.

2. Să fie însoțite de o indicare pe câtŭ se va puté maĭ completă a publicărilorŭ anteriόre de melodiĭ române.

3. Să se arate loculŭ și împrejurările în carĭ aŭ fostŭ adunate melodiile cele nóue.

Terminulŭ presentăriĭ colecțiunilorŭ la concursŭ va fi până la 31 Decembre 1885.

V. *Premiulŭ Statuluĭ Lazărŭ*, de 5,000 leĭ se va decerne în sesiunea generală din Martie-Aprilie 1887 celeĭ maĭ bune lucrărĭ în limba română asupra următoruluĭ subiectŭ,

«*Flora descriptivă a unuĭ județŭ din România*» după alegerea concurentuluĭ.

Manuscrisulŭ trebue să cuprindă materie pentru 300—400 pagine de tiparŭ în 8⁰ *garmond.*

Termenulŭ presentăriĭ manuscriselorŭ la concursŭ va fi 31 Decembre 1886.

VI. *Premiulŭ Alexandru Ioanŭ Cuza*, de 4,000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din primăvara anuluĭ 1887 celeĭ maĭ bune disertațiunĭ în limba română asupra următoruluĭ subiectŭ :

«*Istoria Românilorŭ în Dacia Traiană, de la Aurelianŭ pâna la fundarea principatelor Moldova și Téra Românéscă.*»

Intindereă operatuluĭ va fi de 20 cóle de tiparŭ în 4⁰ micŭ saŭ 8⁰ ordinarŭ cu litere *cicero.* Terminulŭ presentăriĭ manuscriselorŭ va fi 31 Decembre 1886.

NB. Manuscrisele relative la premiile de sub N-riĭ III, IV, V și VI se vor presenta anonime, purtândŭ o devisă, care va fi reprodusă pe unŭ plicŭ sigilatŭ conținêndŭ numele concurentuluĭ.

Academia își reservă dreptulŭ de a tipări în publicațiunile sale lucrările ce se vorŭ premia.

PERSONALULŬ

ACADEMIEĬ ROMANE

ÎN ANULŬ 1884.

MEMBRIĬ ACADEMIEĬ

I. Secţiunea Literară

1.	D.	**Romanŭ** *Alexandru*,	numitŭ	la	1866.
2.	»	**Cipariu** *Timoteŭ*,	»	»	»
3.	»	**Caragiani** *Ioanŭ*,	»	»	»
4.	»	**Sbiera** *Ioanŭ*,	»	»	»
5.	»	**Alecsandri** *Vasile*,	»	»	»
6.	»	**Maiorescu** *Titu*,	»	»	1867.
7.	»	**Sion** *Gheorghe*,	alesŭ	la	1868.
8.	»	**Fontaninu** *George M.*,	»	»	1870.
9.	»	**Hasdeŭ** *Bogdanŭ P.*,	»	»	1877.
10.	»	**Quintescu** *Nicolae*,	»	»	»
11.	»	**Chiţu** *Gheorghe*,	»	»	1879.
12.	»	**Negruzzi** *Iacobŭ*,	»	»	1881.

II. Secţiuea Istorică

1.	D.	**Bariţŭ** *Gheorghe*,	numitŭ	la	1866.
2.	»	**Babeşŭ** *Vincenţiŭ*,	»	»	»
3.	»	**Urechiă** *Vasile A.*,	»	»	»
4.	»	**Ionescu** *Nicolae*,	»	»	1867.
5.	»	**Kogălniceanu** *Michailŭ*,	alesŭ	la	1869.
6.	»	**Melchisedecŭ** *P. S. S. Ep.*	»	»	1870.
7.	»	**Odobescu** *Alexandru*,	»	»	»
8.	»	**Sturdza** *Dimitrie A.*,	»	»	1871.
9.	»	**Maniu** *Vasile*,	»	»	1876.

10.	D.	**Papadopolŭ-Calimachŭ** *Alex.*		la	1876.
11.	»	**Marianŭ** *Simeonŭ Fl.*	»	»	1881.
12.	»	**Marienescu** *Atanasie M.*,		»	»

III. SECŢIUNEA SCIINŢIFICĂ

1.	D.	**Kretzulescu** *Nicolae*,	alesŭ	la	1871.
2.	»	**Fĕtu** *Anastasie*,	»	»	»
3.	»	**Aurelianu** *Petre S.*,	»	»	»
4.	»	**Ghica** *Ion*,	»	»	1874.
5.	»	**Stefănescu** *Grigorie*,	»	»	1876.
6.	»	**Fălcoianu** *Stefanŭ*,	»	»	»
7.	»	**Bacaloglu** *Emanoil*,	»	»	1879.
8.	»	**Brăndză** *Dimitrie*,	»	»	»
9.	»	**Poni** *Petre*,	»	»	»
10.	»	**Felix** *Iacobŭ*,	»	»	»
11.	»	**Teclu** *Nicolae*,	»	»	»
12.	»	**Porcius** *Florianŭ*,	»	»	1882.

MEMBRI ONORARĬ

M. S. CAROL I, *Regele Românieĭ.*

Protectorŭ alŭ Academieĭ Române

Preşedinte onorarŭ.

M. S. ELISABETA, *Regina Românieĭ* **(Carmen Sylva)**

3. D. **Adrianŭ,** *Generalŭ George* (Bucurescĭ).
4. » **Ioanide,** *George* (Bucurescĭ).
5. » **Polĭzu,** *doctorŭ G.* (Bucurescĭ).
6. » **Grădişteanu,** *Grigorie* (Bucurescĭ).
7. » **Popea,** *Archimandritu Nicolae* (Sibiŭ).
8. » **Puşcariu,** *Cav. Ioanŭ* (Pesta).
9. » **Silaşi,** *Dr. Grigorie* (Clujŭ).
10. » **Mureşanu,** *Iacobŭ* (Braşovŭ).
11. » **Gonata,** *Stefanŭ* (Basarabia).
12. » **Câmpénu,** *Petre* (Iaşĭ).
13. » **Cihac,** *Iacobŭ* (Elveţia).
14. » **Capellini,** *Caval. Giov.* (Bolonia).
15. » **Biondelli,** *Caval. E.* (Milanŭ).
16. » **Ascoli,** *Graz. Isaia* (Milanŭ).
17. » **Egger,** *Emile* (Paris).
18. » **Desjardins,** *Ernest* (Paris).
19. » **Frœhner,** *Wilhelm* (Paris).
20. » **Bataillard,** *Paul* (Paris).
21. » **Linas,** *Charles de* (Arras).
22. » **Vegezzi Ruscala** *G.* (Turinŭ).
23. » **Avril,** *Bar. Adolphe d'* (Paris).
24. » **Stanley of Alderley,** *Lord Henry* (Londra).
25. » **Müller,** *Max* (Oxford).
26. D. **Steenstrup,** *I. S.* (Copenhaga).
27. » **Lepsius,** *Richard* (Berlin).
28. » **Tobler,** *Adolf* (Berlin).
29. » **Schuchardt,** *Hugo* (Gratz).

30. » **Bock**, *Dr. Franz* (Aquisgrane).
31. » **Uvaroff**, *Comte Alexi* (Moscva).
32. » **Picot**, *Emile* (Paris).
33. » **Mommsen**, *Teodor* (Berlin).
34. » **Miklosich**, *Franz* (Viena).
35. » **Torma**, *Carolŭ* (Budapesta).
36. » **Creţianu**, *Gheorghe* (Bucurescĭ).
37. » **Grădişteanu**, *Petre* (Bucurescĭ).
38. » **Haynald**, *Cardinal L.* (Calocia).
39. » **Hurmuzachi**, *Nicu* (Cernăuţĭ).
40. » **Ionescu**, *Ioanŭ* (Bradu).
41. » **Kotzebue**, *Wilhelm de* (Orrenhoff).

MEMBRII CORESPONDENȚI

Pentru Secțiunea Literară

1. D. **Laurianŭ**, *D. A.* (Bucurescĭ).
2. » **Boiŭ**, *Zacharia* (Sibiiŭ).
3. » **Popescu**, *Ioanŭ* (Sibiiŭ).
4. » **Romanŭ**, *Visarionŭ* (Sibiiŭ).
5. » **Densușianu**, *Aronŭ* (Iașĭ).
6. « **Vulcanu**, *Iosifŭ* (Oradea-mare).
7. » **Rosny**, *Léon Prunol de* (Paris).
8. » **Iarnik**, *Ioanŭ Urban* (Praga).
9. » **Ganea**, *N.* (Iașĭ).
10. » **Bengescu**, *Gheorghe* (Paris).
11. » **Esarcu**, *Constantinŭ* (Bucurescĭ).

Pentru Secțiunea Istorică

12. D. **Tocilescu**, *Grigorie* (Bucurescĭ).
13. » **Densușianu**, *Nicolae* (Bucurescĭ).
14. » **Moldovanu**, *Ioanŭ* (Blajŭ).
15. » **Legrand**, *Emile* (Paris).
16. » **Jung**, *Dr. Iulius* (Praga).
17. » **Slavicĭ**, *Ioanŭ* (Sibiiŭ).
18. » **Vizanti**, *Andreiŭ* (Iașĭ).
19. » **Goldișŭ**, *Ioanŭ* (Aradŭ).
20. » **Sutzu**, *Michailŭ* (Bucurescĭ).

Pentru Secțiunea Sciințifică

21. D. **Cuciureanu**, *Dr.* (Iașĭ).
22. » **Obedenaru** *Dr. M. G.* (Roma).
23. » **Robescu**, *C. F.* (Bucurescĭ).
24. » **Haretu**, *Spiru* (Bucurescĭ).
25. » **Hepites**, *Stefanŭ* (Bucurescĭ).
26. » **Iauca**, *Victorŭ* (Pesta).
27. » **Kanitz**, *Aug.* (Clujŭ).

OFICIILE ACADEMIEÏ ROMÂNE PE ANULŬ 1884-1885

A. PERSONALULŬ DELEGAŢIUNIÏ

Preşedinte alŭ Academieĭ Române . . . . . D-lŭ **Ghica** *Ion.*
Asesorĭ (Vice-Preşedinţĭ): din *Secţiunea Literară* . » **Quintescu** *N.*
din *Secţiunea Istorică* . P.S.S. **Melchisedecŭ** *Ep.*
din *Secţiunea Sciinţifică.* . D-lŭ **Bacaloglu** *Em.*
Secretar generalŭ (pe 7 anĭ, 1884—1891). . . » **Sturdza** *D. A.*

B. PERSONALULŬ SECŢIUNILORŬ

I. SECŢIUNEA LITERARĂ

Preşedinte. . . . . D-lŭ **Alecsandri** *Vasile* (Mircescĭ)
Vice-preşedinte . . . . » **Maiorescu** *T.* (Bucurescĭ).
Secretarŭ (pe 7 anĭ 1883—1890). . . . . » **Sion** *G.* (Bucurescĭ).

Membriĭ : D-lŭ **Caragiani** *Ionŭ* (Iaşĭ), **Chiţu** *George* (Bucurescĭ), **Cipariŭ** *Timoteiu* (Blajŭ), **Fontaninŭ** *George M.* (Craiova), **Hasdeŭ** *B. P.* (Bucurescĭ), **Negruzzi** *Iacobŭ* (Iaşĭ), **Quintescu** *Nicolae* (Bucurescĭ), **Romanŭ** *Alexandru* (Pesta), **Sbiera** *Ionŭ* (Cernăuţĭ).

II. SECŢIUNEA ISTORICĂ.

Preşedinte. . . . . D-lŭ **Bariţŭ** *George* (Sibiŭ).
Vice-preşedinte . . . . » **Urechiă** *V. A.* (Bucurescĭ).
Secretarŭ (pe 7 anĭ 1880—1887). . . . . » **Maniŭ** *Vasile* (Bucurescĭ).

Membriĭ : D-lŭ **Babeşŭ** *Vincenţiu* (Pesta), **Ionescu** *Nicolae* (Iaşĭ), **Kogălnicénu** *Mihailŭ* (Bucurescĭ), **Marianu** *S. Fl.* (Suceava), **Marienescu** *A. M.* (Pesta), **Melchisedecŭ** *P. S. S. Episcopŭ* (Romanŭ), **Odobescu** *Alex.* (Paris), **Papadopolu-Calimachŭ** *Al.* (Tecuciŭ), **Sturdza** *Dimitrie A.* (Bucurescĭ).

III. SECŢIUNEA SCIINŢIFICĂ

Preşedinte . . . . D-lŭ **Aurelianu** *P. S.* (Bucurescĭ).
Vice-preşedinte . . . . » **Fălcoianu** *Stefanŭ* (Bucurescĭ).
Secretarŭ (pe 7 anĭ 1879—1886) . . » **Stefănescu** *Grigore* (Bucurescĭ.)

Membriĭ : D-lŭ **Bacaloglu** *Emanoilŭ* (Bucurescĭ), **Brândză** *Dimitrie* (Bucurescĭ), **Felix** *Iacobŭ* (Bucurescĭ), **Fĕtu** *Anastasie* (Iaşĭ), **Ghica** *Ionŭ* (Londra), **Cretzulescu** *Nic.* (Petersburg), **Poni** *Petre* (Iaşĭ), **Porcius** *Florianŭ* (Rodna), **Teclu** *Nicolae* (Viena).

C. PERSONALULŬ COMISIUNILORŬ

I. *Comisiunea permanentă a Bibliotecei:*

Membriĭ : D-lŭ **Sion** *G.*, secretarŭ alŭ Secţiuniĭ literare.
» **Maniu** *Vasile*, secretarŭ alŭ Secţiuniĭ istorice.
» **Stefănescu** *Grigore*, secretarŭ alŭ Secţiuniĭ sciinţifice.

II. *Membru conservatorŭ alŭ Colecţiuniĭ Numimastice* : D-lŭ **Sturdza** *Dimitrie A.*

III. *Comisiunea pentru cercetarea cărţilorŭ tipărite intrate la concursŭ pentru :*

Marele Premiŭ *Năsturelŭ-Herescu* din Seria B, de 12000 leĭ, destinată celeĭ maĭ bune cărţĭ în limba română cu conţinutŭ de orĭ-ce natură, tipărită de la 1 Ian. 1881 până la 31 Dec. 1884; şi

Premiulŭ Statuluĭ *Heliade-Rădulescu* de 5000 leĭ, pentru cea maĭ bună carte scrisă în limba română cu conţinutŭ literarŭ şi tipărită în timpulŭ de la 1 Ianuarie 1883 până la 31 Decembre 1884.

Membriĭ :

din Secţiunea literară : D-lŭ **Hasdeŭ** *B. P.*, **Maiorescu** *Titu*, **Negruzzi** *Iacobŭ.*
din Secţiunea istorică : » **Bariţŭ** *George*, **Ionescu** *Nicolae*, P.S S.Ep.**Melchisedecŭ**.
din Secţiunea sciinţifică: » **Bacaloglu** *Em.*, **Brândză** *Dr. D.*, **Fălcoianu** *St.*

IV. *Comisiunea pentru cercetarea lucrărilorŭ presentate la concursŭ pentru :*

Premiulŭ *Statuluĭ Lazărŭ*, de 5000 leĭ : Studiŭ asupra agricultureĭ, industrieĭ şi comerciuluĭ în România.

Ghica *Ionŭ*, **Aurelianu** *P. S.*, **Stefănescu** *Gr.*

CUPRINSULŬ

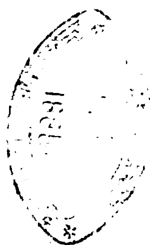
TOMULUĬ VI, SECȚIUNEA I A ANALELOR ACADEMIEĬ ROMÂNE.

PARTEA I. — ȘEDINȚELE ORDINARE DIN ANULŬ 1883—1884.

PARTEA II : SESIUNEA GENERALĂ DIN ANULŬ 1884.

Secțiunea Literară.

Secțiunea Istorică.

ANALELE
ACADEMIEI ROMANE

SERIA II. — TOMULŬ VI.

1883—1884.

SECȚIUNEA II.

DISCURSURĬ, MEMORIĬ ȘI NOTIȚE.

BUCURESCĬ
TIPOGRAFIA ACADEMIEĬ ROMÂNE, (LABORATORIĬ ROMÂNĬ),
Strada Academieĭ No. 26.
1885.

CUPRINSULU

VIÉȚA ȘI SCRIERILE

LUÏ

GRIGORIE ȚAMBLACŬ

DE

Episcopulŭ Melchisedec
Membru alŭ Academieï Române.

Cetită în ședințele de la 27 Ianuarie, 3, 10 și 17 Februarie 1883.

Grigorie Țamblacŭ este una din puținele persóne bisericescĭ române, a cărora memoriă s'a păstratŭ pe tărâmulŭ literarŭ din véculŭ 15-lea, când limba literatureï la noï, ca și la popórele slave, era acea slavonă-sudică, saŭ cum se numia ea la noï,—cea sârbéscă. Memoria și faptele luï s'aŭ păstratŭ:

1) In scrierile luï, a cărora colecțiunĭ se păstréză prin bibliotecele Rusieï, Serbieï și Moldoveï.

2) In scriitoriĭ rușĭ despre Biserica și literatura rusécă din véculŭ alŭ 15-lea.

3) In letopisețele Moldoveï, și în însemnărĭ istorice de prin cărțile vechĭ păstrate în Moldova.

Din aceste noțiunĭ resultă, că Țamblacŭ a fostŭ românŭ de peste Dunăre, născutŭ în Bulgaria S'a educatŭ în Constantinopole, și apoĭ a venitŭ în Moldova, unde a fostŭ atașatŭ la mitropolia Suceveĭ, ca presviterŭ la mitropolia din Sucéva, dascălŭ și predicatorŭ alŭ mareĭ Biserică a Moldo-Vlachieĭ. Din Moldova a trecutŭ în Rusia și a fostŭ celŭ întâiŭ mitropolitŭ alŭ Litveĭ, care domina peste Rusia vestică. De acolo a trecutŭ în Serbia, unde a fostŭ egumenŭ la mănăstirea Deciana. Apoĭ, pe la finele domnieĭ luĭ Alexandru celŭ Bunŭ și sub urmașiĭ acestuia, îlŭ găsimŭ iarășĭ în Moldova, participândŭ în afacerile Sinoduluĭ de Florența; apoĭ în calitate de mitro-

politŭ alŭ Moldo-Vlachieĭ și egumenŭ alŭ monastireĭ Pantocratoruluĭ, adică alŭ mănăstiriĭ Némțuluĭ.

Pe temeiulŭ acestorŭ noțiunĭ ne vomŭ sili a înjgheba descrierea viețeĭ și activitățiĭ literare și archipăstorale ale acestuĭ distinsŭ bărbatŭ alŭ bisericeĭ române și alŭ celeĭ slave din véculŭ 15-lea.

Vomŭ grupa decĭ tóte noțiunile descoperite până acum : 1) despre familia din care se trage Țamblacŭ și despre loculŭ nasceriĭ și alŭ educațiuniĭ sale; 2) despre timpulŭ întâeĭ luĭ venirĭ în Moldova; 3) despre mitropolitulŭ Kiprian, unchiulŭ luĭ Țamblacŭ; 4) despre mitropolia luĭ Țamblacŭ în Rusia apusénă; 5) despre petrecerea luĭ în Serbia; 6) despre a dóua venire a luĭ în Moldova; 7) despre scrierile ce a lăsatŭ elŭ posterităţiĭ, ca monumente ale cunoscințelorŭ, talentelorŭ și zeluluĭ sĕŭ pastoralŭ; 8) despre tradițiunea Moldovenéscă pentru Grigorie Țamblacŭ.

1. Familia româneéscă și loculŭ nasceriĭ luĭ Țamblacŭ.

Cronicariĭ noștri moldovenĭ numescŭ pe Grigorie «Țamblicŭ»; iară de scriitoriĭ rușĭ elŭ maĭ multŭ se numesce «Țamblacŭ» și «Samvlachu», de și la uniĭ se întîmpină óre-carĭ schimosirĭ în numirea familieĭ luĭ, precum : «Țimvlacŭ», (Устряловъ. Русск. исторія, 1849, t. I, p. 168);] «Semivlachŭ» (Истор. русск. Церкви. Филарета, t. II, p. 4, 1862). Totŭ scriitoriĭ rușĭ derivă numirea acésta din dicerile slavone самъ și vlachŭ, care arată originea româneéscă a familieĭ luĭ Grigorie Țamblacŭ : *însușĭ vlachŭ*, saŭ maĭ pe românesce : *românŭ neaoșŭ*. Deosebirea pronunțieĭ ce se întîmpină în numirea familieĭ luĭ Țamblacŭ, Samvlachŭ, Semivlachŭ, arată totŭ de odată că elŭ a fostŭ o persónă, care a trăitŭ și a lucratŭ și cu Greciĭ și cu Slaviĭ și cu Româniĭ, cu alte cuvinte, noĭ îlŭ putemŭ numi comunŭ și Grecilorŭ și Bulgarilorŭ și Românilorŭ și Rușilorŭ și Serbilorŭ.

Familia Țamblacŭ se găsesce în véculŭ 14-lea amintită și în chronicele bizantine. Așa, pe la aniĭ 1330—1350 se afla purtândŭ acestŭ epitetŭ de familiă unŭ óre-care Arsenie, diregătorŭ la curtea împĕrătéscă din Constantinopole, și care poseda o însemnată avere în

Tesalonicŭ (Cantacuzenŭ histor. l. II cap. 22. p. 267 et 24 p. 273 lib. III. c. 42. p. 488—489. lib. IV. c. 32. p. 838).

Grigorie spune singur, în panigiriculŭ sĕŭ mitropolitului Moscveĭ Kiprian, că s'a născutŭ în capitala Bulgarieĭ, Tărnovulŭ; că tatălŭ sĕŭ era frate cu Kiprianŭ mitropolitulŭ Moscveĭ, care prin urmare luĭ 'ĭ venia unchiŭ. Ne spune maĭ departe, că în anulŭ 1379, unchiulŭ sĕŭ Kiprianŭ, întorcêndu-se de la Constantinopole, unde se confirmase la mitropolia Moscveĭ, a venitŭ pe la Tărnovŭ, unde a fostŭ cu mare pompă primitŭ de Euthimie patriarchulŭ Bulgarieĭ; că Kiprian a visitatŭ și pe fratele sĕŭ, tatălŭ luĭ Grigorie; că Grigorie, de și era atuncĭ încă copilŭ, 'lŭ ține minte bine, și eă a fostŭ bine-cuvêntatŭ de unchiulŭ sĕŭ care ș'a pusŭ mânele pe capulŭ luĭ. Dar de atuncĭ nu l'a maĭ vĕḑutŭ, nicĭ la bĕtrânețe. Maĭ multŭ nu scimŭ despre copilăria luĭ Țamblacŭ. Insemnămŭ însă, că la anulŭ 1379, cândŭ familia Țamblacŭ de la Tărnovŭ a fostŭ visitată de mitropolitulŭ Kiprianŭ, Grigorie, care ḑice despre sine că atuncĭ era încă în vîrsta copilărieĭ, trebuia să fiă avutŭ vêrsta de 10—12 anĭ.

Cumŭ că părințiĭ luĭ Grigorie ocupaŭ o posițiune socială însemnată în capitala Bulgarieĭ, se póte deduce de pe cultura cea intinsă ce aŭ datŭ fiuluĭ lorŭ, care prin sciința și prin talentele sale a ajunsŭ a fi unulŭ dintre ceĭ maĭ însemnațĭ păstorĭ și părințĭ aĭ bisericeĭ ortodoxe din véculŭ 15-lea. Eŭ credŭ că Țamblacŭ ș'a desăvêrșitŭ cultura sa în capitala imperiuluĭ Bizantinŭ, de unde elŭ a venitŭ în Moldova trimisŭ de patriarchulŭ, precumŭ singurŭ mărturisesce în întêiulŭ cuvêntŭ alŭ sĕŭ rostitŭ la 20 Decembre, la pomenirea sântuluĭ Filogonie. Lăudândŭ pietatea poporuluĭ adunatŭ în biserică, spre a 'lŭ asculta, elŭ ḑice între altele: «așa ne veselesce sporirea vóstră, în câtŭ noĭ vomŭ fi vestitorĭ, îmbucurătorĭ aĭ sporireĭ vóstre, către patriarchulŭ ce ne-a trimisŭ». Elŭ a petrecutŭ unŭ timpŭ și în muntele Athonuluĭ. unde a învĕțatŭ viața monachicéscă, precumŭ ênsulŭ dă a înțelege în alŭ patrulea cuvêntŭ alŭ sĕŭ, când ḑice: «Eŭ cunoscŭ Muntele Atonuluĭ!» Grigorie Țamblacŭ a venitŭ în Moldova în trépta de ieromonachŭ, pentru care cele d'întêiŭ cuvinte ale luĭ suntŭ intitulate: «ale luĭ Grigorie smerituluĭ monachŭ și presbiterŭ».

2. Timpulŭ întêeĭ venirĭ a luĭ Ţamblacŭ în Moldova.

Alexandru celŭ Bunŭ, cândŭ s'a suitŭ pe tronulŭ Moldoveĭ, a găsitŭ o céртă mare între biserica Moldoveĭ şi între patriarchia de Constantinopole. Ţéra îşĭ pusese mitropolitŭ, pe Iosifŭ, persónă alésă din clerulŭ localŭ, şi rudă a domnilorŭ ţĕreĭ Elŭ fusese chirotonitŭ de Mitropolitulŭ Galiţieĭ ca pentru episcopia din Cetatea-albă (ἀσπρο κάστρον), care era sub jurisdicţiunea bisericéscă a mitropolieĭ Galiţieĭ. Patriarchia de Constantinopol, voindŭ a întinde jurisdicţiunea sa şi asupra Bisericeĭ Moldoveĭ, trimise ţĕreĭ deadreptulŭ unŭ mitropolitŭ grecŭ anume Ieremia, decretatŭ de la Constantinopole cu titlulŭ de «Mitropolitŭ alŭ Moldo-Vlachieĭ». Ţéra nu l'a primitŭ; Patriarchulŭ s'a mâniatŭ, şi a escomunicatŭ şi pe mitropolitulŭ Iosif şi întréga ţéră. Acésta s'a întêmplatŭ sub predecesorulŭ luĭ Alexandru, sub Iuga vodă. Sub Alexandru celŭ Bunŭ, prin intervenirea curţeĭ Bizantine, şi a domnitoruluĭ Munteniеĭ Mircea-Vodă, s'a trimisŭ la Patriarchia de Constantinopole o deputaţiune şi a cerutŭ iertare mitropolituluĭ Iosifŭ, şi rădicarea escomunicăreĭ deasupra ţĕreĭ, ceea-ce s'a şi dobânditŭ. Cu rĕspunsulŭ patriarchuluĭ, în anulŭ 1401 aŭ sositŭ la Sucéva doĭ trămişĭ aĭ patriarchieĭ, «onorabilulŭ între ieromonachĭ şi părinte duhovnicescŭ şi călugărŭ alŭ patriarchieĭ Domnulŭ Grigorie şi pré onorabilulŭ Dascălŭ alŭ S-teĭ evangheliĭ diaconulŭ, Domnulŭ Emanoilŭ Archontele, întru Duhulŭ Sântŭ iubiţĭ fiĭ aĭ moderaţiuneĭ nóstre, ḑice Patriarchulŭ Mateĭ în rĕspunsulŭ sĕŭ, ca să creceteze acestea acolo la faţa loculuĭ, pentru maĭ multă încredinţare şi descoperire a adevĕruluĭ», etc. (veḑĭ acéstă corespondenţă în «Chronica Romanuluĭ» part. I. p. 75—80). De aci se vede, că celŭ întêiŭ cuvêntŭ, de care s'a amintitŭ maĭ sus a fostŭ rostitŭ de Ţamblacŭ în biserica Mitropolieĭ din Sucéva, în calitatea sa de comisarŭ alŭ Patriarchieĭ în afacerea mitropolieĭ Moldoveĭ. Cele d'întêiŭ optŭ cuvinte ale luĭ Ţamblacŭ în care elŭ pórtă titlulŭ de «monachŭ şi presbiterŭ». din care patru aŭ semne de continuitate între dênsele, daŭ a înţelege, că Ţamblacŭ a petrecutŭ în Moldova maĭ multŭ timpŭ, şi că elŭ a pronunţatŭ aceste cuvinte totŭ în Sucéva.

Să reproducemŭ aicĭ câte-va frase din celŭ întêiŭ cuvêntŭ alŭ luĭ Ţamblacŭ, pe care elŭ l'a rostitŭ în Sucéva, în calitate de comisarŭ alŭ patriarchuluĭ Mateiŭ, cuvêntŭ de care amŭ amintitŭ şi maĭ susŭ. Aceste cuvinte suntŭ precióse, fiind-că ne daŭ o idee despre pietatea Moldovenilorŭ la începutulŭ véculuĭ 15-lea. Ţamblacŭ, adresândŭ cuvêntulŭ către poporulŭ adunatŭ în biserică, ḑice : «Fiindŭ-că vêdŭ dragostea vóstră că primesce cu dulcéţă cuvêntulŭ învĕţătureĭ, precumŭ unŭ pămêntŭ bunŭ şi grasŭ seminţele.... Maĭ întêiŭ lăudândŭ osârdia vóstră cea caldă, atâta sirguinţă cătră biserică, pre câtă aŭ copiiĭ cătră mama lorŭ, pre câtă bolnavulŭ către doctorŭ, pre câtă celŭ însetatŭ cătră isvorŭ, pre câtă corabia cătră limanŭ: pre atâta şi pre noĭ ne veselesce sporirea vóstră, în câtŭ vomŭ fi şi vestitorĭ de bucurie despre fapta bună a vóstră patriarchuluĭ, care ne-a trimesŭ». In altŭ locŭ : «Dar şi despre învierea obştéscă cea aşteptată de toţĭ voiŭ vorbi pe rândŭ dragosteĭ vóstre, căcĭ sciŭ nesăţiósa vóstră dorinţă despre acestea, de unde şi eŭ maĭ multŭ m'amŭ aprinsŭ spre iubirea vóstră; căcĭ de câte orĭ amŭ semĕnatŭ în auḑulŭ voştru ceva din Dumneḑeésca scriptură, voĭ, ca unŭ pămêntŭ bunŭ şi grasŭ, în puţinŭ timpŭ aţĭ arĕtatŭ rĕsărirea acelorŭ seminţe, éră pre noĭ veselindu-ne de cele precedente, şi făcêndu-ne osârdnicŭ a ne atinge şi de altele. De aceea fericescŭ osârdia vóstră spre învĕţătură», (Şevyrev, opera citată p. 386,)

Pentru mine nu este nicĭ o îndoélă, că Grigorie Ieromonachulŭ, solulŭ patriarchieĭ este Grigorie Tamblacŭ, de care noĭ ne ocupămŭ. Elŭ a fostŭ alesŭ de Patriarchulŭ între altele şi ca românŭ de nascere, şi cunoscĕtorŭ de limba şi datele Românilorŭ, cu carĭ patriarchia avé să trateze şi să stabiléscă legăturele spirituale între ea şi Moldova.

Amŭ vĕḑutŭ în urmă, că la anulŭ 1379, cândŭ Mitropolitulŭ Kiprian, unchiulŭ sĕŭ, a vizitatŭ Târnovulŭ, Ţamblacŭ era încă copilŭ în casa părintéscă, şi că ar fi avutŭ vêrsta de 10—12 anĭ. Putemŭ dar socoti, că elŭ la anulŭ 1401, când a fostŭ trimisŭ de patriarchulŭ în Moldova, trecuse preste vêrsta de 30 de anĭ, putea sĕ fiă cam de 35 de anĭ.

Noi credemŭ, că Grigorie Ţamblacŭ, finindu-şi misiunea de împăciuirea bisericéscă a Moldoveĭ cu Patriarchia de Constantinopole, elŭ, după dorinţa luĭ Alexandru celŭ Bunŭ şi a Mitropolituluĭ Iosif, a rĕmasŭ în Moldova în calitate de Dascălŭ şi «Presbiterŭ alŭ Bisericeĭ ceĭ marĭ a Moldovieĭ» adică a Mitropolieĭ Suceveĭ. Titlu de «presbiterŭ alŭ Mareĭ Bisericĭ a Moldo-Vlachieĭ» îl găsimŭ suprapusŭ la maĭ multe din cuvintele luĭ Ţamblacŭ, înainte de a fi fostŭ elŭ Mitropolitŭ alŭ Kievuluĭ. Titlulŭ sĕŭ de Dascalŭ, adică profesorŭ, cum se dice astă-dĭ, s'a conservatŭ în unile însemnărĭ istorice prin cărţile vechĭ din Moldova, însemnărĭ, în care, deşi nu cu deplină esactitate istorică, totuşĭ s'aŭ păstratŭ trăsurile principale ale vieţeĭ luĭ Ţamblacŭ. Aşa întru o carte sêrbéscă, ce coprinde maĭ multe ierurgiĭ archierescĭ, scrise de însuşĭ Ţamblacŭ, pe când era Mitropolitŭ la Litva, se găsesce o însemnare, în care între alte trăsurĭ ale vieţeĭ luĭ Ţamblacŭ se însémnă şi acea de învĕţătorŭ saŭ Dascălŭ în ţéra Moldoveĭ : бывшаго прежде учителя земли молдовлахійскія fostulŭ înainte (de a fi Mitropolitŭ) Dascălŭ în ţéra Moldo-Vlachieĭ (1). Episcopulŭ Romanuluĭ Pachomie, pe la începutulŭ viaculuĭ 18-lea ne-a lăsatŭ într'o carte sêrbéscă din Monastirea Némţuluĭ acéstă însemnare despre Ţamblacŭ : «Aicĭ este şi mucenia luĭ Sviati Ión Novi, scrisă de Sviatiĭ Grigorie Ţamblac, ce aŭ fostŭ *dascălŭ întéiŭ d'inceputŭ în Moldova.*» (Vedĭ catalogulŭ cărţilor Sêrbescĭ din biblioteca Monastireĭ Némţuluĭ, în Sborniculŭ de la No. 106).

Calitatea de dascălŭ în Moldova a luĭ Grigorie Ţamblacŭ, pe timpulŭ luĭ Alexandru celŭ Bunŭ, ne pune în posiţiune să stabilimŭ unŭ adevĕrŭ istoricŭ, că Alexandru celŭ Bunŭ în ceĭ d'întéiŭ anĭ aĭ domnieĭ sale a înfiinţatŭ în Sucéva Şcólă. Alexandru celŭ Bunŭ care a organisatŭ ţéra dupre modelulŭ ţĕrilorŭ civilisate de atuncĭ, care a organisatŭ Biserica prin înfiinţarea a treĭ Mitropoliĭ (2); care a or-

(1) Despre acéstă însemnare, precumŭ şi despre notiţa istorică din ea, vomŭ vorbi maĭ pe largŭ în altŭ locŭ maĭ departe.

(2) De şi Letopiseţele Moldoveĭ dicŭ că Alexandru celŭ Bunŭ a înfiinţatŭ o Mitropoliă şi doue Episcopiĭ, dar Chronicariĭ aŭ numitŭ pre douĕ Episcopiĭ, precumŭ era pe timpurile lor. Însă documentele istorice numescŭ Mitropoliĭ şi pe Episcopiele de Roman şi Rădăuţĭ, în decurgerea viaculuĭ alŭ 15-lea. Ba cea de Romanŭ pórtă acestŭ titlu şi în viaculŭ alŭ 16-lea.

ganisatŭ diregĕtoriele ţĕreĭ, nu putea să nu înfiinţeze şi şcólă, spre formarea ómenilorŭ cărturarĭ, pentru trebuinţele Bisericeĭ şi ale Statuluĭ, care nu se potŭ satisface fără carte.

Celŭ întêiŭ dintre modernĭ, cariĭ aŭ vorbitŭ despre şcóla luĭ Alexandru celŭ Bunŭ din Sucéva, este domnul A. Hasdĕŭ eforulŭ şcóleĭ de la Hotin. Étă ce a ḑisŭ elŭ în discursulŭ sĕŭ către eleviĭ şcóleĭ menţionate, din anulŭ 1837, la examenulŭ de la 25 Iuliŭ, vorbindŭ despre vechia năsuinţă a Moldoveĭ către civilisaţiă : «Prinţulŭ Alexandru celŭ Bunŭ, primindŭ împĕrătésca diademă de la împĕratulŭ grecescŭ Andronic Paleologulŭ, aŭ întemeiatŭ în Sucéva şcóla iuridicéscă după modelulŭ celeĭ din Ţarigradŭ, întru carea învĕţaţĭ aduşĭ din Byzantia tâlcuiră pravilele numite *Vasilicale,* precum şi şcóla greco-latină-slavonă pentru clerulŭ bisericescŭ, în care Mitropolitulŭ Theocrit singurŭ tâlcuia învĕţătura bisericeĭ pravoslavnice» (Curierulŭ românŭ. 1839. No. 10 şi 11. De asemenea : Isachar al D. Eliadi. p. 71). D. Hasdĕŭ nu ne arétă isvorulŭ de unde a luatŭ spunerea sa despre şcóla luĭ Alexandru celŭ Bunŭ de la Sucéva; dar noţiunile adunate de noĭ despre Ţamblacŭ, confirmă întru cât-va spunerea acésta, representându-ne pe Ţamblacŭ, ca întêiulŭ dascălŭ alŭ ţĕreĭ Moldoveĭ, şi anume în Sucéva. Ne credemŭ totŭ o dată datorĭ a rectifica o greşélă în spunerea d-luĭ A. Hasdĕŭ, anume : In Moldova n'a fostŭ nicĭ unŭ Mitropolitŭ ca numele Theocrit, ci aŭ fostŭ doĭ cu numele Theoctistŭ; dar nicĭ unulŭ n'a fostŭ contimporanŭ cu Alexandru celŭ Bunŭ. Theoctist I a fostŭ pe la jumĕtatea viaculuĭ 15-lea.

Din acestea conchidem, că Grigorie Ţamblacŭ, în întêia sa petrecere în Moldova a lucrat în calitatea de dascălŭ la şcóla din Sucéva, şi de predicatorŭ şi presbiterŭ alŭ Bisericeĭ ceĭ marĭ a Moldoveĭ. adică a Mitropolieĭ Suceveĭ.

La acéstă epocă a activităţiĭ luĭ predicătorale se repórtă cuvintele carĭ suntŭ în fruntea listeĭ scrierilorŭ luĭ, şi care arétă pe autorulŭ lorŭ prin cuvintele : ale luĭ Grigorie smeritulŭ monachŭ şi presbiterŭ. Aceste cuvinte suntŭ în numĕrŭ de 8. anume : 1) Despre dumneḑeescile taĭne. Despre aceea, cum trebue să se ispitéscă pre sine celŭ ce volesce a se împărtăşi şi despre neţinere aminte a rĕuluĭ, despre da-

torinţa ce are omulŭ a se procurăţi cu pocăinţa în ele cincĭ ḑile dinaintea Crăciunuluĭ; şi asupra Iudeilorŭ, carĭ întrébă: să fiă luatŭ óre Dumneḑeŭ femee, şi să fiă născutŭ fiŭ? Şi despre fericitulŭ Filogoni archiepiscopulŭ Antiochieĭ. (Cuvêntulŭ acesta a fostŭ rostitŭ la 20 Decembrie, când se serbéză pomenirea sântuluĭ Filogonie).

2) Despre ceĭ reposaţĭ, şi despre traiulŭ pe pămêntŭ ca nisce călĕtorĭ, şi despre Antechrist, şi despre învierea morţilorŭ, şi că viéţa omenéscă este deşertăciune şi plină de ostenélă; că mórtea este somnŭ şi repaosŭ de ostenele; şi despre milostenia. (Se pare, că acest cuvênt s'a rostitŭ în una din Sâmbetele, când se face pomenire pentru ceĭ reposaţĭ.

3) Despre viéţa monachicéscă, că este aseminea ângerilorŭ, şi asupra celorŭ ce se îmbogăţescŭ din nedreptate şi răpire. (Din începutulŭ acestuĭ cuvêntŭ se vede lămuritŭ, că are raportŭ cu celŭ precedentŭ, şi că s'a rostitŭ după dênsulŭ).

4) Cuvêntŭ de laudă cuvioşilorŭ părinţĭ, în sâmbăta lăsatuluĭ de brânză. (Din începutulŭ acestuĭ cuvêntŭ deaseminea se vede, că elŭ s'a rostitŭ după celŭ de alŭ-treilea).

5) Cuvêntŭ la Nascerea înainte-mergĕtoruluĭ şi botezătoruluĭ Ioanŭ. Suprascrisŭ: Grigorie monachŭ şi presbiterŭ.

6) Cuvêntŭ de laudă sânţilorŭ corifeĭ Apostolĭ Petru şi Pavelŭ. Suprascrisŭ, ca şi celŭ de sub No. 5.

7) Cuvêntŭ la pré-cinstita nascere a pré-sânteĭ stăpâneĭ nóstre Născĕtóreĭ de Dumneḑeŭ: Suprascrisŭ ca şi maĭ susŭ.

8) Cuvêntŭ de laudă sânţilorŭ treĭ Coconĭ şi luĭ Daniilŭ prooroculŭ, şi că ispite şi năpăştĭ vinŭ asupra sânţilorŭ, spre arĕtarea virtuţiĭ lorŭ, şi despre sânta cuminecătură.

Aceste cuvinte, păstrate până la noĭ în limba slavonă-sêrbă, Ţamblacŭ în Mitropolia Moldoveĭ, fără îndoélă le-a rostitŭ în limba română; căcĭ altminterea ele n'arŭ fi fostŭ înţelese de poporulŭ românŭ, care nu înţelegea limba sêrbéscă. Cumŭ că poporulŭ românŭ de la Suceva înţelegea predica luĭ Ţamblacŭ, mărturiseşce însuşĭ predicatorulŭ, în cuvintele ce le-am citatŭ maĭ susŭ despre iubirea cu care era ascultată predica luĭ: D. E. pasagiulŭ, în care elŭ laudă pre Moldovenĭ

pentru iubirea lorŭ cu carea eĭ ĭlŭ asculta: «de câte orĭ amŭ semĕnatŭ în auḑulŭ vostru ceva din dumneḑeésca scriptură, voĭ, ca unŭ pămêntŭ bunŭ şi grasŭ, în puţinŭ timpŭ aţĭ arĕtatŭ rĕsărirea acelorŭ seminţe, etc.

Eŭ credŭ, că Ţamblacŭ a rostitŭ în Moldova multe predicĭ în limba română; darŭ din nenorocire limba nóstră pe atuncĭ neavêndŭ carte, nicĭ scrisóre, ele s'aŭ perdutŭ, afară numaĭ de unŭ micŭ numĕrŭ, pre care Ţamblacŭ le-a tradusŭ în limba sêrbéscă, spre a le transmite posterităţiĭ, fiindŭ-că acéstă limbă avea literatură, şi era comună şi cărturarilorŭ românĭ, atâtŭ bisericaşĭ, câtŭ şi civilĭ.

Urmărindŭ maĭ departe viéţa luĭ Ţamblacŭ, găsimŭ că elŭ, în rêndulŭ acesta a remasŭ în Moldova numaĭ până la anulŭ 1407, cândŭ fu chĭămatŭ în Rusia, de unchiulŭ sĕŭ, Mitropolilulŭ Kiprian alŭ Moscveĭ, precumŭ spune însuşĭ Ţamblacŭ în panigiriculŭ făcutŭ de elŭ luĭ Kiprian.

3. Kiprian Mitropolitulŭ Rusieĭ.

Aicĭ noĭ trebue să întrerumpemŭ biografia luĭ Grigorie Ţamblacŭ, spre a face cunoscinţă cu unŭ altŭ bărbatŭ însemnatŭ din viaculŭ alŭ 14-lea, care a trăitŭ până pe la începutulŭ viaculuĭ 15-lea. Acesta este Kiprian Mitropolitulŭ Rusieĭ, totŭ românŭ de origine, şi totŭ din familia Ţamblacŭ. Noĭ împrumutămŭ noţiunile nóstre biografice despre Kiprian din opera luĭ Muraviev, întitulată: «Житія святыхъ росінскои Церкви, также иверскихъ и славянскихъ», unde în 16 Septembre se descrie viéţa acestuĭ sântŭ ierarchŭ. p. 235—276.

Kiprian s'a născutŭ în oraşulŭ Târnovuluĭ, capitala Bulgarieĭ. S'a nevoitŭ şi călugăritŭ în Muntele Athonŭ. În anulŭ 1377 fu chirotonitŭ de patriarchulŭ Constantinopoleĭ Filotheiŭ, şi trimisŭ de elŭ în Rusia, spre a ocupa acolo Scaunulŭ Mitropolieĭ. Patriarchia voia să'şĭ păstreze vechiulŭ obiceiŭ de a numi ea deadreptulŭ pe Mitropoliţiĭ Rusieĭ, unde Mariĭ Knejĭ începuse a manifesta pretenţiunea, ca eĭ să recomande patriarchieĭ pre candidaţiĭ de Mitropolitŭ. Mariĭ Knejĭ aĭ Moscveĭ maĭ pretindaŭ, ca în Rusia să fiă numaĭ un Mitropolitŭ în

Moscva pentru tótă Rusia, fiindŭ-că politica lorŭ tindea a uni tóte deosebitele Kniajiĭ saŭ provinţiĭ sub sceptrulŭ Mareluĭ Knézŭ alŭ Moscveĭ. Kievulŭ, Novgorodulŭ pretindaŭ ca să'şĭ aibă aĭ lorŭ Mitropoliţĭ deosebiţĭ. În Moscva pe acele timpurĭ trăia încă Mitropoiitulŭ Alexie, care se întitula Mitropolitŭ a tótă Rusia. Politica Patriarchieĭ, de a avea maĭ mulţĭ mitropoliţĭ în Rusia era dar contrară politiceĭ moscovite, de a avea numaĭ unŭ mitropolitŭ pentru tótă Rusia. Se înţelege că Kiprianŭ a fostŭ nefavorabilŭ primitŭ în Rusia. Cu tóte acestea elŭ a rĕmasŭ în Kiev, câţĭ-va anĭ, până ce a muritŭ Alexie Mitropolitulŭ Moscveĭ. Marele Knézŭ Dimitrie Donscoĭ, n'a voitŭ să priméscă pre Kiprianŭ la Mitropolia Moscveĭ, ca unulŭ ce se făcuse Mitropolitŭ şi venise în Rusia fără voia luĭ, ci a alesŭ de candidatŭ la Mitropoliă pre Duhovniculŭ sĕŭ Michailŭ Mitiaĭ. Acesta fu trimisŭ cu o mare suită de clericĭ şi de laicĭ la Constantinopole, spre a fi chirotonitŭ Mitropolitŭ. Dar ajunşĭ în portulŭ Constantinopoleĭ, Mitiaĭ, candidatulŭ de Mitropoliă, de năprasnă muri. Însă suita luĭ, ca să nu le rĕmână zadarnică călĕtoria, aŭ alesŭ dintre membriĭ sĕĭ candidatŭ pe unŭ Pimen Pereiaslavski, şi l'aŭ presentatŭ Patriarchuluĭ.

Kiprianŭ, după o aşteptare de doĭ anĭ în Kievŭ, vĕḑêndŭ că elŭ şi la vacanţa Mitropolieĭ Moscveĭ n'a fostŭ băgatŭ în sémă de marele Knézŭ, grăbise a se duce la Constantinopele înainte de a veni acolo trimişiĭ Knézuluĭ pentru chirotonia nouluĭ Mitropolítŭ, — spre a'şĭ susţine dreptulŭ sĕŭ de Mitropolitŭ alŭ Rusieĭ.

Între acestea, în patriarchia din Constantinopole urmase prefacerĭ marĭ. Patriarchulŭ Filoteiŭ, protectorulŭ luĭ Kiprianŭ, fusese destituitŭ şi închisŭ într'o monastire, éră în loculŭ luĭ, de către noulŭ împĕratŭ fu numitŭ fără alegere Sinodală unŭ Macariŭ. Împĕratulŭ care l'a numitŭ patriarchŭ, peste aşteptare perḑêndŭ tronulŭ imperialŭ, Sinodulŭ atuncĭ a declaratŭ şi pe Macarie de răpitorŭ alŭ tronuluĭ patriarchalŭ, l'a destituitŭ şi l'a trimisŭ în exil. Decisiunea Sinodală a fostŭ subscrisă şi de Kiprian. Sinodulŭ apoĭ în 1380 a alesŭ patriarchŭ pre Nilŭ.

Kiprianŭ susţinutŭ de Patriarchiă, s'a reînturnatŭ la Kievŭ, cu care ocasiune a visitatŭ Târnovulŭ, loculŭ nasceriĭ sale. Să ne oprimŭ pu-

ţinŭ aicĭ şi să ascultămŭ pre Grigorie Ţamblacŭ, care descrie primirea ce aŭ făcutŭ Târnovenii unchiuluĭ sĕŭ Kiprian; Noĭ împrumutămŭ acéstă descriere de la Şevyrevŭ, care a cetitŭ panegiriculŭ luĭ Ţamblacŭ:

«Cumplită ispită şi multe necazurĭ, aŭ întimpinatŭ pre Kiprianŭ în calea sa (spre Constantinopole) pe ţĕrmiĭ Buguluĭ (1): el fusese jefuitŭ. Dar patria luĭ a acoperitŭ acestŭ necazŭ cu bucuria şi cu cea maĭ caldă primire. Veselitu-s'a Kiprian, vĕdêndŭ că Biserica în ţéra luĭ se dirige de unŭ capŭ demnŭ, de Eutimie. Locuitoriĭ cetăţiĭ, ca valurile unuĭ rîŭ răpede, s'aŭ răpeḑitŭ spre întâmpinarea Ierarchuluĭ. Nimenea n'a rĕmasŭ a casă, chiar şi păzitoriĭ caselorŭ; neguţitoriĭ nu şĭ-aŭ închisŭ dughenele şi ş'aŭ lăsatŭ mărfurile lorŭ în piaţă; robiĭ aŭ lăsatŭ pe stăpânĭ, industriaşiĭ — lucrulŭ lorŭ; şi locuitoriĭ Târnovuluĭ, şi streiniĭ toţĭ aŭ eşitŭ afară de cetate. Chiar şi fata care nu părăsia casa, uĭtândŭ ruşinea, s'a dusŭ cu poporulŭ. Bĕtrânulŭ şi neputincĭosulŭ se târaŭ în urma tuturorŭ. Mare dulcéţă era pentru poporŭ a vedea sânta faţă a luĭ Kiprianŭ; elŭ nu numaĭ prin învĕţătură şi prin cuvêntŭ, ci cu singură privirea sa întroducea în sufletŭ tóte cele bune. Uniĭ se apropiaŭ de elŭ, se atingeaŭ de picĭórele luĭ, îĭ sărutaŭ mânele; alţiĭ privindu'lŭ de departe se mulţămiaŭ numaĭ cu bine-cuvêntarea luĭ. Femeile cu deosebire se prosternaŭ cu umilinţă înaintea Ierarchuluĭ, puneaŭ copiiĭ şi pre bolnavĭ sub picĭórele luĭ; charulŭ credinţeĭ se revĕrsa pe urmele luĭ, ca în timpurile de de multŭ puterea apostolică. Bine-cuvêntarea luĭ sânţia pre poporulŭ celŭ credinciosŭ şi da mângâere în suferinţĭ. (Şevyrev opera citită p. 170).

Marele Knézŭ, informându-se de cele petrecute la Constantinopole, de mórtea favorituluĭ sĕŭ candidatŭ, şi de uneltirile nouluĭ candidatŭ

(1) Şevyrevŭ lângă numele rîuluĭ Bugu pune în parenteză *Istru*, ceea ce arétă că 'n unele manuscripte ale panigiriculuĭ luĭ Ţamblacŭ, în locŭ de Bugu este scrisŭ «Istru», adică Dunăre. In casulŭ acesta trebue să presupunemŭ, că Kiprian s'a dus la Constantinopole prin Moldova adică a trecutŭ Dunărea, pre la Kilia, pe unde era din vechime trecĕtórea Dunăreĭ, şi pre unde şi alţĭ călĕtorĭ streinĭ aŭ fostŭ jăfuiţĭ, precum ne arétă documentele istorice. Tradiţiunea despre hoţiele antice de la Dunărea s'a păstratŭ până astă-ḑĭ în gura poporuluĭ românŭ din Moldova, în espresiunea: «haraminŭ de Dunăre».

Pimen, de a deveni Mitropolitŭ fără voia luĭ (Knézuluĭ), a recunoscutŭ pe Kiprian de Mitropolitŭ, l'a chĭămat la Moscva, și la 23 Maiŭ 1381, fu primit acolo cu mare solemnitate de marele Knézŭ și de poporulŭ moscovitŭ. Pimen, al doilea candidatŭ la Mitropolia Moscveĭ rămăsese în Constantinopole, unde prin mijlocirea banilorŭ căpĕtă și elŭ demnitatea de Mitropolitŭ alŭ Moscveĭ, și a plecatŭ la postulŭ sĕŭ. Marele Knézŭ a datŭ ordinŭ, ca să nu'lŭ priméscă în Moscva, ci să-ĭ iea tóte insigniele mitropolitane, și să'lŭ csileze ca pre unŭ călcătoriŭ de lege.

Cu ocasiunea uneĭ rescóle ce s'a întâmplatŭ în Moscva în anulŭ 1382, Kiprian, neputând domoli mulțimea înfuriată, fu și elŭ prădatŭ, și s'a retrasŭ în Tver. Knézulŭ Tveruluĭ era în dușmăniă cu knézulŭ Moscveĭ. Din acéstă causă Marele Knézŭ Dimitrie Donscoĭ s'a mănıatŭ pe Mitropolitulŭ Kiprian, și l'a destituitŭ din scaunulŭ mitropolitanŭ alŭ Moscveĭ, și a graciatŭ pe urgisitulŭ Pimen și l'a pusŭ mitropolitŭ Moscveĭ. Kiprian s'a retrasŭ iarășĭ la Kievŭ. Marele knézŭ deși în momentele de măniă a adusŭ pe Pimen la Mitropolia Moscveĭ însă neavêndŭ încrederea în elŭ, a mijlocitŭ la Patriarchiă a se consacra pentru mitropolia Moscveĭ Dionisie Episcopulŭ Suzdaleĭ, care s'a și dusŭ la Constantinopole. Patriarchulŭ chirotonindŭ încă și pre acestŭ alŭ treilea Mitropolitŭ, a chiămatŭ pre Pimen la judecată în Constantinopole ca denunțatŭ, că nelegalŭ a ocupatŭ Mitropolia. Dionisie, intorcêndu-se în Rusia, a socotitŭ să aștepte în Kievŭ, până ce se va regula scaunulŭ Mitropolieĭ din Moscva. Dar Vladimir, knézulŭ Kievuluĭ, l'a pus l'a oprélă, și l'a ocărîtŭ, pentru că fără voia knejilorŭ rusesçĭ s'ar fi făcut Mitropolitŭ. Dionisie a muritŭ în Kievŭ după unŭ anŭ de oprire.

Pimen Mitropolitulŭ Moscveĭ, ducêndu-se la judecata patriarchieĭ în Constantinopole, fu ținutŭ acolo în curgere de treĭ anĭ, unde s'a încărcatŭ de datoriĭ și a isbutitŭ a fi recunoscutŭ din noŭ ca Mitropolitŭ alŭ Moscveĭ. Patriarchia totŭ atuncĭ a întăritŭ din noŭ și pre Kiprian ca Mitropolitŭ alŭ Kievuluĭ.

Pimen, ducêndu-se la Moscva, curêndŭ s'aŭ începutŭ cértă și desbinare mare între elŭ și marele Knézŭ, în câtŭ Pimen dupĕ nouĕ

lunĭ de ḑile a trebuitŭ să se ducă iarășĭ la Constantinopole să céră ajutorulŭ Patriarchuluĭ; dar abia ajunsŭ în Constantinopole, Pimen a muritŭ. Marele Knézŭ a trimis și elŭ o deputațiune la Patriarchiă, de a cerutŭ strămutarea luĭ Kiprian de la Kiev la Moscva și recunóșcerea luĭ ca singurŭ Mitropolitŭ a tótă Rusia. Acéstă strămutare, dobândindŭ confirmarea Patriarchuluĭ Antonie, Kiprian, însoțitŭ de 5 episcopĭ, dintre carĭ doĭ grecĭ și 3 rușĭ, a părăsitŭ ievulŭ și s'a strămutatŭ la Moscva, unde în anulŭ 1390 a fostŭ primitŭ cu solemnitate de marele Knézŭ Vasilie Dimitrievicĭ, și de Eudokia, mama luĭ. Kiprian a administratŭ biserica Rusieĭ cu mare demnitate, până la mórtea sa, care s'a întêmplat în anul 1407, la 16 Septembre. In totalŭ elŭ a păstoritŭ biserica Rusieĭ aprópe de 30 anĭ. Lăsândŭ altora a descrie pe largŭ viéța Mitropilituluĭ Kiprianŭ, noĭ ne vomŭ mărgini numaĭ a ḑice, că elŭ a fostŭ unulŭ dintre ceĭ maĭ marĭ archipăstorĭ nu numaĭ aĭ Rusieĭ, ci alŭ întregeĭ bisericĭ ortodoxe, eminentŭ și ca călugărŭ și ca Ierarchŭ și ca omŭ de litere. Activitatea, maĭ alesŭ cea literară, o descrie bine profesorulŭ Stefanŭ Șevyrev în lecția 13-a a opereĭ sale исторія русской словесностй. Moscva. 1858 partea 3-a pag. 169—187. Cu patru ḑile nainte de mórtea sa, Kiprian a scrisŭ o gramată de iertăciune către turma sa, care după voința luĭ s'a cetitŭ în catedrala Adormireĭ din Kremlin, la ocasiunea înmormêntăreĭ luĭ. Cetirea gramateĭ bunuluĭ păstorŭ a fostŭ acompaniată de plângerea și tânguirea poporuluĭ ce era în Biserică. Elŭ fu înmormêntatŭ în Biserica Catedrală a Adormireĭ, la loculŭ însemnatŭ de dênsulŭ, lângă părete, în laturea dréptă, alăturea cu Mitropolițiĭ predecesorĭ Petru și Teognost. Findŭ-că la mormêntulŭ luĭ se făceaŭ minunĭ, apoĭ în anulŭ 1472 móștele luĭ aŭ fostŭ descoperite, și elŭ numĕratŭ între sânțiĭ bisericeĭ ruseșcĭ, și pomenirea luĭ se serbéză la 16 Septembrie.

Profesorulŭ Șevyrev ne spune, că Mitropolitul Kiprian era îngrijitŭ de propaganda latină, care începuse deja a întinde mrejile sale în Rusia sudvestică. Priveghiărea și combaterea acesteĭ propagande dușmane ortodoxieĭ se putea cu anevoiă mare face de la Moscva, pentru depărtare și pentru greutățile comunicațiuneĭ. Kiprian în tótă decur-

gerea Archipăstoriei sale în Moscva, abia de două ori putuse visita eparchiele sudvestice. Acéstă îngrijire a insuflatŭ luĭ Kiprian planulŭ de a face unŭ Mitropolitŭ pentru Kiev, care se pótă din apropiere a lupta contra papismuluĭ năvălitorŭ. De aceea elŭ a chiămatŭ la sine pre nepotulŭ sĕŭ Grigorie Ţamblacŭ. Sĕ revenimŭ acum la biografia luĭ Ţamblacŭ.

4. Grigorie Ţamblac se duce în Rusia, şi devine acolo Mitropolitŭ alŭ Kievuluĭ cu iurisdicţiune asupra ortodoxilorŭ din Marele ducatŭ alŭ Litveĭ.

Deşi n'am găsitŭ nicĭ o alusiune la loculŭ de unde Ţamblac a plecatŭ ca să se ducă în Rusia, dar dupre cele ce s'aŭ stabilitŭ în urmă, noĭ afirmămŭ, că Ţamblacŭ a plecatŭ de la Sucéva, ca sĕ se ducă la Moscva şi a apucatŭ calea prin Litva; darŭ ajungêndŭ la rêulŭ Neman, primi trista veste despre mórtea unchiuluĭ sĕŭ Kiprian. Ţamblacŭ vorbindŭ despre acéstă întêmplare, în panegiriculŭ unchiuluĭ sĕŭ, se esprimă ḑicêndŭ: că luĭ, în locŭ de Gheena 'i a fostŭ rîulŭ Neman, care curge prin Litva, la elŭ întâmpinându-ne vestea, în cât nu puteamŭ nicĭ a plânge.» (Şevyrev, opera citată, pag. 382—83).

Décă ne aruncămŭ privirea pe o chartă a Rusieĭ din véculŭ alŭ 15-lea, vedemŭ că marea Kneajiă a Litveĭ se otăria la Sud cu Moldova, de care se despărţia prin rîulŭ Nistru (1). Eşindŭ din Moldova, Ţamblacŭ s'a dusŭ dreptŭ la Vilna, capitala Litveĭ, pe lângă care curge rîulŭ Neman. Va să ḑică, cu alte cuvinte, Ţamblacŭ era în Vilna, când a primitŭ vestea despre mórtea unchiuluĭ sĕŭ, de şi elŭ nu spune acésta lămuritŭ în panegiriculŭ rostitŭ de elŭ în Moscva la mormêntulŭ unchiuluĭ sĕŭ, negreşitŭ din motive politice.

Ţamblacŭ, fiind chiămatŭ în Rusia de Kiprian pentru Mitropolia Kievuluĭ, care era sub dominaţiunea mareluĭ Knéz alŭ Litveĭ, nu putea spera a ajunge la acéstă demnitate, fără consimţimêntulŭ mareluĭ Knéz alŭ acesteĭ ţĕrĭ. De aceea elŭ a trebuitŭ să se opréscă la Vilna

(1) Din acele timpurĭ de vecinătate cu Litva, credŭ că a rĕmas espresiunea românéscă de ocară: «Litvă spurcată.» Litva s'a chreştinatŭ abia la finele véculuĭ 14-lea; Locuitoriĭ eĭ se vede că aveaŭ moravurĭ crude şi murdare.

unde reşedea marele Knézŭ alŭ Litveĭ, care atuncĭ era Vitold. Trebue să presupunemŭ, că Ţamblacŭ s'a dusŭ la Vilna cu recomandaţiune de la Alexandru celŭ Bunŭ, Domnitorulŭ Moldoveĭ, care era în bune relaţiunĭ cu Vitold, Marele Knézŭ alŭ Litveĭ, şi fratele regeluĭ polonŭ Vladislaŭ Iagelo.

Pe cândŭ Mitropolitulŭ Kiprianŭ dorise înfiinţarea Mitropolieĭ de Kiev, pentru apèrarea ortodoxieĭ de papismŭ, totŭ acésta o doria şi Marele Knézŭ alŭ Litveĭ Vitold, însă din motive politice. Prin urmare candidatulŭ de Mitropolitŭ Ţamblacŭ a fostŭ bine-venitŭ pentru dênsulŭ, cu atâta maĭ vêrtosŭ, că acesta, ca strĕinŭ şi neangajatŭ în politica moscovită, i s'a pĕrutŭ maĭ favorabilŭ pentru planurile sale politice de despărţire a Rusieĭ sudvestice de cea moscovită.

Să ascultămŭ pe Archiepiscopulŭ Filaret, istoriculŭ bisericeĭ ruseştĭ carele descrie împrejurările politice şi bisericescĭ din Rusia Sudvestică, vorbindŭ despre politica luĭ Vitold, pre care elŭ ĭlŭ numesce Vitovt după chronicele rusescĭ.

«Preste Rusia sud-vestică domniaŭ Knejiĭ Litveĭ. Eparchiele sudvestice eraŭ fórte departe de Moscva, care era reşedinţa Mitropolituluĭ Rusieĭ; étă două împrejurărĭ principale, carĭ aŭ despărţitŭ sudvestulŭ Rusieĭ de la autoritatea Mitropolituluĭ Moscveĭ. Vitovt, Marele Knézŭ alŭ Litveĭ, cu nelinisce privia atârnarea provincielorŭ supuse luĭ, în cestiunile credinţeĭ, de unŭ Mitropolitŭ ce trăia în ţéră strĕină. Adunarea veniturilorŭ din eparchiele sud-vestice în profitulŭ Mitropolituluĭ din Moscva, aşa dar nu în profitulŭ ţĕreĭ litvane, cu deosebire s'a părutŭ luĭ Vitovt insuportabilă. Clerulŭ din Rusia sud-vestică consimţia împreună cu Vitovt şi din aceea, că Mitropolitulŭ de Moscva, din causa depărtăreĭ, arare-orĭ visita eparchiele sud-vestice.

Cu tóte acestea, despărţirea Mitropolieĭ s'a putută săvêrşi nu fără greutăţĭ, nu fără certe. Biserica ruséscă atâtea vécurĭ se aflase sub autoritatea unuĭ Mitropolitŭ; atâtŭ de îndelungatŭ se deprinsese a primi de la Patriarchulŭ (de Constantinopole) numaĭ unŭ Ierarchŭ Mitropolitŭ. Totŭ-o-dată nu se putea a nu se teme, că Knézulŭ Litveĭ, fiindŭ papistŭ, va dispune de Mitropolitulŭ aflătorŭ sub stăpânirea sea nu în profitulŭ ortodoxieĭ. Acéstă împrejurare nu putea a

nu pune pe gândurĭ pre Patriarchulŭ de Constantinopole. Moscva de asemenea nu putea a se lepăda ușorŭ de vechia onóre de a fi capitala spirituală a tótă Rusia.

Vitovt era așa de iubitorŭ de autoritatea sa, în câtŭ s'a decisŭ a se lupta cu piedicele ce i se opuneaŭ. Când a muritŭ Kiprianŭ, în anulŭ 1406 (1), elŭ a trimisŭ la Constantinopole pe Teodosie, episcopulŭ de Poloțk, spre a fi confirmatŭ ca Mitropolitŭ, cu condițiune ca catedra luĭ să fiă în Kiev. Patriarchulŭ Constantinopolitanŭ Antonie încă în anulŭ 1393, pe când trăia Kiprian, pusese Mitropolitŭ a tótă Rusia pe unŭ grecŭ eruditŭ și strictŭ, anume Fotie. De aceea patriarchulŭ Mateiŭ n'a voitŭ a consacra pe Teodosie la Mitropolia de Kiev, ci a trimisŭ în Rusia pe Fotie, care a și sositŭ în Kiev în anulŭ 1409, ĭar în anulŭ 1410 la Moscua (2). Vitovt s'a scârbitŭ de refusulŭ patriarculuĭ, și a cerutŭ ca celŭ puținŭ Fotie să rĕmână pentru totŭ-d'a-una în Kiev.

Fotie în anulŭ 1411 și 1412 a visitatŭ eparchiele sudice, a chirotonitŭ în Kiev unŭ episcopŭ pentru Smolensk, în Luțca unulŭ pentru Turov, a fostŭ și în Galiția, dar s'a înturnatŭ în Moscva. Noulŭ Mitropolitŭ Fotie, precum se vede nu era nicĭ câtŭ de opiniunea predecesoruluĭ sĕŭ Kiprian, de a se înființa o a doua Mitropoliă ruséscă în Kiev; negreșitŭ că și marele Knézŭ alŭ Moscveĭ Vasilie Dimitrievicĭ, era totŭ de aceeașĭ opiniune. Vitold însă, Marele Knézŭ alŭ Litveĭ, a rĕmasŭ neclintitŭ în otărîrea sa de a înființa o mitropoliă separată în Kiev pentru Kniajia sa.

Intre acestea, Grigorie Țamblacŭ aștepta în Vilna viitórea sa sórtă, pre câtŭ îmbucurătóre, pe atâta grea și tristă. In intervalulŭ acesta de așteptare, Țamblacŭ a fostŭ de două orĭ la Moscva, negreșitŭ pen-

(1) Noĭ amŭ pusŭ maĭ susŭ, după Șevyrev, anulŭ morțiĭ luĭ Kiprian: 1407.

(2) Șevyrev, în opera citată, în biografia Mitropolituluĭ Fotie, spune că Marele Knéz Vasilie Dimitrievicĭ, după mórtea Mitropolituluĭ Kiprian, a cerutŭ de la Patriarculŭ Mateiŭ să trimiță unŭ Mitropolitŭ pentru biserica Rusieĭ. Patriarculŭ a alesŭ pre Fotie, care era grecŭ originarŭ din Morea și venise cu óre-carĭ însărcinărĭ în Constantinopole din partea starețuluĭ sĕŭ Akakie, Mitropolitulŭ Moreeĭ; că Fotie atuncĭ fu consacratŭ în trépta de Mitropolitŭ și trimisŭ în Rusia; că elŭ, necunoscêndŭ limba rusă, a luatŭ cu sine pe unŭ bulgarŭ, anume ieromonachulŭ Pachomie și pe unŭ monacŭ grecŭ Patrikie. Исторія руской словесности, ч. 3-а, lecția 15 p. 314—315).

tru a se face și acolo cunoscutŭ, și a-șĭ dobândi favórea sferelorŭ înalte guvernamentale. Din întêia sa visită la Moscva, în anulŭ 1410, ne-a rĕmasŭ panegiriculŭ ce a făcutŭ elŭ la mormêntulŭ unchiuluĭ sĕŭ Kiprian. Să reproducemŭ aci câte-va pasage din acestŭ panegiricŭ, după cum le găsimŭ reproduse în opera luĭ Șevyrev : «Pe elŭ (Kiprian) l'a produsŭ patria nóstră.» — «S'a dusŭ de aicĭ bunătatea aceea, care covêrșia lucirile sóreluĭ, ĭară pentru voĭ a fostŭ cea maĭ dulce, căcĭ vĕ suntemŭ dintre ceĭ maĭ bunĭ frațĭ, pentru că și părintele vostru, care ne este pricina plângereĭ nóstre, a fostŭ frate cu tatălŭ nostru » — «Noĭ, sânta luĭ față puținŭ ne-amŭ învrednicitŭ a o vedea, purtândŭ încă vêrsta copilăréscă. Și îndată s'a dusŭ de la noĭ, în câtŭ ajungêndŭ acum spre bĕtrânețe, nu l'amŭ maĭ vĕḑutŭ nicĭ de cum, căcĭ suntŭ de atuncĭ ca la treĭ-ḑecĭ de anĭ, când elŭ plecândŭ de la noĭ a venitŭ la acéstă mare și împĕrătésă a cetăților̆.» — «Atuncĭ, fraților̆, amŭ vĕḑutŭ noĭ pre acestŭ mare luminătorŭ și sfințitele luĭ mânĭ atingêndu-se de capulŭ nostru, totŭ-o-dată bine-cuvêntându-ne și prespuindŭ cele ce aveaŭ să se întâmple nouă.» Vorbindŭ despre iubirea poporuluĭ către Kiprian și după mórtea luĭ, oratorulŭ ḑice : «Dragostea vóstră către părintele se întinde nu numaĭ până la doĭ saŭ treĭ anĭ, carĭ aŭ trecutŭ, ci în tótă întinderea anilorŭ.»—«Iară mie, rîulŭ Neman, care curge prin Litva, mĭ-a fostŭ în locŭ de Gheenă ; căcĭ acolo ne-a întêmpinatŭ vestea, de nu puteamŭ nicĭ să plângemŭ.» (Исторі русской словесности, ч. 3-a pag. 382—383). Panegiriculŭ acesta pórtă în titlulŭ sĕŭ numele : «Grigorie monachulŭ și presviterulŭ, egumenulŭ monastireĭ Plinairuluĭ.» Titlulŭ de egumenŭ alŭ monastireĭ Plinairuluĭ represintă o greutate, prin aceea, că toțĭ biografiĭ luĭ Țamblacŭ afirmă, că le este necunoscută localitatea, unde să fiă fostŭ o asemenea monastire. Șevyrev se mulțămesce, cu derivarea acesteĭ numirĭ din grecesce : πλὴν și ἀήρ, care vrea să ḑică : *afară de aerŭ ;* cu alte cuvinte, ceva ce nu esistă sub atmosfera pămêntuluĭ nostru. Și în adevĕrŭ, Țamblacŭ nu avea pe atuncĭ nicĭ unŭ postŭ determinatŭ în Biserica Rusieĭ saŭ aĭurea, ci era unŭ simplu candidatŭ de Mitropolitŭ, destinatŭ la acésta de Kiprian și adoptatŭ de Vitold, marele Knézŭ alŭ Litveĭ.

A doua óră Ţamblacŭ a maĭ călĕtoritŭ la Moscva în anulŭ 1414. care este anulŭ alegereĭ de Mitropolitŭ alŭ Litveĭ. Dar şi acéstă visită n'a avutŭ altŭ resultatŭ de câtŭ, că a fostŭ martorŭ minunelorŭ sĕvêrşite de o icónă făcĕtóre de minunĭ, adusă în Moscva de la Coloci, moşia Knézuluĭ Andreĭ Dimitrievicĭ (Istor. Biser. rus. Filaretŭ. 1862, t. II, p. 155) (1).

Rĕmâindŭ fără succesŭ tóte încercările făcute cu Moscua pe cale de bună înţelegere pentru dobândirea uneĭ a doua Mitropoliĭ, Marele Knézŭ Vitold, în anulŭ 1414, a întrunitŭ într'unŭ Sinodŭ din Novgorodek pre toţĭ Knejiĭ provincielorŭ supuse Litveĭ, şi pre toţĭ episcopiĭ eparchioţĭ, precum se vede din gramata confirmătóre Mitropolituluĭ Ţamblacŭ, dată luĭ de Vitold. Episcopiĭ aŭ fostŭ optŭ la numĕrŭ, anume : alŭ Poloţkuluĭ, alŭ Smolensculuĭ, alŭ Cernigovuluĭ. alŭ Turovuluĭ (Pinsculuĭ), alŭ Luţkăĭ, alŭ Vladimiruluĭ, alŭ Holmuluĭ şi alŭ Peremysleĭ. Vitold a espusŭ Sinoduluĭ, că Fotie, Mitropolitulŭ Moscveĭ, nu numaĭ neglige provinciele sudice, dar le şi distruge prin impunere de dabile. In urmare cere, ca episcopiĭ să renunţe pre Fotie, să alégă unŭ noŭ Mitropolitŭ şi să-lŭ trimiţă spre consacrare la Constantinopole. Episcopiĭ, respectândŭ disposiţiunile patriarcale, îndelungŭ nu s'aŭ pututŭ învoi, dar în fine aŭ concesŭ voinţiĭ luĭ Vitovt, şi aŭ alesŭ pre eruditulŭ şi bunulŭ Grigorie Semivlachŭ. Fotie a voitŭ să înlăture nefavórea prin personala întâlnire cu Vitovt, dar nefiindŭ primitŭ de acesta, s'a reînturnatŭ la Moscva.

Vitovt trimise apoĭ pre Ţamblac, însoţitŭ de o ambasadă a sa la patriarchia de Constantinopoli, spre a fi acolo, consacratŭ şi confirmatŭ în calitate de mitropolitŭ alŭ Kievuluĭ. Acésta se vede din o circulară a mitropolituluĭ Fotie, contra alegereĭ luĭ Grigorie. Patriarculŭ Constantinopolitanŭ Eutimie (1410—1416), absolutŭ a refusatŭ luĭ Grigorie demnitatea de mitropolitŭ, negreşitŭ prevenitŭ de Fotie, care vedea în noua mitropoliă o primejdiă pentru ortodoxia bisericeĭ ruseşcĭ. În favórea luĭ Fotie, şi contra luĭ Grigorie, cu deo-

(1) Acéstă a doua călĕtorie a luĭ Ţamblacŭ la Moscua a urmatŭ după alegerea luĭ de către Sinodulŭ Litveĭ.

sebire a lucratŭ și împĕratulŭ bizantinŭ Manuilŭ Paleologulŭ, care era înruditŭ cu casa marelui Kniazŭ alŭ Moscvei, anume Iónŭ, feciorulŭ împĕratului Manuilŭ, luase în căsătoriă, în anulŭ 1414, pre Ana fiĭca marelui Kniazŭ Dimitrie Vasilievici.

Vitovt, iritatŭ prin noulŭ refusŭ alŭ Patriarchiei, în luna lui Martie a trimesŭ o altă ambasadă la împĕratulŭ și la patriarculŭ din Constantinopole, cu declarare, că décă ei nu vorŭ consimți a se da Rusiei sudice unŭ deosebitŭ mitropolitŭ, ilŭ vorŭ pune însuși episcopii ţĕrei. Aceeași s'a declaratŭ și ambasadorilorŭ împĕratului și ai patriarcului, cari se întorcéŭ din Moscva. După rugămintea acestora Vitovt a amânatŭ termenulŭ consacrărei mitropolitului celui noŭ până la 14 Noembre, deși mai înainte se decisese a astepta otărîrea patriarcală numai până la 15 Augustŭ. Terminulŭ se apropia dar rĕspunsŭ nu era. Din noŭ s'a adunatŭ Sinodulŭ la Novgorodek. Ore-cari dintre episcopi și atunci nu voiaŭ fără permisiunea patriarcului, să consacre pre Grigorie. Dar Vitovt a stăruitŭ în decisiunea sa, și Grigorie Ţamblacŭ fu consacratŭ mitropolitŭ la 15 Noembre.

Spre justificarea sa Sinodulŭ așa a judecatŭ : în Bulgaria și în Serbia de demultŭ episcopii locali punŭ pe Archiepiscopi; în Rusia încă era așa sub Iziaslavŭ; însuși patriarculŭ trimitea în Rusia câte doui și trei mitropoliți în același timpŭ; ce este mai de însemnatŭ, că charulŭ Duhului Sântŭ nu se mărginesce la persóne, și canonulŭ vechiŭ învoiesce episcopilorŭ a pune pre archiepisopi. «Noi păstrămŭ, scriea Sinodulŭ, canónele părinţilorŭ, blăstemămŭ eresurile, cinstimŭ pre patriarculŭ de Constantinopole și pre cei-l-alţi și avemŭ aceeași credinţă cu dênșii, dar respingemŭ autoritatea cea nelegiuită, ce 'și însușescŭ împĕraţii grecesci în afacerile bisericesci». Gramata consacrărei lui Grigorie s'a întăritŭ prin o anumită decisiune a lui Vitovt. În acea gramată se arétă totŭ cursulŭ afacerei. Intre altele, Vitovt pomenesce și acea acuzare ce i se aducea de unii, că elŭ nu este de credinţa ortodoxă și de aceea Biserica sufere, și totŭ d'o-dată se justifică, că elŭ n'a făcutŭ acésta prin propria sa autotitate ci a chiămatŭ în Sinodŭ pe toţi knejii ţĕrei rusesci

pe episcopî și pe archimandriţî.» Până aicî Filaretŭ istoriculŭ bisericeî rusescî.

Așa dar, în anulŭ 1415, la 15 Noembre, se începe archipăstoria luî Ţamblacŭ în Rusia apusénă, și anume în Kievŭ, cu titlulŭ de archiepiscopŭ alŭ Kievuluî, alŭ Galiţieî și a tóteî Rusiî, contra voinţeî mitropolituluî de Moscva și a patriarchuluî de Constantinopole, ci numaî cu alegerea Sinoduluî provincielorŭ sud-vestice ale Litveî, și cu confirmarea mareluî Knézŭ Alexandru Vitovtŭ.

Istoria Rusieî ne spune, că Mitropoliţiî Litveî petrecéŭ maî multŭ în Vilna, capitala mareluî Ducatŭ, une-orî în Novgorodek, arare orî în Kievŭ și avéŭ sub jurisdicţiunea lorŭ, pe episcopiî ortodocșî aî Poloţîculuî, Smolensculuî, Cernigovuluî, Briansculuî, Turovuluî, Luţîcăî, Wladimiruluî, Helmuluî, Galiţieî. (Устрялов русск. истор. част. I. pagina 189).

Archipăstoria luî Ţamblacŭ a fostŭ însă fórte multŭ combătută și de la Constantinopole și de la Moscva.

Fotie a scrisŭ o enciclică pe largŭ către episcopî, în care dovedia, că Grigorie este pusŭ nelegiuitŭ, ne fiindŭ pusŭ de patriarculŭ, saŭ după voia patriarculuî; cerea a nu avea ortodoxiî comunicaţiune cu Grigorie, ca cu unŭ păstorŭ nelegiuitŭ. (истор. рус. Ц. Филарета, t. II, p. 1—7). Întru o epistolă cătră episcopiî Litvo-rușî Fotie învinovăţesce fórte pe Gregorie și pe episcopiî, carî l'aŭ pusŭ mitropolitŭ, și îndémnă pre toţiî credincioșiî a precurma comunicaţia cu stricătoriî vechîeî ordine bisericescî, ce ș'aŭ călcatŭ jurămêntulŭ, cu care se legase a fi credincioșî ierarculuî Moscveî. Maî departe ḑice de Grigorie, că, mergêndŭ în Constantinopole la Patriarculŭ, a cercatŭ prin multe darurî să capete învoirea aceluîa la rădicarea sa în trépta de mitropolitŭ, dar nu fu ascultatŭ, ci respinsŭ.

Cu tóte acestea sprijinulŭ Knézuluî Vitovtŭ, alegerea Sinodală și zelulŭ pentru ortodoxiă făcéŭ pre Ţamblacŭ a nu se teme de ameninţările și învinovăţirile ierarculuî Moscveî, care, între altele, presupunea în Grigorie dedarea către biserica papală. Iară predicele cele elocuente ale luî Ţamblacŭ se rĕspândiaŭ chiarŭ în Rusia moscovită, unde numele luî se prihănia.

Cronicele rusescĭ spunŭ că o-dată mitropolitulŭ Țamblacŭ a întrebatŭ pre protectorulŭ sĕŭ Vitovtŭ : pentru ce se ține de credința latină, éră nu de cea ortodoxă, cărela urméză Rușiĭ, ce compunŭ partea cea maĭ mare a supușilorŭ luĭ?» Marele Knézŭ ’ĭ-arŭ fi respunsŭ : Décă voescĭ, ca eŭ și toțĭ litveniĭ să fimŭ de legea ta cea ortodoxă, apoĭ dute la Roma și dovedesce papeĭ și înțelepțilorŭ luĭ neortodoxia lorŭ ; altŭ-mintrelea eŭ pre voĭ pe toțĭ amŭ să vĕ convertescŭ la credința romană».

Și în adevĕrŭ Vitovtŭ a trimisŭ pre Țamblacŭ cu ambasadoriĭ sĕĭ, nu însă la Roma, precumŭ spunŭ cronicele rusescĭ, ci la Sinodulŭ de Constanța. Acestŭ Sinodŭ, care la Apusŭ se socotia 16-lea ecumenicŭ, s’a deschisŭ, în anulŭ 1414 și a duratŭ până la 1418. La acestŭ Sinodŭ a trimisŭ și împĕratulŭ bizantinŭ Manuelŭ Paleologulŭ două deputațiunĭ, cea d’ întêiŭ se compunea din 21 de pesóne; éră peste douĭ anĭ a urmatŭ alta. Aceste deputațiunĭ avéŭ scopulŭ de a declara, că ortodocșiĭ primescŭ unirea cu biserica Romeĭ nu numaĭ în credință ci și în ritŭ, cu condițiune, de a li se da ajutorŭ contra Turcilorŭ (Pichler. Geschicht. der Kirchl. Trennung. I Band. S. 383). Sinodulŭ acesta s’a adunatŭ pentru precurmarea desordinelorŭ ce se iscase în biserica Romeĭ în timpulŭ schismeĭ ceĭ marĭ, ce urmase acolo după strămutarea scaunuluĭ papalŭ în Avignonŭ. Regele Poloniеĭ și Knézulŭ Litveĭ voiaŭ să arĕte zelulŭ lorŭ în folosulŭ bisericeĭ Romane, spre a se apăra de prihănirile ce rĕspândise contra lorŭ ordinulŭ Germanŭ. Deputațiunea Litvénă, compusă din Grigorie Țamblacŭ și patru episcopĭ, a ajunsŭ în Constanța pe la capătulŭ ședințelorŭ Sinodale. Ea s’a arĕtatŭ la Sinodŭ în 18 Februar. anulŭ 1418, împreună cu trimișiĭ împĕratuluĭ Manuelŭ, carĭ eraŭ împuterniciţĭ a trata cestiunea unireĭ bisericescĭ. Sinodulŭ acesta, fiindŭ ocupatŭ cu cestiunĭ gravea le bisericeĭ apusene, precumŭ : detronarea unuĭ papă, alegerea altuĭa, judecata și condemnarea luĭ Husŭ și a luĭ Jeronim, la ardere, etc., n’a pututŭ să se ocupe cu cestiunea unireĭ bisericescĭ, și s’a amânatŭ pe altŭ timpŭ, care a sositŭ peste 20 de anĭ, la Sinodulŭ de Florența. Deputațiunile ortodoxe, grécă și litvană, fură primite pomposŭ și în totŭ timpulŭ petrecereĭ lorŭ acolo nu numaĭ

n'aŭ suferit vr'o strîmtorare, ci li s'a permisŭ a sĕvârși cele religióse dupe ritulŭ lorŭ.(1)

Noĭ presupunemŭ, că Grigorie Țamblacŭ a pututŭ fi împuternicitŭ a representa la acelŭ Sinodŭ și biserica Moldoveĭ. Acésta a pututŭ urma dupre intervenirea diplomatică a curților din Polonia și Litva, cu care Alexandru era în relațiunĭ amicale, precumŭ și din partea împĕratuluĭ bizantinŭ, care umbla morțișŭ după unirea bisericéscă, credêndŭ că prin acésta va mișca totŭ apusulŭ papistășescŭ contra Turcilorŭ. Cu modulŭ acesta ușorŭ s'arŭ lămuri și tradițiunea păstrată în Moldova despre părtășia luĭ Țamblacŭ la unŭ Sinodŭ apusénŭ, sub Alexandru celŭ Bunŭ; tradițiune, care cu timpulŭ a degeneratŭ, schimbândŭ Constanța cu Florența și representândŭ ca cumŭ Sinodulŭ de la Florența s'arŭ fi ținutŭ sub Alexandru celŭ bunŭ, care arŭ fi trimisŭ la elŭ ca representantŭ alŭ Moldoveĭ pre Țamblacŭ.

In anulŭ următorŭ 1819 Țamblacŭ reînturnându-se la scaunulŭ sĕŭ în Litva, norocul l'a părăsitŭ și cariera luĭ de mitropolitŭ s'a sfêrșitŭ. Numele luĭ de acum înainte pere din cronicele rusescĭ. Uniĭ credŭ, că elŭ arŭ fi muritŭ în acestŭ anŭ, precumŭ Filaretŭ istoriculŭ bisericeĭ rusescĭ; alțiĭ arétă chiarŭ loculŭ înmormĕntăreĭ luĭ în Biserica catedrală din Vilna, dedicată Adormireĭ Maĭceĭ Domnuluĭ, care fusese a uniaților și apoĭ în timpurile din urmă iarășĭ dată ortodoxilorŭ și reînoită în anulŭ 1865 (vedĭ Соврем. листокъ, No. 76 p. 5 an 1865). Este însă o notiță istorică despre Țamblacŭ, fórte prețiósă, în catalogulŭ mitropoliților Kievuluĭ, compusŭ de Michailŭ Cazacinski, archimandritulŭ de Slutca, unde viața luĭ Grigorie Țamblacŭ, ca mitropolitŭ, se pune nu 4 anĭ, precumŭ maĭ susŭ (1415—1419), ci 22 de anĭ și totŭ d'odată se adaoge, că Grigorie, încă trăindŭ, din pisma ce a iritatŭ asupra luĭ mitropolitulŭ de la Moscva Fotie, a fugitŭ din scaunulŭ archierescŭ (1). Din acéstă spunere ur-

(1) Despre ambasada grécă vedĭ la Siropulo: Vera historia unionis non verae. L. II. c 5.—6 Despre cea litvană vedĭ Wessemberg. D. Grossen Kirchen Versammungen der 15 und 16 Jahrhunderts. 2 Band, 5. 255.

(1) Записки Одесскаго общества, a. 1844, p. 292. Articolulŭ: славянская надпись въ Килійской Церкви святаго Николая.

mézá, că Ţamblacŭ s'a retrasŭ din mitropolia din Litva după câţĭ-va anĭ, s'a făcutŭ nevĕḑutŭ de acolo, și a maĭ trăitŭ încă multŭ. Dar unde s'a retras? Cronicele rusescĭ nu sciŭ; dar chronicele Moldoveĭ și alte documente istorice ne arétă, că elŭ era în Moldova după mórtea luĭ Alexandru celŭ Bunŭ, în timpulŭ Sinoduluĭ de Florenţa, care s'a ţinutŭ la aniĭ 1438—39, precumŭ vomŭ vedea maĭ jos (1). Causele care aŭ pututŭ să 'îndemne pre Ţamblacŭ a părăsi scaunulŭ séŭ aŭ pututŭ să fiă: 1) Marea ură stârnită în clerulŭ rusescŭ asupra luĭ de către Mitropolitulŭ Fotie alŭ Moscveĭ, care nu putea suferi lângă sine unŭ rivalŭ periculosŭ. 2) Tendinţele luĭ Vitold de a 'lŭ ademeni la papismŭ împreună cu toţĭ credincioșiĭ ortodoxĭ, la care Ţamblacŭ s'a opusŭ. Istoriculŭ bisericeĭ rusescĭ Filaretŭ, étă cumŭ descrie zelulŭ luĭ Ţamblacŭ pentru ortodoxiă: «Grigorie, luândŭ trépta de Mitropolitŭ alŭ Rusieĭ apusene, s'a supusŭ uneĭ aspre acuzărĭ pentru despărţirea Mitropolieĭ. Dar și însușĭ Fotie nicĭ o-dată nu l'a acuzatŭ în vre-o concesie papismuluĭ. Din contra, Grigorie directŭ a înfruntatŭ arbitrarităţile latinilorŭ în sânta Eucharistiă. La acéstă ocasiune istoriculŭ citéză anume loculŭ următorŭ din cuvêntulŭ luĭ Ţamblacŭ pentru comunicare: «Aseminea Iudeilorŭ pătimescŭ și aceĭ ce aducŭ la jertfă azime..... neascultândŭ pre învĕţătorulŭ némurilorŭ, Pavelŭ, care strigă și ḑice: «In nóptea în care s'a predatŭ, *luândŭ pâne*....., nu ḑice *azimă*...., pânea nu se numesce nicĭ o-dată azimă, care este nesăvêrșită. Cumŭ decĭ se póte numi pâne hrana cea cu apă și fără aluatŭ, care pórtă chipulŭ mortăciuneĭ? Căcĭ în a patru-spre-ḑecea a luneĭ se junghia mielulŭ séra, cândŭ și stăpânulu nostru, lăsândŭ jertfa cea legală, s'a jertfitŭ pe cruce». Acelașĭ zelŭ pentru ortodoxiă, continuă istoriculŭ rusŭ, a arĕtatŭ Ţamblacŭ și la Sinodulŭ de Constanţa, unde elŭ a arĕtatŭ, că este gata a trata despre credinţă, dar nu a se supune Papei (**Истор. русск Ц. Филарета** Т. II. р. 55, 56). A 3-a causă a depărtăreĭ luĭ Ţamblacŭ de la mitropolia Litveĭ a pututŭ să fiă schimbarea politiceĭ luĭ Vitold, ca-

(2) Multe din noţiunile nóstre despre Ţamblacŭ le-amŭ împrumutatŭ dintr'o revistă theologică, intitulată: Твореія святыхъ отцевъ, publicată în Moscva, годъ X. кн. 2. стр. 235, 237—240, 244, 247—249.

re era între doue curente politice dușmane, unulŭ moscovitŭ, altulŭ polonŭ, contra cărora elŭ trebuia să se lupte, luândŭ de ajutorŭ, cândŭ pe unulŭ, cândŭ pe altulŭ. Cândŭ Vitold spre a micșora influența moscovită a despărțitŭ biserica Litveĭ de a Moscveĭ, și a înființatŭ o deosebită mitropoliă, puindŭ în fruntea eĭ pre Țamblacŭ, persónă streină de politica Moscveĭ, acésta a plăcutŭ Poloniei. Dar nu târdiŭ Vitold a trebuitŭ să se lupte și apere contra politiceĭ cotropitóre a Poloniei. Iată cumŭ unŭ istoricŭ rusŭ, Ustrialov, descrie lupta politică a luĭ Vitold cu vecinii sĕĭ muscalĭ și polonĭ : «Vitold neîncetatŭ s'a îngrijitŭ a întări neatârnarea principatuluĭ Litveĭ. Pentru acestŭ scopŭ elŭ a stabilitŭ în statulŭ sĕŭ o mitropoliă deosebită de cea din Moscva. Elŭ nu putea privi cu indiferență atârnarea cleruluĭ ortodoxŭ apusénŭ de ierarchulŭ Moscveĭ și de aceea, sub pretextulŭ neîngrijireĭ luĭ Fotie despre turmă, a cerutŭ de la Patriarchulŭ de Constantinopole unŭ deosebitŭ Mitropolitŭ pentru statulŭ sĕŭ; dar primindŭ refusŭ, porunci episcopilorŭ cu propria sa autoritate să alégă pe Grigorie Țimblacŭ la mitropolia Kievuluĭ Episcopiĭ îndelungŭ nu s'aŭ învoitŭ la acésta, și aŭ concesŭ numaĭ sileĭ, fiind amenințațĭ chiarŭ cu mórtea. Rumpêndŭ legătura spirituală cu Moscva, Vitold s'a decisŭ a nimici și cea politică cu Polonia, și spre a pune principatulŭ sĕŭ pe o tréptă egală cu dênsa, voia să iea titlulŭ de rege. Regele Poloniei Jagelo, din partea sa, condusŭ de sfaturile cleruluĭ romanŭ, s'a silitŭ din rĕsputerĭ a'lŭ abate de la acestŭ scopŭ atâtŭ de vătămătorŭ Poloniei, a rugatŭ pe Papa să nu-ĭ dea binecuvêntare, a deturnatŭ pre împĕratulŭ, n'aŭ crutatŭ darurile, în sfârșitŭ, cândŭ nimica nu maĭ ajuta, cu vicleșugŭ a concesŭ luĭ Vitold coróna polonă; marele Knézŭ a renunțatŭ și a chiămatŭ pre multe capete încoronate în Litva, spre a fi martorĭ încoronăreĭ luĭ. Dar o mórte năprasnică a surpatŭ tóte planurile luĭ.» (Устрялова руск исторія ч 1. стр 168).

Cumŭ că desființarea Mitropoliei Litvane, și depărtarea Mitropolituluĭ Grigorie de la ea a fostŭ o necesitate a politiceĭ timporale a luĭ Vitold se póte deduce și de acolo, că acéstă Mitropoliă sub urmașiĭ luĭ iarăși s'a înființatŭ, și a continuatŭ a fi în Rusia doue

Mitropolii ortodoxe independente una de alta, până la căderea Rusiei apusene sub stăpânirea Moscvei. Acésta o cerea atâtŭ politica polonă, câtŭ și cea papală, dupre maxima veche : «divide et impera» devenită comună Machiavelilorŭ atâtŭ politicĭ câtŭ și bisericescĭ

Așa dar lupta luĭ Vitolt cu Polonia, l'a silitŭ să-șĭ caute alianța Moscveĭ, căreĭa a trebuitu să jertféscă pre Țamblacŭ și să se împace cu biserica Moscveĭ, supuindŭ iarășĭ biserica ortodoxă a Litveĭ jurisdicțiuneĭ Mitropolituluĭ de Moscva. Și în adevĕrŭ, istoria bisericeĭ rusescĭ ne spune, că îndată după retragerea luĭ Țamblacŭ, Vitold s'a împăcatŭ cu Fotie, carele singurŭ în persónă s'a dusŭ la Vitold, împreună cu unŭ ambasadorŭ grecescŭ. Impăcarea s'a făcutŭ în anulŭ 1420, luna luĭ Iunie, și Fotie a rĕmasŭ Mitropolitŭ și peste Rusia sudvestică, ca și maĭ nainte de Țamblacŭ. După împăcare, Fotie a adresatŭ o enciclică pastorală către preoțiĭ și mireniĭ ortodoxĭ din Litva, unde între altele ḑice : «iarășĭ a introdusŭ Christosŭ pe smerenia mea în biserica sa, prin sfătuirile mareluĭ Knézŭ Alexandru (Vitold)». (Филарета исторія рус. Ц. t. II. p. 7).

Din loculŭ citatŭ maĭ susŭ din istoria luĭ Ustrialov, se vede în ce posiție falșă a fostŭ pusŭ Grigorie Țamblacŭ în Mitropolia Litvană: alesŭ fără bună-voința episcopilorŭ localĭ, persónă străină de țéră, cu călcarea dreptuluĭ pămĕntenilorŭ, combătutŭ de Mitropolitulŭ Moscveĭ, și de patriarchulŭ de Constantinopole, cariĭ avéŭ douĭ sprijinitorĭ puternicĭ, țarulŭ Moscveĭ și împĕratulŭ bizantinŭ Manuilŭ Paleologu :

Țamblacŭ, peste 4 anĭ de o archipăstorie în Litva fórte bântuită, fu pusŭ într'o alternativă grea : orĭ să se retragă singurŭ de la Mitropolia Litveĭ orĭ o să fie destituitŭ cu necinste. Se pare că elŭ a alesŭ pe cea d'ântâiŭ. Omulŭ de sciință, omulŭ moralŭ, omulŭ cu simțŭ și devotamentŭ creștinescŭ, n'are ce căuta în sferele cele pedosnice ale diplomațieĭ lumescĭ.

5. Țamblacŭ părăsindŭ Mitropolia Litveĭ s'a retras în Serbia.

Din causa Mitropolieĭ de la Litva, Țamblacŭ s'a făcutŭ urîtŭ și la Moscva și la Patriarchia de Constantinopole. Polonia și Litva, cato-

lice, încă 'lŭ uraŭ ca inamicŭ alŭ papismuluĭ. Alexandru celŭ Bunŭ Domnulŭ Moldoveĭ, era amicŭ şi în bune relaţiunĭ şi cu Polonia şi cu Litva şi cu Moscua, şi cu curtea bizantină şi cu patriarchia ecumenică de la Constantinopole. Se înţelege dar că tóte aceste locurĭ nu presentaŭ asilŭ sigurŭ de retragere pentru fugariulŭ Mitropolitŭ alŭ Litveĭ. Nu putea elŭ óre să se retragă în patria sa la Târnovŭ de unde era originarŭ? Negreşitŭ că nu. Bulgaria perduse independenţa sa şi politică şi bisericéscă, cădêndŭ sub dominaţiunea Turcilorŭ încă de la finele véculuĭ 14-lea, când capitala Târnovŭ a fostŭ arsă şi dărămată; celŭ din urmă patriarchŭ bulgărescŭ Euthimie, carele cunoştea pe Ţamblacŭ, fusese destituitŭ şi trimisŭ în exilŭ, unde a şi muritŭ; éră Patriarchia bulgărască se desfiinţase şi biserica aceea se administra de Mitropoliţiĭ grecĭ trimişĭ de Patriarchia de la Constantinopole. Se înţelege decĭ, că Ţamblacŭ nu putea găsi nicĭ acolo asilulŭ doritŭ. Luĭ nu'ĭ rĕmăsese altŭ locŭ de scăpare, de câtŭ în Serbia, care pe atuncĭ păstra încă o parte din independenţa sa politică şi bisericéscă; ea avea încă domnitoriĭ sĕĭ numiţĭ despoţĭ, de şi sub suzeranitatea turcéscă; avea şi mitropolia sa autocefală, neatârnată de patriarchie. Acolo dar s'a îndreptatŭ Ţamblacŭ, spre a găsi asilulŭ seŭ doritŭ.

Dovada la acésta o găsimŭ chiar în scrierile luĭ Ţamblacŭ. Din panegirculŭ făcutŭ de Ţamblacŭ Sânteĭ Paraskeveĭ se vede, că acestŭ cuvêntŭ l'a rostitŭ elŭ în Belgradulŭ Serbieĭ, unde se aflaŭ móştele Sânteĭ. La finele cuvêntuluĭ, Ţamblacŭ adresându-se către Despotulŭ Serbieĭ George, carele era present, laudă cucernicia luĭ şi cere rugăciunile eĭ asupra luĭ şi a ţĕreĭ, numindu-lŭ Domnulŭ nostru George» (1). Din istorie se scie că acestŭ Despot sĕrbesce Georgie saŭ Iurie Brancovicĭ a domnitŭ între aniĭ 1427—1457 Голубинкс истор. православн. Церкв. Болгар. Сербск. Молдовлахск р. 441.). Aşa dar, celŭ puţinŭ pe la începutulŭ Domnieĭ luĭ Grigorie şi aprópe de mórtea luĭ Alexandru celŭ Bunŭ, Grigorie Ţamblacŭ petrecea în Serbia.

O altă dovadă despre petrecerea luĭ Ţamblacŭ în Serbia este «Isto-

(1) Noĭ vomŭ reproduce maĭ josŭ întregŭ fragmentulŭ acesta alŭ luĭ Grigorie Ţamblacŭ din Panegiriculŭ Sânteĭ Paraskeveĭ.

ria despre ţarulŭ sĕrbescŭ Stefanŭ Deceanulŭ» scrisă de Grigorie Ţamblacŭ, unde elŭ se numesce pe sine igumenŭ alŭ Monăstireĭ sĕrbescĭ «Deciana». Mănăstirea acésta esistă şi astădĭ, şi după spusa prea sfinţituluĭ Michailŭ Mitropolitulŭ Serbieĭ, ea se află în Serbia vechĭe, aprópre de Prizren şi aparţine la Mitropolia Ipeculuĭ. Despre Monăstirea acésta se face menţiune şi în viaţa sântuluĭ Nicodimŭ alŭ Tismeneĭ. Ea se numesce în acéstă carte: «Visoka Deciana», că în ea se află móştele Sfântuluĭ Stefanŭ, craĭulŭ Serbieĭ şi ctitorulŭ Monăstireĭ, că acea Monăstire nu este departe de Novi-bazar, aĭ căruĭ locuitorĭ mergŭ în toţĭ aniĭ acolo la închinarea Sântelorŭ móşte. (Viaţa prea cuvios. Nicodimŭ p. 78, Bucurescĭ 1883).

Aşa dar Grigorie Ţamblacŭ în Serbia a fostŭ simpaticŭ priimitŭ pentru învĕţătura şi cuvioşia luĭ şi pusŭ egumenŭ la una din cele maĭ însemnate Monăstirĭ ale Serbieĭ. In acea Monăstire, în préjma patrieĭ sale Târnovuluĭ, credem noĭ că a scrisŭ Ţamblacŭ panegiriculŭ sĕŭ luĭ Eutimie, ultimul Patriarchŭ alŭ Târnovuluĭ.

Este de însemnatŭ, că pe când tóte cuvintele luĭ Ţamblacŭ, rostite de elŭ ca Mitropolitŭ alŭ Litveĭ, póртă titlu de Grigorie Episcopulŭ, orĭ Archiepiscopulŭ Rusieĭ, tóte produsele luĭ literare din periodulŭ vieţiĭ luĭ după Mitropolie, póртă în titlu numaĭ epitetele de monachŭ, presbiterŭ, orĭ egumenŭ. Acésta ne dă a înţelege, că trépta de Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ pe elŭ îlŭ desgustase fórte, încâtŭ nicĭ voĭa să amintéscă de dênsa, mulţumindu-se cu treptele şi demnităţile bisericescĭ subordinate.

Pe la aniĭ 1419 — 20, pe cândŭ credemŭ că Ţamblacŭ s'a retrasŭ în Serbia, acolo domnea Despotulŭ Stefanŭ pronumitŭ Decianulŭ (1389—1427). Ţamblacŭ a fostŭ bine primitŭ de acestŭ Despotŭ alŭ Serbieĭ şi pusŭ de elŭ egumenŭ la Monăstirea cea zidită de dênsulŭ, pronumită Deciana în Serbia vechĭe. Din biografia acestuĭ Despotŭ scrisă de Ţamblacŭ în calitatea sa de egumenŭ alŭ monăstiriĭ Deciana se vede că Ţablacŭ a fostŭ presentŭ la îmmormêntarea luĭ în Belgradŭ în anulŭ 1427. Cu ocasiunea acésta Patriarchulŭ sĕrbescŭ Nicodimŭ, carele venise de la reşedinţa sa în Belgradŭ, precum şi Voevodulŭ oştirilorŭ (George succesorulŭ luĭ Stefanŭ) aŭ însărcinatŭ

pe Țamblacŭ să scrie biografia reposatuluĭ Despotŭ. Țamblacŭ după trecere de 4 anĭ a împlinitŭ acéstă însărcinare, făcêndŭ o biografie destulŭ de întinsă a rĕposatuluĭ Domnitorŭ sĕrbescŭ.

Marea afecțiune ce arată Țamblacŭ către persóna rĕposatuluĭ Despotŭ — subjectulŭ scrieriĭ sale—, laudele ce face elŭ virtuțilorŭ acestuĭ Domnitorŭ, ca creștinŭ eminentŭ, ca vitézŭ mare, ca omŭ politicŭ și ca diplomatŭ abilŭ stimatŭ la tóte curțile Domnitorilorŭ megieșĭ, arată că Țamblacŭ îșĭ împlinesce și o datorie de consciință către rĕposatulŭ, ca la unŭ protectorŭ și bine-făcĕtorŭ alŭ seŭ.

Să ne oprimŭ pucinŭ la acéstă biografie saŭ panegiricŭ alŭ luĭ Stefanŭ Despotulŭ, făcutŭ de Țamblacŭ. Noĭ ne servimŭ cu biografia luĭ Stefanŭ, după cumŭ o găsimŭ în viețele Sânțilorŭ, scrise de Muravievŭ pe luna luĭ Octombre, unde suntŭ puse viețele maĭ multorŭ sânțĭ sĕrbescĭ, între carĭ și «Viața săntuluĭ dreptuluĭ Stefanŭ, noulŭ despotŭ alŭ Sĕrbilorŭ». Muravievŭ s'a servitŭ cu unŭ manuscriptŭ sĕrbescŭ, numitŭ «Serbliac», saŭ «viețile Sânțilorŭ sĕrbescĭ» scrisŭ în véculŭ XVI (Vedĭ acéstă biografie la Muraviev: Viețele sânțilorŭ rușĭ, iberĭ și sĕrbi. Luna Octombre p. 222—274).

Muraviev începe așa viața săntuluĭ Stefanŭ Despotulŭ: «Scriitorulŭ contiporanŭ alŭ viețeĭ Despotuluĭ Stefanŭ, totŭ este încă pĕtrunsŭ de scârbă pentru perderea acestuĭ mare bărbatŭ ale Bisericeĭ și alŭ țĕreĭ sĕrbescĭ». Elŭ îlŭ asémănă cu Moise, carele a condusŭ pe Israilŭ 40 de anĭ prin pustie. (Și Stefanŭ a domnitŭ aprópe 40 de anĭ). Ilŭ pune apoĭ în paralelŭ și cu alțĭ bărbațĭ marĭ și sânțĭ din istoria biblică a vechĭuluĭ Testamentŭ, precumŭ ; Iisusŭ Navi, profetulŭ Samuilŭ, împĕratulŭ Davidŭ, înțeleptulŭ Solomonŭ, profetulŭ Daniilŭ, carele a proslăvitŭ pe împeratulŭ Kyr alŭ Vavilonuluĭ. De la lauda luĭ Stefanŭ, Țamblacŭ trece la lauda țĕreĭ și a poporuluĭ Serbieĭ. Inalță acéstă téră maĭ presusŭ decâtŭ tóte altele pentru temperatura cea bună a aeruluĭ și pentru îmbelșugarea rodurilorŭ pămêntuluĭ eĭ; o asémănă cu raĭulŭ pămêntescŭ, ĭară pe rîulŭ Istru saŭ Dunărea, ce curge pe lângă Serbia, 'lŭ asémănă cu rîulŭ Fisonŭ, pe care Biblia îlŭ arată că curgea din raĭŭ, laudă și rîulŭ Sava, ca pre celŭ maĭ însemnatŭ rîŭ din câte curg în Dunăre. Despre poporulŭ sĕrbescŭ

elŭ se esprimă așa: «Să nu gândéscă cine-va că eŭ, lăudândŭ cele neînsufleţite, voiŭ tăcea despre ultima şi cea maĭ bună creatură a luĭ Dumneḑeŭ — despre omŭ. Bună este ţéra, carea cresce spiculŭ grâuluĭ şi produee treĭ-ḑecĭ, șése-ḑecĭ şi o sută, dar maĭ bună este ea prin fiiĭ sĕĭ. Bărbătoșĭ suntŭ eĭ maĭ multŭ de câtŭ toţĭ, ceea ce de câtŭ tóte este maĭ de cinste în omŭ, după ḑisa înţeleptuluĭ Solomonŭ, dar şi pentru totŭ serviciulŭ; singurĭ orĭ unde arŭ fi chemaţĭ, suntŭ grabnicĭ la ascultare și reţinuţĭ la grăire, unde este ceva contrariŭ, dar suntŭ grabnicĭ la rĕspunsŭ orĭ cuĭ îĭ întrébă şi înarmaţĭ şi în drépta şi în stânga, după graiulŭ apostolescŭ (2. Cor. VI. 7.) Cu curăţia trupéscă şi cu sângele celŭ luminatŭ covĕrșescŭ pe tóte seminţiile; pe lângă aceea suntŭ milostivĭ și iubitorĭ de prietenĭ. Dacă vre-unulŭ ajunge în sărăcie, alţiĭ îndeplinescŭ cele trebuinciόse luĭ din averea lorŭ; orĭ-cuĭ cere eĭ suntŭ gata a servi, nu numaĭ cu dare, ci cu o îndoită misericordie, cum ḑice Solomonŭ: «celŭ ce cinstesce pe săracŭ face milă cu elŭ» (Pilde XIV. 31). Chipulŭ traiuluĭ lorŭ în tótă ţéra este astŭ-felŭ, cum învéţă Biserica luĭ Dumnezeŭ, éră nu ca alte popóre, care calcă așeḑemintele eĭ, ci din tĕnăra vĕrstă de la mare până la micŭ, toţĭ suntŭ învĕţaţĭ de douĕ orĭ pe ḑi a cerceta templurile luĭ Dumneḑeŭ. Stima lorŭ către părinţĭ este atâta de mare, că nicĭ unŭ fiŭ, chiarŭ în casa luĭ, nu îndrăsnesce a gusta hrana împreună cu tatălŭ, ci ca unŭ servitorŭ prestă la masa luĭ; şi acésta se póte vedea nu numaĭ între ceĭ bogaţĭ, ci şi între ómeniĭ ceĭ maĭ grosolanĭ, şi în ultima sărăcie. Nicĭ o dată nu se aude ca cine-va să fie scărbitŭ pe tată saŭ pe mamă, ci întru Christosŭ împlinescŭ eĭ tóte comandamentele, unulŭ pe altulŭ facŭ maĭ mare cu cinstea, şi uréză pe fie-carele, numindu-lŭ Domnŭ, cu capulŭ descoperitŭ... Eră maĭ vĕrtosŭ şi maĭ pe susŭ de tóte virtuţile, pe care le proslăvesce Apostolulŭ, covĕrșesce dragostea în poporulŭ sêrbescŭ.» După acésta Ţamblacŭ descrie și laudă viaţa ascetică din Monăstirele și sichastriele Serbieĭ: aceste descrierĭ arată în autor pe omulŭ, carele a vĕḑutŭ şi cunoscutŭ multe ţĕrĭ şi popóre cu moravurĭ și deprinderĭ maĭ puţin laudabile de câtŭ ale Sêrbiĭorŭ, contimporanĭ luĭ.

După acéstă caracteristică generală a Serbieĭ și a Sêrbilorŭ, scritorulŭ arată originea luĭ Ștefanŭ, numindŭ pe toțĭ predecesoriĭ luĭ, începêndŭ de la Vulcanŭ, întêiulŭ Kralŭ saŭ rege alŭ Serbieĭ, până la Knézulŭ Lazarŭ, carele împreună cu soția sa Milița aŭ născutŭ pe Despotulŭ Ștefanŭ. Lazarŭ în bătălia de la Cosova, cădêndŭ în mânile Turcilorŭ, fu luatŭ robŭ de Baĭazetŭ împreună cu tóte căpeteniele sêrbescĭ, și decapitatŭ în anulŭ 1389 Iunie în 15, ḑi în care se serbéză până asta-ḑĭ în Serbia martiriulŭ acestuĭ domnitorŭ-eroŭ. Móscele luĭ s'aŭ adusŭ în Serbia și pusŭ în Monăstirea Ravenița, pe care o zidise Lazarŭ în domnia sa, unde se păstréză ele și astă-ḑĭ. Serbia dupe bătălia de la Cosova a devenitŭ tributară Turcilorŭ, éră Stefanŭ, fiulŭ luĭ Lazărŭ, a fostŭ pusŭ de Baĭazetŭ pe tronulŭ umilitŭ alŭ Serbieĭ.

In anulŭ 1395 mișcatu-s'a puternicul Baĭazetŭ cu tóte puterile luĭ asupra Ungro-Vlachilorŭ, și a trecutŭ Dunărea, ca să se bată cu slăvitulŭ voevodŭ Ionŭ Mircea. Multŭ sânge s'a vêrsatŭ atuncĭ din amêndouĕ părțile. Cu Sultanulŭ era dintre domnitoriĭ crestinĭ Cralŭ Marco alŭ Bosnieĭ și puterniculŭ Constantinŭ (?), cariĭ aŭ peritŭ acolo; împreună cu dênșiĭ era și Knézulŭ Stefanŭ alŭ Serbieĭ, care se lupta în polcurile autocratuluĭ Orientuluĭ. Vorbesce apoĭ despre bătălia de la Nicopole între Baĭazetŭ și monarchiĭ Europeĭ, cariĭ făcuse o nouă cruciată contra Turcilorŭ. Stefanŭ s'a luptatŭ împreună cu Baĭazetŭ contra luĭ Timur. La întórcerea sa de la acestŭ rĕsboiŭ trecêndŭ prin Constantinopole, fu bine primitŭ de împĕratulŭ Ioanŭ, carele cârmuĭa imperiulŭ în loculŭ luĭ Manuilŭ, carele se dusese la Roma să céră ajutorŭ contra Turcilorŭ. Impĕratulŭ bizantinŭ a onoratŭ pe Stefanŭ cu titlulŭ de «Despotŭ» și l'a încoronatŭ cu diademă. Profitândŭ de timpulŭ de pace Stefanŭ zidesce în Belgradŭ Mitropolia Serbieĭ cu templulŭ Adormireĭ Maĭceĭ Domnuluĭ și o înzestréză cu pământurĭ și cu sate; éră în apropierea eĭ, în grădină zidesce o biserică în onórea Sânțilorŭ-Treĭ-Ierarchĭ, pentru a servi de cimitirŭ Archĭereilorŭ sêrbescĭ; maĭ zidesce o bolniță pentru străinĭ cu biserică în onórea Sântuluĭ Nicolaiŭ. In anulŭ 1407 a începutŭ a zidi elŭ în locŭ retrasŭ și pustiŭ alesŭ anume de elŭ între

munţî, o Monăstire mare în numele Sânteî Treimî. La zidirea eî s'a făcutŭ marî cheltuelî, aducêndu-se meşterî streinî din Orientŭ; acolo a adunatŭ elŭ pe ceî maî bunî monachî, atâtŭ din Serbia, câtŭ şi de la Muntele Athosŭ, şi le-a făcutŭ viaţă chinovicéscă, şi curêndŭ acéstă lavră, prin dărniciile luî Stefanŭ, a ajunsŭ să covêrşéscă în bună cuviinţă pe vechele lavre sêrbescî şi grecescî de la Muntele Athosŭ.

Ea era împodobită cu aur, cu marmoră şi cu mosaic. In ea Despotulŭ Stefanŭ ş'a pregătitŭ şi cimitiriulŭ pentru astrucarea resturilorŭ sale pămêntescî. Monăstirea acésta s'a sfinţitŭ în Dumineca Cincîdecimeî, cândŭ se serbéză sfânta Treime, şi la acéstă solemnitate aŭ participatŭ Patriarchulŭ sêrbescŭ Kirilŭ, cu totŭ sinodulŭ archiereilorŭ sêrbescî, cu egumeniî şi presviteriî, în asistenţa Despotuluî şi a întreguluî singlitŭ alŭ nobilimeî.

Acésta este monăstirea Deciana în care, precumŭ amŭ vědutŭ maî susŭ, până astă-dî se păstréză môştele Sântuiuî Stefanŭ Decianulŭ, ctitorulŭ eî. Noî amŭ datŭ detaliurile acestea despre monăstirea sârbéscă Deciana, pentru ca să se vadă de ce mare consideraţie s'a bucuratŭ Ţamblacŭ în Serbia la Despotulŭ Stefanŭ, în câtŭ a fostŭ pusŭ egumenŭ la cea maî mare, maî frumósă şi maî însemnată lavră a Serbieî. Póte că elŭ a fostŭ acolo celŭ întêiŭ egumenŭ dupe sfinţirea lavreî acesteîa.

Continuândŭ maî departe biografia luî Stefanŭ, Ţamblacŭ spune, că în luptele urmate între treî fraţî Sultanî pentru succesiune la tronŭ după mórtea luî Baîazetŭ, Stefanŭ a luatŭ partitulŭ luî Musa; că acesta alungatŭ de Soleimanŭ, s'a refugiatŭ în Valachia şi după îndemnulŭ luî Mircea a rădicatŭ armele contra frateluî sěŭ. Soleiman s'a aliatŭ cu greciî contra luî Musa, éră acesta cu Serbiî. Bătălia acésta sub zidurile Constantinopoleî, pe carele Musa voîa a 'lŭ cuceri, a fostŭ defavorabilă luî Musa, carele a scăpatŭ cu fuga; de asemenea şi aliatulŭ seŭ Stefanŭ a scăpatŭ numaî printr'o particulară favóre a împěratuluî grecescŭ Manuilŭ, carele l'a condusŭ cu corăbiele sale până la Gurele Dunăreî, în ţara Valachieî, unde a fostŭ primitŭ cu cinste de slăvitul voevod Mircea, carele de multŭ dorea a se îndulci de vederea feţeî luî. Voevodulŭ 'î-a datŭ caî şi soţî de

drumŭ ca fără primejdie să se pótă întórce în hotarele sale, şi însuşĭ Mircea l'a petrecutŭ prin tótă provincia sa până la oraşulŭ Holubeţĭ (Голубецъ). Musa, persecutatŭ de Soleimanŭ a fugitŭ în Serbia la Despotulŭ Stefanŭ. Continuă apoĭ descrierea răsbóĭelorŭ între pretendenţiĭ tronuluĭ turcescŭ Soleimanŭ, Musa şi Mahometŭ până la mórtea luĭ Musa. Despotulŭ Stefan susţinea cândŭ pe unulŭ cândŭ pe altulŭ. Stefanŭ a fostŭ căsătoritŭ cu Angelina, nepóta împĕratuluĭ Manuilŭ. Elŭ suferea de podagră. Temĕndu-se de mórte, elŭ încă trăindŭ 'şĭ-a numitŭ de succesorŭ pe ginerile sĕŭ George, carele ca căpetenie alŭ armateĭ sĕrbe luase parte în diferite bătăliĭ, ca ajutoriŭ oştirilorŭ turcescĭ. In aniĭ din urmă Despotulŭ Stefanŭ a maĭ avutŭ două rĕsbóĭe, unulŭ în contra Sultanuluĭ Amuratŭ, carele, bănuindŭ pe Despotulŭ că este aliatŭ cu Unguriĭ, a venitŭ asupra luĭ cu óste şi altulŭ contra Bosnieĭ, şi în amêndouĕ aceste rĕsbóĭe a fostŭ învingĕtorŭ. In fine elŭ a muritŭ la 19 Iulie, anulŭ 1427. «Ce ţipete plângĕtóre nu s'aŭ auḑitŭ atuncĭ! esclamă Ţamblacŭ; lacrimĭ de sânge curgéŭ din ochiĭ tuturorŭ, şi disperaţĭ de mâhnirea cea mare se prosternaŭ la pămêntŭ; toţĭ îlŭ plângéŭ nu numaĭ ca pe unŭ părinte, dar ca pe unŭ părinte iubitŭ». Elŭ fu înmormêntatŭ în mănăstirea Viŭ-făcĕtóreĭ Treimĭ (Deciana) unde elŭ îşĭ destinase loculŭ. «Iară noĭ, încheie Ţamblacŭ, şi nevrêndŭ, şi măcar că era peste puterile nóstre, amŭ primitŭ de la prea sântulŭ Patriarchŭ alŭ ţĕrilorŭ sĕrbescĭ şi alŭ litoraluluĭ măreĭ, Domnulŭ Niconŭ, carele venise atuncĭ în Belgradŭ, şi de la Voĭvodulŭ oştirilorŭ, şi de la ceĭ-lalţĭ aleşĭ, însărcinarea de a scrie viaţa acestuĭ sântŭ Despotŭ; dar atuncĭ din causa timpuluĭ nefavorabilŭ amŭ amânatŭ acésta. După trecere de 4 anĭ de la reposarea luĭ, însuşĭ elŭ, fericitulŭ, mi s'a arĕtatŭ în vedenia somnuluĭ şi m'a ameninţatŭ cu pedépsă pentru neascultare, poruncindu-mĭ a 'mĭ îndeplini făgăduinţa; de aceea de şi credémŭ imposibilŭ, însă m'amŭ sârguitŭ a o desemna... Dacă alţiĭ, maĭ cunoscĕtorĭ de faptele luĭ, şi carĭ aŭ convieţuit împreună cu dênsulŭ, fiindŭ maĭ limbuţĭ şi maĭ agerĭ la minte, vorŭ face de asemine acéstă lucrare, întru adevĕrŭ bine va fi. Éră dacă până astă-ḑĭ nimenea nu s'a îngrijitŭ de acésta, apoĭ fie primită acéstă defectuósă

şi prostŭ scrisă, pentru împlinirea poruncei. Deci noi, ajungêndŭ la limanŭ şi recreându-ne de mâhniciune să esclamămŭ către dânsulŭ: «bucură-te, bunule împlinitorŭ alŭ poruncilorŭ celorŭ dumnezeeşti! bucură-te, celŭ ce ai fostŭ luminatŭ împodobitŭ cu stăpânirea cea pământéscă! bucură-te Davidulŭ nostru în sfaturile cele înţelepte; bucură-te, noule Solomon, întru înţelepciune; bucură-te, tainiculŭ celŭ negrăit alŭ milosteniei, bucură-te, drépta cea pururea deschisă a darurilorŭ celorŭ mari; bucură-te înfrumuseţetorulŭ palatelorŭ celorŭ dumnezeeşti, bucură-te, celŭ ce-ţi ai impropriatŭ totŭ ce este alesŭ în omenire; bucură-te celŭ ce totŭ-d'auna de departe ai prevĕḑutŭ cele dumneḑeescì; bucură-te, Despotule Stefane, podóba domnitorilorŭ! Slavă celui ce te a datŭ pe tine spre lauda creştinilorŭ în generaţiunile cele viitóre.»

Observămŭ că adênca smerenie a monachului Grigorie, carele nu se puté decide a descrie viaţa marelui bărbatŭ alŭ Serbiei, nu 'i-a permis a aminti nimica despre relaţiunile sale personale şi protecţiunea de care elŭ s'a bucuratŭ sub domnia lui Stefan, Despotulŭ Serbiei.

Din acéstă operă a lui Ţamblacŭ, se vede că elŭ a rĕmasŭ încă în Serbia 4 ani după mórtea lui Stefan, şi anume sub domnia lui George Brancovici, succesorulŭ lui Stefan. Din acéstă periódă mai avemŭ încă o operă a lui Ţamblacŭ, anume panegiriculŭ lui la Serbarea Sântei Paraskevei, ale căreia moşte se aflaŭ atunci în catedrala de la Belgradŭ. Să reproducemŭ aici o parte din acestŭ panegericŭ, pentru interesulŭ istoricŭ ce elŭ represintă. Dar mai înteiŭ trebue să dămŭ óre-cari noţiuni despre viaţa Sântei Paraskevei, ale căreia móşte se află în România, anume în Iaşi, aduse acolo de Vasile-Vodă din Constantinopole în anulŭ 1641, şi depuse în mănăstirea cea nouă a sfinţilorŭ Trei-Ierachi. Viaţa sântei Paraskevei s'a scrisŭ de Euthimie, celŭ din urmă Patriarchŭ alŭ Tărnovului bulgărescŭ (1).

(1) Euthemie a trăitŭ pe la finele véculuí XIV-lea. A fostŭ celŭ din urmă patriarchŭ alŭ Bulgariei. După ce Turcii aŭ ocupatŭ Bulgaria şi Tărnovul, capitala ei, aŭ prefecutŭ biserica patriarchală în geamie; pe Euthemie l'aŭ esilatŭ, schimbându-i loculŭ esilului prin diferite

In Minologiele rusescĭ numite «Четьи Минеи» care în românesce sunt traduse sub numirea de «Viețele Sânțilorŭ», se pune la începutulŭ vieței sânteĭ Paraskeveĭ acéstă notiță pe margine: «scrisă de Euthimie, episcopulŭ Târnovuluĭ» (Luna Octomb. 14. f. 71). Dar Muraviev, în *viețele sânțilorŭ rusescĭ, iberĭ și slavĭ*, adunate și publicate de dênsulŭ cu vre-o 20 anĭ în urmă, descriindŭ viața Sânteĭ Paraskeveĭ, spune că Euthimie a scris numaĭ partea din viața eĭ, care se sfârșesce cu strămutarea móscelorŭ sânteĭ de la Epivatŭ la Târnovŭ; éră restulŭ este scrisŭ de Grigorie Țamblacŭ, fostulŭ mitropolitŭ alŭ Rusieĭ.

După opinia scriitorilorŭ bisericescĭ, sânta Paraskeva ar fi trăitŭ pe la începutulŭ véculuĭ alŭ 11-lea. S'a născutŭ dintr'o familie nobilă și cucernică, în satulŭ Epivatŭ din Tracia, aprópe de orașulŭ Silivria. S'a educat în casa părintéscă. Era fórte cucernică și sentimentală încă din copilărie, încâtŭ da săracilorŭ chiar haĭnele și podóbele ce i le făcéŭ părinții eĭ, pentru care ea de multe orĭ a fostŭ dojenită și certată. După mórtea părinților (alțiĭ dicŭ că încă trăindŭ eĭ) Paraskeva se ascunse într'o pustietate, unde consacră tótă viața sa contemplațiuneĭ religióse. Ea avé și unŭ frate, carele de asemene s'a călugăritŭ, și apoĭ pentru virtuțile luĭ fu rĕdicatŭ la trépta de episcopŭ. Paraskeva a călătoritŭ și pe la locurile sânte, și pe la Constantinopole, capitala imperiuluĭ, unde a vizitatŭ tóte bisericele. S'a înturnatŭ în loculŭ seŭ natalŭ Epivatulŭ, unde 'șĭ-a aședatŭ locuința lângă biserica sânțilorŭ Apostolĭ, și a petrecutŭ până la mórte într'unŭ locŭ necunoscutŭ. După ce móștele eĭ s'aŭ proslăvitŭ, ele aŭ fostŭ scóse din mormĕntulŭ primitivŭ și strămutate în biserica sânțilorŭ Apostolĭ. Când cruciațiĭ s'aŭ făcutŭ stăpânĭ imperiuluĭ bizantinŭ, éră Ion Asan era regele Românilorŭ și alŭ Bulgarilorŭ, Epivatulŭ, unde se afla móștele Sânteĭ Paraskeveĭ, se afla sub dominațiunea Francilorŭ (Latinilorŭ). Regele Asan a cerutŭ móștele sânteĭ de la Francĭ și, dobândindŭ cererea sa, le-a adus și le-a așădatŭ în Tărnovŭ, capitala

localitățĭ ale Macedonieĭ, unde a și muritŭ. Viața luĭ Euthimie o a scris Grigorie Țamblacŭ. Noĭ, cu altă ocasiune, vomŭ da noțiunĭ maĭ amănunte asupra acestuĭ însemnatŭ bărbatŭ și asupra scrierilorŭ luĭ.

regatuluĭ sĕŭ. Aicĭ se sfârşesce scrierea luĭ Eutimie despre sânta Paraskeva.

Continuândŭ istoriculŭ moştelorŭ sânteĭ Paraskeveĭ, Ţamblacŭ în panegiriculŭ sĕŭ de la Belgradŭ, ne dă încă următórele noţiunĭ istorice despre ele: «Aŭ trecutŭ încă mulţĭ anĭ de prosperitate a statuluĭ bulgarŭ, când deodată s'a rădicatŭ o furtună înfricoşată de la unŭ împĕratŭ barbarŭ asupra slăviteĭ cetăţĭ Târnovuluĭ. Sultanulŭ Baĭazetŭ a incursŭ în ţéră bulgărescă, a acoperit'o ca pe unŭ cuĭbŭ de pasĕre, cu mâna sa cea puternică, dar apropiindu-se de cetatea capitală, s'a opritŭ pe unŭ timpŭ, confusiatŭ de tăria eĭ; căcĭ din tóte părţile era îngrădită cu prăpăstiĭ de munţĭ şi înconjurată cu ziduri înalte, éră înlăuntru întărită cu cinstitele móşte ale plăcuţilorŭ luĭ Dumneḑeŭ. Se clătea barbarulŭ necutezândŭ a se apropia de acéstă tărie, înaintea căreia s'ar fi sfărâmatŭ puterea luĭ, dar precumŭ óre când s'a poruncitŭ luĭ Moise de Domnulŭ întru mânia sa asupra luĭ Israil: «nu te ruga pentru ómeniĭ aceştia» şi proroculuĭ Ieremia «eşi din cetatea acésta, căcĭ rugăcĭunea ta, ca unŭ părete de aramă o îngrădesce despre mânia mea,» aşa şi aicĭ, dacă n'ar fi fostŭ pĕcatele ómenilorŭ, nicĭ o dată nu s'arŭ fi sĕvêrşitŭ aceea, despre care amarŭ îmĭ este mie a povesti. Sciŭ, ḑice Ţamblacŭ, că dacă aşŭ descrie dragosteĭ vóstre cu de amĕnuntulŭ ceea ce s'a întâmplatŭ atuncĭ, v'aşĭ întórce la tristeţă şi lacrimĭ, dar pentru solemnitatea ḑileĭ voiŭ tăcea, de şi arŭ fi putută fi de folosŭ povestirea, şi mĕ voiŭ atinge în cuvêntulŭ meŭ numaĭ de cuviósa.

«Cândŭ tóte cele ce eraŭ slăvite în cetatea cea supusă de pretutindenea se aducéŭ înaintea feţeĭ cuceritoruluĭ, aduse aŭ fostŭ şi cinstitele móşte, desbrăcate de podóbele cele preţióse şi învălite în nisce trenţe sărăcescĭ. Le-a cerutŭ şi dobânditŭ de la Sultanulŭ, — stăpânitorulŭ Moldo-Vlachieĭ (1), carele domnea peste oraşele de la

(1) La Muravievŭ, Mircea se numesce «Domn alŭ Moldo-Vlachieĭ.» Noĭ ne îndoimŭ ca să fi fostŭ aşa în originalulŭ luĭ Ţamblacŭ; căcĭ elŭ în alte ocasiunĭ, tot-d'auna deosebesce amêndouĕ ţĕrile române numindu-le: «Moldo-Vlachia» pe Moldova, şi «Ungro-Vlachia» pe Muntenia. Aicĭ arŭ avea aerulŭ, ca cumŭ amêndouĕ ţĕrile arŭ fi fostŭ subŭ domnia luĭ Mircea şi întrunite în numirea de Moldo-Vlachia, adică Moldova şi Valachia.

Dunăre, și a dus la sine acéstă comóră, dar nu pe timpŭ îndelungatŭ. In curêndŭ regele Ungariei, Sigismundŭ, trecêndŭ Dunărea, a cuprinsŭ ţéra Valachiei, și s'a așeḑatŭ în Nicopole cu oștile Francilorŭ. Stăpânitorulŭ otomanŭ Baiazetŭ lăsândŭ asediulŭ Bizanțului s'a întorsŭ asupra acestorŭ noi dușmani, și o strașnică luptă a apusului cu Răsăritulŭ a clocotitŭ pe câmpiele Nicopolei. Multe mii de Franci aŭ peritŭ în valurile Dunării. Victoria a încununatŭ pe Ismaelitenĭ, și îngâmfatulŭ Duce alŭ lorŭ a intratŭ în hotarele Valachiei. Fără frică l-a eșitŭ întru întêmpinare Domnitorulŭ acelorŭ hotare încuragiatŭ prin parola dată pentru pace; dar Mircea într'unŭ modŭ trădătorŭ fu legatŭ și esilatŭ la Brusa; căcĭ nenumĕratele luĭ comorĭ amăgise pe vrăjmaș, și tótă averea luĭ aŭ luat'o acela în mânile sale.

«S'a întêmplatŭ că cucernica Knéghină a Serbiei Angelina, văduva sântuluĭ și pururea pomenituluĭ Knéz Lazarŭ, a visitatŭ pe puterniculŭ stăpânitorŭ alŭ Otomanilorŭ, și nu singură, ci împreună cu doĭ fiĭ aĭ sĕĭ, cu Despotulŭ Ștefanŭ și cu Vulcanŭ fratele luĭ și cu Knéghina Eutimia, soție vitézuluĭ Despotŭ Ugleș. Knéghina sêrbéscă era împodobită cu tóte virtuțile postnicescĭ, și pre mulțĭ covêrșia cu înțelepciunea. Cu îndrăsnélă s'a apropiatŭ ea de Sultanulŭ, carele fu plinŭ de stimă către dênsa și a cerutŭ de la dênsulŭ șie, nu órecare cetățĭ, séŭ pămênturĭ împrejmuitóre—avere de scurtă durată, a căreia dulcéță curêndŭ trece —, ci, însuflețită de o înaltă dragoste către cuviósa, a cerutŭ șie sântele eĭ móște. Rîse necredinciosulŭ de cererea cea cucernică, și a întrebat'o : «Pentru ce nu cerĭ ceva maĭ prețiosŭ, în loculŭ unorŭ óse uscate, nemișcătóre?» Dar cucernica femee întărindŭ cuvêntulŭ sĕŭ a propusŭ tótă averea sa pentru acéstă comóră. Atuncĭ, lăudândŭ osârdia eĭ, căcĭ și barbariĭ stiméză virtutea, ĭ-a învoitŭ ceea ce ea dorea ; éră ea cu dragoste cuprinḑêndŭ sântele móște s'a lipitŭ de ele cu buzele și cu inima și a vĕrsatŭ lacrimĭ de bucurie. Neavêndŭ la sine o raclă sfințită, le-a înfășuratŭ cu aromate și vestminte aurite, și cu mare cinte le-a strămutatŭ în ţéră. Acolo le-a pusŭ în biserica sa casnică, și precumŭ ea a păstratŭ trupulŭ cuviósei de mânele barbarilorŭ, nădăjduindŭ a

se ferici cu dênsa în împĕrăţia ceriuluĭ, aşa şi Domnulŭ a apĕratŭ şi măritŭ împĕrăţia eĭ cea pămêntéscă.

«Cândŭ ţĕrile de prin prejurŭ până în sfârşitŭ s'aŭ dărîmatŭ de barbarĭ, încâtŭ pe acolo abia se putea găsi biserică şi preoţĭ, acéstă ţéră păzită de Dumnedeŭ, de şi mulţĭ anĭ a fostŭ luptată de vrăjmaşĭ, înfloresce ca o vie îngrădită, pentru rugăciunile cuviósei; locuitoriĭ eĭ, subŭ adumbrirea cucernicilorŭ lorŭ craĭ (regĭ) se împodobescŭ cu cucernicie. Unde încă, în care ţĕrĭ saŭ cetăţĭ, suntŭ atâtea lăcaşurĭ monachicescĭ, unde în tăcere petrecŭ viaţa îngeréscă a lorŭ imitatoriĭ Serafimilorŭ, carĭ aŭ înaripatŭ privirea lorŭ de la pămêntŭ la cerŭ? Unde sunt atâţia episcopĭ şi presviterĭ, şi unde atâta cucernicie în stăpânitorĭ şi stăpâniţĭ? Aŭ nu acolo, unde a bine-voitŭ a repausa cuviósa, când Domnulŭ a luatŭ de la dênsa slava bulgărescă şi ĭ-a dăruitŭ slava cea sêrbéscă; căcĭ aşa a plăcutŭ pronieĭ luĭ!

«Insă ce darŭ vrednicŭ îţĭ voiŭ aduce eŭ ţie, cuviósă? esclamă în fine biografulŭ; căcĭ atuncĭ la timpŭ nu m'amŭ pregătitŭ spre întêmpinarea ta. de şi acum spunŭ ceea ce voiam a spune atuncĭ; éră tu, ca o mumă iubitóre, primesce darulŭ meŭ celŭ de pe urmă ca cumŭ arŭ fi celŭ d'întêiŭ, de şi nimica nu póte să fie vrednicŭ de tine. In césŭ bunŭ aĭ venitŭ tu la noĭ, frumósă mirésă a luĭ Christosŭ, porumbiţă curată, aurită de Duhulŭ sântŭ, lauda fecĭórelorŭ şi locuitóre a pustieĭ, convorbitóre a îngerilorŭ, care aĭ plantatŭ pe pămêntŭ raĭulŭ celŭ intelectualŭ prin virtuţile tale. Fericescu-te pe tine, frumuseţa poporuluĭ sĕrbescŭ, apărătórea şi păzitórea luĭ, cu care se laudă ţariĭ noştri! De câte orĭ stăpâniĭ ceĭ barbarĭ aŭ voitŭ să facă rĕŭ ţĕreĭ tale, şi să facă defăĭmatŭ loculŭ unde zacŭ móştele tale, dar tu, ca o archistratigă viteză, cu puterea cea dată ţie de mirele celŭ dumnedeescŭ, cu ruşine aĭ întorsŭ feţele lorŭ îndărăptŭ. Céta împĕrăteselorŭ ţariţelorŭ (1) încungiură cinstită racla ta, cu cucernicie aducêndŭ ţie darurĭ; căcĭ şi tu eştĭ împĕrăsésă (ţariţă), măcarŭ că n'aĭ împĕrăţitŭ pe pămêntŭ; éră acumŭ binefacerile tale necontenitŭ curgŭ de la racla ta, prin abundanţa minunilorŭ şi a vinde-

(1) Alusiune la Dómnele şi Domniţele familieĭ Ţarilorŭ Serbieĭ.

cărilorŭ. O cuviósă Maĭcă Paraskevă, carea vedĭ acumŭ fâță către față ceea ce óre cândŭ ți se înfățișa ție ca prin oglindă și gâcitură, rógă-te pentru împăciuirea a tótă lumea și pentru cucerniculŭ Despotulŭ nostru Domnulŭ Georgie, carele la tine a pusŭ nădejdea sa; apĕră-lŭ de rebelĭ, și pe toțĭ ceĭ ce acumŭ s'aŭ adunatŭ în templulŭ tĕŭ adumbresce-ĭ cu ocrotirea ta; éră pe începătoriĭ turmeĭ ceĭ cuvêntătóre întăresce-ĭ, ca să pască turma cea încredințată lorŭ la pășunele cele duhovnicescĭ și să o introducă întru împĕrăția cea ceréscă (1)».

Să estragemŭ acumŭ câte-va noțiunĭ istorice privitóre la istoria țĕriĭ nóstre din istoria Sânteĭ Paraskeveĭ și a móștelorŭ eĭ, după cele spuse de Țamblacŭ în Panegiriculŭ sĕŭ.

1. Maĭ întâiŭ notămŭ, că panegiriculŭ reprodus, Țamblacŭ l'a ținutŭ în Belgradulŭ Serbieĭ, la aniversarea sânteĭ Paraskeveĭ (negreșitŭ 14 Octombre) în presența Despotuluĭ Serbieĭ Georgie saŭ Iurie Brancovicĭ, a familieĭ domnitóre și a poporuluĭ sĕrbŭ alŭ capitaleĭ. Despotulŭ Georgie Brancovicĭ a domnitŭ în Serbia de la 1427 până la 1457. Totŭ aicĭ Țamblacŭ ne spune despre sine, că pe când Angelina a adusŭ móștele Sânteĭ în Serbia, hărăzite eĭ de Sultanulŭ, Țamblacŭ era acolo. Acésta se vede din cuvintele luĭ adresate sânteĭ: «căcĭ atuncĭ la timpŭ nu m'amŭ pregătitŭ spre întîmpinarea ta, deși acum spunŭ ceea ce voĭamŭ a spune atuncĭ.»

2. Țamblacŭ, ca contimporanŭ alŭ evenimentelorŭ, vorbindŭ despre Domnulŭ Munteniеĭ Mircea celŭ Mare, carele a domnitŭ de la 1383 până la 1419, ne dă despre dênsulŭ următórele noțiunĭ istorice: a) că elŭ era stăpânŭ deplinŭ (властитель държавстовавшіи) preste cetățile de la Dunăre; b) că elŭ a cerutŭ și dobânditŭ de la Sultanulŭ Baĭazetŭ móștele sânteĭ Paraskeveĭ și le-a transportatŭ de la Tărnovŭ în Țéra-muntenéscă, de unde se înțelege că Mircea devenise aliatŭ alŭ Sultanuluĭ; c) Că regele Ungarieĭ Sigismund, cu alțĭ aliațĭ apusenĭ, pornindŭ rĕsboĭŭ asupra luĭ Baĭazetŭ, aŭ ocupatŭ Țéra-mun-

(1) Acestŭ fragmentŭ din cuvêntulŭ luĭ Țamblacŭ la Belgradŭ, l'amŭ reprodușŭ dupre cumŭ l'amŭ găsitŭ tradusŭ rusesce din limba vechĭe sĕrbéscă de Muravievŭ în viața sânteĭ Paraschеveĭ, luna Octombrie p. 307—312.

tenéscă, și Mircea a fostŭ bănuitŭ ca asociatŭ cu dênșiĭ; d) Că; după bătălia de la Nicopole (1396), Turciĭ învingĕtorĭ aŭ gonitŭ pe dușmaniĭ lorŭ până peste Dunăre, cândŭ mulțĭ dintre fugarĭ s'aŭ înecatŭ în acestŭ rîŭ; e) Că Baĭazetŭ mâniosŭ, trecêndŭ în Muntenia o a prădatŭ și devastatŭ; f) Că Mircea credêndŭ în propunerile de pace ale luĭ Baĭazetŭ, a avutŭ curagiulŭ a eși întru întîmpinarea luĭ; dar la întâlnire, acela într'unŭ modŭ trădătorŭ l'a legatŭ și l'a esilatŭ la Brusa; g) Că totŭ ca resbunare la acea ocasie a luatŭ din Muntenia móștele sânteĭ Paraskeveĭ, pe care apoĭ le-a dăruitŭ maĭ târḑiŭ Knéghineĭ sĕrbescĭ Angelineĭ, carea le-a transportatŭ la Belgradŭ; h) In fine, că Mircea era unŭ Domnitoriŭ fórte bogatŭ, și tóte «nenumĕratele luĭ comorĭ» aŭ căḑutŭ în mânele vrăjmașuluĭ Baĭazet.

Asupra acestorŭ noțiunĭ istorice, étă ce avemŭ de observatŭ:

A) că până la alianța cu Turciĭ, Mircea era stăpânŭ deplinŭ și neatârnatŭ de nimenĭ peste tótă Muntenia de dincóce de Dunăre (Ungro-Vlachia), peste tóte cetățile de peste Dunăre, cu teritoriele lorŭ; osebitŭ avé o supremație și peste Oltenia, și se pare că și peste Moldova, adică elŭ domnĭa peste tótă România actuală și țĕrmulŭ drept alŭ Dunăreĭ cu cetățile sale până la Marea Négră, cuprinḑêndu-se aicĭ și Bugéculŭ tătărêscă. Acésta se vede din titlurile ce-șĭ dă Mircea în chrisóvele sale pe la finele véculuĭ alŭ 14-lea și începutulŭ celuĭ alŭ 15-lea; «Domnitoriŭ alŭ tóteĭ țĕrĭ a Ungro-Vlachieĭ și a laturilorŭ muntene (Запланинским странам) și a amêndororŭ laturilorŭ pe tótă Dunărea și până la Marea cea mare (Marea Négră) și alŭ cetățeĭ Drăstra (Silistra)». Intr'unŭ chrisovŭ din anulŭ 1406, adaoge încă la titlurile sale pe acelŭ de: Domnitorŭ alŭ părțilorŭ tătărêscĭ, Duce alŭ Amlașuluĭ și Făgărașuluĭ, și Domnŭ alŭ Banatuluĭ Severinuluĭ.» (Veḑĭ aceste chrisóve la Venelinŭ «Влахо-болгарския грамата», pag. 18-22). Insă acelașĭŭ Mircea în gramatele sale din anulŭ 1382 și 1387 se numesce: «Domnŭ de sine stăpânitorŭ (самодержавный) a tótă Țéra Ungro-Vlachieĭ.» (Acoloșĭ p. 9 și 26). De asemenea și alțĭ Domnĭ maĭ dinainte, precumŭ Vladislav, în anulŭ 1342, de asemenea se numesce numaĭ «Domnŭ a tótă Ungro-Vlachia.» (Acoloșĭ p. 5). Deși, precumŭ amŭ observatŭ maĭ susŭ într'o notiță, că nu

credemŭ ca Mircea să se fi întitulatŭ Domnŭ alŭ «Moldo-Vlachieĭ», precumŭ amŭ reprodusŭ după Muraviev, totușĭ nu putemŭ a nu recunósce că Mircea, pe la finele véculuĭ alŭ 14-lea, avé pretențiune de a domni peste tótă România actuală, adică și peste Moldova. Acésta se póte deduce din amesteculŭ luĭ în trebile Moldoveĭ. Despre acésta ne spune pe scurtŭ chĭar Letopisețulŭ moldovenescŭ, cândŭ arată, că Domnia luĭ Iuga Vodă s'a sfârșitŭ cu aceea, că «a fostŭ luatŭ la sine de Mircea Domnulŭ muntenescŭ». Se înțelege că și Alexandru celŭ Bunŭ, succesorulŭ luĭ Iuga, a fostŭ pusŭ la Domnie totŭ de Mircea. (Letop. Mold. t. I, p. 102 Iașĭ 1852)(1). Óre între multele provincĭĭ, peste care Mircea se intituléză *stăpânitorŭ*, să nu fie vre-una, carea să arate supremația, saŭ celŭ puținŭ pretenția luĭ de supremație asupra Moldoveĭ? Eŭ afirmŭ că da. Eŭ străvĕdŭ supremația ce 'șĭ însușesce Mircea asupra Moldoveĭ în espresiunile din titlulŭ sĕŭ : «Господинъ... Запланинскымъ ещеже и татарскым странамъ», adică: Domnŭ... alŭ țĕrilorŭ de dincóce de munte și alŭ celorŭ tătăresci. Care sunt țĕrile de dincóce de munte și acele tătăresci? Noĭ înțelegemŭ că acestea suntŭ: afară de Banatulŭ Severinuluĭ (2) pe carele Mircea 'lŭ numesce osebitŭ, — partea de la Oltŭ până la Milcovŭ și apoĭ Moldova, care tóte suntŭ situate pe marginea sud-ostică a Carpațilorŭ, tóte suntŭ *zaplanine* saŭ *peste munte, lângă munte.*

Prin țĕrile saŭ laturile cele tătăresci noĭ înțelegemŭ Bugéculŭ și laturea apusană a Măreĭ Negre, unde locuĭaŭ Tătariĭ. Asupra acestorŭ din urmă, adică, asupra părților tătăresci ale Moldoveĭ, scimŭ că pretențiele Domnilorŭ muntenescĭ asupra stăpânireĭ moldovenescĭ, s'aŭ curmatŭ numaĭ după ce cetățile Kilia și Akermanulŭ (Cetatea albă) aŭ cădutŭ sub dominațiunea turcéscă.

Cum că espresiunea «Запланинскыя страны» : țĕrile saŭ laturile din partea sud-ostică a Carpațilorŭ, ce eraŭ locuite de Românĭ, se înțelege laturea despre Carpațĭ a Românieĭ actuale, ne putemŭ convinge și de acolo că Mircea, afară de Amlaș și Făgăraș, pe care le numesce deosebitŭ, nu poseda nimica peste munțĭ, adică în Transilva-

(1) Vedĭ despre acestŭ casŭ cele ce amŭ disŭ în «Cronica Romanuluĭ», partea I. p. 69.
(2) Prin Banatulŭ Severinuluĭ înțelegemŭ Oltenia actuală, adică partea dintre Carpațĭ și Oltŭ.

nia saŭ Ungaria. Urmézâ dar câ prin Запланинскія страни elŭ înţelege provinciele românescĭ în genere, cele situate dincóce de Carpaţĭ în România actualâ, între carĭ negreşitŭ se póte înţelege şi Moldova. Запланина literarŭ însémnâ laturea de peste munte; dar, dupâ cum Românii aŭ schiloditŭ limba slavonâ, ḑicerea acésta póte avea şi înţelesulŭ de: *lângă munte, de munte.* Ḑicerea Запланина, în înţelesulŭ primitivŭ, este o traducere a ḑiceriĭ latine Transalpina cu carea scriitoriĭ Ungurĭ numescŭ ţéra Românilorŭ de dincóce de Carpaţĭ. Ḑicerile Запланина în Ţéra-românéscâ şi «Muntenia», «ţéra Muntenéscâ» în Moldova sunt aduse în România de dincóce, prin coloniştiĭ românĭ strâmutaţĭ aicĭ din Transilvania în vécurile 13-lea şi 14-lea, şi aŭ continuatŭ a se întrebuinţa şi aicĭ totŭ în sensulŭ ce li se dâduse în Transilvania, adicâ spre a însemna ţĕrile saŭ laturile situate la sud-ostulŭ Carpaţilorŭ. In Ţéra-românéscâ ḑicerea Запланина orĭ Muntenia cu timpulŭ s'a perdutŭ, înlocuindu-se cu acea a Ungro-Vlachieĭ. Dar în Moldova ea s'a pâstratŭ numaĭ pentru ţéra numitâ *Ungro-Vlachia* saŭ simplu *Valachia.* — Aşa dar, când Mircea se numesce Domnŭ alŭ ţĕrilorŭ saŭ laturilorŭ de lângâ munţiĭ Carpaţilorŭ, Заплаиыским стрнамъ, putemŭ întrevedea şi pretenţiunea ce avea elŭ de a domina şi peste Moldova. Acéstâ pretenţiune, deşi nu se maĭ vede la domniĭ muntenĭ în titlurile lorŭ, eĭ totuşĭ a tempore aŭ manifestatŭ pretenţiunĭ de stâpânire asupra pârţiĭ de lângâ Carpaţĭ, unde este acum judeţulŭ Putneĭ şi cu munţiĭ Vranceĭ. Cérta acésta s'a isprâvitŭ prin pacea încheiatâ la începutulŭ véculuĭ alŭ 16-lea între Bogdanŭ-Vodâ alŭ Moldoveĭ cu Radulŭ-celŭ-Mare alŭ Munteniei.

B.) Ţamblacŭ ne maĭ spune, câ dupâ bâtâlia de la Nicopole, Turciĭ, trecêndŭ în Ţéra românéscâ saŭ Muntenia, aŭ devastatŭ ţéra, şi dupâ ce Baiazet a chematŭ pe Mircea spre a încheia cu elŭ pace, într'unŭ modŭ sperjurŭ l'a prinsŭ şi trimisŭ în esilŭ la Brusa, şi câ acésta a fâcut'o ademenitŭ de pofta de a se face stâpânŭ pe tesaurele cele marĭ ale luĭ Mircea. Se vede însâ, câ Mircea, promiţêndŭ luĭ Baiazet alianţa sa, fu eliberatŭ din esilŭ şi iarâşĭ reînturnatŭ la tronulŭ sêŭ, unde a domnitŭ pânâ la anulŭ 1419, în care timpŭ a fâcutŭ alianţa cu Turciĭ, asigurândŭ ţéra şi independinţa eĭ internâ,

ceea ce maĭ în urmă, aprópe cu o sută de anĭ maĭ târḑiŭ, a făcutŭ şi Bogdanŭ Vodă pentru asigurarea Moldoveĭ.

In fine încheiămŭ aceste observărĭ istorice ale nóstre cu aceea că toţĭ domniĭ ceĭ marĭ aĭ Românilorŭ, fie Muntenĭ, fie Moldovenĭ, încă din timpurile cele vechĭ aŭ cercatŭ, în deosebite chipurĭ şi la deosebite ocasiunĭ, a uni ţĕrile române întru una spre a face unŭ poporŭ şi o ţéră, o Românie mare şi nedespărţită, carea prin forţele sale proprie, fisice şi morale, să pótă resista cuceritorilorŭ din afară.

Din cele precedente noĭ amŭ vĕḑutŭ, că Ţamblacŭ a rĕmasŭ încă în Serbia 4 anĭ după mórtea luĭ Ştefanŭ Decianulŭ, sub domnia luĭ Georgie Brancovicĭ, adică până la anulŭ 1431. Se vede însă că în aniĭ aceştĭ din urmă pre dînsulŭ sórta nu l'a favoratŭ în Serbia. Elŭ însuşĭ dă a înţelege acésta, când spre a arĕta causa ce l'a făcutŭ a întârḑia cu scrierea vieţeĭ Despotuluĭ Stefanŭ, ḑice că a fostŭ împedecatŭ de *timpŭ nefavorabilŭ*. Se vede, că acelŭ timpŭ nefavorabilŭ l'a silitŭ în fine a părăsi Serbia şi a căuta aiurea asilulŭ bĕtrâneţelorŭ sale. Se vede că calitatea luĭ de străinŭ şi posiţiunea bună ce ocupa elŭ în Serbia, ca egumenŭ alŭ aceleĭ întâĭ lavre din Serbia, aŭ nutritŭ în inimele multora invidia şi rivalitatea, încâtŭ Ţamblacŭ a trebuitŭ să părăséscă, împreună cu postulŭ sĕŭ şi ţéra sêrbéscă. Făcêndŭ socotéla anilorŭ vieţiĭ luĭ, după date însemnate în urmă, găsimŭ că elŭ la anulŭ 1431 trebuia să aibă vârsta celŭ multŭ de 65 de anĭ, pe calcululŭ că elŭ, la întâia luĭ venire în Moldova în 1401, putea să aibă vârsta numaĭ de 32—35 anĭ.

Chronicele nóstre şi multe notiţe istorice ne asigură, că Ţamblacŭ pe la timpurile sinoduluĭ de Florenţa se afla în Moldova. Ba chiar scrierile luĭ Ţamblacŭ posterióre ne asigură, că elŭ petrecea în Moldova, precum vom vedé îndată. De aceea noĭ afirmămŭ, fără cea maĭ mică îndoĭală, că Ţamblacŭ, îndată după ce şĭ-a plătitŭ datoria de recunoscinţă către protectorulŭ sĕŭ, Despotulŭ Ştefanŭ, a părăsitŭ Serbia şi a venitŭ iarăşĭ în Moldova pe la aniĭ 1431—1432.

6. A doua venire a luĭ Ţamblacŭ în Moldova.

Vomŭ începe acéstă periódă a vieţiĭ luĭ Ţamblacŭ, cu documen-

tele istorice care arată petrecerea luĭ în Moldova în aniĭ din urmă aĭ vieţiĭ sale, şi în prima linie chronicariĭ ţĕreĭ.

Vorniculŭ Urechiă, descriindŭ Domnia luĭ Alexandru celŭ bunŭ, începe capitolulŭ V-lea aşa: «In anulŭ 6940 (1432) în ḑilele acestuĭ Alexandru-vodă, s'a făcutŭ săborŭ mare în Florentina, ca să pótă împreuna biserica rĕsăriténă cu a apusuluĭ pentru multă neîngăduinţă şi price pentru capetele legiĭ, în care săborŭ însuşĭ patriarchulŭ de Ţarigrad şi împĕratulŭ Ión Paleologulŭ cu mulţĭ episcopĭ şi Mitropoliţĭ aŭ fostŭ. Şi den ţara nóstră încă aŭ fostŭ trimesŭ pe Grigorie Ţamblic» ş. c. l.

Mironŭ Costinŭ, rectificândŭ şi completândŭ întru cât-va spunerea luĭ Urechiă despre misiunea luĭ Ţamblacŭ, arată, că elŭ a fostŭ trimesŭ nu la Florenţa ci la Constantinopole: «Trimis'a şi Alexandru Vodă cu voia ţĕriĭ, solĭ cu Grigorie Ţamblac. N'aŭ aflatŭ soliĭ luĭ Alexandru Vodă nicĭ pe patriarchulŭ, nicĭ pe împĕratulŭ la Ţarigradŭ ce iar se întorcea neisprăvindŭ nimica; nu le-a părutŭ a fi cu cale, ce s'aŭ dusŭ la Ochrida; unde găsindŭ pe Episcopulŭ de Ochrida şi dîndu-şĭ solia la dînsulŭ, căcĭ era trimişĭ pentru învĕţătura legiĭ, luat'aŭ de acolo şi preoţĭ şi cărţ sârbescĭ de tótă orânduiala bisericeĭ». (Let. t. I. p. 106).

Să stabilimŭ maĭ întâiŭ adevĕrulŭ istoricŭ despre sinodulŭ de Florenţa, ca să disparǎ contraḑicerea ce se pare că ar esista între spunerile cronicarilorŭ Moldovenĭ, cariĭ se pare că n'ar fi sciutŭ, că sinodulŭ de Florenţa nu s'a ţinutŭ sub Alexandru celŭ Bunŭ, în anulŭ 1432, ci în anulŭ 1438—1439.

Tratările pentru unirea bisericelorŭ, carĭ aŭ provocatŭ sinodulŭ de la Florenţa, s'aŭ începutŭ cu mulţĭ anĭ maĭ înainte, prin trimetere de deputaţiunĭ şi dintr'o parte şi dintr'alta, ca să se pótă înţelege asupra condiţiunilorŭ, cu carĭ să se pótă realisa unirea cea atâtŭ de dorită maĭ cu sémă de împĕratulŭ Constantinopoleĭ Ioanŭ Paleologulŭ, carele vedea surparea imperiuluĭ sĕŭ de către Turcĭ, şi spera prin unirea bisericéscă a aduce tóte puterile creştine prin Papa în favórea sa şi în contra năvăliriĭ Turcilorŭ. Tratările acestea cu deosebire s'aŭ activatŭ de la anulŭ 1431, când s'a suitŭ pe tronulŭ papalŭ

Eugeniŭ IV-lea, carele era mare favoritorŭ alŭ unirii, și la carele în același anŭ a sositŭ o deputațiune grecéscă de la Constantinopole spre a trata despre unire. Tratările acestea aŭ duratu până pe la 1437, fiindŭ că nu se puteaŭ, între altele, înțelege asupra loculuĭ unde să se țină sinodulŭ : uniĭ propuneaŭ Bazelulŭ, alțiĭ Constantinopolulŭ, alțiĭ Ferara și în fine Florența. Amânarea a maĭ provenitŭ și din discordiile ce eraŭ chiar la apusŭ între clerŭ și papă. (1)

Trebue să presupunemŭ, că invitarea de a participa la Sinodulŭ celŭ pentru unirea Bisericelorŭ s'a comunicatŭ de timpuriŭ și Moldoveĭ, negreșitŭ de la Constantinopole maĭ întâiŭ, pe când Alexandru celŭ Bunŭ era în viéță, pe la 1431 saŭ 1432, anulŭ morțiĭ luĭ Alexandru. Alexandru celŭ Bunŭ a consimțitŭ a se trimite o deputațiune moldovenéscă la Constantinopole spre a se informa acolo cu de-amănuntulŭ despre ținta viitoruluĭ sinodŭ. În fruntea aceleĭ deputațiunĭ a fostŭ Țamblacŭ.

Orĭ câtŭ de laconice sunt spusele cronicarilorŭ Moldoveĭ, pentru noĭ ele sunt prețióse, fiindŭ că ne arată, că pe la finele vieții luĭ Alexandru celŭ Bunŭ, Țamblacŭ era în Moldova, și că elŭ a fostŭ desemnatŭ ca delegatŭ din partea țěriĭ dupre Urechiă pentru sinodulŭ ce avea să fie la Florența, iară după Mironŭ Costinŭ pentru a se duce la Constantinopole, spre a trata acolo despre afacerĭ ale legiĭ, adică ale Bisericeĭ.

Noĭ trebue să presupunemŭ, că în curêndŭ a urmatŭ mórtea luĭ Alexandru celŭ Bunŭ, și cu ea s'a schimbatŭ și politica Moldovenilorŭ către imperiulŭ bizantinŭ și către patriarchia de Constantinopole.

Cu acéstă ocasiune trebue să observămŭ, că frământăturile bizantine puntru unirea bisericeĭ ortodoxe cu cea papistă eraŭ rěŭ privite și cu neîncredere și de Românĭ și de Slaviĭ de sudŭ, pentru care nu vedemŭ figurândŭ la acelŭ sinodŭ delegațĭ nicĭ din Muntenia nicĭ de la Ochrida, nicĭ de la orĭ-care altă mitropolie sârbéscă. Chiar biserica Rusieĭ era contra acestorŭ încercărĭ de uniune, și Țarulŭ Moscveĭ a concesŭ a se trimite unŭ delegatŭ în persóna Mitropolituluĭ grecŭ

(1) Vedĭ despre tratările ce aŭ precedatŭ Sinodulŭ de Florența : Pichler. Geschichte der kirchlichen Trennung. I Band. Seite 384—389

Isidorŭ, numaĭ din causa stăruinţelorŭ împĕratuluĭ bizantinŭ şi sub condiţie ca delegatulŭ Rusieĭ să nu priméscă nicĭ o schimbare în credinţa şi obiceiurile ortodoxe. (Vedĭ Филаретъ истор. русск. Ц. ч. II. periodŭ 4. §. 16. pag. 67—70).

Ca să înţelegemŭ maĭ bine resultatulŭ misiuniĭ luĭ Ţamblacŭ la Constantinopole, trebue maĭ întâiŭ să ne facemŭ o idee maĭ lămurită despre cele ce se petreceaŭ în Moldova şi în biserica eĭ.

Din istorie se scie, că pe la începutulŭ domnieĭ luĭ Alexandru celŭ Bunŭ era Mitropolitŭ Iosifŭ, carele se şi pune celŭ întâiŭ în lista Mitropoliţilorŭ Moldoveĭ. Patriarchia de Constantinopole nu voia să-lŭ recunóscă şi a trimisŭ în Moldova unŭ Mitropolitŭ grecŭ de la Constantinopole, pre carele însă ţéra nu l'a primitŭ, şi a persistatŭ în refusulŭ sĕŭ, până ce patriarchia, prin interveniri diplomatice a recunoscutŭ pe Mitropolitulŭ alesŭ şi pusŭ de ţéră. După mórtea luĭ Iosifŭ, cam pe la anulŭ 1416, ţéră iarăşĭ a alesŭ unŭ altŭ Mitropolitŭ, pre Macarie; dar Patriarchulŭ de Constantinopole Eutimie n'a voitŭ să-lŭ recunóscă, negreşitŭ avêndŭ vre unŭ candidatŭ alŭ sĕŭ dintre Grecĭ; însă Macarie fu recunoscutŭ de patriarchulŭ succesorŭ Iosifŭ. Macarie trebue să fi archipăstoritŭ până pe la anulŭ 1430—31, căcĭ în anulŭ 1429 elŭ se amintesce ca Mitropolitŭ alŭ Moldoveĭ în inscripţiunea grecéscă a unuĭ epitafŭ făcutŭ de elŭ în Constantinopolŭ în anulŭ 1429 şi datŭ de elŭ în Mitropolia Suceveĭ (1). Acolo se spune că epitafulŭ s'a făcutŭ sub domnia luĭ Alexandru şi că Macarie purta titlulŭ de: «Mitropolitŭ Moldo-Vlachieĭ şi alŭ părţilorŭ de lângă mare.» (2)

(1) Acéstă notiţă istorică despre epitafŭ am găsit'o într'unŭ Letopiseţŭ bizantinŭ, tradusŭ românesce (f. 323) şi scrisŭ de Gavriilŭ dascălulŭ în anulŭ 1723. Acestŭ Letopiseţŭ eŭ l'am depus în biblioteca Seminaruluĭ de Huşĭ, când eramŭ rectorŭ la acelŭ seminarŭ între aniĭ 1856—1861. Vedĭ şi noţiunile istorice despre Biserica Moldoveĭ în opera luĭ Golubinschi: Краткій очеркъ православныхъ Церквей p. 376—77, Moscua 1871.

(2) Se vede că patriarchia de Constantinopole numise de urmaşŭ alŭ luĭ Iosifŭ la Mitropolia Moldoveĭ pe unŭ Antimŭ; dar acesta, nefiindŭ priimitŭ în Moldova, s'a dusŭ la mănăstire şi s'a tunsŭ în monachismŭ; pe urmă însă, rugatŭ de sinodŭ, a revenitŭ la serviciulŭ archierescŭ, de şi acésta este contra canónelorŭ. Despre acestŭ Antimŭ amintesce Ieromonachulŭ Grigorie Mama, carele de la 1446 a fostŭ patriarchŭ al Constantinopoleĭ. (Vedĭ Colubinski Истор. правосл. Ц. Болгарск. Сербск. и Молдовалашской p. 377).

In Letopiseţulŭ bizantinŭ de carele amŭ pomenitŭ, sub anulŭ 6937 (1429), vorbindŭ des-

Se vede dar, că pe la finele Domnieĭ luĭ Alexandru celŭ Bunŭ a murităŭ Mitropolitulŭ Macarie. Póte că acéstă vacanţă la Mitropolia Moldoveĭ în aceste timpurĭ grele să fi motivatŭ chemarea luĭ Ţamblacŭ din Serbia în Moldova, saŭ, dacă elŭ venise din motive personale, venirea luĭ în Moldova a fostŭ fórte apropo şi la timpulŭ oportunŭ. Ţiindu-ne strictŭ de spusele cronicaruluĭ Mironŭ Costinŭ, carele dice că Ţamblacŭ, cu deputaţiunea moldovenească, a fostŭ trimisŭ la Constantinopole de Alexandru celŭ Bunŭ, putemŭ afirma că Ţamblacŭ a venitŭ în Moldova încă trăindŭ Alexadru, şi póte chiar chemat de dînsulŭ. Alexandru celŭ Bunŭ cunoscea de multŭ vredniciile luĭ Ţamblacŭ. Vitold, marele Duce alŭ Litveĭ, murise de multŭ, şi în loculŭ luĭ domnia frate-seŭ Svitrigailo, prin urmare Alexandru nu avea nicĭ o susceptibilitate politică de înlăturatŭ în privinţa luĭ Ţamblacŭ către unŭ puternicŭ vecinŭ şi amicŭ.

Alexandru cu sfatulŭ ţĕriĭ a alesŭ de Mitropolitŭ, succesorŭ alŭ luĭ Macarie, pe Grigorie Ţamblacŭ, şi cu ocasiunea consultărilorŭ preparative pentu viitorulŭ sinodŭ ce se plănuia pentru unirea Bisericilorŭ, l'a trimisŭ la Constantinopole, între altele şi spre recunóscerea patriarchieĭ. Cronica moldovenéscă despre resultatulŭ acesteĭ deputaţiunĭ spune numaĭ, că ea, negăsindŭ acolo nicĭ pe Patriarchulŭ, nicĭ pe împĕratulŭ, s'a dusŭ la Ochrida şi s'a consultatŭ cu archiepiscopulŭ eĭ despre afacerile bisericescĭ, despre care n'a putută trata la Constantinopole. Laconismulŭ croniceĭ moldovene lasă maĭ multe întrebărĭ nedeslegate. Dacă nu era în Constantinopole nicĭ Patriarchulŭ, nicĭ împĕratulŭ, nu puteaŭ eĭ óre fi aşteptaţĭ până vorŭ veni? In lipsa lorŭ nu era óre nime lăsatŭ ca să gereze afacerile imperiuluĭ şi ale bisericeĭ? Nu eraŭ acolo nicĭ ministriĭ împĕrătescĭ, nicĭ sinodulŭ, şi alţĭ demnitarĭ aĭ patriarchieĭ, cărora să-şĭ pótă da solia?

pre Mitropolitulŭ Macarie, şi despre epitafulŭ făcutŭ de elŭ, se spune, că acelŭ epitafŭ avea următórea inscripţiune grecéscă: «Acestŭ sântŭ şi dumnedeescŭ ἀμνὸς (miel) s'a făcutŭ în domnia luĭ Ión Alexandru Voevodŭ şi a Marineĭ, prea evsevioeĭ, şi a fiuluĭ lorŭ Ilie, prin conlăpuirea Prĕsfinţituluĭ Mitropolitŭ alŭ Moldo-Vlachieĭ şi alŭ părţilorŭ de lângă mare, în anulŭ 6936 (1428). Tot-o-dată spune, că epitafulŭ s'a făcutŭ în Constantinopole, şi s'a datŭ în Mitropolia Suceveĭ.

Ce motive aŭ făcutŭ pe deputaţiunea moldovénă a întreprinde o lungă călătorie la Ochrida, spre a dobândi de acolo resultatulŭ, carele nu l'a pututŭ dobândi la Constantinopole?

Uşorŭ se deslégă tóte aceste nedumerirĭ, când ne vomŭ aminti politica bizantină de la Constantinopole, atâtŭ imperială câtŭ şi patriarchală, atâtŭ din trecutŭ câtŭ şi de pe timpurile cu carĭ ne ocupămŭ. Acéstă politică tindea a avé pretutindenea agenţiĭ sĕĭ în persónele Mitropoliţilorŭ, atâtŭ în imperiulŭ bizantinŭ câtŭ şi în tóte ţĕrile ortodoxe. In presentŭ, adică în timpurile cu carĭ ne ocupămŭ, politica bizantină tindea a aduce pe tóte ţĕrile ortodoxe la confăptuire în cestiunea uniriĭ religióse cu apusulŭ; căcĭ numaĭ cu acéstă ispravă credeaŭ (bizantiniĭ) că vorŭ scăpa din mânele Turcilorŭ Constantinopolulŭ şi imperiulŭ ce le maĭ rĕmăsese. Mitropoliţiĭ grecĭ respândiţĭ prin tóte ţĕrile ortodoxe se credeaŭ factoriĭ ceĭ maĭ favorabilĭ pentru salvarea imperiuluĭ. Ca să invederămŭ maĭ multŭ acéstă politică bizantină, vomŭ cita unŭ casŭ analogŭ, contimporanŭ, întâmplatŭ în acela-şĭ timpŭ în o altă ţéră şi biserică ortodoxă, — în Rusia moscovită. In vara anuluĭ 1431, murindŭ Fotie Mitropolitulŭ Moscveĭ, inimiculŭ luĭ Ţamblacŭ, Ţarulŭ şi clerulŭ cu senatulŭ rusescŭ aŭ alesŭ de succesorŭ la Mitropolie pe Iona, bărbatŭ renumitŭ pentru cuvioşie, carele în urmă fu numĕratŭ între sânţiĭ bisericeĭ rusescĭ. Dar totŭ atuncĭ în Constantinopole s'a numitŭ Mitropolitŭ alŭ Moscveĭ unŭ grecŭ anume Isidorŭ, originarŭ din Tesalonic, cunoscutŭ acolo maĭ dinainte ca devotatŭ politiceĭ unioniste a împĕratuluĭ Paleologulŭ, şi carele fusese delegatŭ de împĕratulŭ în acéstă cestiune şi la sinodulŭ de Basel, carele a precedatŭ celuĭ de la Florenţa, şi unde elŭ dobândise amicia papeĭ Eugeniŭ alŭ IV-lea. Marele Knézŭ alŭ Moscveĭ Vasile, din causa înrudiriĭ sale cu curtea bizantină, şi ţinêndŭ sémă de grelele împrejurărĭ ale eĭ, nu s'a opusŭ. Isidorŭ fu primitŭ la Mitropolia Moscveĭ, apoĭ, ducêndu-se la sinodulŭ din Florenţa, contra voinţeĭ Mareluĭ Knézŭ, fu acolo celŭ maĭ înfocatŭ apĕrătorŭ alŭ uniriĭ şi o a subscrisŭ. Prin acésta elŭ şĭ-a atrasŭ atâta iubire din partea Papeĭ, încâtŭ acesta, după mórtea patriarchuluĭ de Constantinopole Iosifŭ, întâmplată în Florenţa, a

propusŭ Grecilorŭ să-lŭ alégă patriarchŭ, ceea ce i s'a refusatŭ. După sinodŭ, întorcêndu-se la Moscva, Isidorŭ, contra aşteptăriĭ tuturorŭ, a pomenitŭ publicŭ în biserică numele Papeĭ, pentru care fu aspru înfruntatŭ de Marele Knézŭ şi închisŭ în temniţă. Dar, scăpândŭ de acolo pe furişŭ, fugi la Roma unde fu cinstitŭ de Papa, până la mórte. Acesta este ultimulŭ Mitropolitŭ trimisŭ în Rusia de la Constantinepole. Ruşiĭ încă n'aŭ voitŭ a se maĭ conduce de politica bizantină Constantinopolitană, care curêndŭ s'a şi isprăvitŭ cu căderea imperiuluĭ grecescŭ sub dominaţiunea turcéscă. După fuga luĭ Isidorŭ, Mitropolia Moscveĭ fu ocupată de Iona, carele fusese acolo alesŭ de maĭ înainte. (Истор. русск. Церкв. Филарета, t. II, p. 67—72. Устряловъ русск. истор. t. I, p. 188, 189).

Tendinţa politiceĭ bizantine de a se amesteca prin patriarchie în afacerile politice ale ţĕrilorŭ ortodoxe, a silitŭ maĭ întâiŭ ţĕrile slavice de la sudŭ a se debarasa politicesce de patriarchia de la Constantinopole, şĭ a-şĭ forma bisericĭ autocefale, păstrândŭ numaĭ unitatea dogmatică şi canonică disciplinară cu aceea a patriachieĭ. Acésta o a făcutŭ maĭ întâiŭ statulŭ rumâno-bulgarŭ de peste Dunăre, apoĭ statulŭ sârbescŭ, şi împreună cu ele, statele române de dincóce de Dunăre, şi în fine Rusia.

Ceea ce se întâmplase în Rusia la vacanţa de Mitropolitŭ, s'a întâmplatŭ şi în Moldova în unŭ casŭ analogŭ, şi care casŭ se repeţise şi maĭ înainte, precum amŭ vĕdutŭ. Adică după mórtea Mitropolituluĭ Macarie ţéra a alesŭ de succesorŭ alŭ Mitropolituluĭ rĕposatŭ pre Grigorie Ţamblacŭ; iară patriarchia cu curtea bizantină a numitŭ la Mitropolia Suceveĭ pe unŭ grecŭ de aĭ lorŭ. Se înţelege dar că delegaţiunea moldovenéscă, în fruntea căreia era Ţamblacŭ, şi carele încă maĭ dinainte, de când cu Mitropolia Litveĭ, era rĕŭ vĕdutŭ şi combătutŭ la Constantinopole, întâmpinândŭ resistenţă în recunóscerea alesuluĭ ţĕriĭ, aŭ ruptŭ relaţiile cu patriarchia constantinopolitană şi a reînoitŭ relaţiunile bisericescĭ cu vechia archiepiscopie autocefală a Ochrideĭ, carea representa drepturile primeĭ Justiniane, fundată de împĕratulŭ Justinianŭ, în anulŭ 541 după Christosŭ, şi căreia îĭ subordonase bisericesce bisericile din tóte provinciile Dacieĭ,

în care intraŭ provinciile actuale din sudulŭ Ungariei, Bosnia, Serbia, Transilvania, Moldova și Muntenia (1). Ochrida, saŭ după pronunția grécă, Achrida, pe la jumětatea vécului alŭ 15-lea era sub stăpânirea Serbiei; Archiepiscopulŭ era negreșitŭ Niconŭ, pe carele Țamblacŭ îlŭ cunoscea, și de carele amintesce Țamblacŭ în viața Despotuluĭ Ștefanŭ, numindu'lŭ patriarchŭ alŭ Serbieĭ. Mitropolia acésta ș'a păstratŭ autocefalia eĭ încă multŭ timpŭ, și după ce Serbia a cădutŭ sub Turcĭ și 'șĭ a perdutŭ de istovŭ independența sa politică (2). In Ochrida locuiaŭ Românĭ și Slavĭ. Locuitoriĭ Românĭ s'aŭ păstratŭ acolo până astă-dĭ, de și negreșitŭ în unŭ numěrŭ maĭ micŭ decâtŭ în vechime; căcĭ mulțĭ din eĭ s'aŭ slavisatŭ și grecisatŭ. Étă descrierea ce face acesteĭ politiĭ unŭ călětorŭ rusŭ, carele pe la anulŭ 1840 a visitatŭ acele locurĭ: «Achrida se află pe țěrmulŭ nordŭosticŭ alŭ laculuĭ Achrida, aședată pe două înalte délurĭ țěrmurale și pe clinele lor; ea are o posițiune frumoasă și pitoréscă, dar lăuntrulŭ eĭ, nicĭ de cum nu corespunde esterioruluĭ eĭ. Inăuntru ea este unŭ orășelŭ sěracŭ și noroiosŭ, de și nu cu puținĭ locuitorĭ. Populația Achrideĭ în timpulŭ de față constă din Bulgarĭ, Valachĭ, Turcĭ, Grecĭ și Albanezĭ. Majoritatea o compunŭ Bulgariĭ, din care a treia parte a trecutŭ la mahometismŭ. Locuitoriĭ în totalŭ suntŭ ca la 9,000. Vechea catedrală archiepiscopală — sânta Sofia este prefăcută de Turcĭ în geamie». (Golubinski, opera citată p. 144, 145).

Judecândŭ după spusele chronicelorŭ Moldovene și după faptele posterióre pe tărâmulŭ bisericescŭ, putemŭ decide că resultatulŭ consfătuirilorŭ de la Ochrida aŭ fostŭ : 1) Neparticiparea Moldovenilorŭ la sinodulŭ ce se pregătia pentru unirea bisericelorŭ; 2) Recunóscerea supremațieĭ Archiepiscopieĭ de Ochrida de către Biserica Moldoveĭ ; 3) Recunóscerea Mitropolituluĭ Grigorie Țamblacŭ de către Archiepiscopulŭ de Ochrida; 4) Cererea și dobândirea de acolo de preoțĭ și cărțĭ pentru tóte orânduelile bisericescĭ în limba sârbéscă

(1) Prima Justiniană era situată în Albania și se numise până atuncĭ Praevalis. (Geschichte der christlichen Kirche. I. Rieks. Seite 121 Iahr. 1882).

(2) Vedĭ la Golubinski, opera citatată pag. 106—145, unde se face istoriculŭ acesteĭ Archiepiscopiĭ și ai erarchilorŭ eĭ cunoscuțĭ în istorie.

care era comună și bisericeĭ Moldoveĭ. Observămŭ aicĭ că preoțiĭ aduşĭ de Țamblacŭ de la Ochrida aŭ trebuitŭ să fie Românĭ învĕțațĭ la cartea sârbéscă, precum era și Țamblacŭ; căcĭ dacă eĭ n'arŭ fi sciutŭ românesce cum arŭ fi pututŭ să se înțelégă cu poporulŭ, pe carele avea să-lŭ păstoréscă duhovnicesce ?

De atuncĭ datéză ruptura bisericeĭ Moldoveĭ cu patriarchia de Constantinopole, pe care evenimentele următóre cu sinodulŭ de Florența și cu căderea imperiuluĭ bizantinŭ, aŭ cimentat-o totŭ maĭ multŭ, și cu încetulŭ aŭ pregătitŭ și formatŭ autocefalia bisericeĭ Moldoveĭ și a întregeĭ Româniĭ. Acéstă ruptură în relațiunile esterióre a duratŭ dóuĕ vécurĭ, până la timpurile luĭ Vasile Lupulŭ. Principele Dimitrie Cantemirŭ, luândŭ de causă a rumperiĭ relațiunilorŭ spirituale ale Moldoveĭ cu patriarchia de Constantinopole uniunea cu Biserica Romeĭ la sinodulŭ de Florența, primită de patriarchulŭ de Constantinopole, aduce ca dovadă epistola patriarchuluĭ Partenie alŭ Constantinopoleĭ către Vasile Vodă, în carea, amintindŭ acéstă causă de desbinare, rógă pe Vodă a curma relațiunile bisericescĭ cu Ochrida și a restabili vechile fóste relațiunĭ cu Biserica cea mare. Reproducemŭ aci însășĭ scrisórea patriarchuluĭ Partenie, ca unŭ documentŭ carele afirmă ḍisele nóstre: (1)

«Facemŭ cunoscutŭ și dămŭ în scire Măriei Tale, că Biserica Moldavă odinióră a fostŭ supusă Bisericeĭ rĕsărituluĭ ca mameĭ sincere și bine-voitóre a tuturorŭ creștinilorŭ, și că mitropolitulŭ eĭ, ca și toțĭ ceilalțĭ, priimea binecuvêntarea de la Ecumeniculŭ scaunŭ constantinopolitanŭ. Așa a rĕmasŭ acésta câțĭ-va seculĭ (?), până în urmă sub împĕrăția luĭ Ioanŭ Paleologulŭ, pseudopatriarchulŭ Mitrofanŭ a subscrisŭ decisiunile conciliuluĭ de la Florența, și prin acésta a adusŭ în suspiciune meritată pe întâiulŭ și ecumeniculŭ scaunŭ alŭ Constantinopoleĭ înaintea tuturorŭ iubitorilorŭ de biserica ortodoxă. Dar după turburările acestea, s'aŭ stinsŭ îndată și autoriĭ și instrumentele

(1) Pe timpurile luĭ Vasile Vodă aŭ fostŭ doĭ patriarchĭ cu numele de Partenie, unulŭ numitŭ «celŭ bĕtrânŭ» altulŭ «celŭ tînĕrŭ». Aicĭ se înțelege Partenie celŭ bĕtrânŭ, care archipăstoria pe la 1640. Sub elŭ s'a ținutŭ sinodulŭ din Iașĭ la care face alusie și Cantemirŭ, la finele scrisoriĭ. (veḍĭ Ist. biser. Meletie part. II tom. III. p. 167—68).

morbuluĭ pestiferŭ, și sânta Biserică a luĭ Dumnedeŭ, ca mirésă immaculată a mieluluĭ Sântŭ, a fostŭ restituită iarășĭ în pacea de mai înainte și în splendórea sa cea vechie; și deodată cu acésta a încetatŭ și căderea sa și tóte suspiciunile adverse. Așa dar ne pare lucru greŭ și necuviinciosŭ ca Biserica Moldovenéscă, care a fostŭ totŭ-de-auna unulŭ din membriĭ ceĭ maĭ aleșĭ și maĭ de frunte aĭ bisericeĭ catolice, acum să nu-șĭ maĭ caute sânțirea Mitropoliților sĕĭ la scaunulŭ celŭ maĭ mare, ci la celŭ maĭ micŭ. Dreptŭ aceea atâtŭ moderațiunea nóstră câtŭ și întregŭ Sântulŭ Sinodŭ, rugămŭ cu tótă umilința pe Măria Ta, ca să bine-voescĭ a restitui membrulŭ celŭ maĭ nobilŭ alŭ Bisericeĭ iarășĭ scaunuluĭ celuĭ mai nobilŭ, și să ordinĭ, ca Mitropolitulŭ Moldo-Valachieĭ (așa numescŭ Greciĭ Moldova) să-șĭ céră bine-cuvêntarea, ca și maĭ înainte, de la scaunulŭ nostru ecumenicŭ și Patriarchalŭ. De sigurŭ acésta va fi întru lauda luĭ Dumnedeŭ, și onórea mameĭ nóstre a bisericeĭ catolice». Cantemirŭ adaoge, că cu ocasia sinoduluĭ din Iașĭ, din ordinulŭ luĭ Vasilie Vodă, s'a făcutŭ și actulŭ pentru legătura spirituală a Bisericeĭ Moldoveĭ cu Patriarchia Constantinopolitană, actŭ, carele apoĭ s'a confirmatŭ și de toțĭ patriarchiĭ, și de patriarchulŭ Ochrideĭ. (Descrierea Moldoveĭ edit. Academ. 1875, Bucurescĭ pag. 159—160).

Să revenimŭ la deputațiunea moldovenéscă de la Ochrida. Țamblacŭ, care maĭ fusese odată Mitropolitŭ în Rusia apusană, n'a avutŭ trebuință de chirotonie, ci numaĭ de o recunóscere a uneĭ bisericĭ superióre și independente. De aceea elŭ, împlinindu-șĭ misiunea pusă de țéră luĭ și delegațiuniĭ ce-lŭ însoția, s'a reîntors în țéră, și a administratŭ Mitropolia Moldoveĭ.

Este adeveratŭ că documentele nóstre istorice nu numescŭ pe Grigorie Țamblacŭ Mitropolitŭ alŭ Moldoveĭ; dar nu ne arată nicĭ pe alțĭ Mitropolițĭ din timpulŭ acesta; încâtŭ timpulŭ după mórtea Mitropolituluĭ Macarie și până la Mitropolitulŭ Teoctistŭ, adică în cursŭ de maĭ bine de 20 de anĭ, chronologia Mitropoliților noștri represintă o lacună mare.

Spre deslegarea și a acesteĭ nedumirirĭ ne vinŭ în ajutorŭ scriitoriĭ străinĭ.

Le-Quien, în opera sa Oriens cristianus (t. I, p. 1252) spune, că încă pe cândŭ se urma cérta între Papa Eugeniŭ cu sinodulŭ de Basel despre loculŭ unde să se ție sinodulŭ pentru unirea bisericelorŭ, Papa a corespunsŭ despre acésta și cu diferite persóne din țěrile ortodoxe, îndemnându-ĭ la unire cu biserica Romeĭ. Din aceste corespondențe ale papeĭ, Le-Quien amintesce cea cu împěratulŭ de la Trapezonta, cu Boleslav, Marele Knézŭ alŭ Litveĭ, și cea cu Mitropolitulŭ *Grigorie alŭ Moldo-Vlachieĭ.* Observămŭ maĭ întâiŭ, că sinodulŭ din Basel s'a începutŭ la anulŭ 1431 și a duratŭ mulțĭ anĭ, și sinodulŭ din Florența a întreruptŭ numaĭ pe unŭ timpŭ lucrările luĭ.

Șincai în Cronica sa (tom. I, p. 393) ne spune chiar anulŭ în care papa Eugeniŭ a corespunsŭ cu Mitropolitulŭ Grigorie, anume 1435, și ne dă în scurtŭ chiar cuprinderea epistoleĭ papale, pe care noĭ o reproducemŭ : «Eugeniŭ VI-lea papa de la Roma încă a scrisŭ în anulŭ 1435 în luna luĭ Martie din Florența luĭ Grigorie, Mitropolituluĭ Moldoveĭ, o epistolă, al căreĭ estractŭ așa sună la Aloisie Guera : «Grigorie, Archiepiscopulŭ Moldoveĭ priimindu-se cu tótă cinstea de Patriarchulŭ Eugeniŭ, i-aŭ făgăduitŭ de față că va ținea deplinŭ tóte obiceiurile biseriсeĭ Romeĭ. Atuncĭ Eugeniŭ a dobânditŭ mare nădejde, că se vorŭ puté aduce toțĭ ceĭ de sub legea grecéscă, cariĭ eraŭ sub stăpânirea Archiepiscopuluĭ, ca să măturiséscă aceeașĭ credință. Dreptŭ aceea, aceeașĭ mărturisire să o poftéscă Grigorie de la aĭ săĭ, încâtŭ este și pentru purcederea Duhuluĭ sfântŭ, și pentru vâlfa Bisericeĭ Romeĭ.» ș. c. l.

Din acéstă scrisóre a papeĭ Eugeniŭ se constată, că pe la anulŭ 1435 în Moldova era unŭ Mitropolitŭ Grigorie, că papa îlŭ cunoscea personalŭ, că arŭ fi promisŭ papeĭ a primi tóte obiceiurile Bisericeĭ Romane și a face și pe aĭ săĭ a le primi.

Aceste notițe se potrivescŭ în multe cu Țamblacŭ alŭ nostru; unele însă sunt smintite și abătute de la adevěratulŭ istoricŭ alŭ faptelorŭ. Anume : Grigorie Țamblacŭ pe la acestŭ anŭ era cu adevěratŭ Mitropolitŭ alŭ Moldoveĭ, precum amŭ vědutŭ în urmă. Nu admitemŭ însă, că elŭ s'arŭ fi dusŭ la Roma spre a se întâlni cu papa Eugeniŭ; ci papa îlŭ cunoscea personalŭ de la sinodulŭ de

Constanța, unde a fostŭ activŭ lucrătorŭ și Eugeniŭ, înainte de a fi papă. Pichler în opera sa Geschichte der kirchlichen Trennung, 1 Band, S. 385, ne spune, că «încă înainte de întronarea sa (1431) Eugeniŭ a fostŭ trimesŭ ca legatŭ în Orientŭ, încă și la Constanța fusese activŭ pentru unire». Negreșitŭ atuncĭ elŭ conversase cu Țamblacŭ despre unirea bisericilorŭ în conversațiunĭ particulare, căcĭ precum amŭ vĕḑutŭ, sinodulŭ acela n'a tratatŭ nimica publicŭ și oficialŭ despre unire, amânândŭ acéstă afacere pentru alte timpurĭ. Rĕspunsurile nedecise ale luĭ Țamblacŭ aŭ pututŭ nutri speranțele luĭ Eugeniŭ de a avé unŭ agentŭ bunŭ în elŭ, și acum se rapórtă la acele suvenirĭ ca la o quasi-decisiune a luĭ Grigorie de a adopta tóte doctrinele și usurile Bisericeĭ Romane și a îndupleca la acésta și pe păstorițiĭ sĕĭ. Póte că chiar Aloisius Guerra, de la carele Șincai împrumută cuprinderea epistoleĭ luĭ Eugeniŭ, să fi esageratŭ lucrurile, după obiceiulŭ scriitorilorŭ latinĭ, în profitulŭ Bisericeĭ lorŭ. Noĭ amŭ vĕḑutŭ în urmă că Țamblacŭ n'a fostŭ devotatŭ Bisericeĭ romane ci celeĭ ortodoxe, și ne convingemŭ despre acésta și din atitudinea luĭ către sinodulŭ de Florența.

Eŭ credŭ că scriitoriĭ latinĭ, vorbindŭ de epistola papeĭ Eugeniŭ către Grigorie Mitropolitulŭ Moldo-Vlachieĭ, amestecă cu Țamblacŭ pe unŭ altŭ Grigorie, bulgarŭ de némŭ, ucenicŭ alŭ luĭ Isidorŭ, Mitropolitulŭ Moscveĭ, prin carele Isidorŭ s'a corespunsŭ cu papa la pregătirile sale pentru sinodŭ, trimițêndu-lŭ la Roma ca pe unŭ confidentŭ alŭ sĕŭ, și căruia Papa, la întórcerea sa i-a datŭ și o carte de siguranță pentru drumŭ «salvus conductus», de care mențióneză Theiner în Monumenta Slavorum Meridionalium t. I. p. 374. Acestŭ Grigorie a fostŭ cu Isidor și la Florența, apoĭ după sinodŭ s'a întorsŭ cu dînsulŭ la Moscva, și de acolo a fugitŭ cu stăpânulŭ sĕŭ iarășĭ la Roma, continuândŭ de acolo intrigile papiste, pentru unirea Bisericeĭ rusescĭ. Sub protecția papeĭ și a luĭ Isidor, acestŭ Grigorie pe la jumătatea véculuĭ alŭ 15-lea a devenitŭ Mitropolitŭ alŭ Rusieĭ apusene (Veḑĭ despre acestŭ Grigorie la Filaretŭ Истор. рус. Ц. t. 2, період. 4. p. 71. De asemenea la Устрялов русск. истор. t. I, p. 189).

După aceste observațiunĭ noĭ rĕmânemŭ convinșĭ că scrisórea pa-

peĭ Eugeniŭ a fostŭ adresată în anulŭ 1435 Mitropolitulul Grigorie Ţamblacŭ, carele după mórtea Mitropolitulul Macarie administra Mitropolia Suceveĭ din Moldova.

Vine acum întrebarea : Cine a fostŭ Mitropolitulŭ grecŭ, rivalulŭ luĭ Ţamblacŭ, numitŭ Mitropolitŭ alŭ Moldo-Vlachieĭ de patriarchia de Constantinopole? Rĕspunsulŭ ni-lŭ dă istoria sinoduluĭ de Florenţa. Intre subscriitoriĭ şedinţelorŭ acestuĭ sinodŭ, şedinţe, carĭ aŭ fostŭ 25 la numĕrŭ, găsimŭ subscrisŭ şi unŭ Mitropolitŭ cu titlulŭ «Moldo-Vlachias» — alŭ Moldo-Vlachieĭ. Anume la finele ultimeĭ şedinţe este subscrisŭ maĭ întâiŭ papa şi cardinaliĭ, apoĭ împĕratulŭ şi clerulŭ grecescŭ ortodoxŭ. Intre aceştia, în loculŭ alŭ treilea de la urmă în sus găsimŭ acéstă subscriere : ο ταπινος μητροπολιτης Μολδοβλαχίας καὶ τον τοπον επεχον τοῦ Σεβαστίας Δαμιανος αρκετός επεγραψα, adică : «Smeritulŭ Mitropolitŭ alŭ Moldo-Vlachieĭ şi locţiitorŭ alŭ luĭ Sevastie Damianŭ cu mulţumire am subscrisŭ.» Iată dar unŭ alŭ doilea Mitropolitŭ alŭ Moldo-Vlachieĭ, contimporanŭ cu Grigorie Ţamblacŭ. Impreună cu Damianŭ este subscrisŭ, după episcopiĭ şi abaţiĭ latinĭ încă o persónă bisericéscă, care se declară de membru alŭ bisericeĭ moldovene: «Archypresbyter Constantinus et vicarius muldoblachensis subscripsit». Adică : «Archipresbiterulŭ Constantinŭ şi Vicariu Muldo-blach a subscrisŭ.» Noĭ credemŭ că acéstă persónă, isolată de clerulŭ grecescŭ, şi pusă între abaţiĭ latinĭ, nu póte fi membru alŭ cleruluĭ românŭ moldovénŭ, ci trebue să fi fostŭ superiorulŭ misiuniĭ catolice din Moldova precum arată chiar numirea luĭ de Vicariŭ alŭ Papeĭ în Moldova (vicarius apostolicus). Chiar pronunţia schilodită a numeluĭ ţĕreĭ «muldoblachensis» arată în elŭ unŭ străinŭ de naţia şi de limba română. Chiar diregătoria de archipresbiter este latinéscă. La Românĭ se întrebuinţa titlulŭ de «protopop», protopopas : grecesce şi latinesce (1).—Despre acestŭ Mitropolitŭ grecescŭ Damianŭ, istoriculŭ

(1) Incă o dovadă că în véculŭ alŭ 15-lea papistaşiĭ nu aveaŭ Episcopĭ în Moldova, ci numaĭ Misionarĭ cu şefiĭ lorŭ numiţĭ *vicarĭ apostolicĭ*. Vedĭ şedinţele sinoduluĭ de Florenţa în marea operă greco-latina a luĭ Harduin. Unŭ esemplarŭ se află în Biblioteca seminariulu în Bucurescĭ, de unde noĭ amŭ trasŭ aceste noţiunĭ.

sinodulul de Florența, Siropulo, carele și elŭ însușĭ a luatŭ parte la acelŭ sinodŭ, ne spune următórele : «Cu doĭ anĭ înainte de sinodulŭ Florentinŭ (adică pe la anulŭ 1436) împĕratulŭ Ioanŭ Paleologulŭ a poruncitŭ luĭ Damianŭ, carele venise în Constantinopole, ca când se va întórce la Biserica sa să pună tótă sârguința a lucra în causa sinoduluĭ ce avea a se ține în Italia, ba încă l-a trimesŭ și epistole spre acésta, luĭ și principeluĭ Moldoveĭ. In anulŭ următorŭ Damianŭ iarășĭ a venitŭ în Constantinopole, însoțitŭ de unŭ Neagulŭ protopopulŭ: «Damianus rediit Constantinopolim, habens in commitatu Neagogum protopapam» (Syrop. Hist. concil. florent. Sect. 3 cap. 18). Din acéstă spunere a luĭ Syropulo se vede, că Damianŭ a venitŭ în Moldova în calitate de Mitropolitŭ, că de câte-va orĭ s'a re'nturnatŭ la Constantinopole; ba încă în anulŭ 1437, însoțitŭ de unŭ protopopŭ Moldovénŭ, Négu, și că rolulŭ luĭ principalŭ în Moldova era de a îndemna și a prepara participarea Moldoveĭ la sinodulŭ de Florența.

In altŭ locŭ, totŭ Syropulo ne arată că Damianŭ era rădicatŭ la trépta sa de patriarchulŭ Iosifŭ. Anume. pe la sfârșitulŭ sinoduluĭ florentinŭ, patriarchulŭ Iosifŭ se represintă dojenindŭ pe ierarchiĭ ce purtaŭ numele Moldovlachieĭ, Amasieĭ și Tărnovuluĭ, pentru că eĭ dintru'nteiŭ arĕtaŭ óre-care îngreuiare la subscrierea unieĭ bisericescĭ : «pentru ce nu mĕ ascultațĭ? le dicea patriarchulŭ; aŭ nu din chilia mea ațĭ eșitŭ voĭ? Nu eŭ v'amŭ rădicatŭ la trépta episcopală? Și pentru ce mĕ dațĭ de rușine? pentru ce nu ațĭ urmatŭ socotințeĭ mele?»

Totŭ-o-dată vedemŭ din acéstă esitare a luĭ Damianŭ de a subscrie unia florentină, că elŭ îșĭ temea posițiunea sa de Mitropolitŭ alŭ Moldoveĭ, carea încă nu i se asigurase, și pe carea elŭ totŭ o spera curândŭ saŭ maĭ târdiŭ, maĭ vârtosŭ sciindŭ că Moldoveniĭ eraŭ fórte rĕŭ dispușĭ către sinodulŭ acela și către unia cu Biserica papală. In fine, fiind-că tótă speranța luĭ era în patriarchulŭ și împĕratulŭ, cariĭ îlŭ sprijiniaŭ, a subscrisŭ și elŭ decisiunile sinodale.

Uniunea florentină nu numaĭ n'a adusŭ unirea și pacea între rĕsăritulŭ ortodoxŭ și apusulŭ papistŭ, ba din contra a ațîțatŭ încă maĭ multŭ vrajba ortodoxilorŭ asupra papiștilorŭ, pentru nedreptățile

și impilările acestora asupra consciinței celor d'întâiŭ. Resultatulŭ a fostŭ că în tóte țĕrile ortodoxe, începêndŭ cu imperiulŭ bizantinŭ, în Rusia, în Gruzia, în Moldova și în alte țĕrĭ ortodoxe (vezĭ Chronica Romanuluĭ part. I. p. 84, 85), s'aŭ adunatŭ sinóde locale, carĭ aŭ blamatŭ și anatematisatŭ tóte decisiunile florentine, și pe ceĭ ce le-aŭ subscrisŭ. Damianŭ încă a fostŭ unulŭ dintre ceĭ anatematisațĭ pentru uniunea cu Latiniĭ. Elŭ s'a re'nturnatŭ de la Florența în Constantinopole, unde se face amintire de elŭ cu ocasia unuĭ sinodŭ ce s'a ținutŭ acolo în anulŭ 1450, contra uniuniĭ florentine. Anume: Macarie alŭ Nicomidieĭ, subscriindŭ decisiunea sinodală, dice că este autorisatŭ verbalŭ a subscrie și pentru Damianŭ alŭ Moldò-Vlachieĭ: «ἔχον καὶ τον λόγον τοῦ Δαμιανου Μολδοβλαχίας» (Allatius, De perpetua consensione p. 1387 fin.) Așa dar Damianŭ a purtatŭ titlu de «Moldovlachias» încă maĭ mulțĭ anĭ după sinodulŭ florentinŭ și s'a lepădatŭ de uniune fățișŭ la sinodulŭ din 1450.

Aceste noțiunĭ despre Damianŭ, dobândite de la autorĭ străinĭ, să le punemŭ acum în legătură cu noțiunile istorice ce avemŭ despre Moldova din acele timpurĭ, ca să putemŭ trage o conclusiune.

După mórtea luĭ Alexandru celŭ Bunŭ, în anulŭ 1432, în Moldova a urmatŭ anarchie și lupte crâncene pentru succesiunea la tronŭ între fiiĭ rĕposatuluĭ Domnŭ: frațiĭ Iliașŭ și Ștefanŭ. Iliașŭ fusese lăsatŭ succesorŭ legiuitŭ de tatălŭ sĕŭ, dar Ștefanŭ năzui la ajutorulŭ luĭ Vladŭ alŭ treilea, domnulŭ muntenescŭ, și cu óstea adusă de acolo detronă pe fratele sĕŭ Iliașŭ, și se întronă elŭ. Iliașŭ năzui la ajutorulŭ Poloniloŭ, cu cariĭ era înruditŭ prin căsătorie, și cercă în multe rîndurĭ prin lupte crâncene a-șĭ recăpĕta tronulŭ. Luptele acestea între frațĭ și războiele aŭ continuatŭ până la anulŭ 1437, când, spre împăcarea frațiloŭ, după mijlocirea Polonieĭ, țéra se împărți în dóuĕ părțĭ, cu dóuĕ domniĭ: luĭ Iliașŭ îĭ veni țéra de susŭ cu cetățile Sucéva și Hotinulŭ; iară luĭ Ștefanŭ țéra de josŭ cu cetățile de la Dunăre Cetatea-albă și Kilia. Pacea acésta însă a fostŭ ipocrită și silită. Peste 7 anĭ Ștefanŭ prinse cu vicleșugŭ pe fratele și coregentulŭ sĕŭ Iliașŭ și-Ĭ scóse ochiĭ, prin care faptă criminală deveni elŭ singurŭ domnŭ peste tótă țara. Dar după 4 anĭ unŭ feciorŭ alŭ luĭ

Iliaşŭ rĕsbună pe tatălŭ sĕŭ, tăindŭ capulŭ unchiuluĭ sĕŭ Ştefanŭ, şi se făcu elŭ domnŭ în Moldova. Insă şi acesta, după unŭ anŭ de domnie fu alungatŭ de vĕrulŭ sĕŭ Petru, care s'a făcutŭ domnŭ cu ajutorulŭ Ungurilorŭ, cărora spre rĕsplătire le-a cedatŭ Chilia, cetate de la Dunăre. Şi acesta a domnitŭ numaĭ unŭ anŭ (Letop. t. I. p. 108—111 ediţia veche).

In acéstă stare politică pré turburată a Moldoveĭ, se înţelege că Damianŭ cu umblările sale prin Moldova n'a putută nimica dobândi atâtŭ pentru sine personalŭ ca să devină Mitropolitŭ, câtŭ şi pentru politica de uniune a împĕratuluĭ bizantinŭ şi a patriarchuluĭ. Se vede că tóte încercările luĭ aŭ fostŭ zadarnice. Elŭ n'a reuşitŭ de câtŭ a duce cu sine până la Constantinopole pe unŭ popă moldovénŭ, pe carele elŭ l'a intitulatŭ: protopopulŭ Négu; dar se vede că niciĭ acesta nu l'a însoţitŭ până la Florenţa, căcĭ acolo nu figuréză numele luĭ.

La anulŭ 1437 la 24 Novembre, Damianŭ împreună cu patriarchulŭ, cu clerulŭ grecŭ şi cu împĕratulŭ Ioanŭ Paleologulŭ, aŭ plecatŭ din Constantinopole la sinodulŭ din Italia, şi aŭ statŭ acolo aprópe 2 anĭ, până în vara anuluĭ 1439 (Pichler, Geschichte der kirchlich. Trennung B. I Seite 390—397). Patriarchulŭ Iosifŭ, protectorulŭ luĭ Damianŭ, a muritŭ în Florenţa. Intorcêndu-se la Constantinopole, Damianŭ s'a ţinutŭ de partidulŭ unioniştilorŭ în fruntea căruia era Impĕratulŭ Ioanŭ Paleologulŭ. Dar antiuniştiĭ în anulŭ 1443, avêndŭ în frunte pe patriarchiĭ Alexandrieĭ, Antiochieĭ şi alŭ Ierusalimuluĭ, aŭ publicatŭ o carte sinodală, prin care eĭ aŭ condemnatŭ sinodulŭ de la Florenţa numindu-lŭ «sinodŭ tâlhărescŭ,» iară pe Mitrofanŭ. pe carele împĕratulŭ îlŭ făcuse patriarchŭ în loculŭ luĭ Iosifŭ, l'aŭ declaratŭ de «ucigătorŭ de mamă» şi ereticŭ (ibidem, Seite 397). Damianŭ, tocmaĭ după mórtea împĕratuluĭ Ioanŭ Paleologulŭ, carea s'a întâmplatŭ în 1449, a renunţatŭ la unie, la sinodulŭ ce s'a ţinutŭ în Constantinopole contra uniuniĭ, în anulŭ 1450, unde, precum am vĕḑutŭ, Mitropolitulŭ Nicomedieĭ a declaratŭ, că are autorisare şi dela Damianŭ ἔχον τον λόγον a subscrie decisiunile sinoduluĭ contra unieĭ.

Isvórele istorice slave ne spunŭ că în Moldova s'a ţinutŭ pe timpurile acelea unŭ sinodŭ contra celuĭ florentinŭ şi acelora ce participase

la elŭ. Prin urmare Damianŭ, ca unionistŭ și partisanŭ alŭ papismuluĭ, n'a avutŭ ce căuta în Moldova, și credemŭ că a rĕmasŭ la Constantinopole tótă viéța sa, iară mitropolia moldoveĭ s'a administratŭ de Grigorie Țamblacŭ. Este însă de însemnatŭ, că Grigorie în scrierile sale care se rapórtă la acéstă epochă a viețeĭ sale, nu se numesce Mitropolitŭ, ci orĭ «monachŭ și presbiterŭ alŭ mareĭ Bisericĭ a Moldo-Vlachieĭ», precum în viața Sântuluĭ Ioanŭ celŭ noŭ, carea s'a scrisŭ de dînsulŭ după mórtea luĭ Alexandru celŭ Bunŭ, pe căndŭ elŭ administra deja mitropolia, precum amŭ vĕḍutŭ; orĭ «monachŭ și egumenŭ alŭ mănăstireĭ Pantocratoru» (Némțu), precum în cuvintele ce le-a rostitŭ elŭ în timpulŭ acesta. Acésta însă trebue a se esplica din motive de o adâncă smerenie și abnegațiune ascetică, direcție care se vede în tótă viéța și în scrierile luĭ. Totŭ din aceste motive amŭ vĕḍutŭ că elŭ a renunțatŭ și la titlulŭ de «Mitropolitŭ alŭ Kievuluĭ și alŭ Rusieĭ» pe carele nu l'a maĭ întrebuințatŭ în nicĭ una din scrierile sale posteriore. Póte că la acésta l'a condusŭ și certele cele marĭ politice și discordiile ce provocaŭ în lume aceste demnitățĭ și titlurĭ mărețe și cărora elŭ căḍuse o dată jertfă.

Ne rămâne acum a esplica titlulŭ de egumenŭ alŭ mănăstiriĭ Pantocratoru, carele se dă luĭ Grigorie în timpulŭ petreceriĭ a dóua în Moldova.

Amŭ spusŭ maĭ susŭ, că unele din cuvintele luĭ pórtă titlulŭ de «egumenŭ alŭ mănăstiriĭ Pantocratoruluĭ», carea este mănăstirea Némțuluĭ. In pomelniculŭ mănăstiriĭ Némțuluĭ Grigorie Țamblacŭ se pune alŭ treilea între egumeniĭ ceĭ de la începutŭ aĭ acesteĭ mănăstirĭ, anume după Pimenŭ și Siluanŭ. Din istoria mănăstiriĭ, scrisă de Ieromonachulŭ Andronicŭ de pe documentele mănăstirescĭ, se vede că Țamblacŭ a egumenitŭ acolo între aniĭ 1440 și 1450. Suntemŭ dar silițĭ a deduce că Grigorie Țamblacŭ pe la anulŭ 1440 a luatŭ asupră-șĭ și administrarea mănăstireĭ Pantocratoru, continuândŭ a fi și Mitropolitŭ alŭ Suceveĭ. Póte că elŭ prin acésta voia a-șĭ prepara unŭ locŭ de retragere pentru sfârșitulŭ viețiĭ sale.

Acéstă mănăstire se fondase pe la finele véculuĭ alŭ 14-lea, de către treĭ părințĭ ascețĭ, venițĭ aicĭ cu uceniciĭ lorŭ din părțile de

peste Dunăre, care căḑuse sub stăpânirea Turcilorŭ, și puseră începutŭ uneĭ sichăstriĭ în Moldova la pólele munţilorŭ Carpaţĭ. Eĭ fură acolo bine primiţĭ și stimaţĭ. Se numiaŭ: Sofronie, Pimenŭ și Siluanŭ. Ștefanŭ-Vodă, pronumitŭ celŭ bĕtrânŭ (старый), carele a domnitŭ între aniĭ 1390-1398 le-a ziditŭ acolo o bisericuţă de pétră dedicată înălţăriĭ Domnuluĭ, le-a datŭ și unŭ clopotŭ, care pórtă data 6901 sep. 12 (1392), și le-a hărăzitŭ pentru hrană treĭ moșiĭ din loculŭ domnescŭ: Dvorenesciĭ, Buzaţiĭ și Fântânelele. Alexandru celŭ Bunŭ le-a datŭ încă o moșie, anume Oncea, în anulŭ 1422.

Cumcă acéstă mănăstire din vechime purta numirea de mănăstirea Pantocratoru (Atotŭ-ţiitorulŭ), îmĭ este destulŭ a reproduce aicĭ o inscripţiune slavonă dintr'o carte sĕrbéscă, dăruită mănăstiriĭ în anulŭ 1567 de Mitropolitulŭ Grigorie. Iacă ce se ḑice în ea:

«Cu voinţa Tatăluĭ și cu conlucrarea Fiuluĭ și cu săvârșirea sântuluĭ Duhŭ, din dragoste dumneḑeéscă aprinsŭ cu duhulŭ, smeritulŭ Grigorie Mitropolitulŭ Suceveĭ, dorindŭ a se adăpa din acéstă dumneḑeéscă carte, numită pravilă și a rodi însutitŭ cele ḑise a se dărui de prea milostivulŭ Domnŭ Isusŭ Christosŭ. De aceea cu sârguinţă a aflat'o, a scris'o și a înfrumuseţat'o și apoĭ a dat'o după mórtea sa întru rugă șie-și pomenire părinţilorŭ sĕĭ în Biserica unde este templulŭ Inălţăreĭ Domnuluĭ nostru Isusŭ Christosŭ, în Mănăstirea *Pantocratoru*» ș. c. l.

Nu putemŭ dar a nu admite că pe la anulŭ 1440 Grigorie Ţamblacŭ a primitŭ asupra sa egumenatulŭ mănăstiriĭ Pantocratorulŭ; însă admitemŭ acésta nu ca unŭ paretisŭ (dimisie) alŭ luĭ de la Mitropolia Suceveĭ, ci maĭ multŭ ca unŭ locŭ de retragere și liniștire a bĕtrâneţelorŭ luĭ; căcĭ pe atuncĭ avea vârsta de 73 anĭ. Ceea ce ne întăresce în credinţa că Ţamblacŭ și fiindŭ egumenŭ la Némţu a continuatŭ a cărmui Mitropolia Suceveĭ, este că până după mórtea luĭ nu se vede altŭ Mitropolitŭ alŭ Suceveĭ. Avemŭ positivă sciinţă că și alţĭ Mitropoliţĭ în vechime purtaŭ totŭ-odată și egumenatulŭ mănăstiriĭ Némţuluĭ. Vomŭ cita de esemplu pe Mitropolitulŭ Theoctistŭ II-lea între aniĭ 1476—1517. Intr'o inscripţie a luĭ dintr'unŭ tetravangelŭ din Mănăstirea Némţuluĭ, spune că pe la anulŭ

1496 elŭ era și egumenŭ alŭ mănăstiriĭ Némțuluĭ, anume când s'a sfințitŭ biserica cea mare actuală din Mănăstire cu cheltuiala mareluĭ Ștefanŭ, și la care zidire s'a ostenitŭ și elŭ cu frațiĭ, fiindŭ egumenŭ alŭ mănăstiriĭ. (Vedĭ catalogulŭ cărțilorŭ sârbescĭ de la Némțu No. 91). De asemenea istoria mănăstiriĭ Némțuluĭ tocma la anulŭ 1503 pune altŭ egumenŭ, successorŭ luĭ Theoctistŭ, pe Macarie. Dupre documentele istorice se pare că Mitropoliţiĭ Suceveĭ în véculŭ alŭ 15-lea trăiaŭ prin mănăstirĭ și sichăstriĭ, unde duceaŭ o viață strictŭ ascetică. Așa, într'unŭ uricŭ din anulŭ 1446 de la Stefanŭ-Vodă se vorbesce de o mănăstire la Boiște (lângă târgulŭ Némțuluĭ) *unde a fostŭ kilia vlădicăĭ Iosifŭ*, adică a Mitropolituluĭ Iosifŭ (documentŭ M. Némțu).

Viéța luĭ Țamblacŭ credemŭ că a duratŭ până pe la anulŭ 1450; căcĭ în istoria mănăstiriĭ Némțuluĭ vedemŭ, că la 1452 era acolo altŭ egumenŭ, anume Ieromonachulŭ Simeonŭ. Așa dar Țamblacŭ la mórte arŭ fi avutŭ vârsta de 83 saŭ 84 de anĭ. Mórtea luĭ Țamblacŭ coincide cu domnia luĭ Alexandru, fiulŭ luĭ Iliașŭ (1451—56). În letopisețulŭ Moldoveĭ cetimŭ, că acestŭ Domnŭ s'a adresatŭ la Archiepiscopulŭ sĕrbescŭ Nicodimŭ, carele archipăstoria la Ochrida, în dilele bine-credinciosuluĭ Knézŭ alŭ Serbieĭ Gheorghie Despota (Letop. t. I, pag. 113, în notă). Și în adevĕrŭ, dacă ne uitămŭ în istoria Serbieĭ, găsimŭ că Nicodimŭ era patriarchŭ alŭ Serbieĭ și alŭ Ochrideĭ (1446—1451), iară despotŭ, Iurie Brancovicĭ, Knézŭ alŭ Serbieĭ (1427—1457). (Vedĭ la Golubinski, opera citată p. 477. 441. 133).

Trebue să dicemŭ aicĭ câteva cuvinte și despre Mitropolitulŭ Teoctistŭ, successorulŭ luĭ Țamblacŭ la Mitropolia Suceveĭ și a Moldoveĭ. Documentele istorice ne arată că în Moldova aŭ fostŭ doĭ Mitropoliţĭ cu numele Teoctistŭ, unulŭ după altulŭ. Pe celŭ de întâiŭ îlŭ numescŭ Teoctistŭ celŭ bĕtrânŭ (старый); noĭ vomŭ numi pe celŭ d'întâiŭ, Teoctistŭ I, pe celŭ de alŭ doilea, Teoctistŭ II-lea.

Despre Teoctistŭ I letopisețulŭ Moldoveĭ amintesce încă de treĭ orĭ, și anume : la ungerea luĭ Ștefanŭ celŭ mare la domnie (p. 118) la ocasia sfințiriĭ m-reĭ Putneĭ (p. 123), și în fine când spune de mórtea luĭ în anulŭ 1476 (p. 132). Principele Dimitrie Cantemirŭ ne dă încă

câte-va notiţe despre Mitropolitulŭ Teoctistŭ, din carĭ, parte potŭ fi basate pe documente istorice de carĭ elŭ s'a folositŭ, dar parte sunt pure invenţiunĭ ale luĭ Cantemirŭ. Aşa în descrierea Moldoveĭ (ediţ. Bucurescĭ 1875) la p. 158 ḑice : «Marcu Archiepiscopulŭ de la Efes, a trimisŭ Mitropolitŭ în Moldova pe Archidiaconulŭ sĕŭ, bulgarŭ de origine, dar fórte lăudatŭ pentru pietatea şi ortodoxia sa» ; iară la pag. 168, vorbindŭ despre literile Moldovenilorŭ, ḑice : «Maĭ înainte de conciliulŭ florentinŭ, Moldoveniĭ aŭ scrisŭ cu literele latine, ca tóte popórele a cărorŭ limbă se derivă din limba veche romană. După ce însă Mitropolitulŭ Moldoveĭ... a mersŭ la acelŭ conciliŭ, şi acolo s'a datŭ în partea Latinilorŭ, succesorulŭ sĕŭ Teoctistŭ, diaconulŭ luĭ Marco Efesénulŭ, bulgarŭ de origine, ca să stârpéscă totŭ aluatulŭ Latinilorŭ din biserica moldovénă, şi să ridice tótă ocasiunea de a puté ómeniĭ tinerĭ ceti sofismele Latinilorŭ, a îndemnatŭ pe Domnulŭ Alexandru celŭ Bunŭ, ca să exileze din ţéră nu numaĭ pe ómeniĭ eterodoxĭ, ci să scóţă şi literele latine din tóte scrierile şi cărţile, şi să întroducă în loculŭ lorŭ pe cele slavone» etc.

Maĭ tóte aceste aserţiunĭ sunt pure invenţiunĭ, fără nicĭ o basă istorică, şi contra adevĕrurilorŭ istorice, cercetate şi descoperite în urmă. Cantemirŭ, lipsitŭ de documente istorice, le îndeplinesce prin fantasia sa, basatŭ póte pe nisce tradiţiunĭ vage şi degenerate ale contimporanilorŭ, şi fără nicĭ o legătură logică cu evenimentele adevĕratŭ istorice, antecedente şi consecuente faptelorŭ ce le descrie. Aşa Cantemirŭ nu scia că Teoctistŭ n'a fostŭ contimporanŭ cu Alexandru celŭ Bunŭ; că limba slavă era întrodusă în biserică şi în cancelariele române cu multŭ maĭ înainte de Alexandru celŭ Bunŭ, că Marcu alŭ Efesuluĭ nu putea să trimiţă Mitropolitŭ în Moldova ; că Teoctistŭ n'a fostŭ succesorulŭ Mitropolituluĭ, carele purta titlulŭ de Moldovlachias la sinodulŭ de Florenţa şi s'a unitŭ cu Latiniĭ etc.

Câte-va însă din aserţiunile luĭ Cantemirŭ potŭ fi luate ca adevĕrurĭ istorice, cu óre-carĭ lămurirĭ. Ast-felŭ sunt : spunerea că Teoctistŭ ar fi fostŭ din Bulgaria, că a fostŭ diaconŭ alŭ luĭ Marcu alŭ Efesuluĭ, că a fostŭ lăudatŭ pentru pietatea şi ortodoxia sa.

Despre Marcu Mitropolitulŭ Efesuluĭ, pronumitŭ Eugenicus, scimŭ că

elŭ a fostŭ unulŭ din cei mai puternicï apĕrătorï aï ortodoxieï la sinodulŭ de la Florenţa, prin sciinţa sa teologică, prin elocuenţa sa şi prin credinţa sa cea tare şi nestrămutată a convingerilorŭ sale despre dreptatea causeï Bisericeï căreia elŭ aparţinea. Elŭ n'a voitŭ să subscrie decisiunile aceluï sinodŭ, dupre tóte stăruinţele împĕratuluï, ale Patriarchuluï şi ale colegilorŭ sĕï, încâtŭ Papa Eugenie, când s'a informatŭ de neclintirea lui Marcu, a esclamatŭ: «atuncï nimicŭ n'amŭ făcutŭ!»

După întórcerea la Constantinopole, Marcu a fostŭ celŭ maï aprigŭ luptătorŭ contra uniştilorŭ; a luatŭ parte activă contra lorŭ şi la sinodulŭ ţinutŭ în Constantinopole în anulŭ 1450. (Vedï Istor. Bisericeï Meletie t. III. part. II. p. 40).

Teoctistŭ a putută să fi fostŭ diaconŭ la Marcu Mitropolitulŭ Efesuluï, a putută să fie şi învĕţatŭ şi evlaviosŭ; a putută să fi fostŭ originarŭ din Bulgaria, dar noï îlŭ credemŭ că de naţionalitate era românŭ şi să fi sciutŭ românesce, căcï altmintrelea n'arŭ fi putută fi Mitropolitŭ în Moldova. Nu credemŭ însă că a fostŭ trimesŭ în Moldova de către Marcu alŭ Efesuluï, carele nu avea nicï o relaţiune cu Biserica Moldoveï. Maï degrabă amŭ crede, că elŭ a fostŭ chiematŭ aicï de Grigorie Ţamblacŭ, carele póte-lŭ cunoscea, saŭ póte chiar îï era rudă, căcï precum scimŭ, şi Ţamblacŭ era originarŭ din Bulgaria. Saŭ póte că Teoctistŭ a fostŭ mânatŭ în Moldova de curentulŭ emigraţiuniï româno-slave din ţĕrile de peste Dunăre în România, adică Muntenia şi Moldova, curentŭ despre carele vom vorbi maï josŭ. In totŭ casulŭ Teoctistŭ a fostŭ bine apreciatŭ în Moldova, şi meritele luï rĕsplătite prin rădicarea luï la trépta de Mitropolitŭ, după mórtea luï Ţamblacŭ.

Mitropolitulŭ Grigorie Ţamblacŭ, după cum spune istoria mănăstiriï Némţuluï, este acolo înmormântatŭ, şi anume în Biserica Mare. Părintele Andronicŭ închee aşa igumenia luï Ţamblacŭ: «Iară mormântulŭ luï este alăturea cu alŭ părinteluï Siluanŭ. în pridvorulŭ (secţiunea) din mijlocŭ, unde sunt dóuĕ petre alăturea, în partea dréptă înaintea icóneï sfinteï înălţărï» (1). Totŭ odată părintele Andro-

(1) După reparaţia făcută în aniï din urmă Bisericeï marï din mănăstirea Némţuluï, acum

nicŭ spune, că de la Mitropolitulŭ Grigorie a rĕmasŭ în mănăstirea Némţuluĭ o liturghie slavonă scrisă de dînsulŭ şi subscrisă încă de când era Mitropolitŭ alŭ Kievuluĭ, şi că acea liturghie se păstréză în Biblioteca slavonă a mănăstiriĭ. In vara acésta eŭ, visitândŭ mănăstirea Némţuluĭ, am revisuitŭ tótă biblioteca slavonă, dar negăsindŭ acea liturghie, m'am adresatŭ la autorulŭ istorieĭ mănăstiriĭ, carele acum trăesce în Basarabia la mănăstirea moldovenéscă de acolo, numită, «Noulŭ-Némţu,» şi i-am cerutŭ sciinţă despre acea liturghie şi despre inscripţia din ea.

Aproposito despre părintele Andronicŭ. Elŭ este originarŭ din Moldova; a intratŭ în mănăstirea Némţuluĭ în anulŭ 1831, unde s'a călugăritŭ şi a devenitŭ unulŭ din ceĭ maĭ cuvioşĭ călugărĭ aĭ mănăstiriĭ Némţuluĭ. Elŭ cu unŭ zelŭ extra-ordinarŭ, împinsŭ de unŭ nobilŭ instinctŭ de a cunósce trecutulŭ mănăstiriĭ, s'a ocupatŭ cu studiarea documentelorŭ mănăstiriĭ, care eraŭ fórte numeróse, şi pentru cele slavone s'a servitŭ cu unŭ altŭ părinte, Duhovniculŭ Chiriac, carele cunoscea limba slavonă, şi carele a tradusŭ multe cărţĭ din slavonesce, parte tipărite, parte rĕmase încă în manuscripte (1). Resultatulŭ ostenelelorŭ luĭ Andronicŭ a fostŭ istoria mănăstiriĭ Némţuluĭ şi a Seculuĭ, scrisă de elŭ şi maĭ pe scurtŭ şi maĭ pe largŭ. Cea pe scurtŭ pórtă titlu : «Istoria Sfintelorŭ Mănăstirĭ Némţulŭ şi Seculŭ, adunată în scurtŭ». Acéstă lucrare constă din o broşură în folio, carea coprinde 9 file, şi s'a tipăritŭ în Mănăstirea Némţuluĭ, în anulŭ 1857. Apoĭ s'a adaosŭ la ediţiunile de Ciaslovŭ ce s'aŭ făcutŭ în urmă în acea tipografie. In o altă lucrare a sa, Andronicŭ a ex-

nu maĭ esistă aceste petre. Ele s'aŭ rădicatŭ orĭ s'aŭ adâncitŭ, pardosindu-se tótă biserica cu lespeḑĭ de marmoră.

(1) Chiriacŭ era românŭ originarŭ din Şistovulŭ Bulgarieĭ. Elŭ venise în Moldova cu tată-sĕŭ încă în copilărie, cu ocasia unuĭ resbelŭ între Rusia şi Turcia. Tatălŭ sĕŭ fu primitŭ în Moldova şi stabilitŭ ca preotŭ în oraşulŭ Bărladulŭ. Chiriacŭ de timpuriŭ fu datŭ la mănăstire, unde se călugări, şi se distinse prin zelulŭ sĕŭ către literatură. Elŭ traduse maĭ multe cărţĭ în limba română, precum : Praştia, Chronografulŭ Sfântuluĭ Dimitrie Rastovski, care s'a şi tipăritŭ în mănăstirea Némţuluĭ. A maĭ tradusŭ chronica luĭ Baroniŭ, o carte voluminósă în maĭ multe tomurĭ in folio, pe care eŭ le-am vĕḑutŭ în mănăstire, şi eraŭ scrise cu mâna luĭ Chiriacŭ. Elŭ trăia în mănăstirea Seculuĭ, unde eŭ l'am vĕḑutŭ în anulŭ 1872 pentru ultima dată, obositŭ de bĕtrâneţe. Elŭ a muritŭ de vr'o 5—6 anĭ.

pusŭ maĭ pe largŭ istoria acestorŭ mănăstirĭ, precum şi istoria despre starițulŭ Paisie, carele a întrunitŭ amândóuĕ aceste mănăstirĭ sub o administrație atâtŭ duchovnicéscă, cât şi economică. Acésta se păstréză în manuscrisŭ în biblioteca mănăstiriĭ Némțuluĭ, şi mi-am trasŭ şi eŭ o copie. Spre deosebire, noĭ pe acésta o vomŭ numi «mijlocie». In anulŭ 1858 părintele Andronicŭ a făcutŭ o călătorie la locurile Sfinte ale Atonuluĭ şi Ierusalimuluĭ. Când s'a înturnatŭ elŭ în mănăstire, în anulŭ următorŭ, acolo a găsitŭ o mare prefacere: averile mănăstiriĭ se secularizase; pentru administrația economică a mănăstiriĭ se înființase unŭ comitetŭ, carele a refusatŭ de a înscrie pe Andronicŭ între monachiĭ mănăstiriĭ, dicêndu-ĭ că elŭ trebue să céră maĭ întâiŭ autorisațiunea Ministeriuluĭ. Acésta l'a mâhnitŭ pe Andronicŭ, şi elŭ, împreună cu alțĭ părințĭ nemulțumițĭ de reformele făcute în mănăstire, aŭ trecutŭ în Basarabia, unde guvernulŭ rusŭ le-a datŭ locŭ de petrecere pe o moşie a mănăstiriĭ Némțuluĭ, numiță Chițcaniĭ, şi unde eĭ în curêndŭ aŭ formatŭ mănăstirea actuală numită «Noulŭ Némțŭ». Acolo Andronicŭ a continuatŭ ocupațiunile sale cu istoria mănăstirilorŭ Némțulŭ şi Seculŭ, compunêndŭ o lucrare voluminósă, compusă din maĭ multe tomurĭ în folio, şi în care sunt reproduse întregĭ urice şi chrisóve de ale mănăstiriĭ, pre carĭ elŭ le copiase încă pe când se afla în mănăstirea Némțuluĭ.

La explicările ce amŭ cerutŭ părinteluĭ Andronicŭ asupra unorŭ notițe despre Țamblacŭ, între altele despre Liturgia rĕmasă de la elŭ, şi de care elŭ vorbesce în istoria sa *mijlocie*, elŭ cu o rară abnegațiune şi cu unŭ viŭ interesŭ pentru sciință mi-a comunicatŭ totŭ ce a pututŭ elŭ aduna despre Țamblacŭ, atâtŭ de prin cărțile din biblioteca mănăstiriĭ Némțuluĭ cât şi de pe la autoriĭ ruşĭ, tóte cuprinse în 6 cóle de hărtie, scrise cu mâna luĭ. Despre liturgia luĭ Țamblacŭ, carea acum nu se găsesce în biblioteca mănăstiriĭ Némțuluĭ, iată ce relațiune mi-a datŭ: «Cu începutulŭ anuluĭ 1857, când am copiatŭ inscripțiunea din Liturgia luĭ Țamblacŭ, cartea acésta era în biblioteca mănăstiriĭ, cea de sub clopotniță (adică cea slavonéscă), cu alte multe cărțĭ scrise de mână.» Apoĭ trimițêndu-mĭ copie de pe acea inscripțiune, arată şi cuprinderea liturgieĭ luĭ Țamblacŭ: «elŭ

(Ţamblacŭ) o a fostŭ scrisŭ cu mâna, fórte frumosŭ, în limba slovenéscă; cuprindea: rânduiala sfinţiriĭ bisericeĭ; rânduiala faceriĭ sfântuluĭ şi mareluĭ mir; rânduiala chirotonieĭ Archiereilorŭ, a preoţilorŭ, a ierodiaconilorŭ şi a chirotisielorŭ; desfiinţarea chirotonieĭ de la nevredniculŭ preotŭ; blestemurile ce s'aŭ obicinuitŭ a se săvârşi de sfânta sobornicéscă pravoslavnica nóstră biserică asupra tuturor ereticilorŭ, în fie-care anŭ, în Dumineca pravoslavieĭ, şi altele. Pe dosulŭ fileĭ 340 (т̄м) a acesteĭ cărţĭ însémnă însuşĭ elŭ (Ţamblacŭ) aşa: «Сїе ѡсвщенїе цр҃кви писахъ азъ ѹкою мѡею смѣреныи Григорїи Цамблака митрополитъ Кїевскїи и Галицкїи и всеа рѡсїи».— «Acéstă sfinţire de biserică am scris'o eŭ cu mâna mea, smeritulŭ Grigorie Ţamblacŭ, Mitropolitulŭ Kievuluĭ, al Galiţieĭ şi a tótă Rusia». — La inscripţia acésta a luĭ Ţamblacŭ maĭ sunt încă adaose câte-va rândurĭ, dar fiindŭ videratŭ, că ele sunt o adăosătură posterióră şi încă próstă, contradicĕtóre şi gramaticeĭ şi istorieĭ, de aceia noĭ nu le punemŭ aicĭ, ci vomŭ vorbi despre ele în altŭ locŭ (1). De la Ţamblacŭ trebue să

(1) Despre posibilitatea perderiĭ acesteĭ cărţĭ preţióse din biblioteca mănăstiriĭ, iată ce ne comunică părintele Andronicŭ: «In anulŭ 1865 pe unŭ lipovanŭ, anume Corneiŭ de la Vilcov, carele de multe orĭ aducea pesce la mănăstirile nóstre, când eram şi eŭ acolo, l'amŭ aflatŭ vîndĕndŭ o carte mare de cele vechĭ slavonescĭ scrise de mână, cu învĕţăturĭ pustnicescĭ către monachĭ ale mareluĭ Vasilie, pe care o am şi cunoscutŭ că este din biblioteca mănăstiriĭ, şi am făcutŭ tóte chipurile ca să o cumpĕrŭ. Elŭ spunea cum că o a cumpĕratŭ de la unŭ mezatŭ din târgulŭ Némţuluĭ, arătândŭ şi o adeverinţă cu No. 884 din 10 Aprilie anulŭ 1865, de la comisia din târgulŭ Némţuluĭ, cu pecete, întru carea comisia adeveria că a priimitŭ 15 galbenĭ pentru 120 de cărţĭ, şi era iscălitŭ «Lazărŭ Teodorŭ» şi unŭ altulŭ al căruĭ nume nu l'am pututŭ desluşi, şi n'amŭ pututŭ să dobândescŭ acea carte, fiind-că cerea 30 ruble pe dînsa, banĭ, pe care eŭ nu-ĭ aveamŭ pe atuncĭ. Dar elŭ apoĭ nu s'a maĭ arĕtatŭ pe aicĭ. Am găsitŭ în urmă vîndute de acelaşĭ lipovanŭ alte 18 cărţĭ, între carĭ şi una de psaltichie, scrisă de mâna mea, şi dăruită de mine bisericeĭ celĭ marĭ a mănăstiriĭ Némţuluĭ încă din anulŭ 1844. Incă şi o Evanghelie tipărită la anulŭ 1693 în Mitropolia Ungro-Vlachieĭ în limbile grecéscă şi românéscă, dăruită mănăstiriĭ Bogdana de Constantinŭ Duca Voevodŭ, precum se scrie în ea, şi am făcutŭ tóte chipurile de rescumpĕrare, şi am înzestratŭ cu ele biblioteca acesteĭ sânte mănăstirĭ Noulŭ-Némţŭ».—Observămŭ aicĭ că Lipoveniĭ fórte fanaticĭ pentru cărţile bisesicescĭ vechĭ slavone, aŭ acaparatŭ cele maĭ preţióse cărţĭ slavone de prin mănăstirile nóstre; căcĭ eĭ numaĭ pe acele vechĭ, anterióre véculuĭ alŭ 17-lea le credŭ adevĕrate cărţĭ bisericescĭ ortodoxe, credĕndŭ pe cele maĭ nóuĕ ereticescĭ şi corupte. Monachiĭ noştri necărturarĭ şi necunoscĕndŭ valórea cărţilorŭ antice, fie în orĭ ce limbă, şi ademeniţĭ de baniĭ lipovenescĭ, aŭ înstrăinatŭ de la mănăstirĭ acele cărţĭ, ca netrebuitóre lorŭ. Multe le-aŭ luatŭ şi diferiţĭ călĕtorĭ străinĭ, maĭ cu sémă ruşĭ. In anulŭ 1858 unŭ librarŭ rusŭ de la Kiev,—Litov, a cutrieratŭ tóte mănăstirile Moldoveĭ, adunândŭ manuscrise vechĭ slavone

fi rămasŭ încă multe cărţĭ slavone în mănăstirea Némţuluĭ; póte că cărţĭ de ale luĭ să se fi aflândŭ între manuscrisele sârbescĭ, ce se păstréză până astăḑĭ în biblioteca mănăstiriĭ Némţuluĭ. Noĭ nu putemŭ afirma acésta positivŭ, din causă că manuscriptele acele maĭ tóte n'aŭ nicĭ începutulŭ nicĭ sfârşitulŭ. Ceea ce putemŭ afirma este, că unele din ele arată numele scriitoruluĭ : Gavriilŭ, contimporanŭ cu Ţamblacŭ. Vomŭ aminti aicĭ d. e. sbornicululŭ sârbescŭ, în carele se află şi viéţa Sf. Ioanŭ celŭ noŭ, compusă de Ţamblacŭ.

Sborniculŭ acesta este scrisŭ de Gavriilŭ în anulŭ 1438 Sept. (6947), adică tocmaĭ pe timpulŭ când Ţamblacŭ era Mitropolitŭ în Moldova. In catalogulŭ nostru, acestŭ sbornicŭ este înşiratŭ sub No. 106.

Resumândŭ decĭ totŭ ce amŭ găsitŭ despre viéţa luĭ Ţamblacŭ, în isvóre române, slavone, rusescĭ, etc. încheemŭ :

Elŭ a fostŭ românŭ de némŭ, născutŭ în Târnovulŭ Bulgarieĭ. Şi-a făcutŭ educaţiunea în Constantinopolŭ, unde s'a şi călugăritŭ. In calitate de ieromonachŭ a fostŭ trimisŭ de Patriarchulŭ Constantinopoleĭ Mateiŭ la începutulŭ véculuĭ alŭ 15-lea în Moldova ca împuternicitŭ din partea Patriarchieĭ spre a stabili pacea bisericéscă între biserica Moldoveĭ şi Patriarchie. După împlinirea acesteĭ misiunĭ, Ţamblacŭ a rĕmasŭ în Moldova ca presbiterŭ alŭ mareĭ bisericĭ a Moldoveĭ şi ca profesorŭ la şcóla domnéscă de la Sucéva.

La anulŭ 1407 s'a dusŭ în Litva şi a devenitŭ Mitropolitŭ alŭ Kievuluĭ, cu jurisdicţiune asupra Rusieĭ apusene şi a Galiţieĭ.

Pe la anulŭ 1420, retrăgêndu-se de la acea Mitropolie, s'a dusŭ în Serbia, unde a devenitŭ egumenŭ alŭ Lavreĭ Deciana.

Pe la aniĭ 1431—1432 a revenitŭ în Moldova, unde a fostŭ ataşatŭ la biserica cea mare a mitropolieĭ din Sucéva, şi curând apoĭ alesŭ Mitropolitŭ alŭ Moldoveĭ.

Cea d'întâiŭ afacere bisericéscă a luĭ a fostŭ rumperea relaţiuni-

scrise pe pergamenŭ. Mi s'a spusŭ că de la o mănăstire a dobânditŭ unŭ Tetrovanghelŭ sârbescŭ, scrisŭ fórte frumosŭ, numaĭ prin promisiunea dată igumenuluĭ de a-ĭ mijloci o decoraţie ruséscă. Cu tóte aceste deprădărĭ, în mănăstirea Némţuluĭ totuşĭ s'a păstratŭ încă o însemnată colecţiune de manuscripte vechĭ slavone, pe care noĭ le-am descrisŭ într'unŭ anume catalogŭ, în tómna anuluĭ 1883.

lorŭ de jurisdicţiune ale bisericeĭ Moldoveĭ cu cea Constantinopolitană, şi reînnoirea legăturilorŭ antice cu Archiepiscopia autocefală a Ochrideĭ. Pe la anulŭ 1440, elŭ a primitŭ egumenatulŭ mănăstiriĭ Némţuluĭ şi de acolo a continuatŭ a dirige şi Mitropolia Suceveĭ până la mórtea sa, întâmplată pe la anulŭ 1450.

Ne rămâne acum a trata despre maĭ multe scrierĭ, ce Ţamblacŭ a lăsatŭ posterităţiĭ, prin activitatea sa literară. Dar maĭ întâiŭ trebue să dămŭ óre-carĭ ideĭ generale despre starea culturală şi literară de atuncĭ în Moldova şi în tótă România şi despre agenţiĭ lorŭ.

Este sciutŭ, că Româniĭ, avêndŭ limba lorŭ proprie, n'aŭ avutŭ carte, şi încă din vechime aŭ adoptatŭ cartea Slavilorŭ de la sudŭ, cu cariĭ aŭ avutŭ relaţiunĭ şi politice şi bisericescĭ, şi cu cariĭ se vede că aŭ trăitŭ multŭ timpŭ împreună, încât se priviaŭ şi eĭ ca făcêndŭ parte din familia popórelorŭ slave de sudŭ. Acéstă deprindere cu cartea slavă a făcutŭ că şi după înfiinţarea Domniatelorŭ române în véculŭ alŭ 13-lea şi 14-lea, cartea slavonă a continuatŭ la Românĭ şi în Muntenia şi în Moldova, precum arată uricele domnescĭ şi inscripţiunile din acele vécurĭ, ajunse până la noĭ. Se nasce acum întrebarea: pentru ce Româniĭ, după ce şĭ-aŭ formatŭ staturĭ a parte românescĭ. totuşĭ aŭ purtatŭ atâtŭ de îndelungŭ jugulŭ moralŭ alŭ uneĭ limbĭ străine şi neînţelese de poporŭ ci numaĭ de ceĭ ce o învĕţaŭ înadinsŭ pentru a puté fi cărturarĭ, scriitorĭ, dascălĭ şi preoţĭ? Pentru ce aŭ trebuitŭ să trécă încă vécurĭ până la alŭ 17-lea, 18-lea, ca Româniĭ să se pótă convinge că trebue să-şĭ facă carte românéscă şi pentru biserica lorŭ şi pentru trebuinţele sociale, şi pentru cultura lorŭ intelectuală? Acea deprindere a Românilorŭ cu limba slavă s'a basatŭ ea óre numaĭ pe o tradiţiune tenace şi fără nicĭ o relaţiune, contra necesităţiĭ urgente de carte română pentru Românĭ? Pentru ce nisce bărbaţĭ luminaţĭ ca Ţamblacŭ şi ca Teoctistŭ, carĭ sciaŭ că tóte cele-l-alte popóre ortodoxe printre carĭ eĭ aŭ trăitŭ, şi unde aŭ învĕţatŭ: Greciĭ, Bulgariĭ, Ruşiĭ, Sârbiĭ, aŭ carte în limba lorŭ, aŭ esitatŭ totuşĭ de a pune şi printre Românĭ fundamentulŭ cărţiĭ române şi a lăsa ceva posterităţiĭ din acele prime încercărĭ

ale lorŭ pentru formarea cărţiĭ românescĭ, maĭ alesŭ că eĭ aŭ vorbitŭ şi aŭ predicatŭ în limba română?

Ca să rĕspundemŭ la aceste întrebărĭ, trebue să ne aducemŭ aminte:

1) Că pe acele timpurĭ egoismulŭ naţionalŭ nu se deşteptase încă la Românĭ. Eĭ se conduceaŭ de fraternitatea evangelică, carea face pe omŭ a iubi pe tóte naţiunile, maĭ alesŭ pe cele de o credinţă. Cartea era unŭ lucru sântŭ; ea era aşa de strînsŭ legată cu biserica şi cu religia, încâtŭ cartea aparţinea bisericeĭ de carea se ţinea unŭ poporŭ. Fiindŭ decĭ că Româniĭ se ţineaŭ de o biserică comună şi Slavilorŭ, cu cariĭ trăise împreună multe vécurĭ, de aceea credeaŭ eĭ că şi limba bisericeĭ lorŭ trebue să fie totŭ cea slavă, de şi puţinĭ o înţelegeaŭ. Dascăliĭ lorŭ, Slavĭ de origină, negreşitŭ îĭ întăreaŭ în acea idee.

2) Pe la finele véculuĭ 14-lea, Turciĭ ocupândŭ pe rândŭ provinciile creştine din orientulŭ Europeĭ, Tracia, Macedonia, Tessalia, Bulgaria, Serbia; aŭ începutŭ dominaţiunea lorŭ, prin acte barbare, ardêndŭ, ucigândŭ, prădândŭ, dărămândŭ bisericele şi mănăstirile. Gróza acésta a făcutŭ pe mulţĭ ómenĭ cărturarĭ, preoţĭ şi călugărĭ, de naţionalitate atâtŭ română cât şi slavă, a căuta scăpare în ţĕrile române de dincóce de Dunăre, şi a se lipi pe la diferite persóne şi pe la bisericĭ ca dascălĭ de copiĭ şi ca servitorĭ bisericescĭ. Mulţĭ dintre aceştia, călugăriĭ, şĭ-aŭ găsitŭ asilurĭ prin munţĭ, unde aŭ formatŭ sichăstriĭ şi apoĭ mănăstirĭ, atâtŭ în Muntenia câtŭ şi în Moldova. (1). Vomŭ aminti câte-va esemple:

(1) D-lŭ Const. Ios. Jireček în Istoria Bulgarieĭ (ediţia ruséscă 1878; Odesa), descriindŭ ultima catastrofă a regatuluĭ Bulgarieĭ şi a capitaleĭ Târnov, spune, că în anulŭ 1393 Baiazid, luândŭ capitala Bulgarieĭ cu asaltŭ, a prefăcutŭ bisericele parte în giamiĭ, parte în băĭ şi grajdurĭ, móştele sfinţilorŭ aŭ fostŭ aruncate şi arse, preoţiĭ isgoniţĭ, palatulŭ regalŭ fu arsŭ, patriarchulŭ Eutimie alungatŭ din casa sa, ameninţatŭ cu mórtea şi apoĭ exilatŭ; boeriĭ în numĕrŭ de 110 aŭ fostŭ ucişĭ într'o biserică, unde aŭ fostŭ chiemaţĭ spre a se consulta cu noulŭ comandantŭ turcŭ. Toţĭ locuitoriĭ ceĭ maĭ însemnaţĭ aĭ Târnovuluĭ aŭ fostŭ strămutaţĭ în provinciile Orientuluĭ şi în loculŭ lorŭ aŭ adusŭ coloniştĭ turcĭ. Cu acéstă ocasie uceniciĭ patriarchuluĭ Eutimie, adică toţĭ membri luminaţĭ aĭ cleruluĭ, s'aŭ rĕspânditŭ prin Rusia şi prin Serbia (noĭ adăogimŭ că şi în România), şi aŭ adusŭ cu sine acolo cărţile bulgărescĭ, precum învĕţaţiĭ grecĭ aŭ îmbogăţitŭ apusulŭ cu clasiciĭ anticĭ după căderea Constantinopoleĭ (pag. 450—454).

Descriindŭ bătălia de la Vidin şi cucerirea acesteĭ cetăţĭ de Baiazid, în anulŭ 1398,

Pe la finele véculuĭ 14-lea sântulŭ Nicodim, originarŭ din Serbia, veni de la Sântulŭ-Munte şi se stabili în pustietăţile Olteniei, şi fundă acolo dóuĕ mănăstirĭ: Vodiţa şi Tismana (vedĭ viéţa sf. Nicodim, Bucurescĭ 1883). Mănăstirrea Némţuluĭ am vĕdutŭ în urmă, că a fostŭ fundată totŭ pe la finele véculuĭ 14-lea de treĭ călugărĭ veniţĭ din Orientŭ. Mănăstirea Bistriţa din Moldova a fostŭ înfiinţată pe la începutulŭ véculuĭ 15-lea de Alexandru cel Bunŭ, totŭ din îndemnulŭ călugărilorŭ emigraţĭ de peste Dunăre, precum putemŭ deduce din pomelniculŭ slavonŭ ce s'a făcutŭ la fundarea mănăstiriĭ, şi care a fostŭ purtatŭ de aceĭ călugărĭ prin tóte ţĕrile slave de la sudŭ şi de la nordŭ, pentru a aduna eleimosină, după pilda călugărilorŭ din Orientŭ. Totŭ pe atuncĭ alţĭ călugărĭ veniţĭ din Orientŭ aŭ fundatŭ sichăstriĭ prin munţĭ la Bisericanĭ, apoĭ în urmă o mănăstire, carea pentru aceea s'a numitŭ Bisericanĭ, căcĭ în'ea a fostŭ stabilită orânduiala escepţională, ca în unele mănăstirĭ din Orientŭ numite «ale neadormiţilorŭ», pentru că acolo serviciulŭ bisericescŭ nu contenia nicĭ-odinióră, — diua şi nóptea. De asemenea s'a maĭ înfiinţatŭ sichăstria şi apoĭ mănăstirea Păngăraţilorŭ, numită aşa de la sichastrulŭ Pangratie, carele -şĭ alese loculŭ de sichăstrie muntele numitŭ până astăzĭ Pangratie. Pobrata, cea maĭ veche mănăstire în Moldova, numită la începutŭ «Mănăstirea de la Poiană», a fostŭ zidită totŭ pe la finele véculuĭ 14-lea. Pe la începutulŭ véculuĭ 15-lea Alexandru celŭ Bunŭ a maĭ ziditŭ mănăstirea Moldoviţa în Bucovina. Munţiĭ în carĭ s'aŭ pustnicitŭ primiĭ sichastri, şi în apropierea cărora în urmă s'aŭ ridicatŭ mănăstirĭ, pórtă până astădĭ numele primilorŭ sichastri veniţĭ din Orientŭ, precum: Simonŭ, Ghermanŭ, Pangratie, Pachomie, Chiriacŭ, etc. Mănăstirea Agapia pórtă numele de la primulŭ sichastru Agapie, carele s'a pustnicitŭ pe loculŭ unde este schitulŭ Agapia din délŭ. Tóte mănăstirile nóstre cele vechĭ aŭ şi ele legendele lorŭ miraculóse, ca şi mănăstirele antice din Orientŭ.

d. Jireček dice că Turciĭ aŭ prefăcutŭ în pustietăţĭ provinciĭ întregĭ, şi pretutindenea aŭ datŭ flacăriĭ mănăstirile şi bisericile. Locuitoriĭ de la şesurĭ aŭ fugitŭ la munţĭ şi acolo aŭ înfiinţatŭ oraşe nóuĕ. Mulţime de poporŭ, împreună cu boerĭ şi cu clerŭ, aŭ emigratŭ în Valachia, în Ungaria şi în Serbia. Fórte mulţĭ Bulgarĭ, maĭ alesŭ bogomiliĭ, aŭ primitŭ islamulŭ (p. 461).

Unuia i-a descoperitŭ Dumnedeŭ în vedenie loculŭ unde să zidéscă mănăstirea, precum S-tuluĭ Nicodim, a se zidi mănăstirea Tismana, la loculŭ arătatŭ în vedenie și numitŭ «Pișetorĭ», adică unde curge unŭ isvorŭ dintr'o peșteră și cade josŭ de pe stâncĭ. — Altora s'a arătatŭ Maica Domnuluĭ și le-a indicatŭ loculŭ unde ea voesce să se zidéscă mănăstirea și biserica sa, precum sichastrilorŭ de la Bisericanĭ. Altora îngerulŭ, prin cântare nóptea în vre-unŭ arbore, a arătatŭ loculŭ și numele patronuluĭ viitóreĭ mănăstirĭ. — Legendele altorŭ mănăstirĭ se rapórtă la icónele făcĕtóre de minunĭ, ce se află în ele, dupre pilda icónelorŭ miraculóse de la Athon. Tóte aceste mănăstirĭ și altele, carĭ aŭ urmatŭ a se funda de Domnĭ și boerĭ, după acésta, aŭ servitŭ de asilŭ maĭ întâiŭ călugărilorŭ emigrațĭ din Orientŭ, cariĭ aŭ transplântatŭ în România ascetismulŭ monachismuluĭ orientalŭ, și aŭ fostŭ focularele de cultură religiósă și de carte slavonă. — Călugăriĭ emigrațĭ din țĕrile orientale, atâtŭ Românĭ câtŭ și Slavĭ, educațĭ și învĕțațĭ din copilărie în limba slavo-sudică, o aŭ transportatŭ cu dînșiĭ și întăritŭ prin mănăstirĭ. — Mănăstirile pe atuncĭ eraŭ școlele unde se formaŭ bisericașiĭ românĭ; de acolo se luaŭ Episcopiĭ, Mitropolițiĭ, toțĭ bine întărițĭ și lipițĭ de cartea slavonă, pe carea eĭ la rândulŭ lorŭ o propagaŭ în țéră prin școle înființate pe la Episcopiĭ și Mitropoliĭ și pe la orașe, ba chiar și pe la sate, prin școle înființate de boerĭ pe la moșiile lorŭ.

Din aceste din urmă școle eșiaŭ miciĭ cărturarĭ trebuitorĭ pe atuncĭ pentru a scrie, pentru a fi: «diacĭ» de cancelarie, «țârcovnicĭ» și «popĭ». Cultura ce se căpăta prin școlele slavone de prin mănăstirĭ consta: a) din cetirea cărților slavone pe carĭ se făcea serviciulŭ divinŭ în biserică, adică ciaslovulŭ, psaltirea și cele-alte cărțĭ bisericescĭ; b) învĕțarea cântărilorŭ bisericescĭ, pentru carĭ eraŭ anume cărticele ce coprindeaŭ colecțiunĭ de imnurile necesarie cântăreților și carĭ purtaŭ numirea de «Osmoglasnice» saŭ «Catavasiere»; c) celorŭ ce trebuiaŭ a cunósce adâncŭ limba slavonă li se predaŭ noțiunĭ de gramatică, li se propuneaŭ citirĭ din Biblie și din cărțile S-ților Parințĭ, până ce eleviĭ ajungeaŭ a înțelege perfectŭ acea limbă și a o scrie, precum vedem pe mulțĭ Mitropolițĭ și

Episcopî românî, că înţelegeaŭ bine acea limbă, de şi uniî o scrieaŭ destulŭ de stricatŭ. — Totŭ acéstă metodă de învĕţatŭ limba slavonă s'a întrebuinţatŭ în Moldova până la timpurile principeluî Dimitrie Cantemirŭ, carele iată cum descrie predarea aceste̊î limbî, pe timpulŭ sĕŭ: «De aceea nicî fiiî boerilorŭ nu învĕţaŭ altă limbă de cât cea slavonă, în carea după ce se deprindeaŭ a citi, fiindŭ-că în ea nu aveaŭ de unde învĕţa alte sciinţe, trebuiaŭ să înveţe de rostŭ Orologiulŭ Bisericeî orientale, Octoihulŭ şi Psaltirea. După aceea li se esplica Evangelia, faptele Apostolilorŭ, Pentateuchulŭ saŭ cele cincî cărţî ale luî Moisi, şi cele-lalte cărţî din Testamentulŭ vechiŭ, dar acestea fórte rarŭ; totulŭ era numaî ca să pricépă ceva din Biblie... şi rarŭ era ca să înveţe cineva gramatica limbeî slavone.» (Descrierea Moldoveî, Bucurescî 1875, pagina 170).

Călugăriî cărturarî pe la mănăstirî, mitropoliî şi episcopiî, precum şi dascăliî mirenî prin politiî şi sate, se ocupaŭ cu prescrierea cărţilorŭ slavone trebuitóre pentru serviciulŭ divinŭ prin bisericî, şi a sbornicelorŭ (colecţiunilorŭ) de predice ale sfinţilorŭ părinţî. — Acésta era şi o ocupaţiune fórte profitabilă, cacî cărţile pe atuncî eraŭ rarî şi scumpe. O mulţime de scriitorî de aceştia trăiaŭ cu acéstă meserie. Biblioteca bisericéscă, carea avea trebuinţă de scriitorî, era numerósă. — Vomŭ înşira aci numele cărţilorŭ sârbescî scrise pe atuncî, şi a cărora resturî se păstréză până astădî în Bibliotecele unora din mănăstirile românescî. Astŭ-felŭ sunt: Ciaslovulŭ, Psaltirea, Tetrovanghelulŭ, Praxa (Apostolulŭ), Angherestulŭ (Octoihulŭ), Triodulŭ, Trifologiulŭ saŭ Trifoloiulŭ, numitŭ în urmă Anthologiŭ, carele coprinde serviciile sĕrbătorilorŭ anuale, Penticostariulŭ saŭ Triodulŭ florilorŭ, 12 minee lunare, Osmoglasniculŭ saŭ prescurtare din Octoichŭ pentru cântăreţî, Pravila cea mare saŭ nomocanonulŭ, adică: legile împĕrătescî bizantine şi canónele sinódelorŭ saŭ, precum nelogicŭ aŭ tradusŭ vechiî traducĕtorî românî, «îndreptarea legeî», Tipiculŭ, Sbornice de vieţele şi învĕţăturile S-ţilorŭ Părinţî etc., care maî tóte sunt cărţî voluminóse. — Pe uniî din scriitorî îî găsimŭ ocupându-se cu scrisulŭ cărţilorŭ tótă viéţa lorŭ. Aşa de exemplu pe monachulŭ Gavriilŭ, de carele am pomenitŭ maî sus,

contimporanŭ cu Țamblacŭ, îlŭ găsimŭ scriindŭ la cărțĭ de pe la anulŭ 1429, când a scrisŭ unŭ Tetravanghelŭ pentru Dómna luĭ Alexandru celŭ Bunŭ, carte care astăḑĭ se află în Biblioteca de la Oxford (Pumnu. Privirĭ repede asupra proprietățiĭ monast. din Bucovina p. 26) și până pe la 1450. Numele acestuĭ scriitorŭ pórtă maĭ multe cărțĭ sârbescĭ, ce se păstréză încă prin Bibliotecele mănăstirescĭ.

3. O altă împrejurare, carea a împuternicitŭ curentulu slavicŭ în Moldova a fostŭ o altă cestiune bisericéscă: frica de papismŭ. Principele Dimitrie Cantemirŭ, când zice că după sinodulŭ de Florența Mitropolitulŭ Teoctistŭ și cu Alexandru celŭ Bunŭ s'aŭ sârguitŭ să stârpéscă totŭ aluatulŭ Latinilorŭ din Biserica Română, și d'a rădica tótă ocasiunea ómenilorŭ tinerĭ de a puté ceti sofismele Latinilorŭ, de și greșesce în detailurĭ, are însă dreptate în tesă generală. In țéră, maĭ alesŭ după sinodulŭ de Florența, s'a întăritŭ frica de propaganda latină, și nu numaĭ la noĭ, ci în tóte țĕrile ortodoxe. Papiĭ de la Roma, de și n'aŭ isbutitŭ a uni Bisericile, de și decisiunile de la Florența, aŭ fostŭ combătute și anatematizate de ortodoxĭ în tóte țĕrile, de și desbinarea între ortodoxie și papismŭ a devenitŭ maĭ mare și maĭ aprigă și decisivă, papiĭ totușĭ aŭ luatŭ de bune și valabile decisiunile de la Florența, le-aŭ publicatŭ în tótă lumea prin misionariĭ lorŭ, și făcêndu-se că nu ținŭ sémă de decisiunile ulteriόre ale Bisericelorŭ ortodoxe, aŭ începutŭ cu tóte mijlócele morale, materiale și politice a propaga uniunea florentină și a forma bisericĭ uniate printre Grecĭ, printre popórele slave, carĭ eraŭ dominate de națiunile catolice, de Italienĭ, de Nemțĭ, de Polonĭ. Unde nu puteaŭ cu ademenirĭ, întrebuințaŭ forța, închideaŭ bisericile ortodoxe, persecutaŭ clerulŭ ortodoxŭ. — Acésta a îngrijatŭ și maĭ multŭ pe ortodoxĭ, și i-a strânsŭ și maĭ tare de datinele lorŭ religióse. — Cea maĭ mică abatere de la vechile usurĭ bisericescĭ se privea ca o înclinare spre papismŭ. — Cine dar putea în asemene împrejurărĭ să cugete la schimbarea limbeĭ Bisericeĭ române, limbă carea făcea parte integrantă a ortodoxieĭ române, carea era comună cu a tuturorŭ popórelorŭ slave din prejurulŭ Românieĭ? — In adevĕrŭ limba slavonă era

lucrată şi prelucrată în curgere de 600 anĭ, ea avea o literatură celŭ puţinŭ bisericéscă, destulŭ de bogată, modelată şi acomodată, chiar prin sforţărĭ, după modelulŭ limbeĭ eline bisericescĭ; termeniĭ bisericescĭ şi dogmaticĭ eraŭ formaţĭ cu o mare precisiune filologică şi dogmatică dupre ceĭ grecescĭ. —In ea eraŭ traduse, de şi cu multe obscurităţĭ, tóte cărţile serviciuluĭ divinŭ anualŭ, carĭ compunŭ o bibliotecă însemnată; deaseminea operele celorŭ maĭ marĭ dascălĭ aĭ Bisericeĭ grece şi slavone, precum: Vasilie cel mare, Grigorie Teologulŭ şi Nisis, Chrisostom, Damaschin, ascheţiĭ Efrem şi Isaac Sirienĭ, Iónŭ Scărariulŭ şi o mulţime alţiĭ ; numerósele sbornice saŭ cuvinte de ale Dascălilorŭ bisericescĭ spre a se ceti în biserică; Nomocanóne saŭ pravile bisericescĭ; letopiseţele bizantine, care coprindeaŭ istoria bisericeĭ şi Impĕrăţieĭ creştine a rĕsărituluĭ. A cugeta, ca tóte aceste bogăţiĭ literare să se traducă în o limbă vulgară, necultă şi săracă, ca aceea a poporuluĭ românŭ, Dascălilorŭ slavonĭ li se părea că e imposibilŭ şi primejdiosŭ pentru ortodoxie. Acéstă îngrijire de ortodoxie şi conservare a limbeĭ slavone, ca unŭ elementŭ ortodoxŭ, a duratŭ în Moldova şi Muntenia câte-va secole. Cartea română s'a ivitŭ maĭ întâiŭ în scrierĭ particulare de interesŭ socialŭ, pe la finele véculuĭ 16-lea, iară în biserică pe la mijloculŭ véculuĭ 17-lea, şi acésta numaĭ în cărţĭ de predică; căcĭ cu învĕţătura predicătorală românéscă era lumea deprinsă de demultŭ. Şi în Moldova şi în Muntenia cele întâiŭ cărţĭ bisericescĭ sunt dóuĕ cărţĭ de predice, saŭ cazaniĭ, tipărite una în Iaşĭ sub Vasile Vodă, alta maĭ mare în Muntenia, sub Mateiŭ Basarabŭ. Tóte cele-alalte cărţĭ ale sérviciuluĭ divinŭ aŭ continuatŭ încă a rĕmâné cele slavone. Când Mitropolitulŭ Dosoteiŭ a publicatŭ pe la finele véculuĭ 17-lea, întâia óră liturgia, iară Şerbanŭ Cantacuzinŭ în Muntenia totŭ pe atuncĭ a publicatŭ întâia biblie română, ş'aŭ cerutŭ amândoĭ maĭ întâiŭ bine-cuvĕntarea patriarchală: celŭ întâiŭ de la patriarchulŭ de Alexandria Partenie, carele se afla în Iaşĭ ; iar celŭ alŭ doilea de la patriarchulŭ Ierusalimuluĭ Dosoteiŭ, pentru ca să se pótă justifica contra hulitorilorŭ novismuluĭ de a traduce sfintele şi Dumneḑeescile rugăciunĭ şi cuvĕntulŭ luĭ Dumneḑeŭ în limba cea ordi-

10

nară a poporuluĭ, și să convingă pre toțĭ că prin acésta nu se strică legea creștină, căcĭ la din contră n'arŭ fi încuviințatŭ acésta patriarchiĭ Bisericeĭ ortodoxe a rĕsărituluĭ.

4. Cu trecerea timpuluĭ creștiniĭ din imperiulŭ Turcescŭ s'aŭ deprinsŭ cu noiĭ lorŭ stăpânĭ, Turciĭ, și aŭ vĕḑutŭ că potŭ trăi și cu dînșiĭ. Ș'aŭ restabilitŭ bisericile și mănăstirile lorŭ, și a încetatŭ emigrarea slavică de la sudŭ în România. Cultura limbeĭ slave în România a slăbitŭ, limba slavă a totŭ degeneratŭ, luândŭ forme și ḑicerĭ române. Se zăresce încă unŭ curentŭ micŭ filo-românŭ, cu tendințe de a forma carte română, și încă de timpuriŭ, pe la finele véculuĭ 15-lea saŭ pe la începutulŭ véculuĭ 16-lea, și precum se vede, printre Româniĭ emigrațĭ în Moldova din țĕrile sudo-slavice. Acésta o deducemŭ noĭ din resturile uneĭ cărțĭ românescĭ descoperite acum de curândŭ. Acésta este cunoscuta carte publicată de Academie și numită de ea «Codicele voronețanŭ». Ea este o «praxă,» cum se numia în vechime cartea bisericéscă ce numimŭ noĭ acum «Apostolŭ», și care se începea cu faptele Apostolilorŭ (πράξεις τῶν Αποστόλων). Rotacismele cele multe, cuvintele și formele slavice, articolulŭ *lu*, în locŭ de *luĭ*, ortografia fórte primitivă, de asemenea forma litereĭ ꙟ și întrebuințarea eĭ, precum și litera ρ nevocalistŭ, și de o formă deosebită, pre carea scriitoriĭ de la finele véculuĭ 16-lea o puneaŭ de asupra rânduluĭ: tóte acestea arată vechimea cărțiĭ, și în autorulŭ eĭ — póte unŭ Românŭ din țĕrile balcanice, celŭ puținŭ — moldovénŭ nu este, nicĭ munténŭ. Multe din aceste rotacisme noĭ le credemŭ o sforțare ortografică de a puté scrie sunetulŭ macedo-românŭ *ni* (*gni* franc.), d. e. în ḑicerile тиꙟре (tigne) мъꙟрънче (măgnânce) інраинте (gnainte), спѹнри (spugni) etc. Acéstă încercare de începutulŭ cărțiĭ românescĭ n'a reeșitŭ ci a rĕmasŭ numaĭ ca o probă isolată; neținută în sémă și uitată, păstrată numaĭ ca prin minune, spre a ajunge la noĭ.

5. Curentulŭ slavicŭ în România, pe la finele véculuĭ 16-lea și parte din 17-lea, a primitŭ o nóue putere, prin nóue emigrațiunĭ în Moldova a cărturarilorŭ și a călugărilorŭ slavĭ, însă nu de la sudŭ, ci de la nordŭ. Uniunea papistă în Galiția și în Rusia apusénă, îm-

pinsă cu putere de către Iesuiţĭ, şi susţinută, din motive politice, de guvernulŭ polonŭ, a făcutŭ acolo progrese marĭ. Ortodoxilorŭ li s'aŭ închisŭ bisericile, s'aŭ luatŭ averile bisericescĭ şi s'aŭ datŭ în disposiţia Iesuiţilorŭ; bisericile ortodoxe se arendaŭ pe unele locurĭ la Jidovĭ; orthodoxiĭ s'aŭ lipsitŭ de drepturile politice; s'a semĕnatŭ şi nutritŭ vrajbă între mitropoliţiĭ şi episcopiĭ ortodoxĭ, până ce în fine unia papistă a copleşitŭ acolo ortodoxia şi s'a substituitŭ eĭ Bisericile ortodoxe tóte aŭ trecutŭ la uniaţĭ, mănăstirile ortodoxe s'aŭ prefăcutŭ în mănăstirĭ uniate, numite de papiştĭ: — basiliane. Domniĭ şi boeriĭ, precum şi Mitropoliţiĭ Moldoveĭ, aŭ datŭ totŭ ajutorulŭ posibilŭ ortodoxilorŭ din Galiţia, spre a se puté susţiné eĭ în lupta lorŭ cu papismulŭ; i-aŭ ajutatŭ şi politicesce şi materialicesce. Societatea ortodoxă, înfiinţată în Liov sub numire de «bratstvo» (frăţie), ca să apere ortodoxia, a fostŭ fórte ajutată de Moldovenĭ. Domniĭ şi boeriĭ eraŭ societarĭ, le trimeteaŭ banĭ, ĭĭ ajutaŭ la tipărirea cărţilorŭ bisericescĭ ortodoxe, le-aŭ ziditŭ în Liov mănăstirea Adormirea Maiciĭ Domnuluĭ, numită «Voloşskaia», adică: moldovenéscă. Mitropoliţiĭ Moldoveĭ, împreună cu titlulŭ datŭ lorŭ de patriarchia de la Constantinopole: «exarchĭ aĭ plaginelorŭ», adică aĭ ţĕrilorŭ limitrofe, aŭ dobânditŭ şi autoritatea spirituală de a priveghia şi a sprijini ortodoxia în Rusia apusană, maĭ alesŭ în Galiţia, unde Mitropoliţiĭ noştri nu odată aŭ chirotonitŭ şi trimesŭ preoţĭ, căcĭ ortodoxiĭ acolo nu maĭ aveaŭ episcopĭ, căcĭ foştiĭ episcopĭ trecuse la unie. Insă tóte aceste opintirĭ aŭ rĕmasŭ fără ródă. Ortodoxia în Galiţia s'a stinsŭ, înlocuindu-se peste totŭ cu unia papistă. Chiar societatea din Liov s'a desfiinţatŭ prin intrigele Iesuiţilorŭ, carĭ aŭ vârîtŭ dichonie şi desbinare între societarĭ şi între episcopulŭ lorŭ Balaban, şi în fine aŭ trecutŭ şi eĭ la unie, iară biserica moldovenéscă din Liov s'a prefăcutŭ în uniată şi apoĭ în mănăstire papistă, carea esistă până astădĭ. Toţĭ ortodoxiĭ carĭ n'aŭ consimţitŭ la unie, aŭ emigratŭ în România ortodoxă, maĭ alesŭ ómeniĭ cărturarĭ şi călugăriĭ, şi aŭ împuternicitŭ iară curentulŭ literarŭ slavonŭ, devenindŭ dascăliĭ pe la şcólele mănăstirescĭ şi episcopale şi scriitorĭ de cărţile slavone ce se întrebuinţaŭ în bisericile din România, de asemenea scriitorĭ pe la

cancelariele statuluĭ. Limba slavonă a documentelorŭ moldovene din acéstă epocă pórtă urmele limbeĭ rutene din Galiţia cu polonismiĭ eĭ.

După ce Galiţieniĭ s'aŭ obicĭnuitŭ cu unia, a încetatŭ şi emigrarea dascălilorŭ şi călugărilorŭ ruteni în România, şi aicĭ limba slavă a mersŭ totŭ maĭ multŭ spre decădere, împuţinându-se şi dascăliĭ şi şcólele pentru învĕţarea eĭ temeinică, în câtŭ pe la jumătatea véculuĭ 17-lea Mitropolitulŭ Varlaam, ca să dovedéscă necesitatea de a se forma carte românéscă, dicea: «Cu nevoe este a înţelege cartea alteĭ limbĭ, şi şi pentru lipsa dascălilorŭ şi a învĕţătureĭ. Câtŭ aŭ fostŭ învĕţândŭ maĭ de multă vreme, acumŭ nicĭ atâta nu învaţă nime» (Prefaţ. la cartea predic. luĭ Varlaam).

Să ascultămŭ şi pe Mitropolitulŭ Ungrovlachieĭ Teodosie, cum deplângea lipsa cărţeĭ române, la anulŭ 1680: «Nóue jalnicŭ şi plânsurosŭ lucru ĭaste, într'atâta micşurare şi călcare a roduluĭ nostru cestuĭ românescŭ, carele odată şi elŭ numĕratŭ (era) între puternicele némurĭ, şi între tariĭ ómenĭ se numera; éră acuma atâta de supusŭ şi de ocărîtŭ ĭaste, câtŭ nicĭ învăţătură, nice sciinţă, nice armă, nice legĭ, nicĭ nice unŭ obiceiŭ, în totŭ rodulŭ câtŭ se pomenesce astădĭ rumânŭ, nu iaste. (între rumânĭ ce dicemŭ, cuprindemŭ şi pre Moldovenĭ, că totŭ dintr'o fântână cură). Ci ca nisce nemernicĭ şi orbĭ într'unŭ oborŭ învârtindu-se şi înfăşurându-se: de la strainĭ şi de la varvarĭ, dóră şi de la vrăjmaşiĭ roduluĭ nostru, cerŭ şi se împrumutéză şi de carte şi de limbă şi de învĕţătură. O! grea şi durerósă întâmplare»! (Vedĭ prefaţa la liturgia publicată în Bucurescĭ în anulŭ 7188=1680).

In acéstă decadenţă a învĕţămĕntuluĭ limbeĭ slavone, şi în lipsa de carte românéscă, ce făcea óre poporulŭ românŭ şi biserícaşiĭ, maĭ alesŭ ceĭ de prin sate, de pre la ţéră, cum se dice? La acésta ne rĕspundŭ anecdotele păstrate până astădĭ în poporŭ despre *blasgoniele, becistniciile, bazaconiele* şi *năstărâmbele* biserícaşilorŭ ţĕranĭ. In ele găsimŭ parodiĭ ale cântărilorŭ şi rugăciunilorŭ bisericescĭ slave, substituirĭ de cuvinte ciudate, inventate şi purtândŭ óre-care analogie cu cele slave, celŭ puţinŭ la audulŭ omuluĭ simplu. D. e. «Oce naşca taşca, da bună'ĭ budaşca» séŭ: «O ce naşe ije ese şi

ne b... Da prinde țarca, dă'ĭ buliarcă și chliban» (parodie rugăciuniĭ, Tatălŭ nostru slavonesce: «Otce nașŭ», etc.) Séŭ ca acésta: «Ije, ije (séŭ mije, mije) panimatca. Koțobeica, cuțitele domnuluĭ, sabia curcanuluĭ, limbiricĭ, custuricĭ, ciocŭ, boc, trecĭ la locŭ.» Tóte cuvinte fără nicĭ unŭ înțelesŭ, precum era limba slavă pentru românĭ și pe carĭ le repețescŭ până astădĭ copiĭ la joculŭ lorŭ numitŭ «mijórca». (Eŭ credŭ că aceste cuvinte represintă o parodie a imnuluĭ cheruvicŭ, pe care dascăliĭ slavonĭ îlŭ începeaŭ cu dicerile: Ije, ije). Popiĭ de la țéră născociaŭ cuvinte de cântare și de rugăciune, amestecate cu slavone și române, combinate cu interesele lorŭ, uneorĭ chiar immorale. Așa tradiția ne represintă pe unŭ popă, carele umblândŭ cu icóna în diua de ajunŭ, împreună cu dascălulŭ Filipŭ, cânta: «Christos rajdaetse slavite. Șterge dalta Filipe». Dascălulŭ rĕspundea totŭ prin cântare: «O șterseiŭ, și în traistă o puseiŭ, dară mĕ și fripseiŭ». Apoĭ popa încheea: «iaco proslavise».

Prosomia slavonă a sfântuluĭ George, carea se începe cu cuvintele ꙗко добла въ мѹченицѣхъ Страсто терпче Геѡргїе ș. c., dascăliĭ românĭ nepricepêndŭ cuvintele slavone, aŭ parodiat'o astŭ-felŭ, cântândŭ pe glasulŭ bisericescŭ: «iacă Dobra cu papucĭ galbenĭ, strânge-o în brațe, Gheorghe, ș'o sărută și-ĭ dă drumulŭ să se ducă.»

Unŭ popă cânta, adresându-se cătră dascălulŭ Pascălŭ: «Dascăle pascăle! adusŭ-aĭ pe behehe?». Dascălulŭ rĕspundea: «ba naĭba să te iea, că mĭ-a luatŭ și pe mihoho, și mĭ-a datŭ pe bububo.» Tradiția ne maĭ spune, că era popĭ, cariĭ luaŭ în mână cartea slavonă, și adresându-se către ómenĭ, iĭ întreba: «ómenĭ bunĭ! Șcițĭ voĭ ce-ĭ în cartea asta?» Décă eĭ respundeaŭ: «nu scimŭ,» le respundea, că nicĭ elŭ nu scie. Décă eĭ respundeaŭ, că sciŭ, popa le dicea: «apoĭ n'amŭ la ce să vĕ maĭ spunŭ și eŭ»; apoĭ conversa cu eĭ despre alte lucrurĭ și-ĭ blagoslovia.

Altŭ popă, nesciindŭ ceti prohodulŭ, se închidea elŭ singurŭ în biserică cu mortulŭ, lăsândŭ pe poporanĭ afară la ușa bisericiĭ. După câtŭ-va timpŭ de așteptare, deschidea ușa și invita pe poporanĭ să ducă mortulŭ la grópă.

Popiĭ maĭ cucernicĭ îșĭ compuneaŭ eĭ unŭ felŭ de rugăciunĭ, în

care eraŭ adunate felurite frase și cuvinte slavone trunchiate, precâtŭ eĭ le ţineaŭ minte din audŭ, dar carĭ nu aveaŭ nicĭ înţelesŭ, nicĭ legătură și semĕnaŭ maĭ multŭ cu descântecele babelorŭ vrăjitóre. Esemplu de astŭ-feliŭ de rugăciunĭ ne dă rugăciunea slavonă din cartea luĭ popa Tóderŭ dela Bodeșcĭ, sub titlu : Molitva, când nasce femeea pruncului.» (Vedĭ chronica Hușilorŭ. Apendice, p. 96. 97).

Ţĕranulŭ românŭ, carele nu îngelegea nimica din aceste blasgoniĭ popescĭ, avea ale sale rugăciunĭ românescĭ tradiţionale, și carĭ amintescŭ antica luĭ creștinare și esistenţă în Dacia. Unele din ele se păstréză până astă-dĭ în gura poporuluĭ. d. e :

«Cruce'n casă, cruce'n masă, cruce'n tus patru unghiurĭ de casă. Şi nu-ĭ casă, ci-ĭ cetate cu ușele ferecate, cu ferestile 'nzăuate. Şéde în mijloculŭ caseĭ sântŭ Nechita (1), care ţine draciĭ de părŭ; cu straele scurte, cu sabia sumétă, și ne veghe, ne priveghe de cu-sară până la cinióră, dela cinióră până la cântătorĭ, dela cântătorĭ până la rĕvărsatŭ de zorĭ.» etc.

Séŭ : «Cruce bună, adórme-mĕ. Îngerŭ sfântŭ păzesce-mĕ, din greŭ somnŭ trezesce-mĕ, de duchŭ rĕŭ feresce-mĕ.» Saŭ alta către îngerulŭ păzitoriŭ : «Îngerŭ, îngerașulŭ meŭ, cruciţa luĭ Dumnedeŭ, apĕră sufletulŭ meŭ, di și nópte până la ciasŭ de mórte. Îngerŭ păzitorŭ de casă, Dumnedeŭ cu noĭ la masă.» ș. c. l.

Pe de-o parte grósa ignoranţă a cleruluĭ, carele remăsese cu totulŭ ne-cărturarŭ în timpiĭ din urmă aĭ slavismuluĭ, din causă că nicĭ carte slavonă nu maĭ învĕţa, nicĭ pe cea românéscă nu o avé; iară pre de altă parte frica de calvinismŭ, carele se încuibase în Transilvania și de acolo începuse a publica cărţĭ ereticescĭ pentru poporulŭ românŭ : aŭ silitŭ pre Româniĭ din Moldova și Muntenia a-șĭ face carte românéscă ortodoxă. Lupta însă cu slavismulŭ, înrădăcinatŭ adâncŭ în Biserică, a duratŭ încă unŭ vécŭ, până ce cartea română s'a formatŭ și s'a întrodusŭ deplinŭ în Biserica Română, spre mulţumirea comună, în véculŭ 18-lea.

(1) Sântulŭ Martirŭ Nichita, episcopulŭ Dacieĭ, carele s'a martirizatŭ sub dominaţiunea Gotilorŭ pĕgânĭ asupra Dacieĭ. — Alţiĭ în locŭ de Nichita pomenescŭ pre sântulŭ Ioanŭ Botezĕtorulŭ: «Sântulŭ Ioanŭ nașulŭ Domnuluĭ Dumnedeŭ.»

Déců de la timpulů luĭ Ţamblacŭ a trebuitŭ să trécă 400 de anĭ până ce Biserica română s'a putută desbăra de slavonismulŭ anticŭ, apoĭ se înţelege, că noĭ n'avemŭ nicĭ unŭ cuvêntŭ de a cere de la Ţamblacŭ, ca elŭ în véculŭ 15-lea să fi scrisŭ românesce.

Să trecemŭ acum la scrierile ce Grigorie Ţamblacŭ a lăsatŭ posterităţiĭ în limba slavonă.

7. Scrierile luĭ Grigorie Ţamblacŭ.

Dela Grigorie Ţamblacŭ aŭ rĕmasŭ posterităţiĭ maĭ multe predice şi panigirice unorŭ persóne cu deosebire iubite şi stimate de dînsulŭ; tóte în limba sârbéscă.

Pe lângă cuvintele, de carĭ am amintitŭ în urmă, că le-a rostitŭ elŭ în Mitropolia SuceveĬ în întâia luĭ venire în Moldova, în sbornicele sârbescĭ din mănăstirea Némţuluĭ se găsescŭ încă :

a) În sborniculŭ de sub No. 20. 1) Unŭ cuvêntŭ — fórte lungŭ — de laudă Sântuluĭ Mareluĭ Mucenicŭ Gheorghie, întitulatŭ : «alŭ luĭ Grigorie Monachuluĭ şi presviterŭ şi egumenŭ alŭ sântuluĭ lăcaşŭ alŭ Pantocratoruluĭ». După titlu se înţelege, că elŭ este pronunţatŭ în Moldova, şi negreşitŭ la ḑiua hramuluĭ Mitropolieĭ din Sucéva, carea este dedicată acestuĭ sântŭ martirŭ, carele din vechime este protectorulŭ oştiriĭ române. 2) Cuvêntŭ la luminata serbătóre a purtăriĭ florilorŭ (stâlpărilorŭ), şi despre aceea că între Evangheliştĭ nu este nicĭ o neconglăsuire, şi asupra jidovilorŭ. Şi acestŭ cuvêntŭ este supra-scrisŭ : «alŭ luĭ Grigorie Monachulŭ şi presviteruluĭ şi egumenŭ lăcaşuluĭ Pantocratoruluĭ». Dupre titlu conchidemŭ că şi acesta a fostŭ rostitŭ orĭ la Sucéva, orĭ în mănăstirea Némţuluĭ.

b) In sborniculŭ sârbescŭ de sub No. 106, găsimŭ o altă scriere a luĭ Ţamblacŭ; 3) Martiriulŭ séŭ muncirea sântuluĭ şi slăvituluĭ Martirŭ Ioanŭ celŭ noŭ, carele s'a martirizatŭ în Cetatea albă (Belgradŭ). Şi acésta se însuşesce luĭ Ţamblacŭ prin cuvintele supra-scrise : «Scrisu-s'a de Grigorie Monachulŭ şi presviterulŭ în marea Biserică a Moldovlachieĭ». In lista luĭ Şevyrev se supra-scrie, pe lângă aceste epitete, şi acelŭ de egumenŭ alŭ Mănăstireĭ Pantocratorŭ.

Insă o colecţie întrégă de scrierile luĭ Ţamblacŭ s'aŭ păstratŭ în sbornicele sârbescĭ şi rusescĭ, ce se află pe la deosebite bibliotece din Rusia. Să ascultâmŭ descrierea ce ne dă profesorulŭ de literatura ruséscă, Şevyrev, carele a studiatŭ în detaliŭ operile luĭ Ţamblacŭ după sbornicele rusescĭ :

«Compunerile luĭ Grigorie Ţamblacŭ eŭ le-am studiatŭ dupre dóuĕ manuscripte din Biblioteca sinodală sub N. N. 384 (52) şi 386 (308), amêndóuĕ în 4^{0}, de asemenea în parte dupre marele Ceti-mineĭ ale Mitropolituluĭ Macarie, unde, afară de o deosebită carte, carea cuprinde tóte cuvintele luĭ Grigorie în tomulŭ Iulie, cu întregŭ titlulŭ lorŭ, sunt împrăştiate, şi în deosebĭ pe la serbătorile la carĭ se rapórtă ; — de asemenea şi dupre manucriptele bibliotecei luĭ I. N. Ţarski, când ea încă aparţinea reposatuluĭ eĭ colectorŭ şi se afla în Moscva». Iată titlurile cuvintelorŭ estrase din întregile manuscrise, în şirulŭ precum ele sunt puse acolo :

«*Ale luĭ Grigorie smerituluĭ monachŭ şi presviterŭ*. Aceste cuvinte noĭ le amŭ reprodusŭ în urmă şi le-amŭ raportatŭ la timpulŭ întâeĭ luĭ venirĭ în Moldova. Acele cuvinte sunt în numĕrŭ de optŭ, noĭ nu le vomŭ maĭ aminti aicĭ. Observămŭ, că noĭ în înşirarea scrierilorŭ luĭ Ţamblacŭ, nu vomŭ urma strictŭ pe Şevyrev, la carele ele sunt amestecate, iară nu puse strictŭ în şirulŭ istoricŭ. De aceea înşirându-le aicĭ pe tóte câte găsimŭ la Şevyrev, le vomŭ reduce la epocele lorŭ respective din viéţa luĭ Ţamblacŭ. Aşa, după cuvintele presviteruluĭ Grigorie din Moldova, urméză cuvintele luĭ din Rusia, ca Archiepiscopŭ alŭ Litveĭ. Şi maĭ întâiŭ:

1. Cuvêntulŭ luĭ Ţamblacŭ ţinutŭ la Moscva la mormêntulŭ unchiuluĭ sĕŭ Kiprian, la carele se suprascrie elŭ egumenŭ ala Plinairuluĭ.

2. Cuvêntŭ la slăvita înălţare a Domnuluĭ nostru Iisus Christos. Subscrisŭ: Grigorie episcopulŭ Rusieĭ.

3. Cuvêntŭ în Duminica stâlpărilorŭ. Aicĭ Grigorie se suprascrie: Archiepiscopŭ alŭ Rusieĭ.

4. Cuvêntŭ la dumnedeésca schimbare la faţă a Domnuluĭ şi Dum-

neḑeŭ și mântuitoruluĭ nostru Iisus Christosŭ. Suprascrisŭ : Archiepiscopŭ alŭ Rusieĭ.

5. Cuvêntŭ la prea cinstita adormire a prea slăviteĭ stăpâneĭ nóstre Născĕtóreĭ de Dumneḑeŭ și pururea fecióreĭ Marieĭ.

6. Cuvêntŭ la tăierea capuluĭ cinstituluĭ și slăvituluĭ prorocŭ și înainte-mergĕtorŭ și botezătoriuluĭ Ioanŭ. — Amândóuĕ aceste cuvinte se suprascriŭ : ale luĭ Grigorie Archiepiscopulŭ Rusieĭ.

7. Cuvêntŭ la înălțarea cinstiteĭ cruci a Domnuluĭ. Suprascrisŭ și acesta asemenea.

8. Panigiriculŭ sântuluĭ, slăvituluĭ, mareluĭ mucenicŭ și isvorîtoriuluĭ de mirŭ Dimitrie. Cu aceeașĭ suprascriere.

9. Cuvêntŭ de laudă sântuluĭ și mareluĭ între mucenicĭ și purtătoriuluĭ de biruință Gheorghie. Șevyrev ḑice, că acestŭ cuvêntŭ nu este suprascrisŭ cu numele luĭ Grigorie; dar de sigurŭ este acela pre carele noĭ l'amŭ amintitŭ la începutŭ dupre sborniculŭ din Némțu, carele după suprascriere se repórtă la epoca egumenatuluĭ luĭ Grigorie la Némțu.

10. La scrierile luĭ Țamblacŭ din Rusia se rapórtă și unŭ stichŭ la Adormirea prea sfinteĭ Născĕtóreĭ de Dumneḑeŭ. Acesta s'a descoperitŭ de V. M. Undolski sub titlu : «la Adormirea prea sfinteĭ Născĕtóreĭ de Dumneḑeŭ cântămŭ acestŭ stichŭ, la sărutare, facerea luĭ kir Grigorie alŭ Rusieĭ Țamblacŭ». S'a tipăritŭ pe lângă articolulŭ : «Замѣчанія для исторіи Церковнаго пѣнія въ россіи. în revista istorică : Чтен. Моск. истор. общ. 1846. No. 3.

Urméză acum scrierile luĭ Țamblacŭ din epoca aflăriĭ luĭ în Serbia.

1. Panigiriculŭ celuĭ dintru sânțĭ părinteluĭ nostru Eutimiŭ, patriarchulŭ Târnovuluĭ.

2. Povestire despre sânta Parascheva, cum s'a adusŭ în slăvita țéră sârbéscă, scrisă de Grigorie Țamblacŭ.

3. Povestire despre țarulŭ sârbescŭ Ștefanŭ Decianulŭ, scrisă de Grigorie egumenulŭ Decianeĭ.

Incheemŭ cu cuvintele, care dupre titlurile lorŭ se rapórtă la egumenatulŭ luĭ Țamblacŭ la Némțu.

Afară de scrierile, carĭ le-amŭ amintitŭ la începutulŭ paragrafuluĭ acestuia dupre sbornicele de la Némţu, Şevyrev ne înşiră încă următórele cuvinte, care pórtă epitetulŭ luĭ Ţamblacŭ de egumenŭ alŭ Pantocratoruluĭ:

1. Panigiriculŭ sânţilorŭ celorŭ patru-decĭ de mucenicĭ.

2. In sânta şi mare Joĭ la ciasurĭ, despre trădarea Domnuluĭ şi Dumnedeuluĭ şi Mântuitoruluĭ nostru Iisus Chistos, şi despre Iuda, şi despre ceĭ ce aducŭ azime la taine, şi despre iubirea de argintŭ.

3. In sânta şi mare Vinerĭ la ciasurĭ despre aceea: «vide-veţĭ viéţa «vóstră spânzurată înaintea ochilorŭ voştri», şi asupra ereticilorŭ, şi asupra cuvintelorŭ dise la restignire de Domnulŭ Dumnedeulŭ şi mântuitorulŭ nostru Isus Chistos: «femee! iată fiulŭ tĕŭ»: iară uceniculuĭ: «iată muma ta.»

4. Panigiriculŭ sântuluĭ prorocŭ şi vĕdĕtoriuluĭ de Dumnedeŭ Ilie. Suprascrisŭ: «egumenulŭ mănăstiriĭ Pantocratorŭ». (Şevyr. Исторія русск. словес. ч. 3-a. p. 383—88. Moscva, 1858).

Domnulŭ Şevyrev ne dă şi o analisă a cuprinderiĭ operelorŭ luĭ Ţamblacŭ, şi face asupra lorŭ şi o apreciaţie critică (p. 348—375).

Intinderea prea mare a lucrăriĭ nóstre ne împedică de a reproduce aicĭ acea analisă; ne mărginimŭ dar a trimite pre iubitoriĭ de literatura antică la opera eruditului profesorŭ rusŭ. Dar nu putemŭ a nu reproduce şi noĭ apreciaţia critică a luĭ:

«La analisarea cuvintelorŭ luĭ Grigorie, dice Şevyrev (p. 375), ademenindu-ne de adâncimea ideilorŭ, noĭ maĭ că nu amŭ întorsŭ luarea aminte la ritorismulŭ bizantinŭ şi la florile ritoriceĭ scolastice, cu care ea este presărată, însă, în óre-care locurĭ citate de noĭ, s'aŭ pututŭ vedé modele de acestea. Acésta negreşitŭ este cea maĭ slabă latura a cuvêntuluĭ luĭ: Predicatorulŭ a plătitŭ cu ea tributulŭ véculuĭ şi şcólelorŭ grecescĭ, în care a învĕţatŭ. Dar înălţimea adevĕruluĭ mărturisitŭ de dînsulŭ, îlŭ ridică maĭ presusŭ de defectele timpuluĭ şi ale şcóleĭ. Ele se desprindŭ şi cadŭ ca o cójă de pămêntŭ, iar adevĕrulŭ păstratŭ în adâncimea cuvêntuluĭ remâne acelaşĭ, de sine fiinţetorŭ şi neschimbatŭ, ca pĕtra ce-şĭ are în sine colórea. Acestŭ adevĕrŭ străbate prin tóte vécurile vieţeĭ

nóstre vechĭ și nóue, și légă totŭ cuvîntulŭ predicatorilorŭ noștri cu o legătură nevĕḑută întru unŭ întregŭ armoniosŭ și logicŭ.

«Prin acésta numaĭ se póte esplica, cum predicatoriĭ ulteriorĭ aĭ Rusieĭ se întâlnescŭ în ideĭ cu ceĭ anticĭ, cu Grigorie, cu Fotie, etc. Pentru adevĕrulŭ celŭ veclnicŭ nu este deosebire între véculŭ IX-lea și alŭ XV-lea. Se schimbă formele esprimăriĭ adevĕruluĭ, iară elŭ remâne același.

«Pe aceeașĭ tréptă a consciinţeĭ se arată la noĭ adevĕrulŭ divinŭ în minţile representanţilorŭ Bisericeĭ, orĭ unde s'arŭ fi născutŭ eĭ, în Grecia, în Bulgaria, în Rusia, și în formele orĭ căruĭ vécŭ s'arŭ fi esprimatŭ. Ca sórele, elŭ (adevĕrulŭ) luminéză deopotrivă totŭ cuvîntulŭ nostru predicătoralŭ din tóte vécurile și îlŭ străbate cu o egală profunditate. La inceputulŭ véculuĭ 15-lea, în alte ţĕrĭ ale Europeĭ veţĭ afla deja felurite roadurĭ ale minţiĭ omenescĭ, dar cu greŭ veţĭ găsi aiurea, afară dóră de Bizanţia, carea trăgea de mórte, adevĕrurile învĕţătureĭ creștinescĭ așa de adâncŭ consciute, ca în cuvintele acestorŭ doĭ predicatorĭ aĭ Rusieĭ: Fotie greculŭ, Mitropolitulŭ Moscveĭ, și Grigorie Ţamblacŭ».

Din tóte scrierile luĭ Ţamblacŭ noĭ amŭ alesŭ panegiriculŭ luĭ despre martiriulŭ sântuluĭ Ioanŭ celŭ noŭ de la Sucéva, pentru órecare noţiunĭ istorice ce se găsescŭ în elŭ despre Moldova, și l'amŭ tradusŭ dupre sborniculŭ slavonŭ amintitŭ maĭ susŭ, carele se păstréză în Mănăstirea Némţuluĭ. Noĭ îlŭ publicămă maĭ la vale în textulŭ sârbescŭ și cu traducerea română făcută de noĭ. În sborniculŭ sârbescŭ acéstă lucrare literară a luĭ Ţamblacŭ pórtă titlu:

Мч҃еніе ст҃го и сла́внаго мч҃ника Іѡа́нна но́ваго иже въ Бельгра́дѣ мѫчнвшагоса. съпи́сано Грїгѡрїемъ мнихомъ и презви́теромь въ вели́кои Ц҃ркви молдовлахїнской.

Adică: «Martiriulŭ sântuluĭ, slăvituluĭ Martirŭ Ioanŭ celŭ noŭ carele s'a martirisatŭ în Cetatea albă. Scrisus'a de Grigorie Monachulŭ și presbiterulŭ la marea Biserică a Moldovlachieĭ».

Pe margine, în sborniculŭ sârbescŭ, în dreptulŭ numeluĭ autoruluĭ, este scrisŭ cu scrisóre antică connumele Ţamblacŭ (Ц҃анблак) (1).

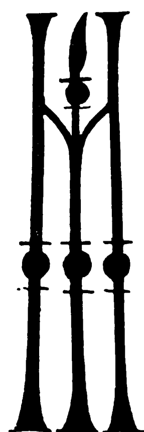
(1) Aflarea acestuĭ sbornicŭ sârbescŭ în biblioteca Mănăstireĭ Némţuluĭ, și cetirea în elŭ a panigiriculuĭ Sântuluĭ Ioanŭ, mi-a servitŭ de îndemnŭ a scrie acéstă biografie spre a împrospăta printre Românĭ memoria luĭ Ţamblacŭ.

Cetindŭ viaţa sântuluĭ Ioanŭ scrisă de Ţamblacŭ, precum ea se află în sborniculŭ nemţanŭ, amŭ vĕḑutŭ, că ea de multŭ este tradusă în românesce, maĭ întâiŭ în Cazaniile Mitropolituluĭ Varlaamŭ, publicate în Iaşĭ în anulŭ 1643, (part. 2ª, f. 79); dar în ea nu se numesce numele autoruluĭ. Se maĭ găsesce ea în vieţile sânţilorŭ, traduse din rusesce şi tipărite în mănăstirea Némţuluĭ la anulŭ 1813. Acolo viaţa sântuluĭ Ioanŭ se pune în 2 Iunie (f. 17—25). In acéstă din urmă ediţie se spune la începutŭ, că viaţa s-tuluĭ Ioanŭ este «scrisă de Grigorie Ieromonachulŭ, igumenulŭ Mănăstireĭ Pantocratoruluĭ şi preotŭ alŭ Bisericeĭ ceĭ marĭ a Moldoveĭ». Atâtŭ acésta câtŭ şi cea din Cazania luĭ Varlaamŭ se potrivescŭ în totulŭ, afară de limbă. Dar ediţia de Némţu se deosebesce de a luĭ Varlaamŭ, ca şi de a luĭ Ţamblacŭ, că adaugă ca complinire istoriculŭ móştelorŭ dela strămutarea Capitaleĭ în Iaşĭ, anume ducerea lorŭ în Polonia sub Sobieţki de Mitropolitulŭ Dosoteiŭ şi readucerea lorŭ la Sucéva sub împĕratulŭ Iosifŭ alŭ Austrieĭ, după ce s'a înstrăinatŭ Bucovina de la Moldova.

Comparândŭ de aprópe traducerea din Cazaniile luĭ Varlaamŭ cu originalulŭ din sbornicŭ, amŭ vĕḑutŭ maĭ întâiŭ, că traducerea este prea liberă, şi împedică a-şĭ face cine-va o idee esactă de stilulŭ luĭ Ţamblacŭ; alŭ doilea, la Varlaamŭ este unŭ mare anachronismŭ: elŭ represintă Cetatea-Albă din timpulŭ când s'a martirisatŭ sf. Ioanŭ, dupre starea eĭ de pe timpulŭ luĭ Varlaamŭ în anulŭ 1643, când ea era dominată de Turcĭ, şi acolo era religiune domnitóre mahometismulŭ; pe când la Ţamblacŭ se spune, că pe când s'a muncitŭ Sântulŭ Ioanŭ, pe la începutulŭ véculuĭ alŭ 14-lea, Cetatea-Albă era sub dominaţiunea unuĭ poporŭ de religiunea persană, carele adora foculŭ, sórele şi stelele.

Afară de aceea, viéţa Sântuluĭ Ioanŭ, după cum o a scrisŭ Ţamblacŭ, ne dă şi óre-carĭ noţiunĭ istorice preţióse despre Moldova. De aceea noĭ ne-amŭ decisŭ a o transcrie şi alătura aicĭ în textulŭ originalŭ alŭ luĭ Ţamblacŭ, însoţită de traducerea nóstră.

Să ascultămŭ acum pre Ţamblacŭ, istorisindŭ martiriulŭ Sântuluĭ Ioanŭ celŭ noŭ :

ни́вни оучи́телства їже до-брѣ, и́ ѩкоже бгѡлюбе́зно поживши́х ѡбрази. ѿ нихже оубо еди́нь е́сть и́ прьвыи настоѧщїи, аще и́ врѣме́нным многопрѣше-ствїемь послѣднїи показаса не бѡ прьваго врѣмене тѫ-чїѧ страдалца вѣнцы почьте вл҃дка нѫ и ни́нѣ напослѣдокь дверь ѿтвръ-заеть произволѣвающим, и́ тѣмижде тѣхь въздѣваѧ чьстїиже и, дарѡванїи. Слова оубо ѿ здѣ начнѫ повѣсть їѡанноу доблестьвномоу воиноу, хв҃оу и́ испльненомоу бл҃гатеи дх҃а. ктоже бѣ и́ ѿ кѫдоу и́ которымь ѡбразомь страдлечьства ликоу же и́ вѣнцоу спо-доби са. Трапезѡнта сего изнесе мѫ-жа. градь славень и́ великь. въсточнѣ оубо належѫщь и́ къ асѵрїѡмь бли-жьши. великыѧ же армениѧ касаѫщса прѣдѣлѡм. не тькможе, нѫ ивьсѣхь морскыихь плабателныихь сѫсѫдь при-стателень. ради много словимаго и́ го-бзовательнаго вь всемь. елма при мори сѫще мѣсто и́ жителїе града коупль-ствомь плаванїа жительствѡваахѫ коу-

Fost-aŭ multe persóne, carĭ aŭ vieţuitŭ dupre învĕţătură bine şi precum place luĭ Dumneḑeŭ. Unulŭ dintre dînsele şi primulŭ este şi acestŭ presentŭ, măcarŭ că s'a arĕtatŭ în urmă, după multă trecere de timpŭ. Căcĭ stăpânulŭ nu numaĭ pe pătimitoriĭ ceĭ din timpulŭ d'întâiŭ ĭ-a cinstitŭ cu cununĭ, dară şi acum pe urmă deschide uşa celorŭ ce voescŭ, şi le dă aceeaşĭ cinste şi dăruirĭ. Cuvîntulŭ decĭ de aicĭ începe povestea luĭ Iónŭ vitézuluĭ ostaşŭ alŭ luĭ Christosŭ, şi plinuluĭ de charurile Duchuluĭ. Dar cine a fost elŭ, şi de unde? Şi în ce chipŭ s'a învrednicitŭ elŭ de céta pătimitorilorŭ şi de cunună?

Trapezonta a produsŭ p e acestŭ bărbatŭ: cetate slăvită şi mare, situată la rĕsăritŭ şi maĭ aprópe de Asirienĭ, şi se atinge de hotarele Armenieĭ ceĭ marĭ. Nu numaĭ atâta, ci ea este şi limanŭ tuturorŭ vaselorŭ ce plutescŭ pe mare, pentru că este multŭ grăită (renumită) şi îmbelşugată întru tóte, fiindŭ unŭ locŭ chiar la mare, şi locuitoriĭ cetăţiĭ trăiaŭ cu negoţulŭ navigaţieĭ. Decĭ Ioanŭ,

пла доволнѫ въземь ꙇѡаннъ пѫчинѫ плаваааше. нѫ добродѣтѣль мѫжа невъзможно бѣ ѹдобь прѣнести врагоу.

Зра того часто молащіаса постаща. къ въсѣкомоу влагонравна и блгопристѫпна. милоужща же и иже въ корабли лишеніа ради стражджщихъ. Ѡчію бо слъзь испльнивь и рѫкѫ простирал стражджщихь оутѣшлаше, сіа къ себѣ вѣщаа. ꙗко помилоуеши, помилованъ бѫдеши. и ꙗко оутѣшиши, оутѣшенъ бѫдеши. тѣмже въздвиже нань началника кѡраблю, латинскыа ереси сѫща и многосоурова же и безьчлчна. вражди же вина на мнѣвѣ въсполѣвшиса, ꙗко въ бѣлыи градъ сице нарицаемыи прсташа, иже къ виспороу, къ иже тогда ипархоу града, шедь оклеветоуеть мника персоу оубо томоу сѫщоу, и отчепрѣданнои прѣльсти топлоу хранителю. и ѡблъганіе сицево. Естъ рече ѡ игемѡне мѫжь иже съ множ здѣ пріиде, ѿтчьскаго оубо хота ѿстѫпити прѣданіа, и хрїстїанскыа ѿтоуждитиса вѣры, твоей же вѣрѣ пристѫпити хота и прѣданіемь вашимь

cumpărătură multă luândŭ, naviga noianulŭ. Dar vrăjmașulŭ n'a pututŭ lesne suporta fapta cea bună a bărbatuluĭ.

Ilŭ vedea adesea rugându-se, postindŭ; către toţĭ cu bună purtare și bine apropiabilŭ, și miluindŭ pre ceĭ ce suferiaŭ în corabie din causa lipseĭ; cu ochiĭ plinĭ de lacrimĭ și cu mâna întinsă, mângăia pre ceĭ suferindĭ ḑicêndŭ întru sine acestea: precum veĭ miluĭ, așa veĭ fi miluitŭ, și precum veĭ mângăia, așa veĭ fi mângăiatŭ. Prin acésta rĕdică asupra luĭ pre căpitanulŭ corabieĭ, carele era de eresulŭ latinescŭ și fórte furiosŭ și neomenosŭ. Pricina vrăjmășieĭ multŭ învăpăindu-se, dacă s'a oprită în așa numita Cetatea-albă carea este la Vospor, ducêndu-se clevetesce pre mucenicului la celŭ de atuncĭ iparchŭ alŭ cetăţiĭ carele era Persŭ și caldŭ păzitorŭ alŭ amăgiriĭ predate de la părinţiĭ luĭ, și a minţitŭ astfelŭ: «Este, o igemóne, ḑise elŭ, unŭ bărbatŭ, carele venì aicĭ cu mine și voindŭ a se depărta de la tradiţiune, și a se înstrăina de credinţa creștinéscă, voesce a trece la credinţa ta și a fi părtașŭ tradiţiunilorŭ vóstre, carĭ sunt

съобещникь быти извѣстнѣиши. многывми бо мнѣ сiе клатвами въ морскомь плаванiи извѣсти. тѣмже еже о немь наскорѣ твори промышленiе. немалож бw сiмь себе блажи хвалож, естъ бw многословим же и многоимовитень, и ничiмже вторыи, въ прѣвыихь велможей трапезwнтел града. Сiа слышавь нечьстиваа она доуша, и доволно глемыимь въ немь, wградовоннѣ нѣкако въставь и на wбычномь мѣстѣ сждища прѣдсѣдь, повелѣ съ чьстiж къ немоу призвати мчнка и ıако прѣдьста, гла къ немоу ипархъ. ıаже оубо отебѣ доволно слышахь и въ мжжехь изрядныи. и како благочьстивож нашеж и въсемогжщеж вѣрож оуловлень бысть. и немало сеж любовiж оуıазвися. такова бw естъ наша вѣра. чистымь мыслiж касаетсѧ, исiхь срдца къ своей въспалѣеть любьи. благотеченiе же подаеть житiю. и длъготж лѣтwмь. не късни прочее дроугwвь изящныи. нж хрстiанскаа смѣхоу достоиннаа далече wтложивь, прѣданiа же и закwны тѣхь свѣтломь гласомь похоули. прѣдь въсе нарwдныим симь

maĭ renumite. Mĭ-a declaratŭ acésta prin multe jurăminte, plutindŭ pe mare. De aceea curênd să facĭ cu elŭ cele de cuviinţă; căcĭ elŭ nu cu puţină laudă s'a încărcatŭ pre sine: că este renumitŭ şi cu multă avere, şi întru nimica alŭ doilea între ceĭ d'întâiŭ nobilĭ aĭ cetăţeĭ Trapezunteĭ.

Acestea auḑindŭ necucerniculŭ acela sufletŭ, şi mulţumitŭ întru sine de cele grăite, óre-cum cu bucurie sculându-se şi preşeḑêndŭ obicĭnuitulŭ locŭ de judecată, a poruncitŭ să chieme la sine cu cinste pre muceniculŭ. Şi când ĭ-a statŭ înainte a ḑisŭ iparchulŭ către dînsulŭ: Cele despre tine cu mulţumire le-am auḑitŭ, o alesule bărbatŭ, şi că te-aĭ vênatŭ de cucernica şi totŭ puternica nóstră credinţă, şi nu cu puţină dragoste te-aĭ rănitŭ de dînsa; căcĭ aşa este credinţa nóstră, se atinge de ceĭ cu gândire curată, şi învăpăéză inimele lorŭ cu dragostea sa, şi dă bună curgere vieţeĭ şi anĭ îndelungaţĭ. Decĭ nu întârḑia, alesule alŭ prietenilorŭ, ci lepădândŭ departe (credinţa) creştinéscă cea vrednică de rîsŭ, tradiţiile şi legile acelora cu glasŭ luminatŭ hule-

сꙋбиѡ рищомь. сего бѡ ради коупно вꙋси женами же и дѣтми сꙋнидѡшаса, слышавше тебе проповѣдателѣ нинѣ хотащіа быти, свѣтлыѧ нашеѧ и благонарочитыѧ вѣры. гради прочее ѡ чюдесне, стани сꙋ нами и чл҃кы, и свѣтлѣишимь гласомь, свѣтозарное прослави сльнце. и чьсть вꙋздаи и иже томоу прьдвꙋсіаваѭщои звѣздѣ, и тꙋкмо свѣтомь тѣмь вꙋсіаваѭщимь жрꙋтвы принеси. и тако ѿ црѣ чьстемь и саномь сподобишиса сꙋ намиже ꙗко братꙋ присны и сладчаишіи вꙋсѣмь чл҃кѡмь насладишиса живот.

Вꙋ неликоже сіа пꙋстрыи онꙋ злобоѧ и кѡварныи глаааше, іѡаннꙋ мыслꙋныа ѡчи вꙋзведе напомощь призываше рекшаарго вл҃кѫ. «Єгда ведени «бѫдете прѣдь цри и кнази имени «моего ради, не прѣжде пооучаитеса «что вꙋзглете или что ѿвѣщаете «вꙋ онꙋ час. дастьбоса вамь глꙋ емо-«уже невꙋзмиѫтꙋ противѫстати «прѡтивлѣѭщенса вамь.» таже и чювестꙋвныма ѡчима вꙋзрѣвь на мчтлѣ, рѫкѫже простерь. благодрꙋзновенно ѿв-

sce-le înaintea acesteĭ adunărĭ a totŭ poporuluĭ; căcĭ de aceea toţĭ împreună cu muierĭ şi cu copiĭ s'aŭ adunatŭ, ca să te asculte pre tine celŭ ce voescĭ să fiĭ propoveduitorŭ alŭ luminateĭ şi renumiteĭ nóstre credinţe.

Decĭ vino, o minunatule, stăĭ cu noĭ şi cu ómeniĭ, şi cu prea luminatŭ glasŭ proslăvesce sórele celŭ strălucitorŭ şi dă cinste şi steleĭ, carea strălucesce înaintea luĭ, şi numaĭ acestorŭ luminĭ strălucitóre adă jertfă. Şi aşa te veĭ învrednici de cinste şi diregătorie de la împĕratulŭ, şi cu noĭ ca unŭ frate de aprópe te veĭ îndulcì de traiulŭ celŭ prea dulce tuturorŭ ómenilorŭ.»

Pe când acelŭ pestriţŭ de rĕutate şi viclénŭ grăia acestea, Ioanŭ, rĕdicândŭ ochiĭ ceĭ intelectualĭ, chiema în ajutorŭ pre stăpânulŭ celŭ ce a ḑisŭ: «când veţĭ fi duşĭ înaintea împĕraţilorŭ şi a domnilorŭ pentru numele meŭ să nu vĕ învĕţaţĭ maĭ înainte ce să grăiţĭ şi ce să rĕspundeţĭ într'acelŭ ciasŭ; căcĭ se va da vóuĕ cuvîntŭ, căruia nu-ĭ vorŭ puté sta împotrivă protivniciĭ voştri. Apoĭ şi cu ochiĭ ceĭ simţualĭ căutândŭ la muncitorulŭ, îşĭ redica mâna şi cu

ѣщà. Мнѝшимнсѧ рѐче лъ́гати игѐмѡне ꙗ̀вѣ́стѣвно. небѡ̀ мѡ́и сѫ́тъ гл҃ы ѐже ȍ ѡтвръжѐнии х҃а моѐго. да не бѫдеть. нѫ҃ ниже̇ да да́сть г҃ь мо́и і҆с҃ х҃с на оу̀мь сіе̇ когда прі́ити ми. оу̀мышленїа же сѫ҃ сїӑ вра́га ѝстинѣ сатанѫ ȍца твоѐгȍ. въшѐдь бо҃ въ тѧ̆ ꙗ҆́ко своѐго безчь́стїа досто́инь съсѫ́дъ. и҆ тобо́ѫ мн҃ѣ бесѣ́доуа, къ па́гоубѣ привлѣ́щи надѣ́етсѧ. и҆̆ б҃а нѫ́дить ѡтстѫ́пити и҆̆стинна. съ и҆̆ными въсѣ́ми видимыми же и҆ неви́димыми тварми̇ и҆ само̇моу томоу̑ сл҃нцоу създа́телѣ. ѐгоже ты прѣ́льсти тъмо́ѫ и҆̆дръжимь. чьтѐиши ꙗ҆ко б҃а. бж҃іѫ чь́сть безоу́мнѣ прино́сѧ тва́ри. па́че же са́мъ ѡт мѐне и҆̆стины таи́нство оу̑вѣ́дѣвь, ѡтложи̇ мо́лѧ тѧ налѐжащѫѧ твоеи д҃ши мъгл҃ѫ нечь́стїа, и҆ свѣ́та сн҃ъ быти сподоби́сѧ. па́че сл҃нца сїаѧ бжествънаго кр҃щенїа за́рѣми. а҆̆ не б҃а сїе̇ не́пщоуи свѣтило сѫ́щїе, и҆ ч҃лкимь на слоужбѫ оу҆ста́влено ѡт създа́вшаго. ѡ҆̆гньнагоже сѫщьства сѫ́ще. и҆ въ четвръ́тыи дн҃ь създа́нно ка́ко оубо б҃ъ създа́нїе. Н҆ ко́ино сими́ слѡвесы̇, въздѣ́авь рѫцѣ̆ на́ н҃бо. и҆ ѡ҆̆чи съпрота́гъ, възъпи ꙗ҆ко ѡт въсѣ́хь

bună îndrăsnélă rĕspunse: Mi se pare, ḑise, că vĕdită minţescĭ, igemóne! Căcĭ nu sunt ale mele graiurile cele despre lepădarea de Christosulŭ meŭ. Să nu fie! Dar nicĭ să dea Domnulŭ meŭ Isusŭ Christosŭ, ca să-mĭ vie vre-odată acésta în minte. Născocirĭ sunt acestea ale vrăjmaşuluĭ adevĕruluĭ, ale Sataneĭ tatăluĭ tĕŭ. Căcĭ intrândŭ elŭ întru tine, ca într'unŭ vasŭ vrednicŭ de necinste, şi prin tine vorbindŭ mie, nădăjduesce a mĕ trage la peire, şi a mĕ sili să mĕ depărtezŭ de adevĕratulŭ Dumneḑeŭ, creatorulŭ, împreună cu tóte făpturile cele vĕḑute şi nevĕḑute, şi alŭ însuşĭ aceluĭ sóre pre care tu, fiindŭ cuprinsŭ de negura înşelăciuniĭ, îlŭ cinstescĭ ca pre Dumneḑeŭ, aducêndŭ ca unŭ fără de minte cinstea cea dumneḑeeascâ făptureĭ. Maĭ vêrtosŭ tu însuţĭ cunoscêndŭ de la mine taina adevĕruluĭ, lépădă, rogute, negura necucernicieĭ, carea a înfăşuratŭ sufletulŭ tĕŭ, şi învrednicesce-te a fi fiiŭ alŭ lumineĭ, strălucindŭ maĭ multŭ de câtŭ sórele prin aurorele Dumneḑeesculuĭ botezŭ; iară să nu socotescĭ că este Dumneḑeŭ acestŭ luminătorŭ, carele este

слышатисѧ. да не бѫдет ми ѿтвръ́щисѧ тебе х҃е. съ безначалнымти ѿ҃цемь и҆ прѣс҃тыимь дх҃омь. непоклонѫсѧ с҃лнцоу. непослѹжѫ ѿгню. непожрѫ ѕвѣздѣ тъзоименитои блѫда страсти.

Сїѧ мч҃нкоу дрьзновленнымь словомь гл҃ащѹ и҆ лица ѡ҆брадованїемь, лице часто и҆змѣнѣаше мч҃тль, і҆же въ нѫтрь гнѣва распалѣемь ѿгнемь. и҆ немогы намни́ѹѣ мѫжа трьпѣти съпротивленїе. б҃а его́же онъ хѹлѣаше посрѣдѣ тьмочислъннаго нарѡда. б҃а и҆стинна і҆ѡ҆анномь проповѣдоуема, того́же вѣрѫ паче же прѣльсть и҆стиннѣише рещи. до конца низлагаемѫ, повелѣ воинѡмь ѿт ѡдеждѫ съвлѣщи мчнка и҆ семоу неже слова скорѣе бывшоу, нагъ посрѣдѣ стоаше, и҆же въ х҃а ѡ҆блѣченныи, таже и҆ жезлы мнѡжьство прѣставити повелѣ. и҆ възрѣвь мчнкоу

pusŭ spre servirea ómenilorŭ de către Creatorulŭ, fiindŭ o ființă de focŭ, și creată în ḑiua a patra. Cum decĭ este Dumneḑeŭ o creatură? Și împreună cu aceste cuvinte, redicândŭ mânile la cerŭ, a strigatŭ, ca să fie auḑitŭ de toțĭ: «Să nu fie mie să mě lépădŭ de tine Christóse, de părintele tĕŭ celŭ fără de începutŭ și de prea santulŭ Duchŭ. Nu mě voiŭ închina sórelui, nu voiŭ sluji focului, nu voiŭ jertfi stelei cei numite cu numele patimei curviei.»

Acestea grăindu-le muceniculŭ cu cuvêntŭ îndrăznețŭ și cu față îmbucurătóre, muncitorulŭ adesea își schimba fața, aprinsŭ de focul celŭ din lăuntru alŭ mâniei, și neputêndŭ mai multŭ suferi împotrivirea bărbatului, pre al căruia Dumneḑeŭ elŭ ilŭ hulise în mijloculŭ unui poporŭ fórte numerosŭ, (vĕḑêndŭ) pe adevĕratulŭ Dumneḑeŭ propoveduitŭ de Ioanŭ, iară pre credința luĭ numită prea dreptŭ amăgire, și rĕsturnată până la sfîrșitŭ, porunci ostașilorŭ a desbrăca de haine pre muceniculŭ, și acésta făcêndu-se maĭ degrabă de câtŭ cuvîntulŭ, golŭ stătŭ în mijlocŭ celŭ îmbrăcatŭ întru Christosŭ, apoĭ a po-

рече. Басносказа́тель бы́ти нам неѡ́бѣщаса, нѫ неполе́зныѫ своеѫ вѣ́ры ѡтме́тникь. къ нашеи же свѣтлѣи оу҆се́рдно прїити вѣ́рѣ, и҆ на́шими оу҆кра́ситиса ꙁа́кѡны ѡ҆бѣщаса. про́чее дльгаа сїа лихогла̑нїа ѡ҆ста́вль, и ꙗ҆́же ѡбѣщаса и҆спльни̏. свѣтоꙁа́рномꙋ сл̑нцꙋ покло́ниса. А҆́щели ни́, тако ми благонаро́читыѫ на́шеѫ вѣ́ры, нетькмо си́ми жеꙁльми̏ твоѫ̀ съдро́бла пльти, нѫ̑ и҆́ными ꙁѣлнѣ́ишими и҆ е҆́стьствоу несьтрьпи́мыми мѫ́ками и҆скоу́шоу. и҆ коне́цъ, горча́ишои сьм̑рти прѣда́мь.

Имчнкь, небаснослѡ́вникь а҆́ꙁъ ꙗ҆̀коже ты гл̑еши ѿ вьсѣ́коѫ скврь́ны и҆спль́ и вне. нѫ̑ и҆́стиннаго б҃а рабъ и҆ і инѣ пропо- вѣ́дникь. и҆̓же вь трои́ци сла́вимаго же и҆ покла́нѣемаго. е҆го́ же ѿ прѣрѡди́телїи же и҆ роди́телїи навыкохь вѣрова́ти и҆ томоу̀ е҆ди́номоу покланѣ́тиса и томоу̑ жрьтвѫ хвале́нїа прино́сити и҆то́го вьсѣ́мь сьꙁда́телѣ мѫдрьствова́ти же и҆ и҆сповѣ́довати. и того́ чаѫ сѫдїѫ живымь и҆ мрьтвымь. и҆́же прї́идеть вьꙁдаа комоужде по дѣ́лѡмь

runcitŭ a se aduce toege multe. Şi căutândŭ la muceniculŭ ḑice : «nu te-aĭ făgăduitŭ nóuĕ a fi spuitorŭ de fabule, ci te-aĭ făgăduitŭ a te lepăda de credinţa ta cea nefolositóre, şi cu osârdie a veni la credinţa nóstră cea luminată şi a te înfrumuseţa cu legile nóstre; deci lasă acéstă grăire zadarnică şi împlinesce ceea ce aĭ făgăduitŭ, închinându-te sóreluĭ celuĭ strălucitorŭ. Iară dacă nu, te încredinţezŭ, pe credinţa nóstră cea renumită, că voiŭ sdrobi cărnurile tale nu numaĭ cu aceste toege, ci te voiŭ ispiti şi cu alte muncĭ maĭ cumplite şi fireĭ nesuportabile, şi la urmă te voiŭ preda celeĭ maĭ amare morţĭ».

Şi Muceniculŭ (rĕspunse) : «nu sunt eŭ spuitorŭ de fabule, precum tu ḑicĭ, o plinule de tótă pângăriciunea, ci robŭ alŭ adevĕratuluĭ Dumneḑeŭ, şi acum propovĕduitorŭ alŭ celuĭ în Treime slăvitŭ şi închinatŭ, întru carele a crede de la strămoşĭ şi de la părinţĭ m'am deprinsŭ, şi luĭ unuia a mĕ închina şi luĭ a-ĭ aduce jertfă de laudă, şi pre dînsulŭ a-lŭ socoti şi a-lŭ mărturisi creatorŭ, şi pre dînsulŭ îlŭ aşteptŭ judecătorŭ viilorŭ şi morţilorŭ, carele va veni resplătindŭ fie-cuĭ

его. егда и сїе на слоужбѫ чл҃кѡмь оуставленное слнце, того повелѣнїемь помрькнеть. тѣмже прочее что таково слышати ѿ мене или видѣти ненадѣиса. еже бѡ и прьвѣе рѣхь. сїе и нинѣ рекѫ, ꙗко никогдаже тварь прѣдьпочьтѫ ѿ зиждителѣ. ниже поклонѫса твари паче създавшаго, донедеже моего гнь есмь съмысла. прочее некъсни дѣлателю неправды. нѫ крыѫщїиса въ тебѣ песїи нравъ и безьчл҃чныи ꙗвленъ сътвори. И' себе оубо ѿ попеченїи мѫкь свободи, менеже, каковѣмь оубо хощеши съмрти ѡбразомь желаемомоуми влцѣ и боу прѣдпосли. да не на мнѡѕѣ твоими нечистѣишими глы моꙗ ѡглашаѫтса оуши ѡ нихже рече пррокъ ꙗдъ аспидень под оустнами ихь, и въсе скврьнное ти лице да не надлъго моима зритса ѡчима. се ти пльти прѣдлежать готѡвы и ѡбнажены. бїи жезлїемь. ѡгнемь съживаи. водѫ дави. мечемь съдраблѣи. и инаа аще каа имаши сихь лютѣиша, наносити ми не облѣниса. сїа бо въсе готовь есмь сладцѣ подати за любовь ха моего.

dupre faptele sale, când și acestŭ sóre așeḑatŭ spre slujba ómenilorŭ, prin porunca luĭ se va întuneca. De aceea să nu nădăjduescĭ a auḑi de la mine saŭ a vedé altă-ceva. Cele ce am ḑisŭ maĭ întâiŭ, aceleașĭ le ḑicŭ și acum, că nicĭ odată nu voiŭ prefera Creatoruluĭ făptura, nicĭ mĕ voiŭ închina făptureĭ maĭ multŭ de câtŭ Creatoruluĭ, până când sunt stăpânŭ pe cugetarea mea. Decĭ nu întârḑia, lucrătorule alŭ nedreptățiĭ, ci fă vĕditŭ năravulŭ tĕŭ celŭ cânescŭ și neomenosŭ, ce se ascunde întru tine, și slobodesce-te de grija muncilorŭ, iară pre mine, cu orĭ ce felŭ de mórte voescĭ, trimite-mĕ înaintea dorituluĭ meŭ stăpânŭ și Dumneḑeŭ, pentru ca nu îndelungŭ urechile mele să auḑă prea necucernicele graiurile tale, despre care ḑice proroculŭ: «otravă de aspidă sub buzele lorŭ»; și ca fața ta cea pângărită să nu se vaḑă îndelungŭ de ochiĭ meĭ. Iată îțĭ prestaŭ cărnurile gata și desgolite: bate cu toegele, arde cu focŭ, înnécă în apă, sdrobesce cu sabia, și orĭ-ce maĭ cumplite de câtŭ acestea nu te lenevi a aduce asupra mea; căcĭ tóte acestea eŭ sunt gata a le suferi cu

Мнѡгыхже соуро́вствомь мѫчи́тель ꙗ̓ко сїѧ̑ слышѧ гл҃ы, разгорѣ́всѧ гнѣ́вомь, повелѣ́ваеть въ ско́рѣ то́го по̓земли протѧ́гнѫти, и̓ жѐзлїемь сѫ ка́тымь неми́лостивно би́ти. въ толи́коже соуро́вство прои̓зыдѡшѧ ка́знащеи. ꙗ̓ко сщ҃е́нныим оу҆бо ѡнѣ́мь плъ́темь съ дрѡбитисѧ, и̓ жѐзлы съ възно́сити сѧ на въ́здоухь. кръвїѫже ѡ̓ба́гритисѧ въсе́моу ли́цоу по̄длѣжѫщаго мѣ́ста. да ꙗ̓коже въси́хь се́бе ви́дѣ стр҃а́далецъ, на нб҃о възвед оу̓мнѣи ѿчи. благода́рѫ тѧ ре́че влк҃о и̓ бж҃е поне́же мѧ мо̀еи сподо́биль ѐси кръвїѫ кр҃щьшасѧ грѣхѡ́вныѧ скврь́ны чи́сто ѡтмытисѧ.

Погыбѣлнїи же сл҃ове ѡт и̓хже ре́че м҃чнкь ꙗ̓рѡ́сти на́ни и̓спльнишесѧ си́це съдрѡ́биша ра́нами, ꙗ̓ко и̓ гла́соу е̓го̀ прѣсѣ́щисѧ прочее. та́же поне́же вече́ри настоѧ́ше, двѡ́ими свѧ́завше вери́гами, въ темни́цѫ ꙗ̓ко нѣ́кыи мрътвь троу́пъ въме́таѫть, въ оу̓трѣшнїи то́го величаи́шемоу хра́на томле́нїꙋ. Въ оу̓́трѣшнїи же на ѻ̀бычномь мѣ́стѣ прѣ-

dulcéță pentru dragostea Christosuluĭ meŭ.»

Și multe graiurĭ ca acestea ascultândŭ muncitorulŭ cu cruḑime, aprinḑêndu-se de mânie, poruncesce de sîrgŭ sá-lŭ întinḑă pe pămîntŭ și fără milă să-lŭ bată cu toege nodurósе. La atâta cruḑime aŭ venitŭ căsnitoriĭ, în câtŭ sântele acele cărnurĭ s'aŭ sdrobitŭ și cu toegele se ridica în aerŭ, iară fața loculuĭ unde zăcea elŭ s'a roșitŭ de sânge.

Vĕḑĕndu-se pătimitorulŭ întru acestea, redicândŭ ochiĭ ceĭ mintalĭ la cerŭ ḑise: «Mulțumescŭ ție, stăpâne alŭ ceruluĭ, pentru că m'aĭ învrednicitŭ să mĕ botezŭ cu sânge și să mĕ spălŭ curatŭ de pângăriciunea păcatelorŭ.»

Iară fiiĭ periciuniĭ împlându-se de furie pentru cele ce a ḑisŭ muceniculŭ, așa l'aŭ sdrobitŭ cu ranele, în câtŭ maĭ departe i s'a curmatŭ și glasulŭ. Apoĭ fiind-că sosise séra, legându-lŭ cu dóuĕ lanțurĭ îlŭ aruncă în temniță ca pe unŭ cadavru mortŭ, păstrându-lŭ pe diminéță pentru cea maĭ mare schingiuire. Iară diminéța, preșeḑêndŭ la loculŭ

дсѣдь ѕвѣрови́дныи о̀нъ, томо̂у прѣдста́вити м҃чнка повелѣ. да ꙗ҆коже прѣдста̀ свѣ́тломь ли́цемь и҆ ра́достнѫѧ дш҃ѣѧ, възрѣ́вь на́нь сѫді́и въ оу҆дивле́нїе пола́глаше, свѣтло́е же ли́це и҆ ѡ҆брадова́нное. и҆ ка́ко въ толи́ко съдро́бленнѣмь и҆ разсѣ́яннѣмь тѣ́леси, дш҃а̀ и҆ ѐще ѡ҆брѣ́таетса. Н҆ гл҃а къ не́моу. зрі́шили і҆ѡ҆а́нне въ кото́рое безчь́стїе твои́мь непоко́рствомь приве́ден бы́стъ, ꙗ҆́ко сла́дкаго и҆ любезнѣ́ишаго въсѣмь ч҃лкѡмь безма́ла лиши́тиса живо́та; ѡ҆баче а҆́ще моѐмоу ра́зоумоу пови́нешиса, гото́во и҆мѣ́и къ ма́лыхь д҃нехь съдрꙋ́бленыим ти плъ́темь здра́вїе. Сѫт бѡ оу҆ нас вра́чеве мно́го хѫдѡ́жни, ѿ и҆ндіѧже и҆ перси́ды прише́дшеи. а҆́ще ли и҆ ѐще хрїстїа́нинь ѐси вѣ́ждь ꙗ҆ко ми мѫа́нишаа те́бе ѡ҆жи́даѫть зла̑а. Н҆ м҃чникь. ѡ҆ съдрꙋ́бленныихми плъ́техь и҆ сѫдїи, ни ма́ло попече́нїа а҆зъ тво́ра. «поѐликоу бо̀ вънѣшнїи на́шь ч҃лкъ растлѣ́ваетса, «потоли́коу вънатрънїи ѡ҆бнавлѣетса. вели́кыи ре́че апл҃ъ.» Мое жѐ попече́нїе не ино, ра́звѣ ѐже прѣтрънѣти до конца̀ нани́симаа ми ѿ те́бе, ѡ҆ оукрѣ-

obicînuitŭ acela cu chipulŭ de féră, poruncì să i se înfăţişeze muceniculŭ.

Vědêndu-lŭ judecătorulŭ că sta cu faţa luminósă şi cu sufletŭ bucurosŭ, l'a pusŭ în mirare faţa cea luminósă şi bucurósă, şi cum într'unŭ trupŭ atâtŭ de sdrobitŭ şi risipitŭ se află încă sufletŭ, şi a grăitŭ către dînsulŭ: «Vedĭ, Ioane, la ce necinste aĭ fostŭ adusŭ prin nesupunerea ta, în câtŭ puţinŭ a fostŭ să te lipsescĭ de viéţa cea dulce şi prea iubită tuturorŭ ómenilorŭ; însă de te veĭ supune socotinţeĭ mele aĭ gata în puţine ḑile sănătatea sdrobitelorŭ tale cărnurĭ, căcĭ la noĭ sunt mulţĭ doftorĭ meşterĭ din India şi din Persida veniţĭ; iară dacă încă escĭ creştinŭ, să sciĭ, că încă maĭ multe rele te aşteaptă.»

Şi muceniculŭ (a ḑisŭ): «o judecătorule! eŭ nicĭ cât de puţinŭ nu portŭ grije de cărnurile mele cele sdrobite: căcĭ cu câtŭ omulŭ nostru celŭ din afară putreḑesce, pe atâta se înnoesce celŭ din lăuntru, ḑice Marele Apostolŭ. Ingrijirea mea nu este alta, de cât, ca, prin Christosŭ celŭ ce mĕ întăresce, să rabdŭ până în sfârşitŭ (relele) aduse mie de tine;

плѣжщимма хѣ. Сам бw рече. прѣтрънѣвыи же до конца тъ спсется. Аще оубо что новѣишее оумыслиль еси твори. пръвыя бw ти раны ни въ чтоже мнѣ въмѣнишася. Сими прѣмждрыми гль мчника, безоумныи мжчитель посрамлен бывь, и сътрасеса гнѣвомь и ꙗко ѕвѣр рыкнжвь, пакы простръта поземли мчника, лютѣише повелѣ бити. и wви оубо бiахж прѣмѣнѣважще дроугъ дроуга, ꙗко ннатрwмь съ иными вънатрънiнми доволно коснжтися. Онже млтвж шьптанiемь оустеињ назнаменаваше. да ꙗко и вwини изнемогоша бижще адамантскыж оны дшж оуды, и въсѣкь възрастъ позwрствжщiихь въпiаше на скврънннаго сждiж, того немилостивыи оуничижажще и нравъ и соуровство, повелѣ привести кинѣ неоумжчена и сверѣпа. и низѣ мчнка о того wпашь крѣпко привазати. въсѣсти же нан единомоу wт вwинь, и постъгнамь града елика сила тещи киню. И семоу бывшоу, влачим бѣ стыи по въсемоу градоу. видѣнiе оумилено благочестивыихь wчима. да ꙗкоже при

căcĭ însulŭ a ḑisŭ : celŭ ce va răbda până în sfârşitŭ, acela se va mântui. De aĭ născocitŭ ceva maĭ noŭ, fă; căcĭ ranele tale cele d'întăiŭ eŭ nu le socotŭ întru nimică. »

De aceste prea înțelepte graiurĭ ale muceniculuĭ muncitorulŭ fiindŭ rușinatŭ, și tremurândŭ de mânie, și rugindŭ ca o féră, iarășĭ întindêndŭ pe pămêntŭ pre muceniculŭ, a poruncitŭ să-lŭ bată maĭ cumplitŭ. Decĭ uniĭ l'aŭ bătutŭ schimbându-se uniĭ cu alțiĭ, în câtŭ interiorulŭ luĭ de ajunsŭ s'aŭ atinsŭ de cele lalte măruntaie. Iară elŭ prin șoptirea buzelorŭ însemna rugăciunea. Când și ostașiĭ aŭ ostenitŭ bătêndŭ mădulările aceluĭ sufletŭ de diamantŭ, și privitoriĭ de tótă vârsta strigaŭ asupra pângărituluĭ judecătorŭ, defăimândŭ năravulŭ luĭ celŭ nemilostivŭ și sălbăticia, poruncì (acela) să se aducă unŭ calŭ neînvĕțatŭ și sirépŭ, și să lege tare piciórele muceniculuĭ de códa aceluia, și unulŭ din ostașĭ să încalece pe dînsulŭ, și în tótă puterea calaluĭ să alerge pe ulițele cetățiĭ. Făcêndu-se acésta, fu târîtŭ sântulŭ prin tótă cetatea. Vedere tristă pentru ochiĭ celorŭ cucernicĭ! Iară când

хо́ждааше и҆́же ст҃го вла́чаи сквозѣ̀ і҆ꙋ̂деи́скаа жили́ща. вꙿпїа́хѫ ли́ца развращаѫще і҆ꙋ̂деe. и҆ съ и҆́же въ рѫкꙋ̂ ѡ҆брѣ́тшїимса. ме́таахѫ на ст҃го, смѣ́хы безчи́нныа прои҆знѡ́саще и҆ нелѣ́пы. Ѥ҆ди́н же ѿ ни́хь вѫ храми́нѫ вътекь. и҆ ме́ч извлѣ́кь пости́же ст҃го и҆ а҆бїе ч҆ нѫа е҆го̀ гла́вѫ ѿсѣ́че. и҆ тако и҆ про́чее тѣ́ло ѿ рѣ́шьше, на мѣ́стѣ ѡ҆ста́виша съ гла́вѡѫ лежаща небрѣгома. никомоу же ѿ благочести́вывыхь семоу̀ прико́снѫтиса смѣ́лавшоу.

Въ но́щи же то́и ламба́дыми ѡ҆́гы ꙗ҆ви́шаса гѡращѐ, над м҃чнчее тѣ́ло, и҆ три́ нѣ́цїи свѣтови́днїи мѫжїе. неѿзре́ченна нѣ́каа свѧщеннослѡ́вствоужще и҆ кажде҃нїа твѡ́раще. стлъ́пъ ѡ҆гнень съ нб҃се над тѣлесемь ст҃го оу҆тврѫжда́ашеса.

Сїѐ оу҆бо мнѡ́зи видѣша. е҆ди́нже ѿ і҆ꙋ̂деи҃ е҆моу́же и҆ храми҃на бли́зь бѣ́ше, і҆де́же и҆много страда́лное лежа́ше тѣ́ло, мнѣвъ ꙗ҆ко сщ҃енни҃кы хрїстїа́нстїи прїи́дѡша тои възати и҆ ѡ҆бычнѣ прѣда́ти погребенїю, въземˇ лѫкь със стрѣлоѫ и мно́го приближивса, хо́-

celŭ ce tîra pe sântulŭ a ajunsŭ între locuințele Jidovilorŭ, chiuiaŭ Jidoviĭ, întorcêndu-șĭ fețele și cu cele ce se aflaŭ în mâinile lorŭ aruncaŭ asupra sântuluĭ, producêndŭ chicote fără de rânduială și absurde. Iară unulŭ dintre eĭ, alergândŭ în casă și scoțêndŭ o sabie a ajunsŭ pre sântulŭ și îndată ĭ-a tăiatŭ cinstitulŭ luĭ capŭ, și așa deslegândŭ și restulŭ trupuluĭ, l'aŭ lăsatŭ la unŭ locŭ cu capulŭ, zăcêndŭ disprețuitŭ, și nicĭ unulŭ dintre cucernicĭ neîndrăsnindŭ a se atinge de dînsulŭ.

Iară în nóptea aceea s'aŭ arătatu lampe de focŭ arḑêndŭ d'asupra trupuluĭ muceniculuĭ, și óre-care treĭ bărbațĭ cu chipŭ de lumină rostindŭ nisce cuvinte sânte, și făcêndŭ cădire, și unŭ stâlpŭ de focŭ s'aŭ întăritŭ din cerŭ d'asupra trupuluĭ santuluĭ.

Decĭ acestea mulțĭ le-aŭ vĕḑutŭ. Iară unulŭ dintre Iudeĭ a căruia casă era maĭ aprópe (de loculŭ) unde zăcea multŭ pătimitoriulŭ trupŭ, socotindŭ că preoțiĭ creștinĭ aŭ venitŭ să-lŭ iea și dupre obiceiŭ să-lŭ predea îngropăriĭ, luândŭ unŭ arcŭ cu săgétă și multŭ apropiindu-se, voia

та оустрѣлити єдиного ѿ мнимыхъ ѡ҆нѣхъ сщенникь. да ꙗко оубѡ протѧже єлика ємꙋ сила бѣше, прѣ быстъ стрѣла оубо съ тѣтивож прилъпши къ десныж єго ржкы прѣстомь, лжкже въ лѣвои. ниже бѡ на намѣреніе поустити можаше стрѣлж, ниже пакы своа ржцѣ ѡт сихъ имѣти свобѡдны. и сице лютое оно томленіе прѣзь всж нощь прѣтрпѣ. иже єхидиам изчадіє єврениь, дневи же свитажщоу и чюдни ини мжжіе невидими быша и свѣтѡве ини подобно, и просто всѣкь възрастъ стѣкажщеса зрѣхж ѡкааннаго оного стрѣлца. Онже потенкоу всѐ сказоваалше. тажеовь оубѡ свободж казни приемлеть, мжчитеа же зѣлѡ оубоавса о прѣславнѣмь бывшихъ, хрїстїанѡмь повелѣваеть погрєбсти тѣло. еже въземше и достоино лѣпно почьтше, въ чтнѣм полѡжиша мѣстѣ. Днемже не мнигым мимошєдшимь фржгъ онъ иже стго на мчніе прѣдастъ всхотѣ его оукрасти и въ своа ѿтнести. Н въ єдинь ѿт нѡщей благополоучно врѣма обрѣть, и съ своими пришедь вскопаваалше хота изѧти мѡщи. въ тъже

a săgeta pre unulŭ dintre aceĭ preoţĭ păruţĭ. Dar când a trasŭ pe câtŭ ĭ-a fostŭ puterea, a rĕmasŭ săgéta cu córda lipite de degetele mâneĭ drepte a luĭ, iară arculŭ, de mâna stângă, în câtŭ nu putea niciĭ săgéta să o slobódă dupre scopŭ, niciĭ mânele a şi le slobodî dintr'însele. Şi aşa acea cumplită chinuire o a suferitŭ tótă nóptea acelŭ evreŭ puiŭ alŭ viperelorŭ. Iară după ce s'a luminatŭ de ḑiuă şi s'aŭ făcutŭ nevĕḑuţĭ aceĭ bărbaţĭ minunaţĭ şi asemenea lumineĭ, fără osebire (ómeniĭ de) tótă vârsta adunându-se priviaŭ pre acelŭ ticălosŭ săgetătorŭ; iară elŭ cu amăruntulŭ a spusŭ tóte. Apoĭ dobândesce şi elŭ slobodire de pedépsă. Iară muncitoriulŭ fórte temêndu-se de prea slăvitele (fapte) cele întâmplate, poruncĭ creştinilorŭ să îngrópe trupulŭ, cariĭ luându-lŭ şi dupre cuviinţă cinstindu-lŭ l'aŭ pusŭ într'unŭ locŭ cinstitŭ.

Trecêndŭ nu multe ḑile, Frângulŭ acela, carele predase pre sântulŭ la muncire, a voitŭ să-lŭ fure şi să-lŭ ducă la aĭ sĕĭ. Şi întru o nópte, aflândŭ timpŭ bine potrivitŭ şi venindŭ cu aĭ sĕĭ, a săpatŭ voindŭ să iea móş-

час ꙗвлѣетсѧ хвъ воинъ презвитероу црькве оноѧ спѧщоу, въставь гла въ скорѣ тецй къ цркви сѐбѡ оукрасти мѧ хѡтѣть. О̓нже ѐлико томоу скорость въстави и на мѣстѣ бывъ обрѣте гробъ раскопанъ и тѣло безмала неѡтнесено. съзвавъ оубо благочьстивыѧ люди и бывшее сказавъ, прославища ба стыѧ своѧ прославлѣѧщаго. Чтныѧже иныи мѡщи изѐмше, въ стомъ жрътвеницѣ положиша близъ стыѧ трапезы и тако прѣбысть о и мнѡжаи нѣгде лѣть

Ѿ толи не прѣсташѧ же бжтвнаа нѣкаа ꙗвленїа часто ꙗ влѣтисѧ въ различныихъ нощехъ овогда оубо стлъпъ ѡгненъ схѡдащъ и стоѧщъ надъ гробомъ мчнка. овогдаже силы нѣкыѧ бжтвнѣйша схѡдаща. Овогда свѣты нѣкыѧ, и блгоуханїа нѣкаа ѿ тѫдоу исходаща. ꙗже и въ слоуха прїидоша иже тогда блгочьстиваго господствоужщомоу всеѧ молдовлахїѧ и поморїѧ, хѵ любезнѣйшомоу и великомоу воеводѣ іѡ алезандроу. мѫжоу иными оубо оукрашаѧщоуся благыми

tele. Intru acelașĭ ciasŭ se arată ostașulŭ luĭ Christosŭ presbiterulul Bisericeĭ aceleia în somnŭ dicêndu-ĭ: «Sculându-te alérgă de grabă la Biserică, că voescŭ să mĕ fure.» Iară elŭ cu mare grabă sculându-se și venindŭ la locŭ, află mormîntulŭ săpatŭ, și puținŭ lipsise de a nu fi fostŭ trupulŭ luatŭ. Decĭ chiămândŭ ómenĭ cucernicĭ și spuindu-le cele întîmplate, aŭ proslăvitŭ pre Dumnedeŭ, carele proslăvesce pre sântulŭ. Și luândŭ acele cinstite móște, le-aŭ pusŭ în sântulŭ altarŭ aprópe de sânta trapeză, și așa aŭ remasŭ șépte-decĭ de anĭ și ceva maĭ multŭ.

De atuncĭ n'aŭ încetatŭ a se arăta adese óre-care arătărĭ dumnedeescĭ în deosebite nopțĭ: uneorĭ unŭ stâlpŭ de focŭ pogorându-se și stândŭ d'asupra mormîntuluĭ muceniculuĭ, alte orĭ óre-care puterĭ prea dumnedeescĭ pogorându-se și óre-carea bună mirésmă eșindŭ de acolo. Acestea aŭ venitŭ la audulŭ celuĭ ce atuncea cu cucernicie domnia preste tótă Moldo-Vlachia și pe țĕrmulŭ măriĭ, iubitoriulŭ de Christosŭ și marele Voevodŭ Ioanŭ Alexandru, carele era bărbatŭ înfrumusețatŭ și cu alte bunătățĭ,

нѫ̑ и҆ мч҃нколюбному сѫщꙋ. Ѹ҆ма онъ ѡ҆ мч҃ньскыихъ оу҆вѣдѣ мѡщѣи, и҆ сихъ желанїемь обьѧть бывь, и҆ съ съвѣтомь иже тогда цр҃кѡвнаа правѧщаго сщ҃еннѣишаго архїеп҃па ІѠсифа, посилает велмѫжа съ довѡлныимь вѡинствомь, съ великоѫ чьстїѫ прѣнести къ немоу достоинославное мч҃нка тѣло. Ѥже приємь въ скорѣ, съ достоиноѫ чьстїѫ і҆ подобаѫщїимь оусрьдїемь ѹ҆срѣтаеть съ въсѣми славными своими, и҆ мнѡжаишимь нарѡдомь людїи бж҃їихъ єще же и҆ архїереѡмь и҆ въсѣмь цр҃кѡвныи причьтомь, съ свѣщами и҆ кадїлы, и҆ мνры бл҃говѡнными. припадаеть къ рацѣ ст҃го. обьемлеть многострадалное ѥ҆но тѣло. прилагаеть свои ѡ҆чи и оустнѣ къ тог҆ рѫкамь. слъзы и҆зливаеть ѿ радости довѡлны. того прѣдлагаеть хранителѣ своеѧ дръжавы и҆ тако въ стѣишои митрѡполїи полагаеть чтно, въ свѣтлѣмь своемь градѣ сѡчавѣ, своемь стлѣ. Ѡбывшїихже тогда исцѣленїи, съдръжимыимь ѿ различныихъ недѫгь; оставлѧ тѣмь самѣмь проповѣдовати облг҃детелствѡванныимь. Ѡбаче сицевь и҆мѣ мч҃нїа конецъ

dar și iubitoriŭ de mucenicĭ.

Când elŭ s'a însciințatŭ de móștele mucenicululĭ, și cuprinsŭ fiindŭ de dorința lorŭ, și cu sfatulŭ celuĭ ce atuncĭ cârmuia cele bisericescĭ, a prea sfințituluĭ archiepiscopŭ Iosifŭ, trimite unŭ boiarŭ cu destulă óste, să aducă la dînsulŭ cu mare cinste vrednicululŭ de slavă trupŭ alŭ mucenicululĭ, pe carele în grabă primindu-lŭ cu cinstea cea vrednică și cu osârdia cea cuvenită, îlŭ întîmpină cu toțĭ ceĭ slăvițĭ aĭ seĭ și cu fórte multŭ poporŭ din ómeniĭ luĭ Dumnedeŭ, încă și cu archiereĭ și cu totŭ clerulŭ bisericescŭ, cu făcliĭ și cu tămîe și cu mirurĭ bine mirositóre. Se prosterne la raclă, cuprinde multŭ pătimitoriulŭ acela trupŭ, atinge ochiĭ și buzele sale de mânele aceluia, varsă lacrămĭ de bucurie destule, îlŭ propune păzitorŭ alŭ statuluĭ seŭ, și așa îlŭ pune cu cinste în prea sânta mitropolie în luminata sa cetate Sucéva, (unde era) scaunulŭ seŭ.

Despre vindecările fóste atuncĭ celorŭ coprinșĭ de felurite neputințe, lasŭ să propoveduéscă înșiĭ ceĭ ce aŭ primitŭ bine-facerile.

Decĭ astfeliŭ de sfârșitŭ alŭ

Іѡ҆аннъ. сице нечьстиваго посрами ѵ҆̈парха. сицевà бѡрéнїа въ пòдвизѣ показа. сицевымми и҆ вѣнцы вѣнчаса ѿ пóдвигоположника рѫкы. сице доброкоупльство Іѡанново. мало дастъ, мнóгоже приóбрѣте. навѣтникоу тѣло ꙗ҆кожè брѣмѧ ѻ҆ставль, нектóмоу въ трапезѡ нтѫ, н.ѣ къ вышнемоу Іерлмоу ѹстрьмисѧ̀. въ мнчьскый ли къ ꙗ҆ко мчнкъ. въ а҆враамово нѣдро въ селéнїа стхь. вь пристанища блгаа. въ чрътигы нетлѣны. неходатаиствънѣ тристѣи и҆ прѣбжтвнѣишои прѣстóла троици, е҆иже слава. дръжава чьсть. великолѣпїе. же и покланѣнїе. нинѣже и҆ въ безконéчныѧ вѣкѡм вѣкы, Аминь.

mucenicieĭ a avutŭ Ioanŭ; așa a rușinatŭ elŭ pre necucerniculŭ iparchŭ; astfeliŭ de luptă a arătatŭ elŭ întru nevoință; cu astfeliŭ de cununĭ a's încununatŭ elŭ de către mâna puitoruluĭ de nevoințĭ.

Astfeliŭ este neguțătoria cea bună a luĭ Ioanŭ. Puținŭ dă și multŭ a câștigatŭ. Rebeluluĭ a lăsatŭ trupulŭ ca pre o sarcină și a năzuitŭ la Ierusalimulŭ celŭ de susŭ, în céta mucenicilorŭ ca unŭ mucenicŭ, în sînulŭ luĭ Avraamŭ, în locașurile sânțilorŭ, în limanulŭ celŭ bunŭ, în palaturile cele neputreḑitóre, prestândŭ fără mijlocitorŭ prea sânteĭ și prea dumneḑeescĭĭ Treimĭ, căreia este slava, stăpânirea, cinstea, marea-cuviință și închinăciunea, acum și întru nesfârșitele vécurĭ ale vécurilor. Aminŭ.

Când s'aŭ adusŭ móștele sântuluĭ Ioanŭ Noulŭ în Sucéva de la Cetatea Albă, pre la începutulŭ domnieĭ luĭ Alexandru celŭ Bunŭ (Letop. t. I, p. 103), noĭ scimŭ că Țamblacŭ era în Moldova, și negreșitŭ la a cea mare solemnitate elŭ a ținutŭ predică în limba română.

Noțiunile fundamentale despre martiriulŭ sântuluĭ Ioanŭ Noulŭ credemŭ că Țamblacŭ le-a adunatŭ chiar la Cetatea-Albă din tradițiunile păstrate acolo printre bătrânĭ, saŭ chiar în vre-o carte de ale Bisericeĭ unde aŭ statŭ móștele Sântuluĭ până la transportarea lorŭ în Sucéva. Detaliurile aŭ pututŭ să fie opera luĭ Țamblacŭ, în stilulŭ și modulŭ tuturorŭ legendelorŭ bisericescĭ despre Martirĭ. Martiriulŭ însă acesta, Țamblacŭ l'a scrisŭ după mórtea luĭ Alexan-

dru celŭ Bunŭ, în limba sârbéscă, spre a face cunoscutŭ pe Sântulŭ și popórelorŭ slave.

Să relevămŭ acum câte-va locurĭ din panegiriculŭ luĭ Țamblacŭ, care ni se parŭ a avé o particulară însemnătate pentru istoria țěreĭ nóstre.

1. Maĭ întâiŭ să stabilimŭ anulŭ cândŭ s'a martirisatŭ Sântulŭ Ioanŭ în Cetatea-Albă. Țamblacŭ ne spune, că móștele Sântuluĭ Ioanŭ, după desgroparea lorŭ aŭ fostŭ depuse în Biserica dela Cetatea-Albă, iară de atuncĭ până la strămutarea lorŭ în Moldova aŭ trecutŭ 70 de anĭ și ceva maĭ multŭ. Presupuindŭ că și în mormîntulŭ primitivŭ, de unde denunțătoriulŭ și calumniatorulŭ sěŭ «Frângulŭ» voia să-lŭ fure, încă aŭ petrecutŭ rămășițele mortuare ale Sântuluĭ, celŭ puținŭ 10 anĭ,—căcĭ nu îndată după mórte se proslăvescŭ sânțiĭ și móștele lorŭ, ci după óre-care trecere de timpŭ,—admitemŭ că de la mórtea Sântuluĭ până la aducerea móștelorŭ la Sucéva aŭ trecutŭ celŭ puținŭ 80 de anĭ.

Sciindŭ din letopisețulŭ țěreĭ că Alexandru celŭ Bunŭ a adusŭ móștele Sântuluĭ Ioanŭ în Sucéva dela Cetatea-Albă în alŭ doilea anŭ alŭ domnieĭ sale, adică în anulŭ 1402, conchidemŭ că martiriulŭ Sântuluĭ Ioanŭ s'a întâmplatŭ pe la anulŭ 1320, saŭ celŭ maĭ multŭ pe la începutulŭ véculuĭ alŭ 14-lea.

2. Țamblacŭ ne spune, că în timpulŭ când s'a martirisatŭ Sântulŭ nostru, Cetatea-Albă era supusă unuĭ iparchŭ de religiune persană, carele se închina foculuĭ, sóreluĭ și lucéfăruluĭ Veneriĭ, și că voia a convertì la acea religiune și pre Ioanŭ, maĭ întâiŭ cu momele, apoĭ prin schingiuirĭ. Pre guvernatorulŭ cetățiĭ ĭlŭ numesce «Iparchŭ», ceea ce însémnă, că acela era supusŭ altuĭ domnitorŭ maĭ mare. Se vede că elŭ avea legăturĭ cu Persia și cu India, căcĭ se laudă către Sântulŭ, că are doftorĭ veniți din Persia și din India.

Dacă consultămŭ istoria emigrăriĭ popórelorŭ asiatice în Europa, găsimŭ că locurile dela Marea Négră aŭ fostŭ domnite de Cumanĭ până la jumătatea véculuĭ alŭ 13-lea. După aceea stepele ponto-caspice aŭ cădutŭ sub dominațiunea Tătarilorŭ. Cumaniĭ, parte trecuse

în Ungaria, parte rămăsese în Moldova, unde s'aŭ botezatŭ dintre dînşiĭ 200,000 în rîulŭ Siretŭ. Rösler, dela carele împrumutămŭ aceste noţiunĭ, citéză chiar unŭ călătorŭ, Vilhelm deRubruc, carele a călătoritŭ la 1253 prin ţĕrile Tătarilorŭ ce dominaŭ ţĕrmurile mărilorŭ Négră şi Caspică (Rumänische Studien. Leipzig, 1871, p. 334). Tătariĭ, cariĭ în vécurile alŭ 14-lea şi alŭ 15-lea domniaŭ pre ţĕrmurile mărilorŭ Négră şi Azovŭ, între Donŭ şi Nistru, sunt în istorie cunoscuţĭ cu numele de Nogai. (Bouillet, Dictionnaire universel d'histoire et de géographie, la ḑicerea Kaptchak)

Dupre spusa luĭ Ţamblacŭ urméză, că aceĭ Tătarĭ pe la începutulŭ véculuĭ alŭ 14-lea nu primise încă Mahometismulŭ, ci se ţineaŭ de religiunea luĭ Confuţiŭ, carea domnia în Persia, de sub a căreia dominaţie eĭ emigrase în Europa.

Aşa dar Cetatea-albă pe la începutulŭ véculuĭ alŭ 14-lea era dominată de Tătarĭ de religiunea persană. Ea era lăcuită de Tătarĭ, de Creştinĭ şi de Jidovĭ. Creştiniĭ aveaŭ acolo preoţĭ şi o biserică. Jidoviĭ locuiaŭ în unŭ cuartalŭ à parte, unde capulŭ Sântuluĭ fu tăiatŭ de unŭ jidovŭ şi isolatŭ de corpulŭ tîrâtŭ de calulŭ celŭ sirépŭ. De şi religiunea creştină era tolerată, dar Tătariĭ propagaŭ pe a lorŭ, şi la trebuinţă întrebuinţaŭ şi silniciĭ şi omorurĭ. Jidoviĭ, ca totŭdeauna, purtaŭ aceiaşĭ ură şi duşmăniă asupra Creştinilorŭ.

Nu putemŭ hotărî câtŭ de multŭ va fi duratŭ dominaţiunea Tătarilorŭ asupra Cetăţiĭ-Albe; dar putemŭ afirma, că totŭ în véculŭ alŭ 14-lea ea a trecutŭ sub stăpânirea Moldoveĭ; nu putemŭ afirma anume sub care dintre vechiĭ domnĭ. Ceea ce scimŭ positivŭ este, că în anulŭ 1392 Romanŭ-Vodă se numesce «Domnŭ alŭ ţĕreĭ Moldoveĭ dela Munţĭ până la Mar » (Chron. Romanuluĭ. part. I, pag. 5). Ţamblacŭ ne spune, că Alexandru celŭ Bunŭ domnia preste tótă Moldova şi pe laturea limitrofă a măreĭ (и поморїю).

Aşa dar Cetatea-Albă pe timpulŭ luĭ Aluxandru celŭ Bunŭ era sub stăpânirea Moldoveĭ. Acésta se deduce şi din spusele luĭ Ţamblacŭ despre aducrea móştelorŭ sântuluĭ Ioanŭ, unde elŭ vorbesce ca de o simplă strămutare a lorŭ dintr'unŭ oraşŭ alŭ Moldoveĭ în altulŭ, pentru care nu s'a cerutŭ alta, de câtŭ a se trimite unŭ co-

mandantŭ cu unŭ detașamentŭ de óste pentru paradă și buna ordine a convoiuluĭ religiosŭ. Cetatea acésta sub Marele Ștefanŭ a fostŭ fortificată și apĕrată cu energie contra pretențiunilorŭ străine, polone, ungare, și maĭ apoĭ turcescĭ; dar în-fine, la 1484, după o luptă crâncenă a luĭ Ștefanŭ pentru apĕrarea eĭ contra Sultanuluĭ Baiazet, cetatea a cădutŭ sub dominațiunea turcéscă, cu teritoriulŭ eĭ de prin pregiurŭ.

Cetatea-Albă, în tóte monumentele vechĭ ale literatureĭ slavone, precum și în panegiriculŭ slavonŭ alŭ luĭ Țamblacŭ, se numesce «Belgradŭ», ceea ce va să dică *Cetatea-Albă*. Acéstă numire aŭ păstrat'o și Turciĭ, numind'o în limba lorŭ: «Akerman». Situată la vĕrsarea Nistruluĭ în Marea-Négră la hotarulŭ rĕsăriténŭ alŭ vecheĭ Moldovĭ, Cetatea-Albă din o profundă vechime a fostŭ unŭ locŭ de comerțŭ cu popórele și orașele orientale, între carĭ și cu Trapezonta.

În véculŭ alŭ 13-lea și alŭ 14-lea navigația comercială pe mărĭ șĭ-o disputaŭ dóuĕ republicĭ italiene: Veneția și Geneva. Corăbiile lorŭ purtaŭ comerțulŭ între orașele și porturile maritime. Țamblacŭ nu spunea anume la care din aceste dóuĕ cetățĭ comerciale aparținea căpitanulŭ vasuluĭ, pe care Sântulŭ Ioanŭ a transportatŭ mărfurile sale dela Trapezonta la Cetatea-Albă, ci se mărginesce numaĭ a-lŭ numi «frâng» și a spune, că dupre religiune era papistŭ, și fórte ura pe ortodoxulŭ Ioanŭ. Popórele ortodoxe din Orientŭ, precum din vechime, așa și astădĭ numescŭ pe Creștiniĭ papistașĭ, fie eĭ de orĭ ce naționalitate, cu epitetulŭ de «franki» pronunțatŭ după moda grécă: «franghi.»

3. Țamblacŭ numesce Moldova «Moldovlachia.» Așa a începutŭ Bizantiniĭ a numi Moldova din véculŭ alŭ 15-lea, spre a o deosebi de Muntenia saŭ Ungrovlachia. Bizantiniĭ pela capĕtulŭ véculuĭ alŭ 14-lea numiaŭ Moldova: Rusovlachia, adică România despre Rusia, spre deosebire de Ungrovlachia, adecă România despre Ungaria.

4. Țamblacŭ, contimpuranŭ cu Alexandru celŭ Bunŭ, menționândŭ în puține cuvinte despre dînsulŭ, îlŭ numesce «Mărele Voevodŭ Ioanŭ Alexandru,» și dice că, pe lângă religiositate, elŭ era «unŭ bărbatŭ înfrumusețatŭ și cu alte bunătățĭ.»

5. Țamblacŭ spune, că pentru aducerea móștelorŭ de la Cetatea-Albă a trimisŭ «pe unŭ boerŭ cu destulă óste.» De aicĭ deducemŭ că pe acelŭ timpŭ boeriĭ eraŭ comandanțĭ de óste, și că țéra avea mulțĭ ostașĭ.

8. Tradițiunea păstrată în Moldova despre Țamblacŭ.

Precum amŭ vĕḑutŭ, Țamblacŭ a fostŭ o persónă însemnată în véculŭ 15-lea, atâtŭ pentru Biserica slavă, câtŭ și pentru cea română. Din nenorocire, despre dînsulŭ în monumentele nóstre pure istorice, s'a păstratŭ puține noțiunĭ din causa lipseĭ de carte română și de scriitorĭ românĭ pe acele timpurĭ. Noțiunile istorice despre dînsulŭ noĭ le datorimŭ monumentelorŭ literare slavone, și scriitorilorŭ rușĭ modernĭ, cariĭ aŭ scrisŭ istoria bisericeĭ rusescĭ, și aŭ tratatŭ despre vechia literatură slavo-rusă.

Cu tóte acestea tradiția despre unŭ așa însemnatŭ bărbatŭ s'a păstratŭ cu tenacitate în Moldova și în vécurile următóre, și maĭ cu sémă în mănăstirea Némțuluĭ, unde elŭ a fostŭ egumenŭ. Tradiția acésta ne-a păstratŭ în diferite notițe de prin cărțĭ vechĭ, trăsurĭ din viéța luĭ Țamblacŭ, anume: că elŭ a fostŭ contimpuranŭ cu Alexandru celŭ Bunŭ și cu Mitropolitulŭ Iosifŭ, precum și cu Sinodulŭ de Florența; că a fostŭ dascălŭ în Moldova și apoĭ Mitropolitŭ la Kiev; că a fostŭ la Moscva; că a fostŭ egumenŭ la mănăstirea Némțu, carea din vechime se chema Pantocratorŭ, și a fostŭ unŭ mare bogoslovŭ (theologŭ). Însă cu timpulŭ tradițiunea s'a făcutŭ totŭ maĭ vagă; a confundatŭ persónele, timpurile și locurile, astŭ-felŭ, că fără critică nu se póte restabili, ce póte fi adevĕratŭ în acea tradițiune și ce este adăusătură a nesciințeĭ.

Noĭ vomŭ înșira aicĭ câte-va notițe tradiționale despre Țamblacŭ împrăștiate prin diferite cărțĭ, parte scrise parte tipărite.

Să începemŭ cu notița sârbéscă din liturgia luĭ Țamblacŭ, pe carea ne-a comunicat'o părintele Andronicŭ, ca cea maĭ veche:

1. Сїє wсвщєниє црькви писах азъ рѹкwю мwєю смирєнныи Григорїи Цамблака митрополит Кїєвскїи и Галицкїи и всѧ россїи. Până aicĭ inscripția

sémănă în totulŭ să fie a luĭ Ţamblacŭ. Elŭ scrie şi vorbesce despre sine în presentŭ, ca unulŭ ce era Mitropolitŭ alŭ Kievuluĭ, când a scrisŭ cartea. Restulŭ însă se cunósce că este o adăusătură multŭ posterióră, căcĭ începe a vorbì despre totŭ trecutulŭ luĭ Ţamblacŭ, carele încă singurŭ nu scia, când era Mitropolitŭ alŭ Kievuluĭ, ce avea să i se întâmple în viitorŭ, adică că a fostŭ egumenŭ Némţuluĭ, şi că arŭ fi fostŭ şi la sinodulŭ de Florenţa. Iată acea adăusătură cu ideĭ tradiţionale despre Ţamblacŭ: «Бывшагѡ прежде ȣчитела ʒемли молдовлахискла и игȣменъ стыи великїи м҇трь пантѡкраторѡвъ еже именȣетсѧ намацъ. и бывшагѡ на ѡсмѡмъ собѡрѣ на флѡренцыа»; iar românesce: «carele a fostŭ întâiŭ dascălŭ în ţara Moldovlachieĭ şi Egumenŭ alŭ Sânteĭ Mareĭ Mănăstirĭ Pantocratoruluĭ, care se numesce Némţu, şi a fostŭ la sinodulŭ 8-lea din Florenţa.»

Maĭ întâiŭ limba slavă rĕŭ representată şi sintacticesce şi ortograficesce, arată pe unŭ călugărŭ românŭ, carele prostŭ cunoscea acéstă limbă; iară spunerea despre participarea luĭ Ţamblacŭ la sinodulŭ de Florenţa dovedesce, că acéstă însemnare s'a făcutŭ târḑiŭ, prin véculŭ 16-lea, când tradiţiunea confundase deja sinodulŭ de Florenţa cu celŭ ḑe Constanţa, la carele cu adevĕratŭ a participatŭ Ţamblacŭ ca Mitropolitŭ alŭ Litveĭ. Acéstă notiţă, dintr'o carte chiar a luĭ Ţamblacŭ, a servitŭ de basă şi la altele ulteriόre.

2. Mitropolitulŭ Gheorghie (1723), în istoria sa despre icóna Maiceĭ Domnuluĭ dela mănăstirea Némţuluĭ, începe aşa: «Insciinţare facemŭ pentru obiceiulŭ pămîntuluĭ Moldoveĭ, că întîmplându-se aicea Domnŭ Măria sa Alexandru Voevodŭ şi mitropolitŭ preaosfinţitulŭ Kir Iosifŭ, carele aŭ fostŭ şi la soborulŭ alŭ 8-lea, şi cu părintele Ieromonachulŭ Gheorghie Ţamblacŭ, fiindŭ mare Bogoslovŭ (carele s'aŭ şi săvârşitŭ la Moscua)» etc.

In acéstă tradiţiune sunt neesactităţĭ istorice: a) că Mitropolitulŭ Iosifŭ, împreună cu Ţamblacŭ, arŭ fi fostŭ la sinodulŭ alŭ 8-lea, adică celŭ de la Florenţa; b) că Ţamblacŭ ar fi muritŭ la Moscva; aserţiune iarăşĭ neesactă, produsă negreşitŭ din ideea vagă, că Ţamblacŭ a fostŭ şi mitropolitŭ în Rusia. (Veḑĭ cartea «Minunile Maiceĭ Domn. M. Némţu.» 1847 f. 148).

3. In sbornicele sârbescĭ din mănăstirea Némţuluĭ găsimŭ dóuĕ notiţe tradiţionale despre Ţamblacŭ, scrise de Pachomie episcopulŭ Romanuluĭ (1707 — 1714): a) In sbornicŭlŭ de sub No. 20 Pachomie a scrisŭ: «Intr'acéstă carte (este) şi viaţa svântuluĭ Pavelŭ Theveĭskiĭ, şi a altorŭ svinţĭ a mulţĭ, fórte de mare folosŭ, şi sunt dóuĕ Cazaniĭ prea de folosŭ: una a luĭ svinte Gheorghie vel mucenicŭ, şi alta la Duminica Floriilorŭ, scrise şi făcute de *sviati* Grigorie Ţamblacŭ, care a fostŭ egumenŭ aicea în mănăstirea Némţuluĭ şi a fostŭ şi la Săborulŭ alŭ optulea, şi maĭ *pe urmă* aŭ fostŭ Mitropolitŭ la Kievŭ, care i-amŭ sărutatŭ şi *svintele moştiĭ în peşteră*». b) In sbornicŭlŭ de sub Nr. 106 Pachomie scrie: «Aicĭ este şi mucenia luĭ sviati Ioan Noviĭ, scrisă de sviati Grigorie Ţamblacŭ, ce a fostŭ dascălŭ întâiŭ dinceputŭ în Moldova, şi egumenŭ aicea în Némţu, şi maĭ apoĭ Mitropolitŭ în Kievŭ, căruia i-am sărutatŭ şi svintele moştiĭ acolo.»

Pachomie: a) amestecă periódele vieţiĭ luĭ Ţamblaŭ, puindŭ egumenia luĭ la Némţu o dată cu dăscălia, iară mitropolia la Kievŭ după sinodulŭ de la Florenţa; b) pune pe Ţamblacŭ între sânţiĭ bisericeĭ rusescĭ, îlŭ represintă ca cum arŭ fi muritŭ la Kievŭ, unde a fostŭ Mitropolitŭ, şi afirmă, că i-arŭ fi sărutatŭ acolo şi móştele, care arŭ fi depuse în peşterele de la Kievŭ, împreună cu ale altorŭ sânţĭ rusescĭ.

Tóte acestea sunt resultate ale slăbiriĭ tradiţiuniĭ despre Ţamblacŭ; arată lipsa de noţiunĭ positive şi îndeplinirea lorŭ prin fantasie.

Chiar isvórele rusescĭ despre viéţa luĭ Ţamblacŭ nu sciŭ nimica despre loculŭ morţiĭ luĭ şi credŭ că a muritŭ la Litva pe la anulŭ 1419, când s'a finitŭ mitropolia luĭ acolo (vedĭ d. e. Описаніе Кіево-софійскаго собора и Кіевской Іерархіи p 104. Kievŭ, 1825). Pachomie însă, avêndŭ idee de înalta viéţă ascetică a luĭ Grigorie şi de mitropolia luĭ la Kievŭ, l'a credutŭ că este sfântŭ şi móştele luĭ negreşitŭ se află în peşterile de la Kievŭ. Acestŭ episcopŭ era şi elŭ unŭ mare cuviosŭ; a fostŭ maĭ întâiŭ stareţŭ alŭ mănăstiriĭ Némţuluĭ, când a făcutŭ pelerinagiulŭ la Kievŭ, spre închinarea sântelorŭ móşte de acolo. In acestŭ pelerinagiŭ elŭ s'a întâlnitŭ şi cu marele predi-

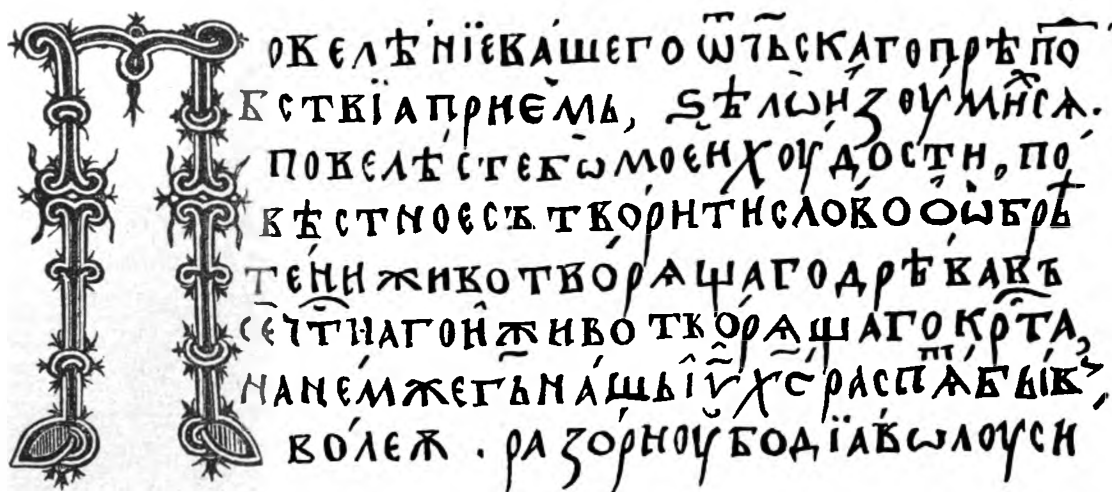
catorŭ rusescŭ de atuncĭ, sântulŭ Dimitrie Rostovski, carele l'a întăritŭ în direcţiunea luĭ ascetică. Pachomie pe la an. 1714 a paretisitŭ de la episcopie, s'a retrasŭ la sihăstria ce fundase elŭ în munţiĭ mănăstiriĭ Némţuluĭ (Pocrovŭ), şi apoĭ s'a retrasŭ la Kievŭ, unde a şi muritŭ pe la 1730. (Vedĭ Chronica Romanuluĭ part. I, pag. 322—352). Intre Sânţiĭ ale cărorŭ móşte se află în peşterele de la Lavra Pecersca în numĕrŭ de 112, sunt treĭ carĭ pórtă numele de Grigorie : a) Grigorie făcĕtorulŭ de minunĭ, carele a trăitŭ pe la anulŭ 1064; b) Grigorie Zugrafulŭ, carele nu se scie când a vieţuitŭ, şi c) unŭ altŭ Grigorie făcĕtorulŭ de minunĭ, carele iarăşĭ nu se scie când şi unde a trăitŭ. (Vedĭ : **Указатель святыни..... Кіева.** 1850, Kievŭ, p. 40-65). Negreşitŭ că Pachomie, în dragostea luĭ către memoria luĭ Ţamblacŭ, l'a credutŭ ascunsŭ în numele acestuĭ din urmă Sântŭ Grigorie făcĕtorulŭ de minunĭ, pe carele nu putea nicĭ o ţéră şi nicĭ o localitate a-lŭ reclama, nesciindu-ĭ nimene biografia luĭ, nicĭ când şi unde a vieţuitŭ. Suvenirea luĭ Pachomie se păstréză şi astădĭ la Kievŭ, prin o părticică de móşte,—unŭ degetŭ alŭ Sfântuluĭ Archidiaconŭ Stefanŭ, dusŭ de dînsulŭ la Kievŭ de la mănăstirea Némţuluĭ. (**Указатель** p. 25—26).

4. Tradiţiunea păstrată în mănăstirea Némţuluĭ despre mórtea luĭ Ţamblacŭ în acea mănăstire şi îmmormîntarea luĭ acolo, are tótă probabilitatea de adevĕrŭ istoricŭ, precum ne-o represintă părintele Andronicŭ. Trebue însă să presupunemŭ, orĭ că înainte de a se fi ziditŭ actuala biserică de marele Stefanŭ acolo fusese o altă biserică, orĭ că actuala biserică s'a ziditŭ pe loculŭ unde aŭ fostŭ îmmormîntaţĭ primiĭ egumenĭ aĭ mănăstiriĭ, între carĭ Ţamblacŭ a fostŭ alŭ treilea.

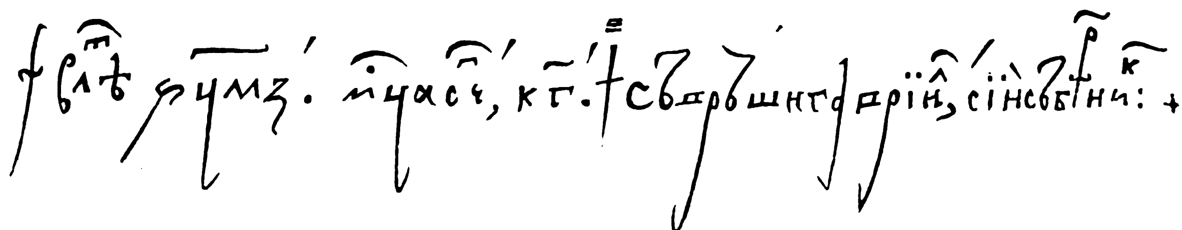
Acestea sunt tóte relaţiunile ce amŭ pututŭ aduna spre a împrospĕta în istoria şi literatura română memoria unuĭ aşa distinsŭ bărbatŭ românŭ din véculŭ alŭ 15-lea, Grigorie Ţamblacŭ.

NOTA

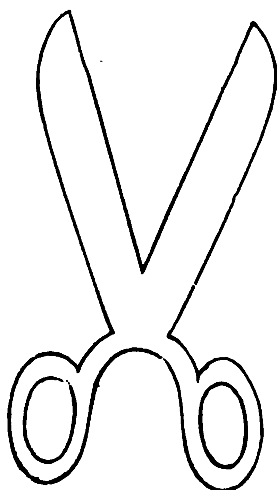
Viéța sfântuluĭ Ioanŭ celŭ Noŭ scrisă de Țamblacŭ s'a tipăritŭ aicĭ după unŭ sbornicŭ manuscrisŭ din biblioteca mănăstiriĭ Némțuluĭ scrisŭ pe hârtie în aceașĭ mănăstire de călugărulŭ Gavrilŭ la anulŭ 1438, după cum se vede din însemnarea care se reproduce în fac-simile (nr. 2.) dimpreună cu câte-va rândurĭ de la începutulŭ manuscrisuluĭ (nr. 1). Hârtia are dreptŭ semnŭ de fabrică o păreche de fórfecĭ deschise (nr. 3); iar fóia cea d'întâiŭ rĕmasă albă la începutulŭ m-suluĭ are ca semnŭ de fabrică o figură în formă de corónă (nr. 4)

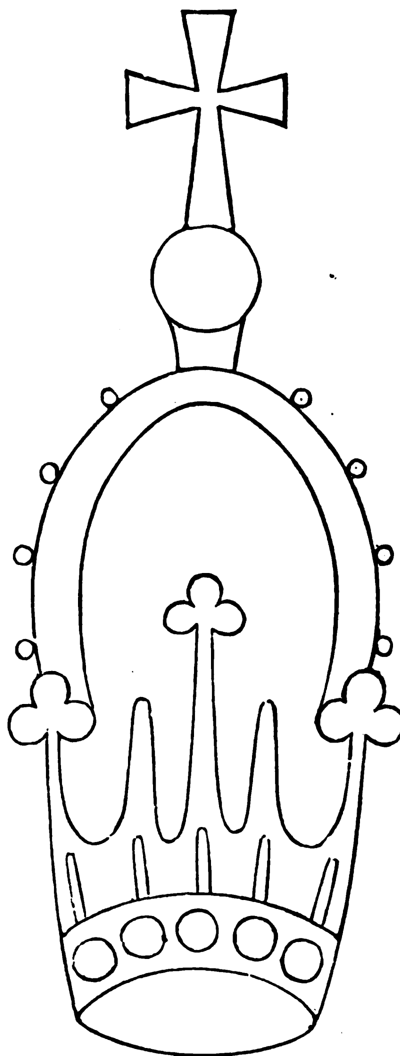
1. Inceputulŭ sborniculuĭ scrisŭ de Gavrilŭ la 1438.

2. Notă finală a sborniculuĭ scrisŭ de Gavrilŭ la 1438.

3. Semnulŭ de fabrică alŭ hârtieĭ pe care Gavrilŭ a scrisŭ sbornicululŭ de la 1438.

4. Semnulŭ de fabrică alŭ hârtieĭ albe de la începutulŭ sbornicululŭ de la 1438.

DESPRE

ALEXANDRU MAVROCORDATŬ EXAPORITULŬ

ŞI DESPRE ACTIVITATEA SA POLITICĂ ŞI LITERARĂ.

de

Alexandru Papadopolŭ-Calimachŭ.

Membru alŭ Academieĭ.

S'a cetitŭ în şedinţa de la 2 (14) Decembre 1883.

Eruditulŭ istoricŭ şi filologŭ Theagene Livada, din Viena, a publicatŭ la Triestŭ (1879) o carte sub titlu «'Αλεξάνδρου Μαυροκορδάτου τοῦ ἐξ ἀποῤῥήτων Επηστολαὶ Ρ', adecă *una sută epistole ale luĭ Alexandru Mavrocordatŭ Exaporitulŭ*. In fruntea cărţiĭ stă portretulŭ litografiatŭ alŭ luĭ Alexandru Mavrocordatŭ, scosŭ după celŭ zugrăvitŭ de pe natură, la 1688, de vestitulŭ pictorŭ I. Amigoni, cu ocasia întâlniriĭ la Belgradŭ a Electoruluĭ de Bavaria care comanda óstea germană, cu ministriĭ Turcieĭ Alexandru Mavrocordatŭ şi Sulficar Efendi, — portretŭ care se păstrézâ în castelulŭ regalŭ Schleissheim de lângă München.

Alexandru Mavrocordatŭ, *Exaporitulŭ*, adică consiliarŭ de taine, care a negoţiatŭ din partea Turcieĭ pacea de la Carlovitz, încheiată la 26 Ianuarie 1699, a fostŭ unulŭ din bărbaţiĭ ceĭ maĭ erudiţĭ şi unulŭ din ómeniĭ de Statŭ ceĭ maĭ agerĭ şi ceĭ maĭ marĭ din dilele sale. Biografia sa a scris'o Domnulŭ Moldoveĭ Dimitrie Cantemirŭ, Fabriciŭ, Daponte, Iacobŭ Manu, Nicolae Comnenŭ Papadopulo, Patriarchulŭ ecumenicŭ Constantie I, Dimitrie Procopiŭ, Francesulŭ Tour-

nelort, Sophocles Economos, Rizos, Eugène Yemeniz (1), Rangabé, Livada în prefaţa cărţii despre care am pomenitŭ, şi alţi istorici şi filologi (mai alesŭ din prefaţa lui Livada). Viéţa lui Alexandru Mavrocordatŭ, avêndŭ raportŭ cu istoria nóstră, ne propunemŭ a o schiţa aici după isvórele de mai susŭ, şi a face apoi o scurtă dare de sémă despre cele una sută epistole ale sale publicate de D. Livada.

Alexandru Mavrocordatŭ a fostŭ fiŭ alŭ lui Nicolae Mavrocordatŭ, notabilŭ din insula Chios. Familia *Mavrocordatŭ* este o familie Constantinopolitană, care a statŭ în mare onorŭ pe lângă împĕraţii bizantini. Cu câţi-va ani înainte de căderea Constantinopolei, ea se mută la insula Chios, unde mulţi din membrii ei aŭ fostŭ *deputaţi*, sub domnia Genovezilorŭ. Insula Chios, în ḑilele căderii Constantinopolei, era stăpânită de Genovezi; ea fu cucerită de Turci la 1566. Sub Genovezi insula Chios se cârmuia de cinci *deputaţi* aleşi, cari alcătuiaŭ guvernulŭ pămêntén̆ŭ Chiot. Muma lui Alexandru Mavrocordatŭ (soţia lui Nicolae Mavrocordatŭ) a fostŭ Dómna Roxandra, vĕduva lui Alexandru Mihnea Voevodŭ, Domnulŭ Valachiei, fiulŭ lui Radu Voevodŭ celŭ Mare, Domnulŭ Moldovei. Dómna Roxandra, una din femeile cele mai învĕţate din ḑilele ei, era fica bogătaşului ţărigrădénŭ *Scarlatos*. Radu Vodă alŭ Moldovei propuse lui Scarlatos să dea pe fiica sa Roxandra după fiulŭ sĕŭ Alexandru Voevodŭ Domnulŭ Valachiei; Scarlatos primì, şi nunta se făcu cu pompă mare în Moldova, în oraşulŭ Tecuciŭ, la 1624, unde s'aŭ adunatŭ şi s'aŭ veselitŭ, ḑice chronicarulŭ Mironŭ Costinŭ, ambele ţĕri, Moldova şi Valachia, şi ambii domni cu oştirile şi cu boerii lorŭ, cu Mitropoliţii şi cu toţi Episcopii, viindŭ şi ambasadori cu daruri bogate din partea Transilvaniei, Ungariei şi Poloniei; *şi aŭ trăgănatŭ acea nuntă în Tecuciŭ până a dóua septămână, cu mare petrecănii şi bişuguri* (2). Alexandru Mihnea Voevod, murindŭ, după şapte ani de domnie, la 1630, vĕduva sa Dómna Roxandra se în-

(1) Scènes et récits des guerres de l'Indépendance. Grèce moderne. pag. 138—142. Paris 1869.

(2) Kogălnicénŭ, Letopisiţele Moldovei, tom. I, pag. 258. edit. princeps. — Fotino Istoria Daciei, tom. III, pag. 102; tom. II, pag. 160. M. Drăghici, Istoria Moldovei, tom. I. pag. 189. Constantinŭ Căpitanu, Istoria ţĕrei Românesci, în Magasinulŭ istoricŭ pentru Dacia, I, 282—283.

tórse la casa părintéscă, unde tatălŭ eĭ, murindŭ după câte-va lunĭ (29 Novembre 1630), ea a remasŭ singură moştenitóre a sa, trăindŭ în Constantinopole încunjurată de respectulŭ tuturorŭ.

La 1635, în dilele luĭ Sultanŭ Amurat IV, unŭ tînĕrŭ frumosŭ şi elegantŭ, neguţătorŭ de mătăsăriĭ, anume *Nicolae Mavrocordatŭ*, desbarca la Ţarigradŭ pentru trebĭ de negoţŭ. Elŭ făcu cunoscinţă cu Dómna Ruxandra şi o luă de soţie. La 1637, Nicolae Mavrocordatŭ murì, lăsândŭ doĭ fiĭ : *Alexandru* şi *Ioanŭ*.

Ruxandra Mavrocordatŭ (maĭ nainte Dómna Ruxandra a Valachieĭ) era o femee entusiastă după erudiţiune. Nicĭ unŭ învĕţatŭ străinŭ nu trecea prin Constantinopole, fără să visiteze pe acea femee vestită de învăţată. *Alexandru*, fiulŭ eĭ celŭ maĭ mare, arĕta din copilărie o mare plecare spre învĕţătură; muma sa îlŭ trimise, la vrâstă de 12 anĭ, în Italia, unde sfârşindŭ cursurile şcólelorŭ de la Roma, trecu la Padua şi în sfârşitŭ la Bologna, unde căpĕtă doctoratulŭ în filosofie şi în medicină. In luna luĭ Maiŭ 1664, tînĕrulŭ Alexandru Mavrocordatŭ, celŭ maĭ învĕţatŭ si celŭ maĭ frumosŭ dintre camaradiĭ sĕĭ, susţinea în presenţa Ducelui Etrurieĭ Ferdinandŭ II, tesa sa orală, rostindŭ în limba latinéscă, cu aceiaşĭ uşurinţă, cum arŭ fi vorbitŭ în limba sa proprie, tesa sa renumită : *De instrumento respirationis et circulatione sanguinis*, care se tipărì îndată (1664) în aplausele erudiţilorŭ şi ale profesorilorŭ de medicină, în Italia, Belgia şi Germania. Alexandru Mavrocordatŭ traduse maĭ târdiŭ elŭ însuşĭ tesa sa elinesce şi turcesce.

La 1665 Alexandru Mavrocordatŭ se întórse la Constantinopole, unde Patriarchulŭ Ecumenicŭ îĭ dădu titlulŭ de *mare oratorŭ alŭ Bisericeĭ* (Μέγας Ῥήτωρ). Alexandru Mavrocordatŭ se pune în fruntea instrucţiuniĭ, înfiinţéză o şcólă vestită în Constantinopole, şi formézá mulţĭ învĕţaţĭ între carĭ *Sevastos Cymenitis*, în urmă profesorŭ şcóleĭ domnescĭ din Bucurescĭ, *Iacobŭ Manu* supranumitŭ *fruntaşulŭ filosofilorŭ* (1), *Besarion Macri* Episcopulŭ Ateneĭ, *Hurmuz* profesorulŭ şcóleĭ patriarchale din Ţarigradŭ, *Ioanŭ Comnenŭ* Mitropolitulŭ Dristreĭ (Dorostoluluĭ) şi mulţĭ alţĭ. Alexandru Mavrocordatŭ scrie şi tipăresce

(1) Ὕπατος τῶν φιλοσόφων.

cărţĭ didactice : Gramatica, Retorica, Comentariĭ la Aristotele şi maĭ multe epistole către Englezĭ despre soluţiunĭ teologice. Alexandru Mavrocordatŭ învĕţă limbile orientale, ast-felŭ că în puţinĭ anĭ elŭ cunoscea în adâncime, nu numaĭ limbile elena, latina, francesa şi italiana, dar şi limbile araba, persiana, turcésca şi vechea slavonéscă.

La 1670 Alexandru Mavrocordatŭ iea în căsătorie pe Sultana fiica luĭ Ioanŭ Chrisoscoleu. — *Chrisoscoleu* era Grecŭ din Constantinopole, dar soţia sa Casandra (muma Sultaneĭ) se trăgea din Petru Rareşŭ Domnulŭ Moldoveĭ

La 1670 Iulie 3, Alexandru Mavrocordatŭ face cunoscinţă cu Panaiotŭ Nicosios, după supunerea insuleĭ Creta de către Turcĭ. Acestŭ vestitŭ omŭ de statŭ (Nicosios) ajutase pe Turcĭ, prin sfaturile sale, să iea oraşulŭ Cydonia, pe care îlŭ împresura în zadarŭ timpŭ de treĭ-ḑecĭ de anĭ, şi pentru acésta elŭ ajunsese în mare onóre la Turcĭ. Alexandru Mavrocordatŭ intră secretarŭ întâiŭ la Nicosios, părăsi direcţiunea şcólelorŭ la 1671, şi plecă cu Nicosios la Adrianopole, unde resida în acelŭ anŭ Sultanulŭ. La 12 Iulie 1673, Alexandru Mavrocordatŭ întovărăşi pe Nicosios marele dragomanŭ, în espediţiunea Turcilorŭ contra Polonieĭ, cu marele vizirŭ Ahmet-Kiupruli. La 2 Octombre, Nicosios murì în acea espediţie, la Isaccea, şi Alexandru Mavrocordatŭ fu înălţatŭ de îndată, chiar acolo în tabĕra turcéscă de la Isaccea, la demnitatea de mare dragomanŭ. Acéstă demnitate avea privilegiĭ însemnate : Marele dragomanŭ era scutitŭ de dărĭ şi de vamă, atâtŭ elŭ, câtŭ şi casa şi slugile sale; era iustiţiabilŭ numaĭ de Marele Vizirŭ şi ne supusŭ la nicĭ unŭ altŭ judecătorŭ în totŭ imperiulŭ turcescŭ; avea dreptŭ să vorbéscă orĭ când arŭ fi vroitŭ, faţă în faţă, cu Sultanulŭ, fără mijlocirea nimăruĭ, nicĭ chiar a viziruluĭ; elŭ avea dreptŭ să pórte barbă, să pórte strae lungĭ, blană de samurŭ şi gugiumanŭ de samurŭ ; avea dreptŭ se mérgă călare pe uliţele Ţarigraduluĭ cu o suită de patru călăreţĭ.

Alexandru Mavrocordatŭ s'a luptatŭ multŭ cu Francia şi cu Austria, pentru supremaţia Ortodoxilorŭ la sfântulŭ mormîntŭ. Lupta

devenise înverşunată, căcĭ Patriarchulŭ de Ierusalimŭ, eruditulŭ istoricŭ Dositeŭ, care petrecea de mulţĭ anĭ în Moldova şi în Valachia, nu vroia se cedeze apusenilorŭ. Ambasadorulŭ luĭ Ludovicŭ XIV Nuantel merse în persónă la Ierusalimŭ; dar Dositeŭ, ţiindŭ în mână unŭ firmanŭ din 6 Ianuarie 1675, pe care îlŭ căpĕtase Nicosios şi Alexandru Mavrocordatŭ, şi care consacra drepturile străvechĭ ale Bisericeĭ Ortodoxe asupra Sântuluĭ Mormîntŭ, — se duse la Adrianopole la Sultanulŭ, şi, cu ajutorulŭ luĭ Mavrocordatŭ, scóse unŭ noŭ firmanŭ care depărta pe ambasadorulŭ francesŭ Nuantel de la Ierusalimŭ şi da Cheile şi Lumina Vitleemuluĭ în mânile Ortodoxilorŭ; şi de şi Franciscaniĭ oferiră viziruluĭ, la 25 Ianuare 1676, ḑece miĭ de talerĭ, însă n'aŭ putută face nimicŭ, — în câtŭ Impĕratulŭ Germanieĭ şi Regele Francieĭ aŭ trebuitŭ să se retragă. La 1681 noulŭ vizirŭ, teribilulŭ Cara Mustafa, îşĭ puse în minte să cuceréscă Austria, să intre biruitorŭ în Viena, şi *să strămute, de la Constantinopole la Viena capitala imperiuluĭ turcescŭ*. Germania înspăimîntată, propune condiţiĭ de pace. Ministrulŭ Germanieĭ Kunitz şi ministrulŭ Turcieĭ Alexandru Mavrocordatŭ ţinŭ şése şedinţe de negoţiărĭ, dar fără resultatŭ. La 22 Iunie 1682, Comitele Albertŭ Caprera plécă din Viena plenipotenţiarŭ la Constantinopole, să negoţieze pacea cu marele dragomanŭ Alexandru Mavrocordatŭ, dar în zadarŭ. Răsboiulŭ cu Austria isbucnesce.

Cara Mustafa plecă contra Germanilorŭ cu o oştire numĕrósă. La 1 Aprilie 1683 Alexandru Mavrocordatŭ pornesce şi elŭ cu vizirulŭ şi cu óstea turcéscă, din tabĕra de la Adrianopole spre Viena. Alexandru Mavrocordatŭ a descrisŭ cu dea-mĕruntulŭ şi ḑi cu ḑi istoria acesteĭ espediţiunĭ uriaşe, sub titlulŭ *Efemeride* (Ἐφημερίδες). Turciĭ, în numĕrŭ de *peste dóuĕ-sute de miĭ*, ardŭ, pradă şi tae totŭ în drumulŭ lorŭ, până sub zidurile Vieneĭ, şi împresóră capitala Austrieĭ. Dóuĕ lunĭ întregĭ Germaniĭ îşĭ apĕră capitala cu vitejie, disperândŭ s'o scape din mânile Turcilorŭ. In sfârşitŭ sosesce regele Polonieĭ, vitézulŭ Ioanŭ Sobieski, bate pe Turcĭ şi scapă Viena. Alexandru Mavrocordatŭ observă în *Efemeridele* sale, că dacă Germaniĭ şi Poloniĭ ar fi pusŭ atuncĭ în góna Turcilorŭ numaĭ şése miĭ de ómenĭ,

i-ar fi înnecatŭ pe toţĭ în Dunăre. Causa principală că Turciĭ n'aŭ luatŭ Viena cu asaltŭ, cum ar fi putută să facă, a fostŭ Alexandru Mavrocordatŭ. Elŭ făcu pe Cara Mustafa Vizirulŭ, se crédă, că Viena e plină de bogăţiĭ, şi că dacă Turciĭ o vorŭ lua-o cu asaltŭ, soldaţiĭ turcĭ vorŭ lua tóte bogăţiile în partea lorŭ, când dacă vorŭ aştepta s'o iea prin asediŭ, supuind'o prin lipsă, bogăţiile vorŭ fi ale sultanuluĭ şi ale viziruluĭ. Cara Mustafa se înduplecă la sfaturile (în ascunsŭ părtinitóre Creştinilorŭ) luĭ Mavrocordatŭ şi perdŭ dóuĕ lunĭ împrejurulŭ Vieneĭ, până când sosì Sobieski. In urmă Cara Ibrahim Paşa, dice Cantemirŭ, acusă pe Alexandru Mavrocordatŭ că a oprită pe Cara Mustafa să iea Viena prin asaltŭ (1). După catastrofa Turcilorŭ de la Viena, vizirulŭ Cara Mustafa fu decapitatŭ, din ordinulŭ Sultanuluĭ, la Belgrad, în diua de 25 Decembre 1684, iar Alexandru Mavrocordatŭ, acusatŭ de noulŭ vizirŭ Kara Ibrahim Paşa, fu arestatŭ, dusŭ la Adrianopole la Sultanulŭ şi aruncatŭ cu urgie în temniţă. Casele sale din Constantinopole se pecetluiră, muma sa Ruxandra murì de supĕrare şi de miserie, şi soţia sa născu în închisóre pe alŭ treilea fiŭ alŭ sĕŭ Ioanŭ. Dupĕ cincĭ lunĭ de muncĭ şi de închisóre, Alexandru Mavrocordatŭ fu pusŭ în libertate, la Octobre, plătindŭ viziruluĭ prin vîndarea întregeĭ sale averĭ şi *a bibliotecеĭ sale*, suma colosală corespundĕtóre astă-dĭ cu 750,000 de francĭ.

In loculŭ luĭ Mavrocordatŭ, se rânduise mare dragomanŭ, un veneţianŭ renegatŭ, Ioanŭ Antoniŭ, supranumitŭ *Sefroga* (Februarie 1685). Acesta se arătă atâtŭ de nevrednicŭ, în câtŭ Sultanulŭ începu a-şĭ aduce aminte de Mavrocordatŭ şi îlŭ regreta. Sultanulŭ rechiemă decĭ pe Mavrocordatŭ la Adrianopole, îlŭ primì cu cinste, şi la 22 Aprile 1685 îlŭ numì din noŭ mare dragomanŭ, şi-ĭ restituì casele sale şi parte din averea sa confiscată. La Iunie 1685, Mavrocordatŭ aduse de la Constantinopole la Adrianopole, pe soţia şi pe copiiĭ sĕĭ. Peste câteva lunĭ (19 Decembre 1685) Ibrahim-Paşa vizirulŭ, duşmanulŭ luĭ Mavrocordatŭ, fu datŭ afară din viziratŭ şi în locu-ĭ se numì mare vizirŭ Suleiman, amiculŭ luĭ Mavrocordatŭ, care se trăgea din Cre-

(1) Cantemir, Histoire de l'Empire ottoman, tom. II, pag. 194.

ştinĭ, de némŭ Sârbŭ. Acestŭ Vizirŭ hărăzì luĭ Mavrocordatŭ veniturile insulelorŭ Milo şi Miconos.

In vara anuluĭ 1686, Mavrocordatŭ întovărăşì pe vizirulŭ Suleiman la nenorocita sa espediţie contra Germanieĭ, plecândŭ de la Adrianopole, şi fu martorŭ luăriĭ cetăţeĭ Buda de către Nemţĭ, ceea ce a adusŭ catastrofa aceleĭ espediţiĭ. Trecêndŭ iarna la Belgrad, vara elŭ întovărăşì pe vizirŭ la o nóuă espediţie contra Ungarieĭ, care se încheiă prin totala învingere a Turcilorŭ la Mohacĭ (12 Augustŭ 1687). O rescólă isbucnì, din causa acestorŭ întâmplărĭ. în armata turcéscă; vizirulŭ Suleiman fuge, şi în loculŭ sĕŭ se rădică vizir Ciauş-paşa. Alexandru Mavrocordatŭ părăsesce armata şi se întórce la Constantinopole, dândŭ peste resturnarea Sultanuluĭ Mahomed IV şi ridicarea pe tronŭ a frateluĭ sĕŭ Suleiman (5 Octobre, 8 Noembre 1687).

Turciĭ, vĕḑêndŭ catastrofa lorŭ, se hotărescŭ să facă pace. Sultanulŭ chiamă deci pe Alexandru Mavrocordatŭ, care dintru începutŭ era partisanŭ alŭ păciĭ, şi-lŭ trimite ambasadorŭ alŭ sĕŭ, împreună cu Sulficar Efendi, la Impĕratulŭ Germanieĭ Leopold, în aparenţă pentru a-ĭ vestì suirea sa pe tronŭ, dar în realitate ca să lucreze pentru pace (1688 Iulie 11). Plecândŭ de la Adrianopole, Mavrocordatŭ sosesce la Belgrad a dóua-ḑi după luarea acestuĭ oraşŭ de către Germanĭ (8 Septembre). Ambiĭ ambasadorĭ, Mavrocordatŭ şi Sulficar Efendi, chiemaţĭ de electorele Bavarieĭ, capulŭ armateĭ germane, şi întrebaţĭ: pentru ce aŭ venitŭ? n'aŭ pomenitŭ nimic despre pace, dar aŭ respunsŭ, că dacă li se va permite, arŭ dorì sĕ mérgă la Viena. Acéstă primire de către Electorele Bavarieĭ a ambilorŭ ambasadorĭ la Belgrad, în palatulŭ Sultan Mahmud, o represintă unŭ mare tabloŭ aflătorŭ în sala casteluluĭ regalŭ Schleissheim, aprópe de Münich, zugrăvitŭ de renumitulŭ pictorŭ I. Amigoni.

Electorele dădu învoirea cerută ambasadorilorŭ turcĭ, şi eĭ plecară la Viena, însă nu li s'a permisŭ să intre în oraşŭ, ci se opriră la curtea Comiteluĭ Nátasti la Pottendorf, optŭ kilometri departe de Viena. De aicĭ Alexandru Mavrocordatŭ a scrisŭ ministruluĭ Comite Carafa, şi a începutŭ a negoţia despre solia sa. Corespondenţa între aceştĭ doĭ ómenĭ de statŭ, Mavrocordatŭ şi Carafa, ţinu patru lunĭ

întregĭ. Mavrocordatŭ vroia se immâneze *personalŭ* Impĕratuluĭ scrisorile Sultanuluĭ și ale viziruluĭ, dar cabinetulŭ vienezŭ se împotrivia, ba nicĭ vroia să priméscă în Viena pe soliĭ Sultanuluĭ. In sfârșitŭ după multe negoţierĭ, se hotărî primirea ambasadorilorŭ Turcieĭ la curtea din Viena, și eĭ se presentară la Impĕratulŭ (Februarie 8 anulŭ 1689). Alexandru Mavrocordatŭ, ca creștinŭ, intră în sala tronuluĭ cu capulŭ descoperitŭ; elŭ era întovărășitŭ de o suită compusă din cumnatulŭ sĕŭ Chrisoscoleŭ, de Antonie Cremaki, de secretarulŭ sĕŭ Constantinŭ Ioanicie și de dragomanulŭ veneţianŭ Toma Tarsia. După primire, ambasadoriĭ turcĭ nu se maĭ întórseră la Pottendorf, ci se găzduiră în mănăstirea Augustinilorŭ din Landstrasse. După dóuĕ ḑile (10 Februarie 1689) se începură tratările despre pace, în sala cea mare a Senatuluĭ de la Viena. Dar aceste tratărĭ fură întrerupte după patru-spre-ḑece ședinţe, neputêndu-se învoi negoţiatoriĭ (11 Iunie).

Patru anĭ a ţinutŭ absenţa luĭ Mavrocordatŭ de la Constantinopole. În acestŭ intervalŭ elŭ propuse condiţiunĭ de pace de multe orĭ: întâiŭ aflându-se aprópe de Viena, apoĭ din cetatea Ungarieĭ Comora. In archivulŭ naţionalŭ din Viena se vede și astăḑĭ ultima redacţie a articolelorŭ de pace propuse de Mavrocordatu, scrise de elŭ însușĭ latinesce și trimise Cardinaluluĭ Kollonitsch sub titlu: *Puncta conditionum pacis, Eminentissimo Domino Cardinali a Kollonitsch, per Dominum Alexandrum Maurum Cordatum, conscio ejusdem collega. domino Sulficar Effendi, ablegatos Turcicos ante ipsorum Vienna discessum in conventu P. P. Augustinianorum suburbanorum, 19-mo Januarii, 1690 oblatarum.*

Incercările de pace remăsese zadarnice. Alexandru Mavrocordatŭ, temêndu-se de urgia nouluĭ vizirŭ, Mustafa Kiupruli, care nu maĭ vrea pace ci se pregătia pentru unŭ noŭ resbelŭ, evita să se întórcă la Constantinopole, și a lucratŭ în secretŭ, ca curtea de Viena să nu dee drumŭ ambasadorilorŭ Turcieĭ de a se întórce la Ţarigradŭ, ci să-ĭ ţie la Viena. Aicĭ Mavrocordatŭ a scrisŭ, așteptândŭ viitorulŭ, istoria în treĭ volume conţinêndŭ *Istoria Iudeilorŭ*, *Istoria Romanilorŭ* și *Istoria Mysieĭ*, adecă a Valachieĭ și a Bulgarieĭ. Din a-

ceste treĭ scrierĭ numaĭ una, *Istoria Iudeilorŭ*, se cunósce, și se tipărì la Bucurescĭ sub domnia luĭ Nicolae Mavrocordatŭ, la 1716. Dar celealalte dóuě ce s'aŭ făcutŭ? póte să esiste undeva, dar nu se scie. Una din aceste, *Istoria Mysieĭ*, a peritŭ de sigurŭ o dată cu Constantinŭ Vodă Brâncovanulŭ, cum vomŭ lămurì maĭ josŭ.

La 1692 (în Aprilie) Alexandru Mavrocordatŭ se întórse de la Viena la Adrianopole fără resultate. Acum elŭ, aflându-se cu noulŭ vizirŭ Hagi Ali-pașa la Belgradŭ, a luatŭ voe să mérgă la Bucurescĭ, unde, în luna luĭ Octombre 1692, logodì pe fiulŭ sěŭ celŭ maĭ mare Scarlatŭ cu *Domnița Ilinca, fiica Domnuluĭ Valachieĭ Constantinŭ Basarabŭ.* Alexandru Mavrocordatŭ a statŭ în Bucurescĭ ḑece ḑile, găzduitŭ la curtea domnéscă, apoĭ se întórse la Constantinopole și de aicĭ iarășĭ la Adrianopole. Aicĭ la Adrianopole Alexandru Mavrocordatŭ căsătorì (Martie 1693) pe a dóua a sa fiică după Mateiŭ Ghica Vodă, fiulŭ Domnuluĭ Grigorie Ghica Voevodŭ. La 5 Iulie 1693 Mavrocordatŭ plecă cu vizirulŭ la Dunăre, și maĭ întâiŭ la Belgradŭ, tocmaĭ când generalulŭ Germanilorŭ Ducele de Croi, rădica asediulŭ ce încercase zadarnicŭ acestuĭ orașŭ. Mavrocordatŭ a asistatŭ apoĭ la zădărnicita împresurare a cetățiĭ Petrovaradin, întreprinsă în anulŭ următorŭ (29 Augustŭ 1694) de noulŭ vizirŭ Ali-pașa Surmeli, cu hanulŭ Tătarilorŭ Selim Ghirai. Aicĭ Mavrocordatŭ primì vestea că Veneţieniĭ aŭ luceritŭ insula Chios, învingêndŭ pe Turcĭ pe mare.

In acestŭ anŭ murì soția sa (1694). La 11 Septembre 1697, Archiducele Eugeniŭ de Savoia bate pe Turcĭ, și-ĭ spulberă la bătălia de la Zenta. Vizirulŭ cade mortŭ în luptă, Sultanulŭ fuge, și armata turcéscă e strivită. Huseim Kiupruli, iubitorŭ de pace, se face vizirŭ, și Mavrocordatŭ reîncepe tratările sale. Acum silințele sale se încununară cu isbândă, cu tóte greutățile carĭ păreaŭ hotărîtóre. Mavrocordatŭ isbutì să înduplece pe Sultanŭ, în scopŭ de a se apěra elŭ de rěspundere, ca să trimită propunerĭ autografe de pace, cu data 27 Ianuarie 1698, nu Împăratuluĭ Germanieĭ ci Regeluĭ Englitereĭ Guillaume III, care era totŭ odată și cârmuitorŭ Republiceĭ Olandese. Acéstă comunicație a produsŭ mijlocirea ambasadorilorŭ din Constantinopole, a englesuluĭ Lord Patzet și a olandesuluĭ Collier.

Mavrocordatŭ isbutì să capete învoirea Porţeĭ, ca la acéstă pace să iea parte şi Rusia, şi comunică ambasadorilorŭ sus-numiţĭ acéstă hotărâre (1).

Ast-felŭ sta preliminările păceĭ, după silinţele luĭ Mavrocordatŭ, când elŭ, aflându-se în tabăra turcéscă de la Sofia, primì vestea bucurătóre că Sultanulŭ iĭ conferì demnitatea de *Exaporitŭ* (ἐξ ἀποῤῥήτων), adecă *Consiliarŭ de taine* şi titlulŭ de *Prealuminatŭ beĭ* (10 Iulie 1698). Totŭ atuncĭ se trimitea luĭ Mavrocordatŭ şi ministruluĭ de esterne (Reis-efendi) Rami-paşa creditiva Sultanuluĭ, ca să negoţieze şi să încheie pacea, iar fiulŭ sĕŭ, Nicolae Mavrocordatŭ, se înălţa la demnitatea de mare dragomanŭ.

Alexandru Mavrocordatŭ iscălì, la 22 Iulie 1698, basele păciĭ primite de Pórtă, cu ambasadoriĭ Germanieĭ, Rusieĭ, Polonieĭ şi Veneţieĭ, iar a dóua ḍi primì diploma de plenipotenţiarŭ împĕrătescŭ. Oraşulŭ Carlovitz pe malulŭ Dunăriĭ se găsì cu cale pentru adunarea plenipotenţiarilorŭ. Indată se proclamă unŭ armistiţiŭ şi Alexandru Mavrocordatŭ cu Rami-paşa intrară în oraşŭ (19 Octobre 1698). Se rădicară greutăţĭ marĭ între plenipotenţiarĭ în privinţa preşedinţeĭ, dar Mavrocordatŭ găsì unŭ mijlocŭ practicŭ spre a-ĭ împăca, propuindŭ, şi primindu-se de toţĭ, a se face unŭ pavilionŭ pentru întrunirea congresuluĭ; acelŭ pavilionŭ avea atâtea uşĭ câţĭ era şi plenipotenţiarĭ, şi uşile corespundeaŭ cu posiţiunea fie-căruĭ statŭ. Plenipotenţiariĭ intrândŭ cu toţiĭ o dată, fie-care pe uşa sa, se închina unulŭ la altulŭ şi se aşĕza fie-care în scaunulŭ sĕŭ, corespondĕtorŭ cu uşa sa, împrejurulŭ meseĭ de conferinţe care era ovală (2). Pacea de la Carlovitz se iscălì în sfârşitŭ, la 26 Ianuarie 1699, după desbaterĭ carĭ aŭ ţinutŭ treĭ-ḍecĭ şi şése de şedinţe. Textulŭ tractatuluĭ scrisŭ latinesce, fu redactatŭ de însuşĭ Alexandru Mavrocordatŭ (3).

După întórcerea sa de la Carlovitz, Mavrocordatŭ primì scirea intristătóre că fiulŭ sĕŭ celŭ maĭ mare, Scarlatŭ Mavrocordatŭ, ginerele luĭ Constantinŭ Brâncoveanu Voevod, se săvârşise din viéţă la Târ-

(1) Hammer. Hist. de l'Emp. ottom. tom. VI, 649 şi 652.
(2) Hammer, IV, 660.—Cantemir II, 256.
(3) Hammer, IV, 672.

goviște în Valachia; celalaltŭ fiŭ alŭ sĕŭ, Nicolae, câștiga o mare înrîurire în dragomanatulŭ sĕŭ, și conducea la Constantinopole tóte relațiunile cu puterile străine cu unŭ succesŭ minunatŭ, respectatŭ și ascultatŭ de toțĭ ambasadoriĭ și miniștriĭ din Țarigrad (1).

Alexandru Mavrocordatŭ avu mare luptă cu Iesuițiĭ și cu ambasadorulŭ francesŭ Ferriol pentru Sântulŭ Mormîntŭ; elŭ însă isbutì să-ĭ învingă pe toțĭ. Mavrocordatŭ era devotatŭ Germanieĭ și Rusieĭ. Ambasadorulŭ Ferriol, în raportulŭ sĕŭ din 12 Maiŭ 1700 către Ludovic XIV, mărturisesce că nu póte isbutì nimicŭ contra voințeĭ luĭ Alexandru Mavrocordatŭ, că elŭ e susținutŭ de Sultanulŭ, de vizirulŭ, de Germania și de Rusia, și că în secretŭ elŭ (Mavrocordatŭ) consideră pe Țarulŭ Rusieĭ de protectorŭ alŭ religiuniĭ sale Ortodoxe și de singurulŭ suveranŭ creștinŭ, care póte scăpa pe Greciĭ de tirania Turcilorŭ... (2)

La 13 Iunie 1700 Alexandru Mavrocordatŭ iscălì cu ambasadorulŭ Rusieĭ Ucrenzof pacea de treĭ-ḑecĭ de anĭ între Rusia și Turcia (3).

In luna luĭ Martie 1701 eruditulŭ francesŭ Tournefort visită pe Mavrocordatŭ la Constantinopole, și admira erudițiunea, inteligența și capacitatea sa politică (4). Alexandru Mavrocordatŭ ajunsese la celŭ maĭ mare gradŭ de putere și era sufletulŭ politiceĭ esterne și interne a Turcieĭ. Istoriculŭ Hammer îlŭ numesce *Marele Mavrocordatŭ*.

La 27 Septembre 1702 în loculŭ înțeleptuluĭ vizirŭ Huseim Kiupruli, se face vizirŭ Sârbulŭ Daltavan-pașa, omŭ crudŭ și iubitorŭ de vărsare de sânge. Acesta, împinsŭ de fanatismulŭ sĕŭ, și căutândŭ mijlóce de a grămădì bogățiĭ, declară că pacea încheiată de Alexandru Mavrocordatŭ la Carlovitz era necuviinciósă și contrarie legeĭ luĭ Mahomet; elŭ ordonă la 28 Septembre 1702, să se facă nóue pregătirĭ de resbelŭ, ca să iea înapoĭ provinciile cedate ghiaurilorŭ, și chemă la judecată înaintea sa pe autoriĭ tractatuluĭ de la Carlovitz, adecă pe Mavrocordatŭ și pe Rami-pașa, ca să-șĭ dea séma. Mavrocordatŭ,

(1) Correspondance du Marquis de Ferriol. 2 Janvier 1700 sq. edit. Anvers 1870. pag. 65. 66. 97.
(2) Oper. cit. pag. 116.
(3) Hammer VII. 6.
(4) Voyage au Levant, tom. I, 519, Paris 1717.

vĕḑêndŭ că viéţa sa este în primejdie, a alergatŭ de s'a aliatŭ cu a totŭ puterniculŭ Muftiŭ Feizulah şi cu Rami-paşa. Tus-treĭ supunŭ Sultanuluĭ primejdia ce va resulta pentru Turcia, de va lăsa să se împlinéscă planurile viziruluĭ, dovedindu-ĭ totŭ o dată că acelŭ virizŭ este causa neorânduelilorŭ ce era în ajunŭ de a isbucnì în Crimea. Sultanulŭ convinsŭ, destitue pe vizirulŭ Daltavan-paşa îlŭ aruncă în temniţă, şi până în treĭ ḑile îĭ tăe capulŭ (1). Armata turcéscă se rescólă, auḑindŭ uciderea luĭ Daltavan-paşa, şi se ridică contra succesoruluĭ sĕŭ Rami-paşa. Rescóla se întinde de la Constantinopole până la Adrianopole. Resculaţiĭ cerŭ să li se dea pe Mavrocordatŭ, pe vizirŭ şi pe alte şése-ḑecĭ de persóne. Rami-paşa vizirulŭ se ascunde şi fuge, Mavrocordatŭ fuge în grabă la Sozopoli cu fiulŭ sĕŭ Nicolae. Revoluţionariĭ daŭ josŭ pe Sultan Mustafa şi proclamă de Sultanŭ pe Ahmed III; apoĭ punŭ mâna pe Muftiŭ, îlŭ muncescŭ cumplitŭ şi îlŭ tae bucăţĭ fără milă (22 Augustŭ 1703). Noulŭ Sultanŭ intrândŭ în capitală, rechiemă pe Mavrocordatŭ (15 Septembre).

Ceĭ de pe urmă anĭ aĭ vieţeĭ luĭ Mavrocordatŭ, s'aŭ petrecutŭ în linişte, scutiţĭ de supĕrărĭ politice. Fiindŭ acum fórte bătrânŭ, elŭ trăia în pace onoratŭ de tótă lumea. Curtea din Viena rămâindu-ĭ recunoscĕtóre pentru pacea de la Carlovitz, admira capacitatea sa şi avea pentru elŭ o deosebită stimă. La 12 Octobre 1706, când noulŭ ambasadorŭ alŭ Germanieĭ Rall, sosì la Constantinopole, ca să notifice Sultanuluĭ suirea pe tronŭ a Impĕratuluĭ Iosifŭ I, aduse şi luĭ Mavrocordatŭ o scrisóre autografă de la noulŭ Impĕratŭ. Copia acesteĭ scrisorĭ se află în archivulŭ naţionalŭ din Viena sub titlu : *Litterae fiduciariae Iosephi I ad Maurocordatum per Internuncio extraordinario Quarient Rall. 25 Februarii 1706.* — Despre acéstă epistolă vorbesce şi istoriculŭ Hammer (2).

Cu câte-va ḑile înaintea morţiĭ sale, Alexandru Mavrocordatŭ avea fericirea să vaḑă pe fiulŭ sĕŭ celŭ maĭ mare Nicolae Mavrocordatŭ Domnŭ Moldoveĭ (1709), iar pe alŭ doilea alŭ sĕŭ fiŭ Ioanŭ Mavrocordatŭ mare dragomanŭ. Alexandru Mavrocordatŭ murì fórte bătrânŭ, în

(1) Hammer VII, 60—61.
(2) Tom. VII. pag. 121.

luna luĭ Decembre 1709, și fu îngropatŭ la biserica Sfinteĭ Paraschiva din suburbia Keramea, alăturea cu tatălŭ sĕŭ Nicolae Mavrocordatŭ.

Casa luĭ Alexandru Mavrocordatŭ Exaporitulŭ a datŭ șése domnĭ Principatelorŭ Moldova și Valachia: 1. pe *Nicolae Mavrocordatŭ* fiulŭ sĕŭ, Domnŭ Moldoveĭ la 1709 și Domnŭ Valachieĭ la 1716; 2. pe *Ioanŭ Mavrocordatŭ* alŭ doilea fiŭ alŭ sĕŭ, domnŭ Moldoveĭ de la 1617 până la 1719; 3. pe *Constantinŭ Mavrocordatŭ* fiulŭ luĭ Nicolae Mavrocordatŭ Voevodŭ, domnŭ Valachieĭ la 1730 și apoĭ alŭ Moldoveĭ și iarășĭ alŭ Valachieĭ; 4. pe *Ioanŭ Mavrocordatŭ* alŭ doilea fiŭ alŭ luĭ Nicolae Voevodŭ, domnŭ Moldoveĭ de la 1743 până la 1747; 5. pe *Alexandru Mavrocordatŭ* fiulŭ luĭ Constantinŭ Mavrocordatŭ Voevodŭ, Domnŭ Moldoveĭ de la 1782 până la 1785; acesta fu supranumitŭ Deli-beĭ; și 6. pe *Alexandru Mavrocordatŭ* fiulŭ luĭ Ioanŭ Mavrocordatŭ alŭ luĭ Nicolae Mavrocordatŭ Voevodŭ, domnŭ Moldoveĭ de la 1785 până la 1786; acestŭ Alexandru Mavrocordatŭ fu sepranumitŭ *Firari* adecă *fugarulŭ*, pentru că a fugitŭ în Rusia, unde a scrisŭ la Moscva maĭ multe poeme, pe carĭ le-a publicatŭ sub titlu *Bosforulŭ în Boristene*: Βόσπορος ἐν Βορυσθένει.

Alexandru Mavrocordatŭ Exaporitulŭ a scrisŭ multe cărțĭ importante Elŭ cunoscea și scriea în perfecție elinesce, latinesce, italienesce, franțuzesce, turcesce, arăpesce, persienesce, englezesce, și slavonesce. Cele una sută de epistole ale sale, publicate la 1879 de filologulŭ Livada, se împartŭ astŭ-felŭ: 24 epistole *pedagogice* către Iacobŭ profesorulŭ fiilorŭ sĕĭ și către fiiĭ sĕĭ; 9 despre afacerĭ casnice; 22 *amicale și de recomandație* între carĭ unele către Dositeiŭ patriarchulŭ Ierusalimuluĭ petrecĕtorŭ în Iașĭ și la Bucurescĭ, una către Constantinŭ Duca Voevodŭ Domnulŭ Moldoveĭ, una către Constantinŭ Basarabŭ Voevodŭ Domnulŭ Valachieĭ, maĭ multe către eruditulŭ Sevastos Cymenites fostulŭ sĕŭ elevŭ, iară acum rectorŭ școleĭ domnescĭ din Bucurescĭ, și către doctorulŭ domnescŭ din Bucurescĭ Ioanŭ Comnenŭ; 8 epistole *politice;* 14 în *afacerĭ de ale Bisericeĭ; 8 dojenitóre și îndemnătóre; 6 despre relațiunĭ*, între carĭ una către Constantinŭ Duca Domnulŭ Moldoveĭ, în care epistolă Alexandru Mavrocordatŭ descrie mersulŭ afacerilorŭ de atuncĭ și alŭ resbeluluĭ ger-

mano-turcescŭ. In una din aceste elŭ scrie că Turcil carl încunjuraŭ Viena eraŭ în numĕrŭ de 40,000 infanterie și 40,000 cavalerie, osebitŭ de artilerie și altă óste și trenŭ; 9 epistole *diferite* în limba grecescă modernă.

Multe din aceste epistole ale luĭ Al. Mavrocordatŭ sunt de interesŭ pentru noĭ. Tóte sunt pline de o adâncă cugetare și de o erudițiune întinsă, de descrierĭ de localitățĭ demne de pana unuĭ istoricŭ, geografŭ și strategicŭ iscusitŭ.

Dar una din acele epistole, care în colecția luĭ Livada este sub No. 39 (pag. 66—67), ne face să regretămŭ multŭ perderea uneĭ scrierĭ însemnate pentru noĭ: Alexandrulŭ Mavrocordatŭ adreséză acea epistolă către *Ioanŭ Constantinŭ Basarabŭ Voevodŭ Domnŭ alŭ Ungrovlachieĭ,* (Ἰωάννῃ Κωνσταντίνῳ Βασσαράβᾳ Βοεβόδᾳ Ἡγεμόνι Οὐγροβλαχίας) și pe lângă ea îĭ trimete și-ĭ închină cartea sa *Istoria Mysieĭ, «omagiŭ cuvenitŭ unuĭ Domnŭ* (dice Mavrocordatŭ) *care a împodobitŭ Mysia prin Domnia sa și prin îngrigirea sa maĭ multŭ de câtŭ orĭ-ce altŭ Domnŭ»....* Mavrocordatŭ dă cărțiĭ sale titlulŭ de Μυσικά (Istoria Mysieĭ). Sub acestŭ nume cuprindea elŭ și Valachia. Acéstă numire de *Mysia* Alexandru Mavrocordatŭ o da pe semne Valachieĭ și Transilvanieĭ după modulŭ anticŭ, care sub numele de Mysia înțelegea tótă Dacia (1).

Unde să fie óre (dacă ea maĭ există undeva) acéstă scriere a luĭ Alexandru Mavrocordatŭ, acéstă scriere eșită din péna unuĭ omŭ atâtŭ de eruditŭ, și care era în secretele imperiilorŭ, care avea în mâna sa tóte archivele Turcieĭ, care cunoscea limba turcéscă și arabă, acéstă scriere pe care ilustrulŭ eĭ autorŭ o închina unuĭ Domnŭ mare, unuĭ amicŭ și rudă a sa,—tatăluĭ noreĭ sale Domnița Ilinca Basarabŭ Voevodŭ, soția fiuluĭ sĕŭ Scarlatŭ Mavrocordatŭ?... Nu putemŭ de câtŭ a regreta perderea aceleĭ scrierĭ, afundată și ea în prăpastia care a înghițitŭ familia, biblioteca cea vestită, averea și pe însușĭ

Brancovénulŭ Constantinŭ
Boierŭ vechiŭ și Domnŭ Creștinŭ....

(1) Strab. Geograph. libr. VII. cap. 3 Maĭ târdiŭ sub numele de *Mysia* s'aŭ înțelesŭ maĭ cu osebire Serbia și Bulgaria, împărțită în *superióră* și *inferióră* (William Guthrie, Nouvelle géographie universelle, tom. VI, part. I, pag. 631. Paris 1802).

DARE DE SÉMA

DESPRE

EXPOSIȚIUNEA DE ELECTRICITATE DELA VIENA

DIN 1883.

DE

EMANOIL BACALOGLU

Membru alŭ Academieĭ.

Cetită în ședința dela 7 (19) Octombre 1883.

Exposițiunea de Electricitate din Viena, anunțată pentru ḑiua de 1 Augustŭ 1883 stilŭ noŭ, a fostŭ deschisă cu dóuĕ sĕptămânĭ maĭ târḑiŭ, la 16 Augustŭ. Însă, chiar la acéstă epocă, exposițiunea era departe de a fi gata, și abia pe la a dóua jumĕtate a luneĭ Septembre, totŭ stilŭ noŭ, s'a pututŭ completa pe deplinŭ. Totușĭ și de atuncĭ încóce aprópe pe fie-care ḑi apare câte unŭ obiectŭ noŭ, adesea de o mare valóre și însemnătate. Descripțiunea de față se referă la acéstă din urmă epocă.

Impresiunea produsă asupra visitatoruluĭ la întâia vedere, precum și impresiunea lăsată după unŭ studiŭ minuțiosŭ alŭ exposițiuniĭ, este din cele maĭ satisfăcĕtóre, din cele maĭ imposante. Publiculŭ celŭ mare, precum și adevĕratulŭ cunoscĕtorŭ, se unescŭ în aceste apreţiărĭ; numaĭ câte unŭ individŭ, străinŭ disciplinelorŭ sciinţeĭ, care vrea să trécă de învĕțatŭ, se găsesce ca să micșoreze importanța acesteĭ exposițiunĭ sub cuvîntŭ că : aci nu ar figurà ceva noŭ, în comparațiune cu exposițiunea electrică dela Paris din anulŭ 1881.

Abundanța în obiecte. perfecțiunea, varietatea de construcțiune, mărimea și puterea machinelorŭ și ale diferitelorŭ instrumente; efec-

tele cele marĭ obținute, precum și o sistemă exemplară de organisare, constituescŭ caracterulŭ care domina la exposițiune și-ĭ daŭ o splendóre neajunsă până acum. Unŭ cunoscĕtorŭ, póte chiar majoritatea publiculuĭ, nu se aștepta să vadă unŭ principiŭ noŭ de a produce electricitate saŭ lumină electrică. Imensitatea lâmpilorŭ și a machinilorŭ electrice, mărimea și puterea acestorŭ din urmă, dovedescŭ progresele cele marĭ carĭ s'aŭ făcutŭ de la 1881, adică de la exposițiunea din Paris încóce la executarea industrială a acestorŭ machine și lămpĭ; ele dovedescŭ că sciința și arta unite aŭ înlăturatŭ pe cele maĭ marĭ și maĭ multe dificultățĭ practice carĭ maĭ esistaŭ la aplicațiunile industriale ale electricitățiĭ.

Scopulŭ pentru care se face o exposițiune nu este atâta ca să se anunțe o descoperire nóuĕ, câtŭ ca să cunóscă lumea ceea ce există, ceea ce nu se făcuse în destulŭ la Paris, și ca să se dea ocasiune publiculuĭ celuĭ mare, precum și omuluĭ specialŭ, să vadă adunate la unŭ locŭ tóte modalitățile uneĭ industriĭ, și credŭ că nu esistă unŭ omŭ, câtŭ de specialŭ ar fi, care să nu fi găsitŭ în acéstă exposițiune multe lucrurĭ pe carĭ nu avusese până acum ocasiune să le vadă, saŭ celŭ puținŭ să le vadă funcționândŭ în cutare condițiunĭ speciale.

În orĭ ce casŭ este unŭ faptŭ positivŭ, că exposițiunea actuală din Viena a avutŭ celŭ maĭ mare succesŭ sub tóte punctele de vedere. Proba cea maĭ evidentă pentru acésta este participarea cea mare a tuturorŭ națiunilorŭ, și silințele ce și-aŭ pusŭ diferitele țĕrĭ, ca să-șĭ completeze secțiunile lorŭ, chiar tărdiŭ după deschiderea exposițiuniĭ, când aŭ fostŭ risipite óre-carĭ micĭ îndoielĭ asupra importanțeĭ și a succesuluĭ acesteĭ întreprinderĭ.

Negreșitŭ că și aci, ca la orĭ ce lucru omenescŭ, sunt imperfecțiunĭ, maĭ micĭ saŭ maĭ marĭ, carĭ însă nu modifică întru nimicŭ caracterulŭ generalŭ alŭ exposițiuniĭ. Acea întărdiere însușĭ a unora din exposanțĭ de a expune objectele lorŭ la timpŭ, constituia, celŭ puținŭ până la o vreme, unŭ mare inconvenientŭ; apoĭ negligența exposanțilorŭ de a pune d'asupra objectelorŭ lorŭ anunțiurĭ esplicative și instructive pentru publiculŭ doritorŭ de a se instruì, era aseme-

nea unŭ defectŭ simţitŭ de multĭ; câte o lampă se stingea, câte unŭ esperimentŭ nu eşia bine, câte unŭ organŭ alŭ vre uneĭ machine se deteriora, şi alte asemenea. Tóte astea însă disparŭ pe lângă colosulŭ exposiţiuniĭ. Prin compensaţiune, o distribuţiune raţională a obiectelorŭ expuse şi unŭ catalogŭ sistematicŭ, precum nu a maĭ fostŭ la alte exposiţiunĭ, face studiulŭ exposiţiuniĭ fórte comodŭ şi profitabilŭ visitatoruluĭ care se intereséză pentru a cunósce progresele sciinţeĭ şi a arteĭ electrice.

Localulŭ exposiţiuniĭ, uniculŭ până astă-ḑĭ în tótă lunea, contribue într'unŭ gradŭ fórte mare la succesulŭ eĭ. Partea centrală a edificiuluĭ forméză Rotunda, cunoscută de la exposiţiunea universală din anulŭ 1873, cu o suprafaţă de 12900 metre pătrate; la acésta se adaogă cele patru transepte, aşezate, către cele patru puncte cardinale, cu o suprafaţă de 3750 metre patrate; treĭ galeriĭ despre apusŭ, nordŭ şi rĕsăritŭ, cu o suprafaţă de 6750 metre pătrate şi dóuĕ curţĭ intercalate între galeriĭ şi rotundă cu 6600 m. □; în totalŭ o suprafaţa de 30,000 metre pătrate. Dimensiunile în înălţime sunt şi maĭ imposante; la înălţime de 24 metre se află întâia galeriă a Rotundeĭ, în giurulŭ căreia sunt dispuse vr'o 100 lâmpĭ cu arcŭ voltaicŭ de o putere luminósă fie-care de peste 1,000 lumînărĭ normale; la înălţime de 48 metre se află a dóua galeriă, maĭ mică de câtŭ întâia şi aci atîrnă 30 lâmpĭ cu arcŭ, fie-care de o putere luminósă de vre o 3000 lumînărĭ normale; la înălţime de 66 metre se află a treia galerie cu 10 lămpĭ de o putere luminósă şi maĭ mare. Totulŭ forméză unŭ spaţiŭ închisŭ de vre o 400,000 metre cubice. La luminatulŭ acestuĭ spaţiŭ imensŭ servescŭ nu numaĭ lămpile menţionate, carĭ se află la înălţimĭ colosale, dară încă o mulţime de lămpĭ cu arcŭ, atârnate maĭ josŭ, distribuite în tóte părţile loculuĭ, şi de o putere luminósă de la 800 până la 2000 lumînărĭ. La acestea trebuie să adăogămŭ încă maĭ multe lămpĭ americane şi alte distribuite afară, la portale, d'asupra învelitoriĭ etc., maĭ multe din ele avêndŭ o putere luminósă de câte 10.000 lumînărĭ; o lampă Piette-Krizik din Pilsen, pusă d'asupra turnuluĭ celuĭ maĭ înaltŭ alŭ edificiuluĭ, cu o putere de 30,000 lumînărĭ şi în fine o lampă gigantică în galeria

machinelorŭ, secţiunea germană, construcţiunea Schuckert din Nürnberg, de o putere de 150,000 luminărĭ. Aceste din urmă dóuĕ lămpĭ nu aŭ fostŭ puse de câtŭ în ultimele ḑile ale luĭ Septembre. Apoĭ vinŭ miile de lămpĭ de incandescenţă cu o putere luminósă de la 10 până la 30 luminărĭ fie-care. Numĕrulŭ totalŭ alŭ lămpilorŭ cu arcŭ voltaicŭ se socotesce ca de 400, cu o putere luminósă de vre o 560,000 luminărĭ; fără a socotì pe cele din urmă dóuĕ lămpĭ, carĭ ele singure facŭ 180,000 luminărĭ. Numĕrulŭ lămpilorŭ de incandescenţă în activitate se urcă peste 4000, cu o putere de aprópe 100,000 luminărĭ. Astŭ-felŭ avemŭ în totalŭ o lumină de peste 650,000 luminărĭ, saŭ de 800,000 luminărĭ, ţinêndŭ sémă şi de cele dóuĕ lămpĭ gigantice, carĭ însă nu funcţionéză continuŭ.

Diferiţĭ constructorĭ şi diferite companiĭ aŭ contribuitŭ cu machine electrice şi lămpĭ cu arcŭ saŭ de incandescenţă, dintre carĭ cele maĭ însemnate firme sunt cele următóre :

Brückner Ross şi Consortium (Viena) cu 35 lămpĭ marĭ cu arcŭ, de la 1200 până la 4000 luminărĭ, cu o putere luminósă totală de aprópe 70,000 luminărĭ. Machinele electrice ale acesteĭ firme sunt în numĕrŭ de 14, mişcate cu o putere de 126 caĭ.

Egger, Kremenezky şi Comp. (Viena): 21 lampĭ cu arcŭ, de la 1,000 până la 3000 luminărĭ, una de 10,000 luminărĭ; 260 lămpĭ de incandescenţă, din carĭ 12 de o putere luminósă de câte 150 luminărĭ. Lumina totală ecivaléză cu aprópe 60,000 luminărĭ. Pentru aceste lămpĭ lucréză 20 dinamomachine, mişcate cu motorĭ de gazŭ şi de aburĭ de 120 caĭ.

Siemens şi Halske (Berlin) : 9 lămpĭ cu arcŭ şi 100 lămpĭ de incandescenţă, cu o lumină totală de 24,000 luminărĭ.

Piette şi Krizik (Pilsen) : 30 lămpĭ cu arcŭ de o putere luminósă de peste 120,000 luminărĭ, produsă cu 8 dinamomachine, mişcată cu unŭ motorŭ cu aburĭ de 60 caĭ.

Ganz şi Comp. (Pesta) : 30 lămpĭ cu arcŭ, 1500 lămpĭ de incandescenţă, cu o lumină de peste 60,000 luminărĭ. Treĭ dinamomachine şi 3 machine cu curenţĭ alternativĭ, din carĭ una de dimen-

siunĭ colosale, mişcate cu o putere de 250 caĭ, daŭ lumină acestorŭ lămpĭ.

Schuckert (Nürnberg) : 12 lămpĭ cu arcŭ, 260 de incandescenţă, cu o lumină totală de 45,000 de lumînărĭ, 9 dinamo-machine cu o putere de 70 caĭ alimentéză aceste diferite lămpĭ.— La aceste lămpĭ se adaogă şi lampa gigantică de 150,000 de lumînărĭ instalată acum la urmă.

Bürgin (Elveţia) : 10 lămpĭ cu arcŭ, 32 lămpĭ de incandescenţă, 3 dinamo-machine cu putere motore de 16 caĭ şi cu o lumină totală de 12,000 lumînărĭ.

United States Electric lighting Company (New-York) : 22 lămpĭ cu arcŭ, 200 lămpĭ de incandescenţă, în totalŭ cu o lumină de 36,000 de lumînărĭ. Pentru acésta lucréză 6 dinamo-machine de 60 caĭ.

Société électrique Edison (Paris): 500 lămpĭ de incandescenţă cu o lumină totală de 8,000 lumînărĭ. Treĭ dinamo-machine de construcţiune specială (sistemŭ Edison) cu o putere de 70 caĭ.

International electric Company (Viena şi Londra) : 80 lămpĭ cu arcŭ, 520 de incandescenţă, cu o lumină totală de 170,000 lumînărĭ. Pentru acésta lucréză 11 dinamo machine sistema Brush, mişcate de unŭ singurŭ motorŭ cu vaporĭ de putere de 240 caĭ.

Cance, Société Gramme, Société anonime brévet Gérard, tóte din Paris, şi alte multe firme, completéză restulŭ iluminăriĭ.

Puterea totală necesară atâtŭ pentru luminatŭ câtŭ şi pentru transmisiunea puteriĭ la distanţă, este procurată de 52 machine cu aburŭ de o putere totală de 1500 caĭ, şi 11 motorĭ cu gazŭ de peste 120 caĭ.

Pe lângă lămpile şi machinele menţionate maĭ susŭ, se afla expuse încă şi o mulţime de alte lămpĭ şi machinĭ în neactivitate, cele maĭ multe fiindŭ expuse de Siemens şi Halske (Berlin), Schuckert (Nürnberg), Société Gramme (Paris), International Electric Company (London) etc.

Lumina nu este singura aplicaţiune a electricităţiĭ care figuréză la exposiţiune. Telegrafia şi telefonia sunt representate cu o abundanţă şi o perfecţiune mare. Aplicaţiunĭ militare, la drumurĭ de ferŭ, la medicină, etc. atragŭ asemenea atenţiunea visitatoruluĭ care se inte-

reséză la aceste cestiunĭ. Cursurĭ publ ce făcute în localulŭ exposiţiuniĭ, diferite experimente cu microscopŭ electricŭ, cu telefonŭ etc., teatrulŭ electricŭ şi alte, contribuescŭ ca să instruiască publiculŭ şi să-ĭ facă familiară idea electricitățiĭ şi a aplicaţiunilorŭ sale.

Acum să intrămŭ la câte-va amenunte. Pentru acésta să amintimŭ aci că localulŭ exposiţiuniĭ este circularŭ, presintă de giurŭ împregiurŭ o galerie mare cu arcade, o a dóua galerie maĭ josŭ cu câte-va trepte, are la mijlocŭ unŭ parterŭ mare şi unŭ basinŭ cu fântână. La Sudŭ şi Nordŭ se află dóuĕ transepte marĭ pe unde sunt şi cele dóuĕ intrărĭ principale. La Estŭ şi Westŭ maĭ sunt alte dóuĕ transepte totŭ aşa de marĭ. La E. N. şi W. alŭ edificiuluĭ descrisŭ, care forméză Rotunda, se află câte o galerie lungă, unde sunt aşezate dinamo-machinele cele marĭ, precum şi motoriĭ cu vaporĭ şi cu gazŭ. Vomŭ intra prin portalŭ, adică prin transeptulŭ de Sudŭ, vomŭ merge la drépta, adică la E., şi vomŭ ocoli galeriile şi transeptele menţionate; apoĭ vomŭ merge la galeriile cu machine, la telefóne, la teatru, la tramwaiŭ electricŭ şi transmisiunea puteriĭ. Se înţelege de sine că nu vomŭ menţiona de câtŭ numaĭ obiectele carĭ presintă cea maĭ mare importanţă.

Intrândŭ prin portalulŭ de Sudŭ, găsimŭ îndată în transeptulŭ de Sudŭ pe lângă alte obiecte, pavilonulŭ imperialŭ, splendidŭ luminatŭ cu lămpĭ de incandescenţă, sistema Swan. Curentulŭ electricŭ îlŭ primescŭ aceste lămpĭ de la acumulatoriĭ, sistema Faure-Selon-Volkmar, ce se află într'o curte alăturată; iar aceştia sunt alimentaţĭ de o machină electrică a firmeĭ Ganz din Pesta; atâtŭ lămpile câtŭ şi acumulatoriĭ sunt de construcţiune engleză. Acestŭ transeptŭ precum şi totŭ spaţiulŭ galeriilorŭ din drépta şi stânga până la partere, forméză secţiunea austriacă. Obiectele Austrieĭ se maĭ găsescŭ negreşitŭ şi la galeria machinelorŭ, precum şi isolate în diferite părţĭ, după cum dimensiunile şi natura lorŭ le-a indicatŭ unŭ locŭ maĭ convenabilŭ, ceea ce se aplică şi la obiectele expuse de alte ţĕrĭ.

O mulţime fórte variată de aparate şi sisteme telegrafice, pentru

staţiunĭ fixe, saŭ pentru câmpŭ şi serviciŭ militarŭ ; signale electrice de drumŭ de ferŭ, sîrme şi tuburĭ de aramă de tóte dimensiunile de Bondy din Viena, obţinute prin acţiunĭ electrice, de o curăţenie absolută şi de cea maĭ mare conductibilitate electrică ; lămpĭ marĭ astŭ-felŭ numite «lămpĭ locomotive,» cu reflectoriĭ puternicĭ pentru serviciĭ militare; table heliografice şi galvanoplastice ale Institutuluĭ militarŭ-geograficŭ din Viena ; cele maĭ variate aparate pentru a aprinde mine; bateriĭ termoelectrice puternice ; telegrafi «multiplex» de cunoscutulŭ constructorŭ din Viena, Schäffler; unŭ microscopŭ electricŭ colosalŭ de Plössl din Viena ; obiectele cele maĭ variate de gummi din firma cunoscută Reithofer din Viena; o scară transportabilă pe róte pentru instalărĭ electrice până la înălţimea de 30 metri; trăsura ordinară cu instalare, ca să fie luminată cu lămpĭ de incandescenţă ; diferite instrumente de cabinetŭ, de Hauck din Viena; o mulţime imensă de lămpĭ cu arcŭ şi de incandescenţă, de dinamo-machine, de motorĭ cu vaporĭ şi cu gazŭ, asupra cărora vomŭ reveni maĭ la vale, închee bogată exposiţiune a imperiuluĭ Austrieĭ.

Părăsindŭ secţiunea austriacă şi înaintândŭ spre transeptulŭ de la Estŭ, găsimŭ secţiunea Italiană şi apoĭ pe ceea a Belgieĭ. Secţiunile acestea, precum şi tóte secţiunile diferitelorŭ ţĕrĭ, nu sunt totŭ-d'a-una separate cu totulŭ una de alta, ci câte o dată objectele uneĭ ţĕrĭ se află intercalate în secţiunea uneĭ alte ţĕrĭ, după cum a reclamat'o natura obiectuluĭ şi loculŭ disponibilŭ. Secţiunea Italiană nu presinta vre unŭ deosebitŭ interesŭ. Societatea anonimă din Neapolŭ are expuse diferite sisteme telegrafice şi altele. Administraţiunea regală Italiană de telegrafe espune bateriĭ, cablurĭ, aparate telegrafice şi totŭ felulŭ de obiecte pentru telegrafia electrică; unŭ îndoitŭ exemplarŭ de Pantelegrafŭ Casselli merită o atenţiune specială.

Belgia este representată fórte slabŭ. Cele maĭ interesante obiecte sunt câte-ve lămpĭ, astŭ-felŭ numite «Lampes-Soleil» carĭ luminéză una din sălile cu tablourĭ (galeria externă de la Rĕsăritŭ).

Transeptulŭ de la Estŭ şi partea galeriilorŭ din naintea acestuĭ

transeptŭ, până la partere, este ocupatŭ de secţiunea Mareĭ-Britaniĭ. Totŭ felulŭ de obiecte de guta-perca, cablurĭ, aprindĕtorĭ de mine etc. în numĕrŭ imensŭ şi de calitatea cea maĭ escelentă. Totŭ felulŭ de sisteme telegrafice din cele maĭ perfecte, din carĭ trebue să menţionămŭ pe «Syphon-Recorder» inventatŭ de celŭ maĭ mare fisicŭ alŭ actualităţiĭ Sir Wiliam Thomson şi construitŭ de James White, amândoĭ din Glasgow. Acestŭ telegrafŭ este unŭ capŭ d'operă de perfecţiune şi de simţibilitate, servesce pentru a telegrafia pe liniĭ submarine carĭ presintă lungimĭ estraordinare, şi lasă semne scrise şi permanente. Apoĭ trebue să menţionămŭ telegrafulŭ automaticŭ a luĭ Wheatstone care dă peste 120 cuvinte pe minutŭ; depeşa se presintă acestuĭ telegrafŭ impunsă pe o făşie de hârtie cu o machină specială. Diferite aparate «Duplex.» Apoĭ se află pavilonulŭ exposanţilorŭ englesĭ luminatŭ cu lămpĭ Lane-Fox.—In fine maĭ sunt machine electrice şi motorĭ despre carĭ vomŭ relata la galeriile exteriore.

Maĭ nainte pe galeria spre Nordŭ vine Danemarca. Aparate de precisiune fórte bine executate, căruţe cu telegrafŭ de câmpŭ, maĭ multe machine dynamoelectrice, din carĭ una cupelată cu motorŭ de vaporĭ atrage atenţiunea prin spaţiulŭ micŭ ce ocupă şi perfecţiunea executăriĭ. Diferite instrumente sciinţifice, etc.

Totŭ spaţiulŭ în drépta şi în stânga transeptuluĭ din Nordŭ şi înainte până la partere, precum şi o parte din însuşĭ transeptulŭ de Nordŭ, este ocupatŭ de Francia. Exposiţiunea francesă, ca şi cea austriacă, este din cele maĭ variate, cuprinde cu o abundanţă mare tóte ramurile electricitaţiĭ. Cele maĭ principale obiecte din secţiunea francesă sunt cele următóre:

Companiile drumurilorŭ de ferŭ francese ale liniilorŭ Nordŭ şi Vestŭ aŭ expusŭ signale de drumŭ de ferŭ, aparate de luminatŭ, materiale şi instrumente pentru aşezatŭ de liniĭ telegrafice, orologiĭ cronografice, măsurătorĭ de iuţélă, telegrafe,. telefóne, aparate pentru mĕsurĭ electrice, bateriĭ electrice etc.

Ministerulŭ de resbelŭ alŭ Franciеĭ : vagóne cu machinĭ şi lămpĭ electrice, vagóne pentru telegrafŭ de câmpŭ etc.

Ministerulŭ de poşte şi telegrafŭ: unŭ numĕrŭ imensŭ de aparate telegrafice, începêndŭ de la cele maĭ vechĭ, până la cele maĭ noĭ; unŭ multiplex de Meyer, unŭ automatŭ de Wheatstone, o mulţime de aparate Hughes carĭ tipărescŭ depeşa; telegrafe chimice şi pantelegrafŭ Caselli; aparate «multiplex» pentru tipăritulŭ depeşelorŭ; telegrafe pentru serviciŭ submarinŭ, mulţime de aparate de studiŭ, galvanometre, cutiĭ cu resistenţă, etc., mulţime de telefóne; bateriĭ electrice, cablurĭ diferite planurĭ etc.

După aceea urméză bateriĭ secundare, saŭ acumulatorĭ, pentru laboratoriŭ, machine astŭ-felŭ numite reostatice, pentru a transforma electricitatea dinamica în electricitate statică, de Planté. Sîrmă pentru telegrafŭ, de bronzŭ siliciatŭ de cunoscuta firmă Veiler. O mulţime de aparate de precisiune pentru studiĭ şi măsurĭ electrice, maĭ multe dinamomachine Gramme, aparate telegrafice şi telefonice, aparate electrice pentru usulŭ medicineĭ, aparate de înregistratŭ etc., de renumita casă Bréguet din Paris. Maĭ multe dinamomachine marĭ Gramme, lămpĭ cu arcŭ Gramme, vagon cu machină şi lampă electrică pentru armată, unŭ farŭ electicŭ etc., de Sautter, Lemonier şi Comp din Paris. Lămpĭ cu arcŭ şi de incandescenţă, diferite construcţiun. de Société anonime de construction (Cance), de Société française d'électricité (Gérard), de Société electrique Edison din Paris etc.

Cu machinele Gramme expuse în transeptulŭ Nordŭ şi cu transmisiunea puteriĭ la fântâna centrală a Rotundeĭ, la care vomŭ reveni, se încheia lunga seriă a objectelorŭ din secţiunea francesa.

După secţiunea francesă urméză pe rîndŭ secţiunile ruséscă, elveţiană, şi câte-va obiecte micĭ din Stockholm. In secţiunea ruséscă o tablă galvanoplastica de ferŭ precipitatŭ, servindŭ ca cliché pentru bilete de bancă, atrage cu dreptŭ cuvîntŭ atenţiunea visitatorilorŭ.

Incepêndŭ de la transeptulŭ Vestŭ, prin tótă galeria spre Sudŭ, în partere şi până la secţiunea austriacă, se întinde secţiunea Imperiuluĭ germanŭ, care rivaliséză în abundanţa obiectelorŭ cu acea francesa şi austriacă, iară în calitatea lorŭ cu aceea francesa şi englesa; secţiunea germană ocupă unŭ spaţiŭ fórte întinsŭ şi în galeria machinelorŭ.

O mulţime de instrumente de precisiune pentru mĕsurĭ electrice şi alte, de renumita casă Edelman din München executate cu o perfecţiune exemplară. Diferite obiecte electrice, între altele machine de influenţă Holz, de o perfecţiune mare, cu escitatorŭ automatŭ, de mecaniculŭ Voss din Berlin. Maĭ multe dinamomachine de Fein din Stutgard pentru lămpĭ cu arcŭ şi pentru lămpĭ de incandescenţa; dinamomachine pentru telegrafie, dinamomachime de mână, volt-metre, ampere-metre, acumulatorĭ, aparate telegrafice, telefóne, dinamomachime pentru galvanoplastie, aparate electrice pentru aplicaţiunĭ medicale, lămpĭ pentru arcŭ voltaicŭ, şi alte multe totŭ de Fein din Stutgard. O mulţime alte objecte pe carĭ nu ne-ar ajunge multe paginĭ, ca să le expunemŭ; dar d'asupra tuturorŭ culminéză cele expuse de Siemens-Halske din Berlin cu representantŭ permanentŭ la Viena. Cele maĭ principale sunt : maĭ multe machinĭ magnetoelectrice pentru laboratoriŭ, pentru galvanoplastie şi pentru signale; vre o 30 dinamomachine, din cari unele de dimensiunĭ şi de putere colosală, unele servindŭ la lămpĭ cu arcŭ, altele la lămpĭ de incandescenţă, altele pentru transmisiunea puteriĭ, altele în fine pentru ateliere marĭ de galvanoplastie. Deosebită atenţiune merită dinamomachinele cupelate cu machine cu vaporĭ din causa spaţiuluĭ micŭ ce ocupă şi a siguranţeĭ cu care funcţionéză; unŭ mare numĕrŭ de machine cu curenţĭ alternativĭ din preună cu dinamomachinele escitatrice ale lorŭ; o machină cu curentŭ alternativŭ cuba nde de cupru în locŭ de sîrme, pentru 500 lămpĭ de incandescenţă Swan de 20 lumînărĭ fie-care; multe galvanometre pentru dinamomachine; cutiĭ de resistenţă; o mulţime de alte instrumente de precisiune pentru mĕsurĭ electrice; lămpĭ electrice pentru lumina cu arcŭ, pentru lumina de incandescenţă, etc., tóte aceste obiecte avêndŭ o construcţiune specială de invenţiune proprie a fraţilorŭ Siemens din Berlin şi Londra şi a diriginţilorŭ atelierelorŭ lorŭ. Diferite sisteme de telegrafŭ, mulţime imensă de signale electrice şi alte disposiţiunĭ pentru drumurĭ de ferŭ etc.

In interiorulŭ Rotundeĭ, la partere şi în dreptulŭ transeptuluĭ Nordŭ, se află pavilionulŭ turcescŭ, în care direcţiunea telegrafelorŭ otomane

a expusŭ maĭ multe sisteme telegrafice în usŭ în Turcia, între carĭ şi unŭ telegrafŭ sistema Hughes, imprimândŭ telegrame în limba francesă şi în limba turcă.

Acum avemŭ să percurgemŭ pe rândŭ cele treĭ lungĭ galeriĭ carĭ încongióră Rotunda despre Estŭ, Nordŭ şi Vestŭ. Sudulŭ este ocupatŭ de camere de locuitŭ, de mulţimea biurourilorŭ administraţiuniĭ, de poştă, telegrafŭ, serviciulŭ siguranţeĭ publice şi de unulŭ din restauranţiĭ exposiţiuniĭ.

Jumătatea galerieĭ Estŭ, şi anume partea despre sudŭ. este ocupata de teatru. Acesta este luminatŭ cu 900 lămpĭ de incandescenţă sistema Swan de 20 lumînărĭ fie-care construite în Londra; ele primescŭ curentulŭ electricŭ de la o machină cu curenţĭ alternativĭ a luĭ Ganz din Pesta, care póte alimenta până la 2000 lămpĭ, când lucréză cu tótă puterea, şi este, póte, cea maĭ mare machină în tótă exposiţiunea. Acéstă machină este cupelata de a dreptulŭ cu unŭ motorŭ cu vaporĭ de 150 caĭ şi dă unŭ exemplu frapantŭ de o machină, póte cea maĭ puternică care există, care dă efectele luminóse cele maĭ marĭ, şi cu tóte astea curentulŭ electricŭ alŭ eĭ are aşa puţină tensiune, în câtŭ póte cineva să atingă pe ceĭ doĭ reoforĭ aĭ eĭ, fără să simţă aprópe nicĭ cea maĭ mică comoţiune.

Representaţiunile acestuĭ teatru (baletŭ) presinta în sine puţinŭ interesŭ. Importanţa cea mare constă întru a familiarisa lumea cu unŭ localŭ publicŭ, şi anume scena, luminatŭ cu lămpĭ de incandescenţă. Instantaneitatea cu care se face întunerecŭ saŭ lumina cea maĭ intensivă, în sala spectatorilorŭ, saŭ pe scenă, schimbările plăcute şi instantanee de intensitate şi de colóre a lumineĭ, apoĭ lipsa de orĭ-ce pericolŭ, de explosiune saŭ de incendiŭ, lipsa de orĭ-ce infecţiune a aeruluĭ din sală, desvoltarea maĭ mică de căldură produsă de aceste lămpĭ, constituescŭ caracterele nepreţuite ale lumineĭ electrice, întrebuinţate maĭ alesŭ în locale unde aglomeraţiunea lumeĭ este mare. Trebue să adăogămŭ că pe scenă maĭ eraŭ disponibile, afară de lămpile de incandescenţă încă câte-va lămpĭ puter-

nice cu arcŭ voltaicŭ, pentru diferite producţiunĭ ce s'arŭ simţi trebuinţă a face pe scenă.

Representaţiunile eraŭ scurte; însă lumea a înţelesŭ importanţa şi agrementulŭ lorŭ, în câtŭ teatrulŭ era visitatŭ pe fie-care séră, la cele treĭ representaţiunĭ, la 7, 8, şi 9 ore séra, de peste 1000 persóne.

In aceeaşĭ sală a teatruluĭ se daŭ încă pe fie-care ḑi de dóuĕ orĭ, la 3 şi la 4 ore după amiaḑŭ, representaţiunĭ sciinţifice populare cu unŭ microscopŭ electricŭ de dimensiunĭ gigantice, construitŭ de Plössl din Viena, şi mărindŭ de 10,000 orĭ linearŭ, adică de 100,000,000 orĭ în suprafaţă. Şi aceste producţiunĭ eraŭ din cele maĭ instructive pentru publicŭ.

Totŭ în aceeaşĭ sală se daŭ în timpulŭ exposiţiuniĭ cursurĭ populare sciinţifice, negreşitŭ relative la electricitate, de diferiţĭ învĕţaţĭ germanĭ, francesĭ saŭ englezĭ.

In jumătatea a dóua a acesteĭ galeriĭ Estŭ şi unŭ colţŭ din galeria Nordŭ, sunt dispuse salónele, saŭ cum le numescŭ acolo «Les intérieurs», camere splendidŭ mobilate şi splendidŭ luminate, represintândŭ salóne de primire, sălĭ de mâncare, bucătăriĭ, cabinete de studiŭ, sălĭ de tablourĭ etc., cu scopŭ de a studia aspectulŭ ce presinta aceste locale, luminate cu lămpĭ de incandescenţă. Luminatulŭ electricŭ, a avutŭ şi aci celŭ maĭ mare succesŭ, cum se scie în parte şi din alte ocasiunĭ şi din exposiţiunea electrică de la München de acum unŭ anŭ.

Intréga galerie Nordŭ şi aceea Westŭ pe treĭ carte dimpreună şi cu transeptele lorŭ, coprindŭ unŭ numĕrŭ fórte mare de motorĭ cu gazŭ şi cu aburĭ, precum şi unŭ numĕrŭ imensŭ de dinamomachine de tóte sistemele posibile; asemenea se maĭ află şi alte objecte carĭ aŭ reportŭ directŭ saŭ indirectŭ cu producţiunea şi usulŭ electricităţiĭ, precum sunt curele, ştréngurĭ, organe de machine, băĭ galvanoplastice etc. O expunere amănunţită a tutulorŭ machinelorŭ ne-ar duce prea departe; ne mulţumimŭ a cunósce pe cele maĭ principale.

Brand şi Lhuillier din Brünn: unŭ motorŭ cu vaporĭ, cu presi-

une înaltă de 60 caĭ, pune în mişcare dinamomachinele carĭ lucréză la tramwaiu electricŭ.

Brükner, Ross şi Consortiŭ, din Viena: maĭ mulţĭ motorĭ cu aburĭ, maĭ multe dinamomachine şi lămpĭ electrice cu arcŭ; între altele lucréză la transportulŭ electricŭ alŭ cărbunilorŭ necesarĭ machinelorŭ.

Wirth din Londra : unŭ motorŭ cu vaporĭ, sistema Armington, mişcă şépte dinamomachine Gramme, ale societăţiĭ Gramme, carĭ luminéză 27 lămpĭ Cance de câte 350 lumînărĭ.

Société anonyme d'Electricité din Paris, brévet Gérard : vr'o 12 dinamomachine, lămpĭ electrice de totŭ felulŭ, telefóne, telegrafe, bateriĭ secundare, machine cu vaporŭ de iuţélă mare, pentru a fi cupelate directŭ cu dinamomachine.

Compagnie continentale Edison din Paris: treĭ dinamomachine marĭ, unŭ motorŭ Armington cu vaporĭ, lămpĭ de incandescenţă Edison etc.

The international Electric Company (maĭ nainte numită: Brusch-Company): o imensitate de dinamomachine, unele pentru 40 lămpĭ marĭ cu arcŭ şi cu tensiune mare, o machină Ferranti de o iuţélă extra-ordinară pentru curenţĭ alternativĭ; lămpĭ cu arcŭ, lămpĭ de incandescenţă sistema Lane-fox, accumulatorĭ, etc.

Ganz şi Comp. din Pesta: o mulţime de lămpĭ cu arcŭ şi de incandescenţă sistema Swan; o mulţime de dinamomachine, între carĭ una, cea maĭ mare în tótă exposiţiunea, pentru 2000 lămpĭ de incandescenţă câte 20 lumînărĭ fie-care; acéstă machină este întrebuinţată în realitate pentru a alimenta cele 900 lămpĭ ale teatruluĭ din localulŭ exposiţiuniĭ.

Langen Wolf din Viena: maĭ mulţĭ motorĭ cu gazŭ, de construcţiune nóuă, de o mare perfecţiune, unulŭ de putere de 40 caĭ.

Egger, Kremenezki şi Comp. din Viena : mulţime de motorĭ cu vaporĭ şi de dinamomachine.

The United States Electric Lighting Company din New-York: cincĭ dinamomachine sisteme Weston şi Maxim şi o mulţime de lămpĭ cu arcŭ şi de incandescenţă.

Piette și Krizik din Pilsen: unŭ numĕrŭ imensŭ de lămpĭ cu arcŭ, mulțime de dinamomachine, unele sistema Schuckert.

Schuckert din Nürnberg are expuse vr'o 30 dinamomachine de o construcțiune specială, inventată de dînsulŭ și care se recomandă multŭ pentru avantagiele ce dă machinelorŭ luĭ; multe lămpĭ cu arcŭ, aparate pentru a regula și a mĕsura puterea curențilorŭ electricĭ ce daŭ acele machine.

Heilmann Ducommun din Alsacia: maĭ multe machine dinamoelectrice sistema Gramme și unŭ pavilionŭ, represintândŭ unŭ atelierŭ completŭ și mare de ferărie, care lucrézá prin transmisiunea electrică a puteriĭ.

Electrical power storage Company din Londra: Acumulatorĭ, sistema perfecționată Faure-Sellon-Volkmar, în numĕrŭ fórte mare, servindŭ la luminatulŭ diferitelorŭ parțĭ din exposițiune cu lămpĭ de incandescență. Acumulatoriĭ se află în pavilióne speciale în curte.

Restulŭ din galeria Westŭ este ocupatŭ de sălile pentru audițiunile telefonice și de sala de lectură. Pe lângă telefónele isolate, ce se află rĕspândite în tóte părțile galeriilorŭ interne din Rotunda, aci în sălile destinate specialŭ pentru telefonie aŭ espusŭ Societatea privată de telegrafie din Viena și constructorulŭ Berliner din Hanover. Sunt cabinete isolate în carĭ se admitŭ câte 12 până la 16 persóne odată; fie-care primesce câte o pereche de telefóne ce trebue să se îndese bine asupra celorŭ dóuĕ urechĭ, saŭ servindu-se numaĭ de una, trebue să astupe pe cea-a-laltă într'unŭ modŭ absolutŭ; numaĭ atuncĭ efectulŭ este perfectŭ. Concerte, musică, vorbă, se audŭ pare că arŭ fi în aceeașĭ cameră. Interesantŭ este experimentulŭ telefonicŭ, în care dóuĕ persóne așezate cu multe kilometre departe una de alta, precum și de localulŭ exposițiuniĭ (Korneuburg și Baden) ținŭ o conversațiune între ele, și apoĭ cânta în unire, una din gură și cea-alaltă din piano; și 12 persóne audŭ de la Rotunda concertulŭ acestorŭ dóuĕ individe carĭ nu se vedŭ, ci se înțelegŭ ele însușĭ numaĭ prin telefonŭ. Audițiunea este așa de perfectă, în câtŭ crede cine-va, că musica este la ușa aceluĭ cabinetŭ telefonicŭ; dar depărtândŭ telefonulŭ câte puținŭ de urechiă, intensitatea sonoră scade,

şi la o distanţă de câte-va milimetre de urechie, nu se maĭ aude nimica, tăcerea este absolută.

Maĭ tóte telefónele moderne şi de o audiţiune perfectă funcţionéză cu ajutorulŭ uneĭ disposiţiunĭ speciale, numite microfonŭ. Construcţiunea microfonuluĭ variéză la infinitŭ şi constă în principiŭ într'unŭ contactŭ imperfectŭ de corpurĭ conductóre pentru electricitate. Acestŭ contactŭ variéză la cea maĭ mică vibraţiune, avêndŭ de efectŭ de a modifica în consecinţă intensitatea curentuluĭ electricŭ. Perfecţiunea telefónelorŭ depinde de simţibilitatea microfonuluĭ, de intensitatea curentuluĭ electricŭ, de conductibilitatea sârmelorŭ linieĭ telefonice şi de o mulţime de alte împrejurărĭ.

Ultimulŭ obiectŭ la rândŭ, dar nu şi în importanţa, de care maĭ rĕmâne să menţionămŭ aci, este transmisiunea puteriĭ şi a mişcăriĭ la distanţă. Aplicaţiunile de acestŭ felŭ sunt fórte numeróse în localulŭ exposiţiuniĭ şi împregiurulŭ eĭ; cele maĭ principale exemple de transmisiune sunt:

a. Unŭ atelierŭ mecanicŭ completŭ de Heilmann Ducommun din Mülhausen. O locomobilă de 50 caĭ mişcă optŭ dinamomachine Gramme carĭ daŭ curentulŭ lorŭ la alte dóuĕ dinamomachini, totŭ Gramme, ce se află în pavilionulŭ cu atelierulŭ. Aceste dóuĕ din urmă dinamomachine se învêrtescŭ prin acţiunea curentuluĭ electricŭ şi punŭ în mişcare atelierulŭ întregŭ.

b. O transmisiune de vagonŭ pe o córdă de ferŭ întinsă la înălţime maximum de 18 metri, servesce pentru a transporta cărbuninecesarĭ pentru motoriĭ cu aburĭ, de la depositulŭ de cărbunĭ, ce se află la o distanţă de 170 metri. Transportulŭ vagónelorŭ se face prin mişcarea circulară a córdeĭ. Pentru acésta unŭ motorŭ cu vaporĭ mişcă o machină Gramme de patru caĭ, acésta îşĭ dă curentulŭ electricŭ uneĭ a dóua machine identice, care intrândŭ în mişcare prin acţiunea electricităţiĭ, învêrtesce córda cu vagónele.

c. In mijloculŭ Rotundeĭ este unŭ basinŭ şi o fântână, de unde ţîşnesce apa la înălţimea de 9 saŭ 10 metri. Dóuĕ machine Gramme colosale, de o putere de 40 de caĭ fie-care, din carĭ una se află

lângă basinŭ, iară cea-alaltă la galeria machinelorŭ, procură puterea necesară, ca să funcţioneze pompa care aspiră apa aceleĭ fântâne şi o ridică la înălţimea de 10 metri. Una din acele machine este învêrtită de către unŭ motorŭ cu aburŭ, produce electricitate şi o trimite prin dóuĕ cablurĭ la a dóua machină Gramme, cea de lângă basinŭ; împreună cu electricitatea însă, îĭ transmite şi puterea necesară ca să pue în lucrare pompa şi să asvârle apa în susŭ. Trebue să adăogămŭ, că cascada produsă prin acéstă fântână este luminată prin vre o ḑece lămpĭ Jablochkoff, carĭ daŭ o lumină inconstantă şi variabilă în colorĭ.

d. In fine, o a patra transmisiune de putere şi mişcare la distanţă, aceea care a interesatŭ publiculŭ maĭ multŭ, o găsimŭ în tramvaiu electricŭ alŭ luĭ Siemens din Berlin. Acestŭ tramvaiŭ are o lungime de unŭ kilometru şi jumĕtate, şi este percursŭ în 3 minute, ceea ce dă o iuţélă efectivă de 30 kilometri pe oră. Trenulŭ se compune de unu, dóuĕ, şi acum la urmă de treĭ vagóne, transportândŭ la fie-care cursă 30, 60, respective 80 persóne. Dóuĕ dinamomachine de dimensiunĭ respectabile, sistema Siemens, aşeḑate în galeria machinelorŭ şi mişcate de unŭ motorŭ cu vaporĭ de 50 caĭ, daŭ curentulŭ electricŭ, care este condusŭ prin dóuĕ cablurĭ la şinele tramvaiuluĭ şi de aci prin rótele luĭ la dynamomachinele aşezate în mijloculŭ vagónelorŭ; aceste machine sunt puse atuncĭ, prin acţiunea electricităţiĭ, în mişcare de rotaţiune, pe care o comunică printr'o transmisiune cuvenită le rótele vagónelorŭ.

Tóte aceste transmisiunĭ de putere la distanţă daŭ numaĭ 40% până la 50% din puterea primitivă, astŭ-felŭ în câtŭ, în vedere cu acéstă perdere mare, s'ar păré, celŭ puţinŭ celorŭ profanĭ, că acestea nu arŭ fi de câtŭ nisce esperimente curióse fără nicĭ o utilitate. Lucrulŭ însă nu este tocmaĭ aşa. Unde dispunemŭ de o putere naturală, o cădere saŭ unŭ simplu curentŭ de apă, acolo nu ne supără, dacă perdemŭ 50%; utilisămŭ celŭ puţinŭ restulŭ puteriĭ naturale, care nu ne costă aprópe nimica şi care altmintrelea arŭ rĕmâné pentru noĭ cu totulŭ perdută : fără mijlocirea electricităţiĭ. — Când la o fa-

brica ne prisosesce din puterea motorilorŭ cu aburĭ, saŭ când nu putemŭ aşeza motorulŭ la unŭ locŭ, de ex. la unŭ etagiŭ superiorŭ, la unŭ edificiŭ slabŭ etc., atuncĭ transmisiunea puteriĭ la distanţă, chiar cu perdere de 50%, ne-arŭ face serviciĭ preţióse. — Inlocuirea tramvaiuluĭ ordinarŭ cu caĭ prin locomotive presintă pe strade frecuentate cele maĭ marĭ inconveniente, din causa foculuĭ, a fumuluĭ şi a sperieturiĭ cailorŭ dela cele-alalte vehicule, pre când tramvaiulŭ electricŭ face acestŭ serviciŭ, fără să aducă nimenuĭ cea maĭ mică supĕrare. — Apoĭ, când este vorba de divisiunea puteriĭ, atuncĭ transmisiunea electrică a puteriĭ la distanţe ceva maĭ marĭ este nepreţuită; şi cu tótă perderea de 50% costă maĭ puţinŭ de câtŭ dacă amŭ vré să instalămŭ atâţĭ motorĭ specialĭ şi direcţĭ, câţĭ cere acea divisiune a puteriĭ. De ex. aşezândŭ la o staţiune centrală unŭ motorŭ cu vaporĭ de 100 caĭ, este adevĕratŭ că nu amŭ puté transmite prin electricitate de câtŭ numaĭ 40 pînă la 50 la sută, restulŭ remânêndŭ perdutŭ pentru noĭ. Dar aceştĭ 40 de caĭ de carĭ maĭ dispunemŭ, îĭ putemŭ distribui la 20, 30, 40, 50 de localităţĭ, şi cheltuelile în totalŭ vorŭ fi cu multŭ maĭ micĭ, póte pe jumĕtate, de câtŭ daca amŭ vrea să instalămŭ 40 saŭ 50 de motorĭ micĭ şi direcţĭ cu aburulŭ. Pe lângă acésta se maĭ adaogă şi comoditatea de care se vorŭ bucura acele 50 de localităţĭ, în carĭ nu se va face altă instalare, de câtŭ o dinamomachină maĭ mică saŭ maĭ mare care abia va ocupa loculŭ uneĭ machine de cusutŭ de mână.

Pe lângă exposiţiune s'a întocmitŭ şi o comisiune tecnică-sciinţifică, şi am fostŭ invitatŭ atâtŭ eŭ, câtŭ încă şi uniĭ din delegaţiĭ celor-alalte state, ca să participămŭ la acésta. Lucrările acesteĭ comisiunĭ se raportă la mĕsurĭ electrice şi luminóse de totŭ felulŭ. Tremurăturile localuluĭ Esposiţiuniĭ din causa motorilorŭ şi a trăsuilorŭ, precum şi imensitatea curenţilorŭ electricĭ carĭ strebatŭ Exposiţiunea în tóte direcţiunile, şi alte asemenea dificultăţĭ, aŭ făcutŭ ca acea comisiune să-şĭ încépă lucrările fórte târḑiŭ. Aceste lucrărĭ continuă şi acum şi vorŭ fi terminate probabilŭ târḑiŭ după închiderea exposiţiuniĭ.

Acum voiŭ adăoga, că în ceea ce privesce dinamomachi nele, sistemele Siemens, Gramme, Brush și varianta Schuckert, sunt cele maĭ rĕspândite și parŭ a fi cele maĭ bune.

În privința lămpilorŭ, acele marĭ cu arcŭ voltaicŭ, cu o putere luminósă de la 350 lumînărĭ în susŭ, sunt propriĭ pentru localurĭ marĭ de fabricĭ, pentru piețe, pentru farĭ, pentru aplicațiunĭ militare, marină etc., maĭ alesŭ că sunt și maĭ economice. Și aci sistemele Siemens, Gramme, Brush și Piette Krizik parŭ că daŭ resultatele cele maĭ bune. Globurĭ mate facŭ lumina maĭ plăcută și aducŭ o distribuțiune maĭ uniformă a lumineĭ.

Lămpile de incandescență sunt bune pentru divisiunea luminiĭ în luminĭ micĭ cu o putere de la 10 pînă la 30 lumînărĭ fie-care; ele daŭ o lumină plăcută care se apropie maĭ multŭ de lumina cu gazŭ; ele aŭ calitatea prețiósă de a nu altera de locŭ colorile obiectelorŭ și nu aŭ trebuință de globurĭ mate, carĭ slăbescŭ lumina, o facŭ prin urmare maĭ scumpă, și-ĭ daŭ o nuanță galbenă care nu este plăcută de locŭ. Aceste lămpĭ sunt prin urmare propriĭ pentru luminatulŭ caselorŭ, teatrelorŭ și altorŭ asemenea locale.— Lămpile Swan parŭ a fi cele maĭ bune, dândŭ lumina cea maĭ plăcută; totŭ de o dată ele sunt și cele maĭ durabile. Firma Ganz a espusŭ treĭ lămpĭ Swan carĭ aŭ funcționatŭ la diferite localitățĭ în timpŭ de respective 1708, 1872 și 2330 óre și sunt încă în stare de a funcționa și maĭ departe.

Ca să-șĭ facă cine-va o idee despre mulțimea și valórea objectelorŭ espuse, voiŭ observa că aceste sunt asicurate la 10 diferite companiĭ de asicurare cu prețŭ de 2,700,000 francĭ.

In fine voiŭ adăoga că numĕrulŭ visitatorilorŭ este imensŭ. De la ḑiua deschideriĭ, 16 Augustŭ, și până în nóptea de la 3 Octombre, adică în 49 de ḑile, aŭ intratŭ 499,808 persóne cu plată; de la 4 până la 10 Octombre încă 72,000 persóne, și se póte admite cu destulă probabilitate, că numĕrulŭ visitatorilorŭ cu plată se va urca pînă la închiderea esposițiuniĭ la 31 Octombre, stilŭ noŭ, peste

750,000 persóne (1). Daca admitemŭ în termenŭ mediŭ, că fie-care visitatorŭ a fostŭ de treĭ orĭ la esposițiune, vomŭ găsi că numĕrulŭ realŭ de persóne carĭ aŭ visitatŭ esposițiunea este de 250,000, din carĭ póte jumătate suntŭ străinĭ din Germania, Francia, Anglia, Rusia etc. și aceste 250,000 de persóne vorŭ umplé tóte țĕrile cu povestile lorŭ asupra frumusețelorŭ electrice și vorŭ contribui ca să familiariseze lumea cu folósele și aplicațiunile electricitățiĭ.

(1) Numĕrulŭ visitatorilorŭ până la închiderea exposițiuniĭ, în ḑiua de 3 Noembre, s'a urcatŭ în realitate la aproape 900,000 ómenĭ.

DARE DE SÉMĂ

DESPRE

EXPOSIŢIUNEA DE IGIENĂ DE LA BERLIN

DIN ANULŬ 1883

DE

Dr. I. FELIX.

Membru alŭ Academieĭ

Cetită în şedinţa de la 4 (16) Novembre 1883.

I.

Exposiţiunea de igienă din Berlin a ocupatŭ unŭ câmpŭ vastŭ de 75,500 metri pătraţĭ, alăturĭ cu gara Lehrt, unde a fostŭ aşezată într'o clădire principală colosală, construită de ferŭ şi de sticlă, d'asupra unuĭ terenŭ de 11,500 metri pătraţĭ şi în 80 pavilióne separate de diferite mărimĭ. Ea a fostŭ deschisă la 10 Maiŭ şi închisă la 15 Octobre a. c. şi a avutŭ scopulŭ de a constata progresele igieneĭ realisate în scurtulŭ timpŭ de la anulŭ 1876 (exposiţiunea de igienă din Bruxelles) până astă-dĭ şi de a contribui la înaintarea ulterióră, la rĕspândirea şi la popularisarea acesteĭ sciinţe. Ea n'a fostŭ o exposiţiune internaţionale; de şi concurenţa străină n'a fostŭ înlăturată, predominaŭ exposanţiĭ germanĭ prin numĕrulŭ şi prin calitatea obiectelorŭ expuse. Valórea instructivă a exposiţiuniĭ a fostŭ recunoscută de către bărbaţiĭ de sciinţă şi de către guvernele germane şi străine, şi nu numaĭ profesoriĭ de igienă de la universităţile şi şcólele politehnice din Europa şi America aŭ visitat'o cu scopulŭ d'a înavuţi cunoscinţele lorŭ, ci diferitele administraţiunĭ sani-

tare, municipalitățĭ, județe și alte autoritățĭ și corporațiunĭ, maĭ a-lesŭ din tótă Germania și Austro-Ungaria, aŭ trimisŭ la exposiție medicĭ, inginerĭ și administratorĭ însărcinațĭ cu serviciĭ de igienă, pentru ca să studieze într'unŭ modŭ practicŭ progresele acesteĭ sciințe. Din țéra nóstră unele autoritățĭ și anume Ministeriulŭ de resbelŭ, Eforia spitalelorŭ civile și Epitropia spitatuluĭ Brâncovenescŭ aŭ trimisŭ asemenea delegațĭ la Berlin pentru visitarea exposițiuniĭ de igienă; eŭ am mersŭ acolo nu numaĭ din inițiativa propriă, cu scopulŭ d'a învĕța, ci și în urma invitațiuniĭ speciale cu care am fostŭ onoratŭ din partea Comitetuluĭ exposițiuniĭ, ca să participŭ la conferințele ținute cu acea ocasiune asupra diferitelorŭ cestiunĭ de igienă.

Cea maĭ însemnată din aceste conferințe a fostŭ acea a ilustruluĭ igienistŭ Max de Pettenkofer din München, care a expusŭ într'unŭ modŭ clarŭ raportulŭ între igiena publică și economia publică și datoria ce are statulŭ de a da serviciuluĭ igieneĭ o direcțiune conformă cu cerințele economieĭ naționale, invocândŭ mărturia distinsuluĭ economistŭ Lorenz de Stein, care din parte-ĭ cere iară concursulŭ igieneĭ publice și a poliției sanitare pentru regularea unorŭ cestiunĭ economice. D-lŭ Pettenkofer a explicatŭ că rețetele pe carĭ le prescriŭ medicíĭ-igieniștĭ aĭ statuluĭ sunt obicĭnuitŭ pré scumpe, și d'aceea D-sa opinézǎ că la combaterea marilorŭ neajunsurĭ igienice scopulŭ și mediile să fie bine precisate, ca ele să nu aibă în vedere numaĭ liniștirea cetățenilorŭ, ci ca ele să fie basate pe sciință. D'aceea statulŭ trebue să dea studiuluĭ igieneĭ o desvoltare maĭ mare de câtŭ ceea ce i se dă astăḑĭ la cele maĭ multe universitățĭ, carĭ sunt lipsite de institute de igienă, de laboratoriĭ speciale pentru studiulŭ aprofundatŭ alŭ acesteĭ sciințe.

De la o exposițiune mare de felulŭ celeĭ de la Berlin, nu se potŭ înlătura tóte obiectele carĭ nu presintă unŭ interesŭ osebitŭ, și astŭfelŭ s'aŭ vĕḑutŭ așezate alăturĭ cu producțiunile carĭ facŭ onóre geniuluĭ autoruluĭ, mărfurĭ ordinare expuse cu scopulŭ de reclamă. În acestŭ raportŭ voiŭ menționa numaĭ acele obiecte pe cari le credŭ maĭ instructive și carĭ sunt resultatele unuĭ adevĕratŭ progresŭ alŭ sciințeĭ.

II

Începŭ acéstă dare de sémă cu studiulŭ causelorŭ bólelorŭ infecţióse şi cu mĕsurile luate pentru nimicirea lorŭ. Acéstă parte a igieneĭ, care a datŭ exposiţiuniĭ caracterulŭ eĭ specialŭ, prin care ea s'a deosebitŭ de alte asemenea exposiţiunĭ, a ajunsŭ astădĭ la o importanţă atâtŭ de mare, în câtŭ putemŭ dice că în momentulŭ de faţă ea domină medicina întrégă, preface cu desăvârşire vederile patologice şi operéză transiţiunea de la dominaţiunea anatomieĭ patologice la aceea a etiologieĭ. In prima jumătate a secoluluĭ curentŭ a dispărutŭ cu încetulŭ medicina simptomatologică, care a avutŭ a face numaĭ cu simptomele bóleĭ observate la bolnavŭ şi a făcutŭ locŭ medicineĭ anatomo-patologice. Mediciĭ aŭ învĕţatŭ la cadaverŭ alteraţiunile anatomice produse prin bólă, aŭ controlatŭ prin autopsia cadaveruluĭ diagnosa făcută în viéţă. Graţiă acestuĭ controlŭ, examenulŭ fisicŭ alŭ bolnavuluĭ, cercetarea chimică şi microscopică a diferitelorŭ sale secrete şi excrete, a ajunsŭ în a dóua jumătate a secoluluĭ curentŭ la o perfecţiune însemnată. Astădĭ constatămŭ o prefacere ulterióră a sciinţeĭ medicale, nu putemŭ să maĭ considerămŭ lesiunile anatomice ca principiulŭ bóleĭ, ci căutămŭ causa acestorŭ lesiunĭ, căutămŭ diferitele vieţuirĭ microscopice, diferitele fermente patogene, carĭ prin invasiunea lorŭ în corpulŭ omenescŭ producŭ diferitele bóle; studiămŭ condiţiunile sub carĭ aceste microorganisme vieţuescŭ, se propagă, se conservă şi morŭ; cercetămŭ metodele prin carĭ putemŭ preserva ómeniĭ şi animalele în contra acestorŭ parasite periculóse. Aceste studiĭ, începute acum 20 de anĭ la Paris de nemuritorulŭ Louis Pasteur şi continuate de elŭ şi în timpulŭ de astă-dĭ, forméză în momentulŭ de faţă lucrările principale ale oficiuluĭ sanitarŭ centralŭ alŭ imperiuluĭ germanŭ, care a expusŭ o parte din laboratoriile sale într'unŭ pavilionŭ specialŭ. Dintre colaboratoriĭ Directoruluĭ aceluĭ oficiŭ d-lŭ dr. Struck ceĭ maĭ însemnaţĭ sunt : D-lŭ Dr. R. Koch, ingeniosulŭ descoperitorŭ alŭ baccilelorŭ Tuberculoseĭ, care, după ce a căutatŭ în Egiptŭ microbulŭ Choleređ,

se află acuma pe drumŭ în India spre a verifica în patria aceleĭ bóle teribile descoperirile făcute cu ocasia epidemieĭ din Egiptŭ,— şi D-lŭ Dr. Wolffhügel, autorŭ alŭ uneĭ cărţĭ excelente asupra apelorŭ de bĕutŭ şi asupra aprovisionăriĭ oraşelorŭ cu apă. Oficiulŭ imperialŭ este ocupatŭ a deosebi din mulţimea microorganismelorŭ aflate în jurulŭ corpuluĭ omenescŭ, pe corpŭ şi înlăuntrulŭ luĭ, cele în adevĕrŭ patogene, apte a produce bóle, a afla caracterele prin carĭ cele din urmă se distingŭ de microbiĭ inofensivĭ, şi a găsi substanţe desinfectante, nevătămătóre omuluĭ, carĭ omorŭ microbiĭ patogenĭ fără a afecta corpulŭ nostru. Meritulŭ d-luĭ Koch constă în separarea microbilorŭ infecţioşĭ de ceĭ nevătămătorĭ, în isolarea celorŭ d'întâiŭ de ceĭ din urmă, prin culturĭ repetate, in cultivarea celorŭ patogenĭ în diferitele materiĭ carĭ le servă dreptŭ nutrimentŭ, şi între carĭ cele solide sunt de preferatŭ. În paviiionulŭ oficiuluĭ sanitarŭ imperialŭ se află expuse tóte aparatele şi instrumentele necesariĭ pentru studiulŭ microorganismelorŭ patogene, dintre carĭ merită atenţiunea nóstră specială aparatele pentru manţinerea temperatureĭ constante în jurulŭ microbilorŭ cultivaţĭ, nu numaĭ în totŭ timpulŭ cultureĭ ci chiar în momentulŭ când eĭ se examinéză cu microscopulŭ, apoĭ numeróse probe ale diferiţilorŭ microbĭ, cultivaţĭ pe materiĭ nutritive solide, cărorŭ D-lŭ R. Koch le dă preferinţă înaintea celorŭ licuide, anume pe cartofĭ fierţĭ, pe pâne pisată, udată şi amestecată cu puţină apă, pe zerŭ de sânge coagulatŭ, pe lapte închegatŭ, pe gelatină sărată amestecată cu suculŭ crudŭ de carne şi cu peptonŭ. Dacă voimŭ a cultiva şi a isola unŭ microbŭ óre-care este necesarŭ ca să oprimŭ contactulŭ luĭ şi a materieĭ nutritive in care ilŭ cultivămŭ cu germele altorŭ microbĭ, d'aceea trebue să desinfectămŭ saŭ să sterilisămŭ tóte obiectele cu carĭ ne servimŭ la acéstă operaţiune: materialulŭ nutritivŭ, vasele şi instrumentele. Experimentatoriĭ din oficiulŭ sanitarŭ imperialŭ, înainte d'a se servi de cartofĭ, ĭĭ curăţă cu peria, ĭĭ spală, ĭĭ móie pentru $1/2$ oră într'o soluţiune de biclorur de mercuriŭ de la 1 la 1000, ĭĭ fierbe în vaporĭ de apă într'unŭ aparatŭ specialŭ de sterilisaţiune şi ĭĭ taie în dóuĕ părţĭ cu unŭ cuţitŭ desinfectatŭ prin focŭ. Pe cartofĭ eĭ cultivă

maĭ alesŭ micrococĭ și bacteriĭ; pentru cultivarea baccilelorŭ se dă preferință gelatineĭ (zémă de carne crudă cu apă cărora se adaogă 1—2 la 100 peptonŭ uscatŭ, 5—10 $^{0}/_{0}$ gelatină, 0,5 $^{0}/_{0}$ chlorur de sodiŭ și cantitate de carbonatŭ de sodă necesară pentru saturațiune). Se întinde pe unŭ micŭ gémŭ de sticlă (pe obiectivŭ) o picătură de gelatină pe care se așéză microbulŭ de cultivatŭ, după desvoltarea primeĭ generațiunĭ se întrebuințéză pentru producerea generațiunilorŭ ulteriórе sticluțe cilindrice (sticluțe de reacțiune) umplute cu gelatină până la jumătate și astupate cu dopŭ de vată, după recirea și coagularea gelatineĭ se introduce într'însa baccilulŭ (materia de la gémulŭ de sticlă pe care s'a cultivatŭ prima generațiune) cu ajutorulŭ unuĭ acŭ de platină desinfectatŭ prin focŭ. Este unŭ faptŭ straniŭ că baccilele dalaculuĭ disolvă gelatina și se desvóltă la margine între gelatina solidă și între cea licuidă, precum și că uniĭ baccteriĭ, găsițĭ în apa de bĕutŭ și cultivațĭ în gelatină, producŭ gaze și daŭ nascere unorŭ bășicĭ micĭ de gazŭ aflate în gelatină d'asupra colonieĭ de bateriĭ. Desemne micro-fotografice ale tutulorŭ microbilorŭ patogenĭ descoperițĭ până astă-dĭ, precum și marea serie a microbilorŭ inofensivĭ, formaŭ partea cea maĭ interesantă a exposițiuniĭ oficiuluĭ sanitarŭ imperialŭ.

Afară de autoritatea sanitară supremă a imperiuluĭ germanŭ, care a excelatŭ prin resultatele practice ale studiilorŭ asupra microorganismelorŭ patogene, aŭ figuratŭ în diferite locale ale exposițiuniĭ și cele treĭ institute de igienă pe carĭ le posedă Germania pe lângă universitățile de la Münich, Lipsca și Göttingen; ele aŭ expusŭ modele și planurĭ ale laboratoriilorŭ lorŭ, instrumente maĭ nóuĕ introduse în ele și tabele grafice ale lucrărilorŭ săvârșite în acele institute. Institutulŭ de igienă alŭ universitățiĭ din Budapesta a fostŭ asemenea representatŭ prin diferite instrumente întrebuințate și prin tabele grafice asupra diferitelorŭ lucrărĭ executate; dacă acele lucrărĭ n'aŭ înaintatŭ sciința într'unŭ modŭ directŭ, ele aŭ utilisatŭ celŭ puținŭ pentru învĕțămîntŭ progresele moderne ale igieneĭ, dobândite maĭ alesŭ în institutulŭ de igienă din Münich.»

Școla superióră de agricultură din Berlin a expusŭ o serie de de-

semne microscopice, frumosŭ lucrate în mărime colosală, colorate cu colorĭ naturale, carĭ represintă organismele cele maĭ micĭ observate în apele de bĕutŭ şi cele maĭ multe fermente cunoscute, între carĭ şi microorganismele carĭ producŭ unele bóle contagióse ale omuluĭ şi ale animalelorŭ domestice, şi carĭ alterézá diferitele alimente şi bĕuturĭ.

Dintre cunoscinţele ce posedămŭ asupra viabilităţiĭ microbilorŭ şi a germelorŭ lorŭ, este cea maĭ importantă acea că ele se distrugŭ şi devinŭ sterile prin temperaturĭ ridicate, prin aerŭ şi prin vaporĭ de apă maĭ calḑĭ de cât de 100°C. Acestŭ faptŭ este utilisatŭ la construcţiunea diferitelorŭ aparate de desinfecţiune expuse de către unele municipalităţĭ şi de unele administraţiunĭ de spitale, precum şi la aparatele carĭ le-amŭ vĕḑutŭ în natură cu ocasiunea visităriĭ spitalelorŭ şi închisorilorŭ din Berlin; ele servă pentru desinfecţiunea vestmintelorŭ, aşternuturilorŭ şi mobilelorŭ infectate; obiectele micĭ se punŭ în sacĭ şi se atîrnă de cârligele aflate la plafondulŭ camereĭ aparatuluĭ, obiectele maĭ marĭ se punŭ pe grătarele d'asupra pardoseleĭ camereĭ de desinfecţiune. Obiectele de piele nu suportă căldura mare şi devinŭ fragile, mobilele carĭ aŭ fostŭ ast-felŭ desinfectate trebue să se încleiască din noŭ. Dintre tóte aparatele de desinfecţiune celŭ maĭ bunŭ este, după apreţierea mea, celŭ construitŭ după indicaţiunea d-luĭ Merke, directorŭ alŭ spitaluluĭ Moabit în Berlin. Elŭ are o capacitate de aprópe 12 metri cubĭ : păreţiĭ, fundulŭ şi plafondulŭ sunt de zidărie solidă, dublă; pentru oprirea perderilorŭ de căldură interstiţiulŭ între amêndoĭ muriĭ este împlutŭ cu unŭ stratŭ isolatorŭ de pulvere de lemnŭ (ferestruială) de 7 cm. grosime şi ventilatŭ prin coşurĭ micĭ pentru depărtarea umeḑeleĭ. Aparatulŭ are la cele dóuĕ laturĭ opuse câte o uşă dublă; uşa exterióră este la marginĭ îmbrăcată cu pâslă. In apropierea funduluĭ (a pardoseleĭ) se află aperturĭ pentru aducerea de aerŭ, carĭ se potŭ închide ermeticesce prin capace de metalŭ; la mijloculŭ plafonduluĭ (tavanuluĭ) se deschide unŭ ventilatorŭ pentru scóterea aeruluĭ, care se póte asemenea închide ermeticesce printr'unŭ ventilŭ dublu. Aparatulŭ închisŭ se încălḑesce prin tuburĭ spirale de cupru, carĭ se află în partea interióră a

aparatuluĭ şi prin carĭ se introducŭ în aparatŭ vaporĭ de apă supuşĭ la o presiune de 2 până la 3 atmosfere. Unŭ pyrometru aflatŭ la unŭ părete exteriorŭ permite controlarea temperatureĭ din interiorulŭ aparatuluĭ. După ce aburiĭ aŭ circulatŭ o oră prin tuburĭ, totŭ aerulŭ din aparatŭ este încăldịtŭ la 100°C; atuncĭ se deschidŭ printr'unŭ mecanismŭ simplu nisce aperturĭ micĭ din ţevile spirale, vaporiĭ de apă intră directŭ în aparatŭ şi ventilatorele începŭ a funcţiona. Intr'o jumătate de oră după inmisiunea aburilorŭ, temperatura aeruluĭ umedŭ din lăuntrulŭ aparatuluĭ s'a urcatŭ la 120°C şi maĭ cresce în proporţiune cu durata operaţiuniĭ. Obiectele de desinfectatŭ rĕmânŭ expuse acestorŭ temperaturĭ timpŭ de 2 óre şi jumĕtate, care este cu totulŭ suficientŭ pentru omorîrea germelorŭ tutulorŭ bacteriilorŭ. La Berlin tóte spitalele civile şi militare posedă câte unŭ aparatŭ de desinfecţiune care funcţionéză cu spese minime, căcĭ tóte acele aşezăminte dispunŭ de maşinĭ cu vaporĭ şi pentru alte scopurĭ, pentru ventilaţiune şi încăldịre, pentru aducerea de apă, pentru băĭ, pentru bucătărie şi spălătorie.

Dintre substanţele desinfectante expuse, biclorurulŭ de mercuriŭ, despre care voiŭ avea ocasiunea a vorbi maĭ josŭ, ocupă primulŭ locŭ, după elŭ vinŭ variatele preparate de brom pentru desinfecţiunea aeruluĭ. Doctorulŭ A. Frank din Charlottenburg a expusŭ beţişóre de brom solidificatŭ, fabricate de d-sa, compuse de o parte pămîntŭ silicosŭ (Kieselguhr, Infusorienerde) şi 3 părţĭ brom, care se întrebuinţéză în Germania în cantitate mare. După cercetările Dr. Wernick se cerŭ câte 5 grame din acestŭ preparatŭ pentru desinfectarea a câte unŭ metru cubŭ de aerŭ; pentru acestŭ scopŭ sticla care conţine bromulŭ solidificatŭ, se aşéză într'unŭ locŭ elevatŭ alŭ camereĭ de desinfectatŭ, se deschide dopulŭ sticleĭ şi gazulŭ de brom, care este maĭ greŭ de câtŭ aerulŭ atmosfericŭ, se scobóră în stratele inferióre ale atmosfereĭ camereĭ; beţişórele carĭ sunt de colóre brună închisă îşĭ schimbă colórea după evaporarea bromuluĭ şi devinŭ spălăcite. Vaporiĭ de brom aŭ odóre urîtă, sunt însă maĭ puţinŭ iritanţĭ de câtŭ ceĭ de chlorŭ şi de acidŭ sulfosŭ, eĭ se potŭ dar întrebuinţa numaĭ pentru desinfectarea localelorŭ golite de lo-

cuitoriĭ lorŭ şi numaĭ după aerarea lorŭ perfectă camerele respective potŭ fi din noŭ locuite.

Maĭ multe institute de vaccinaţiune publice şi private aŭ expusŭ dărĭ de sémă asupra activităţiĭ lorŭ, imitaţiunĭ plastice ale pustulelorŭ vaccinale la viţelŭ în diferitele fase de evoluţiune, vaccinŭ animalŭ şi umanisatŭ conservatŭ, aparatele şi instrumentele întrebuinţate la cultivarea vaccinuluĭ animalŭ. Celŭ maĭ bunŭ aparatŭ pentru fixarea viţeilorŭ în timpulŭ operaţiuniĭ este masa cu tabla mobilă a profesoruluĭ Warlomont din Bruxelles, de la care şi serviciulŭ sanitarŭ alŭ oraşuluĭ Bucurescĭ posedă 2 exemplare; aparatele maĭ nóuĕ care aŭ fostŭ expuse sunt construite după aceleaşĭ principiĭ cu óre carĭ modificaţiunĭ neînsemnate Dintre instrumentele pentru culegerea vaccinuluĭ n'am vĕḑutŭ nicĭ unulŭ maĭ noŭ; pinţeta d-luĭ Warlomont se bucură de o întrebuinţare generală. Modulŭ de conservaţiune a vaccinuluĭ însă s'a perfecţionatŭ prin óre-carĭ inovaţiunĭ: pe lângă amestecarea limfeĭ vaccinale cu glicerina, cunoscută de maĭ mulţĭ anĭ, D-niĭ Köhler, Kobert şi Pott aŭ adăogatŭ la limfă cantităţĭ micĭ de acidŭ salicylicŭ saŭ de thymolŭ; institutulŭ vaccinalŭ din Hamburg conservă pustulele vaccinale întregĭ între 2 gémurĭ de sticlă; în institutulŭ vaccinalŭ din Milano conţinutulŭ maĭ multorŭ pustule se frécă cu glicerina la consistenţa de miere şi se umple într'o pană de gâscă; Dr. Pissin din Berlin se servă de acelaşĭ procedeŭ; păstréză însă acestŭ liquidŭ grosŭ în tuburĭ de sticlă; institutulŭ vaccinalŭ din Lipsca usucă vaccinulŭ într'unŭ exsicatorŭ; Dr. Frappoli maĭ pulveriséză vaccinulŭ astŭ-felŭ uscatŭ, înaintea întrebuinţăriĭ pulverea este amestecată cu glicerină.

III

Mĕsurile luate în spitale în contra propagăriĭ bólelorŭ infecţióse nu le póte cine-va studia bine la modele, desemne şi descripţiunĭ din exposiţie, ci numaĭ prin visitarea directă a spitalelorŭ, maĭ alesŭ a nóuelorŭ clinice, a cliniceĭ chirurgicale, a celeĭ obstetricale şi gynecologice din Berlin. Dispariţiunea febreĭ puerperale şi reuşita ope-

raţiunilorŭ celorŭ maĭ marĭ nu se datoresce numaĭ construcţiuniĭ perfecte a acestorŭ institute, impermeabilităţiĭ păreţilorŭ căptuşiţĭ în multe apartamente cu faianţă şi a pardoseleĭ de mosaicŭ cu cimentŭ (în modulŭ cum sunt aşternute coridórele şi unele salóne din nóua Maternitate din Bucurescĭ), carĭ permitŭ manţinerea curăţenieĭ celeĭ maĭ scrupulóse, ventilaţiuniĭ perfecte, abundenţeĭ de apă, mulţimiĭ robinetelorŭ carĭ înlesnescŭ spălarea mânilorŭ şi a diferitelorŭ unelte cu apă curată şi cu soluţiunĭ desinfectante, depărtăriĭ albiturilorŭ (rufelorŭ) şi altorŭ obiecte necurate directŭ din camerile bolnavilorŭ prin tuburĭ speciale, isolaţiuniĭ consciinţióse aunorŭ bolnavĭ, ci maĭ alesŭ disciplineĭ severe care domnesce în tóte institutele germane pentru căutarea bolnavilorŭ, disciplină la care este supusŭ personalulŭ întregŭ de la capulŭ serviciuluĭ până la celŭ din urmă rândaşŭ.

In Germania desinfectantele usitate până acum se înlocuescŭ astădĭ în mare parte printr'unŭ bactericidŭ puţinŭ costătorŭ şi fórte sigurŭ, până acum puţinŭ întrebuinţatŭ, prin bichlorurulŭ de mercuriŭ. Igieniştiĭ şi mediciĭ de spitale germanĭ nu se temŭ că manipularea imprudentă cu acéstă sare mercurială va provoca pericole maĭ grave de câtŭ cele-alalte desinfectante, carĭ asemenea nu potŭ fi considerate ca inofensive. Amŭ vĕdutŭ în spitalele din Berlin soluţiunĭ apóse de sublimatŭ de 1 la 1000, şi de $^1/_2$ la 1000 întrebuinţate cu profusiune pentru spălarea şi pansarea diferitelorŭ plăgĭ şi ulcere, pentru sterilisarea diferitelorŭ exsudate infecţióse, pentru desinfectarea pânzeturilorŭ necurate, a instrumentelorŭ de cauciucŭ şi a altorŭ unelte precum şi a excrementelorŭ. Vata, iuta şi tifonulŭ impregnate cu bichlorurŭ de mercuriŭ, precum şi celulósa preparată cu acéstă sare, formézá deja articole de comerţŭ carĭ se găsescŭ în maĭ tóte farmaciile din oraşele marĭ ale Germanieĭ. In Austria sublimatulŭ nu a pututŭ până astădĭ înlătura acidulŭ fenicŭ, iodoformiulŭ şi naftalina; cu probabilitate însă noulŭ desinfectantŭ mercurialŭ va fi apreţuitŭ maĭ curîndŭ în ţĕrile apusene ale Europeĭ, căcĭ în Elveţia întrebuinţarea luĭ a începutŭ deja, şi între materiile pentru pansarea plăgilorŭ aflate la exposiţie am vĕdutŭ figurândŭ

bichlorurulŭ de mercuriŭ nu numaĭ între fabricatele germane ci și între cele elvețiane.

Dintre spitalele cele maĭ nóue și cele maĭ frumóse din Germania și Austro-Ungaria carĭ aŭ fostŭ expuse prin modele, planurĭ, desemne și descripțiunĭ, așezămintele spitalicescĭ din Berlin ocupă primulŭ rangŭ, atât din causa puneriĭ în practică a progreselorŭ igienice celorŭ maĭ moderne, precum și din causa confortuluĭ de care se bucură bolnaviĭ. Daca facemŭ comparațiune între spitalele nóue din Berlin și chiar între unele spitale fórte avute din Londra, întreținute cu munificență din fundațiunĭ speciale, trebue să dămŭ preferința unora din institutele berlineze pentru căutarea bolnavilorŭ, din causa construcțiuniĭ perfecte și a mĕsurilorŭ antiseptice carĭ în cele din urmă sunt esecutate cu o scrupulositate nepomenită în altă parte: Spitalele așezate în clădirĭ compacte după sistemulŭ casărmilorŭ vechĭ, cu maĭ multe etage suprapuse, carĭ le maĭ vedemŭ existândŭ în câteva exemplare în orașele marĭ ale Franțieĭ, Italieĭ, Austro-Ungarieĭ și chiar ale Germanieĭ, disparŭ succesivŭ și facŭ locŭ construcțiunilorŭ moderne, compuse din pavilióne micĭ cu totulŭ separate, carĭ numĕră numaĭ 1 saŭ 2 etage, ventilate prin mașinĭ puternice cu vaporĭ, încăldite prin calorifere după diferite sisteme (prin vaporĭ, prin apă caldă, saŭ directŭ prin aerŭ caldŭ).

La Berlin ni se arată în ordinea chronologică, în care în ceĭ din urmă 10 anĭ aŭ fostŭ construite așezămintele cele nóue pentru îngrijirea bolnavilorŭ, desvoltarea succesivă a progreselorŭ moderne, dacă începêndŭ de la spitalulŭ comunalŭ Friederichshain, așezatŭ în mijloculŭ unuĭ parcŭ vastŭ la marginea orașuluĭ, și de la spitalulŭ militarŭ No. II (Tempelhof), trecemŭ la clinica chirurgicală construită în anulŭ 1880 și apoĭ la clinica obstetricală și ginecologică, terminată în anulŭ trecutŭ, unde vedemŭ perfecțiunea cea maĭ mare care o póte produce sciința de astă-dĭ și care s'a pututŭ realisa la construcțiunile aflate în centrulŭ capitaleĭ germane pe unŭ terenŭ resstrînsŭ. Salele și coridórele sunt deja luminate prin lumină electrică, bolnaviĭ sunt transportațĭ în etagiulŭ de susŭ prin ascensoriĭ. Spitalulŭ militarŭ No. II este legatŭ prin railurĭ cu tóte casărmile ora-

şuluĭ şi posedă vagónele sale speciale, cu cabine de isolaţiune pentru soldaţiĭ afectaţĭ cu bóle contagióse. Compania tramwaiuluĭ îngrijesce de transportulŭ acestorŭ vagóne în timpŭ de o oră după primirea avisuluĭ prin telegrafŭ. In spitalele nóue din Berlin fie-care bolnavŭ ocupă în terminŭ mediŭ unŭ spaţiŭ de 57 metri cubĭ şi ventilaţiunea aduce pe fie care oră pentru fie care patŭ 75 metri cubĭ de aerŭ. Bucătăriile tuturorŭ spitalelorŭ sunt încălḑite prin vaporĭ, avêndŭ numaĭ câte o vatră specială pentru gătirea fripturilorŭ; asemenea are fie-care spitalŭ spălatoria sa proprie care funcţionéză cu ajutorulŭ uneĭ maşine cu vaporĭ.

IV.

Progresele igieneĭ publice şi a salubrităţiĭ oraşelorŭ aŭ fostŭ arătate prin numeróse obiecte, expuse atâtŭ în grupa colectivă a 36 oraşe germane, precum şi în diferite alte colecţiunĭ carĭ aparţineaŭ unorŭ municipalităţĭ străine şi germane, fabricanţilorŭ şi altorŭ exposanţĭ particularĭ. Inainte de tóte atrăgeaŭ atenţiunea igienistuluĭ planurile pentru prelungirea de strade, pentru mărirea unorŭ oraşe, pentru crearea de suburbiĭ excentrice la Frankfurt la Main, Hamburg, Hanovra şi alte oraşe; urbele populate ale Germanieĭ 'şĭ-aŭ luatŭ de exemplu creaţiunile moderne din jurulŭ oraşelorŭ englese, construite după cottage-system. Sciinţa a constatatŭ mortalitatea maĭ mare în stradele compacte, formate de case marĭ cu maĭ multe caturĭ, strînsŭ lipite una de alta, locuite de sutimĭ de persóne, în comparaţiune cu casele micĭ, înconjurate din tóte părţile de curţĭ şi grădinĭ, construite pentru câte o singură familie, şi din acéstă causă administraţiunile tuturorŭ oraşelorŭ marĭ din occidentulŭ Europeĭ favoriséză după putinţă construirea caselorŭ micĭ cu curţĭ şi grădinĭ. Inlesnirile moderne ale comunicaţiuniĭ, căile ferate speciale pentru serviciulŭ interiorŭ alŭ oraşelorŭ, căile de ferŭ americane, permitŭ acéstă inovaţiune, care dă urbelorŭ o extensiune mare, fără a aduce pericolele aglomeraţiuniĭ. Şi în capitala nóstră, care îşĭ preface cu încetulŭ caracterulŭ eĭ, imitândŭ capitalele vechĭ ale occidentuluĭ în ceea

ce aŭ maĭ puținŭ demnŭ de imitatŭ, arŭ trebui oprită îmmulțirea casarmelorŭ civile, construirea de case marĭ fără curțĭ și fără grădinĭ cu maĭ multe etage, aglomerarea uneĭ mulțimĭ de familiĭ sub unŭ singurŭ acoperămîntŭ. Totŭ după cottage-system sunt construite locuințele lucrătorilorŭ din centrele industriale, expuse prin numeróse planurĭ și modele, dintre carĭ coloniile de lucrătorĭ din fabricele de tunurĭ ale luĭ Krupp la Kronenburg lângă Essen aŭ atrasŭ admirațiunea visitatorilorŭ exposițiuniĭ.

Exposițiunea igienică din Berlin a demonstratŭ, că cestiunea depărtăriĭ lăturilorŭ și excrementelorŭ din orașe, cestiune care în timpulŭ celorŭ din urmă 3 deceniĭ a provocatŭ experimente fórte costătóre și a datŭ nascere multorŭ desbaterĭ fórte animate în sînulŭ diferitelorŭ corporațiunĭ sciințifice și administrative, a primitŭ o soluțiune definitivă; acéstă exposițiune a probatŭ, că sistemulŭ «du tout à l'égout», sistemŭ care cere desființarea hasnalelorŭ și vĕrsarea în canale a tutulorŭ necurățeniilorŭ licuide și a conținutuluĭ latrinelorŭ, este celŭ maĭ salubru și celŭ maĭ economicŭ, că vĕrsarea în apele curgĕtóre maĭ micĭ a conținutuluĭ canalelorŭ din orașele marĭ, presintă neajunsurĭ grave pentru locuitoriĭ riveranĭ aĭ comunelorŭ din josulŭ acelorŭ orașe, și că metodulŭ celŭ maĭ inofensivŭ de depărtare a acelorŭ licuide constă în întrebuințarea lorŭ pentru irigarea câmpurilorŭ cultivate. Exposițiunea a pusŭ la disposiția visitatorilorŭ unŭ materialŭ avutŭ pentru comparațiunea canalisațiuniĭ și a irigațiuniĭ din diferite orașe marĭ ale Europeĭ, materialŭ care consta în planurĭ, modele, desemne, tabele statistice, cărțĭ și chiar microfotografiĭ ale microorganismelorŭ din licuidulŭ canalelorŭ și din apele curgĕtóre infectate prin acele licuide; totŭ de o dată însă municipalitatea capitaleĭ germane împreună cu comitetulŭ exposițiuniĭ aŭ înlesnitŭ unuĭ numĕrŭ de igieniștĭ de profesiune visitarea canalelorŭ Berlinuluĭ, a mașinilorŭ de irigațiune și a moșiilorŭ orașuluĭ irigate cu conținutulŭ canalelorŭ. Dintre diferitele orașe marĭ ale Europeĭ, Berlinulŭ are o irigațiune maĭ perfectă și maĭ puținŭ costătóre, din causă că înființarea eĭ este maĭ recentă, că prin urmare municipalitatea Berlinuluĭ a pututŭ utilisa experiențele altorŭ orașe și a evita erorile

comise la primele instalaţiunĭ ale irigaţiuniĭ. Irigaţiunea oraşuluĭ Berlin difere de ceea a Parisuluĭ, maĭ alesŭ prin faptulŭ că în celŭ d'întâiŭ oraşŭ ea este generală şi consumă conţinutulŭ tutulorŭ canalelorŭ şi a tuturorŭ latrinelorŭ, de vreme ce în capitala Franţeĭ irigaţiunea este de o cam dată numaĭ parţială, atâtŭ din causă că sistemulŭ «du tout à l'égout» nu este încă acolo pusŭ în practică pentru tótă întinderea metropoleĭ, precum şi din causă că Parisulŭ nu dispune de o cam dată de terenurĭ destulŭ de întinse pentru ca să permită utilisarea tuturorŭ licuidelorŭ necurate. In amêndóuĕ oraşele efectele vătămătóre ale irigaţiuniĭ sunt înlăturate prin drenagiulŭ terenurilorŭ irigate; la Paris licuidele se scurgŭ, după filtrarea lorŭ prealabilă, în Seina, la Berlin în Havel. La Berlin water-closetele sunt de rigóre. Excrementele şi lăturile, diluate cu o cantitate mare de apă, intră în canale carĭ aŭ o profunditate însemnată. La 6 puncte din periferia oraşuluĭ licuidulŭ canalelorŭ este ridicatŭ din colectorĭ prin nisce pompe colosale şi vĕrsatŭ în alte canale superficiale carĭ le ducŭ la moşiile oraşuluĭ. Acolo aceste licuide intră în şanţurĭ deschise de diferite lărgimĭ, carĭ traverséză moşia în tóte direcţiunile, ramificându-se în şănţuleţe maĭ micĭ, carĭ permitŭ udarea abundentă şi chiar înecarea timpurarie a arăturilorŭ şi a livedilorŭ. Prin stăvilare aşezate la diferite puncte se reguléză irigaţiunea. Tóte moşiile irigate sunt drenate printr'o reţea désă de tuburĭ permeabile de drenagiŭ, aşezate la profunditate de 1 metru. Ast-felŭ licuidele necurate vărsate peste câmpŭ se filtréză printr'unŭ stratŭ de pămêntŭ de 1 metru de grosime, şi prin tuburile de drenagiŭ se scurge apă limpede, inodore, cu totulŭ curată, care este condusă în rîulŭ Havel prin şanţurĭ speciale. Atmosfera d'asupra moşiilorŭ irigate este curată, căcĭ huma absórbe repede părţile odorante ale licuidelorŭ organice. Livedile irigate daŭ până la 6 recolte de fênŭ pe anŭ, şi grânele şi legumele cultivate cu ajutorulŭ irigaţiuniĭ sunt de prima calitate. Prin irigaţiune muncipalitatea Berlinuluĭ a transformatŭ în pămênturĭ fertile, nisce terenurĭ sterpe acoperite cu nisipŭ. Din experimentele făcute în diferite oraşe şi în diferite şcolĭ de agricultură resultă, că huma nu este maĭ pu-

ţinŭ primitóre pentru licuidele de iragaţiune de câtŭ nisipulŭ, că prin urmare şi pămênturile grase se potŭ iriga şi că irigaţiunea se póte face şi în timpulŭ iernil, căcl temperatura licuidelorŭ de irigaţiune este obiclnuitŭ mal ridicată de câtŭ a pămêntuluI. În apropierea Berlinuluı s'a maı constatatŭ unŭ faptŭ ulteriorŭ de mare importanţă, acela că irigaţiunea nu este aplicabilă numaı pentru oraşe marı, ci şi pentru comune micl şi chiar pentru unele aşezăminte în parte; institutulŭ de alienaţl Dalldorf, penitenciarulŭ centralŭ Ploetzensee, şcóla militară din Lichterfelde, câte trele în vecinătatea Berlinuluı, utiliséză dejecţiunele lorŭ pentru irigaţiunea plantaţiunilorŭ vecine.

Canalele Berlinuluı ca şi canalele maı nóue ale tuturorŭ oraşelorŭ marı, represintate la exposiţiune, n'aŭ dimensiunı marı ca cele ale Parisuluı. Cele maı multe dintre modelele expuse arată închiderea ermetică prin sifóne între canalŭ şi stradă şi ventilaţiunea specială a canalelorŭ. Exposiţiunea conţinea o colecţiune avută de asemenea sifóne de construcţiune variată.

Unele oraşe carı nu s'aŭ acomodatŭ sistemuluı canalisaţiuniı fără hasnale şi cu raportŭ directŭ între latrină şi canale, aŭ expusŭ modele şi desemne arĕtătóre moduluı lorŭ de depărtarea necurăţeniilorŭ. Dóuĕ oraşe olandeze aŭ expusŭ sistemulŭ Liernur a goliriı pneumatice a canalelorŭ prin tuburı suterane, sistemŭ care nu se bucură de multe simpatiı din partea administraţiunilorŭ şi a igieniştilorŭ; oraşele Triest, Gratz, Heidelberg aŭ expusŭ sistemulŭ lorŭ de hasnale transportabile, adică de butóie saŭ lădı impermeabile, aflate de desuptulŭ latrinelorŭ, carı butóie se depărtéză în perióde scurte, la câte 2 până la 6 ḑile şi se înlocuescŭ cu altele curate. In celŭ din urmă oraşŭ acestŭ sistemŭ a priimitŭ desvoltarea cea maı mare; elŭ nu presintă însă nicı din punctulŭ de vedere financiarŭ nicı din celŭ igienicŭ avantage însemnate, şi uniı dintre noı l'amŭ vĕḑutŭ funcţionândŭ în apropierea fruntarielorŭ nostre, la Braşovŭ.

Este naturalŭ că n'aŭ lipsitŭ de la exposiţiune modele de latrine şi urinariı publice din strade.

Materialulŭ pentru aşternerea stradelorŭ şi modulŭ construcţiuniı

pavagiuluĭ a presintatŭ câteva inovaţiunĭ igienice, dintre carĭ cea maĭ importantă dar fórte costătóre este pavagiulŭ introdusŭ de curândŭ la Berlin. Pietrile cubice de granitŭ, așternute d'asupra unuĭ stratŭ de beton, sunt legate între ele printr'o amestecătură de pice cu catranŭ, care se tórnă fierbinte între pietri și care face ca să disparà interstiţiile în carĭ arŭ puté stagna diferite necurăţeniĭ.

În privinţa alimentăriĭ cu apă, metropola germană, din causa situaţiuniĭ sale geologice, ocupă unŭ rangŭ inferiorŭ multorŭ altorŭ orașe, și maĭ alesŭ orașelorŭ Viena și Frankfurt la Main, carĭ aŭ expusŭ planurĭ și desemne a apeductelorŭ lorŭ magnifice. Orașulŭ Berlin este aprovisionatŭ cu 2 felurĭ de apă, apa din rîulŭ Spree bine filtrată și apă din nisce puţurĭ profunde săpate alăturĭ cu laculŭ Tegel, ridicată în galeriĭ filtrante și condusă d'acolo în orașŭ.

Este cunoscutŭ că ingineriĭ idraulicĭ și igieniștiĭ caută de multŭ timpŭ unŭ materialŭ inofensivŭ dar flexibilŭ pentru fabricaţiunea tuburilorŭ secundare de apă, carĭ să o conducă din stradă în curte și în casă. De și plumbulŭ întrebuinţatŭ pentru acestŭ scopŭ este recunoscutŭ ca periculosŭ, elŭ nu s'a pututŭ înlătura din causa obstaculelorŭ technice, carĭ facŭ fórte dificilă înlocuirea luĭ prin fierŭ și prin oţelŭ, și din causa scumpeteĭ și puţineĭ resistenţe a cauciuculuĭ. Municipalitatea Vieneĭ a făcutŭ cele d'întâiŭ încercărĭ pentru înlăturarea periculosităţiĭ tuburilorŭ de plumbŭ, prin arderea de puciósă în interiorulŭ lorŭ, prin care procedeŭ se nasce pe suprafaţa interióră a tubuluĭ unŭ stratŭ subţire de sulfurŭ de plumbŭ care este insolubilŭ în apă; exposiţiunea ne-a datŭ ocasiune a vedé asemenea tuburĭ nóue și usate și pe lângă ele o inovaţiune maĭ importantă: tuburĭ de plumbŭ spoite cu unŭ stratŭ subţire de staniŭ (cositorŭ), asemenea tuburĭ îmbrăcate pe din lăuntru cu unŭ stratŭ de staniŭ de maĭ multe milimetre grosime și tuburĭ fabricate dintr'unŭ aliagiŭ de cositorŭ cu o cantitate mică de plumbŭ (până la $10^0/_0$) care aliagiŭ nu póte altera calităţile chimice ale apeĭ.

Dintre diferitele aparate pentru filtrarea apeĭ în cantitate mare, maĭ tóte municipalităţile carĭ daŭ locuitorilorŭ apă de rîŭ filtrată și carĭ aŭ expusŭ planurĭ și descripţiunĭ de ale serviciilorŭ respective, se

maĭ servă și astădĭ pentru acestŭ scopŭ de pietrișŭ și de nisipŭ, carĭ nu s'aŭ pututŭ înlocui prin alte materiĭ maĭ bune și maĭ eftine; într'unŭ modŭ excepționalŭ se filtréză apa în puține orașe prin cok de cărbunĭ fosilĭ prin argilŭ și turbă. Dr. Gerson din Hamburg a expusŭ într'unŭ pavilionŭ specialŭ, instalatŭ la marginea unuĭ mare reservoriŭ cu apă necurată, aparatulŭ de filtrare inventatŭ de d-sa, care cu ajutorulŭ presiuniĭ idraulice împinge apa prin stratulŭ filtratorŭ în direcțiunea de josŭ în susŭ; mecanismulŭ este complicatŭ și inventatorulŭ ține secretŭ materialulŭ de filtrațiune, pentru care a și luatŭ unŭ brevetŭ, împrejurărĭ carĭ se opunŭ uneĭ examinărĭ scientifice a aparatuluĭ. Dr. F. Petri din Berlin a expusŭ nisce aparate filtrante costisitóre, în carĭ piatra acră jócă rolulŭ principalŭ. Unŭ altŭ aparatŭ noŭ, nu maĭ puținŭ complicatŭ, acela alŭ d-luĭ Piefke, purifică apa cu ajutorulŭ de celulosă de lemnŭ bine pisată.

Fórte instructive aŭ fostŭ tabelele analitice și desemnele microfotografice a diferitelorŭ ape de bĕutŭ, maĭ cu osebire desemnele doctoruluĭ Hulva, care arĕta diferitele microorganisme din rîulŭ Oder în susulŭ orașuluĭ Breslaŭ, în comparațiune cu cele aflate în acelŭ rîŭ în josulŭ orașuluĭ numitŭ. D-lŭ Hulva voesce a demonstra, că rîurile infectate prin dejecțiunile orașelorŭ se purifică la o distanță óre care în josulŭ acelorŭ orașe într'unŭ modŭ spontaneŭ prin oxidațiune, dacă volumulŭ eĭ este destulŭ de mare pentru acésta.

Biblioteca exposițiuniĭ conținea diferite publicațiunĭ oficiale și private, carĭ arată variatele metode pentru apĕrarea apelorŭ curgĕtóre în contra infecțiuniĭ prin dejecțiunile industriale și pentru purificarea acelorŭ residue, maĭ alesŭ celorŭ licuide din fabricile de zahărŭ și de alcoolŭ; tóte acele metode sunt fórte complicate și costătóre, cele maĭ multe dintre ele urmărescŭ scopulŭ utilisăriĭ acelorŭ residue pentru îngrășarea câmpuluĭ; n'am găsitŭ între acele publicațiunĭ nimicŭ ce arŭ avé unŭ interesŭ practicŭ pentru țéra nóstră, am aflatŭ însă din ele celŭ puțin faptulŭ, că unele administrațiunĭ publice oprescŭ introducerea în rîurĭ a apelorŭ calde din așezămintele industriale, din causă că temperatura ridicată înlesnesce descomposi-

ţiunea substanţelorŭ organice şi desvoltarea diferitelorŭ parasite, precum şi din causă că pescil nu potŭ trăi în apă caldă şi căldicică.

V.

Aparatele de ventilaţiune şi de încăldire a edificiilorŭ publice şi private, expuse într'unŭ numěrŭ însemnatŭ de exemplare şi puse în practică în clădirile exposiţiunii, n'aŭ represintatŭ nicĭ unŭ sistemŭ noŭ, ci unele dintre ele aŭ excelatŭ numaĭ prin execuţiunea practică a principiilorŭ cunoscute de maĭ înainte. In acéstă privinţă a fostŭ recunoscută superioritatea aparatelorŭ din fabricele d-lorŭ ingineri Rietschel şi Henneberg (din Dresda, Berlin, Colonia şi Viena), cari aŭ instalatŭ maşinile de vaporĭ, caloriferele, ventilatorii, aparatele de băĭ şi bucătăriile în spitalele maĭ nóue din Berlin precum şi într'o mulţime de edificiĭ publice şi private din alte oraşe; şi apoĭ a fabricatelorŭ d-luĭ inginerŭ D. Grove din Berlin, care a expusŭ pe lângă calorifere şi alte aparate maĭ marĭ, o rótă ventilatóre, pusă în mişcare prin presiunea idraulică a uneĭ columne subţirĭ de apă; acestŭ aparatŭ se póte dar aşeza în orĭ-ce casă în care apa este introdusă în tóte etagele. Profesorulŭ Recknagel a expusŭ unŭ anemometru noŭ pentru měsurarea iuţeleĭ curentuluĭ ventilatorŭ şi prin urmare a efectuluĭ ventilaţiuniĭ; instrumentulŭ d-luĭ Recknagel înregistréză forţa curentuluĭ de aerŭ cu ajutorulŭ unuĭ curentŭ galvanicŭ şi se póte totŭ de o dată întrebuinţa pentru notarea direcţiuniĭ vînturilorŭ. Profesorulŭ Wolpert a demonstratŭ metodulŭ simplu alŭ d-sale pentru examinarea purităţiĭ aeruluĭ în edificiĭ publice şi private, care constă în injectarea aeruluĭ printr'unŭ injectorŭ de cauciucŭ într'o sticluţă cilindrică însemnată cu liniĭ orizontale şi împlută cu apă de calce; după numěrulŭ injecţiunilorŭ de aerŭ necesare pentru turburarea apeĭ de calce, până la gradulŭ în câtŭ să nu se maĭ cunóscă liniile orizontale gravate pe sticluţă, se evaluéză cu ajutorulŭ uneĭ tabele cantitatea aciduluĭ carbonicŭ din acea atmosferă.

Dintre edificiile publice expuse prin modele, planurĭ, desemne şi descripţiunĭ, cele relative la igiena teatrelorŭ (15 exemplare) şi în specialŭ

la apĕrarea publiculuĭ din teatru în casŭ de incendiŭ, aŭ atrasŭ atenţiunea visitatorilorŭ. Profesorulŭ Obernier din Bonn a expusŭ unŭ teatru cu construcţiunea următóre: în momentulŭ ivirił unuĭ incendiŭ pe scenă pe de o parte se deschide d'asupra sceneĭ unŭ canalŭ largŭ de ventilaţiune, prin care ese fumulŭ, pe de altă parte se scobóră între scenă şi între spaţiulŭ ocupatŭ de publicŭ o perdea de pânză muiată în apă; atâtŭ deschiderea canaluluĭ ventilatorŭ precum şi scoborîrea perdeleĭ se operéză saŭ de către unŭ priveghetorŭ specialŭ saŭ printr'unŭ aparatŭ automaticŭ, ţinutŭ închisŭ prin sîrme metalice, fabricate dintr'unŭ aliagiŭ de bismutŭ, cositorŭ şi plumbŭ carĭ sîrme se topescŭ la căldura de 60°R. D-niĭ Aurin şi Brambach din Nordhausen aŭ arĕtatŭ modelele unorŭ perdele de tinichea pentru închiderea sceneĭ, care perdea se udă cu apă într'unŭ modŭ automaticŭ pentru a se opri incandescenţa eĭ. Fabrica Judlin din Charlottenburg a expusŭ vestminte de teatru, împregnate cu nisce materiĭ carĭ le facŭ neimflamabile; nu este însă bine constatatŭ dacă stofele respective remânŭ multŭ timpŭ împregnate cu acele materiĭ apĕrătóre, dacă acele materiĭ inheră destulŭ de bine ţesĕturilorŭ.

Pe lângă închisorile de diferite grade, represintate prin planurĭ şi modele, guvernulŭ prusianŭ a expusŭ în mărime naturală dóuĕ celule de isolaţiune cu totŭ mobilierulŭ, cu tóte vestmintele şi obiectele de aşternutŭ şi de masă pentru câte unŭ deţinutŭ, una dintr'o închisóre preventivă cealaltă dintr'unŭ penitenciarŭ. In tótă Germania igiena închisorilorŭ este îngrijită cu o scrupulositate extraordinară fórte costătóre, pe care o potŭ imita numaĭ statele maĭ avute, în carĭ majoritatea populaţiuniĭ trăesce în condiţiunĭ maĭ igienice de câtŭ la noĭ; mi s'arŭ păré injustŭ a cere de la toţĭ contribuabiliĭ, ca să întreţie concetăţeniĭ lorŭ căduţĭ în crime într'o stare cu multŭ maĭ confortabilă de câtŭ nivelulŭ de mijlocŭ alŭ traiuluĭ mareĭ majorităţĭ a cetăţenilorŭ liberĭ. Educaţiunea penitenciară costă în Prusia sume de banĭ fórte marĭ; într'unŭ penitenciarŭ cu isolaţiune pentru 500 deţinuţĭ se maĭ află maĭ multŭ de câtŭ 100 persóne libere (funcţionarĭ şi servitorĭ cu familiile lorŭ).

VI.

Exposițiunea specială a așezămintelorŭ de învĕțătură și de educațiune, precum și multe obiecte așezate în alte secțiunĭ, aŭ datŭ o imagine fidelă a stăriĭ actuale a igieneĭ scólelorŭ și aŭ arĕtatŭ în ce modŭ diferitele administrațiunĭ îngrijescŭ de locale sănătóse pentru școle, de mobilierŭ școlarŭ corespundĕtoriŭ cu cerințele igieneĭ, de învĕțămêntulŭ igieneĭ în școlele primare și în seminare.

Intre diferitele instrucțiunĭ pentru comitetele școlare, carĭ figuraŭ în biblioteca exposițiuniĭ, cele ale consiliuluĭ școlarŭ superiorŭ prusianŭ pentru provinția Silesieĭ aŭ fostŭ considerate ca cele maĭ bune. Instrucțiunea desvoltă principiulŭ, că școla este o instituțiune a statuluĭ care are misiune a pregăti tinerimea pentru îndeplinirea tuturorŭ datorielorŭ cetățenescĭ, și prin urmare a desvolta atâtŭ puterile intelectuale precum și cele fisice ale copiilorŭ; din acéstă causă ea cere ca între membriĭ comitetelorŭ școlare locale să se afle celŭ puținŭ câte unŭ medicŭ, care va fi chematŭ a examina, cu ocasiunea revisiunilorŭ, starea igienică a localuluĭ și a mobilieruluĭ, modulŭ încăldiriĭ, a reînoiriĭ aeruluĭ și a luminăriĭ școleĭ, a cerceta starea sanitară a școlarilorŭ și causele îmbolnăviriĭ lorŭ. Comitetulŭ școlarŭ are să constate dacă împărțirea lecțiunilorŭ, variațiunea materiilorŭ predate și lucrările pe carĭ le facŭ copiiĭ acasă sunt proporționate cu etatea lorŭ, cu starea lorŭ fisică, dacă eĭ nu sunt împovărațĭ cu lucrărĭ intelectuale în detrimentulŭ sănĕtățeĭ, în fine dacă diferite pedepse aplicate nu vatămă sănĕtatea copiilorŭ.

In Danemarca și Suedia în multe școle primare urbane și rurale se dă copiilorŭ nu numaĭ învĕțătura teoretică ordinară, ci eĭ învață într'unŭ modŭ practicŭ și diferite manipulațiunĭ necesare pentru industria casnică, școla primară este tot de o dată unŭ felŭ de școlă profesională. De câțĭ-va anĭ există și în Germania unŭ curentŭ pentru introducerea acestuĭ sistemŭ, pe care l'am vĕdutŭ deja pusŭ în practică în planurile și dările de sémă ale unorŭ școle germane.

Dintre edificiile școlelorŭ primare germane maĭ nóue, expuse în

modele, planurĭ și descripțiunĭ, tóte aŭ curțĭ și grădinĭ vaste, proporționate cu numĕrulŭ elevilorŭ; la cele maĭ multe vine la fie-care școlarŭ celŭ puținŭ 2 metri pătrațĭ de curte și 60 centimetri pătrațĭ din suprafața bănceĭ și meseĭ (din suprafața claseĭ fără loculŭ lăsatŭ liberŭ între băncĭ și pereţĭ); maĭ tóte sunt încăldite prin calorifere (unele directŭ prin aerŭ caldŭ, altele prin circulațiune de apă caldă), carĭ servă totŭ de o dată și pentru ventilațiune. Cele maĭ multe școle se maĭ ventilézā prin coșurĭ aspiratóre; școlele primare ale orașuluĭ Viena reînoescŭ aerulŭ lorŭ și prin construcțiunea specială a ferestrelorŭ (sistemulŭ Paul).

Doctorulŭ Baginsky din Berlin, specialistŭ cunoscutŭ pe terenulŭ igieneĭ scolare, a expusŭ o școlă primară modelŭ într'o baracă specială, construită pentru acestŭ scopŭ, care a demonstratŭ că și o școlă rurală înființată cu puține spese póte însușĭ tóte condițiunile igienice.

Mobilierulŭ scolarŭ n'a presintatŭ o inovațiune importantă, băncile-pulpitre austriace sistemuluĭ Kunze și cele prusiane sistemuluĭ Hippauf sunt și astă-dĭ recomandate ca cele maĭ bune: băncĭ pentru câte 2 scolarĭ, cu mescióră mobilă și separată pentru fie-care scolarŭ în parte, rezemătóre pentru columna vertebrale asemenea separată pentru fie care copilŭ ci nu continuă pe tótă lungimea bănciĭ. Asemenea sunt deja destulŭ de cunoscute resultatele studiilorŭ asupra alterațiunilorŭ ochilorŭ causate prin réua construcțiune a mobilieruluĭ și prin iluminarea insuficientă a scólelorŭ, care aŭ fostŭ demonstrate prin numeróse desemne și tabele.

Exercițiilorŭ gimnastice se consacră astădĭ în tótă Germania o osebită atențiune. În exposițiune aŭ figuratŭ modele și planurĭ de ale sălilorŭ de gimnastică a diferitelorŭ scóle primare urbane și secundare, ale scóleĭ normale de gimnastică din Berlin pentru institutorĭ și institutrice, ale școlelorŭ speciale de gimnastică pentru fete, ale școlelorŭ de notațiune ale unorŭ licee.

Dintre desemne și figurĭ plastice pentru demonstrațiune la învĕțămêntulŭ primarŭ, expusŭ de ministerulŭ prusianŭ de instrucțiune, m'aŭ interesatŭ tabelele și modelele anatomice, desemnele colorate

ale plantelorŭ toxice, maĭ alesŭ ale bureţilorŭ otrăvitorĭ, alăturĭ cu cele comestibile, şi imitaţiunile plastice ale parasitelorŭ carĭ alterézá cerealele.

Administraţiunea scólelorŭ din Berlin a expusŭ tabele grafice asupra resultatelorŭ analiselorŭ aeruluĭ din diferite scóle, făcute în diferite timpurĭ, cu scopulŭ de a demonstra efectulŭ diferitelorŭ sisteme de ventilaţiune.

Cu ocasiunea discuţiuniĭ asupra diferitelorŭ cestiunĭ de igienă şcolară, am aflatŭ că în momentulŭ de faţă se facŭ în Prusia, din ordinulŭ autorităţiĭ sanitare supreme, studiĭ statistice pentru constatarea influenţeĭ asupra sănĕtăţiĭ elevilorŭ a încărcăriĭ lorŭ exagerate cu prea multe materiĭ de studiĭ şi cu prea multe lucrărĭ casnice.

VII.

Venindŭ acum la alimente şi la alimentaţiune, începemŭ revista nóstră cu bogata colecţiune de aparate pentru examinarea materiilorŭ alimentare, conţinute în pavilionulŭ oficiuluĭ sanitarŭ centralŭ alŭ imperiuluĭ germanŭ; găsimŭ aci dóuĕ instrumente nóuĕ pentru constatarea cantităţiĭ alcooluluĭ conţinutŭ într'o băutură spirtósă : Ebulioscopulŭ d-lorŭ Maligand şi Vidal şi Manometrulŭ d-luĭ Perrier pentru găsirea temperatureĭ la care fierbe licuidulŭ examinatŭ, care temperatură este cu atâtŭ maĭ mică cu câtŭ elŭ este maĭ avutŭ în alcoolŭ; apoĭ noulŭ lactodensimetru alŭ profesoruluĭ Recknagel, care permite constatarea precisă a greutăţiĭ specifice a lapteluĭ şi totdeodată a cantităţiĭ untuluĭ ce elŭ conţine, acestŭ instrumentŭ este expeditivŭ şi dă resultate sigure, ceea ce nu putemŭ aştepta de la alţĭ lactometri usitaţĭ astădĭ, expuşĭ de către maĭ mulţĭ fabricanţĭ, maĭ alesŭ de către D. I. Greiner din München; preţulŭ însemnatŭ alŭ aparatuluĭ Recknagel este însă unŭ obstacolŭ pentru întrebuinţarea luĭ maĭ generală de către agenţiĭ poliţieĭ sanitare. Nu pociŭ trece cu tăcerea faptulŭ interesantŭ, că în oficiulŭ sanitarŭ imperialŭ se facŭ actualmente studiĭ asupra diferitelorŭ alteraţiĭ spontanee ale lapteluĭ, carĭ parŭ a constata că causa acririĭ, coagulăriĭ şi fermentaţiuniĭ;

laptelui sunt nisce baccile specifice, că desvoltarea acidului lacticŭ şi a acidului butiricŭ este provocată prin baccile osebite şi că resultatele acestorŭ lucrări vor fi curândŭ publicate.

Oraşulŭ Berlin a expusŭ instrumentele întrebuinţate în laboratorulŭ veterinarŭ alŭ abatorului centralŭ alŭ oraşului şi o colecţiune instructivă de preparate macroscopice şi microscopice, cari arată diferitele bóle ale animalelorŭ cari comunică cărnii calităţi vătĕmătóre.

Conservele alimentare aŭ fostŭ representate printr'o mulţime de producte nóue, unele de valóre dubiósă, altele cari represintă unŭ adevĕratŭ progresŭ. Între cele din urmă a atrasŭ atenţiunea mea mai alesŭ pavilionulŭ societăţei «Carne pura» şi am găsitŭ ocasiune a visita şi fabrica societăţii, instalată la marginea spre rĕsăritŭ a oraşului Berlin; usinele principale ale societăţii se află însă în America meridională. «Carne pură» se prepară în modulŭ următorŭ: carnea próspĕtă se râşnesce saŭ se tócă, se usucă, apoi se macină şi se transfórmă în pulbere fină, care se conservă lesne, şi se transpórtă cu mai puţine spese de câtŭ carnea crudă din America şi Australia pusă pe ghiaţă saŭ adusă în Europa în bastimente speciale înzestrate cu maşine de refrigeraţiune complicate. Pulverea de carne pură este pusă în comerţŭ în pachete şi cutii, singură saŭ amestecată cu diferite alimente vegetale, cu linte, fasole, mazere, arpăcaşŭ, pâne, orezŭ, care amestecătură fiértă la consistenţa unei supe mai gróse, dă unŭ alimentŭ nutritivŭ şi plăcutŭ. Unii igienişti germani credŭ că aceste conserve, preparate după indicaţiunea d-lui Meinert Bünau, vorŭ juca în resbelulŭ viitorŭ unŭ rolŭ însemnatŭ, trebue însă să se mai probeze câtŭ timpŭ şi în ce condiţiuni ele se potŭ conserva. Nutrirea armatelorŭ cu conserve are totŭdea-una unŭ defectŭ însemnatŭ;ace la că întrebuinţarea prelungită a unei şi aceleiaşi conserve, fără variaţiune, provócă la soldaţi o repulsiune în contra acelui alimentŭ şi prin urmare bóle ale căilorŭ intestinale şi inaniţiune. Carnea pură mai presintă neajunsulŭ, că pentru a se puté pulverisa şi conserva, i s'a sustrasŭ grăsimea, care trebue adăogata în altă formă supei şi bucatelorŭ, faptŭ care complică aprovisionarea trupelorŭ. In momentulŭ de faţă pe de o parte

se facŭ în armata nóstră încercărī cu conserve «carne pură» cumpĕrate de la d-lŭ Meinert Bünau, iar pe de alta unŭ medicŭ superiorŭ alŭ armateī române face la Iașī experimente, carī aŭ de scopŭ producerea uneī conserve analoge; dorimŭ deplină reușită, nu numaī din causă că nu trebue să cumpĕrămŭ din străinătate ceea ce putemŭ produce în ţéră, ci și din causa neîncrederiī ce ómeniī competinţī din Europa aŭ în controlulŭ sanitarŭ alŭ vitelorŭ ce se taie în America meridională și în Australia pentru exportŭ. Este sciutŭ că pe bărăganele Americeī vitele bovine sunt omorîte prin patróne de dinamită aruncate în mijloculŭ ciredilorŭ și nicī unŭ Europeŭ nu este destulŭ de naivŭ a crede că acestŭ actŭ barbarŭ este precedatŭ saŭ urmatŭ de vr'o inspecţiune sanitară a vitelorŭ.

Pe lângă conservele alimentare animale fabricate după metode maī vechī, pe lângă cârnaţiī de carne cu mazăre cunoscuţī din resbelulŭ din anulŭ 1871, pe lângă soluţiunile de carne ale luī Leube și ale luī Reinhardt, pe lângă extractulŭ de carne ale luī Liebig, figura în exposiţie unŭ concurentŭ noŭ alŭ celuī din urmă, importatŭ totŭ din America meridională, extractulŭ de carne Cibilis, preparatŭ excelinte, maī avutŭ în azotŭ de câtŭ extractulŭ Liebig (Cibilis conţine $7_{21}\%$ azotŭ), însă maī săratŭ pentru conservaţiunea maī bună. O altă innovaţiune sunt cârnaţiī la carī maţulŭ care învălesce tocătura este înlocuitŭ prin hârtie pergamentŭ, preparatŭ pentru acestŭ scopŭ.

Alimentaţiunea copiilorŭ era represintată printr'o colecţiune de diferite surogate ale lapteluī maternŭ, adunată de D-riī Paul Börner și Baginsky; pe lângă ele n'aŭ lipsitŭ balanţe speciale pentru cântărirea copiilorŭ, usitate pentru controlarea efectuluī nutritivŭ alŭ diferitelorŭ alimente. Colecţiunea represintă starea actuală a industrieī respective; n'am găsitŭ nicī unŭ preparatŭ noŭ care ar merita a fi recomandatŭ; făina Nestlé, cu tóte neajunsurile eī n'a fostŭ încă înlăturată printr'unŭ înlocuitorŭ maī bunŭ alŭ lapteluī maternŭ. Pesmeţiī Opel pentru copiī micī, fórte lăudaţī de unele persóne competinte, se prepară aprópe în acelașī modŭ ca făina Nestlé din făina de grîŭ, din lapte și din câte-va sărurī nutritive și nu presintă dar o ino-

vaţiune. Despre valórea alimentaţiunii artificiale a copiilorŭ mici a ţinutŭ profesorulŭ I. König din Münster o conferinţă instructivă prin datele statistice din carī reese că în Germania morŭ în primulŭ anŭ alŭ vieţeī din 1000 copiī nutriţī cu alimente făinóse 510, iar din 1000 copiī alăptaţī de mumele lorŭ numaī 90. Diferite transformaţiunī artificiale ale laptelui de vacă, cu scopulŭ de a-ī da composiţiunea laptelui de femee, sunt scumpe şi greŭ de conservatŭ. Am admiratŭ buna conservaţiune a laptelui de vacă din diferite ţinuturī ale Olandeī, Elveţieī, Germanieī şi Austrieī; igienistulŭ nu póte însă a fi satisfăcutŭ de adăogirea prea largă a acidului salicylicŭ şi a altorŭ materiī străine la alimentele destinate pentru copiī. Din acéstă causă s'aŭ instituitŭ în maī multe oraşe marī din Germania lăptăriī private aflate sub controlulŭ administraţiuniī publice, carī garantéză pentru puritatea laptelui de vacă próspătŭ vîndutŭ în acele institute; preţulŭ mediŭ de 40 pfenigī (50 banī) pentru unŭ litru de lapte este însă prea mare pentru familiile sărace. Lăptăria din München a adusŭ la exposiţie lapte de vacă din Bavaria conservatŭ prin ghiaţă; este naturalŭ că acéstă conservaţiune este prea costătóre pentru ca să fie imitată într'unŭ modŭ generalŭ.

Dintre diferite aparate pentru prepararea alimentelorŭ, bucătăriile militare şi spitalicescī din fabrica d-lorŭ inginerī Rietschel şi Henneberg din Berlin, pe carī le-am vědutŭ funcţionândŭ nu numaī la exposiţie ci şi în diferite aşezăminte publice din Berlin, ocupaŭ primulŭ rangŭ. Bucatele nu sunt fierte cu apă ci gătite într'unŭ timpŭ scurtŭ în vase bine închise, înconjurate de apă caldă, încăldită prin vaporī de apă. Carnea se încăldesce numaī la temperatură de 70 °C. care este suficientă pentru preparaţiunea eī corectă, căcī la o temperatură maī ridicată coaguléză albumina. Dintre tóte alimentele usitate în Germania numaī mazărea, lintea şi fasolea reclamă pentru prepararea lorŭ temperatură de 100°C. Vasele fiindŭ închise ermeticesce, nu se volatiliséză nicī una din substanţele aromatice ale alimentelorŭ; aparatulŭ permite regularea perfectă a temperatureī şi prin urmare a economieī de combustibile. D-niī Rietschel şi Henneberg aŭ construitŭ după acestŭ sistemŭ şi bucătăriī militare transportabile, carī

permitŭ prepararea bucatelorŭ în timpulŭ marşuluĭ trupelorŭ, apa care înconjóră vasele fiindŭ conţinută într'o ladă cu păreţiĭ îndoiţĭ, dintr'unŭ materialŭ care nu conduce bine căldura, o şi conservă multŭ timpŭ şi nu este necesarŭ a se transporta cu trupa aparatulŭ întregŭ, ci numaĭ lada cu apă caldă în care să află vasele cu bucate, fără vatră şi fără focŭ.

In ceĭ din urmă 17 anĭ numeróse administraţiunĭ municipale şi societăţĭ de binefacere din Germania şi Austro-Ungaria aŭ instituitŭ bucătăriĭ publice pentru poporŭ (Volksküchen), pentru nutrirea bună şi ieftină a lucrătorilorŭ şi în generalŭ a ómenilorŭ cu puţine mijlóce, carĭ bucătăriĭ se întreţinŭ singure din propriile lorŭ veniturĭ şi n'aŭ prin urmare caracterulŭ aşezămintelorŭ pentru săracĭ. Maĭ multe dintre aceste institute aŭ expusŭ în broşurĭ, dărĭ de sémă asupra activităţiĭ lorŭ; din cele 14 bucătăriĭ populare ale oraşuluĭ Berlin una era expusă în natură, cu totŭ materialulŭ şi personalulŭ eĭ şi cu sală de mâncare instalată într'unŭ pavilionŭ modestŭ, în care s'a servitŭ pentru 25 pfenigĭ (31 banĭ) unŭ prândŭ simplu însă bine gătitŭ, compusŭ din supă, 100 grame legume (după alegere dintre dóuĕ felurĭ de legumĭ) şi 75 grame carne; pentru 15 pfenigĭ (21 banĭ) se dă numaĭ 80 grame legume cu 25 grame carne. Preparaţiunea bucatelorŭ este destulŭ de variată, cărticica de bucate a institutuluĭ coprinde 9 diferite supe şi 54 felurĭ de bucate.

Alăturĭ cu bucătăria poporană s'a aflatŭ pavilionulŭ şcóleĭ de bucătărie din Berlin, care este frequentată de fete din tóte clasele sociale, de eleve bucătărese şi de domnişóre din familiĭ avute. Şcóla trebuindŭ a desface bucatele gătite de eleve, a oferitŭ pentru o marcă şi jumătate (1 leŭ şi 87 banĭ) unŭ prândŭ fórte gustosŭ compusŭ din 5 felurĭ.

Diferite asociaţiunĭ de consumaţiune, pentru aprovisionarea bună şi ieftină cu alimente şi cu alte obiecte de prima necesitate, aŭ expusŭ statutele şi programele lorŭ şi dărĭ de sémă asupra activităţiĭ lorŭ; dintre aceste asociaţiunĭ acea a mumelorŭ de familie din Berlin (Berliner Hausfrauenverein) a fostŭ premiată pentru activitatea eĭ binefăcĕtóre.

VIII.

Stabilimentele de ape minerale germane, austro-ungare și italiane aŭ fostŭ representate la exposițiune prin productele lorŭ, prin planurĭ și desemne ale stabilimentelorŭ. prin aparate pentru umplerea apelorŭ în sticle, prin aparate pentru dușe și băĭ, maĭ cu osebire pentru băĭ de nomolŭ, prin tabele analitice, próspecte, broșurĭ și cărțĭ voluminóse. In acéstă privință aŭ escelatŭ veciniĭ noștri de peste Carpațĭ; guvernulŭ ungarŭ a suplinitŭ inițiativa privată prin publicațiunĭ oficiale asupra apelorŭ minerale aflate pe teritoriulŭ coróneĭ sântuluĭ Ștefanŭ, carĭ aŭ figuratŭ atâtŭ în secțiunea apelorŭ minerale precum și în biblioteca exposițiuniĭ. Arŭ trebui ca noĭ să imitămŭ exemplulŭ lorŭ, să utilisămŭ comorile neprețuite, unice în felulŭ lorŭ pe carĭ ni le dă natura, și înainte de tóte să le cunóscemŭ noĭ înșine. Sunt abia câțĭ-va anĭ de când a fostŭ probată cantitatea însemnată de iodŭ conținută în unele ape minerale din Carpațiĭ românĭ, și nu sciŭ dacă administrațiunile nóstre centrale și locale aŭ deja cunoscințe despre existența uneĭ ape arsenicale în munțiĭ județuluĭ Sucéva, apă care dacă ar isvorî într'unŭ punctŭ din occidentulŭ Europeĭ, ar atrage bolnaviĭ din amândóuĕ emisferele, precum ĭĭ atragŭ unele isvóre arsenicate din Pireneĭ.

IX.

Igiena industrială a avutŭ partea eĭ largă în exposițiune. Activitatea industrială intensivă alteréză sănĕtatea uneĭ mulțimĭ de persóne, carĭ se expunŭ influențeĭ temperatureĭ ridicate, a vaporilorŭ toxicĭ, a aeruluĭ încărcatŭ cu substanțe iritante, care se află necontenitŭ amenințațĭ de explosiune și de alte pericole. Igiena înlătură aceste pericole și apĕra sănătatea lucrătorilorŭ în contra influențelorŭ celorŭ maĭ vĕtămătóre, carĭ micșoréză durata viețeĭ lorŭ. Exposițiunea a datŭ o imagină fidelă a stăriĭ actuale a igieneĭ industriale.

Dacă ne întórcemŭ iară la pavilionulŭ oficiuluĭ sanitarŭ centralŭ alŭ Imperiuluĭ germanŭ, vedemŭ unŭ aparatŭ ingeniosŭ pentru examinarea inflamabilitățiĭ petroleuluĭ, inventatŭ de profesorulŭ Sell. In occidentulŭ Europeĭ nu se admite în comerțŭ petroleulŭ cu o inflamabilitate prea mare, care se aprinde la o temperatură puținŭ ridicată, din causa periculosităţiĭ sale. Aparatulŭ Sell încăldesce petroleulŭ aşezatŭ într'unŭ micŭ basinŭ, înconjuratŭ de apă caldă, printr'unŭ mecanismŭ simplu; vaporiĭ petroleuluĭ încălditŭ vinŭ în contactŭ cu o flamă, și unŭ termometru muiatŭ în petroleŭ arată temperatura la care s'a aprinsŭ.

Mĕsurile pentru iluminarea suficientă și egală a diferitelorŭ usine şi laboratoriĭ, pentru ventilarea lorŭ continuă, pentru depărtarea imediată a vaporilorŭ și pulverilorŭ toxice și iritante, pentru apărarea lucrătorilorŭ în contra accidentelorŭ provocate prin rótele și curelele maşinilorŭ, aŭ fostŭ representate prin modele, desemne și descripțiunĭ. Unele aşĕzăminte industriale aŭ expusŭ aparate ingeniόse pentru apĕrarea lucrătorilorŭ din fabricele de chibriturĭ în contra vaporilorŭ de fosforŭ, și a celorŭ din fabricele de carbonatŭ de plumbŭ în contra inspirațiunilorŭ pulverilorŭ saturnine. Scóla politechnică superióră din Aachen (Aix la Chapelle) a expusŭ o colecțiune instructivă de preparate microscopice de și microfotografiĭ carĭ arată natura pulverilorŭ suspendate în atmosfera unorŭ fabricĭ (mărite de 100 orĭ) și alăturĭ cu aceste preparate maĭ multe sisteme de respiratoriĭ, aparate legate dinaintea gureĭ și a nasuluĭ și destinate a filtra aerulŭ de inspiratŭ prin vată saŭ prin o altă substanță. Purtarea acestorŭ aparate genéză obicĭnuitŭ lucrătoriĭ și din acéstă causă ele sunt puținŭ întrebuințate. Unŭ numĕrŭ mare de felinare pentru lucrătoriĭ din usine a demonstratŭ mĕsurĭ luate în contra explosiunilorŭ din minele de cărbunĭ, carĭ explosiunĭ se nascŭ în momentulŭ deschideriĭ felinarelorŭ, ele se închidŭ printr'unŭ aparatŭ care nu permite fie-căruĭ lucrătorŭ a le deschide.

Diferitele aparate calorifere și diferitele maşinĭ cu aburĭ, la carĭ fumulŭ se arde d'asupra grătaruluĭ vetreĭ, care prin urmare nu permitŭ fumuluĭ a scăpa din aparatŭ prin coşŭ saŭ într'unŭ altŭ modŭ,

represintă unŭ progresŭ însemnatŭ alŭ igieneĭ industrială. Diferite administrațiunĭ din țĕrile occidentale cerŭ ca aparatele fumivore să fie impuse fabricelorŭ aflate în orașe; mașinele cu vaporĭ carĭ aŭ funcționatŭ în exposițiune aŭ arsŭ deja combustibilulŭ în întregulŭ luĭ fără a comunica coșuluĭ fumŭ. Aparatele fumivore nu sunt prea costătóre; unele dintre ele se potŭ lesne intercala în mecanismulŭ caloriferelorŭ și a mașinelorŭ cu aburĭ construite după sistemulŭ vechiŭ.

Desinfectarea dejecțiunilorŭ și residuelorŭ organice ale unorŭ industriĭ și maĭ alesŭ purificarea licuidelorŭ carĭ se scurgŭ din fabrice este în tótă Germania prescrisă prin regulamente speciale. Aŭ fostŭ expuse diferite materiĭ pentru desinfectarea și aparate pentru limpeḍirea acelorŭ dejecțiunĭ și maĭ alesŭ pentru purificarea apelorŭ din boiangeriĭ.

In unele centre industriale fabicanțiĭ îngrijescŭ bine de sórta lucrătorilorŭ; modele și planurĭ aŭ arĕtatŭ construcțiunea și întreținerea confortabilă a locuințelorŭ lucrătorilorŭ, clădite după sistemulŭ cottagelorŭ (a câte uneĭ case pentru fie care familie în parte) din unele așezăminte industriale maĭ marĭ, care întreținŭ scóle speciale pentru copiiĭ lucrătorilorŭ. In biblioteca exposițiuniĭ aŭ figuratŭ statutele numeróselorŭ asociațiunĭ de consumațiune, case de economie, și de pensiunĭ speciale pentru lucrătorĭ.

X

Ministerele de resbelŭ și societățile cruceĭ roșiĭ din Olanda, Germania și Austro-Ungaria aŭ expusŭ unele aparate nóue pentru transportarea și adăpostirea militarilorŭ rănițĭ și bolnavĭ. Societățile cruciĭ roșie din maĭ tóte țĕrile completéză astăḍĭ materialulŭ lorŭ și maĭ multe dintre ele cerŭ modificarea convențiuniĭ din Geneva, cu scopulŭ de a se obliga în timpŭ de resbelŭ și societățile cruciĭ roșie din statele neutrale ca să vie cu personalulŭ și materialulŭ lorŭ în ajutorulŭ rănițilorŭ și bolnavilorŭ.

Biblioteca exposițiuniĭ conținea o serie mare de publicațiunĭ, relative

la serviciulŭ sanitarŭ oficialŭ și la celŭ voluntarŭ în timpŭ de resbelŭ, dintre carĭ o carte publicată în anulŭ curentŭ de Frideric de Criegern «Das rothe Kreuz in Deutschland», care expune organisațiunea societățilorŭ germane ale crucil roșie, raportulŭ între ele și între autoritatea militară, misiunea lorŭ în timpŭ de pace și în timpŭ de resbelŭ, merită a fi considerată ca scrierea cea maĭ bună asupra acestuĭ subiectŭ.

Dintre materialulŭ ambulanțelorŭ a lipsitŭ o invențiune nóuă prețiósă, care a atrasŭ admirațiunea visitatorilorŭ competințĭ aĭ exposițiuneĭ de electricitate din Viena, trăsura luminătóre, destinată a ilumina prin lumina electrică câmpulŭ de bătae după terminarea lupteĭ, pentru a se puté da și în timpulŭ nopțiĭ rănițilorŭ primulŭ ajutorŭ medicalŭ.

Cu tóte acestea colecțiunea mediilorŭ pentru transportulŭ rănițilorŭ a fostŭ fórte bogată. Ca obiecte maĭ nóue însemnămŭ tărgile pentru resbelŭ de munte, carĭ făcu posibilŭ transportulŭ confortabilŭ alŭ rănițilorŭ și pe acele potecĭ și trecĕtóre, carĭ nu sunt accesibile trăsurilorŭ; una din tărgile de munte austriace (Tiroler Bergkraxe) se póte fixa pe umerĭ și pe spinarea unuĭ soldatŭ sanitarŭ; o altă targă de munte a cruceĭ roșiĭ austriace forméză o șea cu rezemătóre solidă, care se fixéză pe spinarea unuĭ catârŭ. Intre tărgile pentru terenulŭ șesŭ maĭ domină în Austro-Ungaria și astăḍĭ targa simplă Percy, întrodusă și în armata nóstră; am vĕḑut'o expusă între materialulŭ Austro-Ungarŭ. Ministerele de resbelŭ și societățile crucil roșie din Germania și Olanda aŭ expusŭ tărgĭ maĭ nóue, carĭ se potŭ lesne fixa în vagónele căilorŭ ferate cu ajutorulŭ unuĭ mecanismŭ simplu numitŭ «Bärenklaue».

Trăsurile de ambulanță aŭ figuratŭ în exposițiune cu totŭ materialulŭ și chiar cu hamurile cailorŭ în diferite exemplare. Asemenea eraŭ expuse corturĭ de ambulanțe ordinare și impermeabile de pânză cu paturĭ și cu tóte obiectele de așternutŭ. Corturile de pîslă n'aŭ fostŭ aprobate, din causa greutățiĭ și volumuluĭ carĭ facŭ transportulŭ lorŭ fórte dificilŭ.

Maĭ multe trenurĭ sanitare complete, compuse din seriĭ întregĭ de

vagóne, aŭ demonstratŭ inovaţiunile introduse în transformarea vagónelorŭ ordinare de mărfurĭ şi de călătorĭ, în vagóne pentru rănițĭ; vagónele elegante construite specialŭ pentru acestŭ scopŭ n'aŭ culesŭ laudele aşteptate de constructoriĭ lorŭ, căcĭ după bătăliĭ marĭ nicĭ o armată nu póte dispune de unŭ numĕrŭ suficientŭ de aceste vagóne.

Institutele surorilorŭ de caritate, înfiinţate pentru o misiune cu totulŭ pacifică, facŭ cu tóte acestea parte din personalulŭ pentru îngrijirea militarilorŭ rănițĭ. Maĭ multe asemenea aşezăminte aŭ expusŭ planurĭ, descripţiunĭ şi statute ale aşezămintelorŭ lorŭ. In Germania şi în Austro-Ungaria ele posedŭ spitalele lorŭ propriĭ, carĭ le servă de şcólă; spitalulŭ împărătesei Augusta din Berlin ocupă între ele primulŭ rangŭ. Surorile primescŭ învĕţătura teoretică şi practică întocmaĭ ca in Bucurescĭ, cu deosebire însă că institutele germane ale surorilorŭ de caritate formézĕ tot de odată şi infirmiere ordinare. In regatulŭ Prusieĭ maĭ multe spitale marĭ aŭ şcolĭ speciale de infirmierĭ. In Germania institutulŭ vechiŭ alŭ diaconiselorŭ infirmiere a reuşitŭ fórte bine; pe lângă ele se formézĕ actualmente şi diaconisĭ-infiermierĭ şi se crede că astŭ-felŭ se va puté înlătura lipsa mare a infirmierilorŭ bunĭ.

XI.

Nu pociŭ termina acéstă dare de sémă fără a menţiona frumósele lucrărĭ de statistică sanitară, expuse de către diferite autorităţĭ şi particularĭ, dintre carĭ tabelele statistice ale oficiuluĭ sanitarŭ germanŭ asupra mortalităţiĭ copiilorŭ, asupra bólelorŭ epidemice, asupra raportuluĭ între densitatea populaţiuniĭ şi între mortalitate, sunt documente fórte interesante.

După închiderea exposiţiuniĭ aceste tabele, precum şi celealalte obiecte maĭ însemnate descrise în acéstă dare de sémă, şi multe alte lucrărĭ expuse pe carĭ nu le-am menţionatŭ, nu vorŭ fi perdute pentru studiulŭ igieneĭ, căcĭ administraţiunea sanitară superióră din

Berlin a decisŭ formarea unuĭ museŭ de igienă după modulŭ institutuluĭ analogŭ din Anglia, «Museulŭ Parkes».

Astŭ-felŭ exposițiunea din Berlin n'a fostŭ numaĭ o demonstrațiune trecĕtóre a stăriĭ în care se află astă-dĭ sciința conservațiuniĭ sănĕtățiĭ, ci unŭ faptŭ în istoria igieneĭ, care va fi eternisatŭ, care va arĕta și generațiunilorŭ viitóre lucrările pacifice ale timpuluĭ de astădĭ, lucrărĭ carĭ aŭ de scopŭ progresulŭ moralŭ și materialŭ alŭ omeniriĭ.

SERVICIULŬ METEOROLOGICŬ ÎN EUROPA

NOTE DE CALĔTORIĂ

DE

ST. C. HEPITES
Membru corespondentŭ alŭ Academieĭ Române.

INTRODUCERE.

Domnulŭ I. Câmpineanu, ministru alŭ agricultureĭ, comerciuluĭ, industrieĭ şi domenielorŭ, prin nota Nr. 20365 din 22 Iuliŭ 1883, a bine-voitŭ a mĕ însărcina cu studiulŭ observatoriilorŭ meteorologice din străinătate, în scopŭ, ḑice menţionata notă, «de a culege elementele trebuinciόse pentru instalarea uneĭ sis«teme de observaţiunĭ în ţéră, ţiindŭ socotélă de personalulŭ de care dispu«nemŭ şi de mijlόcele nόstre pecuniare, căutândŭ de a presinta o sistemă e«conomică şi practică care să permită o funcţionare modestă însă sigură din «primulŭ anŭ, combinată astŭ-felŭ în câtŭ pe fie care anŭ să fie permisă a se «da o desvoltare în raportŭ cu mijlόcele nόstre».

Lucrarea ce presintŭ nu este nimicŭ altŭ ceva de câtŭ unŭ memoriŭ descriptivŭ asupra observatoriilorŭ şi institutelorŭ meteorologice din Europa ce am visitatŭ. Pe unele dintr'aceste stabilimente şi anume biuroulŭ centralŭ meteorologicŭ alŭ Franţieĭ din Paris, observatoriulŭ de la Parc St. Maur, Institutulŭ centralŭ meteorologicŭ şi de magnetismŭ din Viena şi Observatoriulŭ regalŭ din Bruxelles, am maĭ avutŭ deja ocasiune să le visitezŭ şi altă dată.

La finele memoriuluĭ am adăogatŭ όre-carĭ amănunte atâtŭ asupra unorŭ observatoriĭ meteorologice ce am visitatŭ în 1880, după cum este Meteorological office din Londra, Observatoriulŭ de la Kew, Observatoriulŭ de la Montsouris lângă Paris şi Institutele meteorologice din München şi din Buda-Pesta pe carĭ nu le-am maĭ

vědută în rândulă acesta; precum și asupra organisăriĭ oficiuluĭ centrală meteorologică din Roma, ce a bine voită a-mĭ comunica, după a mea cerere, directorulă aceluĭ stabilimentă. Credă că tóte aceste elemente voră puté da o ideă, aprópe completă, asupra organisațiuniĭ serviciuluĭ meteorologică în diferitele state ale Europeĭ. Regretă că timpulă șicircumstanțele nu mĭ-aŭ permisă a studia organisațiunea meteorologică a Svedieĭ și Norvegieĭ și maĭ cu sémă a Imperiuluĭ Rusescă, care la Pavlovsk lângă St. Petersburgă posedă observatoriulă meteorologică celă maĭ bogată și maĭ bine înzestrată póte dintre tóte observatoriile meteorologice din Europa.

Importanța studiuluĭ meteorologieĭ este astăḑĭ fórte bine stabilită și înțelésă atâtă de spiritele culte câtă și de ómeniĭ aceia, carĭ chiar fără nicĭ o cunoscință de carte, sunt într'o necontenită luptă cu elementele atmosferice. Nu credă de trebuință a intra în deamănuntele binefaceriĭ ce acéstă sciință, prin importantele lucrărĭ deduse din observațiunile până acum încă puțină numeróse, a adusă omeniriĭ; totușĭ voiŭ indica cât.-va puncte carĭ, pentru noĭ, țéră prin excelință agricolă, sunt de cea maĭ mare importanță și formézǎ, ca se ḑică astă-felă, basa lucrărilоră nóstre agricole.

Se scie că orĭ ce sĕmînță, din momentulă puneriĭ sale în pămîntă, până ce, ajunsă la maturitate, trebue să fie culésă, are necesitate maĭ întâiŭ de o cantitate óre care de căldură represintată printr'ună numĕră de grade termometrice, apoĭ de o cantitate de apă, lumină etc. Căldura, lumina și apa sunt prin urmare factoriĭ de la carĭ depinde produsulă recoltelоră nóstre. Pe d'altă parte însă îngheţurile nimicescă saŭ celă puțină distrugă în parte, maĭ în fie care ană, holde întregĭ.

Orĭ, de și tóte aceste elemente sunt fórte variabile de la o ḑi la alta și de la ună locă la altulă, totușĭ observațiunĭ îndelungate ne arată, că ele osciléză între nisce limite carĭ depindă de diversele localitățĭ, și carĭ limite trebuescă neapărată cunoscute și să le avemă în vedere când ne propunemă a face óre care cultură într'o localitate hotărîtă.

Nu este vorba aci că, prin observațiunile ce se voră face, vomă ajunge a schimba condițiunile nóstre climatice, nu, dar vomă puté cunósce cu mare probabilitate că cutare saŭ cutare regiune este, sub raportulă climatică, propriă cutăreĭ saŭ cutăreĭ culturĭ; că de la cutare până la cutare epocă avemă probabilitatea de a ne afla în condițiunile cerute de reușită și că prin urmare rĕŭ saŭ bine facemă astăḑĭ de a întrebuința cutare saŭ cutare modă de cultură, care, propriă localitățeĭ unde raḑele sóreluĭ, spre exemplu, nu posedă puterea care o aŭ la noĭ, saŭ o aŭ maĭ mare, nu póte reuși într'ună modă satisfăcĕtoră la noĭ.

Pentru a ajunge la acestă resultată ne trebue decĭ a cunósce condițiunile climatice în carĭ se află țéra nóstră în generală și fiecare localitate în spe-

cială, cunoscinţă ce nu se póte dobândi de câtă prin ajutorulă studiuluĭ climatologică a o mulţime de puncte unde să se observe elementele de la carĭ depinde principala avuţie a ţĕriĭ.

Afară de acésta, plóia, elementă indispensabilă în cultură şi celă maĭ binefăcĕtoră póte, pentru condiţiunile igienice a centruriloră locuite, dar în acelaşĭ timpă celă maĭ vătămătoră şi ruinătoră în casurile de prea mare abundanţă, trebue neapărată studiată cu de a măruntulă.

In neputinţă însă de a supune causa care, în aniĭ trecuţĭ, spre esemplu, a produsă înspăimântătórele innundaţiunĭ, atâtă la noĭ câtă şi în ţĕrile vecine, trebue să căutămă indicele presenţiĭ acestoră cause spre a puté, prin mijlóce bine chibzuite, lăsa desastruluĭ celă maĭ mică contingentă posibilă.

Serviciulă prevederiĭ timpuluĭ, care funcţionéză în maĭ tóte statele Europeĭ şi pe o mare scară în America, are acestă scopă precum şi acela de a arăta agricultoriloră şi marinariloră timpulă probabilă cu una saă dóuĕ ḑile maĭ înainte. Prevederile cu mică durată, cu carĭ se ocupă acestă serviciă, nu sémănă întru nimică cu profeţiile anuale saă lunare carĭ se găsescă în unele almanachurĭ; ci ele sunt nisce probabilităţĭ deduse, într'ună modă logică, din fapte precise şi sigure. Şi într'adevĕră indicaţiunile unuĭ barometru isolată nu sunt nicĭ de cum de ajunsă pentru a stabili probabilitatea timpuluĭ pentru ḑilele următóre. Nu este însă totă astă-felă când indicaţiunile acestuĭ barometru sunt comparate cu acele ale barometreloră observate pe o mare întindere a teritoriuluĭ. Depeşĭ telegrafice internaţionale şi naţionale, schimbate o dată saă de dóuĕ orĭ pe ḑi, permită de a construi charte carĭ ne daă la fie-care momentă situaţiunea atmosfereĭ precum şi posiţiunea depresiuniloră barometrice carĭ producă în generală schimbările în starea condiţiuniloră actuale ale atmosfereĭ. Avisele basate pe aceste date voră fi de celă maĭ mare folosă în specială pentru agricultorĭ după cum se constată din usulă ḑilnică ce-lă facă agricultoriĭ în ţĕrile unde ună asemenea serviciă este stabilită. Condusă de dînsele cultivatorulă îşĭ va puté ocroti produsulă brută ală munceĭ sale şi nu-şĭ va maĭ vedé putreḑindă pe câmpă bucatele tăiate, apucate de o plóie durabilă, prevĕḑută totuşĭ prin studiulă charteloră sinoptice.

Lucrarea de faţă am împărţit-o în dóuĕ părţĭ:

a. Organisarea serviciuluĭ meteorologică în diferitele state,

b. Crearea serviciuluĭ meteorologică în România.

In prima parte, vorbindă despre fiecare institută saă observatoriă meteorologică în parte, după ordinea în care le-am visitată, am căutată a da o ideă generală asupra organisăriĭ şi a mersuluĭ serviciuluĭ, întinḑĕndu-mĕ maĭ multă asupra modalităţiĭ executăriĭ diverseloră lucrărĭ cu carĭ se ocupă fiecare dintr'aceste stabilimente şi nu am vorbită de câtă într'ună modă superficială de instrumentele şi metódele întrebuinţate pentru observaţiunĭ.

Incepêndŭ acéstă lucrare îmĭ propusesemŭ de a da acestuĭ din urmă subiectŭ celŭ puţinŭ o aceiaşĭ intindere ca subiectuluĭ tratândŭ de organisare. Am fostŭ silitŭ însă să mé restringŭ maĭ aiesŭ din dóuĕ cause : o descripţiune amănunţită a diferitelorŭ instrumente întrebuinţate în diversele institute şi observatoriĭ arŭ fi datŭ locŭ uneĭ lucrărĭ considerabile, lucrare ce totuşĭ n'arŭ fi fostŭ nicĭ de cum completă şi n'arŭ fi pututŭ da descrierea diferitelorŭ instrumente într'o clasificaţiune raţională. Pe lângă acésta o asemenea lucrare arŭ fi avutŭ absolută necesitate de a fi însoţită de numeróse figurĭ, ceea ce, pentru esecutare, arŭ fi cerutŭ unŭ timpŭ multŭ maĭ îndelungatŭ. A dóua causă care a contribuitŭ la resoluţiunea ce am luatŭ de a mĕ întinde maĭ multŭ asupra primuluĭ subiectŭ, a fostŭ că maĭ în tóte observatoriile se caută a se înlocui vechile instrumente prin alte multŭ maĭ perfecţionate şi prin urmare o lucrare asupra clasificăriĭ raţionate şi descripţiuniĭ maĭ pe largŭ a diferitelorŭ aparate întrebuinţate în meteorologie şĭ-arŭ avé importanţa sa maĭ alesŭ în scopulŭ de a pune în evidenţă perfecţionările carĭ arŭ fi de realisatŭ în modelele ce s'arŭ construi ulteriormente. M'am mulţumitŭ de a nu vorbi de câtŭ de instrumentele cele maĭ nóue nespuindŭ decât strictulŭ necesarŭ, pentru a da o ideă de principiulŭ construcţiuniĭ lorŭ într'atâtŭ câtŭ citirea n'arŭ fi devenitŭ prea multŭ obositóre din causa lipseĭ figurilorŭ.

In a dóua parte, după ce deducŭ din studiulŭ celorŭalalte institute meteorologice, basele organisăriĭ unuĭ serviciŭ meteorologicŭ precum şi sumele afectate acestuĭ serviciŭ în diferite state, indicŭ modulŭ cum credŭ că arŭ trebui să se organiseze la noĭ în ţéră studiulŭ meteorologieĭ, a acesteĭ sciinţe care póte avé o atâtŭ de mare înrîurire asupra viitoruluĭ economicŭ alŭ ţĕreĭ.

PARTEA I.

ORGANISAREA SERVICIULUÏ METEOROLOGICŬ ÎN DIFERITELE STATE.

1

Institutulŭ regalŭ Meteorologicŭ alŭ Olandeï.

(Koninklijk Naderlandsch meteorologisch Institut)

Divisiunea lucrărilorŭ din Institutŭ.— Încă din anulŭ 1849 Domnulŭ D-rŭ *Buys-Ballot* organisă la Utrecht o staţiune meteorologică, care în 1854 fu recunoscută dreptŭ o instituţiune oficială şi deveni, sub direcţiunea sa, *Institutulŭ regalŭ meteorologicŭ alŭ Olandeï.*

Localulŭ, în care se află instalatŭ institutulŭ, este unŭ vechiŭ palatŭ numitŭ *Sonnenburg*, situatŭ pe unulŭ din marile şi numerósele bulevarde, carï înconjóră oraşulŭ, într'o posiţiune înaltă şi liberă, pe malulŭ canaluluï *Buiten-Gracht,* alăturï cu observatoriulŭ astronomicŭ, ziditŭ acum de curândŭ.

Lucrările acestuï institutŭ, care coprinde şi observatoriulŭ meteorologicŭ, sunt divisate în treï secţiunï :

1. Secţiunea meteorologieï pe uscatŭ,
2. » » maritime,
3. » filială din Amsterdam.

Vomŭ vorbi în parte de fie-care din aceste secţiunï :

1. Secţiunea meteorologieï pe uscatŭ.— Lucrările aceste̊ secţiunï se compunŭ din :

a. Facerea observaţiunilorŭ la observatoriulŭ din Utrecht,

b. Conducerea rețelei de observațiuni meteorologice din Olanda,

c. Instalarea intrumentelorŭ meteorologice,

d. Publicarea tuturorŭ observațiunilorŭ și conducerea unorŭ lucrări internaționale,

e. Prevederea timpului.

Institutulŭ posedă pentru climatologie diferite instrumente, înregistrătóre saŭ nu. În generalŭ tóte aceste instrumente sunt fabricate de către D-lŭ *H. Olland* din Utrecht și după propriile sale idei.

Barografulŭ are unŭ tubŭ-sifonŭ, în care intră o vergea, care mai înainte de a transmite mișcarea brațului, care duce creionulŭ, produce o sguduitură în mercuriulŭ din ramura deschisă a barometrului; înregistrările se facŭ pe unŭ cilindru, ce se învêrtesce în 24 ore; curbele obținute daŭ înălțimele barometrice reduse la 0°; corecțiunea se face prin dilatațiunea saŭ contracțiunea unei vergele de zincŭ, pe care se razemă brațulŭ cu creionulŭ. Înregistrările se facŭ la fie-care 10 minute.

Barografulŭ se află într'o cameră din alŭ doilea catŭ cu privirea spre canalŭ.

Lângă feréstra despre Nordŭ a aceleiași camere, în fața barografului, se află inregistratorulŭ termometrului. Termometrulŭ, formatŭ din combinarea a 2 tuburi verticale de sticlă, cam de 1,50 m. lungime, cu 2 lame de zincŭ, se află așezatŭ în afara acestei ferestre, într'unŭ apĕrătorŭ cu jalusele de sticlă. Inregistrarea se face asemenea la fie-care 10 minute pe unŭ cilindru care se învêrtesce în 24 ore.

Anemografulŭ, așezatŭ pe platforma de la acoperișulŭ camerei, unde sunt instrumentele meteorologice, dă direcția și presiunea vîntului. Inregistrarea se face cu ajutorulŭ a 2 brațe, pe unŭ cadru de hârtie, care este trasŭ în 24 ore de mișcarea unui pendulŭ. Lângă acestŭ intrumentŭ se află unŭ anemometru Robinson, a cărui înregistrare ne dă iuțéla vîntului.

In primulŭ catŭ, în camera directorului, se află inregistratorulŭ barometrului și alŭ anemometrului, cari se află puse în vîrfulŭ turnului catedralei (Le Dôme) înaltŭ de 103 m. și depărtatŭ cam de 3 chilometre. Înregistrarea se face la fie-care 10 minute pe unŭ ci-

lindru cu axa verticală, ce se acopere cu o hârtie înnegrită. Se pare, că acestŭ instrumentŭ, construitŭ de *Olland,* ar fi maĭ vechiŭ de câtŭ meteorografulŭ Van-Ruysselberghe şi dă ca şi acesta observaţiunile făcute la instrumente depărtate.

Psicrometrulŭ pentru citirile directe este pusŭ în acelaşĭ apĕrătorŭ ca şi termografulŭ.

Barometrulŭ normalŭ, este unŭ barometru-sifonŭ Nr 1326 cu scală amovibilă cu 2 lunete pentru a viza şi lupă de citire. Scala este divisată în $^1/_2$ de mm. şi vernierulŭ de $^1/_{25}$ din $^1/_2$ milimetru, adică $^2/_{100}$ din milimetru.

Cele-alalte instrumente nu sunt înregistrătóre, însă sunt construite şi dispuse asfelŭ, în câtŭ citirea să se pótă face din camera de observaţie, fără ca, pentru citire, observatorulŭ să fie silitŭ, să iasă afară.

Pluviometrulŭ, evaporometrulŭ, pluviometrulŭ după direcţia vîntuluĭ, sunt dispuse pe acoperişulŭ, unde se află şi anemometrulŭ.

Cele dintâiŭ dóuĕ dintr'aceste instrumente, străbătêndŭ tavanulŭ camereĭ de observaţiune, sunt echilibrate printr'unŭ sistemŭ de balanţă a căreĭ indicatorŭ permite a citi pe nisce arcurĭ graduate cantitatea de plóe saŭ zăpada căḑută şi cantitatea de apă evaporată.

Pluviometrulŭ, după direcţia vîntuluĭ este în legătură cu o giruetă şi dispusŭ asfelŭ în câtŭ străbătêndŭ în tavanŭ, lasă să curgă apă după direcţia vîntuluĭ în 16 compartimente diverse, în carĭ este împărţitŭ reservoriulŭ comunŭ.

Electricitatea atmosferică se mĕsóră cu unŭ *electrometru Peltier*, de treĭ orĭ pe ḑi ca şi cele-alalte observaţiunĭ directe: la 8 dim., 2 p. m. şi 8 séra.

Instrumentele magnetice pentru variaţiunĭ sunt cele numite de la *Kew* ca şi cele de la observatoriulŭ din *Bruxelles.* O serie este aşezată într'una din pivniţile observatoriuluĭ şi se înregistréză fotograficŭ; cea-laltă serie se află într'unŭ pavilionŭ construitŭ de lemnŭ, situatŭ pe bulevardŭ în faţa observatoriuluĭ, pavilionŭ destinatŭ pentru mĕsurile absolute. Pavilionulŭ maĭ cuprinde unŭ teodolitŭ de *Lamont,* construitŭ de *Edelmann* din *München* pentru a mĕsura puterea orizon-

talǎ magneticǎ prin metoda oscilaţiunilorŭ saŭ prin aceea a deviaţiunilorŭ şi declinaţiunea magneticǎ; o busolǎ *Dower* pentru înclinaţiune póte servi şi pentru puterea orizontalǎ, şi în fine inductorulŭ *Weber*.

Nu potŭ sǎ nu amintescŭ acì maĭ întâiŭ ingeniósa disposiţiune cu unŭ jocŭ de clavirŭ cu curenţĭ electricĭ întrebuinţate de Domnulŭ Locotenentŭ *Volck* pentru liniştirea oscilaţiunilorŭ acurilorŭ magnetice din instrumentele din pavilionŭ şi apoĭ sǎ spunŭ câte-va vorbe de modulŭ ce se întrebuinţézǎ pentru indicarea orelorŭ pe bandele de hârtie fotograficǎ, ce servǎ la înregistrarea instrumentelorŭ magnetice din pivniţǎ : cu 20 de secunde înainte de fie-care orǎ, unŭ curentŭ electricŭ pune în mişcare, în camera de observaţiune din alŭ doilea etagiŭ, unŭ micŭ suflaiŭ alŭ căruĭ vîntŭ este condusŭ, printr'unŭ tubŭ de plumbŭ, până la lǎmpile din pivniţǎ; acestŭ curentŭ pune în mişcare, la fie-care lampǎ, câte unŭ micŭ capacŭ, care, acoperindŭ îngusta crepǎturǎ, pe unde ese lumina, acésta este eclipsatǎ, hârtia nu este impresionatǎ şi prin urmare rĕmâne, dupǎ preparaţiune, în albŭ.

Dupǎ 20 secunde unŭ alŭ doilea curentŭ face suflaiulŭ sǎ aspire, capaculŭ cade, şi lumina reapare.

In fine pentru observaţiunea aurorilorŭ polare, carĭ producŭ în genere marĭ deviaţiunĭ acelorŭ magnetice, s'a instalatŭ într'una din pivniţele observatoriuluĭ unŭ magnetŭ ale căruĭ oscilaţiunĭ, când întrecŭ o limitǎ determinatǎ, punŭ în mişcare printr'unŭ curentŭ electricŭ o sonerie aflatǎ în biuroulŭ unuĭ observatorŭ. Pe datǎ se telegrafiézǎ la diversele staţiunĭ spre a fi atente la apariţiunea aurorilorŭ polare.

Trecêndŭ acum la staţiunile maĭ micĭ din Olanda, gǎsimŭ maĭ întâiŭ 10 principale, din carĭ afarǎ de *Utrecht* încǎ alte patru : *Groeningen*, *Helder*, *Maestricht* şi *Defzyl* sunt staţiunĭ internaţionale şi apoĭ 66 staţiunĭ pluviometrice.

Observaţiunile date de staţiunile principale sunt: temperatura, presiunea atmosfericǎ, direcţia şi forţa vîntuluĭ, evaporaţia, plóia, tensiunea vaporilorŭ, umiditatea relativǎ, nebulositatea şi în fine tem-

peratură maximă și minimă. Numaî stațiunile din *Utrecht* și *Helder* observă instrumentele magnetice și de electricitate atmosferică.

Stațiunile pluviometrice nu observă de câtŭ plóia, starea ceruluî și epoca înfloririî și maturitățiî plantelorŭ.

Dintre toțî observatoriî stațiunilorŭ micî numaî 7 sunt plătițî, din carî *Helder* primesce pe anŭ 2000 leî; iar celealalte variéză între 100 și 300 leî.

Institutulŭ procură tuturorŭ stațiunilorŭ instrumentele și registrele necesare, precum și timbrele pentru trimiterea corespondențeî.

O parte din observațiunile stațiunilorŭ sunt calculate de observatorŭ; cea maî mare parte se calculéză la *Utrecht;* tóte sunt apoî publicate într'o operă ce apare pe fie-care anŭ intitulată: *Nederlandsch meteorologisch Jaarboek* și care în generalŭ se compune din 2 marî volume în quarto. Primulŭ volumŭ conține observațiunile făcute în Olanda, pe când celŭ de alŭ doilea conține diverse lucrărî și observațiunî internaționale relative la maî tóte observațiunile din Europa.

Serviciulŭ prevederiî timpuluî se face într'unŭ modŭ fórte simplu: în fie-care ḑi institutulŭ primesce până la prânḑŭ telegraficŭ observațiunile de la 4 stațiunî din Olanda: *Groeningen*, *Helder*, *Amsterdam* și *Maestricht* și de la 23 stațiunî din celealalte țĕrî. Se inscrie directŭ pe buletinŭ, care conține 2 charte: cea din stânga pentru barometru, direcția și forța vîntuluî, cea din drépta pentru temperatură și plóiă; se tragŭ isoborele și isotermele. In josulŭ chartelorŭ se descrie starea atmosfereî și prognosa, care se telegrafiéză îndată la 14 porturî, unde, printr'o disposițiune particulară a unuî semnalŭ, numitŭ *aeroklinoskop*, se póte anunța marinarilorŭ direcțiunea și mărimea celeî maî marî diferințe de presiunî în Olanda. Buletinulŭ nu se publică, ci se afișéză numaî de câtŭ la pórta institutuluî. Institutulŭ este legatŭ telegraficŭ cu biuroulŭ centralŭ telegraficŭ.

De la stațiunile din țéră se maî primesce și după améḑă câte o depeșă cu observațiile făcute la 2 ore p. m. care servă la corectarea saŭ completarea prognoseî de diminéță.

2. Secțiunea meteorologieî maritime. — Acéstă secțiune, ca și secțiu-

nile corespundĕtóre din alte institute, are dreptŭ scopŭ adunarea și publicarea observaţiunilorŭ făcute pe mare. Marea circulaţiune a bastimentelorŭ, carĭ visitéză numerósele și importantele porturĭ ale Olandeĭ procură unŭ materialŭ considerabilŭ, maĭ alesŭ pe porţiunea de mare care légă Olanda cu coloniile sale și specialmente cu *Iava.*

Instrumentele pentru echipamentulŭ bastimentelorŭ sunt în genere date de către institutŭ, și coprindŭ:

1	Barometru cu mercuriŭ, care costă	120	leĭ.
1	» aneroidŭ Naudet, »	70	»
1	Psicrometru. »	50	»
1	Termometru cu scala de alamă »	10	»
2	Udometre. . . . . »	50	»
	Totalŭ.	300	leĭ.

Pe lângă aceste instrumente se maĭ dă unŭ volumŭ cu instrucţiunĭ pentru facerea observaţiunilorŭ și unŭ registru pentru înscrierea lorŭ.

Se întrebuinţéză 2 modelurĭ de registre : unulŭ maĭ completŭ cuprindĕndŭ 23 colóne și cu rubricĭ pentru observaţiunĭ din 2 în 2 ore; celŭ-alaltŭ, maĭ simplu, cu 21 colóne însă fără rubricĭ pentru ore. La amândóuĕ disposiţia colónelorŭ este maĭ aceeașĭ ca la *Meteorological Log* întrebuinţatŭ de *Meteorological Office* din *Londra.*

Pentru stimulaţia căpitanilorŭ de bastimente, tóte registrele, carĭ sosescŭ la institutŭ într'unŭ anŭ, sunt clasate, și la cele treĭ maĭ bune Institutulŭ dăruesce publicaţiile sale maritime, și în acelașĭ timpŭ îlŭ recomandă la diferite societăţĭ particulare, instituite în diferite orașe ale Olandeĭ pentru emulaţiune. Unŭ căpitanŭ, care a presentatŭ 2 registre bune, primesce o medalie de argintŭ, iar pentru 6 una de aurŭ.

Materialulŭ adunatŭ a servitŭ deja la facerea a o mulţime de studiĭ pentru meteorologia maritimă, și a determinatŭ pentru fie-care epocă a anuluĭ, care este drumulŭ celŭ maĭ favorabilŭ pentru navigaţiune.

Usulŭ ce căpitaniĭ de bastimente facŭ de chărţile publicate până acum este celŭ maĭ puternicŭ argumentŭ pentru importanţa lucrărilorŭ de acéstă natură.

3. *Filiala din Amsterdam.* — In Amsterdam, în localul chiar alŭ şcóleĭ de navigaţiune, pe Prins Hendrik Kade, s'a instituitŭ o staţiune destinată a deveni de primulŭ ordinŭ şi căre are dreptŭ scopŭ a înlesni relaţiunile dintre căpitaniĭ de bastimente şi institutulŭ centralŭ. Acéstă staţiune este însărcinată cu compararea busolelorŭ; ea redactéză în fie-care ḑi unŭ buletinŭ de prevederea timpuluĭ, care se afişéză la clubulŭ marinarilorŭ pe piaţa *Dam*.

Personalŭ şi bugetŭ. — Personalulŭ institutuluĭ se compune dintr'unŭ directorŭ-şefŭ (Hoof-director), care are conducerea întreguluĭ institutŭ; din alţĭ treĭ directorĭ câte unulŭ de fie-care secţiune şi maĭ mulţĭ asistenţĭ, observatorĭ şi servitorĭ.

Budgetulŭ anuluĭ acestuia se descompune astŭ-felŭ:

1. Personalŭ.

Hoof-directorŭ	fără plată	
3 directorĭ a 5,500 leĭ	16500	
Secretarulŭ secţieĭ I.	2700	
Asistentulŭ secţieĭ II.	2200	
Secretarulŭ institutuluĭ.	2700	
Treĭ observatorĭ a 2000 leĭ	6000	
Patru Clercĭ a 1000 leĭ	4000	
Servitorŭ.	800	
Remuneraţia observatorilorŭ.	3000	
		37900

2. Materialŭ.

Imprimarea anuaruluĭ.	11000	
Cărţĭ, chărţĭ, instrumente.	1000	
Instrumente pentru staţiunĭ.	2200	
» » bastimente	2200	
Cheltuelĭ de biuroŭ	700	
Încălḑirea şi luminatulŭ	900	
Mobilierulŭ	400	
Plata scrisorilorŭ	1100	
Inspecţiunea	700	
Chiria pavilionuluĭ pentru instrumentele magnetice	800	
Fotografia pentru instrumentele înregistrătóre.	1400	
		22400
Totalŭ.		60300

Observŭ aci, că directorulŭ-şefŭ nu este plătitŭ pentru sarcina ce are. În localulŭ institutuluĭ locuesce observatorulŭ şi servitorulŭ; o-rele de biuroŭ sunt de la 9 la 12 şi de la 1 la 3.

Biblioteca este îngrijită de secretarŭ.

2.

Observatoriulŭ maritimŭ din Hamburg.

(Deutsche Seewarte)

În anulŭ 1868 camera de comerţŭ din *Hamburg* a organisatŭ, sub conducerea D-luĭ *V. Freeden*, unŭ institutŭ meteorologicŭ maritimŭ în scopŭ de a studia jurnalele meteorologice ţinute de căpitaniĭ de bastimente, spre a ajunge la determinarea celorŭ maĭ sigure şi maĭ scurte drumurĭ de navigaţiune. Acestŭ institutŭ, cu numele «*Nord deutsche Seewarte*» iar de la 1872 cu acela de «*Deutsche Seewarte,*» deşi privatŭ şi cu mijlóce fórte restrînse, se ocupă seriosŭ cu acéstă cestiune, înfiinţândŭ, după esemplulŭ datŭ de serviciulŭ furtunelorŭ din Englitera, 9 staţiunĭ pe cóstele măriĭ nordice.

La 14 Decembre 1874 *Reichstagulŭ* votă creerea pe socotéla imperiuluĭ, a unuĭ observatoriŭ maritimŭ, destinatŭ a lua loculŭ institutuluĭ privatŭ *Deutsche Seewarte.*

Legea privitóre la astă creare sună:

1. Se institue sub numele de «Deutsche Seewarte» unŭ institutŭ, care va avé de scopŭ a studia fenomenele măriĭ, într'atâtŭ câtŭ acésta intereséză călĕtoriile navale precum şi fenomenele timpuluĭ pe cóstele germane şi de a veghia la siguranţa şi la înlesnirea călĕtoriilorŭ pe mare.

2. Pentru înlesnirea relaţiunilorŭ cu marina, sediulŭ institutuluĭ va fi *Hamburg.* Pentru observarea fenomenelorŭ de timpŭ şi pentru transmiterea aviselorŭ stăriĭ atmosferice înaintea sosiriĭ furtunelorŭ, se vorŭ instala pe cóste nisce anume staţiunĭ, carĭ vorŭ fi puse sub ordinile institutuluĭ Seewarte.

3. Cheltuelele necesare pentru Seewarte se vorŭ face din baniĭ imperiuluĭ după o anume estimaţiune.

4. Lucrările institutuluĭ Seewarte, instalarea şi administrarea sa, vorŭ fi hotărîte prin decrete împĕrătescĭ, prin îngrijirea consiliuluĭ de miniştrĭ.

Noulŭ institutŭ, pusŭ sub direcţiunea cunoscutuluĭ şi învĕţatuluĭ meteorologŭ Dr *Georg Neumayer*, fu instalatŭ provisoriŭ în localulŭ numitŭ *Seemannshaus*, unde, cu începere de la 1875, lucră până a-cum treĭ anĭ, când se mută definitivŭ în frumósa construcţiune în adinsŭ clădită la *Stintfang* pe malulŭ *Elbeĭ*, celŭ maĭ frumosŭ punctŭ alŭ oraşuluĭ Hamburg.

Divisiunea lucrărilorŭ — Pentru a ajunge la realisarea scopuluĭ legiĭ menţionate, s'aŭ împărţitŭ lucrările acestuĭ institutŭ în patru grupe principale, numite divisiunĭ :

a. Intâia divisiune se ocupă cu organisarea lucrărilorŭ meteorologieĭ pe mare şi cu adunarea observaţiunilorŭ ce se facŭ pe dînsa.

b. A dóua divisiune se ocupă :

1. Cu verificarea şi rectificarea tuturorŭ instrumentelorŭ (1) întrebuinţate pe vase, pentru siguranţa parcurselorŭ şi pentru facerea corectă a observaţiunilorŭ

2. Observaţiunea fenomenelorŭ magnetismuluĭ terestru pe mare, determinarea relaţiunilorŭ aculuĭ magneticŭ pe bordulŭ vaselorŭ căptuşite cu ferŭ, rectificarea busolelorŭ şi darea instrucţiunilorŭ pentru buna lorŭ instalare pe bordulŭ vaselorŭ.

3. Formarea uneĭ colecţiunĭ de cele maĭ bune scrierĭ şi charte relative la fisiografia şi hidrografia măriĭ, precum şi la navigaţiunea practică.

4. În fine cu indicarea celorŭ interesaţĭ, a resultatelorŭ relative la buna navigaţiune, resultate deduse din lucrările teoretice saŭ practice deja dobândite.

Pentru a ajunge la acéstă din urmă ţintă, aceste resultate se predaŭ în cursurĭ, la carĭ iéŭ parte ceĭ interesaţĭ; se publică în cărţile de navigaţiune, saŭ se daŭ individualmente informaţiunile pentru celŭ maĭ convenabilŭ drumŭ de luatŭ, pentru scopulŭ determinatŭ şi epoca în care călĕtoria trebue efectuată.

c. A treia divisiune studiéză meteorologia propriŭ disă, şi se ocupă cu:

1. Adunarea regulată a observaţiunilorŭ relativŭ la starea mete-

(1) Se esceptéză cronometrele, cu carĭ se ocupă divisiunea a patra.

orologică a atmosferei în anume locurî pe cóste, în interiorulŭ Germaniei precum și în alte locurî străine, dar numaî pentru localitățile a cărorŭ situațiune atmosferică ar avé o influență asupra situațiuniî cóstelorŭ germane.

2. Cu espedierea telegrafică regulată a comunicărilorŭ relative la starea actuală a atmosfereî, precum și cu publicarea imediată a acelorŭ probabilitățî carî arŭ indica unŭ pericolŭ din partea timpuluî.

3. Lucrarea materialuluî adunatŭ în timpurî îndelungate de observațiunî relativŭ la navigațiune și la sciință, și publicarea periodică a resultatelorŭ câștigate.

d. In fine a patra divisiune se ocupă cu controlulŭ cronometrelorŭ presentate de fabricanțî saŭ de căpitaniî navigațiuniî comerciale, cu mersulŭ lorŭ la diferite temperaturî, cu estimația eroriî de compensațiune a cronometruluî și cu stabilirea formuleî pentru mersulŭ fie-căruî cronometru. — Totŭ acéstă divisiune se ocupă cu încercările cronometrelorŭ, carî se presintă la concursulŭ anualŭ de către fabricanțiî germanî saŭ din Elveția, cu fixarea celorŭ carî merită premiulŭ acordatŭ de guvernŭ și în fine cu publicarea observațiunilorŭ deduse din cercarea cronometrelorŭ, precum și a studiilorŭ sciințifice, pentru progresulŭ generalŭ alŭ industrieî fabricăriî cronometrelorŭ în Germania.

Din causa lipseî de localŭ, precum și maî cu sémă din causa lipseî instrumentelorŭ astronomice necesare pentru determinarea oreî precise la *Seewarte*, divisiunea controluluî cronometrelorŭ este stabilită la observatoriulŭ astronomicŭ din *Hamburg.* Pentru observațiunea mersuluî cronometrelorŭ supuse la balansurile unuî bastimentŭ în mișcare, s'a modificatŭ aparatulŭ luî *Combes*, ce posedă *Seewarte* pentru determinarea constanteî anemometrice, așa că prin rotațiunea brațuluî orisontalŭ — rotațiune produsă prin acțiunea uneî mașinî cu gazŭ *Otto*, stabilită într'una din pivnițele construcțiuniî — o cutie, în care se află cronometrulŭ, și care cutie este fixată la estremitatea brațuluî lungŭ orisontalŭ, primesce totŭ felulŭ de mișcărî propriî unuî vasŭ pe mare.

Cunoscêndŭ acum principalele divisiunî, carî compunŭ *Seewarte*, pre-

cum şi ocupaţiile lorŭ generale, voiŭ arăta câte-va amănunte asupra primelorŭ dóuĕ divisiunĭ, oprindu-mĕ maĭ cu sémă la a treia, care jócă rolulŭ unuĭ institutŭ centralŭ, ca observatoriŭ meteorologicŭ şi care prin urmare ne intereséză maĭ de aprópe. In câtŭ privesce divisiunea a patra, ocupându-se cu o lucrare cu totulŭ specială, care ese óre-cum din vederile studiuluĭ ce-mĭ propunŭ a face aci, nu mĕ voiŭ maĭ întinde asupra eĭ, maĭ alesŭ că cele scrise maĭ sus arată în deajunsŭ funcţionarea sa. Maĭ potŭ adăoga, că în anulŭ 1879 s'a trămisŭ 24 cronometre spre încercare, iar 43 în 1880.

Agenţiĭ. — Trebue însă să maĭ spunŭ, că afară de cele 4 divisiunĭ enumerate maĭ susŭ, Seewarte maĭ posedă unŭ óre-care numĕrŭ de sucursale numite *agenţiĭ* de I şi II clasă; şi anume 3 de prima clasă şi 14 de a dóua clasă. Aceste agenţiĭ sunt situate pe cóstele Germanieĭ, la porturile de o importanţă óre-care, şi forméză intermediariĭ naturale între *Seewarte* şi căpitaniĭ bastimentelorŭ saŭ alţĭ particularĭ. Agenţiile sunt însărcinate cu darea instrucţiunilorŭ meteorologice căpitanilorŭ de bastimente, cu liberarea registrelorŭ de observaţiunĭ la plecarea bastimentelorŭ şi cu recepţiunea lorŭ la sosirea vaselorŭ dintr'o călĕtorie depărtată. Registrele sunt espediate divisiuneĭ I din Seewarte, cu care agenţiile sunt în relaţiune pentru totŭ ce privesce acestŭ serviciŭ.

Inainte de plecarea unuĭ bastimentŭ, agenţiile sunt îndatorate a compara instrum ntele meteorologice cu cele normale ce posedă; erorile saŭ deviaţiunile sunt înscrise în anume buletine, carĭ se espediéză divisiuneĭ a II-a din Seewarte. In fine la sosirea bastimentuluĭ instrumentele sunt din noŭ comparate spre a se vedé, dacă în timpulŭ călĕtorieĭ nu aŭ fostŭ stricate şi prin urmare a se sci până la ce gradŭ se póte avé încredere în registrele de observaţiunĭ presentate de diferitele bastimente.

Fie-care agenţiă posedă câte o staţiune meteorologică de I-iulŭ saŭ II-lea ordinŭ, ale cărorŭ observaţiunĭ sunt espediate telegraficŭ de dóuĕ orĭ pe ḑi la divisia III din Seewrate spre a servi la formarea cartelorŭ timpuluĭ şi prognoseĭ pentru a dóua ḑi. Totŭ agenţiile în

ne veghiéză la darea semnalelorŭ de timpŭ în conformitate cu depeşile sosite din Hamburg.

Lucrările divisiunilorŭ

I. *Prima divisiune*, directŭ saŭ prin intermediarulŭ agenţiilorŭ, dă diferitelorŭ bastimente, carĭ călĕtorescŭ, instrumentele meteorologice precum şi registrele de inscriere a observaţiunilorŭ cu condiţiune a înnapoia instrumentele şi a face observaţiunile conformŭ instrucţiilorŭ.

Pentru a face bune observaţiunĭ fie-care bastimentŭ trebue să aibă neapăratŭ următórele instrumente: 1 cronometru, 1 sextant, 1 barometru cu mercuriŭ şi 3 termometre. Observaţiunle se facŭ de 6 orĭ pe ḑi, din 4 în 4 ore, începêndŭ de la 4 ore diminéţa, afară de direcţiunea şi forţa vîntuluĭ, care se observă din 2 în 2 ore începêndŭ de la 2 ore diminéţa, şi curentulŭ apeĭ o dată pe ḑi la prânzŭ pentru ultimele 24 ore.

Registrulŭ de bordŭ are 23 colóne. Registrele înnapoiate sunt verificate şi controlate între dînsele, după aceea se transcriŭ în anume registre, pentru fie-care longitudine şi latitudine din 5 în 5 grade, observaţiunile aflate în registrele de bordŭ. Aceste registre conţinŭ prin urmare matarialulŭ întrebuinţatŭ la determinarea elementelorŭ climatice a fie-căreĭ regiune pe mare şi ele servescŭ naturalmente la elaborarea cartelorŭ sinoptice, publicate în tovărăşiă cu institutulŭ meteorologicŭ din Copenhaga. Materialulŭ adunatŭ până în anulŭ 1879 de către Seewarte este coprinsŭ :

1. In condicile de timpŭ (Wetterbücher) procurate de Seewarte şi ţinute de bastimentele de comerciŭ de la 1 Ianuarie 1868 până la 1875;

2. In jurnalele meteorologice procurate de *Seewarte* şi ţinute de către bastimentele de comerciŭ de la 1875 până la 1879:

3. In jurnalele meteorologice, ţinute de bastimentele marineĭ imperiale de la 1 Ianuarie 1875.

Acestŭ materialŭ se póte divide în:

1. 543 jurnale de corăbiĭ şi 137 vapóre,
2. 405 » » 58 »
şi 179 jurnale prescurtate de vapóre.
3. 247 jurnale ale marineĭ de resbelŭ.

In ḑile de observaţiunĭ aceste jurnale coprindŭ:

a. Cele 948 jurnale de corăbiĭ din grupele 1 şi 2 . . .	171254	
b. Cele 195 jurnale complete de vapóre şi 179 prescurtate.	29012	
c. Cele 247 jurnale ale marineĭ de resbelŭ.	41795	
In totalŭ 1569 jurnale cu	242061	ḑile de observaţiunĭ.

O ḑi de observaţiune conţine în mediŭ pentru *a.* 5, pentru *b.* 4, şi pentru *c.* 10 elemente observate, ceea ce ne dă:

Pentru conţinutulŭ jurnaleloră corăbiilorŭ.	856270	
» » » vapórelorŭ.	116050	
» » » marineĭ de resbelŭ. . . .	417950	
In totalŭ deci	1390270	elemente observate.

In ceea ce privesce drumurile principale şi mările străbătute, materialulŭ adunatŭ se póate divide în modulŭ următorŭ:

Cea maĭ mare parte cade în *Oceanulŭ Atlanticŭ* Nordŭ, şi anume pe drumurile:

De la *Canalŭ* la *America de Nordŭ* şi înapoĭ;

De la *Canalŭ* la *Indiile de Vestŭ* şi înapoĭ;

Apoĭ vine *Oceanulŭ Atlanticŭ sudicŭ;*

După aceea urméză *Oceanulŭ Indianŭ.* Aci conducŭ drumurile principale de la *Capulŭ Buneĭ-Speranţe* la *Baia de Bengal* şi la *Archipelagulŭ Indianŭ ;*

De la *Baia de Bengal* şi de la insula *Sunda* la *Capulŭ Buneĭ-Speranţe* şi înapoĭ şi de la *Capulŭ Buneĭ-Speranţe* la *Australia.*

In partea vestică a *Oceanuluĭ Pacificŭ*, materialulŭ adunatŭ se raportă maĭ cu sémă la apele córstelorŭ *Asieĭ de Rĕsăritŭ* şi apoĭ drumurile între grupele insulelorŭ *Polinesieĭ*, şi de la acestea la *Capulŭ Horn.* — În partea despre Rĕsăritŭ a *Oceanuluĭ Pacificŭ*, cea maĭ puţinŭ frecuentată, materialulŭ se raportéză la drumurile carĭ conducŭ de la *Capulŭ Horn* la porturile ţĕrmurilorŭ *Americeĭ de Vestŭ*, şi ale insulelorŭ *Sandwich* şi de la aceste porturĭ la *Capulŭ Horn* şi înapoĭ.

Impărţirea celorŭ 242061 ḑile de observaţiunĭ din jurnalele meteorologice pe mărĭ şi pe natura bastimentelorŭ este urmatórea:

	Corăbiĭ	Vapóre de : comerciŭ	resbelŭ	Totalŭ
Pe marea îngheţată nordică.	760	—	—	760
Pe marea Norduluĭ şi Canaluluĭ la Manche.	2331	206	21422	23959
Pe marea medie	166	111	5634	5911
Pe oceanulŭ Atlanticŭ de Nordŭ . . .	73743	26807	8102	108652
» » Sudŭ	32911	868	1791	35570
» Indianŭ şi Str. Malaga, . .	23363	370	994	24727
Pe marea Chineĭ şi a Japonieĭ	15874	370	2453	18697
Pe oceanulŭ Pacificŭ, partea Vestŭ . .	7731	—	817	8548
» » » Estŭ.	14375	280	582	15237
Totalŭ . . .	171.254	29012	41,795	242061

II. — *Divisiunea a doua* se ocupă maĭ întâiŭ cu verificarea instrumentelorŭ întrebuinţate la diferite scopurĭ meteorologice, după cum sunt : termometre, barometre, higrometre, areometre, anemometre, teodolite, busole etc., în care scopŭ posedă tóte aparatele necesare acestorŭ verificărĭ.

Ţifrele următóre ne vorŭ da o idee despre lucrulŭ acesteĭ divisiunĭ; ele ne represintă numĕrulŭ instrumentelorŭ, verificate în cursulŭ a 3 anĭ consecutivĭ :

	1878	1879	1880	Totalŭ
Barometre	523	149	173	845
Termometre.	1170	560	796	2526
Sistante : Tedolite, busole, ...	625	301	354	1280
Higrometre, Areometre	38	—	17	55
Anemometre.	—	—	1	1
	1356	1010	1341	4707

Instrumentele, carĭ sunt întrebuinţate pentru bastimente, saŭ acelea, carĭ vorŭ fi date staţiunilorŭ create de *Seewarte* sunt verificate gratis; pentru acelea însă, carĭ se trimitŭ de diverşĭ fabricanţĭ, saŭ particularĭ, se plătescŭ nisce taxe fórte reduse. Fondulŭ ast-felŭ creatŭ este vĕrsatŭ la tesaurulŭ publicŭ.

Totŭ acéstă divisiune se ocupă cu formarea unuĭ museŭ, conţinêndŭ tóte modelurile, carĭ potŭ interesa navigaţiunea şi meteorologia; acì se póte vedé o fórte frumósă colecţiune de busole, lămpĭ marine,

fare, termometre pentru determinarea temperatureĭ apeĭ măriĭ la diferite adâncimĭ, aparate de sondagiŭ etc. etc.

Totŭ de dînsa depinde buna conservare și înavuțirea numerósei bibliotecĭ ce posedă institutulŭ și care între alte opere importante, coprinde renumita biblioteca a luĭ Dove.

În fine amploiațiĭ acesteĭ divisiunĭ maĭ sunt însărcinațĭ cu regulata observațiune a instrumentelorŭ înregistrătóre saŭ directe, carĭ compunŭ observatoriulŭ propriŭ-ḑisŭ, și despre carĭ vom vorbi maĭ la vale.

III.—Venimŭ acum la *divisiunea a treia* a prevederiĭ timpuluĭ a căreĭ câmpŭ de lucru este ast-felŭ determinatŭ în *Instruction für die Deutsche Seewarte* :

1. Studiĭ sciințifice în ceea ce privesce :

a. Meteorologia de cóste după observațiunile instalate pe cóstele Germanieĭ;

b. Prevederea timpuluĭ;

2. Eserciţiĭ practice de prevederea timpuluĭ, pentru cóstele germane; aceste prognose d pindŭ de chărţile sinoptice, făcute în fie-care ḑi și de discuțiunea ce se va face asupra lorŭ, avêndŭ necontenitŭ în vedere cele maĭ nóue progrese în cestiune. Prognosele se vorŭ comunica publiculuĭ interesatŭ şi maĭ cu sémă marinarilorŭ.

Aceste comunicărĭ coprindŭ :

a. Presupunerea asupra timpuluĭ cum are să fie și în specialŭ avisulŭ furtunelorŭ ;

b. Fapte carĭ sunt propriĭ a da unŭ sprijinŭ prognoselorŭ pentru critica timpuluĭ, fie în momentulŭ presentŭ, fie pentru viitorŭ, fie pentru acelaşĭ timpŭ în alte locurĭ, fie în fine după cum se cere de marinariĭ carĭ sunt să plece pentru diferite timpurĭ precum și pentru diferite locurĭ.

Pentru repedea adunare la *Steawere* a informațiilorŭ precum și pentru justa comunicare a acestora și a conclusiilorŭ deduse se întrebuințéză maĭ înainte de tóte telegrafulŭ și sistemulŭ de semnale organisatŭ la locurile de semnale pentru însciințarea furtunelorŭ; apoĭ se maĭ întrebuințéză imprimarea aviselorŭ adunate la *Seewarte* și conclusiunile deduse din ele atâtŭ în propriile publicațiunĭ ḑilnice ale

observatoriuluĭ, câtŭ și în estrasŭ, în diferite diare ale Germanieĭ. Materialulŭ, ce póte întrebuința divisia III pentru resolvirea problemelorŭ ce-ĭ sunt puse atâtŭ pentru cercetările sciințifice câtŭ și pentru prognosticele practice, sunt maĭ cu sémă următórele:

1. Observațiile vechĭ maĭ cu sémă de pe cóstele Germanieĭ;

2. Observațiile nóue carĭ sunt instalate de către *Seewarte* și carĭ se comunică prin telegrafŭ și prin poștă, și adică:

a. Dela propriile stațiunĭ ale luĭ *Seewarte;*

b. Dela alte stațiĭ ale imperiuluĭ germanŭ, și în fine

c. Dela stațiile străine și de la institutele centrale Iată acum carĭ sunt în generalŭ diferitele lucrărĭ cu carĭ se ocupă acéstă divisiune:

1. Preveghérea stațiunilorŭ de observațiunĭ și de semnale prin corespondențe și inspecțiunĭ;

2. Adunarea, clasarea și redacțiunea depeșelorŭ de timpŭ, carĭ sosescŭ de dóuě orĭ pe di, și supravegherea publicăriĭ buletinelorŭ;

3. Compunerea prospectuluĭ timpuluĭ pentru buletinŭ și a aviselorŭ de furtune pentru stațiunĭ;

4. Controlulŭ și efectuarea împreunăriĭ observațiunilorŭ și înregistrărilorŭ tuturorŭ stațiunilorŭ;

5. Statistica și studiulŭ aviselorŭ propriĭ de furtunĭ, în ceea ce privesce justeța și efectele lorŭ;

6. Studiulŭ asupra realisăriĭ prognoseĭ în generalŭ și în specialŭ a aviselorŭ de furtune pentru cóstele Germanieĭ;

7. Studiĭ asupra meteorologieĭ cóstelorŭ germane și a porturilorŭ.

Din cele maĭ susŭ înșirate se vede, că divisiunea III se ocupă cu dóuě lucrurĭ óre cum distinct :

1. Climatologia propriŭ disă atâtŭ prin adunarea și publicarea observațiunilorŭ brute dela diverse stațiunĭ, câtŭ și prin studiĭ și cercetărĭ, ce se potŭ deduce dintr'însele; și

2. Cu prevederea timpuluĭ prin primirea și espedierea depeșelorŭ, construirea cartelorŭ și facerea prognoseĭ.

Serviciulŭ prevederiĭ timpuluĭ.— Iată în ce modŭ personalulŭ se achită de acéstă a dóua sarcină: Unŭ telegrafistŭ primesce depeșele, cu începere de la 9 ore diminéța până la 12½ ore. Depeșile sunt

ţifrate după convenţiunile internaţionale şi conţină 6 grupe de câte 5 ţifre; primele 2 grupe daŭ observaţiunile dela 8 ore din séra precedentă, iar cele alte patru dela 8 ore diminéţa.

Ultima ţifră din a şésea grupă însemnéză pentru staţiunile din interiorŭ, forma norilorŭ; iar pentru cele maritime însemnéză starea măriĭ (1).

In casŭ de trebuinţă se adaogă în cuvinte nisce observaţiunĭ particulare.

Pe mĕsură ce sosesce fie-care din cele 70—80 depeşe se dă în camera de alăturĭ, unde se află doĭ amploiaţĭ; unulŭ din aceştia transcrie ţifrele din depeşĭ pe patru chărţĭ:

Pe una galbenă	înnălţimea barometruluĭ	la	8 ore séra.
» a doua albastră	» »	»	8 ore dim.
» a treia »	temperatura	»	8 ore dim.
» a patra galbenă	»	»	8 ore séra.

Celŭ de alŭ doilea amploiatŭ transcrie depeşile pe nisce anume formulare calculândŭ în acelaşĭ timpŭ diferenţele barometrice şi ter-

(1) Schema depeşilorŭ este următórea:

Pentru observaţiunile dela 8 óre séra: BBBWW,SHTTT: BBB ţine loculŭ barometruluĭ în milimetri şi decimĭ omiţêndu-se sutele; WW vîntulŭ, împărţindu-se rosa vînturilorŭ în 16 părţĭ din 2 în 2 cu ţifre pereche dela 02 la 32; S(Schnellichkeit) tăria vîntuluĭ dela 0 la 6: H, (Hydrometeori) 0 -4 claritatea ceruluĭ, 5 plóie, 6 zăpadă, 7 vaporĭ, saŭ céţă superióră, 8 céţă, 9 fulgerŭ, şi în fine TTT însemnéză temperatura termometruluĭ uscatŭ, în grade şi decimĭ. Pentru temperaturile negative se adaogă 50° negativŭ; aşa pentru —7°.3 se va telegrafia 57.03.—

Pentru observaţiunile de la 8 ore diminéţa schema coprinde 4 grupe BBBWW SHTTT T'T'T' RRMMmmF. Primele 2 grupe se esplică ca şi precedentele; T'T'T' temperatura termometruluĭ udŭ ca şi pentru termometrulŭ uscatŭ, RR (Regen) însemnéză cantitatea de plóie în ultimele 24 ore; MM şi mm însemnéză temperatura maximă şi minimă rotunjită în grade. F pentru staţiunile de cóste însemnéză starea măriĭ de la 0—9 iar pentru staţiunile din interiorŭ forma norilorŭ de la 0 la cerulŭ albastru deschisŭ 1 Cirri 2 Cirri strati etc. până la 9 cerulŭ plinŭ cu norĭ.

Pentru depeşele primite după amédă se întrebuinţéză schema BBBW SHTTT T'T'T'NF care dă observaţiunile făcute la 2 ore după prânzŭ şi în care grupele se esplică întocmaĭ ca maĭ susŭ cu simpla deosebire că numaĭ litera N din ultimulŭ grupŭ va fi înlocuitŭ pentru după amézĕ cu o nulă.

mometrice în cursulŭ ultimelorŭ 24 ore și pregătesce buletinulŭ pentru bursă, precum și depeșile cu prognose, ce vorŭ fi espediate la diferite stațiunĭ din Germania.

Primulŭ asistentŭ trage apoĭ pe cele patru charte isobarele și isotermele dela 8 ore diminéța și 8 ore séra și face prognosa, care este aprobată de șefulŭ divisiuniĭ.

Aceste lucrărĭ trebuescŭ tóte terminate până la $12^1/_2$ ore, când telegrafistulŭ espediéză prognosa la diferitele stațiunĭ și particularĭ abonațĭ; în acelașĭ timpŭ la bursă și în portŭ se afișéză prognosa și jurnalele primescŭ câte unŭ exemplarŭ care se și publică în jurnalele de după amédă.

La 3 ore după amédă telegrafistulŭ începe primirea depeșelorŭ cu observațiunile dela 2 ore p. m. dela 25 stațiĭ. Cu aste observațiĭ se forméză o charte négră cu isobare și alta cu isoterme, așa în câtŭ la 4 ore p. m. institutulŭ are construite 6 charte, din carĭ 3 cu isobare și 3 cu isoterme cu observațiunile de la 8 óre séra, 8 ore diminéța și 2 p. m.; se rectifică, dacă este trebuință, prognosa dată la prânzŭ, se alcătuesce buletinulŭ care conține pe a dóua pagină din stânga o chartă cu isobare, vîntulŭ și nebulositatea la 8 ore diminéța, și maĭ josŭ prognosa pentru diua urmĕtóre; pe pagina din drépta a dóua chartă cu isotermele, hidrometeorĭ, și starea măriĭ asemenea la 8 ore diminéța, și maĭ josŭ o tabelă de observațiunile primite la 2 ore p. m.

După acestŭ buletinŭ se litografiéză buletinulŭ, care este distribuitŭ și care este formatŭ dintr'o cólă de hârtie, din care prima pagină conține datele numerice dela diferitele stațiunĭ germane și variațiunea în cursulŭ celorŭ 24 ore; maĭ la vale indicațiunile orare ale anemografuluĭ în direcțiune și forță precum și curbele date de *barografulŭ* și *termografulŭ* din *Hamburg;* în fine josŭ de totŭ este prognosa. O a dóua și o a treia pagină coprinde tocmaĭ chartele cu curbele și cu indicațiunile după buletinulŭ precedentŭ efectuatŭ în biuroŭ.

Buletinulŭ defininitivŭ este litografiatŭ séra și se distribue cu prima poștă de diminéță; litografiarea se face în institutŭ de către anume amploiațĭ.

Personalulŭ pentru serviciulŭ prevederiĭ timpuluĭ se compune din:

Șefulŭ divisiuniĭ Primulŭ asistentŭ	carĭ se ocupă și cu alte lucrărĭ.
Doĭ amploiațĭ ajutorĭ Unŭ telegrafistŭ	esclusivŭ pentru prevederea timpuluĭ
Unŭ litografŭ	

Orele de lucru sunt de la 9 ore diminéța la 1 p. m și de la 3 la 5 p. m

Controlulŭ prognoselorŭ.—Pentru controlulŭ indicațiunilorŭ transmise pentru prevederea timpuluĭ se ține, atâtŭ în institutulŭ *Hamburg*, precum și în celealalte institute, carĭ posedă unŭ asemenea serviciŭ, unŭ registru, în care se arată resultatele obținute pentru fiecare prognosă în parte. Pentru a avé o scară de comparațiune s'a admisŭ calificativele de *bunŭ, bunŭ în parte* și *rĕŭ*, cu carĭ se indică resultatulŭ, care a concordatŭ intocmaĭ cu prognosa, saŭ care a concordatŭ numaĭ în parte, saŭ în fine acelea carĭ n'aŭ concordatŭ de locŭ. Adăogândŭ celorŭ carĭ aŭ concordatŭ cu prognosa jumătate din cele carĭ aŭ concordatŭ numaĭ în parte, media realisăriĭ prognoselorŭ emise de institutulŭ din *Hamburg* în timpŭ de 6 anĭ, dela 1877 până la 1882, este:

Pentru timpŭ	79%
» vîntŭ.	79%
» temperatură	81%
In generalŭ	80%

Resultate analóge sunt obținute și de celealalte serviciĭ de timpŭ din Germania astŭ-felŭ:

Pentru *Wetterwarte der Kölniche Zeitung* media pe treĭ anĭ 1880—1882, din care pentru anulŭ 1880 numaĭ pe ultimele 5 lunĭ dă:

Pentru timpŭ	82%
» vîntŭ.	81%
» temperatură	85%
In generalŭ	83%

Pentru *Wetterwarte der Magdeburgischen Zeitung* media pe doĭ anĭ 1881 şi 1882 dă:

Pentru timpŭ	81%
» vîntŭ	80%
» temperatură	79%
» plóie	76%
In generalŭ	79%

Pentru *Kölnische Volkszeitung* media pe doĭ anĭ, pe 1881 şi 1882, ne dă:

Pentru timpŭ	85%
» vîntŭ	84%
» temperatură	85%
In generalŭ	85%

Şi în fine media obţinută în 1882 de institutulŭ centralŭ meteorologicŭ alŭ *Bavarieĭ* este:

Pentru timpŭ	87%
» vîntŭ	84%
» temperatură	85%
» plóie	79%
In generalŭ	84%

Din tóte aceste ţifre reese cà 80% din prognosele emise pentru prevederea timpuluĭ potŭ fi considerate ca realisându-se.

Tablele următóre indică pe fie-care lună a fie-caruĭ anŭ şi pentru fie-care din serviciile de timpŭ, menţionate maĭ susŭ, numĕrulŭ la % din prognosele carĭ aŭ fostŭ realisate.

RESULTATULŬ CONTROLULUĬ PREVEDERILORŬ DE TIMPŬ ÎN PROCENTE

SEEWARTE DIN HAMBURG

LUNILE	1877				1878				1879				1880				1881				1882			
	Timpŭ	Vêntŭ	Temperatura	In generalŭ	Timpŭ	Vêntŭ	Temperatura	In generalŭ	Timpŭ	Vêntŭ	Temperatura	In generalŭ	Timpŭ	Vêntŭ	Temperatura	In generalŭ	Timpŭ	Vêntŭ	Temperatura	In generalŭ	Timpŭ	Vêntŭ	Temperatura	In generalŭ
Ianuarie	79	78	82	80	79	77	77	78	78	76	78	77	74	74	75	74	86	74	94	84	95	82	88	87
Februarie	70	70	86	75	83	84	88	85	76	78	79	77	80	74	85	79	81	77	76	79	85	81	75	81
Martie	78	78	81	79	85	78	88	84	78	85	68	83	88	79	75	82	78	83	83	82	77	75	80	77
Aprilie	64	77	84	75	76	86	84	82	83	82	78	82	81	80	71	78	84	89	88	87	77	81	81	79
Maiŭ	81	69	91	80	76	79	87	81	81	88	78	83	80	85	84	83	72	80	84	78	69	69	78	71
Iunie	74	81	74	80	76	80	77	78	77	86	76	80	72	83	76	77	83	94	84	87	79	73	80	78
Iulie	76	75	73	75	71	84	84	79	82	88	77	83	78	83	76	79	81	77	88	81	68	73	71	70
Augustŭ	77	83	90	83	78	75	74	76	76	77	73	76	79	87	90	84	82	85	82	83	82	71	80	78
Septembre	81	79	86	85	77	74	76	79	84	81	78	82	81	80	84	81	76	80	86	79	77	80	76	78
Octombre	85	78	86	83	84	74	80	79	85	78	76	80	78	77	83	79	78	81	81	80	72	74	75	73
Novembre	80	82	87	83	75	69	76	73	81	70	77	75	74	76	85	77	80	84	91	84	80	72	83	78
Decembre	79	80	86	82	83	79	75	79	77	86	76	80	82	83	77	81	90	83	83	86	81	79	75	79
Media anuală	77	78	83	79	79	78	80	79	80	81	78	80	79	80	80	80	81	82	85	83	78	75	78	77

LUNILE	Wetterwarte der Kölnischen Zeitung 1880				1881				1882			
	Timpŭ	Vêntŭ	Temperatura	In generalŭ	Timpŭ	Vêntŭ	Temperatura	In generalŭ	Timpŭ	Vêntŭ	Temperatura	In generalŭ
Ianuarie					84	91	90	88	85	84	89	86
Februarie					86	93	84	88	91	90	78	86
Martie					78	89	96	88	89	78	91	86
Aprilie					70	73	70	71	73	81	77	77
Maiŭ					89	96	97	94	82	87	88	85
Iunie					89	88	98	92	92	88	90	90
Iulie					89	83	92	88	84	62	84	77
Augustŭ	80	90	96	89	88	79	87	85	84	96	87	89
Septembre	82	72	85	80	84	88	93	88	72	85	88	82
Octombre	75	75	78	76	86	75	89	83	72	84	86	81
Novembre	79	69	82	77	78	74	83	78	73	64	78	72
Decembre	79	74	71	75	86	86	82	85	89	75	85	83
Media anuală	79	76	82	79	84	85	88	86	82	81	85	83

LUNILE	Wetterwarte der Magdeburgischen Zeitg. 1881					1882				
	Timpŭ	Vêntŭ	Temperatura	Plóie	In generalŭ	Timpŭ	Vêntŭ	Temperatura	Plóie	In generalŭ
Ianuarie	83	74	83	80	78	82	72	86	79	78
Februarie	84	87	91	70	84	76	80	64	82	77
Martie	89	73	84	84	80	87	68	82	78	77
Aprilie	86	86	81	84	84	78	79	62	74	75
Maiŭ	82	85	92	70	83	87	76	88	60	77
Iunie	83	84	90	74	84	86	87	88	85	87
Iulie	72	79	82	81	77	81	79	67	78	77
Augustŭ	83	78	73	82	79	95	90	74	79	86
Septembre	77	77	72	68	74	92	88	83	70	84
Octombre	69	82	84	79	79	73	78	74	71	75
Novembre	60	72	67	78	70	75	73	95	75	70
Decembre	77	78	80	57	74	78	75	65	83	75
Media anuală	79	80	81	76	79	83	79	77	76	79

LUNILE	Kölnische Volkszeitung 1881				1882				Inst. met. Bavarii 1882				
	Timpŭ	Vêntŭ	Temperatura	In generalŭ	Timpŭ	Vêntŭ	Temperatura	In generalŭ	Timpŭ	Vêntŭ	Temperatura	Plóie	In generalŭ
Ianuarie	74	62	75	76	87	88	90	88	88	92	90	89	90
Februarie	93	75	76	81	83	91	83	86	85	92	81	88	89
Martie	85	62	84	77	93	88	81	87	89	87	90	83	87
Aprilie	72	87	81	81	82	87	80	83	87	77	83	75	81
Maiŭ	96	93	88	92	94	81	85	87	86	83	88	71	82
Iunie	92	96	100	96	83	84	88	85	81	84	83	72	80
Iulie	93	83	88	91	83	81	83	82	90	94	88	84	89
Augustŭ	89	87	85	87	85	86	91	87	91	91	90	80	88
Septembre	81	92	93	89	82	91	85	86	93	88	92	77	87
Octombre	87	86	91	88	91	78	81	83	88	78	78	72	79
Novembre	70	84	85	80	75	89	81	81	87	75	80	83	81
Decembre	75	79	90	81	82	83	78	81	84	88	76	77	81
Media anuală	84	82	87	85	85	83	84	85	87	84	85	79	84

Serviciulŭ climatologiei. Şefulŭ divisiuniĭ şi primulŭ asistentŭ deja numiţĭ precum şi unŭ altŭ asistentŭ şi unŭ ajutorŭ se ocupă cu tóte cestiunile privitóre la climatologie, şi cu publicarea diferitelorŭ observaţiunĭ şi lucrărĭ sciinţifice în următórele dóuĕ publicaţiunĭ:

1. *Monatliche Uebersicht der Witterung von Deutsche Seewarte*, care a începutŭ în 1876 formândŭ pe fie-care anŭ unŭ volumŭ; -- acum se publică alŭ 8-lea — şi

2. *Meteorologische Beobachtungen in Deutschland.* Acéstă publicaţiune anuală începută la 1878 coprinde observaţiunile a 18 staţiunĭ normale totŭ din Germania.

In fine *institutulŭ Seewarte* maĭ publică o operă anuală intitulată *Aus dem Archiv der Deutschen Seewarte*, începută în 1878 şi din care s'a publicatŭ până acum de abea 3 volume şi în care atât divisia III cât şi celealalte 3 divisiunĭ din *Seewarte* publică studiĭ asupra diferitelorŭ subiecte, carĭ intereséză meteorologia.

Pentru observaţiunile directe la instrumentele din *Seewarte*, observaţiunĭ carĭ se facŭ de 3 orĭ pe ḑi, la 8 ore diminéţa, 2 ore p. m. şi 8 ore séra, precum şi pentru observarea anemografuluĭ este însărcinatŭ unulŭ din asistenţiĭ divisiuniĭ III; pentru observarea însă a celoralalte instrumente înregistrătóre precum şi pentru reducerea în ţifre şi calcululŭ, este însărcinată divisiunea II, care le transmite gata divisiuneĭ III.

Staţiunile carĭ procură materialulŭ necesarŭ atât pentru climatologie cât şi pentru prevederea timpuluĭ, potŭ fi clasate în:

1. Institutulŭ centralŭ;
2. Staţiunĭ normale pentru observaţiunĭ;
3. Staţiunĭ de semnale;
4. Staţiunĭ corespondente, private saŭ institute meteorologice din ţéră şi din afară.

1. Institutulŭ centralŭ.— Institutulŭ centralŭ *Seewarte* posedă o colecţiune considerabilă de instrumente meteorologice înregistrătóre saŭ cu citire directă utilisate ḑilnicŭ. Dintr'acestea voiŭ cita: *barotermografulŭ Schreiber* din *Chemnitz,* care coprinde unŭ barometru balanţă, unŭ termometru cu aerŭ pentru temperatura localuluĭ unde se află barome-

trulŭ și se face înregistrarea, și unŭ alŭ doilea termometru cu aerŭ pentru temperatura aeruluĭ esteriorŭ. Inscripțiunile se fac din 20 în 20 minute pe unŭ cilindru de $300^{mm.}$ diametru și a căruĭ rotațiune se face în 16 ȩile așa în cât servindu-se alternativŭ dóuĕ cilindre, ajunge pentru o lună. Inscripțiunile corigiate servescŭ la desemnarea curbelorŭ carĭ se publică pe pagina întâia a buletinuluĭ. Până acum acesta este singurulŭ modelŭ ce s'a construitŭ de acestŭ instrumentŭ. Numĕrósele corecțiĭ ce-ĭ trebuescŭ întroduse pentru deducerea adevĕratelorŭ indicațiunĭ, l'aŭ opritŭ de a se generalisa; afară de acestea instrumentulŭ este fórte mare și costisitorŭ.

Acestŭ instrumentŭ funcționéză de la 1878 și acum mersulŭ sĕŭ represintă aprópe adevĕratulŭ mersŭ alŭ presiuniĭ atmosferice; pentru temperatură însĕ are încă trebuință de marĭ corecțiunĭ.

Seewarte maĭ posedă un barometru înregistrătorŭ construitŭ totŭ după ideile d-luĭ *Paul Schreiber* numitŭ *barografulŭ hidrostaticŭ.* Principiulŭ acestuĭ instrumentŭ, greŭ de înțelesŭ fără figură, se află espusŭ cu destule amănunte în alŭ XVI volumŭ din *Zeitschrift der Oesterreichischen Gesellschaft der meteorologie* p. 497—510 anulŭ 1881.

In fine maĭ găsimŭ *barografulŭ balanță Fuess*, care dă indicațiunĭ la fie-care 15 minute, și a căruĭ descripțiune se găsesce maĭ la vale.

Barotermografulŭ Schreiber precum și *barometrele normale* sunt instalate într'una din pivnițe, cu o temperatură fórte puținŭ variabilă. Totŭ aci se află *barografulŭ Hipp,* instalația pentru compararea barometrelorŭ, și orologiulŭ regulatorŭ. *Barografulŭ Fuess* se află într'o cameră din alŭ doilea etagiŭ; iar *barografulŭ hidrostaticŭ Schreiber* pe una din galeriile curțiĭ interióre; *termografulŭ Hipp* și reservorulŭ *Barotermografulŭ Schreiber* sunt instalate la feréstra spre Nordŭ a pivniței. Unŭ *psicrometru* și unŭ *higrometru Regnault* sunt instalate la o feréstră asemenea spre Nordŭ în primulŭ etagiŭ. Alte *termometre* și *evaporimetre* sunt instalate într'unŭ apĕrătorŭ (1) aflatŭ în grădina despre Nordŭ. Totŭ în acéstă grădină se află *pluviometrele.*

(1) Descripțiunea și modulŭ de construcțiune alŭ acestuĭ apĕrătorŭ se potŭ vedé la pagina 7 a numĕruluĭ 3 din alŭ doilea volumŭ alŭ opereĭ *Aus dem Archiv der Deutschen Seewarte.* anulŭ 1879.

Anemografulŭ Bekley modificatŭ, dândŭ direcţiunea, forţa şi presiunea vîntuluĭ este instalatŭ pe turnulŭ de la SW; inscripţiunea sa se face într'o cabină, construită pe platforma acestuĭ turnŭ. Unŭ alŭ doilea anemometru se află instalatŭ pe unulŭ din turnurile clădiriĭ *Seemannhaus,* unde se afla precedamente *Seewarte.*

În fine, pe lângă alte instrumente, institutulŭ maĭ posedă primulŭ *barograf-balanţă cu greutate mobilă* (Wagebarograph mit Laufgewicht) construitŭ de *Fuess* după principiulŭ enunţatŭ încă din 1877 de D-lŭ Dr. *A. Sprung*, actualmente primŭ asistentŭ la *Seewarte* şi cunoscutŭ prin importantele sale lucrărĭ şciintifice. Am vĕdutŭ funcţionândŭ treĭ de asemenea barografe : unulŭ la institutulŭ meteorologicŭ din Kopenhaga, alŭ doilea la constructorulŭ *Fuess* din *Berlin* şi alŭ treilea la *Wetterwarte* din *Magdeburg*. Esemplarele de la *Berlin* şi de la *Magdeburg* funcţionéză într'unŭ modŭ fórte regulatŭ; acela de la Kopenhaga, primitŭ numaĭ cu câte-va ḑile maĭ înaintea visiteĭ mele, nu era încă regulatŭ. D-lŭ *Sprung*, într'o scrisóre a sa, îmĭ arată, că barografulŭ de la *Seewarte* luatŭ de expediţiunea polară, a funcţionatŭ într'unŭ modŭ fórte mulţumitorŭ în totŭ timpulŭ experimentăriĭ sale.

Barografulŭ Sprung face parte din categoria barografelorŭ-balanţe; însă ceea ce-lŭ face multŭ maĭ superiorŭ acestora este, că înregistrarea nu se face prin mişcările tubuluĭ barometricŭ saŭ ale reservoriuluĭ — după cum de obiceiŭ se face în barografele-balanţe — mişcărĭ produse din causa variaţiuniĭ colóneĭ de mercuriŭ, care echilibreză presiunea atmosfereĭ. Aci mişcările tubuluĭ, şi prin urmare ale braţuluĭ de balanţă, la care elŭ este atărnatŭ, sunt fórte reduse, aprópe nulă.

Inregistrarea se face printr'o disposiţiune mecanică, cu totulŭ independentă de aparatulŭ barometricŭ propriŭ ḑisŭ, şi care disposiţiune putêndŭ fi făcută într'o mărime după voe, ne pune în serviciŭ o putere spontaneă pentru o înregistrare continuă.

Sistemulŭ adoptatŭ pentru a realisa acéstă constă într'acea, că variaţiunile în momentulŭ staticŭ alŭ braţuluĭ balanţeĭ, la estremitatea căruia atârna tubulŭ barometricŭ, sunt compensate pentru celalaltŭ braţŭ alŭ balanţeĭ printr'o greutate mobilă (Laufgewicht) a căreĭ posiţiune este neîntreruptŭ însemnată cu unŭ creionŭ meta-

licŭ, pe o fóie de hârtie metalică («metalic paper»), care se schimbă la fie-care 24 ore și care, fixată pe unŭ cadru, este pusă în mișcare prin mecanismulŭ unuĭ césornicŭ. Acestŭ mecanismŭ maĭ mișcă o vargă metalică, care, către capĕtulŭ sĕŭ superiorŭ, se razimă pe o pârghie, care și dînsa, stândŭ în legătură cu o placă de fierŭ, comunică vergeleĭ verticale o mișcare spre stânga saŭ spre drépta, atuncĭ când placa este atrasă saŭ nu de unŭ electro magnetŭ. Varga verticală se termină cu o rótă orizontală, conică dințată, care póte prinde alternativŭ pe una saŭ pe cea-l-altă din cele 2 roțĭ verticale, conice dințate, aflate la mică distanță una de alta și carĭ sunt fixate pe unŭ axŭ orizontalŭ, paralelŭ cu cadrulŭ hârtieĭ, și care axŭ are dealungulŭ sĕŭ și pe perifierie o săpătură în spirală. Acéstă săpătură conduce mișcarea greutățiĭ mobile, care se plimbă pe brațulŭ celŭ lungŭ alŭ balanțeĭ spre a face echilibru tubuluĭ barometricŭ atârnatŭ la celalaltŭ capĕtŭ alŭ brațuluĭ balanțeĭ. In fine estremitatea brațuluĭ celuĭ lungŭ, care nu se mișcă decâtŭ de o fracțiune de milimetru în sensŭ verticalŭ, închide saŭ deschide (prin intrarea saŭ eșirea unuĭ vârfŭ de platină în mercuriulŭ aflatŭ într'unŭ paharŭ), curentulŭ electricŭ în care este intercalatŭ electro magnetulŭ, despre care s'a făcutŭ mențiune maĭ susŭ.

Mersulŭ acestuĭ instrumentŭ se póte ușorŭ înțelege: Să presupunemŭ, că la unŭ momentŭ datŭ, momentulŭ staticŭ alŭ brațuluĭ celuĭ lungŭ alŭ balanțeĭ arŭ fi maĭ mare decâtŭ acela alŭ brațuluĭ scurtŭ, de care atârnă tubulŭ barometricŭ, și prin urmare brațulŭ celŭ lungŭ este plecatŭ în josŭ, atuncĭ curentulŭ electricŭ este închisŭ, electro-magnetulŭ atrage placa de ferŭ, care și ea, atrăgêndŭ cu dînsa varga verticală spre stinga, róta dințată a acestuia pune în mișcare axulŭ orizontalŭ cu săpătura în spirală, care produce mișcarea greutățiĭ mobile în spre drépta, până ce momentulŭ staticŭ alŭ brațuluĭ celuĭ lungŭ devine maĭ micŭ decâtŭ momentulŭ staticŭ alŭ brațuluĭ scurtŭ. In acestŭ momentŭ curentulŭ se deschide, placa de ferŭ îșĭ reiea prima sa posițiune, varga verticală este acționată în spre drépta, de către unŭ arcŭ în spirală, róta sa dințată prinde cu róta din drépta a axuluĭ cu săpătura în spirală, care mișcându-se în sensŭ opusŭ, aduce greu-

tatea mobilă într'o posițiune care măresce momentulŭ staticŭ alŭ brațuluĭ celuĭ lungŭ, și prin urmare închide curentulŭ. Când acestŭ momentŭ întrece pe acela alŭ brațuluĭ celuĭ scurtŭ, atuncĭ curentulŭ se închide din noŭ, și lucrurile se petrecŭ ast-felŭ necontenitŭ; greutatea mobilă și prin urmare creionulŭ nu șéde nicĭ odată într'o posițiune fixă, ci desinéză nisce fórte micĭ zigzagurĭ.

Vom vedé, vorbindŭ despre instrumentele construite în Franța, că *D-lŭ Redier*, cunoscutulŭ fabricantŭ de instrumente din Paris, prin o altă disposițiune mecanică, cu totulŭ diferită, a ajunsŭ maĭ înaintea *D-luĭ Sprung*, dacă nu ne înșelămŭ, să realiseze acéstă mișcare în zigzagurĭ a creionuluĭ înscriitorŭ.

Tubulŭ barografuluĭ *Sprung* este cilindricŭ și cu acelașĭ diametru în tótă lungimea sa. Cu ajutorulŭ uneĭ scale de metalŭ adaptată lângă acestŭ tubŭ, se potŭ citi cu înlesnire directŭ înălțimile barometrice, și indicațiile sale potŭ fi considerate ca acele ale unuĭ barometru normalŭ. Hârtia pe care se face înregistrarea este liniată din nainte: unŭ milimetru în variațiunea colóneĭ barometrice este înregistrată prin $3^m/_m$ pe hârtiă.

Teoria fórte simplă a acestuĭ frumosŭ și noŭ instrumentŭ, din care până acum nu s'aŭ făcutŭ de câtŭ 4 exemplare(1), se póte găsi în amănunte la pagina 233—242 din *Bericht über die Wissenshaftlichen Instrumente auf der Berliner Gewerbeausstellung im Jahre 1879* și în prescurtatŭ la pagina 1—5 din XVI volumŭ din *Zeitschrift der österreichischen Gesellschaft für Meteorologie.* In amêndouĕ aceste locurĭ se găsesce și desemnulŭ Instrumentuluĭ.

Pentru comparațiunea diferitelorŭ instrumente destinate căpitanilorŭ de bastimente saŭ celorŭ-alalte stațiunĭ, se întrebuințéză unŭ *vacuometru* specialŭ, înadinsŭ construitŭ pentru compararea barometrelorŭ, a cărorŭ reservoriŭ are fundulŭ immobilŭ și scara redusă după modelulŭ adoptatŭ de *Seewarte* (a se vedé maĭ la vale). *Vacuometrulŭ* se compune dintr'unŭ felŭ de cutie prismatică patrunghiulară construită în

(1) Alŭ cincilea esemplarŭ s'a primitŭ acum la Institutulŭ meteorologicŭ din Bucurescĭ. Iuniŭ 1884.

plăcĭ de ferŭ și bine înțepenite pe unŭ piedestalŭ de zidărie. Partea superióră și inferióră a dóuĕ fețe opuse sunt făcute de gémurĭ, prin carĭ să se pótă citi înălțimile colóneĭ de mercurŭ, în istrumentele carĭ se punŭ în vacuometru și anume barometrulŭ, care trebue comparatŭ și unŭ barometru cu sifonŭ și reservoriŭ (Gefäss Heberbarometer), care servesce ca barometru normalŭ (a se vedé maĭ josŭ) și în care, spre a se aduce în ramura cea mică mercuriulŭ la punctulŭ nulă, se lucréză asupra unuĭ șurupŭ care străbate fundulŭ vacuometruluĭ și pe capulŭ căruia se rézămă fundulŭ mobilŭ alŭ reservoriuluĭ.

Aerulŭ se scóte din acestŭ aparatŭ cu ajutorulŭ uneĭ micĭ pompe de mână ce se află la partea inferióră a sa.

Unŭ termometru dă temperatura la care se face comparațiunea. Citirea se face cu o lunetă adaptată la o colónă verticală, fixată la unŭ stâlpŭ de zidărie cam la 2^m de instrumentŭ. Luneta, alŭ căreia axŭ este orizontalŭ, are o cursă verticală de $50^{c.\ m.}$ și se póte cu mare ușurință mișca într'unŭ planŭ orizontalŭ. Reticululŭ are dóuĕ fire orizontale, din carĭ unulŭ fixŭ, cu care se vizéză extremitatea colóneĭ mercuriuluĭ din barometrulŭ normalŭ, iar cu celalaltŭ mobilŭ se vizéză colóna mercuriuluĭ din barometrulŭ ce se compară. Diferința între aceste citirĭ este dată de o rótă, de care se învîrtesce, spre a mări saŭ micșora distanța firelorŭ ; o tabelă ad-hoc permite a transforma țifrele de pe rótă în $^m/_m$. Comparațiunea se face între limitele $710^m/_m$ și $780^m/_m$. Maĭ întâiŭ comparațiunile se facŭ din 10 în 10 $^m/_m$, începêndŭ dela $710^m/_m$ în susŭ până la $780^m/_m$, apoĭ a dóua vine dela $780^m/_m$ în josŭ spre $710^m/_m$.

In vacuomentrulŭ dela Seewarte potŭ să se pună, afară de barometrulŭ normalŭ, încă alte 4 barometre, pentru a face comparațiunea lorŭ.

2. *Stațiunĭ normale pentru observațiunĭ.* — Sunt până acum 8 asemenea stațiunĭ la : *Memel*, *Neufahrwasser*, *Swinemund*, *Keitum*, *Borkum*, *Wornemund*, *Kiel* și *Wilhelmshaven*. Fie-care dintr'însele aŭ câte unŭ observatorŭ, care primesce o remunerație, variindŭ după importanța stațiuniĭ. Observatoriĭ aŭ a comunica în fie-care ḑi la *Seewarte* telegraficŭ, observațiunile făcute la anume ore. Eĭ sunt datorĭ a face

reducţiunile trebuinciose şi calculele, relative la dînsele, calcule pentru carî sunt răspundĕtorî.

In fie-care lună, în cursulŭ primelorŭ 10 ḑile sunt obligaţî a trimite cu poşta la *Seewarte* totŭ materialulŭ adunatŭ şi calculatŭ atâtŭ pentru observaţiunile directe, câtŭ şi pentru cele date de aparatele înregistrătóre.

Echiparea uneî staţiunî normale se compune din :

1 Barometru de staţiune,
1 Barometru de controlŭ,
4 Termometre pentru psicrometru, din carî dóuĕ reservă,
2 Termometre minimum,
2 Termometre maximum.
1 Higrometru cu pĕrŭ,
1 Apĕrătorŭ de termométre,
2 Udometre cu 2 măsurtăorî şi unŭ capacŭ,
1 Oglindă pentru norî,
1 Giruetă-anemometru,
1 Barografŭ,
1 Anemografŭ,
1 Felinarŭ pentru citire
1 Jelinek : Psychrometer-Tafeln,
1 Mohn : Grundzüge der Meteorologie.

Observaţiunile directe se facŭ de 3 orî pe ḑi: la 8 diminéţa, 2 p. m. şi 8 ore séra.

Barografulŭ întrebuinţatŭ la aceste staţiunî, şi care funcţionéză chiar la *Seewarte*, este unŭ barografŭ balanţă cu contra greutate construitŭ de *Fuess* din Berlin. Tubulŭ barometricŭ este terminatŭ la partea sa inferióră cu unŭ vîrfŭ *Bunsen*, camera barometrică este multŭ maî largă de câtŭ diametrulŭ tubuluî, ea are o secţiune de $30^m/_m$ de diametru. Tubulŭ este atârnatŭ de braţulŭ uneî balanţe, echilibratŭ cu o contra greutate. Inscrierile sunt făcute la fie-care sfertŭ de oră de unŭ creionŭ pusŭ, la estremitatea unuî lungŭ braţŭ, în legătură directă cu cuţitulŭ de susţinere alŭ balanţeî; cadrulŭ care ţine hârtia, este trasŭ în sensŭ verticalŭ de susŭ în josŭ prin mişcarea unuî clasornicŭ. Cu 10 minute maî nainte de orî-ce înscriere, clasorniculŭ provócă o sguduitură a întreguluî tubŭ barometricŭ pentru a învinge adesiunea mercuriuluî din tubŭ; la fie-care sfertŭ de oră o vergea metalică cade pe braţulŭ înscriitorŭ; creionulŭ face unŭ punctŭ şi în acelaşî timpŭ unŭ creionŭ, ce pórtă acéstă vergea, face asemenea unŭ punctŭ. Şirulŭ acestorŭ din urmă puncte forméză o

linie dréptă de unde începŭ a se socoti ordonatele curbeĭ de presiune. Unŭ milimetru în variaţiunea colóneĭ barometrice este represintatŭ prin aprópe 2 milimetre pe hârtie. Hârtia se schimbă la fiecare 24 ore. Acestŭ instrumentŭ costă la Berlin 725 leĭ.

Anemografulŭ întrebuinţatŭ este acela alŭ D-lorŭ *Casella şi Bekley*, cu óre carĭ modificărĭ introduse de fabricantulŭ *Fuess* și de direcţia *Seewarte*. Partea anemografuluĭ, care se află așezată deasupra clădiriĭ, se compune din emisferile *Robinson* pentru intensitatea vîntuluĭ, și dintr'o giruetă pentru direcţia sa. Axa emisferelorŭ pătrunde dealungulŭ cilindruluĭ, care formézӑ axa giruetеĭ.

Deasupra acoperișuluĭ se află o cutie, în care se găsesce unŭ sistemŭ de roţĭ dinţate, conice, carĭ transformézӑ mișcarea de rotaţiune a axelorŭ verticale ale emisferelorŭ și a giruetеĭ în mișcarea de urcare și de coborîre a dóuĕ lanţurĭ, carĭ traversézӑ tavanulŭ camereĭ, și vinŭ de se înfășórӑ pe nisce roţĭ, carĭ transmitŭ mișcarea unorŭ cilindre orizontale, cu carĭ sunt în legătură. Inregistrarea se face pe o bandă de hârtie, care se desfășórӑ proporţionalŭ cu iuţéla vîntuluĭ.

Inscrierile se facŭ la fie-care oră prin căderea unuĭ ciocanŭ, care imprimă pe marginea stângă a hârtieĭ orele dela 1 la 24, iar la mijlocŭ o sӑgétă în direcţia vîntuluĭ. Pe marginea din drépta se înscrie unŭ numĕrŭ de puncte echidistante proporţionalŭ cu iuţéla vîntuluĭ. Unŭ asemenea anemografŭ costă la Berlin 1000 leĭ.

Barometrulŭ de staţiune este construitŭ fórte solidŭ și fórte simplu; face parte din categoria barometrelorŭ cu reservoriŭ, cu fundulŭ immobilŭ. Pentru a ţine socotélă de variaţiunea niveluluĭ mercuriuluĭ din reservoriŭ, divisiunile nu sunt exactŭ milimetre, ci sunt reduse în proporţiunea secţiuniĭ tubuluĭ la secţiunea reservoriuluĭ; elŭ nu are trebuinţă de câtŭ de o singură citire, care se face cu ajutorulŭ unuĭ vermier, care dă o ḑecime de $^m/_m$.

Barometrulŭ controlŭ este unŭ barometru cu sifonŭ și reservoriŭ (Gefäss-Heberbarometer) cu fundulŭ mobilŭ construitŭ după principiile luĭ *Kupffer*, modificatŭ de *Fuess*. In acestŭ barometru se aduce în ramura cea mică, cu ajutorulŭ unuĭ șurupŭ, pe care se rézӑmă

fundulŭ de pele alŭ reservoriuluĭ, nivelulŭ mercuriuluĭ până la unulŭ şi acelaşĭ nivelŭ însemnatŭ cu nulă, şi n'avemŭ apoĭ de câtŭ a citi înălţimea barometrică în ramura lungă a sifonuluĭ.

Apĕrătorulŭ termometrelorŭ este de zincŭ, cilindricŭ dispusŭ înafara uneĭ ferestre despre nordŭ. Cămaşa esteriórĕ nu forméză cilindru complectŭ, ci numaĭ dóuĕ sferturĭ opuse, cele-alalte dóuĕ sferturĭ sunt închise prin alte dóuĕ suprafeţe, carĭ sunt în întrulŭ celorŭ dintâiŭ, şi carĭ se ascundŭ în dreptulŭ acestora, atuncĭ când apropiemŭ aparatulŭ de feréstră spre a face citirea. Când apĕrătorulŭ este depărtatŭ de feréstră, atuncĭ suprafeţele interióre vinŭ de se punŭ dinaintea golurilorŭ lăsate de învelitórea esteriórĕ, şi instrumentele din întru, dóuĕ termometre, formândŭ psicrometru, unŭ termometru minimum şi altulŭ maximum sunt cu totulŭ închise lateralmente şi prin urmare nu sunt espuse la nicĭ o rediaţiune directă. — Termometrele întrebuinţate sunt acelea patentate de *Fuess;* adică gradaţiunea este făcută pe o placă de opalŭ, care este înţepenită într'unŭ modŭ specialŭ, în tubulŭ cilindricŭ, care forméză cămaşa; gradele sunt divisate în cincimĭ. Termometrulŭ minimum este de sistemulŭ *Rutherford* cu reservoriulŭ în formă de furcă, iar celŭ maximum de *Valferdin* saŭ *Negretti şi Zambra.*

Pentru observaţia directă a *direcţiuniĭ* şi *presiuniĭ vîntuluĭ* se întrebuinţéză cunoscuta *guiruetă Wild*, iar pentru umeḑélă higrometrulŭ cu pĕrŭ alŭ Dr. *Koppe*, care permite cu fórte mare înlesnire a se verifica punctulŭ 100. La *Hamburg* se întrebuinţéză higrometrulŭ *Regnault* modificatŭ.

Udometrulŭ este de zincŭ, cu inelŭ de alamă la receptorŭ care are o suprafaţă circulară de 500 c. m.

3. *Staţiunile de semnale.* — Staţiunile de semnale forméză organulŭ principalŭ alŭ observatoriuluĭ *Seewarte*, pentru a anunţa bastimentelorŭ şi populaţiuniĭ de pe cóste avisele de furtună, ce li se trimitŭ de către observatoriulŭ centralŭ. — Afară de acésta, tóte staţiunile de semnalŭ facŭ regulatŭ observaţiunĭ asupra vîntuluĭ, timpuluĭ, şi a stăriĭ măriĭ, carĭ la unŭ locŭ cu observaţiunile, ce se potŭ

aduna de la navigatorĭ, formézä unŭ materialŭ, care servesce observatoriuluĭ centralŭ, pentru amănunţitulŭ studiŭ alŭ prognoseĭ.

Fie-care staţiune are unŭ observatorŭ, care se alege în generalŭ dintre ómeniĭ a cărorŭ locuinţă se află în apropiere de loculŭ semnaluluĭ. Elŭ este pusŭ sub autoritatea institutuluĭ centralŭ, primesce o remuneraţiune şi este rĕspundĕtorŭ de stricta observare a datoriilorŭ sale de semnalistŭ. In totalŭ sunt 24 de staţiunĭ de semnale. Echipamentulŭ uneĭ staţiunĭ de semnale se compune:

a. Pentru staţiunile de clasa I:

1 Instalaţiune de semnale cu tóte cele necesare,
1 Barometru aneroidŭ,
1 Termometru;

b. Staţiile de clasa II nu aŭ decâtŭ instalaţiunea pentru facerea semnalelorŭ.

Personalŭ şi bugetŭ. — Personalulŭ din *Seewarte* se descompune astŭfelŭ:

a. Direcţia:

1 Directorŭ,
1 Meteorologistŭ pentru studiĭ,
1 Asistentŭ alŭ directoruluĭ,
1 Secretarŭ,
1 Registratorŭ,
1 Copistŭ,
1 Desemnătorŭ,
1 Mecanicŭ,
1 Servitorŭ de biuroŭ,
1 Portarŭ,
1 Grădinarŭ.

b. I Divisiune:

1 Sefŭ, 1 Prim asistentŭ, 2 asistenţĭ.

c. II Divisiune.

1 Sefŭ,
1 Prim asistentŭ,
2 Ajutóre,
1 Servitorŭ.

d. III Divisiune.

1 Sefŭ,
1 Primŭ asistentŭ,
2 asistenţĭ,
2 ajutóre,
1 Telegrafistŭ,
1 Litografŭ.

e. IV Divisiune.

1 Sefŭ
1 Asistentŭ.

In anulŭ 1875, când institutulŭ Deutsche Seewarte a fostŭ creatŭ, budgetulŭ sĕŭ era de 165500 din carĭ 72000 era fondulŭ de înfiinţare iar restulŭ de 93500 leĭ, era fondulŭ de întreţinere anuală.

Din suma de 72000 pentru înfiinţare s'aŭ cheltuitŭ:

50000 leĭ pentru institutulŭ centralŭ,
22000 leĭ pentru staţiunile de pe cóste.

Suma anuală de 93500 leĭ era ast felŭ împărţită:

a. Soldele şi remuneraţiunĭ:

Pentru institutulŭ centralŭ	. . . . .	49000 leĭ.
» staţiunile celealalte	. . . . .	13500 »

b. Cheltuelĭ diverse:

Pentru institutulŭ centralŭ	. . . . .	25000 »
» staţiunile celealalte	. . . . .	6000 »

De când însă institutulŭ ocupă nóua sa clădire, personalulŭ s'a măritŭ într'unŭ modŭ considerabilŭ, aşa în câtŭ budgetulŭ sĕŭ actualŭ întrece 200000 mărcĭ, adică 250000 leĭ, cu tóte că întregulŭ serviciŭ telegraficŭ şi postalŭ este gratuitŭ. N'am pututŭ dobândi amănuntele budgetuluĭ actualŭ, am aflatŭ însă că Şefiĭ de serviciŭ şi meteorologiştiĭ sunt plătiţĭ pe anŭ 6000 mărcĭ;

Primiĭ asistenţĭ câte 3000 mărcĭ,
Asistenţiĭ şi ajutórĕle câte 2000—3000 mărcĭ
Ajutorulŭ de prima clasă 2400—3000 »
» » a dóua » 1000—1200 »
Observatorulŭ staţiunilorŭ normale 150 mărcĭ
» » de semnale 40—150 »

3

Institutulŭ meteorologicŭ danesŭ.

(Danske meteorologiske Institut)

Serviciulŭ meteorologicŭ alŭ Danemarceĭ este pusŭ sub autoritatea institutuluĭ meteorologicŭ din Copenhaga alŭ căruĭ directorŭ d-lŭ căpitanŭ *N. Hoffmeyer* (1), este cunoscutŭ prin importantele sale lucrărĭ asupra mersuluĭ depresiunilorŭ barometrice și ale tempestelorŭ carĭ le însoțescŭ, precum și prin neprețuitele carte sinoptice ce a publicatŭ și carĭ îmbrățișéză o întindere maĭ totŭ atâtŭ de mare ca aceea a frumóselorŭ carte americane publicate de *Signal Office* din *Vashington*.

Institutulŭ meteorologicŭ ocupă o parte din clădirea în care se află arhivele maritime ale Danemarceĭ, și se află situatŭ aprópe de cheŭ la finele frumóseĭ preumblărĭ numite *Esplanada*. Catulŭ de josŭ este afectatŭ locuințeĭ Directoruluĭ, iar institutulŭ propriŭ ḑisŭ ocupă catulŭ alŭ doilea.

Deși institutulŭ posedă unŭ numĕrŭ óre care de instrumente meteorologice importante, precum este *Meteorografulŭ Theorell*, *Barografulŭ Sprung*, *Termografulŭ Rung* etc., totușĭ nu este câtușĭ de puținŭ consideratŭ ca unŭ observatoriŭ meteorologicŭ, de óre ce atâtŭ clădirea câtŭ și maĭ alesŭ exposițiunea sa în orașŭ, sunt departe de a împlini condițiunile cerute de un observatoriŭ meteorologicŭ. Guvernulŭ danesŭ se ocupă actualmente cu cestiunea edificăriĭ unuĭ observatoriŭ meteorologicŭ.

Până la crearea observatoriuluĭ, institutulŭ meteorologicŭ din Copenhaga împlinesce serviciulŭ propriŭ ḑisŭ de institutulŭ meteorologicŭ, după cum face *Meteorological Office* din *Londra* și *biuroulŭ centralŭ meteorologicŭ din Paris*.

(1) De când s'aŭ scrisŭ aceste rîndurĭ, Căpitanulŭ Hoffmeyer a încetatŭ din viéță. In loculŭ sĕŭ s'a numitŭ D-lŭ Adam Paulsen, șefulŭ stațiuniĭ polare internaționale danese din Godthaab în Groenland. Iuniŭ 1884.

Lucrările efectuate în institutŭ sunt împărţite în 3 divisiunĭ :

1. Climatologia, 2. Meteorologia maritimă, 3. Serviciulŭ prevederiĭ timpuluĭ.

Fie-care din aceste serviciĭ este condusŭ de câte unŭ sub-directorŭ.

1. *Divisiunea Climatologieĭ* se ocupă cu înfiinţarea, întreţinerea şi inspecţia atâtŭ a staţiunilorŭ meteorologice de pe uscatŭ, cât şi a staţiunilorŭ maritime fixe. Aci se concentrézâ tóte listele observaţiunilorŭ făcute; aci se facŭ redacţiile şi calculele pentru fie-care din cele 270 staţiunĭ fixe, carĭ formézâ reţéua meteorologică a Danemarceĭ cu coloniile, şi carĭ se subîmpartŭ astŭ-felŭ:

a. Staţiunĭ din Danemarca.

10 Staţiunĭ principale de alŭ doilea ordinŭ,
110 » de alŭ doilea ordinŭ fără barometre,
106 » de alŭ treilea ordinŭ;

b. Staţiunĭ din Coloniĭ.

9 Staţiunĭ principale de alŭ doilea ordinŭ,
35 » » de alŭ treilea ordinŭ.

Printre aceste staţiunĭ se află, 50 staţiunĭ maritime astŭ-felŭ împărţite:

10 bastimente Fanare.	31 Fanare,
7 » de vamă,	2 Bateriĭ lângă Copenhaga.

In generalŭ, inspecţiunea staţiunilorŭ meteorologice se face la câte 4 anĭ; comunicaţiunile fiindŭ dificile nu se potŭ efectua într'unŭ anŭ de câtŭ inspecţiile la a patra parte din teritoriŭ.

Indată ce listele lunare aŭ sositŭ şi s'aŭ efectuatŭ calculele, resultatele se înscriŭ imediatŭ în nisce registre ad-hoc, unele făcute pentru fie-care staţiune în parte, iar altele pentru grupe de staţiunĭ, aşa încâtŭ la fie-care momentŭ se póte vedé, din simpla inspecţiune a acestorŭ registre, care este mersulŭ diferitelorŭ elemente climatice, pentru fie-care staţiune saŭ regiune, în fie-care lună, anŭ saŭ anutimpŭ, aşa în câtŭ materialulŭ este totŭ d'auna gata pentru a servi la orĭ-ce studiŭ ce s'arŭ voi a se face asupra climato-

logieĭ. Acestŭ modŭ de procedare, pe lângă că este practicŭ și espeditivŭ, maĭ are avantagiulŭ de a puté constata pe dată erorile ce s'arŭ fi pututŭ strecura, și a se cere imediatŭ explicațiunĭ de la persóna de unde a provenitŭ erórea, explicațiunĭ carĭ totușĭ pentru stațiunile din *Groenlanda* nu potŭ sosi de câtŭ celŭ puținŭ peste 6 lunĭ de ḑile, de unde se și esplică întârḑierea publicațiilorŭ relative la observațiunile făcute în acele regiunĭ.

Acéstă divisiune publică dóuĕ lucrărĭ importante: una lunară întitulată *Maanedsoversigt over Vejrfarholdene*, care coprinde meḑiile lunare ale stațiunilorŭ de alŭ doilea ordinŭ, unŭ diagramŭ dândŭ media observațiunilorŭ orare, date de barografŭ și termografulŭ stațiuneĭ din *Vamdrup*, o fóie pe care se află o chartă cu isotermele lunare, o altă chartă cu temperaturile maxime, o a patra cu regiunile de plóie, în fine se dă unŭ resumatŭ destulŭ de amănunțitŭ asupra condițiunilorŭ climatice ale precedenteĭ lunĭ, însoțind'o la trebuință cu chartele necesare.

In generalŭ acestŭ resumatŭ lunarŭ conține 2 cóle și jumătate, marĭ. litografiate. Acestŭ resumatŭ este publicatŭ în primele 20 ḑile ale următóreĭ lunĭ și imediatŭ se expediéză gratis tuturorŭ observatorilorŭ.

A dóua lucrare importantă este *Anuarulŭ meteorologicŭ*, care conține in extenso observațiunile făcute la tóte stațiunile de pe uscatŭ, cât și la cele fixe de pe apă.

Pentru facerea calculelorŭ observatoriilorŭ de alŭ 2-lea și alŭ 3-lea ordinŭ, D-lŭ *Hoffmeyer* a adoptatŭ o metódă, care asigură fórte multŭ repedea lorŭ efectuare. Și într'adevĕrŭ institutulŭ nu posedă nicĭ unŭ calculatorŭ ad-hoc pentru acestŭ scopŭ. Calculele se facŭ de persóne particulare, inițiate, se înțelege, cu aceste lucrărĭ, și cărora li se plătesce pe lucrarea efectuată iar nu pe ḑi de lucru. Din repețite experiențe s'a calculatŭ timpulŭ necesarŭ pentru facerea calculelorŭ lunare ale uneĭ stațiunĭ de alŭ 2-lea, de alŭ 3-lea etc. ordinŭ; și se plătesce aprópe după următórea normă : o ora de calculŭ 60 ŏre adică 80 banĭ. Pentru a calcula o fóie lunară de la o stațiune de alŭ 2-lea ordinŭ, adunândŭ fie-care colónă de 2 orĭ și făcêndŭ

mediile, se plătesce 1 corónă 25 öre adică 1 fr. 80 banĭ; pentru o fóie de alŭ 3-lea ordinŭ cu barometru 50 öre, adică 70 banĭ; și pentru una fără barometru 25 öre. Cu modulŭ acesta 2 fete carĭ lucréză aprópe în parmanenţă câte 4--5 ore pe ḑi, ajungŭ a câștiga pe lună 70 - 80 coróne, adică 100—120 leĭ.

In generalŭ toţĭ observatoriĭ aŭ câte o mică gratificaţiune anuală, și se întrebuinţéză pe cât se póte persóne în serviciulŭ statuluĭ: personalulŭ de la drumulŭ de ferŭ, de la vamă și acela alŭ porturilorŭ concură multŭ la facerea observaţiunilorŭ.

Domnulŭ Locotenentŭ *Rung*, unulŭ din subdirectoriĭ institutuluĭ meteorologicŭ din Copenhaga, întrebuinţéză termometrulŭ cu inversiune sistemŭ *Negretti și Zambra,* pentru a constitui unŭ registratorŭ termometricŭ, care dă directŭ valorile absolute. Singurulŭ inconvenientŭ, ce presintă este, că înregistrarea nu se face continuŭ: modelulŭ din Copenhaga înregistréză la fie-care oră. S'ar puté însă fórte bine construi asemenea aparate cu înregistrarea la fie care jumătate saŭ sfertŭ de oră, însă atuncĭ costulŭ va fi fórte mare.

Termometrulŭ cu inversiune *Negretti și Zambra* este cu mercuriŭ, reservoriulŭ cilindricŭ și la capĕtulŭ tubuluĭ se află o mică umflătură. In punctulŭ unde tubulŭ se unesce cu reservoriulŭ, tubulŭ este întorsŭ în formă de S și diametrulŭ interiorŭ este fórte strangulatŭ; gradaţiunea este făcută de la capĕtulŭ opusŭ reservoriuluĭ în spre acestŭ reservoriŭ. Când voimŭ a face o observaţiune, termometrulŭ se pune verticalŭ cu reservoriulŭ în josŭ; după ce a luatŭ temperatura mediulŭ ambiantŭ, se întórce cu reservoriulŭ în susŭ, atuncĭ colóna de mercuriŭ până la partea strangulată, se desparte și vine de umple umflătura de la estremitatea tubuluĭ și ocupă o porţiune maĭ mare saŭ maĭ mică din tubŭ; ţifra aflată în dreptulŭ extremităţiĭ acesteĭ colóne, indică temperatura.

Fixândŭ verticalmente, cu ajutorulŭ unorŭ cârlige, 12 asemenea termometre pe o stinghie orizontală, în jurulŭ căreia fie-care s'arŭ puté învârti, când unŭ mecanismŭ óre-care arŭ da la o parte cârligulŭ, care-lŭ menţine verticalŭ, și dispunêndŭ, printr'o mișcare de clasornicŭ, lucrurile astŭ-felŭ ca termometrulŭ să se învârtéscă la

intervalŭ de o oră, vomŭ avé, după 12 ore, tóte termometrele întórse și o simplă citire ne va da valórea temperatureĭ pentru fie-care din cele 12 ore precedente. Intorcêndŭ apoĭ termometrele cu reservoriulŭ în josŭ și fixându-le verticalmente cu cârligulŭ, ele vorŭ fi gata a funcţiona în cele 12 ore următóre.

Acesta este principiulŭ, pe care D-lŭ *Rung* l'a pusŭ în practică într'unŭ modŭ fórte simplu. Unŭ asemenea instrumentŭ pentru optŭ termometre costă între 500 saŭ 600 leĭ.

D-niĭ *Negretti și Zambra*, cunoscuţĭ constructorĭ din *Londra*, aŭ construitŭ maĭ multe modele de aceste aparate: într'unulŭ clasorniculŭ este în apropiere de cutia termometrelorŭ și învârtirea acestora se produce într'unŭ modŭ mecanicŭ, prin mișcarea unuĭ căruciorŭ; într'altŭ modelŭ clasorniculŭ din contra este departe de termometre și învârtirea acestora se face printr'unŭ curentŭ electricŭ care se închide la fie-care oră. — Atâtŭ D-lŭ *Rung* câtŭ și D-niĭ *Negretti și Zambra*, aŭ utilisatŭ acestŭ termometru pentru determinarea temperatureĭ la diferite adâncimĭ în mare.

Pentru mĕsurarea forţeĭ vîntuluĭ se întrebuinţéză în maĭ multe staţiunĭ danese *Anemometrulŭ Hagemann*. Acestŭ instrumentŭ se compune dintr'unŭ cilindru de metalŭ, care se umple cu apă până la o înălţime determinată, dintr'unŭ clopotŭ asemenea de metalŭ, suspendatŭ de unŭ arcŭ în spirală, cu ajutorulŭ unuĭ firŭ de mătase, care trece pe gâtulŭ uneĭ roţĭ, care învârtindu-se într'unŭ sensŭ saŭ într'altulŭ, comunică mișcarea sa unuĭ acŭ, care se plimbă pe unŭ cercŭ gradatŭ; în fine dintr'unŭ tubŭ aspiratorŭ, care, pătrundêndŭ prin fundulŭ cilindruluĭ, străbate grosimea stratuluĭ de apă și iese la câte-va centimetre d'asupra niveluluĭ acestuĭ licidŭ.

Tubulŭ de aspiraţiune pune în comunicare acestŭ aparatŭ,—care este instalatŭ în camera de observaţiune; — prin ajutorulŭ unuĭ tubŭ de cauciucŭ saŭ de plumbŭ, — cu punctulŭ unde voimŭ a mĕsura iuţéla vîntuluĭ. Când vîntulŭ suflă se produce în tubŭ o aspiraţiune asupra aeruluĭ din clopotulŭ instrumentuluĭ, clopotulŭ se lasă în josŭ, punêndŭ în mișcare aculŭ indicatorŭ. Sunt dóuĕ ace: celŭ mare arată iuţéla și presiunea vîntuluĭ; divisiunile limbuluĭ esteriorŭ in-

dică iuţéla vîntuluĭ în metri pe secundă şi aparatulŭ póte mĕsura până la 43 metri de iuţélă; divisiunile limbuluĭ interiorŭ indică presiunea vîntuluĭ în milimetre de presiune de apă şi aparatulŭ póte mĕsura până la $120^{m}/_{m}$ de presiune pe apă. Aculŭ celŭ micŭ indică numaĭ numĕrulŭ de revoluţiunĭ complete, făcute de aculŭ celŭ mare de când a părăsitŭ punctulŭ zero. Aparatulŭ este fórte simplu, se comportă bine, când vîntulŭ suflă cu o forţă óre-care; dar este fórte leneşŭ pentru vînturile micĭ. Unŭ asemenea instrumentŭ costă 100 leĭ. D-lŭ *Hagemann* din *Copenhaga* maĭ construesce şi unŭ modelŭ micŭ, care se póte întrebuinţa în mânĭ şi care nu este de câtŭ 30 leĭ.

2. Divisiunea maritimă, se ocupă cu adunarea observaţiunilorŭ meteorologice, ce se facŭ de către căpitaniĭ de bastimente, în timpulŭ călĕtoriilorŭ. Institutulŭ procură gratis instrumentele şi registrele necesare.

Aceste observaţiunĭ servescŭ maĭ cu sémă la redactarea chartelorŭ sinoptice (1), redactare, ce se face în tovărăşie cu *Seewarte* din *Hamburg* şi cu parte din elementele maritime adunate de către institutulŭ din *Utrecht*. Observatoriulŭ maritimŭ din *Hamburg* procură maĭ cu sémă observaţiunile făcute în mare la Sudŭ de 50⁰ latitudine Nordică Greenvich; pe când institutulŭ din *Copenhaga* procură observaţiile adunate la Nordulŭ acestuĭ paralelŭ.

3. Serviciulŭ prevederiĭ timpuluĭ. — In fie-care ḑi între 9 şi 12 diminéţa se primescŭ telegraficŭ observaţiunile făcute la 8 ore séra din ḑiua precedentă şi la 8 ore diminéţa din acea ḑi, de la 10 staţiunĭ de alŭ doilea ordinŭ, din *Danemarca;* totŭ atuncĭ se maĭ primesce câte o depeşe cu observaţiunile de la câte o staţiune din *Irlanda, Scoţia* şi *Englitera;* de la 3 staţiunĭ din Norvegia, 7 din Germania, 4 din Suedia, 2 din Rusia, 8 din Franţa, în totalŭ de la 38 staţiunĭ. Cu aceste elemente se construescŭ numaĭ de câtŭ isoborele şi

(1) Până în Decembre 1876 aceste charte aŭ fostŭ publicate numaĭ de către D-lŭ *Hoffmeyer*. Din diferite cause a trebuitŭ să se înceteze publicarea lorŭ. — Acum apariţiunea lorŭ va începe pe o scară maĭ redusă 0,75 din cele vechĭ. Nóua serie a începutŭ cu Decembre 1880 şi va apăré pe trimestre. Preţulŭ pentru unŭ anŭ este 40 coróne saŭ aprópe 58 leĭ.

isotermele din séra precedentă, și din diminéța acestei dile, și se face probabilitatea timpului pentru diua următóre. Acéstă probabilitate la ora 1 este espediată la diferite jurnale și telegraficŭ transmisă la diferite puncte, provĕdute cu semnale anume pentru indicarea timpului probabilŭ.

După amiédă, după primirea observațiunilorŭ de la 2 ore de la câte-va stațiuni, se completéză la 4 ore avisulŭ datŭ de diminéță, acésta însă numai în timpulŭ de 4 luni de vară.

Institutulŭ meteorologicŭ nu este legatŭ telegraficŭ cu diferitele stațiuni, fiind-că localulŭ actualŭ este cu totulŭ provisoriŭ și este fórte aprópe de postulŭ telegraficŭ, care primesce telegramele cifrate. Serviciulŭ prevederii timpului este făcutŭ de unŭ subdirectorŭ ad-hoc și unŭ ajutorŭ.

Iată cum se procede la redactarea buletinului : pe paginele interióre ale unei cóle de chârtie se află desemnate 3 charte ale Europei; pre jumătatea de josŭ a feței din drépta se află o tabelă coprindêndŭ numele celorŭ 38 de stațiuni de unde se primescŭ depeșele și cari în 5 colóne dă observațiile din séra precedentă, în 10 pe cele de diminéță din diua presentă, și în cele din urmă dóuĕ dă variațiunea în ultimele 24 ore ale barometrului și ale termometrului.

Pe mĕsură ce depeșile sosescŭ se înscriŭ țifrele în tabela precedentă și în același timpŭ se punŭ și pe charte : pe cea de susŭ din stânga observațiile din séra precedentă, pe cea de josŭ cele de astădi diminéță; pe charta de pe pagina din drépta se punŭ variațiunile barometrice și termometrice. După aceste lucrări preliminarii se tragŭ isobarele și isotermele precum și curbele de egală variațiune, se studiéză mersulŭ vîntului, se deduce starea actuală a atmosferei și timpulŭ probabilŭ; acestea se scriŭ pe pagina din drépta în loculŭ din adinsŭ lăsatŭ între chărți și tabelă.

Imediatŭ după acésta se prepară o nóuă chartă cu observațiunile și curbele de la 8 ore diminéța împreună cu prognosa și o tabelă, copie după tabela despre care am vorbitŭ precedamente; se trage la hectógrafŭ și se distribue îndată.

Lucrarea de după amiadi este mai simplă; pe o chartă deosebită

se înscriŭ observaţiile de la 2 ore p. m., se tragŭ isoborele şi isotermele, se completéză saŭ se modifică prognosa de diminéţă, şi se expediéză la jurnale, carĭ întrebuinţândŭ invenţiunea d-luĭ *Rung*, reproducŭ în colónele lorŭ atâtŭ tabela câtŭ şi charta cu diversele curbe şi semne convenţionale.

Budgetŭ. — Budgetulŭ institutuluĭ meteorologicŭ se urcă anualŭ la 54900 leĭ împărţiţĭ după cum urméză :

1. Direcţia.

Directorulŭ, locuinţa, soldă de căpitanŭ şi	6000 l. p. anŭ.	
Bibliotecarŭ şi comptabilŭ.	1200	
Legarea cărţilorŭ	1200	
Cheltuelile de biuroŭ	1700	
Incălḑire şi luminatŭ	600	
Reparatulŭ localuluĭ	500	
Portarŭ, locuinţă, etc.	800	
		11200

2. Climatologia

Subdirectorŭ, léfă de profesorŭ şi . . .	3500	
Gratificaţiĭ la 21 staţiĭ de 2 ordinŭ. . .	3700	
Calcululŭ	2700	
Inspecţiunea	700	
Imprimarea	2500	
Instrumente	2600	
		15700

3. Meteorologia Maritimă.

Subdirectorŭ, léfă de locotenentŭ şi . .	3000	
Gratificarea observatorilorŭ	1500	
Calculŭ	1900	
Imprimarea	1000	
Instrumente	1500	
		8900

4. Prevederea timpuluĭ.

Sub directorŭ, léfă de căpitanŭ	3000	
Ajutorŭ (pentru 4 lunĭ)	600	
Imprimarea	500	
		4100
Transportŭ. . . .		39900

Reportŭ. . 39,900

5. Costulŭ telegramelorŭ.

Serviciulŭ de diminéţă	11000	
Serviciulŭ de séră	4000	
		15000
Totalŭ leĭ . . .		54900

Este de observatŭ, că ceĭ 15000 leĭ ce se plătescŭ telegrafuluĭ, sunt numaĭ pentru depeşile primite din ţéră; pentru cele internaţionale nu se plătesce nimicŭ, ci se trimetŭ în schimbŭ observaţiile de la câte-va staţiunĭ din Danemarca.

4

Institutulŭ regalŭ meteorologicŭ din Berlin.

(Königliche meteorologische Institut)

Numĕrulŭ şi compunerea staţiunilorŭ. Institutulŭ meteorologicŭ din *Berlin* forméză o secţiune separată a serviciuluĭ de statistică alŭ Prusieĭ şi este instalatŭ în acelaşĭ localŭ. Elŭ se ocupă purŭ şi simplu numaĭ cu instalarea staţiunilorŭ din noŭ create, cu adunarea şi publicarea observaţiunilorŭ ce se facŭ în staţiunile existente. Institutulŭ nu posedă nicĭ un observatoriŭ alŭ sĕŭ şi nu face nicĭ cea maĭ mică observaţiune. Acestŭ institutŭ creatŭ (1), condusŭ şi ilustratŭ dela 1843 până a 1879 de marele *Dove,* unulŭ din părinţiĭ actualeĭ sciinţe a meteorologieĭ, a lângeḑitŭ óre-cum de la mórtea acestuĭ învĕţatŭ şi până acum. Actualulŭ directorŭ D lŭ Dr. *G. Hellmann,* unŭ tînĕrŭ plinŭ de cunoscinţe şi care a visitatŭ şi lucratŭ maĭ în tóte observatoriele meteorologice din Europa întrégă, este o garanţie de progresulŭ acesteĭ sciinţe în regatulŭ Prusieĭ. D lŭ profesorŭ *Arndt*, care a succesŭ luĭ *Dove* până spre finele anuluĭ 1882 îşĭ

(1) Ordonanţa ministerială de la 17 Octobre 1847 a regulatŭ înfiinţarea definitivă a acestuĭ institutŭ, însărcinândŭ pe *Mahlmann* cu organisarea sa. Mahlmann muri însă în Decembre 1848; după dinsulŭ veni *Dove.*

făcuse în *Berlin* a casă la dînsulŭ o stațiune, ale căreĭ observațiunĭ aŭ fostŭ conduse, după mórtea sa, de fiica sa până în Aprilie anulŭ 1883. Dela 1 Ianuarie s'a înființatŭ în Berlin o altă stațiune, care încă nu este completă, în gimnasiulŭ *Ioachimsthal.*

Dacă însă în Prusia lipsesce unŭ observatoriŭ centralŭ, rețéua sa meteorogică este din contră fórte bine compusă și studiată; ea cuprinde actualmente în totalŭ 169 (1) stațiunĭ din carĭ 129 de alŭ 2 ordinŭ, 30 de 3 ordinŭ, iar restulŭ de 16 sunt stațiunĭ de pădurĭ. Stațiunile de alŭ 2-lea ordinŭ facŭ observațiunile de:

Presiune atmosferică,
Temperatura aeruluĭ,
Umiditate,
Hidrometeori,
Vîntulŭ și
Nebulositatea.

Cele de alŭ 3-lea ordinŭ, ca și cele de pădurĭ, observă:

Temperatura maximă și minimă,
Hidrometeoriĭ,
Vîntulŭ și nebulositatea.

O singură stațiune, pulberaria de la *Schwerin* în *Meklemburg*, face la fie-care dóuě ore observațiunĭ de temperatura aeruluĭ și direcția vîntuluĭ. Instrumentele întrebuințate la stațiunile de 2-lea ordinŭ sunt:

Barometru sistemŭ Fuess, adoptatŭ de Seewarte,
Psicrometru cu apĕrătorŭ de zincŭ sistemŭ *Seewarte* saŭ alŭ luĭ Wild,
Higrometru Kopp în apĕrătorŭ de lemnŭ,
2 Udometre cu o sticlă și unŭ capacŭ.

Observațiunile se facŭ de treĭ orĭ pe ḑi și de dóuĕ orĭ la stațiunile de pădurĭ. Printre cele d'intâiŭ 93 facŭ observațiunile la orele 6, 2, 10; 25 la 7, 2, 9; 12 la 8, 2, 8 și 1 la 5, 1, 9; cele de alŭ 2-lea facŭ la 8 și 2. p. m.

Personalŭ și budgetŭ. — Personalulŭ serviciuluĭ centralŭ se compune dintr'unŭ Directorŭ și unŭ Asistentŭ. Pentru corespondența și corectarea foilorŭ tipărite se întrebuințéză personalulŭ statisticŭ. In fie-care anŭ apare unŭ volumŭ intitulatŭ *Ergebnisse der Meteorologischen Beobachtungen*, care conține *in extenso* observațiunile de la pul-

(1) Din acestea 19 sunt în Schleswig-Holstein. 6 în Oldenburg, și 6 în Magdeburg.

berăria din *Schwerin*, precum și acelea ale stațiunilorŭ înalte față cu cele corespundĕtóre din vale, și în estrasŭ observațiunile tuturorŭ celorŭ-alalte stațiunĭ, afară de a stațiunilorŭ de pădurĭ, carĭ se publică de D-lŭ Dr. *Müttrich* într'unŭ volumŭ anualŭ întitulatŭ : *Jahresbericht über die Beobachtungs-Ergebnisse ungerichtet forsthlich-Meteorologischen-stationen.* Observațiunile de la 5 stațiunĭ prusiane sunt tipărite în volumulŭ anualŭ publicatŭ de *Seewarte* din *Hamburg* pentru care i se plătesce 500 mărcĭ pe anŭ.

Din cele 123 stațiunĭ de alŭ doilea ordinŭ 69 primescŭ remunerațiunĭ anuale, carĭ în mediŭ se urcă la 300 de leĭ; celor-alalte stațiunĭ nu se plătesce nimicŭ; la tóte însă li se daŭ imprimatele necesare.

Budgetulŭ institutuluĭ, de care ne ocupămŭ, se urcă la 40000 leĭ ast-felŭ împărțițĭ:

Personalŭ (Directorŭ și asistentŭ)	12000
Remunerațiĭ pentru observatorĭ.	20000
Instrumente și publicațiunĭ.	8000
Totalŭ	40000

Nóuĕ instrumente înregistrătóre ale d-luĭ Fuess.

In esposițiunea de higienă din acestŭ anŭ de la Berlinŭ, se afla unŭ pavilionŭ specialmente afectatŭ instrumentelorŭ meteorologice. Unŭ modelŭ în miniatură alŭ observatoriuluĭ din *Magdeburg* și aparatele construite de renumitulŭ fabricantŭ din Berlin *D-lŭ Fuess* atrăgeaŭ privirile. Despre *Wetterwarte* din *Magdeburg* vom vorbi maĭ la vale într'unŭ modŭ maĭ amănunțitŭ; aci vom indica principiulŭ barografuluĭ, termografuluĭ și udografuluĭ *Fuess.*

Pe colóna de mercuriŭ a unuĭ barometru ordinarŭ cu reservoriŭ plutesce, într'o posițiune verticală, unŭ magnetŭ în formă de potcóvă, închisŭ într'o mică cantitate de gumă. Polurile acestuĭ magnetŭ sunt întórse în afară și o linie orizontală trasă pe capulŭ unuĭ șurupŭ, implântatŭ în gumă, servesce a citi directŭ înălțimea colóneĭ barometrice, pe scala trasă pe unŭ tubŭ de sticlă ; unŭ alŭ doilea mag-

netŭ maĭ mare, totŭ în forma de potcóvă şi care urméză pe din afara tubuluĭ barometricŭ mişcările magnetuluĭ internŭ, se află în legătură cu unulŭ din braţele balanţeĭ, a căreĭ celalaltŭ braţŭ de o lungime inegală, are la extremitatea sa unŭ tubŭ de sticlă recurbatŭ aprópe plinŭ cu mercuriŭ, şi calculatŭ ast-felŭ în câtŭ să pótă compensa efectulŭ dilataţiuniĭ mercuriuluĭ în tubulŭ barometricŭ; aşa încâtŭ indicaţiunile sale să nu maĭ aibă necesitate de a fi corectate de temperatură. Un braţŭ orizontalŭ, care urméză mişcările braţuluĭ balanţeĭ, înregistréză curba presiuniĭ atmosferice pe un cilindru pusŭ în mişcare de unŭ ciasornicŭ. Din experienţele D-luĭ *Fuess* resultă, că indicaţiunile acestuĭ barografŭ comparate cu acelea ale barometruluĭ normalŭ cu mercurŭ, nu daŭ o diferenţă maĭ mare de $0^m,01$ în limitele de temperatură de $18^0 \pm 10^0$.

Termografulŭ este unŭ termometru cu aerŭ. Construcţia sa diferă de acea a barografuluĭ numaĭ printr'aceea că barometru cu reservoriŭ este înlocuitŭ printr'unŭ barometru sifonŭ, alŭ căruĭ braţŭ scurtŭ este în comunicaţiune, printr'unŭ tubŭ subţire de aramă, cu unŭ balonŭ cam de 2 litrurĭ de capacitate, depărtatŭ după voe de mecanismulŭ înregistrăriĭ. Acestŭ balonŭ, care forméză termometrulŭ propriŭ ḑisŭ, conţine aerŭ uscatŭ la 0^0 la $760^m/_m$. presiune. Colóna barometrică se găsesce ast-feliŭ supusă numaĭ tensiuniĭ aeruluĭ din balonŭ şi înălţimile acesteĭ colóne vorŭ fi proporţionale cu variaţiunile temperatureĭ.

Ca şi pentru termografŭ, înregistrarea udografuluĭ se póte face la o mare depărtare de punctulŭ unde reservoriulŭ adună apa de plóie.

Reservoriulŭ de zincŭ cu o suprafaţă de recepţiune de 5 decimetri pătraţĭ, stă, prin ajutorulŭ unuĭ tubŭ de plumbŭ care merge pe sub pămêntŭ, în legătură cu aparatulŭ înregistrăreĭ. Maĭ întâiŭ acestŭ tubŭ de plumbŭ îndoitŭ verticalmente intră într'unŭ reservoriŭ de ferŭ umplutŭ pe jumătate cu mercuriŭ şi care la partea superióră se continuă cu unŭ tubŭ verticalŭ deschisŭ, de la a căruĭ parte inferióră plécă o ramură de sifonŭ. Pe la partea inferióră reservoriulŭ de ferŭ comunică cu unŭ altŭ cilindru de ferŭ, în care se află asemenea mercurŭ, pe care plutesce unŭ dopŭ de lemnŭ, a căruĭ códă trans-

mite unuĭ creionŭ o mişcare orizontală, care trage o linie pe o hârtie, desfăşurată de pe unŭ cilindru cu axŭ orizontalŭ. mişcatŭ de unŭ clasornicŭ. Atâtŭ conductulŭ orizontalŭ de plumbŭ, câtŭ şi tubulŭ verticalŭ, până în punctulŭ unde începe sif onulŭ, sunt în totŭd'auna pline cu apă până la acelaşĭ nivelŭ. Acum este lesne de înţelesŭ mersulŭ acestuĭ aparatŭ: Când plouă, apa se urcă în tubulŭ verticalŭ, care este deasupra primuluĭ reservoriŭ de terŭ, şi apasă asupra mercuriuluĭ care, trecêndŭ în alŭ doilea cilindru, plutitorulŭ se urcă şi creionulŭ trage o linie înclinată. Când a ploatŭ $4^m/_m$ sifonulŭ se golesce automaticŭ, creionulŭ trage o linie orizontală, revenindŭ la prima sa posiţiune, şi este gata de a reîncepe o nóuă mişcare.

Acestŭ din urmă instrumentŭ, construitŭ cu puţină modificare, aşa că aparatulŭ înregistratorŭ să se găséscă la unŭ nivelŭ maĭ josŭ de câtŭ reservoriulŭ şi maĭ pe aceeaşĭ verticală, se pare că funcţionéză într'unŭ modŭ fórte satisfăcĕtorŭ.

Staţiunile meteorologice forestiere ale Germanieĭ.

Astă-ḑĭ nu se maĭ discută şi tótă lumea scie că pădurile esercită o acţiune seriósă asupra climeĭ locale, asupra graduluĭ de umeḑélă etc. Legile însă carĭ reguléză aceste acţiunĭ sunt până acum apró pe cu totulŭ necunoscute şi dacă am voi, ca, în loculŭ ipoteselorŭ admise până acumŭ şi carĭ sunt maĭ fără nicĭ unŭ fundamentŭ sigurŭ, să stabilimŭ nisce conclusiunĭ, avêndŭ celŭ puţinŭ o basă certă, avemŭ nevoe de a cunósce într'unŭ modŭ precisŭ, între altele, carĭ sunt cantităţile de plóie saŭ de zăpadă, carĭ ajungŭ până la solŭ într'unŭ masivŭ forestierŭ şi pe unŭ terenŭ fără pădure? Câtă apă reţine vîrfulŭ copaciuluĭ? Ce influenţă esercită pădurile asupra regimuluĭ udometricŭ alŭ uneĭ regiunĭ? Aceste cestiunĭ, de cea maĭ mare importanţă pentru agricultură şi silvilcutură, forméză studiulŭ capitalŭ alŭ staţiunilorŭ forestiere. In *Germania* şi anume în *Saxonia* şi în *Bavaria* s'aŭ organisatŭ în 1862 şi 1863 primele staţiunĭ forestiere experimentale. La 22 Novembre 1868 se reuni la *Regensburg*

comitetulŭ alesŭ de forestieriĭ și agricultoriĭ germanĭ, reuniţĭ precedamente la *Viena* pentru organisarea studiilorŭ forestiere.

Acestŭ comitetŭ împărţi natura acestuĭ studiŭ în 2 grupe principale:

A. — Studiĭ de statică forestieră cuprinḑêndŭ: educaţiunea plantelorŭ, metodulŭ de cultură, regenerarea naturală și artificială, irigaţiunile în pădure, esploatarea, conservarea seminţeĭ etc. etc.

B. — Studiĭ de istoria naturală, subîmpărţite în:

a. Chimia și fisiologia, carĭ coprindŭ: facultatea germinativă a sĕminţeĭ, temperatura necesară pentru germinaţiunea diferitelorŭ esenţe forestiere, influenţa sa asupra durateĭ germinaţiuniĭ, influenţa lumineĭ asupra desvoltăriĭ esenţelorŭ forestiere, influenţa composiţiuniĭ, umeḑeleĭ, și adâncimiĭ soluluĭ asupra prinderiĭ și desvoltăriĭ esenţelorŭ, puterea de evaporaţie a esenţelorŭ forestiere la diferite vârste în raportŭ cu umeḑéla și temperatura aeruluĭ; studiĭ asupra bólelorŭ și defectulŭ lemnelorŭ, causele lorŭ etc. etc.

b. Meteorologia, care coprinde:

Constatarea temperatureĭ în pădurĭ și în afară din pădurĭ, studiĭ asupra temperatureĭ arborilorŭ în raporturile sale cu temperatura soluluĭ și a aeruluĭ;

Studiĭ asupra temperatureĭ soluluĭ, pădurilorŭ, constatarea sa la adâncimĭ, situaţiunĭ, exposiţiunĭ variabile și în masivĭ diferiţĭ;

Influenţa staţiuniĭ și a acoperișuluĭ soluluĭ asupra stricăciunilorŭ causate de îngheţurĭ;

Constatarea cantităţiĭ de plóie căḑută în pădurĭ și în afară din pădurĭ;

Influenţa acoperișuluĭ asupra umeḑeleĭ și asupra evaporaţiuniĭ soluluĭ; constatarea evaporaţiuniĭ în pădure și în afară din pădure; constatarea cantităţiĭ de apă care se infiltréză la diferite adâncimĭ ale soluluĭ în pădure și în afară din pădure, la esposiţiunĭ de sub apărătorĭ diferiţĭ;

Constatarea cantităţiĭ de acidŭ carbonicŭ și de umeḑélă conţinute în aerulŭ pădurilĭ în timpulŭ vegetaţiuniĭ sub masive închise saŭ nu, compuse de diferite esenţe și situate în modŭ diferitŭ.

Lăsândŭ la o parte studiile indicate sub litera *A.* precum și cele

de sub litera *a* din *B*, nu vom indica aci de câtŭ carĭ sunt instrucţiunile date pentru serviciulŭ meteorologicŭ forestierŭ alŭ celorŭ nóuĕ staţiĭ centrale ale Germanieĭ: carĭ staţiunĭ centrale aŭ sub a lorŭ dependinţă o mulţime de staţiunĭ isolate şi puse sub direcţiunea lorŭ imediată

I. Obligaţiunea staţiunilorŭ meteorologice forestiere este de a procura observaţiunĭ comparative:

1. Asupra temperatureĭ aeruluĭ în pădure faţă cu temperatura aeruluĭ în câmpie;

2. Asupra temperatureĭ aeruluĭ în pădure la 1^m,50 de la solŭ, faţă cu temperatura mĕsurată la vêrfulŭ arborilorŭ;

3. Asupra stăriĭ higrometrice a aeruluĭ în interiorulŭ şi în afară de masivurile de arborĭ;

4. Asupra stăriĭ higrometrice a aeruluĭ în pădure la 1^m,50 de la solŭ şi la vârfulŭ arborilorŭ;

5. Asupra evaporaţiuniĭ apeĭ în interiorulŭ şi în afară de masivŭ;

6. Asupra cantităţiĭ de plóie şi de zăpadă, care cade pe solŭ în pădure faţă cu aceea care cade în câmpie;

7. Asupra temperatureĭ soluluĭ în pădure la diferite adâncimĭ de 0 metri, 0^m15, 0^m30, 0^m60, 0^m90, 1^m20, comparată cu aceea ce se observă în câmpia liberă la aceleaşĭ adâncimĭ.

Pe lângă acésta se va observa şi se va înscrie ḑi cu ḑi în tabele, înnălţimea barometrică, direcţiunea şi intensitatea vîntuluĭ, mersulŭ norilorŭ, starea maĭ multŭ saŭ maĭ puţin norósă a ceruluĭ şi caracterulŭ generalŭ alŭ ḑileĭ. La aceste observaţiunĭ se vorŭ maĭ adăoga acelea făcute asupra fenomenelorŭ meteorologice de totŭ felulŭ, după cum sunt furtunele electrice, fulgerele, curcubeulŭ, aurorele boreale, halo de sóre saŭ de lună. In fine afară de observaţiunile meteorologice carĭ precedŭ, se va ţiné notă de unele fenomene particulare vieţeĭ animale şi vegetale.

II. Pentru-ca observaţiunile făcute la tóte staţiunile să pótă fi comparabile între dînsele, este necesarŭ:

1. Ca disposiţiile adoptate să fie pretutindenĭ aceleaşĭ,

2. Ca aparatele să fie esactŭ comparate,

3. Ca instrumentele dela tóte staţiunile să fie dispuse după acelaşĭ principiŭ,

4. Ca observaţiunile să fie făcute la ore determinate, şi

5. Ca reducerea observaţiunilorŭ să fie făcută după aceleaşĭ regule. Se menţine introducţiunea după *Dove* a medĭilorŭ pe pentade cu singura deosebire că temperatura se va socoti în grade centigrade; pentru mĕsurile de lungimĭ şi suprafeţe se va întrebuinţa sistemulŭ metricŭ. Anulŭ meteorologicŭ va fi acelaşĭ ca şi anulŭ civilŭ de la 1 Ianuarie la 31 Decembre.

Buna conservare a instrumentelorŭ destinate la observaţiunĭ nu este posibilă de câtŭ cu condiţiunea de a le întreţine cu mare grijă şi de a depărta de lângă dînsele pe observatoriĭ fără mandatŭ. Dacă unŭ aparatŭ se strică saŭ se sparge, trebue îndată înlocuitŭ cu unŭ altulŭ de reservă şi se va însciinţa staţia principală, care îĭ va transmite instrucţiile necesare.

Orele de observaţiune trebue să fie aceleaşĭ pentru tóte staţiunile; ele sunt fixate într'unŭ modŭ absolutŭ la 8 ore diminéţa şi 2 ore p. m. Ora astŭ-felŭ dată este ora medie a loculuĭ de observaţiune, aşa după cum se găsesce la biuroulŭ postalŭ, în gare şi la biurourile telegrafice. Ḑiua ce se va socoti între dóuĕ meḑe nopţĭ consecutive, va fi împărţite în 12 ore a. m. şi 12 ore s.

Este de dorĭtŭ ca fie-care observatorŭ se înveţe pe una saŭ dóuĕ persóne cu facerea observaţiunilorŭ, spre a puté fi înlocuitŭ în casŭ de lipsă. Orĭ şi cum ar fi, dacă ar fi imposibilŭ de a face o observaţiune la timpulŭ holărîtŭ, nu se va înscri nimicŭ în tabele. În nicĭ unŭ casŭ nu trebue să se introducă în aceste tabele nisce cifre arbitrare; acéstă manoperă va da negreşitŭ nisce resultate greşite; comparaţiunea lorŭ cu cifrele staţiunilorŭ vecine va arĕta falsitatea lorŭ, şi prin urmare, tóte observaţiunile aceleĭ staţiunĭ, fie chiar făcute cu cea maĭ mare grijă, vor păré neapăratŭ suspecte.

Observatoriĭ vorŭ trebui să aibă cele maĭ marĭ precauţiunĭ atâtŭ pentru facerea observaţiilorŭ, câtŭ şi pentru însemnarea resultatelorŭ lorŭ. Celŭ maĭ nimeritŭ lucru este de a le înscrie cu creionulŭ totŭdeauna în aceeaşi ordine, şi chiar pe loculŭ unde se observă, pe unŭ

portofoliŭ specialŭ destinatŭ pentru acestŭ scopŭ. Transcrierea în tabele se va face imediatŭ, ḍi cu ḍi dacă este posibilŭ.

La finele fie-cărei lunĭ aceste tabele se vorŭ încheia şi se vorŭ trimite la staţiunile principale în cele d'întâiŭ ḍile ale lunei următóre, la 5 celŭ maĭ târziŭ.

Este indispensabilŭ de a observa întocmaĭ acéstă dată a espediţiuniĭ pentru ca observaţiunile să pótă fi controlate şi reunite la timpulŭ oportunŭ.

Scopulŭ observaţiunilorŭ relative la viéţa plantelorŭ este de a căuta legile de dependinţă carĭ esistă între desvoltarea vegetalelorŭ şi condiţiunile de temperatură, de umeḍélă etc., în carĭ se găsescŭ. Asupra acestuĭ subiectŭ posedămŭ deja, pentru diverse localitățĭ, unŭ numĕrŭ mare de observaţiunĭ, însă totuşĭ nu sunt îndestule pentru a se puté trage conclusiunĭ absolutŭ de certe; ceva maĭ multŭ nu s'a stabilitŭ într'unŭ modŭ clarŭ şi nu s'a admisŭ de toţĭ condiţiunile observaţiunilorŭ, carĭ până acum n'aŭ fostŭ făcute într'unŭ modŭ destulŭ de precisŭ. Astŭ-felŭ trebue óre să se ţină sémă numaĭ de căldură saŭ în acelaşĭ timpŭ şi de starea higrometrică? Trebue să se considere numaĭ temperatura ḍileĭ saŭ şi temperaturele estreme?

Voindŭ a avea espresiunea cantităţiĭ de căldură necesară uneĭ plante, pentru a ajunge la unŭ punctŭ determinatŭ alŭ desvoltăriĭ sale, trebue óre să se considere acéstă căldură numaĭ ca o sumă de temperaturĭ, saŭ ca o funcţiune de unŭ altŭ ordinŭ a acestorŭ temperaturĭ? Până acum nicĭ una din aceste condiţiunĭ n'a fostŭ resolvate. Sarcina observatorilorŭ actualĭ este decĭ de a procura nisce materiale nóue în vederea soluţiuniĭ lorŭ.

Observaţiunile relative la vegetale forestiere vorŭ trebui să fie făcute asupra epoceĭ la care se face desvoltarea bobocilorŭ, asupra epocelorŭ la carĭ aparŭ primele foĭ şi florĭ, asupra epocelorŭ la carĭ fructulŭ ajunge la maturitate şi când cadŭ foile. Aceste diferite fase ale desvoltăriĭ se vorŭ determina pentru următórele 26 de specil:

Abies excelsa — épicéa — epicea.
Abies pectinata—sapin pectiné, sapin noir, sapin des Vosges — bradŭ,
Acer platanoides – érable plane — platanŭ,

Aesculus hippocastanus — marronnier d'Inde — Castanŭ sĕlbaticŭ,
Alnus glutinosa — aune glutineux, aune noir — aninulŭ,
Betula alba — bouleau — mestécănŭ,
Calluna vulgaris — bruyère commune —
Cornus mascula — cornouiller mâle — cornŭ,
Corylus avellona — noisetier commun — alunulŭ,
Fagus sylvatica — hêtre — fagulŭ,
Galanthus nivalis — perce neige — ghiocelŭ,
Larix europaea — mélèze — melezulŭ,
Pinus sylvestris — pin sylvestre — pinŭ sĕlbaticŭ,
Prunus padus — cérisier à grappes — cireşŭ de grădină,
Prunus avium — cérisier des oiseaux — cireşŭ sĕlbaticŭ,
Prunus spinosa — prunier épineux, épine noir — porumbarŭ,
Quercus pedonculata — chêne pedonculé — stejarulŭ,
Ribes grosularia — grosseiller commun — cócăzulŭ,
Salix caprea — saule morceau — salcie pletósă,
Sambucus nigra — sureau noir — soculŭ,
Sorbus ancoparis — sorbier des oiseleurs — sorbulŭ,
Syringa vulgaris — lilas commun — liliaculŭ,
Tilia parvifolia — tilleul commun, tilleul à petites feuilles — teiulŭ,
Ulmus campestris — orme champêtre — ulmulŭ,
Vaccinium myrtillus — airelle myrtille — mirtil,
Viola odorata — violette — tămâiósă — micşunele.

In ceea ce privesce plantele agricole se va nota epoca sĕmĕnatuluĭ, ḑiua în care aparŭ primele foĭ, florĭ, spicurĭ, şi d'asemenea epoca maturitățiĭ şi a recolteĭ. Aceste diverse observațiĭ ce vorŭ face asupra următórelorŭ plante:

Avena sativa — avoine commune — ovĕzulŭ,
Brassica campestris var. oleifera — colza — rapiță,
Hordeum vulgare — orge — orzulŭ,
Secale cereale destivum — seigle de printemps — secară de vară,
Secale cereale hibernum — seigle d'automne — secară de tómnă,
Triticum cereale destivum — blé de printemps — grîŭ de vară,
Triticum cereale hibernum — » d'automne — grîŭ de tómnă.

Relativŭ la animale observațiunile se vorŭ face asupra următórelorŭ fenomene: epoca sosiriĭ a:

Columba palumbus — palombe — porumbŭ sĕlbaticŭ,
Crex pratensis — roi des cailles, râle de gênets — cârsteiŭ,
Cuculus canorus — coucou — cucu.

Epoca sosiriĭ și plecăriĭ:

Ciconia alba — cigogne — barza,
Hirondo rustica — hirondelle de cheminée — rândunică,
Matacilla alba — bergeronnette — codobatură,
Scalapox rusticola — bécasse commune — sitarŭ,

Și epoca la care se aude prima cântare a:

Alauda arvensis — alouette — ciocârliă,
Tringilla caelebs — pinson — pițigoiŭ,
Sylvia luscinia — rossignol — privighetóre,
Turdus m rula — merle — cocoșarŭ,
Bostrichus — bostriche typogıaphe — carĭ.

Pe lângă acestea se va maĭ observa începutulŭ epociĭ înperecheriĭ:

Cuculia pini — grand hylobe brun,
Hılesinus piniperda — hilesine du pin,
Melolonthe vulgaris — hanneton commun,

Și în fine se va nota începetulŭ căutăreĭ cerbuluĭ și a epureluĭ. Se va căuta a se cunósce locuințele succesive ale lepidopterelorŭ atâtŭ de funeste esențelorŭ resinóse, fasele metamorfoselorŭ lorŭ (rîmă crisalidĭ, fluture); în casŭ când cunoscințele observatoruluĭ sunt insuficiente, va alege câte-va exemplare și le va trimite la stațiunea principală, care le va determina într'unŭ modŭ esactŭ. La începutulŭ fie căruĭ anŭ, de o dată cu tabelele meteorologice pe luna Decembre, se vorŭ trimite și tabelele relative la observațiunile făcute asupra regnuluĭ vegetalŭ și animalŭ. In anulŭ 1880 și în urma celuĭ de alŭ doilea congresŭ internaționalŭ alŭ meteorologiștilorŭ, ținutŭ la *Roma* în 1879, s'a reunitŭ la *Viena* o conferință internațională compusă din representanțiĭ *Germanieĭ*, *Francieĭ*, *Olandeĭ*, *Belgieĭ*, *Danemarceĭ*, *Elvețieĭ*, *Ungarieĭ* și aĭ *Austrieĭ* pentru a esamina condițiunile de executare a programuluĭ elaboratŭ de unŭ comitetŭ internaționalŭ, din sînulŭ congresuluĭ meteorologicŭ din *Roma*, relativŭ la desvoltarea meteorologieĭ agricole și silvice. Decisiunile acesteĭ conferințe, carĭ

se potŭ citi în anulŭ XII alŭ *Revisteĭ Sciinţifice* p. 221, pare a nu fi produsŭ până acum resultatulŭ aşteptatŭ.

5

Observatoriulŭ meteorologicŭ din Magdeburg

(Wetterwarte der Magdeburgischen Zeitung)

Compunerea serviciuluĭ meteorologicŭ. Serviciulŭ meteorologicŭ concentratŭ în oraşulŭ *Magdeburg* se compune din dóuĕ lucrărĭ, cu totulŭ distincte, amêndóuĕ însă conduse de aceaşĭ persónă, D-lŭ Dr. *R. Assmann.* Acestea sunt:

1. Organisarea, coordonarea şi studiuluĭ observaţiunilorŭ făcute de staţiunile meteorologice din *Provincia Saxonă,* ducatele *Anhalt*, *Braunschweig,* marele ducatŭ, ducatŭ şi principate *Turingice* precum şi *Uckermarth* care face parte din «*Verein für landwirthschaftliche Wetterkunde*» care are filiale în diferite părţĭ ale teritoriuluĭ precitatŭ.

2. Conducerea observatoriuluĭ meteorologicŭ din Magdeburg, proprietatea particulară a posesoruluĭ ziaruluĭ «*Magdeburgische Zeitung*» pentru care se elaboréză în fie-care ḑi chartele pentru prevederea timpuluĭ.

I. *Societatea studiuluĭ timpuluĭ pentru agricultură.* — Acéstă societate cu 71 de subsocietăţĭ numĕră aprópe 6000 de membri. La finele anuluĭ 1881, societatea poseda 170 staţiunĭ, din carĭ 25 de alŭ 2-lea ordinŭ, 35 de alŭ 3-lea, 86 de alŭ 4-lea, şi 24 de alŭ 5-lea ordinŭ. La finele anuluĭ trecutŭ funcţionaŭ unŭ numĕrŭ de 253 staţiunĭ, din carĭ 29 de alŭ 2-lea ordinŭ 65 de alŭ 3-lea, 120 de alŭ 4-lea şi 39 de alŭ 5-lea ordinŭ.

Prin staţiunĭ de alŭ 2-lea ordinŭ se înţelegŭ aci, acele staţiunĭ carĭ facŭ observaţiunĭ la : barometru, termometru uscatŭ şi udŭ, termometru maximŭ şi minimŭ pentru aerŭ, giruetă, şi udometru. Staţiunile de alŭ 3-lea ordinŭ observă : termometru maximŭ şi minimŭ şi udometru. Termometru maximŭ se aşéză pe unŭ terenŭ fară iarbă, reservoriulŭ fiindŭ acoperitŭ cu unŭ stratŭ subţire de pămêntŭ; termometrulŭ minimum se aşéză din contra la 5 centimetri maĭ susŭ de pămêntulŭ acoperitŭ cu iarbă. Staţiunile de alŭ 4-lea ordinŭ nu aŭ

decât unŭ termometru minimŭ şi udometru; şi în fine cele de alŭ 5-lea ordinŭ numaĭ udometru.

Staţiunile de alŭ 2-lea ordinŭ, ca şi observatoriulŭ din Magdeburg, facŭ observaţiunile de 3 orĭ pe ḑi, la 8 ore d., 2 p. m. şi 8 ore séra; celealalte staţiunĭ observă o singură dată pe ḑi la 8 ore d.

Toţĭ observatoriĭ acestorŭ staţiunĭ sunt membriĭ aĭ societăţiĭ şi primescŭ din fondurile societăţiĭ :

1. Formularele necesare în numĕrŭ îndoitŭ,
2. Plata espedieriĭ registrelorŭ lunare,
3. Unŭ exemplarŭ gratis alŭ jurnaluluĭ« *Monatschrift für praktische Witterungskunde*» (5 m. pe anŭ)
4. Formulare pentru aceĭ observatorĭ, carĭ daŭ notiţe despre mersulŭ norilorŭ Cirrhi.

Observaţiunile adunate servescŭ a redacta, pentru fie care ḑi a anuluĭ, câte o mare chartă sinoptică, pe care se însemnéză maĭ tóte elementele fie-căreĭ staţiunĭ. Aceste charte servescŭ maĭ cu sémă pentru determinarea mersuluĭ ploilorŭ.

Alte publicărĭ cu materialulŭ ce se adună nu se facŭ până acum din causa lipseĭ de mijlóce. Societatea are organulŭ eĭ lunarŭ de publicitate întitulatŭ : *Monatsschift für praktische Witterungskunde*, care este în alŭ doilea anŭ alŭ esistenţeĭ sale şi care tratéză aprópe esclusivŭ, în modulŭ celŭ maĭ popularŭ, de teoriile din Meteorologie.

Subsocietăţile plătescŭ societăţiĭ centrale pentu fie-care membru şi pe anŭ 60 de pfenigĭ. Fondulŭ ast-felŭ adunatŭ, precum şi acela de 5000 de leĭ cu care a contribuitŭ provincia Saxonă, servă la cumpĕrarea instrumentelorŭ şi plata personaluluĭ, care, afară de D-lŭ *Assmann*, se compune dintr'unŭ asistentŭ şi unŭ servitorŭ. Acestŭ asistentŭ iea parte şi la redacţiunea Buletinuluĭ de timpŭ pentru care abonamentulŭ sĕŭ este redusŭ de la 17 mărcĭ la 13 pe lună pentru membriĭ societăţiĭ.

II. *Observatoriulŭ meteorologicŭ din Magdeburg*. D-niĭ *Faber*, posesoriĭ jurnaluluĭ *Magdeburgische Zeitung*, în scopŭ de a da cititorilorŭ seĭ o idee clară despre starea atmosfereĭ în fie care ḑi, hotărîră crearea

unuĭ observatoriŭ meteorologicŭ cu obligaţiune de a le da ḑilnicŭ o chartă sinoptică şi prognosă. La una din aripele imprimerieĭ lorŭ se ridică unŭ turnŭ de 34 metri de înaltŭ şi 4 metri diametru, în care se instalară instrumentele observatoriuluĭ carĭ începură a funcţiona regulatŭ din tómna anuluĭ 1880.

Extragŭ în parte din broşura «Wetterwarte der Magdeburgischen Zeitung» cele ce urméză relativŭ la organisarea observatoriuluĭ şi a serviciuluĭ de prognosă.

Observaţiunile se facŭ aci la treĭ înălţimĭ diferite: la suprafaţa soluluĭ într'o grădină aprópe de calea ferată, la 17 metri înălţime, şi la 34^m. Turnulŭ este împărţitŭ în 8 etage în carĭ se cuprindŭ subterana şi pavilionulŭ superiorŭ.

In subterana turnuluĭ se află următórele instrumente:

1. Barometrulŭ normalŭ, sistemŭ Fuess dand $0^{mm}{\cdot}05$ comparatŭ la Hamburg, Berlin şi Leipzig,

2. 2 alte barometre sifonŭ,

3. Maĭ multe barometre cu reservoriŭ pentru staţiuni, sistemŭ Fuess cu scară redusă,

4. Barografulŭ Sprung. Disposiţiunea contactuluĭ a fostŭ modificată introducênduse unŭ relais; pentru funcţionare se întrebuinţéză 3 elemente Meidinger, iar pentru relais unŭ Meidinger micŭ. Instrumentulŭ dă o curbă continuă pe o scală de patru orĭ maĭ mare de câtŭ cea adevĕrată şi care represintă cu o aproximaţiune de $0^{mm}.1$ înălţimea barometrică redusă la 0^0;

5. O pendulă de secunde care, prin intrarea unuĭ acŭ de platină în mercuriŭ între a 57 şi a 60 secundă, închide unŭ contactŭ galvanicŭ; la fie-care oră aculŭ eşindŭ cu totulŭ afară, unŭ contactŭ face o marcă pe hârtie unde se înregistréză anemo-ombrografulŭ din vêrfulŭ turnuluĭ. Patru elemente Meidinger ajungŭ pentru închiderea contactuluĭ.

6. O baterie de 4 elemente Meidinger pentru închiderea contactuluĭ ombrografuluĭ.

Cele treĭ caturĭ (fie-care cu câte o cameră) de d'asupra subteraneĭ suntŭ întrebuinţate pentru altŭ scopŭ de câtŭ acela alŭ observatoriuluĭ: în catulŭ alŭ patrulea, dinaintea unei ferestre, se află apĕrătorulŭ (Modelulŭ Seewarte) cu psicrometrulŭ şi termometrulŭ maximŭ şi minimŭ la 17 metri de la suprafaţa pământuluĭ; spre Westŭ şi spre Sudŭ apĕrătorulŭ este protegiatŭ de duble paravane cu jalusele.

In camera din etagiulŭ următorŭ se află un atelierŭ pentru reparaţiune şi aparatulŭ pentru încercarea termometrelorŭ.

In alŭ şéselea etagiŭ se află depositulŭ imprimatelorŭ şi formulelorŭ; în alŭ şéptelea se află biuroulŭ de lucru alŭ asistentuluĭ. Directorulŭ lucréză într'o deosebită cameră din primulŭ etagiŭ.

In fine în etagiulŭ alŭ optulea, care forméză unŭ pavilion octogonalŭ închisŭ în tóte părţile numaĭ cu gémurĭ pe pervase de ferŭ avênd 3 m. de înălţime şi 3 m. diametru şi acoperişulŭ asemenea de sticlă, coprinde aparatele înregistrătóre alŭ unuĭ anemografŭ şi alŭ unuĭ ombrografŭ; reservoriulŭ acestuĭ din urmă aflându-se la 33 de metri d'asupra niveluluĭ stradeĭ. In afară spre Nordŭ la 32 m. înălţime se află unŭ psychrometru, unŭ termometru maximŭ şi altulŭ minimŭ într'unŭ apĕrătorŭ Wild, feritŭ de radele sóreluĭ prin paravane cu jalusele; în partea despre Sudŭ la 31 metri se află dóuĕ termometre pentru isolaţiune şi, alăturĭ, unŭ radiometru Campbell pentru determinarea în fie care ḑi a durateĭ luciriĭ sóreluĭ.

Pentru observarea liniilorŭ de absorbţiune a vaporilorŭ de apă aĭ aeruluĭ se întrebuinţéză unŭ micŭ spectrometru cu ochire directă.

Afară de aceste instrumente aşezate în turnulŭ observatoriuluĭ la 17 şi la 32 metri înălţime, se maĭ află într'o grădină aprópe de observatoriŭ, într'unŭ apĕrătorŭ specialŭ, o serie de termometre analóge cu celealalte dóuĕ seriĭ de la 17 şi 32 de metri; maĭ multe alte termometre servă a determina temperatura la suprafaţa pămêntuluĭ, în interiorulŭ sĕŭ, precum şi la diverse înălţimĭ până la unŭ metru, tóte aceste termometre nefiindŭ de locŭ adăpostite. În fine pentru evaporaţiunea apeĭ se întrebuinţéză evaporimetru Wild aşezatŭ sub unŭ apĕrătorŭ şi în curândŭ se va mĕsura evaporaţiunea apeĭ dintr'unŭ basinŭ ziditŭ în pămêntŭ, ce era în construcţiune când am visitatŭ observatoriulŭ.

Pentru conducerea observaţiunilorŭ, directorulŭ este ajutatŭ de unŭ asistentŭ. Observaţiunile directe se facŭ de 3 orĭ pe ḑi, la orele 8 d., 2 p. m. şi 8 séra. Atâtŭ aceste observaţiunĭ, câtŭ şi cele date de aparatele înregistrătóre se impriméză într'unŭ volumŭ anualŭ întitulatŭ : *Jahrbuch der meteorologischen Beobachtungen der Wetter-*

warte der Magdeburgischen Zeitung; primulŭ volumŭ apărutŭ acum de curândŭ conține observațiunile pe 1881 și 1882.

Serviciulŭ prognoseĭ se face astfelŭ: la $11^1/_2$ ore diminéța se primesce de la Hamburg o depeșă dândŭ observațiunile a 25 de stațiunĭ din străinătate și din Germania, se construesce charta cu isobarele și isotermele și la 12 ore se dă prognosa care imediatŭ apare în edițiunea de după prânzŭ a «Magdeburgische Zeitung» și se telegrafiéză la unŭ óre care numĕrŭ de jurnale din provincia Saxonieĭ, Braunschweig etc., la bursa din Berlin și la diferițĭ particularĭ.

După 2 ore p. m. sosesce telegraficŭ marea depeșă din Hamburg, din indicațiunile căreia, și avênduse în vedere depeșele de diminéță se construesce charta definitivă care, împreună cu prognosa rectificată, apare în edițiunea de séră a «Magdeburgische Zeitung». Tiparulŭ se face după o metódă brevetată în Englitera.

Budgetulŭ anualŭ alŭ observatoriuluĭ, cuprințêndŭ serviciulŭ de prognosă, se urcă la 15000 leĭ plătițĭ de «Magdeburgische Zeitung».

6.

Observatoriulŭ Regalŭ din Bruxelles.

(Observatoire royal de Bruxelles)

Observatoriulŭ regalŭ din Bruxelles cuprinde dóuĕ ramurĭ cu totulŭ independente, de și sub autoritatea unuĭ aceluiașĭ directorŭ D-lŭ Ĭ. C. Houzeau (1): Astronomia și Meteorologia. Observatoriulŭ este supusŭ inspecțiuniĭ uneĭ comisiunĭ de 5 membri, numită comisiunea observatoriuluĭ (2), numită prin decretŭ regalŭ și care se adună celŭ

(1) În urma demisiuniĭ D-luĭ Houzeau din funcțiunea de Directorŭ alŭ observatoriuluĭ, Guvernulŭ Belgianŭ a pusŭ în capulŭ acestuĭ stabilimentŭ unŭ Comitetŭ-Directorŭ compusŭ din treĭ membriĭ: D-niĭ Stas, Mailly și Liagre. Iunie 1884.

(2) Prima comisiune numită prin decretulŭ de la 5 Iulie 1877 se compunea din D-niĭ Folie administratorŭ-inspectorŭ alŭ Universitățiĭ din Liège, membru alŭ claseĭ de sciințe a Academieĭ regale din Belgia; Generalŭ Liagre, secretarŭ perpetuŭ alŭ Academieĭ regale din Belgia; Mailly, vechiŭ ajutorŭ alŭ observatoriuluĭ, membru alŭ claseĭ de sciințe din Academia regală a Belgieĭ; Stas, Membru alŭ claseĭ de sciințe a Academieĭ regale din Belgia; Van Haverbeke, Inspectorŭ generalŭ alŭ Marineĭ.

puţinŭ o dată pe semestru. Convocarea se face după cererea Ministerului de interne, de care depinde observatoriulŭ, a directorului observatoriuluĭ saŭ a unuia din membriĭ sĕĭ. Directorulŭ iea parte cu voce consultativă.

Comisiunea raportéză în fie-care anŭ Ministruluĭ despre starea observatoriuluĭ, ea emite avisurĭ asupra cestiunilorŭ carĭ interesézǎ administraţia saŭ lucrările stabilimentuluĭ şi carĭ îĭ sunt supuse de către Ministru saŭ de către directorulŭ observatoriuluĭ.

Fie care din cele dóuĕ ramurĭ ale observatoriuluĭ are şefulŭ sĕŭ de serviciŭ particularŭ.

In regulamentulŭ organicŭ, publicatŭ în «Moniteur Belge» din 26 Iunie 1877 No. 177, pentru organisaţiunea interióră a observatoriuluĭ regalŭ, personalulŭ prevĕḍutŭ pentru serviciulŭ meteorologicŭ se compunea din:

3 Meteorologiştĭ din carĭ unŭ meteorologistŭ şefŭ de serviciŭ şi unŭ meteorologistŭ inspectorŭ,
1 Meteorologistŭ ajutorŭ,
1 Mecanicŭ ajutorŭ,
1 Servitorŭ.

Pe lângă acestea art. 10 din regulamentulŭ organicŭ permite Directoruluĭ a încredinţa nisce lucrărĭ specificate şi timporare unorŭ persóne carĭ se exercită la observaţiunĭ saŭ la calcule şi carĭ primescŭ pentru acésta, din creditulŭ personaluluĭ stabilimentuluĭ, nisce indemnităţĭ proporţionale cu importanţa lucrărilorŭ ce aŭ de esecutatŭ.

Acestŭ personalŭ fiindŭ insuficientŭ, unŭ decretŭ, publicatŭ în «Moniteur Belge» din 30 Sept. 1881, prescrie că personalulŭ serviciuluĭ meteorologicŭ se compune din:

Meteorologiştĭ,
Meteorologiştĭ ajutóre,
Asintenţĭ civilĭ şi militarĭ,
Amploiaţĭ,
Servitorĭ.

Fără a se indica numĕrulŭ lorŭ.

Directorulŭ ţine pe ministrulŭ de interne în curentŭ cu lucrările observatoriuluĭ, îĭ arată necesităţile financiare ale stabilimentuluĭ, prepară proiectele de budgetŭ şi dă socotélă de zelulŭ depusŭ în funcţiunile lorŭ de persónele carĭ compunŭ personalulŭ permanentŭ saŭ timporalŭ.

Organisarea Serviciuluĭ. Serviciulŭ Meteorologicŭ alŭ observatoriuluĭ din Bruxelles îmbrăţişéză observaţiunea instrumentelorŭ meteorologice şi magnetice, reducţiunea şi publicarea observaţiunilorŭ atâtŭ automatice câtŭ şi directe, verificarea instrumentelorŭ meteorologice, inspecţiunea staţiunilorŭ secundare, publicarea buletinuluĭ relativŭ la starea timpuluĭ, şi în generalŭ totŭ ceea ce privesce studiulŭ meteorologicŭ şi alŭ magnetismuluĭ terestru.

Până în anulŭ 1878 observatoriulŭ poseda maĭ totŭ aceleaşĭ instrumente carĭ fuseseră procurate de fundatorulŭ observatoriuluĭ, învĕţatulŭ *Quételet*. În acelŭ anŭ ministerulŭ a alocatŭ 100000 leĭ cu carĭ s'a reorganisatŭ secţiunea meteorologică procurându-se instrumentele întrebuinţate astă-ḑĭ de sciinţă.

Lucrările acestuĭ serviciŭ se potŭ divide în treĭ grupe:

1. Observaţiunile magnetismuluĭ terestru,
2. Climatologia şi
3. Redactarea buletinuluĭ pentru prevederea timpuluĭ.

1. *Observaţiunile magnetismuluĭ terestru.* Sunt dóuĕ seriĭ de instrumente: una, aşezată într'o mare cameră jumătate în pămêntŭ, în partea sud-estică a localuluĭ, coprinde instrumentele de variaţiune, observate directŭ de 4 orĭ pe ḑi la orele 9 a. m., 12, 3 p. m. şi 9 séră. Acéstă serie cuprinde treĭ instrumente:

Unŭ magnetometru unifilarŭ de Gauss pentru declinaţiune,

Unŭ magnetometru bifilarŭ de Gauss pentru intensitatea orizontală,

Unŭ magnetometru balanţă a luĭ Lloyd p. intensitatea verticală. Tóte aceste instrumente sunt solidŭ aşezate pe nisce stâlpĭ de zidărie carĭ se cobóră până la pămêntulŭ sănĕtosŭ alŭ fundaţiilorŭ. Maĭ este în fine încă unŭ stâlpŭ de zidărie pe care se află lunetele şi scalele pentru cititŭ. Tóte aceste instrumente datéză de la 1830, epoca fundăriĭ observatoriuluĭ. Acéstă cameră, avêndŭ aprópe o

temperatură constantă în totŭ timpulŭ anuluĭ, servă pentru conservarea barometrelorŭ etalóne și pentru facerea comparațiunilorŭ barometrice.

A dóua seriă cuprinde asemenea treĭ instrumente și sunt așezate într'una din pivnițele observatoriuluĭ. Aceste instrumente daŭ aceleașĭ indicațiunĭ ca cele din prima seriă însă într'unŭ modŭ continuŭ prin înregistrarea fotografică. Seria acésta funcționéză încă din anulŭ 1878, este construitŭ de Adie din Londra întocmaĭ conformŭ cu instrumentele de la observatoriulŭ din Kew și a contribuitŭ fórte multŭ a constata câtŭ de rele sunt condițiunile în carĭ se află astădĭ localulŭ observatoriuluĭ, așezatŭ într'una din părțile cele maĭ frequentate ale orașuluĭ, încunjuratŭ maĭ de tóte părțile cu clădirĭ fórte importante și, ce este maĭ multŭ, în apropiere de o stradă pe care se află așezate șinele unuĭ Tramway. Conductele de gazŭ și apă, pe stradele în apropierea observatoriuluĭ, influințéză fórte multŭ asupra instrumentelorŭ. Maĭ multŭ încă deplasarea instrumentelorŭ și uneltelorŭ de ferŭ de unŭ óre-care volumŭ, nu numaĭ în interiorulŭ stabilimentuluĭ dar și în afară, producŭ nisce deviațiunĭ fórte importante în curba diverselorŭ elemente magnetice.

2. *Climatologia.* Voiŭ împărți subiectulŭ acesta în dóue părțĭ : în cea d'întâiŭ voiŭ arĕta pe scurtŭ instrumentele întrebuințate în observatoriŭ; în a dóua voiŭ vorbi despre rețéua meteorologică din Belgia.

a. Celŭ maĭ importantŭ instrumentŭ, este fără indoială Meteorografulŭ Van-Ruysselberghe, care prin gravura pe o placă de zinc, din 10 în 10 minute, înregistréză 6 elemente meteorologice și anume :

1. Temperatura termometrului cu reservoriŭ uscatŭ,
2. Temperatura termometruluĭ cu reservoriulŭ udŭ.

Aceste termometre sunt puse într'unŭ anume apĕrătorŭ sfericŭ de zincŭ cu jaluzele așezatŭ în afara uneĭ ferestre îndreptate spre nord; extremitatea tuburilorŭ intră în camera unde se facŭ înregistrările. Din comparațiunea curbelorŭ date de aceste dóuĕ instrumente se deduce starea hygrometrică a aeruluĭ.

3. Cantitatea căḑută de apă; reservoriulŭ care transmite indicaţiunile meteorografuluĭ este aşezatŭ pe teraţa de la miaḑă-ḑi.

4. Direcţiunea vîntuluĭ şi

5. Iuţéla mediă a vîntuluĭ

suntŭ date de unŭ anemometru aşezatŭ pe platforma aripeĭ de la vest şi care anemometru maĭ înregistréză, cu creionulŭ în apropiere de instrumentŭ, pe nisce hârtiĭ mobile, atâtŭ direcţia câtŭ şi iuţéla vîntuluĭ; în fine

6. Presiunea atmosferică, pentru care se întrebuinţéză unŭ barometru sifonŭ aflatŭ în aceiaşĭ cameră cu cilindrulŭ pe care se face înregistrarea.

Acestŭ frumosŭ instrumentŭ construitŭ de D-lŭ Schubart din Gand dă resultatele cele maĭ frumóse şi a deschisŭ câmpulŭ unorŭ nóue cerinţe din partea meteorologieĭ. Elŭ a fostŭ modificatŭ într'adevĕrŭ totŭ de către D-lŭ Van-Ruysseberghe şi sub numele de Telemeteorografŭ servesce astăḑĭ la observatoriulŭ din Bruxelles pentru înregistrarea simultanee a observaţiunilorŭ ce se facŭ în locatităţĭ fórte diferite, cum este Ostende, Liège etc., observaţiunĭ ce se transmitŭ de la sine prin firulŭ telegraficŭ care légă aceste staţiunĭ cu aparatulŭ înregistratorŭ din Bruxelles. Din nenorocire însă, mecanismulŭ de înregistratŭ este puţinŭ cam complicatŭ, piesele carĭ intră în jocŭ cerŭ a fi perfectŭ lucrate, ceea ce explică desele întreruperĭ în indicaţiunile acestora şi afară de acestea arŭ fi de doritŭ ca înregistrarea să fie continuă în locŭ să se facă la 10 minute de intervalŭ. Pe de altă parte Meteorografulŭ este cam costisitorŭ şi cere o instalaţiune litografică.

Observatoriulŭ posedă unŭ barometru înregistratorŭ fotograficŭ, precum şi unŭ sistemŭ de dóuĕ termometre, din carĭ unulŭ cu reservoriŭ uscatŭ şi celalaltŭ udŭ, asemenea înregistratorulŭ fotograficŭ. Cele treĭ curbe date de aceste instrumente sunt reproduse în buletinulŭ ce apare în fie-care ḑi. Barometrele se află în aceeaşĭ pivniţă cu aparatele magnetice înregistrătóre. Atâtŭ instrumentele câtŭ şi barometrele aŭ fostŭ construite totŭ de Adie din Londra întocmaĭ conformŭ cu instrumentele analóge de la observatoriulŭ din Kew.

Ca instrumentŭ înregistratorŭ se maĭ află, afară de heliografulŭ Campbell construitŭ de Browning din Londra, unŭ electrometru construitŭ la Glascow de către D. J. White după principiile luĭ Thomson. Inregistrarea se face asemenea fotograficŭ în primulŭ cabinetŭ afectatŭ meteorolegieĭ. Maĭ înainte de a se poseda acestŭ instrumentŭ electricitatea atmosferică era studiată numaĭ cu ajutorulŭ unuĭ electometru Peltier care se observa o singură dată pe ḑi la 12 ore pe celŭ maĭ înaltŭ puntŭ alŭ observatoriuluĭ.

Indicaţiunea momentuluĭ precisŭ alŭ ploilorŭ fórte micĭ şi care nu se póte înregistra de celealalte aparate este dată de unŭ micŭ pluviometru înregistratorŭ construitŭ de mecaniculŭ Sacré din Bruxelles, după ideile D-luĭ Leo Erera: unŭ discŭ aprópe orisontalŭ se învârtesce în 24 de ore în jurulŭ unuĭ axŭ verticalŭ, pe acestŭ discŭ se pune în fiecare ḑi o hârtie chimicŭ preparată şi care se coloréză în contactŭ cu cea maĭ mică cantitate de apă, hârtia este adăpostită de unŭ capacŭ care are o singură gaură lungăréţă pe unde potŭ pătrunde picăturile de apă. Acesta este singurulŭ modelŭ ce am vĕḑutŭ de unŭ asemenea aparatŭ; functionéză bine când cadŭ picăturĭ; când însă plóuă ceva maĭ multŭ, apă se întinde maĭ multŭ şi totŭ disculŭ se coloréză.

Afară de aparatele înregistratóre observatoriulŭ posedă tóte instrumentele cu citire directă. Apĕrătorulŭ pentru termometrele destinate a da temperatura normală este de lemnŭ cu jaluzele, aşezatŭ în grădină la câţĭ-va metri departe de clădire în spre Nord; în jurul luĭ, în partea despre rĕsăritŭ şi apusŭ, se află paravane asemenea de lemnŭ cu jaluzele pentru a împedeca razele sóreluĭ când rĕsare şi apune. Temperaturile date însă de instrumentele aşezate aci nu potŭ presenta nicĭ de cum valorile normale, de óre ce aglomeraţiunea care înconjóră observatoriulŭ forméză unŭ adăpostŭ considerabilŭ.

b. Până în anulŭ 1877, când se făcu organisarea serviciuluĭ meteorologicŭ, Belgia nu poseda de câtŭ observaţiunile carĭ se făceaŭ în Bruxelles şi în alte câte-va localităţĭ unde se aflaŭ nisce micĭ staţiunĭ private. In curentulŭ aceluĭ anŭ observatoriulŭ din Bruxelles întocmì maĭ întâiŭ treĭ staţiunĭ numite internaţionale la Arlon, Fur-

nes şi Maeseyck şi apoi treptatŭ staţiuni climaterice şi udometrice, numĕrulŭ celorŭ d'întâiŭ ajungêndŭ astădi la 40, pe când acela alŭ staţiunilorŭ udometrice este de aprópe 200.

Tóte staţiunile climaterice, coprindêndŭ şi pe cele internaţionale afară de 5, posedă instrumente construite de Baudin din Paris, verificate însă cu îngrijire la observatoriulŭ din Bruxelles; totŭ acestŭ observatori a verificatŭ instrumentele celorŭ 5 staţiuni fundate de particulari.

Echipamentulŭ unei staţiuni climaterice se compune din :

1 Barometru sifonŭ sistemŭ Baudin, adica gradatŭ pe sticlă; gradaţiunea este astfelŭ făcută în câtŭ se ţine socotélă de schimbarea nivelului în ramura scurtă a sifonului; barometrulŭ are unŭ termometru, şi reducerea la nulă se face cu tablă.

1 Termometru maximŭ Negretti modificatŭ de Baudin.

1 Termometru minimum Rutherford.

2 Termometre din cari unulŭ cu reservoriulŭ uscatŭ iar celalaltŭ udŭ servindŭ de psycrometru.

Aceste patru termometre sunt puse într'unŭ cadru termometricŭ instalatŭ sub unŭ apĕrătorŭ; în fine

1 Udometru decuplatorŭ

Pentru vîntŭ se întrebuinţéză şiruţulŭ saŭ vre-o giruetă din vecinătate.

Staţiunile udometrice posedă numai unŭ pluviometru, câte-va dintr'însele şi termometre; ele sunt distribuite în diferitele basinuri aflate în Belgia. In anulŭ acesta aŭ funcţionatŭ 127 staţiuni udometrice; nici una dintr'aceste staţiuni nu este mai depărtată de 100 chilometre de una din cele trei staţinni principale : Bruxelles, Gand şi Liège.

Staţiunile climatologice facŭ observaţiunile de dóue ori pe di, la 8 diminéţa şi la 1 p. m.; înscrierea lorŭ se face pe dóuĕ foi deosebite una pentru fiecare óră de citire; la finele lunei foile cu calculele făcute sunt espediate la observatoriulŭ din Bruxelles.

Cele trei staţiuni internaţionale cari se află în trei unghiuri ale ţĕrei mai telegrafiéză pe lângă acestea în fiecare di observaţiunile de la 8 ore diminéţa cari servescŭ la redactarea buletinului.

Afară de staţiunile susŭ menţionate mai sunt încă o mulţime alte

puncte unde se observă în specialŭ mersulŭ furtunelorŭ; anume imprimate servescŭ pentru a le transmite la observatoriulŭ regalŭ.

Observaţiunile tuturorŭ staţiunilorŭ sunt concentrate la observatoriulŭ din Bruxelles şi împreună cu cele ce se facŭ acì sunt publicate în *Annales de l'Observatoire royal de Bruxelles*, care formézǎ în fiecare anŭ dóuĕ volume din carĭ unulŭ este consacratŭ astronomieĭ iar celalaltŭ meteorologieĭ.

3. Serviciulŭ prevederiĭ timpuluĭ. In fiecare ḑi până la 1 p. m. se primescŭ depeșele internaţionale carĭ daŭ observaţiunile de la 42 de staţiunĭ făcute la 8 ore diminéţa din acea ḑi, în urmă se primescŭ cu poșta buletinele de la celealalte institute meteorologice, carĭ ridică la 127 numĕrulŭ staţiunilorŭ a cărorŭ observaţiunĭ potŭ fi utilisate pentru buletinele carĭ se alcătuesce și se litografiézǎ chiar în localulŭ observatoriuluĭ, așa în câtŭ la 4 ore este expediatŭ. Maĭ tóte localitățile din Belgia îlŭ primescŭ chiar în acea ḑi cu ultima distribuţiune postală.

Buletinulŭ se publică pe o cólă de hârtie de 47 pe 43 centimetri; pagina din stânga cuprinde dóue charte una sub alta cu observaţiunile din ḑiua precedentă la 8 ore diminéţa și anume:

Charta de susŭ representă isobarele și direcţia vîntuluĭ cu forţa, cea de josŭ dă isotermele și cantitățile de plóie sau de zăpadă.

Paginele din drépta daŭ observaţiunile din ḑiua presentă de la 8 ore diminéţa și coprindŭ susŭ o chartă care dă vîntulŭ, starea ceruluĭ și schimbările provenite în temperatură și presiune în cursulŭ ultimelorŭ 24 de ore. Maĭ josŭ se află o tabelă care dă, în cifre, observaţiunile făcute la 8 ore diminéţa la staţiunile internaţionale din Belgia şi anume Bruxelles, Furnes, Maesayck și Arlon, precum și observaţiunile din Bruxelles de la nóue ore séra din ḑiua precedentă.

In josulŭ acesteĭ tabele se află unŭ textŭ resumândŭ starea actuală a atmosfereĭ în Europa, din care se póte deduce probabilitatea timpuluĭ, avisulŭ telegraficŭ transmisŭ porturilorŭ, avisŭ ce se espediézǎ între 2 și treĭ ore p. m., și câte odată observaţiunile D-luĭ Ch. Montigny asupra scânteeriĭ stelelorŭ în legătură cu starea atmosferică.

In fine pe partea de josŭ a pagineĭ din stânga se află curba con-

tinuă dată de barografulŭ fotograficŭ din Bruxelles în cursulŭ precedentelorŭ 24 de ore, iar pe pagina din drépta curbele continue date de termometrulŭ uscatŭ și udŭ alŭ termografuluĭ fotograficŭ,

Prețulŭ buletinuluĭ, franco de portŭ în Belgia, este numaĭ de 1[l.] 30 pe lună, ceea ce esplică numĕrulŭ mare de abonațĭ ce are. Suma adunată prin vîndarea sa acopere tóte cheltuelile publicațiĭ luĭ.

Cheltuelĭ de reorganisare. Primele instrumente înregistrătóre ce a posedatŭ observatoriulŭ din Bruxelles eraŭ unŭ barografŭ și unŭ termografŭ, ambele sistemŭ Kreil, precum și unŭ anemometru a luĭ Osler înființatŭ încă din 1842. Reorganisându-se serviciulŭ meteorologicŭ în 1878 aceste instrumente aŭ fostŭ date stațiuniĭ din Namur a Părinteluĭ Van Trinck.

Pentru reorganisarea serviciuluĭ, în 1877, guvernulŭ a acordatŭ suma de 100000 leĭ care era astŭ-felŭ împărțită:

Instrumentele înregistrătóre fotografice după modelulŭ din Kew, instrumentele magnetice, barografulŭ și termografulŭ	25000 leĭ	
Meteorografulŭ Van Ruysselberghe	4000 »	
Instrumente pentru facerea charteĭ magnetice a Belgieĭ	4000 »	
Instrumente pentru măsurarea temperatureĭ pămîntuluĭ	1000 »	
Instalația instrumentelorŭ	1000 »	
Atelierulŭ de fotografie	1000 »	
» » litografie	2000 »	
Anemometru Robinson, aparate Ozonometrice, Udometre	2500 »	
Organisarea stațiunilorŭ meteorologice în Belgia . .	7500 »	
Aparate pentru comparațiunea și încercarea barometrelorŭ și termometrelorŭ	5000 »	
Sârma telegrafică între Bruxelles și Ostende. . . .	10000 »	
Cheltuelĭ neprevĕḑute	37000 »	
Totalŭ.		100000

Personalŭ, budgetŭ. După cum amŭ vĕḑutŭ la începutulŭ studiuluĭ serviciuluĭ meteorologicŭ din Belgia, regulamentulŭ organicŭ alŭ observatoriuluĭ din Bruxelles, nu fixéză numĕrulŭ personaluluĭ ci numaĭ

calitatea lorŭ, și prin urmare numĕrulŭ póte fi măritŭ saŭ micșoratŭ după trebuință.

Personalulŭ actualŭ pentru partea meteorologieĭ se compune din:

Personalŭ

1 Directorŭ	8000 pe anŭ	
1 Meteorologistŭ șefŭ de serviciŭ	6000 » »	
1 Meteorologistŭ inspectorŭ	4500 » »	
1 Meteorologistŭ	4500 » »	
1 » ajutorŭ	3000 » »	
Asistențĭ { 2 civilĭ a 2400	4800 » »	
Asistențĭ { 3 militarĭ a 600	1800 » »	
1 Ajutorŭ mecanicŭ	1800 » »	
1 Scriitorŭ	1800 » »	
1 Servitorŭ	1200 » »	
Personalŭ		37400

Materialŭ

Imprimate	6300 » »	
Biblioteca	2000 » »	
Instrumente	3000 » »	
Cheltuelĭ de biuroŭ, încăldițŭ, luminatŭ etc.	3200 » »	
Inspecțiunea stațiunilorŭ	1000 » »	
Cheltuelĭ diverse	3500 » »	
Materialŭ		19000
Totalŭ		56000 leĭ

Trebue să reamintescŭ aci că observatoriĭ stațiunilorŭ climatologice și pluviometrice nu primescŭ nicĭ o remunerațiune și că totŭ serviciulŭ telegraficŭ și postalŭ este gratuitŭ.

Observatoriile nóuĕ. — Vorbindŭ despre instrumentele meteorologice de la observatoriulŭ din Bruxelles am spusŭ câte-va cuvinte asupra releĭ sale situațiunĭ pentru scopulŭ ce urmăresce; acestŭ gravŭ inconvenientŭ a fostŭ încă de multŭ simțitŭ de învĕțatulŭ directorŭ D. I. C. Houzeau care, prin influența sa, a și dobânditŭ autorisarea și creditele necesare pentru construcțiunea unuĭ noŭ observatoriŭ afară din Bruxelles în comuna Uccle. — Loculŭ este cumpĕratŭ, pla-

nurile aprobate, și licitația pentru o parte din lucrări se ținuse deja înainte de a visita observatoriulŭ. Sperămŭ că în curîndŭ lucrulŭ va începe, dacă nu va fi deja începutŭ.

Afară de acésta, guvernulŭ încă de doi ani, a datŭ creditulŭ necesarŭ pentru crearea, la Liège, a unui observatoriŭ astronomicŭ și meteorologicŭ, care va fi atașatŭ pe lângă universitatea din același orașŭ și va servi la deprinderea elevilorŭ cu mânuirea instrumentelorŭ; localurile sunt aprópe terminate și instrumentele deja comandate. Pe cele meteorologice înregistrătóre le-am vědutŭ în stare de a funcționa la fabricantulŭ Olland din Utrecht.

Instrumentele sunt în numĕrŭ de cinci și a nume:

1 Barografŭ balanță cu reservoriulŭ mobilŭ, tubulŭ fixŭ.

1 Termografŭ basatŭ pe diferența de dilatabilitate a unui tubŭ de sticlă și de zincŭ.

1 Anemometru care dă direcția, iuțéla și presiunea vîntului,

1 Pluviografŭ.

Tóte aceste construite pe același principiŭ ca instrumentele din Utrecht și

1 Evaporimetru.

7

Biuroulŭ centralŭ meteorologicŭ alŭ Franției din Paris.

(Bureau central météorologique de France).

Organisare. Până în anulŭ 1877, și mai cu sémă pe timpulŭ directoratului lui Leverrier la observatoriulŭ din Paris, serviciulŭ centralŭ meteorologicŭ alŭ Franției era concentratŭ la observatoriŭ, unde Leverrier, celŭ d'întâiŭ care, încă din anulŭ 1854, întrebuință telegrafulŭ pentru serviciulŭ meteorologicŭ, organisă o divisiune specială pentru prevederea timpului.

După mórtea lui Leverrier, în 1877, acestŭ serviciŭ formă o instituțiune stătătóre de sine, organisată prin următorulŭ decretŭ din 14 Mai 1878:

1. Divisiunea meteorologică a observatoriului din Paris formézá unŭ serviciŭ distinctŭ care iea numele de *Biuroulŭ centralŭ meteorologicŭ*.

Acestŭ serviciŭ cuprinde studiulŭ mişcărilorŭ atmosferice, avisurile meteorologice la porturĭ şi la agricultură,organisarea observatoriilorŭ meteorologice şi a comisiunilorŭ regionale saŭ departamentale, publicarea lucrărilorŭ lorŭ şi studiile de meteorologie saŭ climatologie.

2. Serviciulŭ meteorologicŭ alŭ Franţieĭ cuprinde, meteorologiştĭ titularĭ, meteorologiştĭ adjuncţĭ (adjoints) şi meteorologiştĭ ajutóre (aides météorologistes).

Apuntamentele meteorologiştilorŭ titularĭ variéză de la 3000 la 10000 de leĭ.

Meteorologiştiĭ adjuncţĭ sunt împărţiţĭ în treĭ clase a cărorŭ apuntamente variéză de la 2500 la 5000 leĭ.

Meteorologiştiĭ ajutóre sunt împărţiţĭ în dóuĕ clase a cărorŭ léfă variéză de la 1500 la 2000 leĭ.

Acestŭ personalŭ este împărţitŭ între biuroulŭ centralŭ şi observatoriele regionale saŭ departamentale, după trebuinţele acestorŭ stabilimente.

3. Personalulŭ sciinţificŭ alŭ biurouluĭ centralŭ cuprinde unŭ meteorologistŭ titularŭ avêndŭ funcţiunea de directorŭ, 2 meteorologiştĭ titularĭ puşĭ sub autoritatea sa, meteorologiştĭ adjuncţĭ şi meteorologiştĭ ajutóre. Unulŭ din meteorologiştiĭ adjuncţĭ saŭ unulŭ din meteorologiştiĭ ajutóre împlinesce funcţiunile de secretarŭ alŭ biurouluĭ centralŭ.

4. Meteorologistulŭ directorŭ este însărcinatŭ cu serviciulŭ generalŭ alŭ stabilimentuluĭ, cu corespondenţa, cu presentarea ministruluĭ a proiectuluĭ de budgetŭ anualŭ alŭ serviciuluĭ meteorologicŭ, cu socotéla amănunţită a cheltuelilorŭ la finele exerciţiuluĭ budgetarŭ.

Elŭ trebue să asigureze coordonarea şi executarea lucrărilorŭ carĭ reclamă concursulŭ diferitelorŭ serviciĭ puse sub ordinele sale şi să vegheze la regularitatea publicaţiilorŭ. Nicĭ o comandă nu se póte face fără autorisaţiunea sa.

5. Lucrările sciinţifice sunt distribuite precum urméză :

A. Serviciulŭ avisurilorŭ la porturĭ şi la agricultură,

B. Serviciulŭ mişcărilorŭ generale ale atmosfereĭ,

C. Serviciulŭ climatologieĭ şi alŭ inspecţiilorŭ.

Fie-care din șefiĭ de serviciŭ presintă Directoruluĭ în fie-care lună unŭ raportŭ sumarŭ relativŭ la mersulŭ lucrărilorŭ, și presintă directamente înaintea comitetuluĭ instituitŭ prin articolulŭ următorŭ, cestiunile sciințifice ale serviciuluĭ sĕŭ.

6. Meteorologiștiĭ șefĭ de serviciŭ se reunescŭ o dată pe lună, la ḍi fixă, în comitetŭ sub președința Directoruluĭ. Acestŭ comitetŭ póte fi reunitŭ și extraordinarŭ după convocarea Directoruluĭ.

7. Meteorologiștiĭ titularĭ și Directorulŭ sunt numițĭ prin decretŭ după proposițiunea ministruluĭ și după avisulŭ comitetuluĭ despre care se va vorbi maĭ la vale. — Meteorologiștiĭ adjuncțĭ și meteorologiști ajutóre, sunt numițĭ prin decisiunĭ ministeriale după ce se va pronunța acelașĭ consiliŭ.

8. Meteorologiștiĭ, șefĭ din serviciŭ, a observatoriilorŭ meteorologice regionale, sunt pușĭ sub autoritatea directoruluĭ serviciuluĭ biurouluĭ centralŭ. Fie-care dintr'aceștĭ funcționarĭ va adresa, sub pliculŭ ministruluĭ, observațiunile și lucrările stabilimentuluĭ sĕŭ. Eĭ propunŭ consiliuluĭ, prin intermediarulŭ directoruluĭ serviciuluĭ biuroulu centralŭ, înaintările în gradŭ saŭ în clase a funcționarilorŭ pușĭ sub ordinele lorŭ.

9. Observatoriele meteorologice și stațiunile de orĭ-ce ordinŭ sunt visitate anualmente de către Meteorologistulŭ biurouluĭ centralŭ însărcinatŭ cu serviciulŭ climatologieĭ și alŭ inspecțiunilorŭ. Ele potŭ de asemenea fi visitate de către Directorulŭ biurouluĭ saŭ de către unŭ membru alŭ consiliuluĭ desemnatŭ în acestŭ scopŭ. In casulŭ în care departamentele saŭ orașele aŭ contribuitŭ la cheltuelile unuĭ observatoriŭ meteorologicŭ, inspecțiunea are locŭ în înțelegere cu consiliulŭ generalŭ saŭ cu consiliulŭ municipalŭ interesatŭ.

10. Pe lângă biuroulŭ centralŭ meteorologicŭ se stabiliesce unŭ consiliŭ compusŭ din :

a. Unŭ representantŭ alŭ fie-căruĭ din ministerele de agricultură și alŭ comerciuluĭ, alŭ lucrărilorŭ publice, resbeluluĭ, marineĭ, afacerilorŭ străine și interne și alŭ administrațiuniĭ liniilorŭ telegrafice;

b. Din doĭ delegațĭ aĭ ministeruluĭ de instrucțiune publică.

c. Din doĭ membri aĭ Academieĭ de sciințe

d. Din meteorologistulŭ însărcinatŭ cu funcţiunea de Directorŭ alŭ biurouluĭ centralŭ.

Şefiĭ serviciilorŭ speciale ale biurouluĭ sunt admişĭ în consiliŭ cu voce consultativă pentru cestiunile care-ĭ intereséză.

Membriĭ consiliuluĭ sunt numiţĭ pe treĭ anĭ prin decretŭ, după propunerea ministruluĭ Instrucţiuniĭ Publice.

11. Consiliulŭ biurouluĭ centralŭ meteorotogicŭ se reunesce o dată pe trimestru, în ḑi fixată. Elŭ póte fi reunitŭ şi extraordinarŭ după convocarea ministruluĭ. — Consiliulŭ îşĭ dă avisulŭ asupra conţinutuluĭ budgetuluĭ propusŭ de Directorŭ, asupra construcţiuniĭ de localurĭ saŭ de instrumente destinate pentru observatoriele meteorologice regionale, asupra studielorŭ ce trebuescŭ urmărite în diversele stabilimente, asupra numěruluĭ şi promoţiunilorŭ funcţionarilorŭ, asupra modificărilorŭ atribuţiunilorŭ ce ar trebui făcute în interesulŭ serviciuluĭ şi asupra měsurilorŭ disciplinare.

12. Presidentulŭ, vice-presidentulŭ şi secretarulŭ consiliuluĭ sunt numiţĭ anualŭ de către ministru după propunerea consiliuluĭ.

13. Consiliulŭ se reunesce o dată pe anŭ în şedinţe generale, la carĭ potŭ asista meteorologiştiĭ regionalĭ, delegaţiĭ comisiunilorŭ regionale şi departamentale, delegaţiĭ societăţiĭ meteorologice din Franţa.

Unŭ regulamentŭ votatŭ de consiliŭ şi aprobatŭ de ministru va determina modulŭ şi numěrulŭ acestorŭ delegaţiunĭ.

Adunarea ascultă raportulŭ presidentuluĭ consiliuluĭ asupra lucrărilorŭ din cursulŭ anuluĭ şi, dacă este trebuinţă, raporturile şi memoriile şefilorŭ serviciuluĭ observatoriilorŭ subvenţionate şi acelea ale delegaţilorŭ comisiunilorŭ regionale saŭ departamentale.

Ea discută cererile care-ĭ sunt presentate şi le transmite ministruluĭ cu avisulŭ sěŭ.

Raportulŭ presidentuluĭ va fi imprimatŭ.

Lucrările diferitelorŭ serviciĭ.

Să arătămŭ în câte-va cuvinte cum se facŭ lucrările diferitelorŭ serviciĭ carĭ constituescŭ biuroulŭ centralŭ meteorologicŭ.

A. Serviciulŭ aviselorŭ.—Acestŭ serviciŭ se ocupă maĭ întâiŭ cu primirea telegramelorŭ de timpŭ, cu redactarea ḑilnică a buletinuluĭ internaţionalŭ. cu espediarea prognoselorŭ, după acea cu studiulŭ furtunelorŭ electrice şi în fine cu organisarea serviciuluĭ meteorologicŭ agricolŭ.

Pentru redactarea buletinuluĭ se primescŭ între 9 şi 11 $^1/_2$ ore diminéţa depeşĭ de la 105 staţiunĭ meteorologice din carĭ : 27 din Franţa, 7 din Marea Britanică, 10 din Danemarca, Suedia şi Norvegia, 7 din Rusia, 4 din Belgia şi Olanda, 9 din Germania, 7 din Austria, 5 din Italia, 11 din Spania, 7 din Algeria, restulŭ din celealalte ţĕrĭ. Numaĭ de cât se alcătuesce buletinulŭ care este celŭ maĭ completŭ din tóte carĭ se publică şi care coprinde : pe prima şi a patra pagină însemnarea tuturorŭ staţiunilorŭ de unde se primescŭ depeşile cu observaţiunile de la 8 ore diminéţa şi scrise în 12 colóne :

1. Inălţimea barometrică redusă la 0° şi la nivelulŭ măriĭ afară de Puy-de Dôme şi Pic-du-Midi.
2. Variaţiunea presiuniĭ în ultimele 24 ore.
3. Temperatura.
4. Variaţiunea temperatureĭ în ultimele 24 ore.
5. Direcţia şi forţa vîntuluĭ.
6. Aspectulŭ ceruluĭ.
7. Starea măriĭ.
8. Vîntulŭ în séra precedentă.
9. Temperatura maximă în ḑiua precedentă.
10. Temperatura minimă în diminéţa acesteĭ ḑile.
11. Ploia.
12. Timpulŭ sosiriĭ depeşeĭ.

Pe pagina a dóua se află o chartă care dă isobarele din 5 în 5 milimetre, liniile cu egală variaţiune a presiuniĭ, starea ceruluĭ şi a măriĭ; pe a treia pagină, o altă chartă dă isotermele din 5 în 5 grade, liniile cu egală variaţiune a temperatureĭ, plóia şi furtunele electrice.

In fine într'unŭ textŭ, pusŭ în josulŭ acestorŭ charte, se descrie situaţiunea generală a atmosfereĭ precum şi avisele date la porturĭ şi pentru serviciulŭ agricolŭ care se espediéză telegraficŭ la 12 ore.

Avisele pentru serviciulŭ maritimŭ cuprindŭ patru regiunĭ : Cana-

lulŭ La Manche, Britania, Oceanulŭ, Mediterana; servițiulŭ terestru îmbrățișéză regiunile: Nordŭ, Vestŭ, Centru, Sudŭ-vestŭ, Nordŭ-estŭ și Sudŭ-estŭ.

Pentru studiulŭ furtunelorŭ electrice sunt maĭ multe miĭ de observatorĭ (aprópe 3500) carĭ trămitŭ, după fie-care asemenea fenomenŭ, unŭ buletinŭ în care s'a însemnatŭ momentulŭ precisŭ alŭ aparițiuniĭ, direcția veniriĭ și alte multe amănunte asupra moduluĭ cum s'a presentatŭ fenomenulŭ. Tóte aceste buletine sunt studiate în scopŭ de a determina trajectoria diferitelorŭ furtune electrice spre a se puté deduce trajectoria mediă.

Serviciulŭ meteorologicŭ agricolŭ, ultima creațiune a luĭ Leverrier, funcționa. ca încercare, în lunile de la Maiŭ până la Octombre 1876, în treĭ departamente Vienne, Haute-Vienne și Puy-de-Dôme. Constatându-se bunele resultate date, acestŭ serviciŭ fu reglementatŭ de către consiliulŭ observatoriuluĭ, și cu începerea anuluĭ 1877 cele alalte departamente începură a organisa acestŭ serviciŭ așa în câtŭ astădĭ tóte departamentele posedă unŭ serviciŭ meteorologicŭ agricolŭ, pusŭ sub direcțiunea uneĭ comisiunĭ departamentale. In fiecare departamentŭ se află instituită o comisiune presidată de prefectŭ și compusă de ómenĭ carĭ se intereséză de cestiunile meteorologice după cum sunt inginerii, profesoriĭ, mediciĭ etc.

Aceste comisiunĭ aŭ principalmente în vedere studiulŭ propagăriĭ ploieĭ după cantitate și după natură, de la cantonŭ la cantonŭ și de la departamentŭ la departamentŭ; ele se ocupă cu amănuntele fenomenelorŭ presentate de furtunele electrice, cu stricăciunile produse culturelorŭ de către grindină, spre a se puté ajunge la fixarea influențeĭ pădurilorŭ, munțilorŭ, rîurilorŭ, asupra propagăriĭ grindineĭ; ele se ocupă cu epocele întârdiate de înghețurĭ carĭ aducŭ așa de marĭ stricăciunĭ în cultură, în fine cu studiulŭ inundațiunilorŭ atâtŭ de interesantŭ pentru inginerĭ și pentru particularĭ. Totŭ dînsele organiséză stațiunile pentru furtunele electrice, pentru vegetațiune și stațiunile de alŭ 3-lea ordinŭ, din aceste din urmă câte 10 celŭ puținŭ de departamantŭ posedândŭ unŭ udometru și termometru pentru temperatura aeruluĭ. In fine comisiunile departa-

mentale se ocupă cu apropriierea la localitățile lorŭ a aviselorŭ agricole sosite în fie-care ḑi din Paris și carĭ avise astŭ felŭ modificate se transmitŭ comunelorŭ carĭ posedă instrumentulŭ despre care vomŭ vorbi maĭ la vale; membriĭ acestorŭ comisiunĭ trebue să fie destulŭ de numeroșĭ ca în fie-care ḑi la $1^1/_2$ oră după amiaḑĭ să fie cineva spre a primi depeșa din Paris, a o modifica și a o transmite la celealalte stațiunĭ agricole din departamentŭ.

Departamentele prevĕdŭ din fondurile lorŭ sumele necesare acestorŭ comisiunĭ. Biuroulŭ centralŭ procură instrumentele pentru carĭ pe fie-care anŭ se întrebuințéză 12000 leĭ împărțițĭ între 83 de departamente.

Observatoriĭ sunt în generalŭ luațĭ dintre institutorĭ și li se plătesce de departamentŭ de la 20 la 100 leĭ pe anŭ, iar biuroulŭ centralŭ le dă medaliĭ de bronzŭ după unŭ óre-care numĕrŭ de anĭ de observațiunĭ regulate.

Pentru ca o comună să priméscă avisele agricole trebue să posedă unŭ *barometru* ḑisŭ *agricolŭ* (1) (aneroidŭ construitŭ de Redier și costândŭ 20 leĭ, iar cu cutia pentru afișarea aviselorŭ costă 35 leĭ) pusŭ la unŭ locŭ accesibilŭ publiculuĭ. Barometrulŭ este astfelŭ regulatŭ în câtŭ să dea indicațiunile sale reduse la nivelulŭ măriĭ, și cutia sa este astfelŭ construită în câtŭ cu mare înlesnire, se póte lipi, pe o tăbliță acoperită pe unŭ geamŭ, depeșa cu avisulŭ agricolŭ.

Serviciulŭ meteorologicŭ agricolŭ are scopulŭ de a anunța agricultorilorŭ starea timpuluĭ cu o ḑi saŭ dóuĕ înainte. Prevederile cu o mică eșeanță ce publică acestŭ serviciŭ nu sémănă nicĭ de cum cu profețiile anuale saŭ cu prevederile lunare ce se găsescŭ în unele almanahurĭ, ci sunt nisce probabilitățĭ deduse într'unŭ modŭ logicŭ din nisce fapte precise și sigure.

Indicațiunile unuĭ barometru isolatŭ nu sunt în generalŭ de ajunsŭ pentru a stabili probabilitatea timpuluĭ de a dóua ḑi. Nu este însă totŭ așa când indicațiunile acestuĭ barometru sunt comparate

(1) Acum biuroulŭ centralŭ recomandă numaĭ barometre cu mercuriŭ.

cu indicaţiunile barometrelorŭ observate pe o mare întindere a teritoriuluĭ. Telegrafulŭ ne permite în fie-care ḑi a face acéstă comparaţiune.

Mecanismulŭ serviciuluĭ meteorologicŭ se póte în dóuĕ cuvinte fixa astŭ-felŭ : a observa barometrulŭ localŭ şi a-ĭ completa indicaţiunile prin acele ale telegrameĭ ce sosesce în fie-care ḑi de la biuroulŭ centralŭ.

Numĕrulŭ staţiunilorŭ serviciuluĭ agricolŭ trece peste 3000. In biuroulŭ centralŭ din Paris serviciulŭ aviselorŭ este făcutŭ de unŭ personalŭ compusŭ din :

1 Meteorologistŭ şefŭ de serviciŭ.
3 Meteorologiştiĭ adjuncţĭ,
2 Telegrafiştĭ.

La începutŭ, şi ca încercare, administraţiunile telegrafice făceaŭ gratisŭ serviciul telegraficŭ, acum însă depeşele meteorologice agricole sunt supuse la taxare. Ministrulŭ poştelorŭ şi telegrafelorŭ a admisŭ însă unŭ tarifŭ cu totulŭ specialŭ în favórea comunelorŭ abonate.

Pentru serviciulŭ anualŭ, abonamentulŭ este de 40 leĭ adică aprópe 10 banĭ pe ḑi, ceea ce este unŭ scăḑĕmêntŭ considerabilŭ asupra preţuluĭ depeşelorŭ private.

Comunele se potŭ asemenea abona cu 20 leĭ numaĭ pentru cele 6 lunĭ de vară.

B. Serviciulŭ meteorologieĭ generale. Se ocupă cu organisarea observaţiunilorŭ pe mare, elŭ corespunde cu biurourile pentru comparaţiunea instrumentelorŭ (sunt patru asemenea biuroURĭ : Havre, St Lazar, Marseille şi Bordeaux. Şefiĭ acestorŭ biurourĭ sunt plătiţĭ pe anŭ de la 1000—1200 leĭ). Elŭ îngrijesce de organisaţiunea serviciuluĭ meteorologicŭ în coloniĭ şi în posturile consulare (15 posturĭ), în fine cu lucrările sciinţifice de unŭ ordinŭ generalŭ.

Personalulŭ este compusŭ din :
1 Meteorologistŭ şefŭ de serviciŭ,
1 Meteorologistŭ ajutorŭ,
2 Calculatorĭ.

C. Serviciulŭ Climatologieĭ.—Acestŭ serviciŭ se ocupă cu studiulŭ ob-

servaţiunilorŭ francese şi alŭ regiuniĭ vestice a Europeĭ; cu studiulŭ ploilorŭ, cu comparaţiunea instrumentelorŭ, cu organisarea staţiunilorŭ normale şi staţiunile pentru vegetaţiune şi fenomenele periodice. Elŭ publică unŭ volumŭ cu observaţiunile francese şi o revistă climatologică pentru regiunile vestice ale Europeĭ.

Staţiunile meteorologice sunt împărţite în 5 categoriĭ.

1. *Staţiunĭ de I-lŭ ordinŭ saŭ observatoriĭ meteorologice.* Trebue să posedă celŭ puţinŭ unŭ barometru cu mercuriŭ, seria de termometre necesară pentru studiulŭ temperatureĭ aeruluĭ şi a soluluĭ, unŭ higrometru cu condensaţia, unŭ psichrometru, unŭ udometru, o giruetă şi unŭ anemometru; acestea pentru citirile directe. Pe lângă acestea maĭ posedă instrumente înregistrătóre şi, pe câtŭ posibilŭ, instrumente pentru studiulŭ electricităţiĭ atmosferice şi a magnetismuluĭ terestru.

Numĕrulŭ observatorielorŭ meteorologice organisate şi depindêndŭ de Biuroulŭ centralŭ nu este hotărîtŭ; ele se vorŭ înmulţi pe mĕsură ce se va simţi necesitate şi se va dispune de sumele necesare. Până acum esistă 6 şi anume: observatorulŭ de la Parc St. Maur, despre care vomŭ vorbi în specialŭ ceva maĭ la vale, observatoriulŭ din Montsouris, celŭ de la Puy de Dôme, unde sunt dóuĕ staţiunĭ, una pe délŭ la înălţime de 1467 metri d'asupra niveluluĭ măriĭ şi alta în vale la 388 metri d'asupra măriĭ. Observatoriulŭ de la Pic du Midi şi Perpignan. Pe lângă aceste staţiunĭ, carĭ sunt organisate şi întreţinute de biuroulŭ centralŭ, maĭ sunt observatoriele din Lyon şi Bordeaux, carĭ sunt într'acelaşĭ timpŭ meteorologice şi astronomice, şi în fine d-lŭ Carlier a fundatŭ şi dirige la St. Martin de Hina o staţiune înzestrată cu tóte aparatele înregistrătóre.

Personalulŭ staţiunilorŭ de întâiulŭ ordinŭ se compune dintr'unŭ directorŭ, dóuĕ ajutóre şi unŭ servitorŭ.

2. *Staţiunĭ complete* sunt acele carĭ posedă seria instrumentelorŭ cu citire directă. Printr'o decisiune a ministeruluĭ instrucţiuniĭ publice, tóte scólele normale primare sunt obligate de a avé o asemenea staţiune care corespunde cu staţiunile de alŭ doilea ordinŭ după divisiunea făcută de congresele meteorologiştilorŭ.

Fie-care departamentŭ avêndŭ câte o asemenea scólă, sunt prin urmare 83 de staţiunĭ complete din carĭ 40 facŭ observaţiunile de 6 orĭ pe ḑi din 3 în 3 ore, de la 6 ore diminéţa până la 9 ore séra, iar restulŭ numaĭ de 3 orĭ pe ḑi. In registrulŭ de observaţiunĭ găsimŭ următórele rubricĭ :

- Data
  - ḑiua
  - ora
- Barometru
  - citirea
  - temperatura
  - la zero
- Termometre
  - uscatŭ
  - udŭ
  - diferenţa
- Starea hygrometrică.
- Vîntulŭ, giruetă
  - Direcţiune
  - Forţă
- Direcţia norilorŭ
  - inferiorĭ
  - superiorĭ
- Starea cerululĭ
- Temperatura
  - Maxima
  - Minima
  - Media
- Plóiea în m/m şi ḑecimĭ de m/m
- Observaţiunĭ, fenomene accidentale
- Semnătura observatoriuluĭ.

Dintre observatoriele meteorologice şi staţiunĭ complete sunt 26 de staţiunĭ carĭ facŭ observaţiunĭ simultanee la 12 ore şi 8 minute ora medie a Parisuluĭ corespunḑêndŭ la ora 7 dim. Washington, colónele registrative de inscriere cuprindŭ :

- Data
- Barometru
  - redus la 0°
  - » la nivelulŭ măriĭ
- Termometru
  - uscatŭ
  - udŭ
- Umiditatea relativă
- Vîntulŭ
  - direcţia
  - forţa

Direcția norilorŭ { inferiorĭ / superiorĭ

Plóia

Starea ceruluĭ, observațiunĭ.

3. *Stațiunĭ termometrice și udometrice* indispensabile pentru climatologia locală, trebuescŭ câte 10 celŭ puținŭ pentru unŭ departamentŭ. Organisarea acestorŭ stațiunĭ, a cărorŭ numĕrŭ trece preste 1500, se face de către comisiunile departamentale; ele posedă termometre pentru maximă și minimă și unŭ udometru; unele dintr'însele aŭ și barometre. Pe lângă acestea ele potŭ adăoga observațiunĭ asupra direcțieĭ vîntuluĭ, starea ceruluĭ, furtunilorŭ electrice, fenomenelorŭ vegetațiuniĭ etc.

Registrulŭ uneĭ asemenea stațiunĭ cuprinde următórele colóne:

Data

Barometru . . . . { citire brută...... / termometru.... / redusŭ la zero.. ..

Temperatura. . . { diminéța..... / minimă..... / maximă.....

Plóiă saŭ zăpada.. ..

Vîntŭ . . . . . . { direcția.... / forță....

Direcția norilorŭ....

Starea ceruluĭ....

Observațiunĭ diverse ...

Observațiunea se face o-dată pe ḑi.

4. *Stațiunĭ udometrice,* celŭ puținŭ câte 30 de departamentŭ împreună cu cele de maĭ susŭ posedă numaĭ unŭ udometru; potŭ însă asemenea face observațiunĭ carĭ nu necesită instrumente precum: vîntulŭ, starea ceruluĭ, furtunele electrice, vegetațiunile etc.

Pe registrele acestorŭ stațiunĭ sunt colónele următóre:

Data

Diminéța la. .... ore { vêntulŭ.. { direcția.... / forța.... } / direcția norilorŭ..... / starea ceruluĭ....

In precedentele 24 ore.. { Ploĭ marĭ { ora și durata ploieĭ... Plóia în m/m.... ; orele și durata ploieĭ... ; totaluluŭ ploieĭ în m/m.... ; observațiunĭ....

Pe buletinuluŭ de furtunĭ electrice găsimŭ următórele colóne :

Ora . . . . { începutuluĭ furtuneĭ.... ; când furtuna a fostŭ maĭ violentă.... ; finituluŭ furtuneĭ....

Punctuluŭ orizontuluĭ de unde vine...
Direcția în care dispare....
Iuțéla în direcțiunea noriloră.....
Forța și direcțiunea vîntuluĭ....
Intensitatea fulgereloră....
Intensitatea tunetuluĭ....
Intensitatea și durata ploieĭ...
Grindina, mărimea și durata sa. — Și maĭ josŭ, observațiunĭ diverse asupra aspectuluĭ furtuneĭ, starea recolteloră înainte și după furtună, și asupra gravitățiĭ stricăciuniloră produse de vîntŭ, plóie, grindină, saŭ trăsnetŭ.

5. In fine stațiunĭ pentru observațiunile relativŭ la furtunĭ electrice și la fenomenele fenologice.

Pentru fenomenele de vegetațiune se observă :

1. Fenomenele periodice ale agricultureĭ.
2. Plantele vivace, arborĭ și arbuștĭ.

Cele d'întâiŭ se despartŭ în :

a) Cereale, pentru carĭ se observă momentuluŭ semĕnatuluĭ, spicuituluŭ, înflorirea, strîngerea ;
b) Plante diverse : vița, pentru care se însémnă îmbobocituluŭ, înfrunzirea, înflorirea, culesuluŭ; rapița, inuluŭ, cânepa, sfeclele, tutunuluŭ etc.

Pentru plantele din a dóua categorie se însemnéză data înfrunziriĭ, înfloririĭ, maturitățiĭ, căderiĭ frunzeloră.

Observațiunile pentru animale se deosebescŭ în observațiunĭ relative la păsĕrĭ și acele relative la animale diverse. Pentru cele d'întâiŭ se observă data sosiriĭ saŭ a primeĭ loră trecerĭ și plecare saŭ

a dóua trecere şi observaţiunĭ diverse asupra momentuluĭ când începŭ a se căuta şi a face cuĭbŭ etc.

Pentru cele d'alŭ doilea se însemnéză diferitele epoce carĭ caracteriséză apariţiunea, transformaţiunea şi dispariţiunea lorŭ.

Cu studiulŭ staţiunilorŭ însemnate sub numerele 4 şi 5 se ocupă maĭ alesŭ comisiunile departamentale din carĭ unele publică nisce lucrărĭ fórte bine conduse şi interesante din tóte punctele de vedere.

Afară de acestea, societatea meteorologică din Franţa, înfiinţată încă din anulŭ 1852, şi asociaţiunea sciinţifică a Franţieĭ, fundată de Leverrier, contribuiescŭ din tóte puterile cu banĭ, instrumente saŭ lucrărĭ sciinţifice pentru propăşirea studiuluĭ meteorologieĭ.

Nu sunt plătiţĭ de câtŭ amploiaţiĭ de la observatoriile meteorologice saŭ staţiunile de 1-ulŭ ordinŭ; observatoriĭ acelorŭ lalte staţiunĭ sunt ceĭ maĭ mulţĭ amploiaţĭ de la diferitele serviciĭ publice şi observă fără nicĭ o plată. Comisiunile departamentale daŭ une-orĭ ceva gratificaţiunĭ observatorilorŭ de la staţiunile de alŭ 3-lea ordinŭ.

Publicaţiunile biurouluĭ centralŭ.—În fie-care anŭ, biuroulŭ centralŭ publică *Analele biurouluĭ centralŭ meteorologicŭ* carĭ cuprindŭ 4 volume şi anume :

Tomulŭ I. *Studiulŭ furtunelorŭ electrice şi memoriĭ diverse.* Acestŭ volumŭ cuprinde memoriele serviciuluĭ aviselorŭ relativŭ la furtunĭ şi la cestiunile carĭ se raportă la prevederea timpuluĭ precum şi memoriele meteorologistilorŭ aparţinêndŭ saŭ nu de biuroulŭ centralŭ.

Tomulŭ II. *Observaţiunĭ francese şi revista climatologică.* Acestŭ volumŭ cuprinde maĭ întâiŭ amănuntele observaţiunilorŭ observatoriilorŭ de 1-iulŭ ordinŭ şi a unuĭ numĕrŭ óre-care de staţiunĭ de alŭ 2-lea ordinŭ din Franţa şi din Algeria şi în fine unŭ resumatŭ alŭ observaţiunilorŭ staţiunilorŭ de 1-iulŭ şi alŭ 2-lea ordinŭ, apoĭ vine o revistă climatologică cu charte, unde se discută principalele caractere ale fie-căreĭ lunĭ în regiunea vestică a Europeĭ.

Tomulŭ III. *Ploile în Franţa.* Acestŭ volumŭ cuprinde observaţiunile amănunţite a ploilorŭ în Franţa într'unŭ mare numĕrŭ de staţiunĭ şi resumatulŭ observaţiunilorŭ pentru cele alalte staţiunĭ carĭ n'aŭ avutŭ locŭ în tabelele amănunţite. Unŭ resumatŭ generalŭ şi óre-carĭ

discuţiunĭ asupra periódelorŭ ploióse şi nisce charte cu repartiţiunea ploilorŭ, însoţesce volumulŭ.

Tomulŭ IV. *Meteorologia generală.* Acestŭ volumŭ cuprinde studiele relative la repartiţiunea elementelorŭ Meteorologice la suprafaţa globuluĭ şi la lucrările asupra cestiunilorŭ generale, în fine, unŭ resumatŭ alŭ observaţiunilorŭ făcute la posturile consulare şi în coloniĭ.

Budgetŭ.—Amănuntele cheltueleĭ anuale de întreţinere a biurouluĭ centralŭ meteorologicŭ alŭ Francieĭ nu le-am putută obţine. Am aflatŭ totuşĭ că pentru anulŭ 1884 budgetulŭ acestuĭ biuroŭ este de. . . . . 182500 leĭ

Dacă la acéstă sumă adăogămŭ subvenţiunile carĭ se alocă de guvernulŭ francesŭ celorŭ-alalte observatoriĭ meteorologice şi a nume :

Observatoriuluĭ de la Montsouris.	40000 »
Observatoriilorŭ din Besançon, Clermont şi Pic du Midi	119300 »
	341800 »

vedemŭ că, fără de a ţiné comptŭ de numerósele alocaţiunĭ şi subvenţiunĭ date diferitelorŭ observatoriĭ meteorologice şi fără de a vorbi de observatoriile particulare precum şi de cheltuielile causate de serviciulŭ prevederiĭ timpuluĭ, — vedemŭ, ḑicŭ, că guvernulŭ intervine anualmente pentru observatoriile meteorologice cu suma de 341800 leĭ.

Dacă în fine la acéstă sumă vomŭ adăoga întreţinerea anuală pentru studiulŭ astronomicŭ şi a nume :

Observatoriulŭ din Paris	317700 »
Biuroulŭ de longitudinĭ	170600 »
Observatoriulŭ fisicŭ de la Meudon.	80000 »
Subvenţiunea observatoriilorŭ din Marsilia, Toulouse, Bordeaux şi Lyon	68100 »
	978200 leĭ

găsimŭ ca guvernulŭ francesŭ consacră anualmente pentru studiulŭ astronomicŭ şi meteorologicŭ suma de 978200 leĭ, adică aprópe unŭ milionŭ de leĭ. Dacă însă s'ar ţiné socotélă de tóte subvenţiunile departamentale, comunale saŭ particulare, vomŭ ajunge negreşitŭ celŭ puţinŭ la o sumă îndoită, cifră ce totuşĭ în generalŭ se găsesce cu totulŭ insuficientă pentru actualele cerinţe ale acestorŭ sciinţe. Până astăḑĭ budgetulŭ ministeruluĭ nostru de instrucţiune nu prevede nicĭ unŭ banŭ pentru studiĭ analóge şi cu tóte acestea, avemŭ dóue universităţĭ cu câte o facultate de sciinţe.

Instrumente înregistrătóre fabricate de d-lŭ Rédier şi de d-niĭ Richard fraţiĭ.— Aci găsescŭ loculŭ de a spune câte-va vorbe asupra unorŭ instrumente fabricate specialminte la Paris, şi a cărorŭ întrebuinţare începe a se generalisa.

Observaţiunile făcute cu instrumente cu citire directă, de şi indispensabile,

totuşĭ sunt fórte obositóre când amŭ voi să facemŭ observaţiunĭ directe la fiecare oră saŭ chiar din dóue în dóue ore : instrumentele înregistrătóre îşĭ ieaŭ sarcina de a face singure, într'unŭ modŭ automaticŭ, acéstă lucrare şi resultatele lorŭ potŭ fi considerate ca dândŭ nisce mărimĭ proporţionale cu valorile absolute ale fenomenuluĭ observatŭ. Pentru a deduce aceste valorĭ absolute este decĭ imperiosŭ necesitate să se compare la unŭ momentŭ datŭ valorile obţinute prin citirile directe cu cele indicate de instrumentele înregistrătóre şi a nu considera valorile intermediare de cât ca nisce mărimĭ interpolate. Nu esistă până acum nicĭ unŭ instrumentŭ meteorologicŭ înregistrătorŭ care să dea, într'unŭ modŭ sigurŭ, valorile absolute şi prin urmare să ne dispenseze de observaţiunile cu citirĭ directe; instrumentele înregistrătóre se mulţumescŭ în generalŭ cu treĭ comparaţiunĭ ḑilnice şi ne înlesnescŭ prin urmare, într'unŭ modŭ considerabilŭ, lucrările. Acésta justifică silinţele ce diferiţiĭ constructorĭ şĭ-aŭ pusŭ pentru a construi instrumente înregistrătóre cu o întrebuinţare facilă şi cu unŭ preţŭ moderatŭ.

Domnulŭ Rédier, cunoscutulŭ constructorŭ din Paris, printr'o disposiţiune specială a ajunsŭ a face, într'unŭ modŭ fórte simplu, înregistrarea mecanică a diferitelorŭ instrumente meteorologice. In particularŭ barometrulŭ sĕŭ a începutŭ a fi întrebuinţatŭ în diferitele observatoriĭ din Franţa: l'am vĕḑutŭ funcţionândŭ atâtŭ în atelierele d-luĭ Rédier cât şi la biuroulŭ centralŭ meteorologicŭ din Paris, la observatoriulŭ de la Parc St.-Maur, la celŭ de la Montsouris şi în fine la observatoriulŭ din Offen; pretutindenĭ lucréză într'unŭ modŭ satisfăcĕtorŭ.

Domniĭ Richard fraţiĭ construescŭ de vr'o câţĭ-va anĭ nisce instrumente meteorologice înregistrătóre (barometru, termometru şi hygrometru) micĭ şi fórte puţinŭ costisitóre, cărora, de şi la începutŭ nu li s'aŭ datŭ maĭ nicĭ o atenţiune, totuşĭ astă-ḑĭ parŭ a fi considerate ca dândŭ nisce resultate mulţumitóre. D-lŭ Carlier, fundatorulŭ staţiuniĭ private din St.-Martin de Hina, s'a ocupatŭ specialmente cu comparaţiunea, în timpŭ de maĭ multŭ de unŭ anŭ, alŭ unuĭ termometru înregistrătorŭ şi resultatele obţinute sunt fórte satisfăcĕtóre.

Vom vorbi maĭ întâiŭ de instrumentele d-luĭ Rédier şi apoĭ de acele ale fraţilorŭ Richard.

In tóte aparatele d-luĭ Rédier, motorulŭ esenţialŭ este unŭ echipagiŭ diferenţialŭ cu dóuĕ mişcărĭ de ciasornicărie lucrândŭ în sensŭ inversŭ una de alta.

Barometrulŭ se compune dintr'unŭ tubŭ sifonŭ cu ramura cea scurtă deschisă. Pe mercuriulŭ dintr'acéstă ramură se află unŭ plutitorŭ fórte uşorŭ terminatŭ la partea de susŭ cu o vergea de oţelŭ pe estremitatea căreia se razĕmă o pârghiă terminată la estremitatea sa cu unŭ cârligŭ a căruĭ vîrfŭ caută în josŭ. Tubulŭ deschisŭ alŭ barometruluĭ sifonŭ are acelaşĭ diametru ca si camera barometrică şi pentru a scăpa aprópe completŭ de influenţa variaţiunilorŭ termometrice se dă tubuluĭ întregŭ acelaşĭ diametru. Plutitorulŭ se urcă dar de

o jumătate de milimetru când barometrulŭ se cobóră de unŭ milimetru; cârligulŭ, din contra, avêndŭ o cursă dublă, dà milimetru pentru milimetru.

Din cele dóue mişcărĭ de ciasornicŭ carĭ formézâ echipagiulŭ compensatorŭ, cea superióră merge necontenitŭ și are dreptŭ efectŭ de a ridica progresivŭ susţinĕtorulŭ tubuluĭ barometricŭ şi însuşĭ tubulŭ Acţiunea sa trebue să fie ast-felŭ ca iuţéla ascendentă a susţinĕtoruluĭ să fie maĭ mare de cât iuţéla maximă a variaţiuniĭ barometrice în tempeste saŭ la apropierea trombelorŭ. Mişcarea de ciasornicŭ de josŭ n'are balancierŭ; acestŭ organŭ este inlocuitŭ cu o rótă fórte uşóră care se opresce la cârligulŭ pârghieĭ orizontale. Dacă acéstă rótă devine liberă, angrenagiulŭ alŭ doilea are dreptŭ efectŭ de a face să cobóre susţinĕtorulŭ barometruluĭ cu o iuţélă îndoită de iuţéla de urcare a aceluiaşĭ susţinĕtorŭ, mişcare produsă de celŭ d'întâiŭ angrenagiŭ; aşa în câtŭ când mergŭ amândóuĕ angrenagele, tubulŭ barometricŭ se cobóră, şi se urcă când numaĭ celŭ d'întâiŭ angrenagiŭ merge singurŭ Joculŭ acestuĭ dublu mecanismŭ este lesne de înţelesŭ. Dacă cârligulŭ ţine róta, primulŭ angrenagiŭ funcţionézâ singurŭ; tubulŭ barometricŭ şi plutitorulŭ se urcă ca şi pârghia: sosesce dar unŭ momentŭ când róta devine liberă; alŭ doilea angrenagiŭ face atuncĭ de se cobóră totŭ sistemulŭ până ce cârligulŭ vine de opresce róta. Mercuriulŭ din ramura deschisă este aşa dar necontenitŭ adusŭ la acelaşĭ nivelŭ. Oscilaţiunile barometruluĭ se traducŭ printr'o urcare saŭ coborire corespunḑĕtóre a tubuluĭ şi a susţinĕtoruluĭ sĕŭ. Susţinĕtorulŭ însă este legatŭ de o macara care urmézâ tóte mişcările sale şi în scobitura căreia se înfăşóră unŭ firŭ de mătase fixatŭ la unŭ ţiitorŭ de creionŭ şi a căruĭ estremitate liberă este întinsă de o contragreutate. Ţiitorulŭ de creionŭ se mişcă pe o vargă orizontală paralelă cu unŭ cilindru pe care este înfăşurată o fóiă de hârtiă cadrilată. O a treia mişcare de ciasornicŭ desfăşură într'unŭ modŭ regulatŭ acéstă hârtiă căreia se dă o lungime suficientă pentru maĭ multe ḑile saŭ chiar o lună întrégă.

Marele avantagiŭ alŭ acestuĭ barometru constă într'aceia că înregistrézâ variaţiunile barometrice cu ajutorulŭ unuĭ creionŭ pe o fóiă de hârtiă ordinară şi împătresce aceste variaţiunĭ. Fără de a avé trebuinţă de a recurge la vre o preparaţiune, meteorologistulŭ are aşa dar necontenitŭ dinaintea ochilorŭ sĕĭ o amplificaţiune a curbeĭ barometrice, ceea ce este fórte favorabilŭ pentru studiulŭ prevederiĭ timpuluĭ.

D-lŭ Rédier a aplicatŭ acelaşĭ sistemŭ de înregistrare la termometru, psicrometru, higrometru, electrometru, evaporometru, balanţa etc.

Termometrulŭ se compune dintr'unŭ tubŭ de oţelŭ de 70 de centimetre de lungime, 22 $^{m}/_{m}$ de diametru şi 3 $^{m}/_{m}$ grosime; în acestŭ tubŭ se aflâ unŭ alŭ doilea tubŭ de zincŭ avêndŭ aceiaşĭ lungime şi ceva maĭ puţinŭ grosŭ. Diferenţa de dilataţiune a acestorŭ dóuĕ metale servă a face inscrierea.

Igrometrulŭ este cu pĕrŭ ca acela alŭ luĭ Saussure şi înregistrarea se face în acelaşĭ modŭ

Pentru înscrierea tutulorŭ fenomenelorŭ în carĭ intră în jocŭ o schimbare de greutate, D-lŭ Rédier a construitŭ, după indicaţiunile D-luĭ Hervé Mangon, o balanţă înregistrătóre ce póte servi la o mulţime de esperimente meteorologice, agronomice, fisiologice etc.

Astŭ-felŭ ea póte servi în specialŭ pentru mĕsurarea evaporaţiuniĭ şi transpiraţiuniĭ plantelorŭ. Acéstă balanţă capabilă de a susţiné până la 300 kilograme, înregistréză fracţiunĭ de gramŭ; o luminare aprinsă îşĭ inscrie ea însăşĭ combustiunea. Acéstă delicateţă resultă din starea continuă de oscilaţiune a braţuluĭ balanţeĭ, braţŭ care se mişcă de nisce cantităţĭ fórte micĭ. Unŭ detaliŭ fórte importantŭ în composiţiunea acestorŭ balanţe este acela că mişcările repeḑĭ şi accidentale ale basculeĭ, acelea spre exemplu, carĭ ar proveni din săriturile unuĭ animalŭ supusŭ la esperienţă, nu sunt înregistrate pe curbă.

Electrometrulŭ înregistratorŭ, construitŭ de D-lŭ Rédier după indicaţiunile D-luĭ Mascart, directorulŭ biurouluĭ centralŭ meteorologicŭ, este destinatŭ a înscrie într'unŭ modŭ neîntreruptŭ starea electrică a atmosfereĭ după mişcările aculuĭ electrometruluĭ Thomson. Mobilitatea acestuĭ acŭ şi estrema micime a puteriĭ directrice făcea fórte greŭ de întrebuinţatŭ numaĭ singurele mediĭ mecanice utilisate de constructorŭ pentru a resolva acéstă problemă. Cu tóte acestea D-lŭ Rédier a fostŭ destulŭ de îndemănaticŭ pentru a aplica şi la inscripţia continuă a fenomenelorŭ electrice disposiţiunile generale ale sistemuluĭ sĕŭ. Iată prin ce artificiŭ a resolvatŭ problema: a întrebuinţatŭ unŭ mecanismŭ adiţionalŭ care prinde aculŭ electrometruluĭ la fie-care 2 minute, între dóuĕ fălcĭ circulare şi-ĭ dă printr'acésta rigiditatea necesară pentru a comanda echipagiulŭ diferenţialŭ; se obţine ast-felŭ o curbă care nu are, este adevĕratŭ, continuitatea curbelorŭ precedente, însă care represintă totuşĭ, într'unŭ modŭ fórte clarŭ, starea electrică a aeruluĭ la fie-care momentŭ; unŭ asemenea electrometru se află instalatŭ în laboratoriulŭ de la Collège de France, unde D. Mascart este profesorŭ.

Instrumentele înregistrătóre construite de D. Rédier costă: barometrulŭ 800 leĭ, termometrulŭ 650, igrometrulŭ 800, electrometrulŭ 2500, bascula evaporametru 1000.

Cu sistemulŭ echipagiuluĭ sĕŭ diferenţialŭ, D. Rédier a pututŭ instala la biserica St.-Eustache din Paris, unŭ barometru cu unŭ diametru de 1 m., 80, celŭ maĭ mare póte pe lume; cadranulŭ acestuĭ barometru avêndŭ 1, m. 50 de diametru este luminatŭ cu 8 becurĭ de gazŭ. Limba indicătóre a barometruluĭ avêndŭ o lungime de 1 m. 10 şi o greutate de unŭ kilogramŭ şi jumĕtate este pusă în mişcare de unŭ micŭ barometru avêndŭ 8 centimetre diametru. Spre a ne face o idee de mica forţă motrice a echipagiuluĭ diferenţialŭ întrebuinţatŭ aci este de ajunsŭ de a spune că dacă limba barometruluĭ acestuia ar fi trebuitŭ să fie

condusă fără ajutorulŭ echipagiuluĭ, ar fi fostŭ necesitate a se întrebuinţa o cutie barometrică cu unŭ diametru de 50 metri saŭ dacă s'ar fi întrebuinţaŭ o serie de cutiĭ barometrice de 8 centimetre ar fi fostŭ necesitate de 450000 cutiĭ ceîa ce ar fi făcutŭ o colónă de 15 kilometri de lungime.

Tóte instrumentele fabricate de d-niĭ Richard sunt dispuse după unulŭ şi acelaşĭ tipŭ; închise în cutiile lorŭ cu geamurĭ nu ocupă unŭ volumŭ maĭ mare de 0,25/0.15/0.15. Inregistrarea se face pe unŭ cilindru cu axŭ verticalŭ care se învîrtesce într'o săptămână printr'o mişcare de ciasornicŭ ascunsă în interiorulŭ sĕŭ. Cilindrulŭ este acoperitŭ cu o fóiă de hârtiă pe care sunt trase maĭ dinainte ḑilele, orele şi valórea indicaţiunilorŭ. Unŭ intervalŭ de dóuĕ ore corespunde la o depărtare de 3 $^m/_m$. Se póte lesne aprecia cu ochiĭ atâtŭ jumătatea distanţeĭ între dóuĕ liniĭ, ceea ce corespunde la orele neperechĭ, cât şi jumătatea aceste jumĕtăţĭ, aşa în câtŭ s'ar puté obţine valorile la fie-care jumătate de oră. Se fabrică instrumente în carĭ durata revoluţiuniĭ nu este de cât o ḑi saŭ orĭ-ce durată se va voi. Inscrierea se face cu unŭ condeiŭ cu cernélă fixatŭ la estremitatea unuĭ braţŭ, care se mişcă în sensulŭ verticalŭ. Condeiulŭ înscriitorŭ este o particularitate fórte reuşită : în locŭ de a întrebuinţa creionulŭ care dă liniĭ gróse, acestŭ condeiŭ, formatŭ dintr'o lamă de metalŭ îndoită în formă de piramidă triunghiulară resturnată, permite a se întrebuinţa cernélă care dă liniĭ subţirĭ atuncĭ când se întrebuinţéză hârtiă încleiată cu gelatină.

Organulŭ elementarŭ alŭ barometruluĭ înregistratorŭ este o cameră aneroidă formată din dóue valve metalice subţirĭ lipite pe margine, şi din carĭ se scóte aerulŭ. Cele dóuĕ valve, carĭ sub acţiunea presiuniĭ atmosferice, tindŭ a se apropia, sunt mănţinute depărtate prin acţiunea antagonistă a unuĭ arcŭ pusŭ în interiorŭ şi formatŭ din dóuĕ plăcĭ de oţelŭ îndoite carĭ se opintescŭ una într'alta prin extremităţile lorŭ. Fie-care dintr'aceste camere are în axulŭ sĕŭ şi pe fie-care basă o mică piesă : una din aceste piese forméză unŭ şurubŭ, cealaltă piuliţă, aşa în cât se potŭ suprapune o serie de aceste camere în colónă verticală înşurupându-le succesivŭ una pe alta. In aceste condiţiunĭ dacă basa inferióră a colóneĭ se află pe unŭ planŭ fixŭ, basa superióră se rĕdică saŭ se cobóră pentru fie-care variaţiune a presiuniĭ atmosferice, de o cantitate care este suma deplasărilorŭ fie-căreĭ camere elementare. Variândŭ dar numĕrulŭ acestorŭ camere se póte da aparatuluĭ, după voe, gradulŭ de sensibilitate doritŭ; în generalŭ se punŭ optŭ camere. Cu acestŭ numĕrŭ de camere şi cu lungimea obicĭnuită a braţuluĭ care face mişcarea, condeiulŭ póte percurge în sensŭ verticalŭ, o lungime corespunḑĕtóre la 8$^m/_m$ de mercuriŭ, ceea ce este suficientŭ pentru observaţiunile la suprafaţa pământuluĭ; unŭ milimetru pe chârtiă corespunde la unŭ milimetru de mercurŭ.

Este bine înţelesŭ că de la acestŭ barometru, ca şi de la tóte barometrele metalice, nu se póte cere o mare precisiune, ca acea, spre exemplu, ce suntem

în dreptŭ a cere de la barometrele cu mercuriŭ; însă aşa după cum este acestŭ instrumentŭ, precisiunea sa este destulŭ de suficientă pentru celŭ maĭ mare numĕrŭ de aplicaţiunĭ şi în particularŭ pentru observaţiunile meteorologice. D-lŭ Angot care a urmatŭ în timpŭ de optŭ-spre-ḑece lunĭ la biuroulŭ centralŭ meteorologicŭ, mersulŭ acestorŭ barometre, a constatatŭ că indicaţiunile lorŭ nu s'aŭ depărtatŭ nicĭ odată maĭ multŭ de $0^{mm}6$ de acele ale barometruluĭ cu mercuriŭ şi că, în cea maĭ mare parte, concordanţa lorŭ merge până la $0^{mm}2$.

Termometrulŭ întrebuinţatŭ în aparatele înregistrătóre Richard este unŭ tubŭ curbatŭ de aramă, cu secţiune eliptică lungărétă sistemŭ Bourdon. Acestŭ tubŭ care are aprópe $18^{m}/_{m}$ lăţime şi $100^{m}/_{m}$ lungime este închisŭ hermeticŭ şi conţine alcoolŭ; capacitatea sa este aprópe 2 centimetri cubicĭ. Dilataţia alcooluluĭ produce o schimbare în curbătura tubuluĭ; una din estremităţile sale fiind fixată, cealaltă se mişcă de nisce cantităţĭ carĭ potŭ servi a mĕsura variaţiunile de temperatură. Inscrierea se face întocmaĭ ca şi la barometru. Dimensiunile pârghieĭ care duce condeiulŭ sunt luate ast-felŭ în cât pentru o variaţiune de 1^{0}, deplasarea condeiuluĭ să fie de $1^{mm}5$ şi prin urmare divisiunile chârtieĭ cadrilate sunt depărtate de acéstă cantitate ceea ce permite a se aprecia cu ochiĭ o ḑecime de gradŭ.

Disposiţiunile adoptate pentru construcţia acestorŭ termometre le asigură o mare stabilitate; prin materia din care este făcutŭ, tubulŭ motorŭ este eminaminte conducĕtorŭ de căldură, presintă o suprafaţă considerabilă în contactŭ cu aerulŭ şi n'are de câtŭ o mică capacitate; alcoolulŭ ce conţine se pune aşa de repede în echilibru cu temperatura ambiantă Sensibilitatea sa este aşa de mare faţă cu termometrele ordinare cu mercuriŭ, în câtŭ, când variaţiunile de temperatură sunt repeḑĭ, indicaţiunile termometrelorŭ cu mercuriŭ rămânŭ înapoĭ celorŭ date de aceste termometre. Dacă însă se compară indicaţiunile date de acestŭ termometru cu acele ale termometruluĭ cu maximă şi minimă, se obţine fórte lesne o concordanţă de o ḑecime de gradŭ.

Materia întrebuinţată de D-niĭ Richard pentru igrometrulŭ înregistratorŭ era maĭ întâiŭ ţiplă (baudruche), acum însă încércă o bandeletă de cornŭ. Inregistrarea se face identicŭ în acelaşĭ modŭ.

Tóte aceste aparate sunt de o construcţiune curentă, dispuse într'unŭ modŭ astŭ-felŭ în câtŭ să pótă fi lesne deplasate şi transportate; diposiţiunile lorŭ mecanice fórte simple permitŭ a le întrebuinţa pretutindenĭ fără de a fi nevoe, pentru întreţinerea şi direcţiunea lorŭ, de unŭ personalŭ specialŭ obicĭnuitŭ cu manipularea instrumentelorŭ de precisiune şi preţulŭ lorŭ minimŭ le facŭ accesibile tuturorŭ, nefiindŭ vîndute de câtŭ de la 90 la 120 leĭ după modelŭ.

8

Observatoriulŭ Meteorologicŭ de la Parc St. Maur.

(Observatoire Météorologique du Parc St. Maur).

Domnulŭ Renou, cunoscutŭ prin precisiunea și minuțiositatea observațiunilorŭ sale meteorologice, a începutŭ de maĭ mulțĭ anĭ pe séma sa crearea uneĭ stațiunĭ private care acum este recunoscută de o stațiune oficială și ridicată la trépta de observatoriŭ.

Observatoriulŭ este pusŭ într'o admirabilă livede de 3 hectarĭ, făcêndŭ parte din comuna Parc St. Maur. livede cumpărată de guvernŭ de la Compania de Est de drumŭ de ferŭ posesóre a întregeĭ proprietățĭ cu acestŭ nume; în vale curge rîulŭ Marne, oferindŭ ast-felŭ aceste livedĭ o situațiune excepțională din punctulŭ de vedere alŭ isolăriĭ sale.

In vara anuluĭ 1880, când am visitatŭ pentru prima óră acestŭ institutŭ, observatoriulŭ se compúnea dintr'unŭ singurŭ pavilionŭ care conținea instrumentele meteorologice, biuroulŭ Directoruluĭ și alŭ asistentuluĭ sĕŭ. In anulŭ trecutŭ s'a maĭ construitŭ unŭ pavilionŭ pentru observațiunile magnetice.

Acestŭ noŭ pavilionŭ se compune dintr'o construcțiune de zidărie cu 2 etage, din carĭ unulŭ este maĭ cu totulŭ băgatŭ în pămêntŭ; în construcțiunea întreguluĭ localŭ nu intră cea maĭ mică bucată de fierŭ.

Etagiulŭ de susŭ formézä o singură cameră de 7 m. pe 5 și servesce de biuroŭ; etagiulŭ de josŭ este împărțitŭ în 3 camere și loculŭ pentru scară în fața căreia se află una din cele 3 camere servindŭ de laboratoriŭ de fotografie. Pivnița de la West este specialmente destinată pentru instrumentele de variațiune cu citire directă, pe când acea de la Est conține o a dóua serie înregistrătóre. Fie-care din aceste seriĭ cuprinde unŭ declinometru pentru mĕsura declinațiuniĭ, unŭ bifilarŭ pentru mĕsurarea variațiunilorŭ componenteĭ orizontale și o balanță magnetică servă a mĕsura variațiunile componenteĭ ver-

ticale (1). În acéstă pivniță se maĭ află unŭ stâlpŭ cu 3 lunete pentru citire pe când în cealaltă pivniță se află unŭ orologiŭ. Tóte aceste aparate aŭ fostŭ construite de Carpentier după indicațiunile date de D-nu Mascart, Directorulŭ Biurouluĭ centralŭ Meteorologicŭ și descripțiunea lorŭ amĕnunțită se găsesce în : *Notice sur les appareils magnetiques de Mr. Mascart,* publicată de *J. Carpentier.*

Pentru determinarea mĕsurilorŭ absolute ale elementelorŭ magnetismuluĭ terestru s'a construitŭ în parcŭ maĭ mulțĭ stâlpĭ de zidărie pentru așezarea instrumentelorŭ. Observatoriulŭ posedă dóuĕ electrometre Thomson modificate înregistrătóre pentru studiulŭ electricitățiĭ atmosferice, unulŭ este așezatŭ în pavilionulŭ meteorologicŭ și curgerea apeĭ se face la aerŭ liberŭ, celalaltŭ se află într'o gheretă specială și curgerea apeĭ se face într'o altă gheretă, formată de stâlpĭ de lemnŭ acoperițĭ din tóte părțile de unŭ grătarŭ de sîrmă.

Partea meteorologică nu are de câtŭ unŭ singurŭ barometru Rédier înregistrătorŭ, tóte celealalte instrumente sunt cu citire directă. Apărătorulŭ termometricŭ imaginatŭ de D-lŭ Renou se compune din 4 stâlpĭ verticalĭ carĭ, la înălțime de $2^{m}50$, susținŭ unŭ acoperișŭ planŭ de unŭ metru pătratŭ; 4 alțĭ stâlpĭ de $3^{m}50$ de înălțime susținŭ unŭ alŭ doilea acoperișŭ planŭ puținŭ înclinatŭ de 4 metre suprafață, așa în câtŭ între aceste 2 acoperișurĭ se află, pentru circulația aeruluĭ, o distanță verticală de unŭ metru. Termometrele sunt puse sub acoperișulŭ celŭ micŭ.

Personalulŭ se compune din Directorŭ, doĭ asistențĭ și calculatorŭ și nu se ocupă de câtŭ cu observațiile făcute aci, carĭ se publică de către biuroulŭ centralŭ din Paris de care depinde acestŭ observatoriŭ.

9.

Observatoriulŭ meteorologicŭ de la Montsouris

(Observatoire Météorologique de Montsouris.)

Situațiunea observatoriuluĭ. Observatoriulŭ de la Montsouris, la mar-

(1) Variațiunile înclinațiuniĭ și ale forțeĭ totale se deducŭ din observațiunea bifilaruluĭ și a balanțeĭ.

ginea Parisuluĭ, ocupă unŭ terenŭ de 2 hectariĭ din parculŭ cu acelaşĭ nume şi care are o suprafaţă cam de 12 hectariĭ. Construcţiunea care forméză observatoriulŭ este palatulŭ Beyuluĭ din Tunis care a fostŭ expusŭ la exposiţiunea internaţională din 1867. Cu tóte modificările ce i s'aŭ introdusŭ în 1880, acéstă construcţiune nu este încăpĕtóre pentru întinderea lucrărilorŭ ce-şĭ propune observatoriulŭ a efectua, de şi maĭ multe pavilióne în grădină servescŭ la aparatele înregistrătóre. Ca situaţiune pentru climatologiă, observatoriulŭ póte fi consideratŭ ca dândŭ elementelele normale; în ceea ce privesce însă studiulŭ magnetismuluĭ terestru situaţiunea lasă multŭ de doritŭ, de óre ce şinele celorŭ dóuĕ drumurĭ de ferŭ : Chemin de fer de ceinture, care merge de la Est la West şi Chemin de fer de Sceaux în direcţia Nord-Sudŭ, şi a cărorŭ punctŭ de încrucişare se află d'abia la 200 de metri de la observatoriŭ, îşĭ exercita influenţa lorŭ perturbatrice asupra instrumentelorŭ magnetice.

Observatoriulŭ meteorologicŭ de la Montsouris a fostŭ creatŭ de D-nu Duruy, ministrulŭ instrucţiuniĭ publice, după marea stăruinţă a D-luĭ A. Dumas, secretarulŭ perpetuŭ alŭ Academieĭ de sciinţe şi în acelŭ timpŭ preşidintele consiliuluĭ municipalŭ alŭ oraşuluĭ Paris. Nu fu însă înzestratŭ într'unŭ modŭ regulatŭ de cât din 1871 pe basa uneĭ legĭ din 27 Iuliŭ 1870.

Până în Iunie 1872 observatoriulŭ a fostŭ dirigeatŭ de o comisiune alŭ căreĭ presidentŭ era D-nu Charles Sainte-Claire-Deville care făcea funcţiunea de directorŭ. La acéstă epocă D-nu Charles-Sainte-Claire-Deville fiindŭ numitŭ inspectorŭ generalŭ alŭ staţiunilorŭ meteorologice din Franţa, observatoriulŭ de la Montsouris fu alipitŭ la observatoriulŭ astronomicŭ din Paris şi se transferă la Montsouris serviciulŭ aviselorŭ meteorologice adresate la porturĭ, fără ca să dea şi suma din budgetŭ, afectată pentru acestŭ scopŭ la observatoriulŭ din Paris. În aceste condiţiunĭ, lucrările propriĭ ale observatoriuluĭ aŭ trebuitŭ să fie amânate. Decretulŭ însă din Februariŭ 1873, consacrândŭ independenţa observatoriuluĭ din Montsouris, a datŭ din noŭ observatoriuluĭ astronomicŭ din Paris serviciulŭ aviselorŭ meteorolegice, serviciŭ

care astă-ḑĭ se îndeplinesce, după cum am vĕḑutŭ, de către biuroulŭ centralŭ din Paris.

Domnulŭ Thiers, numindŭ atuncĭ Directorŭ pe D-nu Marié Davy, trase următórea programă generală pentru lucrărĭ : studiulŭ efectelorŭ produse asupra culturelorŭ şi asupra higieneĭ de către variaţiunile timpuluĭ şi de schimbările în elementele aeruluĭ atmosfericŭ.

Lucrările observatoriuluĭ meteorologicŭ aŭ fostŭ împărţite maĭ întâiŭ în 4 şi acum în 3 secţiunĭ principale avêndŭ fie-care laboratoriulŭ, materialulŭ stiinţificŭ şi personalulŭ sĕŭ deosebitŭ, după cum urmézā.

1. Meteorologia propriŭ ḑisă, întinḑêndu-se şi la magnetismŭ şi electricitate, cuprinde observaţiunile făcute directŭ la instrumentele de meteorologie, de magnetismŭ şi electricitate ce posedă institutulŭ, controlulŭ şi citirea curbelorŭ date de instrumentele înregistrătóre, discuţiunea resultatelorŭ obţinute fie din punctulŭ de vedere alŭ meteorologieĭ pure, fie din punctulŭ de vedere alŭ aplicaţiunilorŭ sale la agricultură şi la higienă, în fine cu fisica atmosfereĭ adică cu studiulŭ raḑelorŭ de lumină şi de căldură carĭ ne vinŭ de la sóre printr'o atmosferă maĭ multŭ saŭ maĭ puţinŭ transparentă, şi studiulŭ indicaţiunilorŭ ce se potŭ deduce asupra stăriĭ actuale a atmosfereĭ şi asupra schimbărilorŭ carĭ se prepară într'însa.

Observaţiunile directe se facŭ din 3 în 3 ore cu începere de la 6 ore diminéţa pînă la 12 nóptea; o a şéptea observaţiune se face pentru serviciulŭ internaţionalŭ. Nu voiŭ vorbi nicĭ de cum despre instrumentele întrebuinţate, tóte fiindŭ cu multe amănunte descrise în anuarele publicate de observatoriŭ; voiŭ spune numaĭ că termometrele înregistrătóre sunt formate din nisce tuburĭ de aramă Bourdon cu secţiunĭ fórte eliptice cam de 30 centimetri lungĭ, întórse puţinŭ în spirală şi umplute cu alcoolŭ; prin variaţiunile de temperatură spirala tubuluĭ se strânge saŭ se măresce şi aceste mişcărĭ, printr'unŭ sistemŭ mecanicŭ, înregistréză nisce curbe pe unŭ cilindru care se învêrtesce; o maşină specială servesce pentru repedea citire a indicaţiunilorŭ acestorŭ curbe.

2. Meteorologia aplicată la agricultură se ocupă cu studiulŭ chimicŭ alŭ aeruluĭ şi alŭ apelorŭ meteorice precum şi cu acela alŭ pro-

greselorŭ succesive ale vegetaţiuniĭ în scopŭ de a basa pe date din ce în ce maĭ precise, esamenulŭ raporturilorŭ carĭ esistă între variaţiunile timpuluĭ în cursulŭ diverselorŭ anotimpurĭ şi produsulŭ recoltelorŭ.

3. Meteorologia aplicată la higienă, se ocupă cu studiulŭ microscopicŭ alŭ pulberilorŭ de natură organică saŭ inorganică cu carĭ necontenitŭ aerulŭ este încărcatŭ. Cea maĭ mare parte din aceste corpuscule fiindŭ estremŭ de micĭ, şi fiindŭ maĭ în totŭ-d'auna imposibilŭ de a deduce proprietăţile lorŭ fisiologice din simpla lorŭ inspecţiune, trebue să se alerge la înmulţirea lorŭ în nisce licuide convenabile spre a se cerceta natura produselorŭ carĭ potŭ deriva dintr'însele. Cu ajutorulŭ fotografieĭ se fixéză imaginele acestorŭ corpuscule saŭ a derivatelorŭ lorŭ.

Serviciulŭ de higienă alŭ oraşuluĭ Paris.— In aprilie 1876 administraţia oraşuluĭ Paris a hotărîtŭ a se face în diverse cartiere ale oraşuluĭ studiĭ meteorologice aplicate la higienă, cu carĭ a însărcinatŭ pe D-lŭ Marié Davy, Directorulu observatoriuluĭ din Montsouris.

Acestŭ serviciŭ municipalŭ pusŭ sub controlulŭ uneĭ comisiunĭ compuse din membriĭ administraţiuniĭ oraşuluĭ, cuprinde şi dînsulŭ 3 secţiunĭ: Climatologia propriŭ ḑisă, Analisele chimice şi Analisele microscopice.

Analisele chimice şi microscopice sunt relative la:

Apele servindŭ la alimentaţiune,

Apele de infiltraţiune în solulŭ parisianŭ,

Emanaţiunile soluluĭ şi canalelorŭ din Paris,

Aerulŭ care circulă în diversele cartiere saŭ care stagnéză în locuinţele locuite saŭ frecuentate de publicŭ.

Substanţele carĭ se doséză chimicesce într'unŭ modŭ regulatŭ sunt: pentru aerŭ, ozona, acidulŭ carbonicŭ, azotulŭ, amoniaculŭ şi azotulŭ materiilorŭ de origină organică; pentru ape saŭ emanaţiunile soluluĭ, azotulŭ, amoniaculŭ, azotulŭ nitricŭ, azotulŭ organicŭ, precum şi cantitatea de oxigenŭ ce ieaŭ din permanganatŭ când se oxidéză.

Chlorulŭ, sulfatulŭ, fosforulŭ sunt obiectulŭ unorŭ studiĭ eventuale.

Studiulŭ şi cultura organismelorŭ microscopice sunt întinse la aerŭ, la solŭ şi la apele din diversele cartiere ale Parisuluĭ şi din vecinătate.

Pentru a se efectua aceste lucrărĭ, administraţiunea municipală a Parisuluĭ a pusŭ, încă din 1879, la disposiţiunea Directoruluĭ Observatoriuluĭ din Montsouris unŭ terenŭ şi nisce basenurĭ de vegetaţiune pentru studiulŭ cestiunilorŭ la agricultură şi la higienă carĭ sunt în legătură cu epuraţiunea apelorŭ canalurilorŭ.

Personalŭ şi budgetŭ. Personalulŭ Observatoriuluĭ meteorologicŭ din Montsouris se compune din :

1 Directorŭ
1 Adjunctŭ, 1 Asistentŭ, 1 Ajutorŭ — secţiunea meteorologică,
1 Adjunctŭ, 1 Asistentŭ — secţiunea chimică,
1 Adjunctŭ, 1 Asistentŭ — secţiunea micrografică,
1 Secretarŭ şi fotografŭ
2 Servitorĭ
1 Grădinarŭ.

Numaĭ Directorulŭ locuesce la observatoriŭ, Guvernulŭ plătesce pe fie care anŭ 40000 leĭ şi oraşulŭ 22500 leĭ, în totalŭ decĭ bugetulŭ este 62500 leĭ.

Personalulŭ este plătitŭ astŭ-felŭ :

Directorulŭ	10000 leĭ pe anŭ
Adjuncţiĭ	3600
	3200
	2800
Asistenţiĭ . .	2400
Ajutóre . .	1000

Clădirea observatoriuluĭ este a comuneĭ.

10.

Institutulŭ meteorologicŭ centralŭ alŭ Elveţieĭ din Zürich.

(Schweizerische meteorologische Centralanstalt.)

În anulŭ 1864 societatea elveţiană de sciinţele naturale a creatŭ unŭ serviciŭ meteorologicŭ care acoperia maĭ tótă întinderea teritoriuluĭ acesteĭ ţĕrĭ; acestŭ serviciŭ a fostŭ luatŭ sub administraţiunea guvernuluĭ cu începerea anuluĭ 1881 pe basa următoruluĭ mesagiŭ alŭ consiliuluĭ federalŭ din 23 Novembre 1880:

1. În loculŭ biurouluĭ meteorologicŭ provisoriŭ alŭ societăţiĭ elveţiene de sciinţe naturale se creează unŭ biuroŭ oficialŭ permanentŭ sub titlulŭ de: «Institutulŭ meteorologicŭ centralŭ alŭ Elveţieĭ.»

2. Acéstă instituţiune are dreptŭ scopŭ a studia climatologia Elveţieĭ cu ajutorulŭ observaţiunilorŭ regulate făcute în diferite staţiunĭ, de a aduna şi coordona datele procurate de observaţiunĭ, de a publica resultatele astŭ-felŭ obţinute, de a face schimbulŭ buletinelorŭ meteorologice, de a aduna buletinele meteorologice şi de a le transmite stabilimentelorŭ şi particularilorŭ carĭ le întrebuinţéză pentru cercetările sciinţifice saŭ prevederea timpuluĭ.

3. Institutulŭ depinde de departamentulŭ federalŭ de interne care exercită direcţiunea sciinţifică şi technică, ca şi supraveghiarea, prin intermediarulŭ uneĭ comisiunĭ speciale aĭ căreĭ membri sunt numiţĭ pe treĭ anĭ de consiliulŭ federalŭ, după propunerile departamentuluĭ.

4. Mersulŭ afacerilorŭ stabilimentuluĭ este încredinţatŭ unuĭ directorŭ, avêndŭ personalulŭ auxiliarŭ indispensabilŭ.

5. Creditulŭ anualŭ deschisŭ stabilimentuluĭ este 25,000 leĭ.

6. Sediulŭ staţiuniĭ este la Zürich.

7. Unŭ reglementŭ specialŭ făcutŭ de consiliulŭ federalŭ va fixa atribuţiunile şi competinţa comisiuniĭ precum şi acea a directoruluĭ şi reguléză totŭ ce este relativŭ la organisarea stabilimentuluĭ.

8. Consiliulŭ federalŭ este însărcinatŭ, conformŭ disposiţiuniĭ legeĭ federale din 17 Iuniŭ 1874 relativŭ la votarea populară a legilorŭ

şi hotarilorŭ federale, de a publica presenta lege şi de a fixa epoca în care va intra în vigóre.

Din disposiţiunea art. 2 nu resultă crearea la Zürich a unuĭ observatoriŭ meteorologicŭ, şi într'adevĕrŭ serviciulŭ meteorologicŭ n'are legatŭ cu sine unŭ asemenea observatoriŭ, ci se ocupă numaĭ cu organisarea staţiunilorŭ secundare şi terţiare, cu publicarea observaţiunilorŭ şi în fine cu facerea ḑilnică a buletinuluĭ meteorologicŭ pentru prevederea timpuluĭ. Totuşĭ frumosulŭ observatoriŭ din oraşulŭ Bern forméză óre-cum observatoriulŭ centralŭ meteorologicŭ şi depinde, până la unŭ óre-care gradŭ, de institutulŭ meteorologicŭ centralŭ din Zürich care publică în anuarele sale resultatele observaţiunilorŭ făcute în acestŭ observatoriŭ de şi serviciulŭ meteorologicŭ din Zürich nu contribue nicĭ decum cu banĭ la susţinerea observatoriuluĭ din Bern despre care vomŭ vorbi maĭ la vale.

Serviciulŭ institutuluĭ meteorologicŭ centralŭ din Zürich a fostŭ, în virtutea art. 7 din legea de înfiinţare, regulamentatŭ la 13 Maiŭ 1881, prin următórele articule.

1. Institutulŭ meteorologicŭ centralŭ elveţianŭ este condusŭ :

a. De departamentulŭ federalŭ de interne, şi de o comisiune specială numită de dînsulŭ.

b. De directorulŭ stabilimentuluĭ.

2. Comisiunea specială numită pe unŭ periodŭ de treĭ anĭ de către consiliulŭ federalŭ conformŭ legeĭ din 23 Novembre 1883, are a supraveghia ca tóte însarcinările staţiuniĭ meteorologice centrale să se întindă în tóte direcţiunile şi să îmbrăţişeze tóte datele sciinţifice şi necesitaţile practice.

Ea hotărasce maĭ întâiŭ, numĕrulŭ, loculŭ, instalarea şi conducerea staţiunilorŭ de observaţiunĭ meteorologice ale Elveţieĭ precum şi metódele de observaţiune ce ele vorŭ trebui să urmeze; apoĭ basele conducĕtóre pentru adunarea şi lucrarea observaţiunilorŭ făcute la aceste staţiunĭ şi publicarea lorŭ; ea indică planulŭ pentru preschimbarea depeşelorŭ de timpŭ în interiorulŭ ţĕreĭ şi în afară; modulŭ cum să se lucreze anunciurile ḑilnice de timpŭ, principalmente pentru Elveţia şi cum să fie telegraficŭ transmise; condiţiunile sub

care să se pótă da materialulŭ meteorologicŭ stabilimentelorŭ oficiale saŭ persónelorŭ private carĭ voescŭ a le întrebuinţa pentru studiĭ sciinţifice saŭ prognose locale.

Ea stabilesce planulŭ lucrărilorŭ carĭ potŭ conduce la determinarea cea maĭ bună a climatologieĭ Elveţieĭ şi hotăresce, în cuprinsulŭ acestuĭ planŭ, programa anuală de lucru.

Ea se ocupă şi hotăresce maĭ cu sémă cestiunile carĭ se rapórtă la însărcinările staţiuniĭ centrale.

3. Comisiunea se compune din 7 membrĭ (1), ea va fi presidată de persóna alésă de departamentulŭ de interne, şi în lipsa sa de câte o persónă alésă de însăşĭ comisiunea. Directorulŭ stabilimentuluĭ iea parte la desbaterĭ cu voce consultativă; procesulŭ verbalŭ alŭ adunărilorŭ este ţinutŭ de către secretarulŭ departamentuluĭ de interne.

Comisiunea se reunesce la Berna de dóuĕ orĭ pe anŭ în şedinţă ordinară, iar în şedinţă extraordinară când o cere lucrărĭ urgente şi importante.

Comisiunea va purta numirea de: «Comisiunea meteorologică federală» şi corespondenţa sa va fi scutită de plată.

4. Directorulŭ Institutuluĭ este organulŭ directŭ alŭ comisiuniĭ meteorologice.

Elŭ studiéză şi supune comisiuniĭ chestiunile şi lucrările asupra cărora are să se pronunţe, şi supraveghéză la împlinirea disposiţiunilorŭ luate de comisiune şi de cele prescrise în lege.

Elŭ stă în directă relaţiune pe de o parte, cu departamentulŭ federalŭ de interne şi prin acesta cu comisiunea meteorologică, pe de altă parte cu observatoriĭ staţiunilorŭ elveţiane şi cu persónele carĭ primescŭ buletinele cu prognosă. Elŭ represintă staţiunea me-

(1) Prima comisiune care funcţionéză şi astădĭ se compune din :
Preşedinte D-lŭ Consilierŭ federalŭ Schenk
Membri: Prof. R. Wolf din Zürich,
» E. Plantamour din Geneva,
» Ch. Dufour din Morges,
» E. Hagenbach Bischof din Basel,
» A Förster din Bern,
» H. F. Weber din Zürich,
şi Cooz, Inspectorŭ silvicŭ din Bern.

teorologică centrală faţă cu institutele meteorologice din celelalte oraşe şi cu comitetele internaţionale meteorologice.

Elŭ presintă la începutulŭ fie-căruĭ anŭ unŭ raportŭ scrisŭ despre activitatea lucrărilorŭ stabilimentuluĭ în cursulŭ anuluĭ precedentŭ.

5. Directorulŭ conduce afacerile economice ale stabilimentuluĭ. Elŭ presintă la timpŭ socotelile cheltuelilorŭ şi îngrijesce ca cheltuelile să nu întrécă creditele acordate.

Formularele necesare şi tóte instrucţiile speciale i se daŭ de către departamentulŭ finanţelorŭ.

6. Directorulŭ îngrijesce de ordine în conducerea lucrărilorŭ, de registrele şi de archivele stabilimentuluĭ; corespondenţa oficială este scutită de plată.

7. Sub ordinele directoruluĭ se află adjunctulŭ. Acesta are să ajute pe directorŭ în lucrările sale, să-lŭ înlocuiască în casŭ de lipsă saŭ de bólă.

8. Personalulŭ subalternŭ saŭ personalulŭ de ajutorŭ este numitŭ de către directorŭ după aceleaşĭ norme ca şi la departamentele federale.

9. Amploiaţiĭ şi persónele ataşate la staţiunea centrală meteorogică vorŭ fi supuşĭ unuĭ deosebitŭ regulamentŭ în ceea ce privesce cererile de concediŭ, indemnitate de călătorie în serviciŭ, gratificare, etc.; iar pentru împlinirea serviciuluĭ sunt supuşĭ legiĭ federale pentru implinirea datoriilorŭ amploiaţilorŭ federalĭ.

10. Presentulŭ regulamentŭ intră îndată în aplicaţie.

Serviciulŭ institutuluĭ centralŭ din Zürich cuprinde:

a. Serviciulŭ climatologieĭ,

b. » prevederiĭ timpuluĭ.

Institutulŭ centralŭ neavêndŭ legatŭ de dînsulŭ unŭ observatoriŭ meteorologicŭ, serviciulŭ climatologieĭ cuprinde instalarea staţiunilorŭ de diferite ordine şi publicarea resultatelorŭ obţinute.

Serviciulŭ meteorologicŭ posedă 84 staţiunĭ de alŭ 2-lea ordinŭ, cuprinḑêndŭ observatoriulŭ din Bern, unde se facŭ observaţiunile orare, şi staţiunile din Geneva şi de la St. Bernard unde se facŭ observaţiunile biorare; şi peste 300 staţiunĭ udometrice.

Staţiunile de alŭ 2-lea ordinŭ cuprindŭ maĭ totŭ aceleaşĭ instrumente ca şi staţiunile analóge din celelalte ţĕrĭ; barometrulŭ este cu cuvetă construitŭ de Hermann şi Pfister din Bern.

Registrulŭ pentru înscrierea observaţiunilorŭ brute cuprinde următórele colóne:

Ḑiua. . . .
Orele . . .

Termometru { uscatŭ . . . .
udŭ . . . .
minimum şi maximum . . . . .

Barometru { termometru. . . . .
înălţime. . . . .

Direcţia vîntuluĭ şi forţa. . . . .
Direcţia norilorŭ . . . .
Nebulositate . . . .
Caracterulŭ timpuluĭ . . . .
Udometru. . . . .

Hidrometeorĭ { natura . . . .
durata . . . .

Observaţiunĭ. . . . .

Registrulŭ însă pentru inscrierea observaţiunilorŭ reduse cuprinde colónele:

Ḑiua . . . .

Temperatura { 7 ore . . . .
1 » . . . .
9 » séra . . . .
media redusă a ḑileĭ . . . . . .
deviaţiune de la normală. . . .
$\frac{7+1+9}{3}$ . . . .
minima . . . .
maxima. . . . .

barometru	7 ore	. . . .
	1 »	. . . .
	9 »	. . . .
	media	. . . .
Umiditate relativă	7 ore	. . . .
	1 »	. . . .
	9 »	. . . .
	media	. . . .
direcţ. vîntuluĭ şi forţa	7 ore	. . . .
	1 »	. . . .
	9 »	. . . .
Nebulositatea şi plóie la momentele de observare	7 ore	. . . .
	1 «	. . . .
	9 »	. . . .

Ploĭ mĕsurate la 7 ore d. a ḑileĭ următóre. . . . .
Timpulŭ. . . . .
Observaţiunĭ . . . .

Determinarea valorilorŭ normale a elementelorŭ climaterice în Elveţia aŭ fostŭ făcute prin ajutorulŭ observaţiunilorŭ culese de la 1864 până la 1880.

Registrele speciale pentru fie-care staţiune cuprindŭ mediele lunare şi anuale pentru fie-care anŭ separatŭ; aceste registre cuprindŭ întocmaĭ colónele registruluĭ cu observaţiunĭ reduse, pe lângă carĭ se maĭ adaugă colóne în carĭ se înscriŭ numĕrulŭ ḑilelorŭ, cu plóie, zăpadă, grindină, fulgere, ḑile senine şi noróse, apoĭ vîntulŭ pe cele 8 direcţiunĭ principale.

Printre staţiunile de alŭ doilea ordinŭ se află şi staţiunea de pe vîrfulŭ Säntis, cantonulŭ Appenzell, situatŭ la 2467 metri de altitudine. Acéstă staţiune, împreună cu cea de la St. Bernard (2478^{m}) sunt cele maĭ înalte dintre carĭ posedă Elveţia, căcĭ staţiunea Rigi se află la 1790^{m}, cea de la Gabris la 1153^{m}, iară cele de la St. Gothard, Iulin, Simplon etc., se află la înălţimĭ şi maĭ micĭ. Tóte aceste staţiunĭ însă,

afară de cea de la Säntis, se află așezate în nisce gâturĭ de munţĭ carĭ, naturalmente, presintă nisce condiţiunĭ cu totulŭ anormale, căcĭ, temperatura, presiunea atmosfereĭ, vînturile, plóia etc. sunt influinţate prin circumstanţele locale, prin radiaţiunea masselorŭ stâncóse, prin apropiarea obstacolelorŭ carĭ oprescŭ noriĭ și influenţéză, prin urmare, asupra cantităţiĭ de plóie etc. Staţiunea de la Säntis, situată pe unŭ vîrfŭ isolatŭ, nu este supusă la nicĭ una dintr'aceste influenţe locale. Acéstă staţiune a începutŭ observaţiunile regulatŭ la 1 Septembre 1882; ea este în legătură telegraficŭ cu biuroulŭ centralŭ meteorologicŭ din Zürich și cu satulŭ Schwendi, la 14 Kil. de Säntis, printr'o linie telefonică. Acéstă staţiune posedă următórele instrumente: unŭ barometru cu cuvetă de Hermann și Pfister din Bern, unŭ barografŭ Hottinger; dóuĕ termometre automatice reversibile Negretti și Zambra pentru determinarea temperatureĭ la 12 ore nóptea și la 4 ore diminéţa; unŭ psichrometru, unŭ termografŭ Six, dóuĕ udometre, unŭ orologiŭ regulatorŭ, și în fine unŭ excelentŭ anemografŭ înregistrătorŭ sistemŭ Bekley, construitŭ de Munro din Londra.

Numaĭ anemografulŭ singurŭ se află așezatŭ pe vîrfulŭ celŭ maĭ înaltŭ la 2504^{m} d'asupra nivelululĭ măriĭ într'unŭ anume edificiŭ exagonalŭ de fierŭ și de lemnŭ. Acestŭ edificiŭ la partea sa superióră, la 4^{m},50 d'asupra soluluĭ, are o galerie de fierŭ cu șése vergĭ de paratrăsnetŭ. Celealalte instrumente sunt instalate în localulŭ oteluluĭ care se află la 37 de metri maĭ josŭ, adică la o înălţime de 2467 metri d'asupra nivelululĭ măriĭ.

Observaţiunile se facŭ regulatŭ din 3 în 3 ore de la 7 ore diminéţa până la 9 ore séra.

De dóuĕ orĭ pe ḑi, la 7 ore diminéţa și la 1 după amiaḑĭ, observaţiunile sunt transmise telegraficŭ staţiuniĭ centrale din Zürich, carĭ observaţiunĭ, împreună cu cele de la celealalte staţiunĭ elveţiane, sunt telegrafiate la celealalte institute meteorologice din Europa, și în particular la Roma, Kew, Hamburg și Paris.

Reputaţiunea caseĭ Hottinger et Comp. din Zürich, în ceea ce privesce construcţiunea instrumentelorŭ de precisiune, este în de ajunsŭ făcută și n'are trebuinţă de nicĭ unŭ elogiŭ. Barografulŭ Hottinger,

pentru scopurĭ meteorologice (1), construitŭ de maĭ mulțĭ anĭ și expusŭ, în ultima sa formă, la exposițiunea din anulŭ acesta din Zürich, se compune dintr'un numĕrŭ de cutiĭ de metalŭ, fără aerŭ, închisŭ într'o cutie specială pentru a fi la adăpostulŭ loviturilorŭ de din afară; mișcarea păretelui acestorŭ cutiĭ este transmisă unuĭ acŭ aflatŭ la extremitatea uneĭ pârghiĭ orizontale care se mișcă într'unŭ planŭ orizontalŭ. La fie care oră unŭ cadru, pusŭ în mișcare de unŭ orologiŭ, dă o lovitură pe pârghia aculuĭ care înțépă hârtia, care se desfășură regulatŭ de pe unŭ cilindru. Cea maĭ mare cursă a aculuĭ este 90 $^{m}/_{m}$, suficientă pentru variațiunile ordinare ale presiuniĭ atmosferice. Mecanismulŭ merge 8 ḑile și înregistrarea se face pe o hârtie infinită. Fie care barografŭ este cu grijă comparatŭ cu indicațiunile unuĭ barometru normalŭ și i se construesce o tabelă specială de corectiunĭ pentru temperatură.

Din studiulŭ făcutŭ asupra acestorŭ barografe de D-lŭ A. Wolfer, asistentŭ la observatoriulŭ din Zürich, resultă că ele potŭ da nisce resutate fórte satisfăcĕtóre. D-lŭ Directorŭ Hann de la Institutulŭ din Viena le-a adoptatŭ pentru stațiunile din Bosnia-Herțegovina.

Abilulŭ mecanicŭ Hottinger (2) construesce după acelașĭ modelŭ unŭ thermo-higrografŭ, (3) în care termometrulŭ este formatŭ dintr'o spirală metalică, iar higrometrulŭ dintr'unŭ firŭ de pĕrŭ. Acestŭ instrumentŭ încă nu s'a generalisatŭ. — Marele avantagiŭ alŭ acestorŭ instrumente este miculŭ lorŭ volumŭ, și costă numaĭ 450 leĭ unulŭ.

Stațiunile udometrice se ocupă cu mĕsurarea ploieĭ și cu observațiunea fenomenelorŭ meteorologice carĭ nu cerŭ întrebuințarea instrumentelorŭ. Registrulŭ acestorŭ stațiunĭ conține următórele colóne.

Ḑiua. . . . .

Starea ceruluĭ și fenomene particulare { Inainte de prânzŭ . . . . . . / După amiaḑă. . . . .

Plóia căḑută saŭ zăpadă de la 7 diminéța la 7 d. din ḑiua următ.......

(1) Zeitschrift der österreichischen Gesellschaft für Meteorologie T. XVI p. 275.
(2) Incetatŭ din viéță de când s'aŭ scrisŭ aceste rîndurĭ.
(3) Zeitschrift der öster. Gesellschaft fur Met. T. XVI p. 281.

Atâtŭ staţiunile de alŭ 2-lea ordinŭ cât şi cele de la alŭ 3-lea observă furtunele electrice şi le înscriŭ în nisce anume formulare tipărite pe a dóua pagină a uneĭ cărţĭ postale care are următórea disposiţiune:

	Observaţiunĭ
1. O furtună electrică a fostŭ observată la.	
2. la . . . . 18.	Stricăciunĭ causate:
Fulgere de căldură. . . . 3. Inainte de la...ora... m. la..ora... m... (direcţia)	Apă cădută..........
	. . . .
Fulgere depărtate . . . . 4. după de la .. ora... m. la...ora... m... (direcţia)	. . . .
5. Tunetŭ audītŭ de la... ora... m. la.... ora.... m.	. . . .
6. Plóia a ţinutŭ de la... ora... m. la.... ora.... m.	. . . .
7. Grindina a ţinutŭ de la... ora... m. la.... ora .. m.	. . . .
8. Furtuna venia de la. . . . . mergêndŭ la . . . (direcţia)	. . . .
9. » mergea de la . . . . la . . . . . (direcţia)	. . . .
10. Direcţia şi forţa vîntul. înainte.... pe timpulŭ.... după....	Semnătura observator.

Tóte observaţiunile făcute la diferitele staţiunĭ sunt publicate în fie care anŭ în scrierea: *Annalen der Schweizerischen meteorologischen Central-anstalt* care, în 1881 ajunsese la alŭ optu-spredecelea anŭ.

In *Monatliche Uebersicht der Witterung* publicatŭ de *Seewarte* din *Hamburg*, precum şi în gazeta spitalelorŭ din Zürich, se publică în fie-care lună o vedere generală asupra mersuluĭ climatologieĭ în Elveţia.

Pentru formarea buletinuluĭ meteorologicŭ în fie-care ḑi se întrebuinţéză următórele telegrame cu observaţiunĭ:

a. 14 staţiunĭ cu observaţiunĭ de la 7 şi 8 ore d.

b. 13 » » » 1 oră p. m..

Dintre aceste staţiunĭ sunt patru carĭ se află la înălţimĭ maĭ marĭ de 1000 de metri d'asupra niveluluĭ măriĭ şi anume:

Davos 1560; Rigi 1790; St. Gothard 2100 şi Säntis 2467.

c. Hamburg trimite o telegramă cu observaţiunile de diminéţă de la 10 staţiunĭ cu câte dóuĕ grupe.

d. Viena o telegramă cu observaţiunile de diminéţă de la 12 staţiunĭ cu câte 5 grupe.

e. Paris o telegramă.

Buletinulŭ conţine dóuĕ pagine : pe cea din stânga se află o chartă a Europeĭ pe care se tragŭ isobarele din 5 în 5 milimetri; se însemnéză prin semne convenţionale direcţia şi forţa vîntuluĭ, starea ceruluĭ şi temperatura în grade.

Pagina din drépta cuprinde maĭ întâiŭ 2 tabele una sub alta carĭ daŭ, pentru staţiunile din Elveţia, observaţiunile în cifre de la 7 ore diminéţa şi cele de la 1 oră p. m.

Maĭ josŭ se află unŭ textŭ cu o descripţiune sumară a situaţiuniĭ generale a atmosfereĭ şi apoĭ probabilitatea timpuluĭ de a dóua ḍi.

Buletinulŭ apare la 4 ore p. m. şi abonamentulŭ sĕŭ costă 12 leĭ pe anŭ, saŭ 8 pe 6 lunĭ.

Personalulŭ staţiuniĭ centrale meteorologice din Zürich se compune dintr'unŭ directorŭ, 3 asistenţĭ şi unŭ telegrafistŭ, acestŭ din urmă plătitŭ de direcţia telegrafelorŭ.

Budgetulŭ anualŭ este de 25000 leĭ; din care se plătescŭ 15 staţiunĭ cu câte 50—100 leĭ pe anŭ, iar pentru St. Gothard 200 leĭ pe anŭ.

11.

Observatoriulŭ fisicŭ şi teluricŭ din Bern.

(Physikalische und tellurische Observatorium zu Bern)

In Bern se află unŭ frumosŭ observatoriŭ fisicŭ şi teluricŭ construitŭ şi întreţinutŭ cu cheltuiala cantonuluĭ Bern. Este situatŭ într'o posiţiune admirabilă pentru mĕsurile cele maĭ delicate. Clădirea cu loculŭ a costatŭ maĭ multŭ de 400000 leĭ şi cuprinde cabinetulŭ de fisică şi observatoriulŭ meteorologicŭ. Directorulŭ D-lŭ *A. Forster* este în acelaşĭ timpŭ profesorŭ de fisică la universitatea din Bern, aĭ căruĭ elevĭ vinŭ la observatoriŭ spre a asculta cursulŭ de fisică. Nu voiŭ spune nimicŭ de laboratoriulŭ de fisică care, cuprinde cea maĭ mare parte a localuluĭ şi care este instalatŭ după cerinţele actualeĭ sciinţe şi înzestratŭ cu aparatele cele maĭ perfecţionate.

Ovservatoriulŭ meteorologicŭ cuprinde o lunetă meridiană pentru

determinarea esactă a timpuluĭ, diferite aparate sismice construite după ideile d-luĭ Forster pentru determinarea momentuluĭ precisŭ alŭ începeriĭ şi finiriĭ cutremurelorŭ de pămêntŭ, altele pentru determinarea direcţiuniĭ şi intensităţiĭ acestorŭ cutremure, în fine instrumentele de meteorologie propriŭ ḑise.

Atâtŭ instrumentele cu citire directă câtŭ şi cele înregistrătóre formézá dóuĕ seriĭ aprópe identice ; termometrele sunt instalate dinaintea uneĭ ferestre despre Nord Est, iar higrometrele la o altă ferésträ despre Nord Vest, în nisce apĕrătorĭ marĭ cu jaluzele.

Aparatele înregistrătóre formézá dóuĕ seriĭ distincte, ambele sistemŭ Wild. Pentru înregistrare fie-care serie are câte unŭ orologiŭ independentŭ de aparatele înregistrătóre, care trimete după unŭ timpŭ hotărîtŭ unŭ curentŭ electricŭ în cerculŭ în care facŭ parte aparatele din fie-care serie. Una din aceste seriĭ face înregistrarea la fie-care oră, cea-altă la fie-care ḑece minute.

Curentulŭ electricŭ în fie-care din aceste seriĭ provine dintr'o baterie de 32 elemente marĭ cu sulfatŭ de cupru.

Principalele instrumente meteorologice din observatoriulŭ Bern sunt:

2 Barografe Wild, unulŭ maĭ mare înregistrândŭ la fie-care oră, altulŭ maĭ micŭ înregistrândŭ la fie-care 10 minute;

2 Thermo-higrografe Wild, identice, idem ;

1 Meteorografŭ cuprinḑêndŭ unŭ barometru, unŭ udometru, o giruetă şi unŭ anemometru;

1 Udometrografŭ înregistrândŭ la fie-care 10 minute.

O dublă serie completă pentru observaţiunile directe carĭ se facŭ la orele 7, 1 şi 9 şi anume: Psychrometru cu termometrele divisate în $^1/_5{}^0$, citirea făcêndu-se cu ajutorulŭ unorŭ lentile marĭ fixe, hygrometru Pfister, hygrometru Koppe, termografe Six, termografe metalice Pfister şi Hermann, evaporometru Wild şi Piche, barometru Pfister şi barometru Fuess, acestŭ din urmă ca barometru normalŭ.

Barografulŭ Wild este unŭ barometru balanţă cu camera barometrică multŭ maĭ mare în diametru de câtŭ restulŭ tubuluĭ; corecţi-

ŭnea temperatureĭ se obţine cu ajutorulŭ unuĭ termometru grosŭ umplutŭ $^4/_5$ cu mercurŭ şi $^1/_5$ cu alcoolŭ, şi atîrnatŭ de celŭ alaltŭ braţŭ alŭ balanţeĭ. Inscrierea se face prin înţepăturĭ pe o hârtie ce se desfăşură de pe unŭ cilindru superiorŭ, trece printr'alte dóuĕ cilindre şi vine de se înfăşură pe unŭ cilindru superiorŭ. Pe cilindru superiorŭ se póte înfăşura o lungime de 140^m de hârtie cu o lăţime de $200^m/_m$. Indicaţiunile obţinute daŭ $3^m/_m$ pe milimetru de mercurŭ din colóna barometrică.

Curentulŭ electricŭ pune în mişcare dóuĕ stilete înţepătóre din carĭ unulŭ trage o linie dréptă care servesce dreptŭ linie de abcisa şi pe care se socotesce timpulŭ, celŭ alaltŭ trage curba presiuniĭ care se mĕsóră pe ordonatele acesteĭ curbe.

Mĕsurarea acestorŭ ordonate se face fórte lesne cu ajutorulŭ uneĭ liniĭ de sticlă gradată dinainte şi prin urmare comparaţiunea cu barometrulŭ normalŭ se póte face cu cea maĭ mare înlesnire.

Thermo-hygrografulŭ Wild dă, prin înţepare pe aceiaşĭ hârtie de o lăţime de $315^m/_m$, temperatura şi umiditatea aeruluĭ. Ca termometru servă o lamă compensatóre formată din combinaţiunea uneĭ lame de oţelŭ cu alta de alamă avêndŭ unŭ metru de lungime şi întórsă în spirală. Aculŭ care însemnéză punctulŭ face o cursă de $3^m/_m$ pentru o diferenţă de unŭ gradŭ centigradŭ, se mişcă de la drépta la stânga când temperatura cresce.

Ca substanţă hygrometrică servă unŭ firŭ de pĕrŭ cam de $360^m/_m$ lungime întinsŭ verticalŭ, şi care la umeḑélă se mişcă asemenea de la drépta la stânga.

In meteorografŭ, direcţiunea vîntuluĭ se înscrie într'unŭ modŭ neîntreruptŭ, iar nu ca plóia şi iuţéla vîntuluĭ care priimindŭ curentulŭ prin orologiulŭ care-lŭ închide din 10 în 10 minute nu se înregistréză de câtŭ la acestŭ intervalŭ. Direcţiunea vîntuluĭ este dată printr'o giruetă care transmite mişcarea sa unuĭ cilindru orizontalŭ, pe care sunt implântate 8 călcâe carĭ punŭ în mişcare 8 ciocane, corespunḑêndŭ la cele 8 direcţiĭ principale cardinale; înţepĕturile produse de capetele acestorŭ ciocane servescŭ la cetirea direcţieĭ vîntuluĭ.

Iuţéla vîntuluĭ se mĕsóră cu anemometrulŭ Robinson alŭ căruĭ axŭ

la capĕtulŭ sĕŭ inferiorŭ are unŭ şurupŭ care angrenéză cu o rótă verticală; învîrtirea acesteĭ roţĭ se comunică prin diferite transmisiunĭ uneĭ axe orizontale pe care se mişcă unŭ stiletŭ care însemnéză punctele pe hârtie. Acestŭ stiletŭ primesce, prin învîrtirea anemometruluĭ, o mişcare în sensulŭ orizontalŭ, care pentru cele maĭ tarĭ vînturĭ în 10 minute, face o cursă de 100m/m.

Cantitatea de plóie se înregistréză pe aceeaşĭ hârtie între curba dată de anemometru şi indicaţiunile girueteĭ. Din reservoriulŭ care primesce apa de plóie şi care are unŭ diametru de 60 de centimetre, apa curge, printr'unŭ tubŭ, într'o rótă cu axŭ orizontalŭ şi care se póte învîrti prin urmare într'unŭ planŭ verticalŭ. Acéstă rótă este împărţită pe circonferinţă în 16 camere în carĭ pe rîndŭ vine de curge apă din tubŭ. Invârtirea roţiĭ este comunicată, printr'o dispoziţiune analógă celeĭ precedente, unuĭ stiletŭ care face înţepĕturĭ pe hârtiă. Pentru cele maĭ marĭ ploĭ, róta face în 10 minute, 30 de învîrtiturĭ iar stiletulŭ se mişcă de 100m/m.

Observaţiunile meteorologice făcute în acestŭ observatoriŭ sunt publicate, deodată cu ale celorŭ-alalte staţiunĭ meteorologice din Elveţia, de către staţiunea centrală meteorologică a Elveţieĭ din Zürich.

Studiĭ sismice. Maĭ înainte de a termina cu observatoriulŭ din Bern, voiŭ spune ceva asupra studiilorŭ sismice ce se facŭ cu atât de multă stăruinţă de vr'o câţĭ-va anĭ în Elveţia.

Societatea elveţiană de sciinţe naturale, cunoscêndŭ marele interesŭ ce arŭ avé pentru sciinţă în generalŭ, studiulŭ cutremurelorŭ de pămêntŭ în acéstă ţéră fórte depărtată de orĭ ce centru vulcanicŭ în activitate şi care nicĭ chiarŭ în epocele geologice anterióre n'a fostŭ nicĭ odată teatrulŭ unuĭ asemenea genŭ de acţiune, a numitŭ încă din anulŭ 1878 o comisiune sub preşedinţa d-luĭ Profesorŭ Dr. Forster, directorulŭ observatoriuluĭ din Bern, în scopŭ de a se ocupa specialminte cu studiulŭ amĕnunţitŭ alŭ cutremurelorŭ de pămêntŭ.

Comisiunea elveţiană şi-a îndreptatŭ activitatea asupra treĭ puncte principale.

1. A reuni tóte documentele asupra cutremurelorŭ de pămêntŭ

constatate în Elveţia în timpiĭ trecuţĭ, grupându-le în archivele observatoriuluĭ din Bern;

2. A aduna tóte documentele posibile asupra cutremurelorŭ de pămêntŭ actuale, şi

3. A organisa o sistemă de observaţiunĭ metodice prin ajutorulŭ aparatelorŭ distribuite pe teritoriulŭ Elveţieĭ carĭ să dea valorĭ şi cifre comparabile între dînsele şi să permiţă ast-felŭ unŭ studiŭ adevĕratŭ sciinţificŭ alŭ fenomenuluĭ.

In ceea ce privesce întinderea arieĭ sismice, Comisiunea a împărţitŭ cutremurele de pămêntŭ în 5 clase după diametrulŭ maximum alŭ arieĭ:

Clasa	A. —	Aria sismică maĭ	mică de 5 kil.	de diametru
»	B. —	» dela	5 k. la 50 k.	»
»	C. —	» »	50 k. la 150 k.	»
»	D. —	» »	150 k. la 500 k.	»
»	E. —	» »	500 şi maĭ susŭ	»

Pînă ce se vorŭ puté distribui sismografe comparabile între dînsele, s'a formatŭ o scară de intensităţĭ care pórtă numele de scara *Rossi-Forel* şi care imparte cutremurele de pămêntŭ în 10 clase:

1. Sguduire microsismometrică. Notată de unŭ singurŭ sismografŭ saŭ de maĭ multe sismografe de acelaşĭ sistemŭ, neputêndŭ însă pune în mişcare maĭ multe sismografe de sisteme diferite; sguduire constatată de unŭ observatorŭ esercitatŭ.

2. Sguduire înregistrată de sismografe de diferite sisteme, constatată de unŭ micŭ numĕrŭ de persóne în repaosŭ.

3. Sguduire constatată de maĭ multe persóne în repaosŭ; destulŭ de tare pentru ca să se fi putută determina durata şi direcţia.

4. Sguduire constatată de unŭ omŭ în activitate; mişcarea obiectelorŭ mobile, uşĭ, ferestre; plesnitulŭ duşumeleĭ.

5. Sguduire constatată în generalŭ de întréga populaţiune; mişcarea obiectelorŭ mobilieruluĭ, mobilele şi paturile, sunetulŭ unorŭ clopoţele.

6. Desceptare generală a persónelorŭ carĭ dormŭ; sunarea generală a clopoţelelorŭ, oscilaţiunea lampelorŭ suspendate, oprirea pendu-

lelorŭ, mişcarea aparentă a arborilorŭ şi arbuştilorŭ; câte-va persóne speciale esŭ din casă.

7. Resturnarea obiectelorŭ mobile, căderea tencuelel, sunarea clopotelorŭ de biserici, frică generală. Fără stricăciuni la edificii.

8. Căderea coşurilorŭ; crăpături în zidurile edificiilorŭ.

9. Distrugerea parţială saŭ totală a unorŭ edificii.

10. Mari desastruri, ruine, resturnarea straturilorŭ terestre; crăpături în cója pămêntului, dărâmare de munţi.

Din studiile sismice făcute până acum în Elveţia se pare că reese :

1. O periodicitate estivală cu maximum de frecuenţe iarna şi minimum vara.

2. O periodicitate diurnă cu maximum de frecuenţe, după mezulŭ nopţii şi minimum după prânzŭ.

3. In ceea ce privesce o periodicitate legată cu luna lunară saŭ cu ḍiua lunară, este încă nedecisă şi în totŭ casulŭ multŭ mai puţinŭ evidentă.

Pentru înlesnirea observatorilorŭ cari voescŭ să ajute Comisiunea prin observaţiunile lorŭ proprii, Comisiunea a redactatŭ unŭ cestionarŭ cu diferitele puncte asupra cărora se póte respunde când se observă unŭ cutremurŭ de pămêntŭ. Conţinutulŭ acestui cestionarŭ se compune din 16 întrebări şi se póte vedé în alŭ 16-lea volumŭ, anulŭ 1880 din *Nature* de G. Tissandier, saŭ în anuarulŭ observatoriului din Bern.

12.

Institutulŭ centralŭ de Meteorologiă şi de Magnetismŭ terestru din Viena

(Centralanstalt für Meteorologie und Erdmagnetismus)

Incă din secolulŭ trecutŭ, Austria, ca şi celealalte state din Europa, poseda unŭ óre-care numĕrŭ de puncte unde se făceaŭ observaţiuni meteorologice. *Dove*, în *Repertorium der Physik* (1837—1844), a datŭ resultatele obţinute în 94 de staţiuni austriace.

După stăruinţa uneĭ comisiunĭ a Academieĭ de sciinţe din Viena, d'abia în anulŭ 1851 se adoptă de guvernŭ propunerea înfiinţăriĭ unuĭ Institutŭ centralŭ de meteorologiă şi de magnetismŭ terestru, care se şi puse sub direcţiunea luĭ *Kreil*. Mijlócele însă fórte restrînse ce i se puse la disposiţiune şi maĭ cu sémă puţina ordine ce învĕţatulŭ Kreil sciu să pună în organisarea institutuluĭ aduse o lîncedire aprópe completă în studiulŭ meteorologieĭ. După mórtea sa, direcţia institutuluĭ fu dată luĭ *Jelinek*, care, prin întinsele sale cunoscinţe câtŭ şi prin neobositulŭ zelŭ ce punea în împlinirea sarcineĭ ce-şĭ luase, dete unŭ mare avêntŭ meteorologieĭ. Sub dînsulŭ se hotărî zidirea observatoriuluĭ dela *Hohe Warte* la *Döbling* lîngă *Viena*, observatoriŭ care atâtŭ prin observaţiunile sale propriĭ câtŭ şi prin studiile ce a făcutŭ asupra resultatelorŭ obţinute de celealalte staţiunĭ, se află alăturĭ cu cele d'întâiŭ institute meteorologice din Europa. Actualulŭ directorŭ, D-lŭ *Dr. J. Hann*, profesorŭ la Universitatea din Viena, redactorulŭ jurnaluluĭ *Zeitschrift der meteorologischen Gesellschaft für Meteorologie*, şi sufletulŭ societăţiĭ meteorologice din Austria, este garanţia cea maĭ solidă pentru necontenitulŭ progresŭ alŭ acestuĭ Institutŭ.

In anulŭ 1870 se începu zidirea observatoriuluĭ şi în Maiŭ 1872 studiile meteorologice putură începe aci. Loculŭ ce ocupă observatoriulŭ are o suprafaţă de aprópe unŭ hectarŭ cu o lungime de 134 metre şi lăţime numaĭ de 64 metre. Acéstă mică lăţime a terenuluĭ, îmbătrânirea copacilorŭ plantaţĭ pe dînsulŭ şi, până la unŭ óre-care punctŭ, adăpostulŭ ce provine din marile construcţiunĭ învecinate, este póte singurulŭ inconvenientŭ dar destulŭ de seriosŭ pentru determinarea temperatureĭ normale, ce presintă observatoriulŭ, care se află situatŭ la $3^1/_2$ kilometri de centrulŭ Vieneĭ, piaţa St.-Ştefanŭ, pe o ridicătură numită Hohe Warte la Döbling. De alt-mintrelea terenulŭ presintă o posiţiune fórte bună de óre-ce are o pantă destulŭ de pronunţată în direcţiunea NS. Observatoriulŭ are 202 metre d'asupra niveluluĭ măriĭ, pe când centrulŭ Vieneĭ n'are de cât 133 metri. Spre Est este mărginitŭ cu localitatea numită *Wiener Wasser*, care este cu totulŭ deschisă şi prin urmare nu pune nicĭ o piedică mişcăriĭ

aeruluî. In fine ridicările de pămêntŭ din pădurea Vieneî nu potŭ aduce de asemenea nicî o influenţă perturbătóre de óre-ce sunt destulŭ de depărtate. Ast-felŭ *Leopoldsberg* de 418 metri de înaltŭ se află depărtatŭ la $3^1/_2$ kilometri; *Kahlenberg* de 483 metri înaltŭ se află totŭ la $3^1/_2$ kilometri şi în fine *Hermannskegel* de 543 metri înaltŭ este la $5^1/_2$ kilometri depărtare.

Pentru a ne face o idee aprópe completă de mersulŭ serviciuluî meteorologicŭ în Austria, vomŭ vorbi pe rândŭ :

1. Despre observaţiunile propriŭ ḑise din Döbling,
2. Despre reţéua meteorologică şi
3. Despre serviciulŭ prevederiî timpuluî.

1. Serviciulŭ din Observatoriŭ. Observatoriulŭ este, după cum vĕḑurămŭ, o anume clădire făcută pentru meteorologie; afară de pivniţe din carî într'una se află aparatele magnetice înregistrătóre maî posedă alte treî caturî şi unŭ turnŭ.

In catulŭ de josŭ se află numaî biurourile, biblioteca şi sala pentru comparaţiunea instrumentelorŭ. Etagiulŭ alŭ doilea şi alŭ treilea sunt destinate numaî pentru locuinţa Directoruluî şi a celuîalaltŭ personalŭ alŭ Institutuluî. Turnulŭ conţine camerele pentru aparatele înregistrătóre. Clădirea a costatŭ 120000 fiorinî, iar instrumentele 40000, în totalŭ decî 160000 fiorinî saŭ apróре 350000 leî.

Observatoriulŭ posedă o frumósă colecţiune de instrumente meteorologice pentru tóte scopurile; climatologia propriŭ ḑisă, climatologia apropriată la agricultură, magnetismŭ terestru etc.

Dintre tóte aparatele înregistrătóre celŭ maî importantŭ este neapăratŭ *meteorografulŭ Theorell* care, printr'unŭ mecanismŭ fórte ingeniosŭ, dar fórte delicatŭ şi complicatŭ şi prin urmare lesne de derangiatŭ, dă nu curbe ca cele-alalte instrumente înregistrătóre, ci impriméză în ţifre valoarea actuală a fie-căruia din cele şése instrumente: barometru, termometru uscatŭ şi udŭ, udometru, girueta pentru direcţia vîntuluî şi anemometru pentru iuţéla sa. Inregistrările se facŭ la fie-care 15 minute; mecanismulŭ de înregistrare se află într'o cameră a turnuluî; totŭ aci se află şi barometrulŭ sifonŭ ale căruî indicaţiunî le impriméză. Termometrulŭ uscatŭ şi udŭ se află

într'unŭ apĕrătorŭ specialŭ în gradină la vre-o 50 metri departe de observatoriŭ; cele-alalte instrumente ale acestuĭ aparatŭ se află așezate pe turnŭ.

O cameră specială conține tóte instrumentele galvanice destinate la producerea curențilorŭ pentru înregistrare la tóte instrumentele carĭ aŭ nevoe de acestŭ motorŭ.

Nu mĕ voiŭ opri la cele-alalte instrumente carĭ sunt tóte cunoscute și întrebuințate și în alte observatoriĭ; voiŭ aminti numaĭ despre barometrulŭ și termometrulŭ așezate pe fațada observatoriuluĭ și destinate a arĕta trecĕtorilorŭ presiunea atmosferică și temperatura aeruluĭ. Partea vĕḍută a fie căruĭ din aceste instrumente este câte unŭ cadranŭ cam de unŭ metru de diametru, și aŭ costatŭ 1180 fiorinĭ adică apróре 2500 leĭ,

Unulŭ din cele dóuĕ anemometre de pe turnŭ este acela alŭ luĭ Beckley construitŭ de Adie din Londra, iar cel-alaltŭ este anemografulŭ luĭ Osler; în fine voiŭ spune că observatoriulŭ maĭ posedă încă unŭ barografŭ Kreil care funcționéză neîntreruptŭ de 25 de anĭ și care dă indicațiunĭ din 5 în 5 minute.

Citirea directă la instrumentele neînregistrătóre se face de treĭ orĭ pe ḍi, la orele 7 d., 2 p. m. și 9 séra; găsimŭ aci tóte instrumentele necesare.

Termometrele cu citire directă câtŭ și termografulŭ Hipp se află puse într'unŭ apĕrătorŭ cu jaluzele duble, lemnŭ pe din afară și zincŭ pe din întru, așezatŭ în partea nordŭ a clădiriĭ. Despre apusŭ apĕrătorulŭ este feritŭ de razele sóreleĭ prin nisce paravane asemenea cu jaluzele. Posițiunea ce ocupă apĕrătorulŭ presintă, din causa puțineĭ lărgimĭ a terenuluĭ, unŭ inconvenientŭ destulŭ de gravŭ. In grădină găsimŭ apoĭ maĭ multe udometre de diferite forme și mărimĭ puse la diferite înălțimĭ de la suprafața pămĕntuluĭ; diferite termometre pentru determinarea temperatureĭ la suprafața pămĕntuluĭ și în interiorulŭ sĕŭ până la 2 metri adâncime, termometre pentru insolațiunĭ, în fine reservoriŭ pentru mĕsurarea evaporațiuniĭ. In fundulŭ grădineĭ se maĭ află unŭ pavilionŭ de lemnŭ care servă la determinarea absolută a elementelorŭ magnetismuluĭ terestru.

2. Reţéua staţiunilorŭ meteorologice. Reţéua meteorologică în Austria fără Ungaria, coprinde patru felurĭ de staţiunĭ.

a. Staţiunĭ de 1-lŭ ordinŭ saŭ observatoriĭ meteorologice. Afară de celŭ din Viena maĭ sunt încă cincĭ şi anume la: *Kremsmünster*, *Praga*, *Krakau*, *Triest* şi *Pola*. Aceste staţiunĭ, puse sub conducerea unuĭ directorŭ cu personalulŭ necesarŭ, se ocupă specialmente cu lucrările la carĭ daŭ locŭ observaţiunile maĭ multŭ saŭ maĭ puţinŭ complete ce se facŭ într'însele. Unele dintre aceste staţiunĭ se ocupă chiar cu organisarea staţiunilorŭ de alŭ 2-lea, 3-lea şi alŭ 4-lea ordinŭ, carĭ nu depindŭ de Institutulŭ centralŭ din Viena şi ale cărorŭ observaţiunĭ se publică obicĭnuitŭ de personalulŭ staţiuniĭ principale în anuare saŭ maĭ cu sémă în fascicule lunare.

Staţiunile de întâiulŭ ordinŭ facŭ în generalŭ unŭ serviciŭ distinctŭ în observatoriulŭ astronomicŭ pe lângă care sunt instituite. Astŭ-felŭ staţiunea din Krakau este alipită pe lângă observatoriulŭ astronomicŭ din acelŭ oraşŭ, şi posedă maĭ multŭ de 30 de staţiunĭ secundare şi terţiare.

Staţiunea din *Kremsmünster*, alipită pe lângă vechiulŭ şi cunoscutulŭ observatoriŭ astronomicŭ numitŭ Turnulŭ matematicŭ, este una din staţiunile carĭ posedă observaţiunile cele maĭ vechĭ; primele registre cu observaţiunile meteorologice ale sale datéză din 1763, observatoriulŭ fiindŭ terminatŭ în 1758.

Staţiunea din *Praga*, alipită pe lângă observatoriulŭ astronomicŭ alŭ universităţiĭ *Collegium Clementinum,* a fostŭ creată pe la mijloculŭ secoluluĭ alŭ 17-lea, observaţiunile par a fi începutŭ în 1752; însă numaĭ cu începere din anulŭ 1769 ele forméză o serie neîntreruptă.

Staţiunea din *Pola* este înfiinţată şi depinde încă de serviciulŭ hidrograficŭ alŭ marineĭ Austro-Ungare şi face o secţiune a observatoriuluĭ astronomicŭ care se ocupă spacialmente cu comparaţiunea chronometrelorŭ.

In fine, staţiunea din *Triest* depinde de academia de comerciŭ şi de navigaţiune din acelŭ oraşŭ; ea fu înfiinţată în anulŭ 1841 şi completŭ organisată în 1860. Actualmente, pe lângă numerósele

observațiunĭ ce face, a organisatŭ unŭ serviciŭ de prevederea timpuluĭ care publică în fie-care ḑi unŭ «Buletino meteorologico» despre starea atmosfereĭ.

b. Stațiunĭ de alŭ 2-lea ordinŭ. Institutulŭ centralŭ din Viena posedă actualmente 250 stațiunĭ de ultimele 3 ordine, din carĭ cele maĭ numeróse, 180, sunt de alŭ doilea ordinŭ. Observatoriĭ de la maĭ tóte aceste stațiunĭ sunt neplătițĭ, ceea ce causéză desele înlocuirĭ în observatorĭ, și nu rare orĭ unele stațiunĭ carĭ aŭ începutŭ observațiunile de maĭ mulțĭ anĭ, încetéză cu totulŭ orĭ-ce observațiunĭ și, negăsindu-se în acea localitate o altă persónă care ar voi să se însărcineze fără plată cu facerea observațiunilorŭ, stațiunea este silită a se muta și prin urmare a se pierde observațiunile adunate în cursulŭ câtorŭva anĭ. Institutulŭ nu plătesce de câtŭ unele stațiunĭ escepționale, maĭ alesŭ stațiunile aflate pe vîrfurĭ de munțĭ.

Stațiunile de alŭ doilea ordinŭ observă în generalŭ tóte elementele prescrise de către congresulŭ meteorologicŭ; numaĭ unele dintr'însele observă evaporațiunea.

Echipamentulŭ uneĭ asemenea stațiunĭ se compune din :

1 barometru cu mercurŭ, în generalŭ sistemŭ Kappeller din Viena. Acestŭ barometru, are fundulŭ reservoruluĭ inamovibilŭ și pentru a ține în socotélă variațiunea niveluluĭ mercuriuluĭ în reservoriŭ, se calculéză la Institutŭ — unde se rectifică tóte instrumentele — o tabelă de corecțiunĭ pentru fie-care barometru numitŭ «corecțiunea niveluluĭ.»

Stațiunile cele maĭ vechĭ posedă unŭ barometru Fortin care de și pentru citire cere o maĭ mare precauțiune, are marele avantagiŭ de a se puté cu înlesnire transporta, pe când barometrulŭ Kappeller nu se póte transporta de câtŭ ținutŭ fiind în mânĭ.

1 psychrometru formatŭ din dóuĕ termometre cu reservoriulŭ sfericŭ, graduațiunea în $^1/_5{}^0$ centigradŭ pe opalŭ, fabricatŭ de Kappeller. Apărătorulŭ este cilindricŭ de zincŭ, cu acoperișulŭ conicŭ așezatŭ în afara uneĭ ferestre spre nordŭ; pentru temperaturele estreme se întrebuințéză termografulŭ modelŭ Six. -- D-lŭ Kappeller a luatŭ brevetulŭ pentru unŭ termografŭ cu alcoolŭ și care, formatŭ dintr'unŭ

singurŭ tubŭ verticalŭ cu unŭ index de mercuriŭ şi dóuĕ indicatóre de ferŭ, póte înregistra temperaturele estreme. Citirile se facŭ pe dóuĕ scale diferite însă mergêndŭ în acelaşĭ sensŭ. Însă după comparaţiunile făcute în Institutulŭ centralŭ din Viena s'arŭ păré că nu presintă precisiunea dorită, de şi este multŭ maĭ simplu de câtŭ termografulŭ Six şi citirile se potŭ face maĭ sigure.

1 udometru de zincŭ; receptorulŭ avêndŭ o suprafaţă de $^1/_{20}$ din metru pătratŭ, stă în legătură printr'unŭ tubŭ subţire cu colectorulŭ a căruĭ deschidere inferióră este închisă cu unŭ felŭ de cana care se închide automaticŭ. Deschiḑêndŭ canaua, apa curge printr'unŭ tubŭ de cauciucŭ în mĕsurătorulŭ de sticlă aşezatŭ sub colectorŭ, într'o despărţire deosebită a piedestaluluĭ de lemnŭ care închide totŭ udometrulŭ afară de reservoriulŭ de recepţiune. Mĕsurătorulŭ este graduatŭ în milimetre şi ḑecimĭ de milimetre. Acelaşĭ modelŭ de udometru construitŭ în Bucurescĭ l'amŭ întrebuinţatŭ noĭ pentru porturile, unde serviciulŭ hidraulicŭ, după intervenirea d-luĭ inspectorŭ generalŭ D. Frunza, a stabilitŭ de acum doĭ anĭ aprópe, observaţiunĭ udometrice.

Staţiunile carĭ posedă instrumentele pentru observarea direcţieĭ şi iuţeleĭ vîntuluĭ întrebuinţéză girueta Wild, care dă direcţia vîntuluĭ printr'o săgétă fórte mobilă când este bine echilibrată, iar iuţéla vîntuluĭ se mĕsóră prin înclinarea ce iea o placă mobilă care, prin învîrtirea săgeţeĭ, se pune necontenitŭ în potriva direcţiuniĭ de unde suflă vîntulŭ.

In fine pentru evaporaţiune se întrebuinţéză evaporimetrulŭ bine cunoscutŭ alŭ luĭ Piche.

Observatoriĭ staţiunilorŭ acestora nu sunt ţinuţĭ a face calcululŭ observaţiunilorŭ, eĭ le trecŭ numaĭ în registrulŭ de observaţiunĭ care se espediéză la Institutulŭ unde se facŭ calculele.

Acestŭ registru conţine următórele colóne:

1. Data. . . . . .

2. Citire directă a barometruluĭ.	. . . . ore	termometru alipit.	
		barometru în $^m/_m$	
	. . . . ore	Idem	

3. Presiunea redusă la 0° în $^{m}/_{m}$ { . . . . ore / . . . . ore / . . . . ore / media dileĭ

4. Temperatura { maximă. / minimă.

5. Temperatura termometruluĭ uscatŭ . { . . . . ore / . . . . ore / . . . . ore / media dileĭ

6. Temperatura term. udŭ { . . . . ore / . . . . ore / . . . . ore / media dileĭ

7. Tensiunea vaporliorŭ în $^{m}/_{m}$ { . . . . ore / . . . . ore / . . . . ore / media dileĭ

8. Umiditatea în procente { . . . . ore / . . . . ore / . . . . ore / media dileĭ

9. Nebulositate 1—10 { . . . . ore / . . . . ore / . . . . ore / media dileĭ

10. Direcția și forța vîntuluĭ . { . . . . ore / . . . . ore / . . . . ore

11. Apa căḑută în 24 ore, mĕsurată la . . ore { milimetre. . . / forma. . . . .

12. Observațiunĭ . . . . . .

Maĭ josŭ sunt făcute sumele pe câte 5 ḑile, pentru rubricele 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11, (prima colónă); apoĭ suma totală 1—31 ḑile și în fine o ultimă liniă orizontală indică media lunară, afară de plóia unde rĕmâne numaĭ suma.

Maĭ josŭ pe partea stângă a cóleĭ de hârtiă se daŭ indicațiunile,

ḑileĭ cu maximum și minimum absolutŭ alŭ presiuniĭ atmosferice și alŭ temperatureĭ aeruluĭ. Pe pagina din drépta se găsesce numĕrulŭ direcţiuniĭ vîntuluĭ observatŭ împărţitŭ în 8 direcţiunĭ și liniștitŭ la observaţiunile de diminéţă, de la prânzŭ și séra; o ultimă linie orizontală dă suma acestorŭ direcţiunĭ. In fine ceva maĭ jos totŭ pe pagina din drépta se daŭ următórele indicaţiunĭ :

Ḑiua în care a căḑutŭ cea maĭ mare cantitate de apă. . . . .
Numĕrulŭ ḑilelorŭ cu plóie (apă, zăpadă, grindină). . . . .
Numĕrulŭ ḑilelorŭ cu zăpadă . . . .
» » cu grindină , ...
» » cu furtunĭ electrice. . . . . . .
» » cu tempeste. . . . .

În generalŭ, observaţiunile se facŭ la orele 7 d., 2 p. m. și 9 ore séra, staţiunile cele maĭ vechĭ facŭ la 6, 2, 10, iar acele unde observă militariĭ unorŭ garnisone la 8, 2, 8 séra.

c. Staţiunile de alŭ 3-lea ordinŭ observă temperatura aeruluĭ, plóia, nebulositatea, direcţia și forţa vîntuluĭ, în fine

d. Staţiunile de alŭ 4-lea ordinŭ séŭ udometrice facŭ aceleașĭ observaţiunĭ ca și staţiunile de alŭ 3-lea ordinŭ, maĭ puţinŭ temperatura aeruluĭ.

Institutulŭ centralŭ meteorologicŭ posedă unŭ numĕrŭ fórte restrînsŭ de aceste dóuĕ din urmă categoriĭ de staţiunĭ. Sunt însă Academiĭ de sciinţe și societăţĭ private carĭ se ocupă specialmente cu organisarea staţiunilorŭ udometrice și cu facerea observaţiunilorŭ fenologice, așa în câtŭ se póte ḑice că Austria este, în unele regiunĭ, fórte bine acoperită cu asemenea staţiunĭ. Intre tóte vom cita aci comisiunea hydrografică a regatuluĭ Boemieĭ (Die Hydrographische Commision des Konigreichs Böhmen) și reţéua udometrică a societăţiĭ silvice din Boemia (Das ombrometrische Netz des böhmischen Forstverein).

Cea d'întâiŭ dintr'aceste dóuĕ comisiunĭ împărţită în dóuĕ secţiunĭ : meteorologică și hydrometrică, posedă unŭ numĕrŭ considerabilŭ de staţiunĭ de diferite ordine maĭ alesŭ staţiunĭ udometrice.

Amândóuĕ aceste instituţiunĭ posedă în Boemia aprópe 900 staţiunĭ, așa în câtŭ, după calculele făcute, o staţiune se întinde aci nu-

maĭ pe o suprafaţă de 1,1 mile pătrate, pe cândŭ în Britania Mare o staţiune vine la 2,7 mile pătrate.

3. **Serviciulŭ prevederiĭ timpuluĭ.** Până în anulŭ 1881, serviciulŭ prevederiĭ timpuluĭ se făcea chiar în localulŭ Institutuluĭ centralŭ din Döbling; din causa mariĭ distanţe însă pentru necontenitele comunicărĭ ce are a face publiculuĭ în generalŭ şi jurnalelorŭ în specialŭ, s'a transferatŭ în alŭ treilea etagiŭ alŭ facultăţiĭ de sciinţe din Viena, Universitäts-platz Nr. 2.

Serviciulŭ prevederiĭ timpuluĭ este făcutŭ de treĭ persóne : unŭ adjunctŭ, unŭ asistentŭ şi unŭ telegrafistŭ. Depeşile cu începere de la 9 ore diminéţa sosescŭ la biuroulŭ centralŭ telegraficŭ care le transmite serviciuluĭ prevederiĭ timpuluĭ cu care este legatŭ telegraficesce.

Depeşile primite sunt în numěrŭ de 33 şi anume :

1. 25 de depeşĭ separate, de la staţiunile austriace şi ungare;
2. Hamburg trămite pe fie-care ḑi dóuě depeşĭ : una de diminéţă cu indicaţiunile a 9 staţiunĭ germane şi daneze; alta după amiazĭ la 3 ore cu 8 staţiunĭ în carĭ intră cele engleze şi norvegiane;
3. Paris transmite o depeşe cu 10 staţiunĭ între carĭ intră şi cea din Alger;
4. Roma o depeşe cu 10 staţiunĭ italiane;
5. St. Petersburg o depeşe cu 8 staţiunĭ din cari 3 suedeze;
6. München o depeşe cu 4 staţiunĭ din Bavaria;
7. Zürich o depeşe cu 5 staţiunĭ elveţiane;
8. Sulina o depeşe cu 1 staţiune;
9. Constantinopole o depeşe cu 1 staţiune.

Printr'aceste 81 de staţiunĭ, 4 sunt staţiunĭ climaterice de sănătate : Gleichenberg, Abbazio, Görz şi Riva; 3 staţiunĭ de munte : S-t. Gothard, Säntis şi Obergipfel, şi în fine Klagenfurt este o staţiune cu unŭ caracterŭ deosebitŭ.

Buletinulŭ care se litografiéză în fie-care ḑi, cuprinde pe pagina din stânga numele staţiunilorŭ carĭ trămitŭ observaţiunile cu indicaţiunea acestorŭ observaţiunĭ în cifre; aci se găsescŭ următórele colóne :

Numele staţiuniĭ.

Presiunea atmosferică	la 0° şi nivelulŭ măriĭ. . . .
	diferenţa în 24 ore . . . . .
Temperatura în grade Celsius	observate . . . .
	diferenţa în 24 ore . . . . . .

Umiditate în procente. . . . .
Vîntulŭ, direcția și forța . . . .
Nebulositatea . . . .
Plóia în $^{m}/_{m}$ . . . .
Temperatura în grade Celsius { maxim. . . . . / minim. . . . . }

Pe pagina din drépta se află o chartă a Europeĭ pe care se tragŭ isobarele din 5 în 5 milimetre, și pentru fie-care stațiune se înscrie în cifre temperatura în grade întregĭ și cu semne convenționale, nebulositatea, direcția și forța vîntuluĭ.

Dedesubtulŭ acesteĭ charte se face o descripțiune a stăriĭ atmosfereĭ și o prognosă.

Abonamentulŭ pe lună la acestŭ buletinŭ costă cu transportulŭ 2 fiorinĭ, aprópe 4,50 leĭ.

La 4 ore p. m. se înceteză lucrările charteĭ și se trămitŭ în orașŭ spre a se litografia, așa în câtŭ să se pótă expedia séra.

Pentru jurnalele de după amiadĭ, se daŭ numaĭ nisce indicațiunĭ pentru Viena și anume, pentru jurnalulŭ oficialŭ se daŭ observațiunile de la 7 ore d., 2 p. m. și 9 séra din diua precedentă; la 4 alte jurnale se daŭ observațiunile de la 2 ore p. m. și 9 ore séra din dioa precedentă și cele de la 7 ore de astă-dĭ.

In jurnalele de séra aparŭ observațiunile stațiunilorŭ din buletinŭ și unele jurnale publică chiar și charta.

Din Viena se espediéză 11 depeșĭ, din carĭ 9 diminéța și 2 după amiazĭ și anume :

1. La *Hamburg* cu observațiunile de la 8 stațiunĭ : Viena, Praga, Gratz, Lemberg, Offen, Hermanstadt, Triest, Lesina;

2. La *München* cu 13 stațiunĭ : Viena, Lemberg, Hermannstadt și întréga depeșe din Roma;

3. La *Zürich* cu 6 stațiunĭ : Viena, Praga, Krakau, Lemberg, Bregenz, Offen.

4. La *Roma* cu 14 stațiunĭ : Agram, Offen, Bregenz, Hermannstadt, Lemberg, Lesina, Pola, Praga, Triest, Viena, și depeșa din München.

5. La *Pola* 25 stațiunĭ : Praga, Krakau, Lemberg, Bregenz, Ischl, Viena, Gratz, Offen, Ungvar, Agram, Hermannstadt, Riva și depeșile din Hamburg și München.

6. La *Offen* 5 stațiunĭ : Viena, Prag, Bregenz, Pola și Lesina.

7. La *Pera* 3 stațiunĭ : Viena, Triest, Lesina.

8. La *Paris* 7 stațiunĭ : Viena, Praga, Krakau, Lemberg, Hermannstadt, Triest, Lesina.

9. La *St. Petersburg* 3 stațiunĭ : Viena, Triest, Lesina.

Cele de după amiadĭ sunt :

10. La *Hamburg*, Viena, Turin, Florența, Pesaro, Cagliari, Napoli, Brindisi.

11. La *Pola*, Paris, Sulina, Pera și depeșile cu stațiunile engleze și rusescĭ.

Afară de serviciulŭ prevederiĭ timpuluĭ și a aviselorŭ carĭ se daŭ la tóte punctele țěreĭ care presintă unŭ óre-care interesŭ, se maĭ daŭ în fie-care ḑi maĭ multe telegrame meteorologice agricole (Meteorologische Agriculturtelegram) la persóne private carĭ ieaŭ unŭ abonamentŭ anualŭ saŭ pe timpulŭ vereĭ; aceste telegrame în 20 cuvinte resumă starea atmosfereĭ, dândŭ posițiunea depersiuniĭ și a înalțimiĭ presiuniĭ și apoĭ o mică dare de sémă asupra situațiuniĭ actuale.

Pentru acestŭ serviciŭ s'a făcutŭ o reducțiune de 50% asupra taxeĭ depeșelorŭ, așa în câtŭ pe lună se plătescŭ 9,92 fiorinĭ adică aprópe 21 de leĭ. Aceste depeșĭ sunt cerute în generalŭ în lunile de la Aprilie la Septembre și pe fie-care anŭ numěrulŭ abonațilorŭ variéză între 40 și 60.

Personalŭ și budgetŭ. Amŭ vĕḑutŭ că maĭ toțĭ observatoriĭ de la stațiunile micĭ nu sunt plătițĭ; li se daŭ însă gratis tóte instrumentele și registrele de inscrierea observațiunilorŭ; posta pentru corespondență este asemenea gratuită; li se daŭ în fine publicațiunile institutuluĭ.

Personalulŭ Institutuluĭ centralŭ se compune din :

1 Directorŭ cu 7000 leĭ pe anŭ plus dóuĕ de crescerĭ câte 1000 leĭ la fie-care 5 anĭ.

8 Adjuncțĭ cu 4500 leĭ pe anŭ plus dóuĕ de crescerĭ câte 600 leĭ la fie-care 5 anĭ.

2 Asistențĭ câte 1700 leĭ.

1 Telegrafistŭ 2250 leĭ.

1 Mecanicŭ 2000 leĭ.

3 Calculatorĭ à 5 leĭ pe ḑi.

2 Servitorĭ à 900 leĭ pe anŭ.

Budgetulŭ anualŭ se împarte ast-felŭ:

Personalulŭ Institutuluĭ centralŭ	35000 leĭ
» Staţiunilorŭ	4000
Instrumente, bibliotecă, biuroŭ	9000
Imprimatele	5000
Intreţinerea grădineĭ, localuluĭ, iluminatulŭ şi încălditulŭ etc.	9000
Totalŭ.	62000 leĭ.

13

Oficiulŭ meteorologicŭ din Londra

(Meteorological Office).

La începutŭ serviciulŭ meteorologicŭ alŭ Englitereĭ făcea o secţiune separată din Ministeriulŭ de Comerciŭ (Meteorological Department of the Board of Tread), şi până la mórtea amiraluluĭ Fitz-Roy era pusŭ sub direcţiunea sa. In cele din urmă, acestŭ serviciŭ trecu sub numele de *Meteorological Office* sub administraţiunea unuĭ Comitetŭ de 5 persóne plătitŭ pe anŭ cu 25000 leĭ, care Comitetŭ numitŭ *«Meteorological Council»* luă loculŭ unuĭ altŭ Comitetŭ numitŭ *«Meteorological Comitee of the Royal Society»* şi a căruĭ membriĭ, făcêndŭ parte din Royal Society eraŭ neplătiţĭ. Persóneĭ care, în organisaţiune anterióră avea numele de Directorŭ, se dete actualmente numele de *Secretarŭ.*

Meteorological Council, compusŭ din 5 membri, se întrunesce de 2 orĭ pe lună şi, la trebuinţă maĭ desŭ, pentru a studia şi a se pronunţa asupra cestiunilorŭ sciinţifice şi de organisare; conclusiunile se ieaŭ prin majoritate de voturĭ.

Localulŭ luĭ *Meteorological Office* este în partea cea maĭ populată a Londreĭ lânga *Westminster Abbay,* a căruĭ chirià anuală este de 15000 leĭ.

In Meteorological Office nu se face nicĭ o observaţiune şi nu este, ca şi Bureau central metéorologique de France, de cât un biuroŭ care se ocupă cu organisarea staţiunilorŭ pe uscatŭ şi pe mare; cu adunarea tuturorŭ observaţiunilorŭ şi cu studiulŭ lorŭ; posedă însă

sub a sa dependinţă maĭ multe observatoriĭ, dintre carĭ celŭ maĭ principalŭ este negreşitŭ *observatoriulŭ dela Kew*, care, prin apropierea sa de Londra, şi prin modulŭ cum este înzestratŭ, este consideratŭ ca o sucursală a biurouluĭ din Londra. Vomŭ vorbi maĭ la vale despre acestŭ observatoriŭ.

Serviciulŭ din *Meteorological Office* se împarte în 3 divisiunĭ :

A. Meteorologia maritimă (Ocean Meteorology)
B. Meteorologia terestră (Land Meteorology)
C. Telegrafia timpuluĭ (Weather Telegraphy)

Vomŭ vorbi în scurtŭ de fie-care dintr'aceste treĭ divisiunĭ :

A. *Meteorologia maritimă*, ca şi secţiunea corespondentă din *Seewarte din Hamburgŭ*, *institutulŭ din Utrecht* şi *biuroulŭ centralŭ din Paris*, se ocupă, după aceleaşĭ ideĭ şi metóde cu strângerea tuturorŭ observaţiunilorŭ ce se facŭ pe mare. Pentru a ajunge la acestŭ scopŭ, divisiunea Meteorologieĭ maritime procură căpitanilorŭ de bastimente carĭ se însărcinéză cu facerea observaţiunilorŭ, atâtŭ instrumentele necesare cât şi registrele pentru înscrierea observaţiunilorŭ. Ea dă ca premiŭ publicaţiunile «*Pilot Charts*» şi «*Wind and Weather Charts*» acelorŭ căpitanĭ carĭ aŭ presintatŭ registre clasate cu calificativulŭ «*excellent*» saŭ *very good*. Căpitaniĭ carĭ aŭ presintatŭ 14 registre cu observaţiunĭ premiate capĕtă o scrisóre de mulţumire «*letters of thanks.*»

Bastimentele marineĭ englese cutreerândŭ tóte mările globuluĭ, observaţiunile culese sunt clasate după diferitele mărĭ între óre-carĭ limite de latitudine şi longitudine şi servescŭ astŭ-felŭ a studia condiţiunile climatice ale cutăreĭ saŭ cutăreĭ regiunĭ.

Instrumentele se împrumută gratuitŭ căpitanilorŭ de bastimente prin intermediarulŭ agenţiilorŭ stabilite în porturile cele maĭ importante de pe cóstele Englitereĭ.

Instrumentele carĭ se daŭ sunt.

1 Barometru de marină cu mercurŭ (modelŭ Kew).

6 Termometre, din carĭ 2 pentru psicrometru, 1 maximum, 1 minimum şi 2 de reservă.

1 Apĕrătorŭ termometricŭ modelŭ Stephenson.
1 Udometru.

Distribuţia instrumentelorŭ se face pe o scară aşa de întinsă în cât într'unŭ intervalŭ de 8 anĭ s'aŭ datŭ aprópe 15000 de instrumente, tóte acestea după ce aŭ fostŭ maĭ întâiŭ verificate la observatoriulŭ de la Kew.

Registrulŭ pentru înscrierea observaţiunilorŭ saŭ, după cum i se ḑice, *Meteorological Log* este dispusŭ în acelaşĭ modŭ ca registrele analóge din *Utrecht* şi *Copenhaga* şi cuprinde maĭ aceleaşĭ colóne. *Meteorological Log* a fostŭ tipulŭ după care s'aŭ luatŭ cele-alalte.

Publicaţiunile acesteĭ secţiunĭ se rapórtă esclusivŭ de studiulŭ mărilorŭ.

Personalulŭ sĕŭ se compune dintr'unŭ şefŭ numitŭ «*Marine Superintendent.*» D-lŭ *Căpit. H. Toynbee* care, în lipsa D-luĭ Secretarŭ *R. Scott*, a bine-voitŭ a ne indica mersulŭ diferitelorŭ lucrărĭ din Meteorological Office; 3 asistenţĭ şi 3 ajutóre.

Budgetulŭ anualŭ pentru acéstă secţiune se descompune ast-felŭ :

Personalulŭ	30000 leĭ
Materialŭ.	57000
Totalŭ	87000 leĭ.

B. Serviciulŭ meteorologieĭ terestre din *Meteorological Office* cuprinde : staţiunĭ de 1-lŭ şi alŭ 2-lea ordinŭ. Cu staţiunĭ de alŭ 3-lea şi alŭ 4-lea ordinŭ nu se ocupă nicĭ de cum. Sunt diverse Societăţĭ, după cum este maĭ cu sémă «*Meteorological society*» şi particularĭ, după cum este d-lŭ *I. G. Symons,* carĭ cu a lorŭ cheltuială se ocupă cu organisarea staţiunilorŭ maĭ micĭ şi cu studiulŭ observaţiunilorŭ făcute. Pentru a da o idee despre importanţa acestorŭ staţiunĭ este, credŭ, de ajunsŭ a spune că acum treĭ anĭ în 1880, reţéua udometrică a D-luĭ I. G. Symons se compunea din maĭ multŭ de 2100 staţiunĭ.

Meteorological Office a organisatŭ 7 staţiunĭ de întâia ordine saŭ observatoriĭ : *Kew, Aberdeen, Armagh, Stonyhurst, Glascow, Valentia* şi *Falmouth.* Dintre acestea *Kew* este consideratŭ ca observatoriŭ centralŭ.

Tóte aceste staţiunĭ posedă, pe lângă seria completă de instrumente

cu citire directă, instrumente înregistrătóre fotografice după modelulŭ Kew, așa în câtŭ resultatele potŭ fi maĭ bine comparate.

Stațiunile de alŭ doilea ordinŭ sunt în numĕrŭ de 45, din carĭ 16 aparținŭ de «*Meteorological Society*».

Afară de acestea maĭ sunt alte 20 de stațiunĭ, de alŭ 2-lea și alŭ 3-lea ordinŭ particulare, carĭ trămitŭ la oficiŭ registrele lorŭ de observațiunĭ; în fine aprópe 30 de stațiunĭ sunt distribuite în coloniile engleze.

Organisațiunea tuturorŭ acestorŭ stațiunĭ este în generalŭ făcută conformŭ disposițiunilorŭ congresuluĭ meteorologistilorŭ din Viena; ele sunt inspectate la câte 2 saŭ 3 anĭ, pe când cele 7 observatoriĭ sunt inspectate la fie-care anŭ.

Publicațiunile relative la aceste dóuĕ divisiunĭ din *Meteorological Office* sunt:

a) Quarterly Weather Report, publicațiune trimestrială conțiindŭ în partea întâia unŭ textŭ asupra meteorologieĭ generale în Englitera; în partea a dóua dă curbele reduse obținute cu instrumentele înregistrătóre la cele 7 stațiunĭ principale: fie-care pagină cuprinde curbele pe 5 ḑile de la tóte aceste stațiunĭ. Aceste curbe daŭ, începêndŭ de susŭ în josŭ, iuțéla vîntuluĭ, temperatura termometruluĭ uscatŭ, idem a celuĭ udŭ, barometrulŭ, tensiunea vaporilorŭ și în fine direcțiunea vîntuluĭ.

b) Hourly Readings from the self-recording instruments at the seven observatories in connexion with the Meteorological Office, care conține valorile orare pentru barometru, termometru uscatŭ și udŭ, direcțiunea și forța vîntuluĭ, ploia și umiditatea absolută.

Personalulŭ acesteĭ divisiunĭ se compune din:

1 Șefŭ care este secretarulŭ Meteorological Office,
2 Asistențĭ și 8 ajutóre.

Budgetulŭ secțiuniĭ, afară de șefŭ, se împarte în:

Personalŭ	22000 leĭ
Materialŭ.	58000 »
Totalŭ.	80000 leĭ

c) Serviciulŭ telegrafieĭ timpuluĭ se face, ca și în celealalte insti-

tute carĭ posedă unŭ asemenea serviciŭ, cu ajutorulŭ telegramelorŭ ce sosescŭ în fie care ḑi, atât de la staţiunile de pe teritoriulŭ Engliteriĭ cât şi de la staţiunile internaţionale, aceste din urmă fiindŭ transmise de la *Paris, Utrecht, Hamburg, Copenhaga* şi *Stockholm.* Depeşile sosescŭ la treĭ momente diferite ale ḑileĭ, după timpulŭ observaţiunilorŭ: Astfelŭ, observaţiunile de la 8 ore a. m. sunt transmise de la 51 de staţiunĭ, cele de la 2 ore p. m. de la 6 staţiunĭ şi 9 staţiunĭ trămitŭ observaţiunile de la 6 ore p. m.

Aceste depeşĭ conţinŭ următórele indicaţiunĭ:

a. Cele de diminéţă:

- Barometrulŭ.
  - La 8 ore a. m., la 0° şi la nivelulŭ măriĭ
  - Variaţiunea in cele 24 ore precedente
- Termometrulŭ la umbră
  - La 8 ore a. m.
    - uscatŭ
    - udŭ
  - Variaţiunea celuĭ uscatŭ în ultimele 24 ore
  - În ultimele 24 ore.
    - max.
    - min.
- Vîntulŭ . . . .
  - La 8 ore a. m.
    - Direcţia
    - Forţa după scala Beaufort
  - Extreme . . . .
    - Forţa de la 0 la 12
    - Direcţia
- Nebulositatea de la 0 la 10,
- Timpulŭ după scala Beaufort,
- Plóia în ultimele 24 ore,
- Starea măriĭ de la 0 la 9.

b. Cele de la 2 ore p. m.:

- Barometrulŭ la 0° şi la nivelulŭ măriĭ,
- Termometrulŭ la umbră
  - uscatŭ
  - udŭ
- Vîntulŭ . . . .
  - direcţia
  - forţa
- Nebulositatea,
- Timpulŭ,
- Starea măriĭ.

c. Cele de séra:

- Barometrulŭ la 0° şi la nivelulŭ măriĭ,

Termometrulŭ uscatŭ,

Vîntulŭ . . . . { Direcţia / forţa

Timpulŭ.

Cu materialulŭ depeşilorŭ de diminéţă se alcătuesce buletinulŭ timpuluĭ *«Daily Weather Report,»* care maĭ nainte de 12 ore se trămite la litografiă. Acestŭ buletinŭ conţine pe pagina stângă numele staţiunilorŭ de unde se primescŭ depeşile cu indicaţiunea numerică a observaţiunilorŭ lorŭ clasate în rubricile indicate maĭ susŭ. Pe pagina din drépta sunt figurate patru chărţĭ ale Europeĭ: cea d'întâiŭ dă curbele cu egală presiune a atmosfereĭ din 0. 2 în 0. 2 zolurĭ (5 $^{m}/_{m}$); a dóua dă isotermele din 10 în 10 grade Fahrenheit (5°5 C.); a treia, direcţia şi forţa vîntuluĭ şi starea măriĭ; în fine a patra, plóia şi starea ceruluĭ.

La 4 ore p. m. aceste buletine sunt deja espediate, şi în cele maĭ multe părţĭ ale Engliteriĭ se priimescŭ chiar în acea séră saŭ celŭ multŭ în diminéţa ḑileĭ următóre.

Intre 11 şi 12 ore, după ce s'aŭ construitŭ chartele, se telegrafiéză, la 130 de staţiunĭ cu semnale, timpulŭ probabilŭ şi maĭ multe jurnale din Londra şi alte oraşe primescŭ telegraficŭ acéstă prognosă. O depeşă cu 75 de cuvinte se transmite la *Liverpool* pe socotéla societăţiĭ: *«Underwrites Association»*. Totŭ acéstă prognosă, prin *Paris*, este transmisă la *Roma*. Când depresiunea barometrică atinge saŭ întrece 0. 7 zolurĭ (18 $^{m}/_{m}$), atuncĭ se telegrafiéză la *Utrecht*, *Hamburg*, *Kopenhaga*, *Christiania* şi *St. Petersburg*.

Abonamentulŭ pe unŭ trimestru este de 5 shillingĭ prin poştă şi 10 shillingĭ prin comisionarŭ; se litografiéză 1000 de exemplare şi maĭ tóte sunt vîndute, producêndŭ astfelŭ unŭ venitŭ de maĭ multŭ de 5000 shillingĭ pe trimestru.

Serviciulŭ prevederiĭ timpuluĭ maĭ publică în fine în fie-care sĕptĕmână o scriere întitulată *«Weekly Weather Report»* în care se resumă datele climatice cele maĭ însemnate şi carĭ potŭ interesa pe publicŭ în generalŭ, pe inginerĭ, medicĭ şi în particularŭ pe agricultorĭ.

Personalulŭ acesteĭ staţiunĭ, condusă totŭ de D-lŭ *R. Scott*, se

compune din 4 asistenţĭ şi 3 ajutóre, carĭ sunt plătiţĭ în totalŭ pe anŭ 18000 leĭ, pe când cheltuelile totale se urcă la 86000 leĭ.

Budget. Sumele acordate pe fie-care anŭ serviciuluĭ *Meteorological office* provinŭ din 300000 shillingĭ de la guvernŭ şi 13000 shillingĭ din vîn̦darea diferitelorŭ publicaţiunĭ, în totalŭ 313000 shillingĭ saŭ 391000 leĭ. Hârtia este cumpĕrată şi publicaţiunile sunt tipărite în virtutea uneĭ legĭ speciale din alte fondurĭ de către H. M. stationary office.

Cheltuelile se potŭ împărţi ast-felŭ :

Personalulŭ direcţiuniĭ (Directorulŭ 20000 leĭ, 2 asistenţĭ, 1 ajutorŭ şi 1 servitorŭ)	35000	leĭ
Diurnele comisiuniĭ Meteorological Council	25000	»
Secţiunea maritimă 1 Şef, 10000 leĭ, 3 asistenţĭ şi 3 ajutóre	87000	»
» Meteorologieĭ terestre 2 asistenţĭ, 8 ajutóre . . .	80000	»
» Prevederiĭ timpuluĭ, 4 asistenţĭ, 3 ajutóre . . .	86000	»
Poste, bibliotecă, reparaţiunĭ şi cheltuelĭ neprevĕd̦ute . . .	52000	»
Totalŭ. . .	391000	leĭ.

Calculatoriĭ, şi la casŭ de trebuinţă ajutórele, sunt plătiţĭ cu 1,25 shilingĭ adică 1.50 leĭ pe oră ; iar cele 7 observatoriĭ carĭ depindŭ de Meteorological office aŭ fie-care unŭ budgetŭ specialŭ.

14

Observatoriulŭ meteorologicŭ de la Kew.

(Kew observatory by Richmond).

Acestŭ observatoriŭ este uniculŭ bine situatŭ saŭ celŭ puţinŭ unulŭ din observatoriile cele maĭ bine dispuse, atât pentru facerea observaţiunilorŭ meteorologice cât şi pentru efectuarea observaţiunilorŭ şi mĕsurilorŭ celorŭ maĭ precise. Elŭ se află situatŭ în partea Sud-vestică a uneĭ frumóse livedĭ a parculuĭ Kew (Kew gardens Park), cam la 30 minute departe de Londra cu drumulŭ de ferŭ ; cea maĭ mare parte din acestŭ parcŭ fiindŭ ocupatŭ de grădina botanică. Observatoriulŭ se află departe de 10 minute pe josŭ de gara orăşelulŭ *Richmond*, lângă *Old Deer Park* care este separatŭ de parculŭ *Richmond* prin linia ferată *South Western Railway.* Cam la o sută

de paşĭ de observatoriŭ este *Tamisa.* Construcţiunea principală este o clădire fórte vechiă amenagiată pentru observatoriŭ; ea este fórte bine conservată; numaĭ când *Tamisa* vine prea mare, pivniţile observatoriuluĭ se umplu cu apă. In partea S. W. a observatoriuluĭ se află pavilionulŭ pentru mĕsurile absolute ale magnetismuluĭ terestru şi ceva maĭ aprópe unŭ atelierŭ mecanicŭ. In fine în diferitele părţĭ ale parculuĭ se află diverse paviliónе maĭ micĭ saŭ apĕrătorĭ carĭ servescŭ pentru diferitele studiĭ ce se urmărescŭ în observatoriŭ.

Acestŭ observatoriŭ a fostŭ maĭ întâiŭ pusŭ sub direcţiunea «*Association for the advancement of Sciences*», acum însă se află sub aceea a «*Royal Society*» şi jócă rolulŭ:

a) De observatoriŭ centralŭ pentru *Meteorological office* şi

b) De observatoriŭ pentru observaţiunĭ de fisică terestră şi solară pentru *Royal Society* saŭ particularĭ.

a) Ca observatoriŭ centralŭ de meteorologie, observatoriulŭ de la Kew, se ocupă maĭ întâiŭ cu facerea pe o scară fórte întinsă a tuturorŭ observaţiunilorŭ carĭ privescŭ meteorologia propriŭ ḑisŭ şi magnetismulŭ terestru; posedă o colecţiune fórte importantă de instrumente pentru citire directă şi pentru înregistrare, instrumente din carĭ unele pórtă numele de «*Kew model*» cunoscute de tótă lumea sciinţifică şi despre carĭ am avutŭ ocasiunea a vorbi în maĭ multe rîndurĭ. Aci se facŭ tóte studiile spre a deduce relaţiunile carĭ légă modulŭ expuneriĭ şi aşezăriĭ instrumentelorŭ cu condiţiunile climatice.

Apoĭ observatoriulŭ se ocupă cu comparaţiunea şi verificarea tuturorŭ instrumentelorŭ meteorologice carĭ sunt distribuite de către Meteorological office saŭ fabricate pentru comerciŭ de diferiţiĭ fabricanţĭ de instrumente. Instalarea pentru facerea acestorŭ comparaţiunĭ este din cele maĭ complete, voiŭ cita numaĭ barometrulŭ care are unŭ reservoriŭ de fontă şi tubulŭ cu unŭ diametru interiorŭ de 33 milimetri; citirea se face cu unŭ catetometru.

Nu se primescŭ pentru verificare decâtŭ instrumente de precisiune şi destinatŭ pentru observaţiunile sciinţifice.

Pentru verificare se plătesce o axă fixată pe următórele base:

Barometrulŭ normalŭ cu termometru alipitŭ	10 shillingĭ 6 penci,
Barometru de marină îmbrăcatŭ în metalŭ	15 »
» aneroidŭ compensatŭ pentru înălţime	15 »
Termometru	2 s. 6 p. până la 5 shillingĭ,
Udometru	2 shillingĭ 6 penci,

Pentru a ne face o idee despre importanţa acestorŭ verificaţiunĭ este de ajunsŭ de a spune că în anulŭ 1876 s'aŭ verificatŭ şi comparatŭ 3782 de instrumente, din carĭ 202 barometre, 3158 termometre, 422 diferite instrumente.

Afară de acésta, în atelierulŭ mecanicŭ se fabrică directŭ instrumente cu mare precisiune şi carĭ sunt vîndute.

b. Orĭ de câte orĭ «*Royal Society*» saŭ învĕţaţĭ particularĭ voescŭ a se asigura de unŭ fenomenŭ privitorŭ la astronomia saŭ fisica terestră, observatoriulŭ de la Kew se însărcinéză, cu plată, pentru facerea observaţiunilorŭ după metóda şi instrucţiunile celuĭ interesatŭ. Astŭ-felŭ în ultimiĭ anĭ se ocupă, pentru D-lŭ *Warren de la Rue*, cu observaţiunea sórelui. Acésta presintă, pe de o parte avantagiulŭ de a permite ómenilorŭ de sciinţă a controla ideile ce-şĭ forméză asupra unuĭ fenomenŭ şi carĭ, fără de acéstă organisare, sunt obligaţĭ saŭ a nu le da publicităţiĭ saŭ a le publica ca ipotese necontrolate ceea ce nu póte ajuta de cât cu mare greutate sciinţa.

Observatoriulŭ de la Kew este condusŭ de unŭ comitetŭ numitŭ «*Kew Comitee*» compusŭ din 10 membri şi unŭ preşedinte, luaţĭ din «*Royal Society*» şi din «*Meteorological council*». Acestŭ comitetŭ publică în fie-care anŭ la 31 Octombre unŭ raportŭ asupra lucrărilorŭ efectuate în observatoriŭ. Personalulŭ se compune dintr'unŭ directorŭ (Superintendent) D. *G. M. Whipple* şi 10 asistenţĭ.

Budgetulŭ anualŭ se imparte astŭ-felŭ:

Personalulŭ	27500 leĭ
Intreţinere, materialŭ etc.	42500
Totalŭ. . .	70,000 leĭ.

15

Institutulŭ centralŭ meteorologicŭ alŭ Bavarieĭ din München

(K. B. Meteorologiche Central-Station).

Serviciulŭ meteorologicŭ alŭ Bavarieĭ începu a funcţiona cu 1 Ianuarie 1879. Elŭ fu creatŭ în urma păreriĭ uneĭ comisiunĭ compuse de membriĭ Academieĭ de sciinţă din München, care comisiune stabili următórele base:

Se vorŭ organisa 34 de staţiunĭ meteorologice coprindêndŭ şi staţiunea centrală; dintr'acestea 14 vorŭ fi de alŭ doilea ordinŭ, iar restulŭ de 20 de alŭ 3-lea ordinŭ.

Staţiunile de alŭ 2-lea ordinŭ vorŭ face observaţiunĭ de 3 orĭ pe ḑi, relativŭ la presiunea atmosferiĭ, temperatura şi umiditatea aeruluĭ, cantitatea de plóie, precum şi direcţia şi forţa vîntuluĭ, nebulositatea etc.

Staţiunile de alŭ 3-lea ordinŭ vorŭ face observaţiunile numaĭ de dóuĕ orĭ pe ḑi, asupra cantităţiĭ de plóie, direcţia şi forţa vîntuluĭ, nebulositatea etc., precum şi temperatura maximă şi minimă în cele 24 ore precedente.

Domnulŭ *Dr. Bezold*, numitŭ directorŭ alŭ nouluĭ Institutŭ, se ocupă numaĭ de cât cu organisarea diferitelorŭ staţiunĭ pe carĭ a căutatŭ să le stabiléscă într'unŭ modŭ cât maĭ uniformŭ pe întinderea teritoriuluĭ. 31 de staţiunĭ începuse regulatŭ observaţiunile la 1 Ianuarie 1879, şi în 1880, când am visitatŭ acestŭ institutŭ, funcţionaŭ totalitatea staţiunilorŭ adică 34.

Institutulŭ centralŭ, neavêndŭ mijlóce de a face o clădire proprie, s'a mulţumitŭ a închiria unŭ localŭ pe o stradă largă şi aprópe de marginea oraşuluĭ, unde s'aŭ instalatŭ de o cam dată birourile şi staţiunea din München, care deşi de alŭ doilea ordinŭ, este însă destinată a deveni unŭ observatoriŭ meteorologicŭ.

Lucrările institutuluĭ se împartŭ în:

a) Coordonarea observaţiunilorŭ făcute şi publicarea lorŭ;

b) Serviciulŭ prevederiĭ timpuluĭ.

a. Pentru publicarea observaţiunilorŭ, lucrarea este fórte simplă, de óre ce toţĭ observatoriĭ fiindŭ plătiţĭ (300 pînă la 400 leĭ pe anŭ pentru staţiunile de alŭ 2-lea ordinŭ şi 150 pentru cele de alŭ 3-lea ordinŭ), li se cerŭ a face eĭ înşişĭ tóte calculele pentru observaţiunile înscrise. Staţiunile de alŭ 2-lea ordinŭ observă la orele 8 a. m., 2 p. m. şi 8 ore séra, pe când cele de alŭ 3-lea ordinŭ la 8 ore d. şi 8 ore séra.

Instrumentele ce posedă aceste diferite staţiunĭ sunt:

Cele de alŭ 2-lea ordinŭ:

1 Barometru cu reservoriŭ şi scală compensată, construitŭ de Fuess din Berlin şi adoptatŭ de Seewarte din Hamburg.

1 Apĕrătorŭ de zincŭ conţine dóuĕ termometre cu mercuriŭ divisate pe opalŭ, în $^1/_5$ de gradŭ centigradŭ, construite de Grenier din München, mergĕndŭ de la —38° la +45°, servindŭ de psicrometru; 1 termometru maximum sistemŭ Negretti şi altulŭ minimum sistemŭ Rutherford. Apĕrătorulŭ este fórte puţinŭ diferitŭ de modelulŭ adoptatŭ de Seewarte; se pune din afara uneĭ ferestre despre nordŭ, şi este ast-felŭ construitŭ în câtŭ, fără a deschide feréstra, se póte, din interiorulŭ cameref, a-lŭ apropia de glamŭ spre a face citirea; glamurile se deschidŭ în întru.

1 Hygrometru cu pĕrŭ Kopp, construitŭ de Hottinger din Zürich; hygrometrulŭ este asemenea pusŭ în afara ferestreĭ într'unŭ apĕrătorŭ specialŭ de zincŭ. Acestŭ hygrometru, de o construcţiune specială şi fórte simplă, permite a face, cu mare înlesn re, la fie-care momentŭ verificarea punctuluĭ 100°/₀.

2 Udometre identice puse în apropiere unulŭ de altulŭ şi avĕndŭ un singurŭ capacŭ.

Staţiunile de alŭ 3-lea ordinŭ n'aŭ de cât dóuĕ termometre, unulŭ maximum şi altulŭ minimum şi 2 udometre.

Pentru înscrierea observaţiunilorŭ, staţiunile primescŭ de la Institutulŭ centralŭ nisce carnete fórte comode, după carĭ aŭ să transcrie ţifrele în tabelele lunare, carĭ împreună cu carnetele se expediéza institutuluĭ la finele fie-căreĭ lunĭ.

Tabela pentru staţiunile de alŭ 2-lea ordinŭ, cuprinde pe prima pagina indicaţiunĭ asupra instrumentelorŭ şi corecţiuniĭ lorŭ, pe a dóua şi a treia pagină găsimŭ următórele colóne:

Data { după schemă în litere.....
{ în cifre......

Barometru redusŭ la 0°
- 8 ore d.
- 2 p. m.
- 8 ore séra.
- suma.
- media ḑileĭ.

Termografŭ
- maximum
- minimum
- media
- diferinţa estremelorŭ

Temperatura aeruluĭ
- 8 ore d.
- 2 p. m.
- 8 séra
- suma inclusiv minimum
- media ḑileĭ

Termometru uscatŭ
- m. . . 8 ore d.
- m. . . 2 p. m.
- m. . . 8 séra

Termometru udŭ.
- m. . . . 8 ore d.
- m. . . . 2 p. m,
- m. . . . 8 séra.

Termometru vaporilorŭ
- 8 ore d.
- 2 p. m.
- 8 séra

Umiditate relativă în procente
- 8 ore d.
- 2 p. m.
- 8 séra

Plóie în m/m
- 8 ore d.
- 8 séra
- suma

Observaţiunĭ.

Pe a patra pagină urméză colónele :

Data

Direcţia şi forţa vîntuluĭ
- 8 ore d.
- 2 p. m.
- 8 séra

- Nebulositatea
  - 8 dim
    - gradŭ
    - forma
    - direcţia
  - 2 p. m — id.
  - 8 séra — id.

Afară de acésta, pe o fóe specială, sub titlulŭ aspectulŭ luneĭ, se resumă indicaţiunile şi mediile aflate pe tabela precedentă.

Tabela pentru staţiunile de alŭ 3-lea ordinŭ cuprinde pe prima pagină, ca şi tabela pentru staţiunile de alŭ 2-lea ordinŭ, indicaţiunea asupra instrumentelorŭ şi corecţiuniĭ lorŭ.

Pe a dóua şi a treia pagină se află colónele :

- Data
  - după schema
  - in cifre.
- Termografu
  - maximum
  - minimum
  - media
  - diferenţa
- Direcţia şi forţa vêntuluĭ
  - 8 ore a. m.
  - 8 p. m.
- Nebulositate
  - 8 ore d.
    - gradŭ
    - forma
    - direcţia
  - 8 ore p. m.
    - gradŭ
    - forma
    - direcţia
  - media zileĭ
- Plóie
  - 8 a. m.
  - 8 p. m.
  - suma
- Observaţiĭ
- Aspectulŭ luneĭ

Pe pagina a patra se află schema care indică corespondenţă între datele cu litere şi cele cifrate, aşa ca fie-care pentadă a luneĭ să fie formată din 5 ḑile.

Institutulŭ se ocupă cu nisce lucrărĭ de celŭ maĭ mare interesŭ, con-

struindŭ nisce charte pe carĭ curbe trase indică mersulŭ furtunelorŭ electrice şi carĭ curbe se construescŭ după buletinele ce se primescŭ de la diferiţiĭ observatorĭ, imediatŭ, după ce a avutŭ locŭ unŭ asemenea fenomenŭ. Totŭ atâtŭ de importante sunt şi chartele carĭ daŭ mersulŭ ploilorŭ.

b. Serviciulŭ prevederiĭ timpuluĭ se face în următorulŭ modŭ : In fie-care ḑi, la 9 ore diminéţa, se primescŭ de la 3 staţiunĭ din Bavaria : Kaiserslauten, Bamberg, Passau, telegrame conţiindŭ observaţiunile din séra precedentă de la 8 ore séra şi din acea diminéţă 8 ore; aceste observaţiunĭ împreună cu cele de la München se telegrafiéză îndată la Viena. Cu ajutorulŭ acestorŭ 4 staţiunĭ se alcătuesce unŭ buletinŭ de diminéţă în formă de tabelă cu o descripţiune sumară a timpuluĭ; acestŭ buletinŭ la 10 ore este afişatŭ în câteva puncte principale ale oraşuluĭ München.

Intre 2 şi 3 ore p. m. se primesce prin telegrafŭ :

1. Aşa ḑisa depeşă pentru jurnale de la Seewarte din Hamburg care conţine observaţiunile de la 28 de staţiunĭ din Europa,

2. Telegrama de la Viena cu observaţiile de la 12 staţiunĭ,

3. Telegrama cu isobare de la Seewarte. Acéstă telegramă cifrată permite, cu o a nume chee, a trage isobarele indicate de ţifre din 5 în 5 milimetre

Cu ajutorulŭ acestorŭ date se construesce buletinulŭ care se litografiéză şi la 6 ore p. m. celŭ multŭ se potŭ expedia la abonaţĭ şi la jurnale care-lŭ reproducŭ în ediţiunea lorŭ de séră.

Buletinulŭ cuprinde pe pagina din stânga o chartă cu isobare din 5 în 5 milimetre, cu direcţia şi forţa vîntuluĭ; maĭ josŭ unŭ textŭ cu starea atmosfereĭ şi maĭ la vale prognosa pentru a dóua ḑi. Pagina a dóua cuprinde numele a 42 de staţiunĭ internaţionale cu observaţiunile lorŭ respective de la 8 ore dim. în următórele colóne :

Barometrulŭ la 0° la nivelulŭ măriĭ în $^m/_m$
Direcţia şi forţa vîntuluĭ
Timpulŭ
Temperatura în grade centigrade
Observaţiunĭ.

Abonamentulŭ buletinuluĭ se plătesce 2,50 leĭ pe lună şi 7,50 pe trimestru. Numĕrulŭ abonaţilorŭ variéză între 150 şi 200, şi acésta din causă că cu preţulŭ de 7,50 leĭ pe trimestru se póte avea unulŭ din jurnalele carĭ în fie-care ḑi publică charta de timpŭ, aşa în câtŭ jurnalele sunt acelea carĭ facŭ concurenţă la vînḑarea buletinuluĭ.

Modulŭ cum se transmitŭ telegraficŭ prognosele merită a fi menţionatŭ aci. Prin mijlocirea direcţiuniĭ generale a telegrafelorŭ, abonamente pentru aceste prognose se póte lua la fie-care staţiune de telegrafŭ şi cu nisce preţurĭ fórte reduse : 3 mărcĭ adică 3,75 leĭ pe lună, 10 leĭ pe trimestru şi 22,50 leĭ pe jumătate de anŭ. Posibilitatea de a face abonamentele cu nisce preţurĭ atâtŭ de reduse provine dintr'aceea că în generalŭ depeşile de timpŭ nu conţinŭ de câtŭ o grupă de cincĭ litere, câte o dată dóue grupe şi fórte rarŭ treĭ grupe. Cea d'întâiŭ din litere se raportéză la vîntŭ, a dóua la nebulositate, a treĭa la plóie, a patra la temperatură iar a cincea la fenomene diverse. O singură grupă de litere este de ajunsŭ, când acéstă prognosă este dată în tótă ţara; se daŭ dóue saŭ treĭ grupe atuncĭ când pentru diferitele părţĭ ale ţĕreĭ trebuescŭ prognose diferite. Către 4 ore p. m. telegrama se dă într'unŭ singurŭ exemplarŭ la staţiunea centrală din München de unde sub denumirea de «Wetter» şi fără vr'o altă formalitate este transmisă celorŭ 6 oficiĭ postale din capitale, şi de la acestea în acelaşĭ modŭ în tóte localităţile unde se află abonaţĭ; adresa abonaţilorŭ nu este scrisă de câtŭ la staţiunea de sosire. Abonatulŭ singurŭ trămite de iea depeşa de la biuroŭ. Acestŭ modŭ de expediare îngreunéză atâtŭ de puţinŭ liniile telegrafice, în câtŭ a fostŭ posibilŭ de a reduce aşa de multŭ preţulŭ telegramelorŭ şi cu tóte acestea preţulŭ nu póte susţiné concureuţa jurnalelorŭ carĭ reproducŭ chartele de timpŭ şi a cărorŭ abonamentŭ este maĭ ieftinŭ de câtŭ acela alŭ telegramelorŭ de timpŭ. In anulŭ 1881 numĕrulŭ abonaţilorŭ, cu începerea de la 1 Maiŭ, când a începutŭ acestŭ serviciŭ, a fostŭ următorulŭ : în Maĭ 173, Iuniŭ 288, Iuliŭ 329, Augustŭ 300, Septembre 200; Octombre 108, Novembre 48, şi Decembre 35.

Prognosele emise sunt supuse uneĭ critice fórte severe. Pentru aceste critice se întrebuinţéză nisce cărţĭ postale carĭ conţinŭ rubricele corespundĕtóre cu elementele prognoseĭ şi carĭ cărţĭ sunt completate în staţiunile de alŭ doilea ordinŭ Kaiserslauten, Bamberg, Passau şi München, şi se expediéză la institulŭ centralŭ. Resultatulŭ acestorŭ critice a fostŭ indicatŭ pentru anulŭ 1882, când am vorbitŭ de serviciulŭ prevederiĭ timpuluĭ din Deutsche Seewarte.

Personalulŭ institutuluĭ se compune din :

1 Directorŭ
1 Adjunct şi
3 Asistenţĭ.

Budgetulŭ anualŭ alŭ institutuluĭ este de 27300 mărcĭ, adecă 34500 leĭ, din carĭ 20000 costă personalulŭ; iar restulŭ de 14500 servă pentru tóte celealalte cheltuelĭ : chiria localuluĭ, cheltuelĭ de biuroŭ, imprimate etc. Personalulŭ locuesce în institutŭ.

Pe fie-care anŭ se publică unŭ volumŭ cu observaţiĭ intitulatŭ : *Beobachtungen der meteorologischen Stationen in Königreich Bayern.*

16

Institutulŭ centralŭ de meteorologie şi de magnetismŭ terestru alŭ Ungarieĭ din Budapest.

(Meteorologiai és földdelejességi Magy. Kir. Központi Intézet).

In urma intervenţiuniĭ Academieĭ de sciinţe din Budapest, se hotărî în 1871 organisarea, în capitala Ungarieĭ, a unuĭ Institutŭ centralŭ pentru meteorologiă şi magnetismŭ terestru, şi care urma a lua sub a sa direcţiune tóte staţiunile ungare carĭ, de la crearea Institutuluĭ centralŭ din Viena în 1851, eraŭ puse sub supravegherea aceluĭ institutŭ. Se alese o clădire la Buda la bariera Vieniĭ (Wiener Thor) care, de şi nu construită pentru trebuinţele aceluĭ serviciŭ, totuşĭ se părea a îndeplini, până la unŭ óre-care punctŭ, cerinţele de localŭ ale unuĭ institutŭ meteorologicŭ. Acéstă clădire, aflându-se lângă pólele unuĭ délŭ cu o pantă fórte repede, mişcările atmosfe-

reĭ nu se potŭ face într'unŭ modŭ naturalŭ și prin urmare temperaturile obținute se parŭ a nu presinta adevĕratele valorĭ normale.

Serviciulŭ în acestŭ institutŭ cuprinde :

Observațiunile meteorologice și magnetice în Institutŭ și
Instalarea celoralalte stațiunĭ și publicarea resultatelorŭ lorŭ.

Institutulŭ nu se ocupă nicĭ de cum cu prevederea timpuluĭ; unŭ particularŭ din Pesta d-lŭ Dr. *Weisz Szentgyörgyi Iozsef*, cu o subvențiune a guvernuluĭ, primesce depeșile internaționale și redactéză unŭ buletinŭ.

Institutulŭ din Buda posedă o stațiune de primulŭ ordinŭ cu órecarĭ aparate înregistrătóre; observațiunile directe se facŭ de treĭ orĭ pe ḑi la orele 7, 2, 9; resultatele obținute cu aparatele înregistrătóre nu sunt studiate și publicate din causa lipseĭ personaluluĭ necesarŭ. Apĕrătorulŭ termometrelorŭ este unŭ felŭ de loge destulŭ de spațiósă care închide unŭ balcon despre nordŭ. Păreții logiĭ sunt cu jalusele duble de zincŭ și de lemnŭ.

Barometrulŭ normalŭ este unŭ barometru sifonŭ construitŭ de Salleron din Paris și ale căruĭ înălțimĭ se mĕsóră cu unŭ cathetometru; institutulŭ posedă unŭ barografŭ și unŭ termografŭ de Kreil.

Observatoriulŭ posedă o frumósă colecțiune de instrumente pentru determinarea elementelorŭ magnetice. D-lŭ *Dr. Schenzl,* actualulŭ directorŭ alŭ Institutuluĭ, se ocupă specialmente cu facerea charteĭ magnetice a Ungarieĭ, și a determinatŭ deja aprópe în 150 de stațiunĭ elementele magnetice. Instrumentele de variațiune ale luĭ *Lamont* sunt instalate într'o cameră a subteraniĭ și se observă directŭ la orele 8, 10, 2 și 9 séra; celealalte instrumente pentru magnetismŭ sunt așezate în treĭ gherete construite în grădina institutuluĭ; în fine o a patra gheretă cuprinde unŭ micŭ equatorialŭ.

La 1871 se aflaŭ în Ungaria unŭ totalŭ de 42 stațiunĭ meteorologice; în anulŭ 1880 se aflaŭ 96, din carĭ dóuĕ la Buda și Agram de 1-iulŭ ordinŭ, 78 de alŭ 2-lea ordinŭ și 16 de alŭ 3-lea ordinŭ.

Stațiunile de alŭ 2-lea și alŭ 3-lea ordinŭ sunt organisate aprópe în acelașĭ modŭ ca stațiunile carĭ depindŭ de Institutulŭ centralŭ din Viena și posedă maĭ totŭ aceleașĭ instrumente.

In fie-care anŭ institutulŭ publică unŭ volumŭ cu resultatulŭ în resumatŭ alŭ observaţiunilorŭ, intitulatŭ : *Jahrbuch der kön. ung. Central-Anstalt für Meteorologie und Erdmagnetismus.*

Lipsa personalului necesarŭ nu permite a se face óre-carĭ studiĭ asupra resultatelorŭ obţinute, lucru de care noĭ prin vecinătate amŭ avé maĭ cu sémă trebuinţă.

Personalulŭ institutuluĭ se compune din :

1 Directorŭ cu 4500 leĭ pe anŭ şi dóuĕ cresceri de 500 leĭ la câte 5 anĭ,
2 Observatorĭ cu 3000 leĭ pe anŭ şi dóuĕ cresceri de 250 leĭ la câte 5 anĭ,
1 Secretar a 800 leĭ pe anŭ.

Totŭ personalulŭ locuesce în institutŭ.

Budgetulŭ se împarte precum urmézá :

Personalulŭ	14000	leĭ pe anŭ
Chiria localuluĭ şi întreţinere . . .	7200	»
Imprimate	2200	»
Instrumente, bibliotecă	5800	»
Remuneraţia observatorilorŭ . . .	2500	»
Pentru facerea calculelorŭ	1000	»
Inspecţiĭ	1300	»
Totalŭ . . .	34000	leĭ

17

Oficiulŭ centralŭ de meteorologie alŭ Italieĭ din Roma

(Ufficio centrale di Meteorologia).

Serviciele meteorologice în Italia, carĭ cu începere din 1876 eraŭ sub dependinţa diverselorŭ ministere, fură reunite în anulŭ 1879 într'unŭ oficiŭ unicŭ cu şederea la Colegiulŭ romanŭ din Roma, depindêndŭ de ministerulŭ de agricultură, industrie şi comerciŭ. De la acéstă epocă începe adevĕrata organisare a meteorologieĭ în Italia, despre care vomŭ da o idee după amănuntele ce a bine-voitŭ a ne adresa direcţia oficiuluĭ centralŭ din Roma.

Dóuĕ capitole din budgetulŭ ministeruluĭ de agricultură, industriă

şi comerciŭ (cheltuelĭ ordinare) sunt consacrate meteorologieĭ. Oficiulŭ centralŭ de meteorologie este, sub raportulŭ sciinţificŭ, independentŭ de ministerulŭ sus numitŭ, depinde insă de dînsulŭ în ceea ce privesce cestiunile administrative.

Suma totală a acestorŭ dóuĕ capitole este de 74830 leĭ. Cu acéstă sumă trebue să se prevadă :

1. La plata personaluluĭ oficiuluĭ centralŭ şi
2. La cheltuiala aprovisionăriĭ de instrumente, subsidiĭ la observatorĭ etc.

Capitolulŭ 42 din budgetŭ (cheltuelĭ estraordinare 14000 leĭ) servesce la crearea observatorilorŭ celorŭ noĭ.

Afară de acésta plata telegramelorŭ naţionale pentru prevederea timpuluĭ se face dintr'unŭ altŭ fondŭ specialŭ şi cheltuelile făcute cu imprimarea tuturorŭ lucrărilorŭ oficiuluĭ şi a staţiunilorŭ sunt plătite de către economatulŭ generalŭ alŭ regatuluĭ.

Personalulŭ oficiuluĭ centralŭ se compune din :

1	Directorŭ cu léfă de	6000 leĭ pe anŭ
1	Vice-directorŭ	4000 »
1	1° Asistent	3000 »
1	Asistentŭ	2500 »
1	»	2100 »
2	Asistenţĭ a 2000 leĭ	4000 »
1	» la observatorŭ	1600 »
1	» telegrafistŭ	1600 »
1	Scriitorŭ	1600 »
2	scriitorĭ a 1300	2600 »
	Totalulŭ personaluluĭ	29000 leĭ

Afară de acestŭ personalŭ maĭ sunt patru amploiaţĭ estraordinarĭ, treĭ uşierĭ şi unŭ portarŭ. Unulŭ dintre asistenţĭ face serviciulŭ de secretarŭ.

Oficiulŭ centralŭ are anexatŭ pe lângă dînsulŭ observatoriulŭ astronomicŭ de la *Collegio Romano*, în care se facŭ observaţiunile meteorologice de către asistentŭ şi cele astronomice de către Directorŭ şi Vice-directorŭ. Unŭ atelierŭ mecanicŭ este alipitŭ pe lângă Institutulŭ meteorologicŭ; în elŭ se fabrică psichrometre fără termo-

metre, anemometre și anemoscópe, atmometre, meteorografe, și câte o dată instrumente sismice. Barometrele se procură de la *Deleiul* din Paris, termometrele pentru psicrometre și termometre cu maximă și minimă de la frațiĭ *Alergniat* din Paris.

Institutulŭ meteorologicŭ depinde scienţificamente de unŭ consiliŭ directoriŭ compusŭ din doĭ representanţĭ aĭ celorŭ patru ministere carĭ aŭ maĭ mare interesŭ de datele meteorologice, și anume ministerulŭ instrucţiuniĭ publice, alŭ lucrărilorŭ publice, alŭ marineĭ și alŭ agricultureĭ, industrieĭ și comerciuluĭ. Directorulŭ oficiuluĭ centralŭ face parte din consiliŭ.

In fie-care din provinciele regatuluĭ (69) esistă unŭ observatoriŭ principalŭ alŭ căruĭ directorŭ nu este plătitŭ de guvernŭ, dar în fie care anŭ, observatoriulŭ primesce o remuneraţiune de aprópe 250 leĭ, care în generalŭ se dă asistentuluĭ care face observaţiile. Directorulŭ observatoriuluĭ este în generalŭ unŭ profesorŭ alŭ vre-unuĭ institutŭ de educaţiune alŭ guvernuluĭ la care se anexéză observatoriulŭ.

Tóte observatoriile din reședinţele provinciilorŭ crează în provincia sa o reţea de staţiunĭ secundare ḑise termo-udometrice, și atâtŭ prin ajutorulŭ acestorŭ staţiunĭ câtŭ și cu acela alŭ altorŭ persóne, forméză o reţea de observaţiunĭ pentru furtunĭ electrice. Oficiulŭ centralŭ crede să utiliseze acestŭ personalŭ pentru observaţiunĭ fenologice.

Directoriĭ staţiunilorŭ termo-udometrice lucréză fără plată și sunt în generalŭ persóne carĭ aŭ o óre-care instrucţiune.

Oficiulŭ centralŭ procură tuturorŭ staţiunilorŭ totŭ materialulŭ scinţificŭ : tabele, modele, buletine de furtunĭ etc. de carĭ aŭ trebuinţă. Tóte instrumentele, maĭ înainte de a fi espediate la staţiunĭ, sunt comparate la oficiŭ. Staţiunile sunt inspectate din timpŭ în timpŭ (la câte doĭ anĭ) de către Direcţia oficiuluĭ centralŭ.

Considerândŭ lucrările ce facŭ staţiunile în Italia distingemŭ :

1. Observaţiunĭ meteorologice pentru serviciulŭ telegraficŭ naţionalŭ și internaţionalŭ ;
2. Observaţiunĭ la ore fixe în timpŭ mediŭ alŭ Romeĭ ;

3. Observaţiunĭ ale reţeleĭ termo-udometrice şi
4. Observaţiunĭ de furtunĭ electrice.

1. În fie-care diminéţă la 7 ore vara şi la 8 iarna, 44 de staţiunĭ meteorologice facŭ observaţiunĭ şi le transmitŭ telegraficŭ oficiuluĭ centralŭ cu ajutorulŭ unuĭ formularŭ specialŭ.

Alte 40 de puncte de observaţiunĭ din străinătate transmitŭ asemenea observaţiunile lorŭ internaţionale.

Oficiulŭ din Roma schimbă cu străinătatea propriele sale observaţiunĭ de diminéţă. Plata telegramelorŭ naţionale se face de către acestŭ oficiŭ dintr'unŭ fondŭ specialŭ care nu este cuprinsŭ, după cum vĕdurămŭ, în capitolele budgetuluĭ, iar cele internaţionale se schimbă gratuitamente.

Materialele adunate în fie care ḑi servescŭ de a formula o telegramă de prevederea timpuluĭ pentru acea ḑi şi care telegramă se alcătuesce specialmente pentru usulŭ porturilorŭ de mare; observaţiunile se adună apoĭ şi se publică într'unŭ buletinŭ ḑilnicŭ care se litografiéză.

Buletinulŭ conţine pe prima pagină precum şi pe jumătăţile de susŭ a pagineĭ a 2-a şi a 3-a, observaţiunile de la 39 staţiunĭ naţionale şi rubricele :

Barometrulŭ de 0° şi la nivelulŭ măriĭ	milimetre		
	Dif. în 24 ore. . .		
Termometru centigradŭ	Grade.		
	Dif. în 24 ore		
Vîntulŭ	Direcţia		
	Iuţéla orară saŭ forţa estimată		
Cerulŭ			
Direcţia norilorŭ.			
Marea.			
In cele 24 ore precedente .	Temperatura . .	maximă. . .	
		minimă. . .	
	Plóia în m/m.		
Observaţiunĭ			

Pe a patra pagină josŭ sunt observaţiunile internaţionale de diminéţă în colónele :

Barometrulŭ la 0° și la nivelulŭ măriĭ	milimetre	. . . . .
	Dif. în 24 ore	. . .
Termometru. .	grade	. . . .
	Dif. în 24 ore	. . . .
Vîntulŭ . .	Direția	. . . .
	Forța	. . . .
Starea ceruluĭ		. . . .
Plóĭa în 24 ore		. . . .

In partea de josŭ a pagineĭ a 2 și 3 se află câte o chartă a uneĭ părțĭ din Europa conțiindŭ, cea d'întâiŭ isotermele din 2°.5 grade, starea mărіĭ, plóia și furtunele electrice în cele 24 ore precedente, a dóua : isobarele din milimetru în milimetru, vîntulŭ, starea ceruluĭ, marea la 7 ore diminéța.

În fine, pe a patra pagină sus, se află o a treia chartă maĭ mică care dă isobarele Europeĭ de diminéță din 5 în 5, $^m/_m$ și apoĭ într'unŭ textŭ, starea actuală a atmosfereĭ și prognosa. Abonamentulŭ anualŭ alŭ buletinuluĭ costă 16 leĭ pentru Italia și 30 leĭ pentru străinătate.

2. Stațiunile principale saŭ de 1-lŭ ordinŭ aŭ obligațiune de a face observațiunile meteorologice la ora 9 a. m., 3 p. m. și 9 séra. Dintre aceste stațiunĭ 16 maĭ facŭ observațiunĭ la ora 1 p. m. (12°,58′) care, pentru Italia, corespundŭ cu ora 7 a. m. din *Washington*. Observațiunile constaŭ în : presiunea atmosferică redusă la 0°, termometrulŭ uscatŭ și udŭ, direcțiunea și iuțéla vîntuluĭ, starea ceruluĭ, evaporațiunea și plóia. Observațiunile de altŭ genŭ nu sunt obligatoriĭ. Observațiunile sunt transmise pe decade la oficiulŭ centralŭ după o anume schemă. Oficiulŭ centralŭ expediéză la Washington observațiunile simultane.

3. Stațiunile secundare saŭ termo-udometrice observă la fie-care 24 de ore temperatura maximă și minimă și plóia. Observațiunile se trecŭ în micĭ tabele speciale și se espediéză la observatoriulŭ capitaleĭ de provincie în dublu, de unde la finele fie-căreĭ lunĭ se transmitŭ la oficiulŭ centralŭ.

4. Directorulŭ observatoriuluĭ provincialŭ organiséză în provincia sa o rețea de stațiunĭ pentru observarea furtunelorŭ electrice care

le înscriŭ pe nisce anume cărţĭ postale, le expediéză la observatoriulŭ din reşedinţa provincieĭ de unde sunt trămise apoĭ la oficiulŭ din Roma.

Din totalitatea acestorŭ materiale se facŭ lucrările oficiuluĭ centralŭ de meteorologiă care le publică în următorulŭ modŭ :

a) Publicaţiunea ḑilnică a buletinuluĭ telegraficŭ despre care am vorbitŭ maĭ susŭ.

b) Buletinulŭ meteorologic-agricolŭ decadicŭ, pe socotéla ministruluĭ de agricultură, redactatŭ specialmente în vedere de a procura nisce repeḑĭ notiţe agricole cu ajutorulŭ observaţiunilorŭ făcute în decada precedentă şi transmise pe nisce cărţĭ postale speciale.

c) Analele oficiuluĭ centralŭ de meteorologiă, carĭ forméză nisce volume considerabile divisate în treĭ părţĭ :

Partea I. Memoriĭ de meteorologie statică şi dinamică ;
» II. Observaţiunĭ meteorologice făcute în Italia ,
« III. Lucrărĭ meteorologice şi astronomice făcute la observatoriulŭ Collegio-Romano.

d) Unŭ estrasŭ din partea a dóua a volumuluĭ forméză buletinulŭ meteorologicŭ internaţionalŭ.

Cheltuelile pentru publicaţiunile oficiuluĭ centralŭ de meteorologie sunt făcute de Economatulŭ generalŭ alŭ Regatuluĭ şi nu sunt cuprinse în budgetulŭ oficiuluĭ centralŭ meteorologicŭ.

PARTEA II.

CREAREA SERVICIULUĬ METEOROLOGICŬ ÎN ROMÂNIA.

In paginele carĭ urméză am căutatŭ maĭ întâiŭ a resuma într'unŭ modŭ succinte, atâtŭ principiile generale ale organisăriĭ serviciuluĭ meteorologicŭ în diferitele state ce am visitatŭ acum saŭ altă-dată, câtŭ și budgetulŭ lorŭ; după aceea a indica în ce modŭ arŭ trebui, credŭ, organisatŭ acestŭ serviciŭ la noĭ în țéră, și în fine admițêndŭ că de o dată nu ne vomŭ ocupa de cât cu studiulŭ climatologieĭ pure, şi alŭ situațiuniĭ atmosferice deduse din depeșile internaționale cotidiane, lăsândŭ pentru maĭ târḑiŭ studiulŭ magnetismuluĭ terestru, am calculatŭ într'unŭ modŭ aproximativŭ atâtŭ costulŭ înființăriĭ serviciuluĭ centralŭ câtŭ și întreținerea sa pentru primulŭ anŭ.

Aceste treĭ părțĭ ale subiectuluĭ care ne ocupă le vom studia în următórele treĭ numere :

I.

Descripțiunea serviciuluĭ meteorologicŭ în Europa data în cele ce precedŭ se raportéză la 17 observatoriĭ saŭ institute meteorologice din 10 state și anume :

Englitera,	Germania,
Danemarca,	Elveția.
Olanda,	Italia,
Belgia,	Austria,
Francia,	Ungaria.

In aceste diferite țerĭ, serviciulŭ meteorologicŭ este organisatŭ cu

cheltuiala guvernuluĭ, se află condusŭ de unŭ representantŭ alŭ sĕŭ şi se întinde pe totŭ teritoriulŭ saŭ numaĭ pe o parte a sa. In câte-va state, pe lângă serviciulŭ oficialŭ, se maĭ găsescŭ societăţĭ saŭ chiar particularĭ carĭ, pe o întindere maĭ mare saŭ maĭ mică a teritoriuluĭ, aŭ organisatŭ staţiunĭ maĭ micĭ şi chiar observatoriĭ complete şi carĭ sunt conduse şi întreţinute de organisatorĭ saŭ, în unele casurĭ, de direcţia oficială a serviciuluĭ meteorologicŭ.

Pretutindenĭ este unŭ biuroŭ centralŭ, unde se adună observaţiunile făcute în diferitele staţiunĭ meteorologice, se studiéză şi se publică resultatele. Ast-felŭ Englitera are pe *Meteorological Office din Londra;* Danemarca, *Institutulŭ meteorologicŭ Danesŭ din Copenhaga*; Olanda, *Institutulŭ meteorologicŭ Olandesŭ din Utrecht;* Belgia, *Observatoriulŭ regalŭ din Bruxelles;* Franţa, *Biuroulŭ centralŭ meteorologicŭ alŭ Franţeĭ din Paris;* Elveţia, *Institutulŭ centralŭ din Zürich;* Italia, *Oficiulŭ centralŭ meteorologicŭ din Roma;* Austria, *Institutulŭ centralŭ de meteorologie şi de magnetismŭ terestru din Viena;* Ungaria, *Institutulŭ centralŭ de meteorologie şi de magnetismŭ terestru din Buda-Pesta.*

Numaĭ Imperiulŭ Germanŭ nu posedă unŭ Institutŭ centralŭ unde să se centraliseze studiele făcute pe intinsulŭ sĕŭ teritoriŭ. Frumosulŭ observatoriŭ maritimŭ din Hamburg (Deutsche Seewarte) nu se ocupă decât cu unele din studiile ce arŭ puté ocupa institutulŭ centralŭ alŭ întreguluĭ imperiŭ. In generalŭ aci fie-care provincià îşĭ are biuroulŭ sĕŭ centralŭ care nu se ocupă de câtŭ cu observaţiunile făcute pe întinderea teritoriuluĭ sĕŭ, contribuindŭ totuşĭ la meteorologia internaţională; ast-felŭ găsim *Institutulŭ centralŭ de meteorologie alŭ regatuluĭ Prusieĭ* cu reşedinţe în *Berlin; Institutulŭ centralŭ alŭ Bavarieĭ* cu şediulŭ în *München*, *Serviciulŭ meteorologicŭ alŭ regatuluĭ Saxonieĭ* cu reşedinta în *Leibzig*, iarŭ acum în *Chemnitz*; *acela alŭ provincieĭ Saxone stabilitŭ la Magdeburg*, în fine *Serviciulŭ meteorologicŭ alŭ provincieĭ Würtemberg*, *Baden* etc.

Serviciulŭ centralŭ meteorologicŭ, în ceea ce privesce organisarea staţiunilorŭ şi studiulŭ făcutŭ asupra observaţiunilorŭ culese în diferitele staţiunĭ, póte negreşitŭ să fie făcutŭ de unŭ biuroŭ fără să fie trebuinţă ca acesta să posédă unŭ observatoriŭ meteorologicŭ; în ge-

neralŭ însĕ saŭ fie-care din aceste biurourĭ se află instalatŭ la unŭ observatoriŭ, după cum este casulŭ la Viena, Roma, Buda-Pesta, Utrecht Bruxelles, München, saŭ biuroulŭ centralŭ are sub a sa dependinţă imediată unŭ observatoriŭ, cu tóte că nu sunt instalate la unŭ locŭ, după cum este casulŭ la Londra, *Meteorological Office* cu observatoriulŭ de la *Kew;* la Paris, *biuroulŭ centralŭ* cu observatoriulŭ din *Parc St.-Maur;* la Zürich, *Institutulŭ centralŭ* cu observatoriulŭ din *Berna.* Nu sunt decât dóuĕ casurĭ : Institutulŭ centralŭ din Copenhaga şi celŭ din Berlin, carĭ n'aŭ sub a lorŭ direcţiune unŭ observatoriŭ meteorologicŭ. Acéstă lipsă se speră a fi implinită câtŭ de curêndŭ.

Lăsândŭ la o parte meteorologia maritimă, care forméză una din divisiunile serviciilorŭ meteorologice din Londra, Paris, Roma şi Hamburg, găsimŭ că în tóte ţĕrile studiulŭ meteorologieĭ îmbrăţişéză dóuĕ părţĭ distincte :

A.—Climatologia propriŭ ḑisă cu studiulŭ magnetismuluĭ terestru,

B.—Prevederea timpuluĭ.

Facŭ escepţiă la acésta, serviciulŭ meteorologicŭ alŭ Prusieĭ şi alŭ Ungarieĭ, carĭ nu se ocupă de câtŭ cu cea d'întâiŭ din aceste părţĭ : serviciulŭ meteorologicŭ alŭ Prusieĭ, din causa mijlócelorŭ cu desăvîrşire restrînse ce i se acordă, iar alŭ Ungarieĭ din causă că serviciulŭ prevederiĭ timpuluĭ se face de unŭ particularŭ din capitala Ungarieĭ.

A.—Pentru studiulŭ Climatotogieĭ şi alŭ magnetismuluĭ terestru maĭ tóte serviciile meteorologice aŭ creatŭ unŭ numĕrŭ maĭ mare saŭ maĭ micŭ de staţiunĭ meteorologice împărţite în generalŭ în 4 ordine :

a) Staţiunile de 1-iulŭ ordinŭ saŭ observatoriĭ meteorologice se ocupă cu observaţiunea pe o scară întinsă a tuturorŭ elementelorŭ climatice saŭ magnetice carĭ potŭ interesa studiulŭ de care ne ocupămŭ; ele posedă maĭ întâiŭ instrumente cu citire directă şi apoĭ instrumente înregistrătóre, aceste din urmă servindŭ numaĭ ca instrumente de interpolaţiune. Afară de acésta ele se ocupă în specialŭ cu anume studiĭ relative la dependinţa diferitelorŭ culturĭ de condiţiunile climatice şi de influenţa ce aceste din urmă aŭ asupra produsuluĭ re-

coltelorŭ; ele servescŭ în fine, prin buna lorŭ situaţiune şi instalare, la determinarea elementelorŭ climatice normale regiuniĭ unde se aflâ aşezate. Numĕrulŭ staţiunilorŭ de 1-lŭ ordinŭ nu póte fi hotărîtŭ a priori după întinderea teritoriuluĭ ce depinde de suprafaţa teritoriuluĭ pe care se potŭ considera ca fiindŭ aprópe aceleaşĭ condiţiunile climatice normale. Ast-felŭ *Englitera*, fără a considera observatoriile particulare, are 7 asemenea staţiunĭ : *Kew*, *Aberdeem*, *Armagh*, *Stouyhurst*, *Glascow*, *Valentia* şi *Falmauth*; *Austria* are 6 : *Viena*, *Praga*, *Kremsmünster*, *Krakau*, *Triest* şi *Pola*; *Franţa* are 10 : *Parc St-Maur*, *Nantes*, *Puy du Dôme* cu 2 staţiunĭ una pe dealŭ şi alta în vale, *Pic du Midi*, *Perpignan*, *Montsouris*, *Lyon*, *Bordeaux*, şi în fine una particulară la *St.-Martin de Hina*; în *Italia* şi *Germania* sunt asemenea maĭ multe de aceste staţiunĭ; *Belgia* are acum unŭ singurŭ observatoriŭ meteorologicŭ la *Bruxelles*, în curêndŭ va maĭ avé unŭ alŭ doilea la *Liège*; maĭ tóte celealalte state micĭ aŭ câte unulŭ. Personalulŭ şi întreţinerea acestorŭ observatoriĭ privescŭ pe guvernulŭ ţĕreĭ unde sunt stabilite.

b) Staţiunĭ de alŭ 2-lea ordinŭ sunt acelea carĭ posedă o seriă completă de instrumente cu citire directă, observaţiunile făcêndu-se de unŭ numĕrŭ hotărîtŭ de orĭ pe ḑi, în generalŭ de 3 orĭ. Instrumentele sunt date de către guvernŭ şi observatoriĭ sunt saŭ voluntarĭ saŭ li se plătesce câte o remuneraţiune anuală variindŭ între 200 şi 400 leĭ. In generalŭ astăḑĭ tóte serviciile meteorologice caută a plăti pe observatorĭ, căcĭ numaĭ ast-felŭ póte avé o óre-care autoritate asupra lorŭ şi acésta este singurulŭ mijlocŭ de a nu fi cu totulŭ espusŭ bunuluĭ placŭ alŭ observatorilorŭ. Observatoriĭ acestorŭ staţiunĭ nu se ocupă numaĭ cu facerea brută a observaţiunilorŭ ci, în cele maĭ multe casurĭ, facŭ şi calculele pentru deducerea mediilerŭ ḑilnice, pe pentade, decade şi lunare. Observatoriĭ plătiţĭ sunt chiar obligaţĭ a face aceste calcule carĭ nu presintă nicĭ o greutate, dar cerŭ numaĭ puţină răbdare. Registrele pentru înscrierea observaţiunilorŭ, tabelele pentru calculul mediilorŭ şi tóte celealalte imprimate de carĭ arŭ fi nevoe, sunt procurate de către biuroulŭ centralŭ meteorologicŭ. Portulŭ scrisorilorŭ adresate serviciuluĭ meteorologicŭ, precum şi acela

alŭ tabelelorŭ lunare este gratuitŭ. Pentru acele din aceste staţiunĭ carĭ comunică în fie-care ḑi telegraficŭ observaţiunile lorŭ pentru prevederea timpuluĭ, portulŭ depeşilorŭ este scutitŭ de orĭ-ce taxă.

c) Staţiunile de alŭ 3-lea ordinŭ sunt acele carĭ se ocupă cu observaţiunile relative la temperatură, plóie, vîntŭ şi starea ceruluĭ; în generalŭ nu posedă de câtŭ unŭ termometru maximum şi altulŭ minimum precum şi unŭ udometru; observaţiunile se facŭ de dóuĕ orĭ pe ḑi şi în unele casurĭ o singură dată. Observatoriĭ sunt saŭ benevolĭ saŭ plătiţĭ cu 80—100 leĭ pe anŭ. Cele spuse precedamente relativŭ la procurarea instrumentelorŭ, registrelorŭ şi trămiterea scrisorilorŭ se aplică atâtŭ aci cât şi la staţiunile următóre.

d) Staţiunile de alŭ 4-lea ordinŭ saŭ udometrice sunt acele în carĭ se facŭ observaţiile indicate pentru staţiunile precedente afară de temperatură; nu posedă de câtŭ unŭ udometru; celealalte observaţiĭ sunt făcute fără instrumente. Cea maĭ mare parte din aceştĭ observatorĭ sunt benevolĭ; acelora cărora se plătesce, se da câte 10—50 leĭ pe anŭ.

Staţiunile de alŭ 3-lea şi alŭ 4-lea ordinŭ şi pînă la unŭ óre-care punctŭ şi cele de alŭ doilea ordinŭ se ocupă şi cu observaţiunile fenologice.

Institutulŭ centralŭ, în ceea ce privesce climatologia, adună tóte observaţiile făcute într'unŭ timpŭ determinatŭ, le compară, le discută, se ocupă cu publicarea lorŭ, cu diversele studiĭ la carĭ ele potŭ da nascere şi carĭ, într'unŭ modŭ directŭ saŭ indirectŭ, potŭ interesa climatologia ţĕreĭ în generalŭ şi agricultura în specialŭ. Pentru acestŭ din urmă scopŭ, pe lângă că se ocupă cu starea recoltelorŭ pe tótă întinderea teritoriuluĭ, întreţine unŭ serviciŭ specialŭ de depeşĭ agricole.

B.—Serviciulŭ prevederiĭ timpuluĭ se face maĭ pretutindenĭ în acelaşĭ modŭ. Acestŭ serviciŭ este în generalŭ stabilitŭ în acelaşĭ locŭ cu institutulŭ centralŭ care este legatŭ prin telegrafŭ cu biuroulŭ centralŭ telegraficŭ alŭ oraşuluĭ. Cu începere de la 9 ore diminéţa sosescŭ maĭ întâiŭ depeşile cu observaţiunile unuĭ numĕrŭ hotărîtŭ de staţiunĭ naţionale; aceste observaţiunĭ, cu acele făcute în observatoriulŭ

institutuluĭ centralŭ, sunt pe dată transmise într'o singură depeșă cifrată la tóte institutele centrale de meteorologiă din Europa și la observatoriile carĭ aŭ unŭ serviciŭ de prevederea timpuluĭ. Până la $11^1/_2$ ore sosescŭ în generalŭ la fie-care institutŭ depeșile atâtŭ dela stațiunile naționale câtŭ și dela cele internaționale; ele servescŭ a alcătui isobarele, isotermele și a formula o prognosă care pe dată este transmisă prin telegrafŭ la jurnale și la diferitele puncte ale țĕreĭ unde cunóscerea timpuluĭ este unŭ elementŭ esențialŭ, după cum sunt porturile de mare saŭ de rîurĭ, centrurile importante de agricultură etc.

După amiadă sosescŭ alte depeșĭ cu observațiunile dela 2 ore p. m.; cu datele cele nóue se rectifică, dacă este trebuință, prognosa, după care imediatŭ apare, la 4 ore p. m., buletinulŭ cu chartele care se și expediéză în diferitele unghiurĭ ale țĕreĭ, unde în generalŭ se primescŭ celŭ multŭ în diminéța ḑileĭ următóre.

In generalŭ atâtŭ serviciulŭ meteorologicŭ internaționalŭ câtŭ și depeșile primite din țéră sunt scutite de orĭ-ce taxă, chiar și în țĕrile acele unde serviciulŭ telegraficŭ este în mânile uneĭ societățĭ iar nu în ale guvernuluĭ. Sunt totușĭ țĕrĭ în carĭ se plătesce serviciulŭ telegramelorŭ naționale. Ast-felŭ Institutulŭ meteorologicŭ din Kopenhaga primesce gratuitŭ depeșile internaționale; însă pentru depeșile naționale plătesce 15000 leĭ pe anŭ din carĭ 11000 pentru cele cu observațiunile de diminéță iar 4000 pentru cele cu observațiunile de după amiadă. Oficiulŭ centralŭ din Roma plătesce asemenea telegramele naționale.

C.—Cheltuelile de instalare și de întreținere a diferitelorŭ serviciĭ meteorologice din Europa sunt fórte greŭ de stabilitŭ și maĭ cu sémă de comparatŭ, de óre-ce maĭ tóte aceste serviciĭ aŭ începutŭ de maĭ mulțĭ anĭ, maĭ întâiŭ pe socotéla particularilorŭ saŭ a societăților sciințifice și apoĭ aŭ trecutŭ sub conducerea serviciuluĭ meteorologicŭ oficialŭ, rĕmâindŭ totușĭ în unele țĕrĭ unŭ numĕrŭ importantŭ de stațiunĭ, încă sub conducerea particularilorŭ saŭ a societăților și pe a lorŭ cheltuială. Afară de aceste unele institute aŭ localurile lorŭ propriĭ, pe cândŭ altele plătescŭ încă chiriĭ însemnate; în fine într'unele institute imprimatele se facŭ din budgetulŭ lorŭ anualŭ, pe câtŭ timpŭ

la altele tóte imprimatele se facŭ de guvernŭ dintr'unŭ fondŭ specialŭ.

Totuşĭ credŭ, că resumândŭ aci sumele ce se cheltuescŭ în diferite institute oficiale, fără a ţiné în socotélă costulŭ şi întreţinerea staţiunilorŭ private. vomŭ avé o idee de sacrificiile ce facŭ diferitele state pentru studiulŭ meteorologieĭ :

Englitera : Meteorological Office pe anŭ . . . . 391000 leĭ.
din care personalulŭ şi materialulŭ celorŭ 3 secţiunĭ . . 288000
diurnele comisiuniĭ Meteorogical comitee 25000
chiria localuluĭ, încăldit, luminat, biblioteca 78000

Este de observatŭ că cele 7 observatoriĭ carĭ depindŭ de Meteorological Office aŭ budgetele lorŭ speciale; astŭ-felŭ observatoriulŭ de la Kew are anualmente . . . . 70000 leĭ.
din care personalulŭ 27500, materialŭ, întreţinere etc . . 42500

Italia : Oficiulŭ centralŭ din Roma . . . . 88830 leĭ.
din care personalŭ 29000, iar restulŭ pentru materialŭ şi întreţinere; telegramele naţionale se plătescŭ din alte fondurĭ şi imprimatele se facŭ de ministerulŭ de finanţe.

Austria : Institutulŭ centralŭ de meteorologie şi magnetismŭ terestru din Viena . . . . 62000 leĭ.
din care 39000 pentru personalŭ.

Ungaria : Institutulŭ centralŭ din Budapesta . . . . 34000 leĭ.
din care personalulŭ 17000 leĭ, chiria localuluĭ 7200 leĭ, iar restulŭ pentru materialŭ.

Franţa : Pentru biuroulŭ centralŭ din Paris şi observatoriulŭ de la Parc St.-Maur n'am putută dobândi cifrele exacte ale budgetuluĭ; în totŭ casulŭ credŭ însă a fi înţelesŭ că întrecŭ pe anŭ suma de 200000 leĭ.
Observatoriulŭ de la Montsouris costă pe anŭ . . . . 62500 leĭ.

Olanda: Institutulŭ regalŭ meteorologicŭ din Utrecht are unŭ budgetŭ anualŭ de . . . . 60300 leĭ.
din care 37900 pentru personalŭ ; iar restulŭ 22400. pentru materialŭ şi întreţinere. Directorulŭ institutuluĭ nu este plătitŭ ca atare.

Belgia : Secţiunea meteorologică din observatoriulŭ regalŭ din Bruxelles are pe anŭ . . . . 56000 leĭ.
din care 37000 personalŭ şi 19000 materialŭ.

Danemarca: Institutulŭ centralŭ din Copenhaga cheltuesce pe anŭ 54900 leĭ.
din care Direcţia costă 11200, secţiunea climatologieĭ 15700, secţiunea maritimă 8900 şi secţiunea prevederiĭ timpuluĭ restulŭ de 19100.

Germania : Observatoriulŭ maritimŭ din Hamburg peste . . .	250000	leĭ;
personalulŭ acestuĭ stabilimentŭ se compune din 31 persóne.		
Institutulŭ meteorologicŭ alŭ Prusieĭ din Berlin	40000	leĭ.
Institutulŭ centralŭ alŭ Bavarieĭ în München	34500	leĭ.
Observatoriulŭ particularilorŭ din Magdeburg	15000	leĭ.
Serviciulŭ meteorologicŭ din Würtemberg	12000	leĭ.
idem din Saxonia	23000	leĭ.
idem din Baden	10000	leĭ.
Elveţia : Institutulŭ centralŭ din Zürich	25000	leĭ.

II.

Ţéra nóstră va trebui şi dînsa să posede acele patru felurĭ de staţiunĭ ce am constatatŭ că se găsescŭ în maĭ tóte statele despre carĭ am vorbitŭ. In tesă generală numĕrulŭ acestorŭ staţiunĭ va fi nelimitatŭ şi se vorŭ infiinţa treptatŭ după trebuinţe şi studiile speciale ce se vorŭ avé în vedere.

De o cam dată, şi pentru a începe, se va înfiinţa în Bucurescĭ o staţiune principală care va fi creată şi întreţinută de Statŭ, iar în fie-care judeţŭ câte o staţiune de alŭ doilea şi alŭ treilea ordinŭ şi câte dóuĕ staţiunĭ de alŭ patrulea ordinŭ, tóte aceste staţiunĭ fiindŭ înfiinţate şi întreţinute de judeţulŭ pe a căruĭ teritoriŭ se află. Vom avé ast-felŭ de o dată o reţea care va cuprinde peste 130 de staţiunĭ şi carĭ, de şi insuficiente pentru întinderea teritoriuluĭ nostru şi diversitatea condiţiunilorŭ geografice şi topografice în carĭ ne aflămŭ, totuşĭ va forma scheletulŭ care se va puté completa pe fie-care anŭ ce merge, obţinêndŭ ast-felŭ din ce în ce date care vorŭ caracterisa cutare saŭ cutare regiune saŭ localitate a ţĕreĭ. Nu tóte judeţele vorŭ avé necesitate de acelaşĭ numĕrŭ de staţiunĭ ; din contra unele, prin situaţiunea lorŭ specială vorŭ avé de sigurŭ nevoe de unŭ numĕrŭ multŭ maĭ mare de câtŭ alte judeţe carĭ nu presintă maĭ de locŭ saŭ fórte puţine localităţĭ particulare din punctulŭ de vedere alŭ climatologieĭ.

Aceste staţiunĭ secundare, fiindŭ maĭ înainte de tóte staţiunĭ climatologice, observaţiunile lorŭ principale şi precise vorŭ trebui făcute tocmaĭ cu termomentrulŭ, instrumentulŭ celŭ maĭ greŭ de aşe-

zatŭ într'unŭ orașŭ, de unde resultă necesitatea de a instala pe câtŭ va fi posibilŭ stațiunile de alŭ doilea și alŭ treilea ordinŭ în afară de orașe.

In ceea ce privesce recrutarea personaluluĭ pentru tóte aceste stațiunĭ secundare, credŭ că lucrulŭ nu va fi greŭ, căcĭ nu avemŭ pentru acéstă trebuință de ómenĭ învĕțațĭ ; ceea ce va trebui să căutămŭ sunt ómenĭ stabilĭ și cu bună-voință. Unŭ omŭ care póte citi şi scrie este adese orĭ multŭ maĭ bunŭ observatorŭ de câtŭ alțiĭ carĭ deși cu sciință nu punŭ zelulŭ și esactitatea ce trebue se caracteriseze pe orĭ și ce observatorŭ.

Stațiunea principală din Bucurescĭ va face observațiunile meteorologice pe câtŭ posibilŭ de complete, va poseda atâtŭ instrumente cu citire directă câtŭ și instrumente înregistrătóre. Cu timpulŭ se vorŭ maĭ puté înființa nisce asemenea stațiunĭ de 1-lŭ ordinŭ și în alte puncte ale teritoriuluĭ, între altele pe malulŭ Măriĭ Negre și în regiunile muntóse.

Observatoriulŭ din Bucurescĭ se va alipi pe lângă institutulŭ centralŭ meteorologicŭ care va avé direcțiunea principală a întreguluĭ serviciŭ meteorologicŭ. Lucrările acestuĭ institutŭ vorŭ coprinde treĭ divisiunĭ: una se va ocupa cu observațiunile propriŭ ḑise făcute în observatoriŭ, alta cu climatologia generală a țĕreĭ, coprinḑĕndŭ atâtŭ observațiunile pe uscatŭ câtŭ și cele pe mare, și cea d'a treia cu serviciulŭ timpuluĭ. Pentru a începe, tóte aceste divisiunĭ potŭ forma una singură, separându-se atuncĭ când va fi necesitate.

Pentru serviciulŭ timpuluĭ se va determina unŭ numĕrŭ fixŭ de stațiunĭ carĭ vorŭ lua numele de stațiunĭ internaționale și carĭ vorŭ espedia telegraficŭ, odată saŭ de dóuĕ orĭ pe ḑi, observațiunile lorŭ spre a servi la redactarea buletinuluĭ de timpŭ.

Pe aceste base proiectulŭ pentru organisarea serviciuluĭ meteorologicŭ arŭ fi următorulŭ :

Cap. I. Scopulŭ; clasificarea stațiunilorŭ.

1. Pentru determinarea elementelorŭ climatice proprie fie-căreĭ localitățĭ în particularŭ și a întregeĭ țĕrĭ în generalŭ, se institue unŭ

serviciŭ de observaţiunĭ meteorologice care va îmbrăţişa întréga nóstră ţéră şi care va depinde de ministerulŭ agricultureĭ, industrieĭ, comerciuluĭ şi alŭ domeniilorŭ.

Observaţiunile meteorologice, precum şi studiile la carĭ ele vorŭ da nascere, vorŭ fi făcute atâtŭ din punctulŭ de vedere alŭ prevederiĭ timpuluĭ, pentru care serviciulŭ meteorologicŭ va intra în reţeaua observaţiunilorŭ meteorologice internaţionale, câtŭ şi maĭ cu sémă din punctulŭ de vedere agricolŭ şi igienicŭ. Aceste observaţiunĭ vorŭ avé în vedere regimulŭ ploilorŭ, cantitatea de apă ce cade în diferitele basinurĭ ale ţěreĭ şi efectulŭ lorŭ asupra cursurilorŭ de apă.

2. Numěrulŭ staţiunilorŭ meteorologice este nelimitatŭ; ele se vorŭ înfiinţa treptatŭ după trebuinţe şi mijlócele bănescĭ de carĭ se va dispune.

3. Staţiunile meteorologice vorŭ fi divisate în patru ordine :

a. Staţiunile meteorologice de 1-iulŭ ordinŭ sunt acele în carĭ se facŭ observaţiunĭ pe o scară întinsă adică observaţiunĭ orare saŭ carĭ posedă aparate înregistrătóre. O asemenea staţiune va lua numele de Observatoriŭ meteorologicŭ.

b. Staţiunile de alŭ 2-lea ordinŭ sunt acele în carĭ se facŭ observaţiunĭ regulate şi complete asupra elementelorŭ meteorologice ordinare precum : presiunea atmosferică, temperatura şi umiditatea aeruluĭ, vînturile, noriĭ, plóie, hydrometeoriĭ etc.

c. Staţiunile de alŭ 3-lea ordinŭ sunt acele în carĭ nu se observă de câtŭ unele din aceste elemente şi în particularŭ temperatura aeruluĭ, plóia şi hydrometeoriĭ etc.

d. Staţiunile de alŭ 4-lea ordinŭ saŭ udometrice se ocupă numaĭ cu observarea ploiĭ şi a hydrometeorilorŭ.

Tóte aceste observaţiunĭ se vorŭ ocupa însă cu studiulŭ fenomenelorŭ fenologice şi cu acela alŭ furtunelorŭ electrice; unele dintr'însele vorŭ puté, la casŭ de trebuinţă, să aibă unulŭ saŭ maĭ multe instrumente înregistrătóre.

Cap. II. Institutulŭ centralŭ meteorologicŭ.

4. Deocamdată se va înfiinţa în Bucurescĭ o singură staţiune de 1-iulŭ ordinŭ. Acéstă staţiune va lua numele de Institutŭ centralŭ meteorologicŭ.

Ca observatoriŭ meteorologicŭ va face observaţiunile meteorologice pe câtŭ posibilŭ de complete şi neîntrerupte atâtŭ cu instrumente înregistrătóre câtŭ şi cu instrumente cu citire directă; se va ocupa cu determinarea elementelorŭ magnetismuluĭ terestru şi a electricităţeĭ atmosfereĭ, va observa şi analisa tóte fenomenele relative la fisica terestrà, va studia influenţa diferiţilorŭ agenţĭ atmosfericĭ asupra diverselorŭ culturĭ şi va face tóte experienţele şi observaţiunile necesare pentru determinarea epocelorŭ celorŭ maĭ avantagióse pentru cultura diferitelorŭ speciĭ.

Ca institutŭ centralŭ meteorologicŭ va avé a se ocupa cu instalarea şi direcţiunea staţiunilorŭ de diferite ordine, cu verificarea tuturorŭ instrumentelorŭ întrebuinţate, cu darea instrucţiunilorŭ necesare, cu coordonarea şi publicarea într'unŭ modŭ sistematicŭ a observaţiunilorŭ culese şi a diferitelorŭ studiĭ făcute pe acéstă cale; în fine cu facerea buletinuluĭ cotidianŭ după depeşele internaţionale şi cu emiterea aviselorŭ de situaţiunea atmosferiĭ, pentru care institutulŭ va fi legatŭ telegraficesce cu biuroulŭ centralŭ telegraficŭ. Direcţiunea postelorŭ şi telegrafelorŭ va înfiinţa şi îngriji de acéstă liniă.

5. Pentru împlinirea acestorŭ îndatorirĭ, institutulŭ centralŭ meteorologicŭ va avé unŭ personalŭ specialŭ compusŭ din :

Directorŭ
Asistenţĭ
Observatorĭ
Calculatorĭ
Scriitorĭ
Litografŭ
Mecanicŭ
Grădinarĭ şi servitorĭ.

Numĕrulŭ lorŭ se va fixa în fie-care anŭ după trebuinţă.

Unulŭ dintre asistenţĭ va înlocui pe directorŭ în casŭ de lipsă, pentru care va purta numele de sub-directorŭ și va fi secretarulŭ comitetuluĭ despre care se va vorbi la articolulŭ 10. Unulŭ dintre scriitorĭ va fi însărcinatŭ cu archiva și va fi secretarulŭ Institutuluĭ.

6. Directorulŭ serviciuluĭ meteorologicŭ, fiindŭ în acelaşĭ timpŭ şi directorŭ alŭ Institutuluĭ centralŭ meteorologicŭ, va avé următórele atribuţiunĭ :

Instalarea instrumentelorŭ, dirigerea observaţiunilorŭ şi a studiilorŭ meteorologice ce se vorŭ face în Institutulŭ centralŭ meteorologicŭ, comparaţiunea instrumentelorŭ şi instalarea staţiunilorŭ de diferite ordine, coordonarea şi publicarea resultatelorŭ obţinute atâtŭ de Institutulŭ centralŭ de meteorologie câtŭ şi de celealalte staţiunĭ; inspectarea pe câtŭ posibilŭ pe fie-care anŭ a staţiunilorŭ de alŭ doilea ordinŭ şi pe rîndŭ a acelorŭ de alŭ treilea ordinŭ; în fine directorulŭ este însărcinatŭ cu buna conducere a întreguluĭ serviciŭ; va propune comitetuluĭ meteorologicŭ îmbunătăţirile ce crede a se aduce acestuĭ serviciŭ; propune ministeruluĭ atâtŭ persónele ce trebuescŭ numite în serviciulŭ Institutuluĭ centralŭ câtŭ şi înaintările ce arŭ fi de făcutŭ. Elŭ presintă ministeruluĭ la finele fie-căruĭ anŭ atâtŭ proiectulŭ de budgetŭ câtŭ și unŭ raportŭ asupra lucrărilorŭ efectuate în Institutulŭ centralŭ și asupra mersuluĭ întreguluĭ serviciŭ meteorologicŭ.

7. Totŭ personalulŭ Institutuluĭ centralŭ meteorologicŭ prevĕḑutŭ la art. 5 se află pusŭ sub ordinele directe ale directoruluĭ și va avé atribuţiunile ce se vorŭ prevedé într'unŭ anume regulamentŭ.

8. Personalulŭ Institutuluĭ centralŭ meteorologicŭ va fi retribuitŭ după unŭ anume statŭ.

9 Directorulŭ, asistenţiĭ și observatoriĭ vorŭ avé dreptulŭ la fiecare patru anĭ de serviciŭ, la o gradaţiune echivalentă cu a patra parte din solda primitivă. Acéstă gradaţiune va înceta din momentulŭ ce solda a ajunsŭ la îndoitulŭ sumeĭ primitive.

10. Directorulŭ, asistenţiĭ și observatoriĭ vorŭ locui în localulŭ Institutuluĭ centralŭ meteorologicŭ; în casŭ de lipsă de localŭ vorŭ avé

dreptulŭ la o indemnitate anuală echivalentă cu salariulŭ pe dóuĕ lunĭ.

11. Pe lângă institutulŭ centralŭ meteorologicŭ se institue pe termenŭ de treĭ anĭ, unŭ comitetŭ compusŭ din 5 persóne din carĭ câte unŭ delegatŭ din partea ministeruluĭ agricultureĭ, industrieĭ, comerciuluĭ şi domeniilorŭ, a ministeruluĭ de instrucţiune publică şi a Academieĭ române; alŭ patrulea delegatŭ va fi numitŭ de ministerulŭ de lucrărĭ publice în unire cu ministerulŭ de resbelŭ; iar alŭ cincilea delegatŭ va fi alŭ ministeruluĭ de interne în unire cu ministerulŭ de externe. — Ministerulŭ agricultureĭ va numi pe preşedinte din sînulŭ Comitetuluĭ. Directorulŭ Institutuluĭ centralŭ meteorologicŭ va lua parte la desbaterĭ cu voce consultativă.

Acestŭ comitetŭ, care va lua numele de *Comitetŭ meteorologicŭ*, se va întruni în şedinţă ordinară de dóuĕ orĭ pe anŭ şi se va ocupa cu partea sciinţifică a Institutuluĭ. Elŭ va indica directoruluĭ Institutuluĭ centralŭ meteorologicŭ punctele carĭ trebuescŭ studiate, va lua în desbatere şi va hotărî asupra mĕsurilorŭ şi metódelorŭ sciinţifice propuse de către directorulŭ Institutuluĭ.

In modŭ extra-ordinarŭ Comitetulŭ meteorologicŭ póte fi convocatŭ de către ministerŭ după saŭ fără propunerea directoruluĭ Institutuluĭ. Şedinţele comitetuluĭ vorŭ avé locŭ în localulŭ Institutuluĭ.

Membriĭ Comitetuluĭ vorŭ primi pentru fiie-care şedinţă o diurnă de 20 leĭ saŭ 30 leĭ, după cum locuescŭ în capitală saŭ nu. Aceştĭ din urmă vorŭ maĭ primi încă şi plata transportuluĭ.

Un regulamentŭ ad-hoc va determina atribuţiunile comitetuluĭ.

12. Când se va simţi necesitate se va putea înfiinţa una saŭ maĭ multe staţiunĭ de 1-ulŭ ordinŭ în diferitele puncte ale ţĕreĭ. Aceste staţiunĭ, carĭ vorŭ lua numele de Observatoriŭ meteorologicŭ, vorŭ fi înfiinţate şi întreţinute de Statŭ.

13. Institutulŭ centralŭ meteorologicŭ va puté usa fără plată de liniile telegrafice pentru schimbulŭ depeşelorŭ internaţionale cu institutele meteorologice din statele străine, precum şi pentru expedierea aviselorŭ de timpŭ în interiorulŭ ţĕreĭ.

Cap. III. — Staţiunile de alŭ 2-lea, 3-lea şi 4-lea ordinŭ.

14. Staţiunile de alŭ doilea, alŭ treilea şi alŭ patrulea ordinŭ vorŭ fi înfiinţate şi întreţinute de judeţulŭ pe teritoriulŭ căruia ele vorŭ fi create; institulŭ centralŭ va îngriji de instalarea lorŭ; elŭ va procura registrele şi imprimatele de carĭ vorŭ avé necesitate şi va da tóte instrucţiunile necesare facerij observaţiunilorŭ; elŭ va alege persónele însărcinate cu dirijarea staţiunilorŭ. Corespondenţa acestorŭ staţiunĭ cu Institutulŭ centralŭ va fi scutită de orĭ-ce plată.

15. În fie-care judeţŭ se va înfiinţa de o cam dată celŭ puţinŭ o staţiune de alŭ doilea ordinŭ, una de alŭ treilea şi dóuĕ de alŭ patrulea ordinŭ. Acestŭ numĕrŭ se va mări pe fie-care anŭ după importanţa ce presintă diversele localităţĭ ale unuĭ judeţŭ din punctulŭ de vedere climatologicŭ saŭ agricolŭ. Tóte instrumentele necesare acestorŭ diverse staţiunĭ se vorŭ procura prin Institutulŭ centralŭ care le va compara şi controla maĭ înainte de a lorŭ instalare.

16. Observatoriĭ acestorŭ staţiunĭ vorŭ fi aleşĭ dintre persónele pe carĭ le intereséză sciinţa meteorologieĭ : profesoriĭ şi institutoriĭ, inginerii, mediciĭ, farmaciştiĭ, preoţiĭ, căpitaniĭ de porturĭ, personalulŭ domenialŭ şi silvicŭ, amploiaţiĭ căilorŭ ferate şi alŭ diferitelorŭ stabilimente civile şi militare etc., sunt persónele de preferatŭ pentru recrutarea personaluluĭ serviciuluĭ meteorologicŭ, fără de a escepta pe agronomĭ carĭ, prin ocupaţiunile lorŭ chiar, sunt în posiţiune a face observaţiunile cele maĭ precise şi amănunţite.

Călugăriĭ după la diferitele mănăstirĭ depărtate, potŭ servi cu multŭ succesŭ la facerea observaţiunilorŭ în staţiunile ce se vorŭ instala în acele localităţĭ.

Observatorilorŭ acestorŭ diferite staţiunĭ se va acorda de către judeţŭ câte o remuneraţiune anuală variindŭ între 200 şi 400 leĭ pentru staţiunile de alŭ 2-lea ordinŭ; de la 100 la 150 leĭ petru cele de alŭ treilea ordinŭ şi de la 50 la 70 pentru cele udometrice.

Observatoriĭ carĭ vorŭ primi aceste gratificaţiunĭ vorŭ fi obligaţĭ a se conforma în tocmaĭ instrucţiunilorŭ date de către Institutulŭ cen-

tralŭ şi vorŭ calcula, la finitulŭ fie-cărei lunĭ, mediele observaţiunilorŭ făcute în cursulŭ luneĭ.

17. Institutulŭ centralŭ meteorologicŭ va puté înfiinţa în unele localităţĭ speciale staţiunĭ carĭ, pe lângă retribuţiunea acordată de judeţe, vorŭ puté primi o remuneraţiune şi instrumente speciale de la Institulŭ centralŭ.

18. În regulamentulŭ Institutuluĭ centralŭ se vorŭ specifica recompensele ce se vorŭ puté acorda acelorŭ observatorĭ carĭ într'unŭ modŭ neîntreruptŭ aŭ făcutŭ observaţiunĭ corecte într'unŭ periodŭ de 5 şi 10 anĭ.

III.

In ceea ce privesce cheltuelile ce vorŭ privi pe Statŭ pentru înfiinţarea Institutuluĭ centralŭ meteorologicŭ şi întreţinarea sa, în primulŭ anŭ se potŭ împărţi precum urméză :

a) Înfiinţarea Institutuluĭ centralŭ :

Instrumente inregistrătoare şi cu citire directă, aparate pentru comparaţiunea instrumentelorŭ .	17000 leĭ	
Litografia pentru buletine	2000 »	
Mobilierulŭ institutuluĭ centralŭ	4000 »	
Transportulŭ şi instalarea instrumentelorŭ . .	4000 »	
Cheltuelĭ diverse	3000 »	
Totalulŭ înfiinţăriĭ institutuluĭ . . .		30000 leĭ

b) Intreţinere:

Personalulŭ Institutuluĭ centralŭ compusŭ din :

1 Directorŭ	1 Scriitorŭ litografŭ	
1 Asistentŭ	1 Telegrafistŭ	
2 calculatorĭ	2 Servitorĭ şi grădinarĭ .	20040 leĭ
Indemnitate de locuinţă pentru asistentŭ şi unŭ calculatorŭ		1000 »
Diurne comitetuluĭ meteorologicŭ aproximativŭ. .		1000 »
Transportulŭ şi diurne pentru instalarea şi inspectarea staţiunilorŭ, aproximativŭ		4000 »

Report .	26040 lei	
Chiria localuluĭ	6000 »	
Incăldĭtŭ, luminatŭ şi întreţinere	2500 »	
Imprimarea observaţiunilorŭ	5000 »	
Registre pentru staţiunile de alŭ 2, 3 şi 4 ordinŭ .	3000 »	
Biblioteca	1000 »	
Cheltuelĭ de cancelarie şi de corespondinţe . .	1000 »	
Cheltuelĭ diverse . . . , ...	5460 »	
Totalulŭ întreţineriĭ anuale . . .	50000 leĭ	
Totalulŭ generalŭ		80000 leĭ.

CONCLUSIUNE.

Dacă meteorologia ţĕreĭ nóstre trebue saŭ nu studiată, credŭ că nu maĭ este locŭ de discutatŭ: totŭ Românulŭ care a luatŭ în mână o carte de meteorologie, nu póte fi contrarŭ acestuĭ studiŭ; totŭ Românulŭ care a luatŭ în mână o chartă synoptică a vre-unuĭ observatoriŭ meteorologicŭ nu póte să nu se fi pătrunsŭ de utilitatea lorŭ; în fine totŭ Românulŭ îngrijatŭ de viitorulŭ economicŭ alŭ ţĕreĭ nu póte sĕ nu dorescă organisarea unuĭ serviciŭ care aduce beneficiĭ reale ţĕreĭ séle.

Proba cea maĭ palpabilă despre aceste adevĕrurĭ este constanta preocupaţiune a Academieĭ Române de a înfiinţa staţiunĭ meteorologice în diferitele puncte ale ţĕreĭ, dorinţa domnuluĭ ministru Câmpineanu esprimată în aceştĭ termenĭ în nota despre care am vorbitŭ în întroducerea acesteĭ lucrărĭ: «Dacă aţĭ doritŭ propagarea acesteĭ «sciinţe (a meteorologieĭ) sunteţĭ astă-dĭ în posiţiune de a vedé în«ceputulŭ aplicaţieĭ sale;» în fine silinţele unorŭ particularĭ de a crea staţiunĭ meteorologice şi de a face observaţiunĭ într'unŭ modŭ sistematicŭ. Resultatele obţinute însă până acum sunt minime, aprópe nimicŭ. Şi într'adevĕrŭ din lucrărĭ făcute independentŭ una de alta nu potŭ resulta de câtŭ nisce fapte singuratice din alŭ cărorŭ

studiŭ, fie elŭ câtŭ de amănunţitŭ, nu se póte deduce absolutŭ nimicŭ de generalŭ pentru ţéră. Căcĭ meteorologia maĭ multŭ de câtŭ orĭ şi care sciinţă are absolută necesitate, pentru a ajunge la adevĕrŭ, de colectivitatea silinţelorŭ ce se punŭ în acestŭ scopŭ. Acéstă necesitate a datŭ locŭ, încă din anulŭ 1784 faptuluĭ celuĭ maĭ memorabilŭ pentru acéstă sciinţă în generalŭ, crearea de către electorulŭ palatinŭ Carol Theodor, a societăţiĭ meteorologice din Manheim, societate care fu prima manifestaţiune a acesteĭ imperióse necesităţĭ de colectivitate în studiulŭ meteorologieĭ.

Cu mijlócele însă carĭ le-amŭ avutŭ până acum nicĭ nu se putea face altŭ-felŭ. Intr'adevĕrŭ, la 31 Decembre 1883 nu funcţionaŭ în tótă ţéra nóstră de câtŭ 3 staţiunĭ meteorologice şi acestea fórte incomplete şi stabilite în situaţiunĭ şi condiţiunĭ carĭ lasă multŭ de doritŭ: dóuĕ înfiinţate de Academia Română, una la şcóla de Agricultură de la Ferăstrĕŭ, cealaltă la Iaşĭ sub conducerea D-luĭ profesorŭ P. Poni, cea d'a treia staţiune înlocuitórea staţiuniĭ înfiinţate de mine la Brăila, funcţionéză la gimnasiulŭ din acelŭ oraşŭ sub direcţiunea D-luĭ profesorŭ Atanase Popescu, directorulŭ gimnasiuluĭ.

La 1 Ianuariŭ, invitatŭ de Academia Română şi de Ministerulŭ agricultureĭ, amŭ maĭ instalatŭ dóuĕ staţiunĭ de alŭ doilea ordinŭ şi aceste necomplete: una organisată de ministerulŭ de Agricultură la şcóla practică de agricultură de la Stihareţŭ, lângă Slatina sub direcţiunea D-luĭ Th. Cartianu, directorulŭ aceleĭ şcolĭ, alta organisată la gimnasiulŭ din Giurgiŭ şi pusă sub conducerea D-luĭ Directorŭ N. Droc-Barcianu.

Astă-ḑĭ funcţionéză aşa dar în tótă ţéra numaĭ 5 staţiunĭ meteorologice de alŭ 2-a ordinŭ, tóte însă necomplete.

Afară de acestea, de acum doĭ anĭ, când făceamŭ parte din serviciulŭ hydraulicŭ centralŭ am pututŭ organisa, cu bine voitorulŭ concursŭ alŭ d-luĭ D. Frunḑă, inspectorulŭ generalŭ alŭ aceluĭ serviciŭ, 12 staţiunĭ udometrice de a lungulŭ Dunăriĭ în porturile Turnu-Severin, Calafatŭ, Bechetŭ, Corabia, T.-Măgurele, Zimnicea, Giurgiŭ, Olteniţa, Călăraşĭ, Brăila, Galaţĭ, Tulcea. Tote aceste staţiunĭ sunt

puse sub directa îngrijire a inginerilorŭ saŭ conductorilorŭ din acele porturĭ.

In fine acum treĭ anĭ, când dirigiamŭ lucrările din portulŭ Brăila, am pututŭ dintr'o alocaţiune a budgetuluĭ judeţuluĭ înfiinţa 10 staţiunĭ termometrice (termometru maximum şi minimum şi udometru) în principalele comune rurale ale aceluĭ judeţŭ. Aceste staţiunĭ sunt puse sub îngrijirea învĕţătorilorŭ respectivĭ.

Dintre tóte aceste staţiunĭ numaĭ acea de la Ferăstrăŭ, sub direcţiunea învĕţatuluĭ directorŭ D-lŭ P. S. Aurelianu, a publicatŭ în modŭ regulatŭ observaţiunile făcute. Staţiunea de la Brăila, de şi înfiinţată în 1879 n'a publicatŭ până acum de câtŭ observaţiunile pe 1879 şi 1880; tóte celealalte observaţiunĭ, atâtŭ ale acesteĭ staţiunĭ precum şi ale celoralalte staţiunĭ termometrice şi udometrice, se află necalculate în cartóne şi publicarea lorŭ nu se va puté face de câtŭ după ce unŭ anume personalŭ va fi hotărîtŭ cu acéstă însărcinare. Căcĭ trebue să fie bine sciutŭ că observeţiunile brute ale uneĭ staţiunĭ aŭ trebuinţă maĭ întâiŭ a fi supuse la nisce a nume reducţiunĭ, corecţiunĭ şi calcule, şi numaĭ după aceea vorŭ puté fi utilisate pentru vre-unŭ studiŭ determinatŭ. Şi, dacă multe persóne de bună voie se obligă cu facerea observaţiunilorŭ brute, ceea ce reclamă unŭ sacrificiŭ de timpŭ fórte minim, putemŭ ḑice că maĭ că nu se găsescŭ observatorĭ benevolĭ dispuşĭ a face numerósele calcule la carĭ neapăratŭ ele daŭ nascere. Afară de acésta trebue unŭ personalŭ specialŭ care să aibă cunoscinţele necesare pentru discuţiunea, într'unŭ modŭ sistematicŭ şi raţionalŭ, a cifrelorŭ obţinute prin observaţiunĭ, fără care discuţiune cifrele adunate nu potŭ da nicĭ celŭ maĭ micŭ resultatŭ folositorŭ.

Vedemŭ dar de aci necesitatea creeriĭ uneĭ direcţiunĭ care să iea în mână într'unŭ modŭ energicŭ atâtŭ organisarea şi facerea observaţiunilorŭ într'unŭ modŭ sistematicŭ câtŭ şi discuţiunea lorŭ. Trebue să ne convingemŭ bine de acestŭ adevĕrŭ, că unŭ numĕrŭ câtŭ de mare de staţiunĭ meteorologice nu vorŭ puté da o adevĕrată lumină asupra uneĭ cestiunĭ climatologice generale a ţĕreĭ decâtŭ

numaĭ atuncĭ când observaţiunile lorŭ vorŭ fi făcute într'unŭ modŭ uniformŭ şi studiate la unŭ locŭ de unŭ personalŭ specialŭ.

Luândŭ esemplu de la Statele a cărorŭ serviciŭ meteorologicŭ am avutŭ ocasiunea d'alŭ studia la faţa loculuĭ, precum şi de la celealalte a cărorŭ organisare a serviciuluĭ meteorologicŭ ne este cunoscută din opere speciale, trebue să mărturisimŭ că organisarea serviciuluĭ meteorologicŭ la noĭ în ţéră nu póte fi făcută într'unŭ modŭ definitivŭ de câtŭ de guvernŭ. Numaĭ guvernulŭ, căruia îĭ incumbă progresulŭ agricultureĭ şi prin urmare starea economică a ţăreĭ va puté dispune de mijlócele necesare pentru organisarea acestuĭ serviciŭ pe basele sciinţeĭ moderne. Elŭ dar va trebui să dea primulŭ exemplu şi fie sigurŭ că va fi rĕsplătitŭ prin resultatele folositóre ce de sigurŭ se vorŭ dobândi.

Domnulŭ ministru I. Câmpinénu, este atâtŭ de multŭ pătrunsŭ de necesitatea înfiinţăriĭ acestuĭ serviciŭ şi de utilitatea sa pentru agricultură, în câtŭ nu s'a sfiitŭ a autorisa procurarea uneĭ bune părţĭ de instrumente înregistrătóre şi cu citire directă pentru înfiinţarea unuĭ observatoriŭ meteorologicŭ în Bucurescĭ. Cea maĭ mare parte dintr'aceste aparate sunt deja pe drumŭ şi sperămŭ că în curênd ele vor puté fi instalate într'o clădire apropriată unuĭ observatoriŭ meteorologicŭ. Ţéra, care nicĭ odată n'a cruţatŭ nimicŭ, pentru instrucţiune, va vedé cu mulţămire, sunt sigurŭ, ridicându-se unŭ templu pentru studiulŭ circumstanţelorŭ de la carĭ depinde bogăţia sa cea maĭ vitală.

Nota. De când s'aŭ scrisŭ rîndurile de maĭ susŭ, crearea observatoriuluĭ meteorologicŭ la Bucurescĭ este unŭ faptŭ împlinitŭ. Orĭ şi cine îlŭ póte astăḑĭ vedé funcţionândŭ. Până la construirea localuluĭ specialŭ, din fondulŭ lăsatŭ de reposatulŭ Vasile Paapa şi din acela ce Camera a bine-voitŭ a vota pentru acestŭ institutŭ, observatoriulŭ meteorologicŭ s'a instalatŭ în aripa de nordŭ a Şcóleĭ de Agricultură de la Ferĕstrăŭ. Grădina din faţa aceseĭ clădirĭ este es-

clusivŭ reservată numeróselorŭ instrumente meteorologice ce sunt deja instalate. Printre instrumentele cele maĭ importante ce posedă observatoriulŭ voiŭ cita *Barografulŭ Sprung-Fuess*, alŭ cincelea esemplarŭ fabricatŭ până acum, *Anemografulŭ Sprung-Fuess*, primulŭ modelŭ ce s'a fabricatŭ; amândóuĕ aceste aparate daŭ într'unŭ modŭ neîntreruptŭ curba presiuniĭ atmosferice, a direcţieĭ şi iuţeleĭ vîntuluĭ. Voiŭ cita încă o serie completă înregistrândŭ temperatura termometruluĭ uscatŭ, aceea a termometruluĭ udŭ, umiditatea aeruluĭ, evaporaţiunea apeĭ, plóia etc., în fine o colecţiune suficientă de instrumente cu citire directă aşezate, în condiţiunile cele maĭ variate, în nisce apĕrătorĭ specialmente construiţĭ. De şi încă observatoriulŭ are necesitate de unŭ óre care timpŭ pentru instalarea tuturorŭ aparatelorŭ sale, totuşĭ observaţiunile aŭ începutŭ a se face într'unŭ modŭ regulatŭ încă de la 1 Iuliŭ st. n.

$^{3}/_{15}$ Iuliŭ 1884.

ENTOMOLOGIA ROMÂNĂ.

COLEOPTERELE DE PE DOMENIULŬ BROȘTENĬ DIN JUDEȚULŬ SUCÉVA

de

Gr. Stefănescu
Membru alŭ Academiei Române.

Cetită în ședința din 23 Martie 1884.

Sire, Dómnă,
Domnilorŭ Colegĭ,

Orĭ-ce studiŭ, fie câtŭ de puținŭ însemnatŭ în aparență, are importanța sa, când elŭ se referă la o ramură óre-care a sciințeĭ relativă la țéra nóstră, așa de puținŭ studiată pre acestŭ tărîmŭ ; de aceea-mĭ cerŭ voie să vĕ daŭ séma de o lucrare, saŭ maĭ bine ḑisŭ de unŭ începutŭ de lucrare entomologică relativă la țéra nóstră.

Cunóscerea spețelorŭ de insecte ce trăescŭ în România are importanță nu numaĭ din punctulŭ de vedere sciințificŭ, ea este maĭ cu sémă importantă și din punctulŭ de vedere economicŭ : sunt insecte utile și insecte vătămătóre; cunoscința lorŭ dară nu este fără interesŭ pentru noĭ, țéră agricolă și pădurósă. Cu acestŭ titlu dară viŭ să vĕ aducŭ la cunoscință prima lucrare în acéstă privință; ea se referă la o colecțiune de insecte coleoptere făcută în împrejurimile Bucurescilorŭ, dară maĭ cu sémă pe imensulŭ domenŭ alŭ Broștenilorŭ din județulŭ Sucéva de către *D-lŭ Arnold Montandon*, colecțiune pre care acestŭ neobositŭ entomologŭ a dăruit'o Museuluĭ nostru de Istoriă Naturală.

44

Colecţiunea D-luĭ Montandon se referă, după cum menţionaiŭ maĭ susŭ, la ordina Coleopterelorŭ, cea maĭ numerósă din ordinile insectelorŭ. Ea se compune din 2334 de speţe, făcêndŭ parte din 22 de familiĭ, din 155 de triburĭ, din 711 genurĭ şi cuprindêndŭ peste 5000 de individe; din acestŭ numĕrŭ maĭ bine de a patra parte sunt din România, restulŭ provine din diferite părţĭ ale Europeĭ şi maĭ cu sémă din Franţa, precum şi din diverse ţĕrĭ din cele-alalte continente, dobîndite prin schimburĭ cu cele românescĭ, schimburĭ carĭ eraŭ necesare tocmaĭ pentru a servi de comparare şi a înlesni astŭ-felŭ D-luĭ Montandon determinarea şi clasarea coleopterelorŭ române.

În acéstă privinţă 'mĭ veţĭ permite să vĕ citezŭ chiarŭ aci aşa de bine simţitele cuvinte cu carĭ D-lŭ Montandon însoţesce catalogulŭ colecţiuniĭ sale, écă-le :

«Colecţiunea care face obiectulŭ acestuĭ catalogŭ nu se póte presinta ca o lucrare terminată şi afară de orĭ-ce critică.

«Ea este fructulŭ cercetărilorŭ mele personale ce le amŭ făcutŭ în împrejurimile Bucurescilorŭ şi pe întinsulŭ domenŭ alŭ Broştenilorŭ în totŭ timpulŭ ce ocupaţiunĭ de o altă natură, carĭ mĕ ţineaŭ legatŭ de necesităţile vieţiĭ, 'mĭ lăsaŭ liberŭ. Acésta insemnéză că cercetările mele nu aŭ fostŭ continuate într'unŭ modŭ satisfăcĕtorŭ şi că remâne încă multŭ de lucru pentru a se face cunoscută fauna entomologică a Românieĭ, încă fórte puţinŭ studiată.

«Numerósele schimburĭ ce am pututŭ să facŭ cu străinătatea, graţiă subiectelorŭ rarĭ ce recoltamŭ în abundenţă, mĭ-aŭ înlesnitŭ multŭ acéstă sarcină. Frăţia ce esistă între naturaliştĭ şi buna voinţă a unora mi-aŭ împuţinatŭ dificultăţile inerente isolăriĭ în care mĕ găsiamŭ, departe de orĭ-ce centru învĕţatŭ şi de o bibliotecă sciinţifică în care, în lipsă de maestri, aşŭ fi putută să studiezŭ amăruntele ce îmĭ lipseaŭ, a numi însumĭ insectele ce recoltamŭ şi a verifica determinaţiunile acelora ce primiamŭ, mi-a fostŭ, adesea, vaĭ, imposibilŭ. Să nu se mire dară nimenĭ dacă maĭ multe insecte nu vorŭ ocupa tocmaĭ loculŭ lorŭ ca speţă, în cartónele ce daŭ astă-ḑĭ. Ca genŭ însă, nu credŭ să fie necesarŭ a se face vre o îndreptare, şi pentru insectele asupra cărora am avutŭ bănuelĭ fundate, am preferitŭ să nu

le puiŭ numele ce dedese corespondenţiĭ ce mi le trimisese, lăsândŭ celorŭ ce vorŭ continua acéstă lucrare să le restitue titlurile lorŭ.

«Pentru clasarea acesteĭ colecţiunĭ am urmatŭ catalogulŭ luĭ Marseul, afară de óre-carĭ modificărĭ cerute de intercalările de insecte exotice carĭ nu se cuprindŭ în cadrulŭ acesteĭ opere, precum şi de unele genurĭ maĭ bine studiate saŭ de speţe descrise în urma apariţiuniĭ acestuĭ catalogŭ.

«Aşŭ fi doritŭ să fi pututŭ adopta nóuele clasificaţiunĭ făcute de unŭ învĕţatŭ americanŭ, D-lŭ D-r. G. Horn. În entomologiă, ca şi în alte lucrurĭ, noulŭ continentŭ se ţine în fruntea mişcăriĭ sciinţifice, şi în adevĕrŭ noulŭ metodŭ se pare că corespunde maĭ bine cu cerinţele filiaţiuniĭ naturale şi a fostŭ aprobatŭ deja de maĭ mulţĭ învĕţaţĭ europenĭ. D-lŭ Albert Fauvel ìlŭ urméză în fauna gallo-renană ce publică actualmente, şi Museulŭ regalŭ de istoriă naturală din Belgia l'a adoptatŭ pentru clasarea colecţiunilorŭ sale de *carabide*. Dară şi pentru acésta mi-aŭ lipsitŭ cărţile şi am trebuitŭ, cu părere de rĕŭ, să păstrezŭ o metodă maĭ primitivă.

«Pre când terminam lucrarea mea am primitŭ scirea că o mică insectă din familia *Fitofagelorŭ*, asupra căreia eŭ nu mĕ putusemŭ pronunţa şi în privinţa căreia consultasemŭ pre maĭ mulţĭ amatorĭ, va fi în fine descrisă de D-lŭ Cl. Rey, cu numele de *Pachybrachys Carpathicus*. Posedam din fericire încă unŭ specimenŭ de acéstă insectă inedită, provenindŭ din împrejurimile *Cruciĭ* pe domenulŭ regalŭ alŭ Broştenilorŭ, elŭ se află pusŭ în colecţiune la No. 2116.

«Am maĭ găsitŭ pe domenulŭ Broştenilorŭ şi alte speţe, din nenorocire în exemplare unice, carĭ mi-aŭ părutŭ nóue şi carĭ aŭ rĕmasŭ în posesiunea învĕţaţilorŭ cărora le amŭ trimisŭ, şi carĭ nu le-aŭ pututŭ descrie după unŭ singurŭ individŭ; sperŭ că maĭ târḑiŭ voiŭ puté împlini acéstă lacună; de o cam dată am descoperitŭ o frumósă varietate de *Carabus irregularis* care pare a fi propriă acesteĭ părţĭ a Carpaţilorŭ şi căreia i-amŭ datŭ numele de *Carabus irregularis* Fabr. *var. Broscenensis;* Mont. *Diferă de tipŭ prin tibiile*, *genuchiĭ* şi cele patru d'întâiŭ articulaţiunĭ ale antenelorŭ sale cafeniĭ-roşcate (fulve), carĭ le

apropiă de «*Fabricii*» (acestŭ din urmă nu esistă în colecţiune), ea figurézǎ în catalogŭ la No. 97.

«Cuprinsulŭ acestei colecţiunĭ este destulŭ de modestŭ, dacă se compară cu numěrulŭ speţelorŭ descrise care trece cu multŭ peste o sută de miĭ şi care se adaogă pe fie-care ḑi.

«Eŭ dorescŭ ca ea să se considereze ca basa uneĭ lucrărĭ ce remâne a se completa, ca jalónele uneĭ opere ce este de construitŭ şi m'aşŭ crede fericitŭ şi mîndru dacă ea va puté contribui pentru o mică parte la respîndirea gustuluĭ de studiŭ alŭ insectelorŭ. Sîmburile esistă deja în ţéră şi acéstă colecţiune chiar a fostŭ înavuţită de maĭ multe frumóse speţe de D-lŭ Ioanŭ Cantacuzenŭ, căruia îmĭ facŭ o plăcere a-ĭ mulţumi aicĭ. Aşŭ dori să potŭ ca să-lŭ încuragezŭ a continua cercetările sale şi punŭ multŭ slabele mele cunoscinţe în serviciuluĭ bărbatuluĭ de inimă care arŭ întreprinde să facă cunoscută fauna Ţěriĭ. Este nu numaĭ unŭ scopŭ nobilŭ şi preciosŭ, dară încă o acţiune patriotică şi utilă de a voi cineva să cunóscă şi să studieze tóte fiinţele ce ne înconjură. Multe surprinderĭ, sunt sigurŭ, se păstrézǎ pentru lucrătoriĭ, scrutătorĭ aĭ sciinţeĭ, esploratoriĭ şi cercetătoriĭ carĭ vorŭ sci să resfire pădurile, să scormonéscă cutele soluluĭ, să smulgă Natureĭ secretele pe carĭ ea le desvelesce cu atîta uşurinţă acelora carĭ sciŭ să o întrebe.

«In orĭ-ce casŭ, eŭ voiŭ urma, după câtŭ mě vorŭ ajuta mijlócele, studiile ce am începutŭ, şi silinţele mele vorŭ tinde totŭ-d'auna a face cunoscută lumeĭ învěţate fauna Ţěriĭ ospitaliere în care trăescŭ fericitŭ de aprópe doĭ-spre-ḑece anĭ. Acesta va fi mijloculŭ să potŭ plăti datoria de recunoscinţă ce sunt datorŭ către România.

«Nu maĭ am trebuinţă să cautŭ a pune în evidenţă utilitatea studiuluĭ insectelorŭ, ea nu se póte contesta astă-ḑĭ de nimenĭ. Printre aceste micĭ fiinţe, adesea din cele maĭ micuţe, avemŭ puternice auxiliare şi inimicĭ de temutŭ cu carĭ este bine ca să facemŭ câtŭ de curândŭ cunoscinţă, şi serviciile ce potŭ aduce aceste studiĭ sunt aşa de apreciate în America, în câtŭ maĭ multe state ale Uniuniĭ : New-York, Massachusetts, Illinois, Missouri etc. etc. aŭ entomologiştiĭ

lorŭ de statŭ, cu retribuţiunĭ anuale variindŭ între dóue şi patru milĭ de dolarĭ.

«Studiulŭ sciinţelorŭ naturale a luatŭ, de la începutulŭ acestuĭ secolŭ, o desvoltare care merge în fie-care ḑi crescêndŭ şi interesulŭ care se légă de dînsulŭ nu s'arŭ puté maĭ bine justifica de câtŭ prin cuvintele unuĭ scriitorŭ englezŭ, ḑise la 1872 apropo de ciupercile microscopice:

«Nu este óre o ruşine, ḑice scriitorulŭ englesŭ, ca maĭ bine de 2000 speţe de plante, orĭ-câtŭ de micĭ şi de neînsemnătóre arŭ păré, recunoscute ca esistândŭ, şi formândŭ o floră la o naţiune care este în primulŭ rândŭ printre cele maĭ înaintate în civilisaţiune, să fiă încă fără catalogŭ completŭ? Cu tóte acestea este astŭ-felŭ, sutimĭ de micĭ organisme, mândre în forme, minunate în structură, misterióse în desvoltarea lorŭ, vătămătóre unora, legate cu esistenţa tuturorŭ, să recunoscŭ ca înflorindŭ în Marea Britaniă, fără a li se face istoria, saŭ a le da descripţiunea în ţară saŭ în propria nóstră limbă».

(Naturaliste canadien. Octombre 1883).

«Entomologia póte fără îndoială să mérgă alăturĭ cu Botanica, voiŭ ḑice chiar că aceste dóue sciinţe sunt surorĭ nedespărţite şi se completéză una pe alta. Cea d'întâiŭ nu se ocupă ea óre de o clasă maĭ înaltă în scara fiinţelorŭ? şi cu acestŭ titlu nu arŭ avé ea dreptulŭ la prioritate?»

Écă, Majestate şi d-lor colegĭ, frumósele cuvinte ale d-luĭ Montandon. În ele vedeţĭ de îndată pe omulŭ cuprinsŭ de amorulŭ sciinţeĭ, pe omulŭ devotatŭ şi iubitorŭ de ţéra în care trăesce, căcĭ, după mine, una din manifestările iubiriĭ ce cine-va póte să arate către o ţéră, este şi aceea de a-ĭ studia şi a-ĭ face cunoscute avuţiile sale, fie sciinţifice, fie literare, fie istorice; iubirea platonică este stérpă, orĭ care arŭ fi gradulŭ săŭ de intensitate, şi unindu-mĕ şi eŭ cu apelulŭ ce face D-lŭ Montandon, ridicŭ slaba mea voce şi îndemnŭ, la rândulŭ meŭ, pre toţĭ tineriĭ noştriĭ carĭ, de altmintrelea, aŭ făcutŭ studiĭ sciinţifice strălucite, să îmbrăţişeze o ramură ore-care, să se specialiseze într'însa şi să aducă petricica lorŭ la edificiulŭ sciinţificŭ alŭ Românieĭ. Să părăséscă greşita idee că numaĭ lucrărĭ vaste potŭ să

fie demne de dînşiĭ; orĭ ce lucrare, fie câtŭ de mică, are importanţa sa. Prin lucrările micĭ se facŭ cele marĭ; istoria sciinţiĭ este aci ca să ne arate că ea nu s'a creatŭ de odată ci cu încetulŭ cu încetulŭ, şi că fără miciĭ lucrătorĭ, arhitecţiĭ nu sunt în stare să alcătuiască edificiile.

Dacă cercetămŭ acum cartónele de coleoptere ale D-luĭ Montandon vedemŭ că, din totalulŭ de 2334 de speţe din carĭ se compune colecţiunea sa, 593 de speţe sunt româneseĭ; ele facŭ parte din 19 familiĭ şi a nume ; *Cicindelides, Carabides, Hydrocanthares, Palpicornes, Brachelytres, Scydmenides, Clavicornes, Pectinicornes, Lamellicornes, Sternoxes, Malacodermes, Terediles, Curculionides, Longicornes, Phytophages, Erotyles, Sulcicolles, Securipalpes;* din 97 de triburĭ şi a nume: *Elaphridae, Carabidae, Brachinidae, Dormidae, Scaritidae, Chlaenidae, Stomidae, Harpalidae, Feronidae, Trechidae, Dytiscidae, Gyrinidae, Hydrophilidae, Sphaerididae, Paederidae, Stenidae, Oxytelidae, Omalidae, Proteinidae, Silphidae, Anisotomidae, Trichopteridae, Scaphididae, Histeridae, Nitidulidae, Trogostidae, Colydidae, Cucujidae, Cryptophagidae, Lathrididae, Mycetophagidae, Dermestidae, Byrridae, Georrissidae, Parmidae, Lucanidae, Coprydae, Aphodidae, Geotrupidae, Melolontidae, Anomalidae, Oryctidae, Getonidae, Buprestidae, Elateridae, Cphyonidae, Lycidae, Malachidae, Dasytidae, Cleridae, Ciidae, Anobidae, Blaptidae, Opatridae, Diaperidae, Tenebrionidae, Anthicidae, Oedemeridae, Brachyderidae, Otiorhynchidae, Molytidae, Hyperidae, Hylobidae Erirhinidae, Apionidae, Rhinomaceridae, Balaninidae, Anthonomidae, Cionidae, Gymnetridae, Centorhynchidae, Calantridae, Scolytidae, Anthribidae, Bruchidae, Spondylidae, Cerambycidae, Callydidae, Clytidae, Molorchidae, Lamidae, Saperdidae, Lepturidae, Sagridae, Donacidae, Crioceridae, Clythridae, Eumolpidae, Cryptocephalidae, Chrysomelidae, Galerucidae, Alticidae, Cassididae, Gymnosomidae, Tricosonidae,* şi din 287 de genurĭ a cărorŭ numirĭ, pre cum şi acelea ale speţelorŭ în numĕrŭ de 641, împreună cu proveninţa lorŭ, se vorŭ vedé în tabloulŭ ce se anexéză la sfîrşitŭ.

Nu potŭ termina acéstă mică dare de sémă relativă la colecţiunea de insecte dăruită de D-lŭ Montandon, fără a vĕ face cunoscutŭ că Museuluĭ nostru de Istoria Naturală, maĭ posedă o altă colecţiune

de insecte totŭ coleoptere, compusă de aprópe 90,000 de individe care, de și nu este făcută din ţéră, dar în cea maĭ mare parte colecţionată în Carpaţĭ, la hotarele nóstre, și din acestŭ punctŭ de vedere, maĭ cu sémă, ea merită tótă atenţiunea D-vóstră.

O întîmplare nenorocită pentru sciinţă, dară fericită pentru Museulŭ nostru, a făcutŭ ca acéstă importantă colecţiune să ajungă în posesiunea nóstră. Unŭ tînărŭ naturalistŭ ungurŭ, *Dionis Kenderesy*, concura pentru unŭ premiŭ de 30,000 de fiorinĭ ce Academia din Pesta pusese pentru cea maĭ completă colecţiune de Coleoptere; elŭ îșĭ începu colecţionarea sa în anulŭ 1872, și după ce-șĭ procură prin cumpărărĭ și darurĭ vre-o 1,125 de speţe din diferite părţĭ ale Ungarieĭ și Austrieĭ, se stabili în orașulŭ Haţeg din Comitatulŭ Hunedóreĭ, vecinŭ cu judeţulŭ Gorjuluĭ, și aci cu unŭ zelŭ și o activitate fără marginĭ, carĭ îĭ costară viaţa, colecţionă cea maĭ mare parte din insectele sale, și ajunse, prin schimburĭ numeróse, să-șĭ înavuţéscă colecţiunea cu coleoptere, nu numaĭ din tóte ţĕrile din Earopa, dară încă și din America, Australia, China, Japonia etc. și să ridice astŭ-felŭ într'unŭ modŭ simţitorŭ numĕrulŭ speţelorŭ sale; dară mórtea puse termenŭ acesteĭ vieţĭ de labóre și de devotamentŭ pentru sciinţă, căcĭ în primăvara anuluĭ 1881, Kenderesy, în urma uneĭ răcelĭ dobândită într'o escursiune începută prea de timpuriŭ, îșĭ dete sfîrșitulŭ.

Colecţiunea sa, împreună cu cărţile ce-ĭ serviseră pentru determinarea eĭ, fură cumpărate de D-lŭ Popovicĭ din Hatzeg, socrulŭ D-luĭ Danielescu, profesorŭ la școla de Agricultură de la Ferĕstrăŭ, căruia i o și dărui; de la acestŭ D-nŭ, în urma interveniriĭ ce am făcutŭ, a fostŭ cumpărată, sunt acumŭ aprópe doĭ anĭ, de către Ministerulŭ Instrucţiuniĭ publice pentru Museulŭ nostru.

Acéstă colecţiune de coleoptere este importantă, nu numaĭ prin numĕrulŭ speţelorŭ sale, în acéstă privinţă ea este una din cele maĭ avute, dară încă prin faptulŭ că, în mare parte, ea cuprinde insecte din ţĕrile române, ca *Transilvania* și *Banatulŭ* și anume din împrejurimile Haţeguluĭ ca *Cósta viilorŭ, Bostanŭ, Nucșóra, Poiana* etc., de pe valea *Riuluĭ-mare*, de la *Stîna Isvoruluĭ*, de la *Deva* și *Mehadia*,

de pe valea Jiuluĭ, la *Petroşenĭ*, şi chiarŭ de pe uniĭ din munţiĭ noştriĭ, ca de pe muntele *Parîngu*, din judeţulŭ Gorjiŭ. De altă parte ea este însoţită de o bibliotecă compusă de 51 diferite tractate şi monografiĭ asupra coleopterelorŭ, în maĭ multe volume şi în diferite limbĭ, carĭ aŭ servitŭ luĭ Kenderesy pentru studiarea, determinarea şi clasarea colecţiuniĭ sale, precum şi de maĭ multe carnete în carĭ elŭ însemna, ḑi cu ḑi, observaţiunile sale.

Totalulŭ insectelorŭ acesteĭ colecţiunĭ se împarte în treĭ categoriĭ:

1. O parte compusă de 12,968 de individe, făcêndŭ parte din 5956 de speţe, sunt determinate, etichetate, clasate şi aşezate în cutiĭ speciale.

2. O parte avêndŭ numaĭ indicarea localităţiĭ de unde provinŭ fără a fi determinate şi etichetate şi

3. O parte, şi cea maĭ numerósă, cuprinde insecte, determinate, etichetate, puse în cutiĭ, dară ne clasate, mórtea împedicândŭ pe intrepidulŭ entomologŭ să le reguleze.

Acéstă colecţiune cu biblioteca ce o înoţeşce, împreună cu coleopterele adunate de D-lŭ Montandon din ţéră, arŭ puté servi cu mare avantagiŭ acelora ce vorŭ voi să se dedea la studiulŭ coleopterelorŭ în România, care, ca ţéră de păşunĭ şi de pădurĭ, trebue să cuprindă una din faunele entomologice cele maĭ avute din Europa; dară la acésta se opune, de o cam dată, unŭ micŭ neajunsŭ. Întréga acéstă colecţiune de insecte, precum şi numeróse colecţiunĭ de zoologie, paleontologie şi altele, staŭ din lipsă de spaţiŭ, închise prin lăḑĭ şi dulapurĭ, fără a puté fi espuse publiculuĭ şi fără ca aceĭ ce arŭ dori să studieze, să pótă profita de dînsele. Cele şépte sălĭ de carĭ dispunemŭ astăḑĭ sunt cu totulŭ insuficiente, încă dóuĕ treĭ s'arŭ puté umplea chiarŭ de acum. Am însă speranţă că, astă-ḑĭ maĭ cu sémă, când legea şi fondurile pentru clădirea acestorŭ Musee sunt de multŭ votate de corpurile legiuitóre, ceĭ în dreptŭ se vorŭ grăbi să dea Museuluĭ nostru unŭ localŭ maĭ propriŭ şi maĭ în conformitate cu scopulŭ sĕŭ.

Museele nu sunt instituţiunĭ de distracţiune pentru vulgŭ, ele sunt şcóla *per excellentiam* a poporuluĭ; în Musee elŭ se instruesce

mai bine și mai lesne de câtŭ în cărțile cele mai bune, și de acéia credŭ că nu vomŭ aștepta multŭ și unŭ localŭ propriŭ se va pune la disposițiunea acestei școli eminamente populară.

ANEXA.

CATALOGULŬ INSECTELORŬ (COLEOPTERE) RECOLTATE ÎN ROMÂNIA

DE

D-lŭ A. L. MONTANDON.

Familia.	Tribulŭ.	Genulŭ.	Speția.	Localitatea.
CICINDELIDES		*Cicindela*	Campestris L. . . .	Cruce, Broșt. (Carp. Moldov.)
			Germanica L. . . .	Broșteni (Carp. Moldov.)
			Hybrida L.	Cruce (Carp. Moldov.)
			Sylvicala D.	Id. (Carp. Moldov.)
CARABIDES.	Elaphridae. . .	*Omophron*.	Limbatum L	Cruce, Broșteni.
		Notiophilus.	Aquaticus.	Id.
			Bigutatus	Cruce.
			Rufipes.	Bucuresci.
		Elaphrus	Cupreus	Cruce.
			Uliginosus.	Id.
			Ulrichi	Id.
	Carabidae. . . .	*Nebria*.	Picicornis.	Id.
			Brevicollis	Id.
			Gyllenhali.	Id.
		Procrustes	Coriaceus.	Bucuresci.
			Rugosus	Cruce, Broșteni.
		Carabus.	Monitis.	Comana.
			Cancellatus.	Cruce, Broșteni.
			Euchromus	Id.
			Arvensis.	Id.
			Nodulosus.	Id.
			Auroniteus	Id.
			Violaceus L.	Id.
			Glabratus P.	Id.
			Linnaci P	Id.
			Convexus F.	Id.
			Intricatus L.	Id.
			Irregularis F	Id.
			Besseri F	Botoșani.

Familia.	Tribulŭ.	Genulŭ.	Specia.	Localitatea.
CARABIDES.	Carabidae. . . .	*Calosoma W.* . .	Sycophauta L . . .	Comana.
			Inquisitor L.	Id.
		Gyhrus F.	Rostratus L.	Cruce.
	Brachinidae . .	*Brachinus W.* . . .	Crepitans L.	Jilava.
	Dromidae	*Gymnidis L.*	Humeralis F	Cruce, Broştenĭ.
		Blechrus M.	Glabratus D.	Cruce.
			Maurus S	Bucurescĭ.
			Plagiatus D.	Id.
		Lionychus N. . . .	Quadrillum D. . . .	Cruce.
		Lebia L	Crux minor.	Cruce Broştenĭ.
	Scartidae	*Glivina L.*	Fossor L	Cruce.
			Fossor. V. discipennis D.	Cruce, Bucurescĭ.
		Dyschirius B . . .	Globosus H.	Cruce.
	Chlaenidae . . .	*Loricera L.*	Pilicornis F.	Cruce, Broştenĭ.
		Panagacus L. . . .	Crux major L . . .	Id.
		Callistus B	Lunatus F.	Cruce.
		Chlaenius B	Vestitus P.	Broştenĭ.
			Schranki D.	Cruce.
			Holosericeus F. . .	Bucurescĭ.
		Oodes B.	Holopioides F . . .	Cruce.
		Licinus L.	Depressus P	Id.
		Badister C	Bipustulatus F. . .	Bucurescĭ.
	Stomidae	*Broscus P.*	Cephalotes L. . . .	Cruce, Broştenĭ.
		Stomis C.	Rostratus S.	Cruce
	Harpalidae . . .	*Anisodactylus D* .	Signatus I.	Broştenĭ.
			Binotatus F.	Cruce, Broştenĭ.
			Binotatus. V. Spurcaticornis D. . .	Id.
		Bradycellus E. . . .	Collaris P	Cruce.
		Harpalus D.	Punctulatus D . . .	Id.
			Ruficornis F	Broştenĭ.
			Griseus P	Cruce.
			Gneus F.	Broştenĭ.
			Honestus D	Cruce.
			Latus L	Broştenĭ.
			Loevicollis D	Id.
			Servus D.	Cruce, Broştenĭ.
		Stenolophus D. . . .	Teutonus S.	Cruce.
			Discophorus F . . .	Bucurescĭ.
		Acupalpus L.	Meridianus L. . . .	Broştenĭ.
			Flavicollis S	Broştenĭ.
	Feronidae. . . .	*Paecylus B*	Cupreus L.	Cruce, Broştenĭ.
			Coyi G.	Cruce.
			Lepidus F.	Id.
		Feronia L.	Vernalis P	Id.

Familia.	Tribulŭ.	Genulŭ.	Speţia.	Localitatea.
CARABIDES.	Feronidae. . . .	*Feronia. L.*	Vulgaris L.	Cruce.
			Nigrita F	Id.
			Strenua P.	Id.
			Oblongopunctata . F.	Id.
		Steropus D.	Rufitarsis D.	Id.
		Pterostichus B. . .	Niger F	Id.
			Fossulatus Q. . . .	Id.
			Jurinei P	Id.
			Foveolatus D. . . .	Id.
			Muhlfeldi D	Id.
		Haptoderus C . . .	Unctulatus D. . . .	Id.
		Abax B	Striola F.	Id.
			Parallela D	Cruce, Broştenĭ.
		Molops B.	Terricola F.	Broştenĭ.
		Amara B.	Communis P. . . .	Id.
			Vulgaris P	Cruce, Broştenĭ.
			Trivialis G	Broştenĭ.
			Acuminata P. . . .	Id.
			Familiaris D	Cruce, Broştenĭ.
			Ingenua D.	Id.
			Aulica P.	Cruce.
			Fulva De G.	Id.
		Sphodrus C.	(Nedeterminat) . .	Broştenĭ.
		Galatus B.	Cisteloides I	Cruce.
			Fulvipes G	Cruce.
			Metallicus D	Id.
			MelanocephalusL.	Id.
			Micropterus D . . .	Id.
		Dolichus B.	Flavicornis F. . . .	Id. Bucurescĭ.
		Anchomenus B . .	Angusticollis F. . .	Cruce,
			Albipes F	Cruce.
			6 Punctatus L. . .	Id.
			Parum-punctatus . F.	Id.
			Versutus S	Id.
			Atratus D	Id.
		Olisthopus D.	Sturmi D	Id. [paţiĭ Mold.)
	Trechidae. . . .	*Trechus C.*	Latus P	Délu Visuluĭ (Car-
			Longicornis S . . .	Cruce.
		Blemus D.	Areolatus C.	Id.
		Tachypus D	Flavipes L	Id.
			Palipes D	Id.
			Caraboides S. . . .	Id.
		Bembidium L . . .	Punctulatum D . .	Id.
			Pygmaeum F. . . .	Id.
			Lampras H.	Cruce, Bucurescĭ.
			Schuppeli D.	Crnce.

Familia.	Tribulŭ.	Genulŭ.	Speția.	Localitatea.
CARABIDES.	Trichidae . . .	*Bembidium L.* . .	Tenellum E	Cruce.
			Sturmi P	Bucurescĭ.
			Articulatum P. . .	Id.
			4 Pustulatum D. .	Bucurescĭ, Cruce.
			4 Maculatum D. .	Cruce.
			Modestum F. . . .	Broştenĭ.
			Nitidulum M. . . .	Cruce.
			Decorum P.	Id.
			Fasciolatum D. . .	Id.
			Tricolor F.	Id.
			Obsoletum D. . . .	Broştenĭ.
			Femoratum S . . .	Cruce.
			Ustulatum L. . . .	Broştenĭ.
			Varium O.	Id.
		Tachys D	4 Signata D.	Cruce.
			Nana G	Id.
			Bistriata D	Bucurescĭ.
			Nigrifrons E	Cruce.
HYDROCANTHARES . .	Dytiscidae. . . .	*Dytiscus L*	Marginalis L. . . .	Broştenĭ.
			Marginalis L. V. Conformis K . .	Cruce.
		Ilybius E	Fenestratus F. . .	Bucurescĭ.
		Agabus L.	Maculatus L	Cruce.
			Paludosus F	Id.
			Guttatus P	Id.
			Biguttatus O	Id.
		Laccophilus L. . .	Hyalinus D	Bucurescĭ, Cruce.
			Variegatus G. . . .	Bucurescĭ.
		Hydroporus C. . .	Geminus F	Bucurescĭ, Cruce.
			Griseostriatus D. .	Cruce.
			Planus F.	Id.
			Marginatus D. . . .	Id.
			Nigrita F	Id.
		Haliplus L	Ruficollis De. G. .	Id.
		Gnemidotus I . . .	Coesus D	Bucurescĭ.
	Gyrinidae. . . .	*Gyrinus G*	Natator L.	Cruce.
			Minutus F.	Id.
		Oretochilus L. . . .	Villosus I	Id.
PALPICORNES.	Hydrophilidae.	*Hydrobius L.* . . .	Fuscipes L	Id.
		Laccobius E	Minutus L.	Id.
			(Nedeterminată). .	Id.
		Limnebius L. . . .	Truncatulus T. . .	Id.
		Helophorus F . . .	Granularis L. . . .	Cruce, Broştenĭ.
			Glacialis H	Cruce.
			Erichsoni B	Bucurescĭ.
		Ochtebius L.	Pellucidus M. . . .	Cruce.

Familia.	Tribulŭ.	Genulŭ.	Speţia.	Localitatea.
PALPICORNES.	Hydrophilidae.	*Hydraena K.* . . .	Testacea C.	Broştenĭ.
	Sphaerididae. .	*Cyclonotum E.* . . .	Orbiculare F . . .	Id.
		Sphaeridium F . .	Scarabaeoides L .	Cruce.
			Bipustulatum F . .	Id.
		Cercyon L.	Hoemonhoïdale F.	Id.
			Pygmaeum L. . . .	Id.
		Cryptopleurum M	Automarium F . .	Id.
BRACHELITRES	Paederidae. . .	*Paederus G.*	Brevipennis L. . .	Broştenĭ.
			Limnophilus E. . .	Id.
	Stenidae.	*Stenus L*	Circularis G	Cruce.
			Pallipes G.	Cruce, Broştenĭ.
			Tarsalis L	Broştenĭ.
			Similis E	Id.
	Oxytelidae . . .	*Bledius C.*	Fracticornis P. . .	Cruce.
		Platystethus M . .	Alutaceus T	Broştenĭ.
			Arenarius F	Id.
			Capito H	Id.
		Oxytelus G	Rugosus F	Id.
			Nitidulus G.	Cruce.
			Tetracarinatus F.	Id.
	Omalidae	*Omalium C.*	Florale P	Id.
	Proteinidae. . .	*Proteinus L*	Brachypterus L. .	Broştenĭ.
SCYDMENIDES		*Scydmenus L* . . .	Scutellaris M. . . .	Cruce.
			Collaris M	Id.
			Denticornis M . . .	Id.
			Hirticollis I.	Broştenĭ, Cruce.
			Confusus B.	Cruce.
			Wetterhali G. . . .	Id.
		Eutheia S.	Scydmoenoides S.	Broştenĭ.
CLAVICORNES	Silphidae	*Necrophorus F* . .	Fossor E	Cruce.
			Mortuorum F . . .	Id.
		Silpha L	Reticulata F. . . .	Id.
			Tristis L	Id.
			Obscura L	Id.
	Anistomidae . .	*Amphicyllis E.* . . .	Globus F	Id.
	Trichopteridae.	*Tricopteryx K.* . . .	Grandicollis M. . .	Broştenĭ
			Montandoni A. . .	Cruce.
	Scaphididae . .	*Scaphidium O* . . .	4 Maculatum O. .	Id.
		Scaphium K.	Boleti P	Id.
	Histeridae . . .	*Hister L.*	Helluo T.	Id.
			Unicolor L	Id.
			Cadaverinus H . .	Id. şi Broştenĭ
			Ventralis M	Cruce.
			Purpurascens H. .	Id.
			(Nedeterminat) . .	Comana.
			12 Striatus S. . .	Cruce.

Familia.	Tribulŭ.	Genulŭ.	Speţia.	Localitatea.
CLAVICORNES	Histeridae . . .	*Hister. L*	14 Striatus G . . .	Comana.
	Nitulidae	*Epuraea E*	Aestiva L.	Cruce.
			Obsoleta F	Broştenĭ.
		Nitidula F.	Bipustulata L . . .	Cruce.
			Obscura F	Id.
		Meligethes S. . . .	Rufipes L.	Cruce, Broştenĭ.
			Aeneus F.	Broştenĭ.
			Umbrosus S	Id.
			Picipes S	Id.
			Egenus E.	Cruce.
			Friwaldshyi ? . . .	Id.
			(Nedeterminat) . .	Broştenĭ.
		Gychramus K. . .	Punctatus H	Cruce.
			Fungicola H	Id.
			Alutaceus R	Id.
		Gybocephalus E. .	Exiguus S.	Id.
		Ips F	4 Punctulata L . .	Id.
		Rhizophagus H. .	Ferrugineus P. . .	Id.
			Dispar P.	Id.
	Trogostidae . .	*Peltis K.*	Ferruginea L . . .	Broştenĭ.
	Colididae . . .	*Sarrotrium I.* . . .	Clavicorne L. . . .	Cruce.
		Corticus L.	Tuberculatus G. .	Broştenĭ.
		Bitoma H.	Crenata F	Cruce.
		Gerylon L	Histeroides F . . .	Id.
	Cucujidae. . . .	*Silvanus L.*	Frumentarius F. .	Id.
	Cryptophagidae.	*Criptophagus H.* .	Schmidti S	Id.
			Pilosus G	Id.
			Scanicus L.	Id.
			Cellaris S	Id.
		Paramecosoma C.	Abietis P.	Cruce.
			Inclanocephala H.	Broştenĭ.
		Atomaria S. . . .	Nana E.	Id.
			Fuscata L	Id.
			Pusilla P	Id.
	Lathrididae. .	*Lathridius I* . . .	Angulatus M . . .	Id.
			Transversus O . .	Cruce, Broştenĭ.
			Minutus L	Broştenĭ.
		Corticaria. M. . .	Piligera M.	Cruce.
			Foveola B.	Id.
			Elongata H. . . .	Id.
			Gibbosa H	Id.
			Transversalis G. .	Id.
			Distinguenda V. .	Broştenĭ.
		Monotoma H. . . .	Picipes H.	Cruce.
	Mycetophagidae .	*Mycetophagus H.*	4 Pustulatus H. .	Comana.
			4 Guttatus M. . .	Broştenĭ.

Familia.	Tribulŭ.	Genulŭ.	Speţia.	Localitatea.
CLAVICORNES	Mycetophagidae.	*Litargus*	Bifasciatus F. . .	Bucurescĭ şi Mold.
	Dermestidae. .	*Byturus L*	Sambuci S	Cruce.
		Dermestes L. . . .	Lardarius L. . . .	Id.
		Anthrenus G. . . .	Scrophulariae L. .	Id.
			Muscorum L . . .	Id.
			(nedeterminat) . .	Id.
	Byrrhidae. . .	*Byrrhus L*	Ornatus P.	Id.
			Pilula L.	Id.
			Fasciatus O. . . .	Id.
		Cytilus E.	Varius F	Id.
		Simplocaria M. . .	Semistriata F. . .	Broştenĭ.
		Limnichus L. . . .	Pygmaeus S . . .	Cruce.
	Georyssidae . .	*Georyssus L* . . .	Pygmaeus F . . .	Id.
	Parnidae . . .	*Parnus F.*	Striato punctatus .	H. Id.
			Vienensis H	Id.
			Auriculatus I. . .	Id.
		Elmis L	Mangenti L. . . .	Broştenĭ.
			Aenacus M.. . . .	Id.
			Parallelypipedus .	M.Id.
PECTINICORNES. . . .	Lucanidae. . .	*Lucanus L.*	Cervus L	Cruce.
		Dorcus M^c. L . .	Parallelypipedus L.	Broştenĭ, Botoşanĭ
		Platycerus G. . .	Caraboides L. . .	Cruce.
		Ceruchus M^c. L.	Tenebrionides F .	Id.
		Sinodendron H. .	Cylindricum L . .	Id.
LAMELLICORNES . . .	Copridae. . . .	*Copris G*	Lunaris L.	Comana, Botoşanĭ, Cruce.
		Onthophagus L. . .	Fracticornis F . .	Cruce.
			Nuchicornis L . .	Id.
			Lemur F	Id.
			Furcatus F	Id.
			Schreiberi L . . .	Id.
			(nedeterminat) . .	Id.
	Aphodidae. . .	*Aphodius I.* . . .	Erraticus L. . . .	Id.
			Fossor L	Id.
			Schibalarius T . .	Id.
			Fimetarius L. . .	Id.
			Constans D. . . .	Bucurescĭ.
			Rufescens E . . .	Cruce,
			Alpinus S.	Id.
			Bimaculatus. . . .	Jilava.
			Punctato Sulcatus S.	Cruce.
			Conspulus C . . .	Id.
			Rufipes L.	Id.
			Depressus K . . .	Id.
			(nedeterminat) . .	Cruce, Bucurescĭ.

Familia.	Tribulŭ.	Genulŭ.	Speţia.	Localitatea.
LAMELLICORNES . . .	Geotrupidae.	*Odontacus K* . . .	Mobilicornis F . .	Cruce.
		Geotrupes L. . . .	Stercorarius L . .	Broşteni
			Sylvaticus P . . .	Cruce.
			Vernalis L	Broştenĭ.
		Lethrus S.	Cephalates F . . .	Comana, Botoşanĭ
	Melolonthidae.	*Scrica M. L* . . .	Holosericea S. . .	Broştenĭ.
		Rhizotrogus L . .	Assimilis H	Cruce, Broştenĭ.
			Rufescens F. . . .	Cruce.
			(nedeterminat) . .	Broştenĭ.
		Melolontha F. . .	Vulgaris F	Id.
			(nedeterminat) . .	Broştenĭ.
			Idem.	Cruce.
	Anomalidae . .	*Anisoplia C.* . . .	Straminea B . . .	Bucurescĭ.
		Anomala B. . . .	Aurata F	Cruce.
			Frischii F.	Id.
			(nedeterminat) . .	Dealu Visuluĭ. Broştenĭ, (Mold.).
	Oryctidae. . . .	*Phyllopertha S* . .	Horticola L. . . .	Broştenĭ.
		Pentodon H. . . .	Puncticollis B. . .	Bucurescĭ.
		Oryctes I	Grypus I	Bucurescĭ.
	Getonidae	*Getonia F*	Hirtella L.	Bucurescĭ.
			Aurata L	Cruce.
			Angustata G	Bucurescĭ.
			Speciossisima S. .	Comana.
		Osmoderma L . . .	Eremita L	Id.
		Trichius F.	Fasciatus L . . .	Bucurescĭ, Cruce.
			Abdominalis S. . .	Cruce
		Valgus S	Hemipterus L . . .	Fălticenĭ, Jilava.
STERNOXES	Buprestidae . .	*Psiloptera S*	Lugubris F.	Bucurescĭ.
		Dicerca E	(Nedeterminat) . .	Comana.
		Pocciloneta F . . .	Decipiens M.	Bucurescĭ.
			(Nedeterminat) . .	Comana
		Ancylocheira E. . .	Rustica L	Cruce, Broştenĭ.
			Punctata F.	Cruce.
		Eurythyrea S . . .	Austriaca L.	Vale Bârna (Karp).
		Antoxia E	Salicis F.	Comana.
			4 Punctata L . . .	Cruce.
		Agrilus S.	(Nedeterminat) . .	Bucurescĭ.
			(Idem)	Id.
	Elateridae . . .	*Adelocera L*	Fasciata L	Cruce.
		Lacon C.	Murinus L.	Cruce, Broştenĭ.
		Drasterius E. . . .	Bimaculatus R. . .	Bucurescĭ.
		Elater L	Sanguineus L	Cruce.
			Poinonae S	Id.
			Pomorum G.	Id.
			Bacteatus L.	Id.

Familia	Tribulŭ.	Genulŭ.	Spe]ia.	Localitateă.
STERNOXES	Elateridae	*Elater L*	Tristis L.	Cruce.
			Acthiops L	Broştenĭ.
			Nigrinus H	Cruce, Broştenĭ.
		Gryptohypnus B	Riparius F	Cruce.
			Tetragraphus G.	Id.
			Flavipes A	Id.
			Minutissimus O	Cruce, Broştenĭ.
		Melanotus E.	Piceus ?	Broştenĭ
		Limonius E.	Cylindricus P	Cruce.
			Bructeri P	Id.
		Athous F	Niger L	Broştenĭ.
			Undulatus N	Id.
			Montanus C	Id.
		Corymbites L	Cupreus F.	Id.
			Haematodes F.	Broşt. V. Bârna.
			Aeneus L.	Broştenĭ, Cruce.
			Germanis	Cruce.
		Agriotes E	Obscurus L.	Cruce.
			Pallidulus I.	Id.
			Scapulatus C	Id.
		Sericosomus R.	Marginatus L	Cruce, Délu, Visu (Karpaţĭ).
		Adrastus E.	Limbatus F.	Cruce.
			Lacerlosus E	Id.
		Campylus F	Linearis L	Délu Visuluĭ
MALACODERMES.	Cyphonidae	*Dascillus L.*	Cervinus L	Broştenĭ.
	Lycidae	*Dictyopterus L.*	Sanguineus L	Id.
	Malachidae.	*Malahius S.*	(Nedeterminat)	Id.
	Dasytidae.	*Dasytes P.*	Coeruleus F	Cruce.
TEREDILES.	Cleridae.	*Trichodes H*	Apiarus L.	Id.
		Corynetes H	Caeruleus D	Id.
	Ciidae	*Cis L.*	Boleti S	Id.
			Hispidus P	Id.
			Castaneus M	Id.
	Anobidae	*Anobium F.*	Seriatum O.	Id.
TENEBRIONIDES.	Blaptidae.	*Blaps F.*	Similis L.	Id.
			(Nedeterminatŭ)	Id.
	Opatridae.	*Opatrum*	(Nedeterminatŭ)	Broştenĭ
	Diaperidae	*Bolitophagus.*	Reticulatus L	Cruce, Broştenĭ.
		Diaperis G.	Boleti L	Broştenĭ.
		Schapidema.	Aenea P.	Cruce.
		Uloma	Perrondi N.	Id.
		Alphitobius.	Piceus O	Bucurescĭ.
	Tenebrionidae.	*Tenebrio L*	Obscurus F.	Cruce.
			Molitor L.	Id.
	Anthicidae.	*Anthicus P.*	Antherimus L.	Bucurescĭ.

Familia.	Tribulŭ.	Genulŭ.	Speţia.	Localitatea.
TENEBRIONIDES. . . .	Oedemeridae .	*Anoncodes*	Rufiventri S. . . .	Cruce, Brotşenĭ.
		Oedemera O	Similis S	Broşteni.
CURCULIONIDES. . . .	Brachyderidae.	*Sciaphilus S.* . . .	Lurida M.	Cruce.
		Sitones G	Muricatus F	Id.
			Flavescens L. . . .	Id.
			Crinitus O	Id.
		Polydrosus G . . .	Intermedius Z. . .	Id.
		Tanimecus G . . .	Palliatus F.	Id.
		Clorophanus G . .	Viridis L	Id.
	Otiorhynchidae. .	*Otiorhynchus S* . .	Fuscipes O.	Id.
			Pauxilus R.	V. Barna (Karp.)
		Trachyphlacus G .	Scabriculus L . . .	Broşteni.
		Phyllobius G. . . .	Viridicollis F. . . .	Cruce.
	Molytidae. . . .	*Molytes*	Carinarostris S . .	Id.
	Hyperidae . . .	*Alophus S*	Triguttatus F . . .	Cruce.
		Phytonomus	Rumicis L.	Id.
	Hylobidae . . .	*Lepyrus G*	Binotatus F.	Cruce. Broşteni.
		Hylobius S	Abietis L	Id.
			Pinati F.	Cruce.
	Erirhinidae . .	*Anoplus S*	Plantaris H.	Id.
	Apionidae . . .	*Apion H*	Pubescens K. . . .	Id.
			Vernale F.	Id.
			Fagi L	Id.
	Rhinomaceri-		Vireus H	Id.
	dae	*Bhinchites H.* . . .	Braceicae H	Id.
			Planirostris S . . .	Id.
			Betulae L.	Id.
	Balaninidae . .	*Balaninus G* . . .	Nucum L	Id.
	Anthonomidae.	*Orchestes I*	Scutelaris F	Id.
			Fagi L.	Id.
			Populi F.	Id.
			Salicis L.	Id.
			Stigma G	Id.
	Cionidae	*Cionus C*	Verbascĭ F	Délu visu (Mold.)
	Gymnetridae. .	*Gymnatron S* . . .	Graminis G. . . .	Cruce.
	Centorynchidae .	*Scleropterius G* . .	Serratus G	Id.
		Centorynchus G. .	Melanarius S . . .	Id.
			Marginatus G . . .	Délu Visu
			Clorophanus R . .	Cruce.
		Rhinoncus S. . . .	Castor F.	Id.
			Bruchoides H . . .	Broşteni.
	Calantridae . .	*Sitophilus S*	Granarius S	Cruce.
		Rhincolus C	Chloropus F	Id.
	Scolitidae. . . .	*Hilastes E*	Ater P	Karpaţi Moldoveĭ.
			Cunicularius E . .	Broşteni.
			Decumanus E . . .	Id.

Familia.	Tribulŭ.	Genulŭ.	Speţia.	Localitatea.
CURCULIONIDES. . . .	Scolitida	*Hilastes E*	Palliatus G	Cruce.
		Polygraphus E . .	Pubescens E. . . .	Id.
		Xyloterus E	Lineatus O	Id.
		Crypturgus E . . .	Pusilus G	Id.
		Bostricus F	Typographus L . .	Broşteni.
			Cembrae H.	Cruce.
			Saturalis G.	Broşteni.
			Calcographus L. .	Id.
			Bidens F.	V. Barnari (Mold)
		Dryocactes E. . . .	Autographus R . .	Broşteni.
		Thamnurgus E . .	Vamulorum E. . .	Id.
	Anthribidae . .	*Anthribus G.* . . .	Albinus L.	Délu Visu
		Brachitarsus S . .	Varius F.	Cruce.
	Bruchidae . . .	*Bruchus L*	Rufimanus B. . . .	Id.
LONGICORNES.	Spondylidae . .	*Prionus L*	Coriarius L.	Cruce şi Valahia.
		Aegosoma S	Scabricorne F. . .	Bucurescĭ.
	Cerambycidae.	*Cerambix L*	(Nedeterminat) . .	Comana.
		Aromia S.	Moschata L.	Bucur. şi K. Mold.
	Callididae. . . .	*Callidium F*	Clavipes F	Bucurescĭ.
			Alni L	Id.
			Variabile L.	Id.
		Tetropium K. . . .	Luridum L	Karpaţi Mold.
		Asemum E.	Striatum L	Id.
		Criocephalus M. . .	Rusticus L	Cruce-
	Clytidae.	*Clytus F*	Detritus L.	Bucurescĭ.
			Liciatus L.	Cruce, V. Barnar.
			Arvicola O	Cruce, Bucurescĭ.
			Capra G.	Délu Visu.
			Rhamni G	Bucurescĭ.
			Semipunctatus F.	Id.
			Herbsti B.	Karpaţi Moldoveĭ.
			Misticus L.	Comana, V. Barna
		Obrium L.	Brunucum F. . . .	Bucurescĭ şi Mold.
	Molorchidae . .	*Necydalis F*	Major L	V. Negriş. (Mold.)
			Minor F	Cruce
	Lamidae.	*Dorcadion D* . . .	Muragi S	Comana,
			Rufipes F.	Botoşanĭ.
		Morimus S.	Funereus M	Comana.
		Lamia F	Textor L.	Cruce.
		Monohammus S. . .	Sartor F.	Broşteni.
		Astynomus R . . .	Ocdilis L.	Cruce.
			Griscus F.	Id.
		Acanthoderes S . .	Varius F	Cruce, Broşteni.
		Pogonocherus L. . .	Fasciculatus D. G.	Cruce.
			Hispides F	Id.
	Saperdidae. . .	*Agapanthia S.* . .	Asphodeli L	Bucurescĭ.

Familia.	Tribulŭ.	Genulŭ.	Speţia.	Localitatea
LONGICORNES	Saperdidae. . .	*Agapanthia S.* . .	Angusticollis G . .	Barnarel, Moldova
		Saperda F	Perforata P.	Broştenĭ.
			Dealaris L	Cruce.
		Tetrops	Procusta L.	Bucurescĭ.
		Oberea M.	Oculata L.	Cruce.
	Lepturidae. . .	*Rhagium F.*	Inequisitor L. . . .	Karpaţi Moldoveĭ.
			Indagator L.	Id.
		Toxotus S.	Cursor L	Broştenĭ.
		Pachita S.	Lamed L	Id.
			4 Maculata L. . . .	Id.
			Clathrata F.	Barnarel, Mold.
			Virginea L	Cruce.
			Collaris L.	Broştenĭ.
			Cerambyciformis S	Délu Ursuluĭ (Karp). M.
		Strangalia S . . .	Melanura L. . . .	Karp. Moldov.
		Leptura L.	Vireus L.	Id. şi Broştenĭ.
			Testacea L	Broştenĭ.
			Cicta F	Karp. Mold.
			Sanguinosa G. . .	Id.
			Sanguinolenta L. .	Id. Cruce, Broşt.
			Maculicormis D.G.	Cruce.
		Anoplodera M. . .	Lurida F	Karp. Mold.
		Gramonoptera S. .	Loevis F.	Id.
PHYTOPHAGES	Sagridae. . . .	*Orsodactea L.* . .	Cerasi F.	Cruce.
	Donacidae. . .	*Donacia F*	Discolor H.	D. Visu (K. Mold).
	Crioceridae. . .	*Lema F.*	Puncticollis C. . .	Cruce.
			Cyanella L	Id.
		Crioceris F. . . .	Merdigera L. . . .	Id.
			Brunnea F.	Id.
	Clythridae. . .	*Clythra L.*	4 Punctata L. . .	Broştenĭ.
			Cyanea F.	Cruce.
	Eumolpidae . .	*Bromius R.*	Obscurus L. . . .	Id.
	Cryptocephalidae	*Pachnephorus R.* . .	Arenarius F . . .	Broştenĭ.
		Cryptocephalus G.	Frenatus F	Cruce.
			Variabilis S. . . .	Id.
			Interruptus S . . .	Karp. Mold.
			Violaceus F. . . .	Id.
			Sericeus L.	Id.
			Aureolus S	Broştenĭ.
			Hypocheridis L. .	Id.
			Pini L.	Cruce.
			Moroei L.	Id.
			Flavescens S. . . .	D. visu.
			Vittatus F.	Cruce.
			Bilineatus L. . . .	Id.

Familia.	Tribulŭ.	Genulŭ.	Spe̡ia.	Localitatea.
PHYTOPHAGES. . . .	Cryptocephalidae	*Cryptocephalus G*	Minutus F.	Broştenĭ.
			Geminus G	Cruce.
			Querceti S.	Id.
		Pachybrachys S. .	Histrio O.	Cruce.
			Sinuatus M. . . .	Broştenĭ.
	Chrysomelidae.	*Timarcha L.* . . .	Lomnichi S	Cruce.
			Metallica F.. . . .	Id.
		Chrysomela L. . .	Staphylea L. . . .	Id. Karp. Moldt
			Marcasitica G. . .	Cruce.
			Crassimargo G.. .	Id.
			Purpurascens G. .	Id.
			Dahli S.	Id.
			Rufa D..	Id.
			Varians F.	Karp. Mold. Cruce.
			Goettingensis L. .	Cruce, Comana.
			Globipennis S. . .	Cruce.
			Hoemoptera L. . .	Karp. Moldov.
			Marginata L. . . .	Broştenĭ.
			Fastuosa L	Cruce.
			Polita L.	Id. Karp. Mold.
			Fuscata F.	Broştenĭ.
			Speciosa L	Cruce, K. Mold.
			Speciosissima S. .	Cruce.
			Var. troglodytes .	K. Mold.
			Cacaliae S.	Karp. Mold. Cruce
			Gloriosa F.	Cruce.
			Alcyonea S. . . .	Id.
			(Nedeterminatŭ). .	Id.
			Intricata G.	Id.
		Lina R.	Aenea L.	Id. şi Broştenĭ.
			Collaris L.	Cruce.
			Cuprea F.	Cruce. Broştenĭ.
			Populi L.	Karp. Mold.
			Tremulae F. . . .	Cruce, K. Mold.
		Gonioctena R. . .	Viminalis nigra L.	Cruce.
			Sex punctata P. .	Comana.
			5 Punctata F. . .	Cruce,
			Pallida L	K. V. Barn.
		Gastrophysa R. . .	Polygoni L	Cruce.
		Plagioderma R . .	Armoraciae L . .	Id.
		Phaeden F.	Carniotica G . . .	Id.
			Betulae L.	Id.
			Cochleariae F. . .	Id.
			Hederae S.	Id.
		Phratora R. . . .	VulgatissimaL . .	K. Mold.

Familia.	Tribulŭ.	Genulŭ.	Spetia.	Localitatea.
PHYTOPHAGES	Chrysomelidae.	*Phratora R*	Vitellinae L.	K. Mold.
		Prasocuris L	Marginella L	Cruce, Broştenĭ.
	Galerucidae	*Adimonia.*	Tanacete L.	Broştenĭ, K. Mold.
			Rustica S.	Karp. Mold.
			Capraea L.	Id.
		Galeruca G.	Lincola F.	Broştenĭ.
		Agelastica R	Alni L.	K. Mold.
		Luperus.	Betulinus F.	Broştenĭ.
	Alticidae	*Crepidodera C.*	Ferruginea S.	Cruce.
			Nitidula L.	Broştenĭ.
			Mooderi L.	Délu Visu.
		Graptodera C	Oleracea L	Broşt. K. Mold.
		Aphthona C	Atrocaerulea S.	D. visu (K. Mold.)
		Phyllotreta F.	Atra H.	Broştenĭ, Cruce.
			Nemorum G.	Karp. Mold.
			Undulata K.	Broştenĭ.
			Nigripes P	Broşteni.
			Flexuosa	Broştenĭ, Cruce.
			Tetrastigma C.	Cruce
		Plectioscelis L.	Sahlbergi G.	Broştenĭ.
			Aridella G.	Cruce
		Mniophila S	Muscorum H.	Id.
		Thyamis S	Atriceps K	Id.
			Brunnea D	Karp. Mold.
			Atricapilla.	Id.
			Palida B.	D. visu.
			Lurida S	Cruce, Broştenĭ.
			Picipes S	Id.
			Thovacica S.	Cruce.
			Parvula P.	Id.
		Psylliodes L.	Attenuata H	Broştenĭ.
			Affinis P.	Cruce.
	Cassididae.	*Cassida L*	Murraea L.	Cruce, Comana.
			Sanguinosa S	Broştenĭ.
			Rubiginosa I.	Cruce, K. Mold.
			Thoracica F	Broşteni
			Vipex L	K. Mold.
			Chloris S	Cruce, Broştenĭ.
			Nobilis I.	Comana
			Nebulosa L.	Jilava.
			Obsoleta I.	Cruce, Broştenĭ.
			Equestris F.	K. Mold.
			Hemispherica H	Broştenĭ.
EROTILES		*Triplax P*	Aenea P.	Cruce
		Tritoma F.	Bipustulata O	Id. K. Mold.
		Engis F	Humeralis F	Broştenĭ.

Familia	Tribulŭ.	genulŭ.	Speţia.	Localitatea.
SULCICOLLES		*Licoperdina L.* .	Succinella L.	Bucurescĭ
		Mycetina M . . .	Cruciata F	Cruce. K. Mold.
		Endomichus P. .	Coccineus P	K. Mold.
SECURIPALPES	Gymnosomidae.	*Adalia* M.	Obliterata L	Broşt.
			Bipunctata L. . . .	Cruce.
			Var-6 pustulata. .	Id.
		Harmonia M. . .	12 pustulata F. . .	Cruce, Broşt.
		Coccinela L. . . .	14 pustulata L . .	Bucureşcĭ.
			Variabilis I.	Broştenĭ.
			Hieroglyphica I . .	Cruce, V. Borne.
			7 Punctata L. . . .	K. Mold, M. Rareu
		Clavia M.	14 Guttata L. . . .	K. Mold.
		Propylea M . . .	14 Punctata	K. M. Bucurescĭ.
		Chilocorus L. . . .	Renipustulatus S.	Cruce.
	Trichosomidae.	*Lasia M*	Globosa S.	K. Mold. Cruce.
		Anatis M.	Ocellata L.	Cruce.
		Mysia M.	Oblongoguttata L.	K. Mold. Cruce.
		Scymnus K. . . .	Frontalis F	Cruce.
			Abietis P	Broştenĭ
			Fasciatus G	Cruce.
			Impexus M	Broştenĭ.
			Discoideus I	Cruce.
			Haemorrhoidalis H.	Broştenĭ.

ANALELE
ACADEMIEI ROMANE

SERIA II. — TOMULŬ VI.

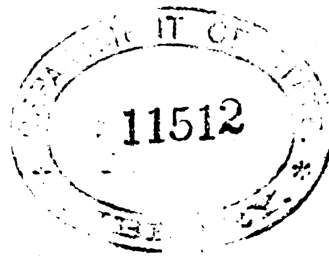
1883—1884.

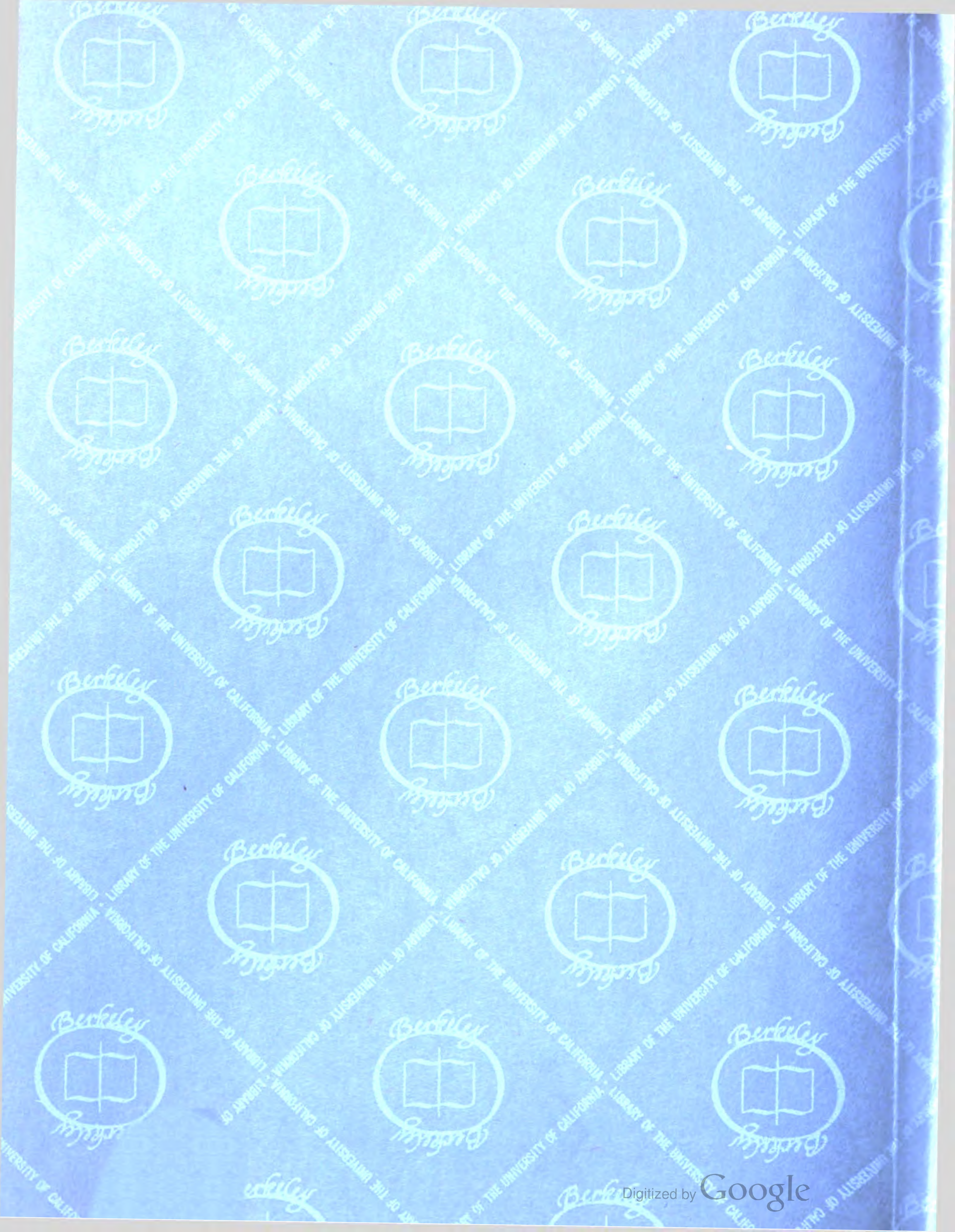
SECȚIUNEA I.

PARTEA ADMINISTRATIVĂ ȘI DESBATERILE.

BUCURESCI
TIPOGRAFIA ACADEMIEI ROMANE (LABORATORII ROMÂNI)
26, STRADA ACADEMIEI, 26
1884.

11512

Berkeley
LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA

